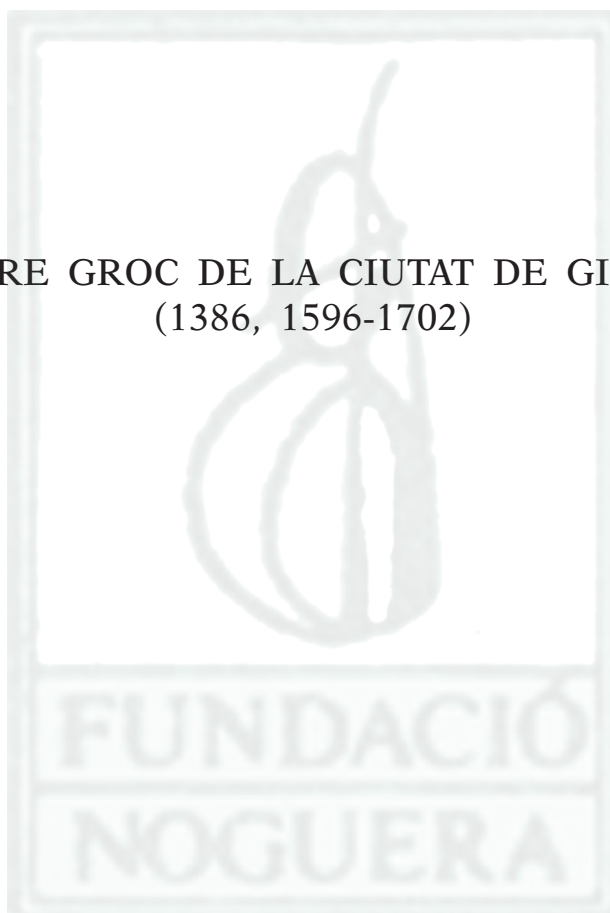

LLIBRE GROC DE LA CIUTAT DE GIRONA
(1386, 1596-1702)

FUNDACIÓ NOGUERA

Director Tècnic: JOSEP MARIA SANS I TRAVÉ

FUNDACIÓ NOGUERA

Llibres de Privilegis, 11

Llibre Groc
de la ciutat de Girona
(1386, 1596-1702)

Edició a cura de

ANNA GIRONELLA DELGÀ

© Anna Gironella Delgà
Edita: Pagès Editors, SL
Carrer Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
ed.pages.editors@canbrescat.es
www.pageseditors.com
Fotografia de la coberta: Josep M. Oliveras
Primera edició: abril de 2007
ISBN: 978-84-9779-508-1
Dipòsit legal: L-452-2007
Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, S. L.
Enquadernació: Fontanet

Pròleg

Ara fa exactament set anys encetàvem la col·lecció «Documents de l'Arxiu Municipal» amb el clar objectiu d'acollir aquells documents que, de manera més exhaustiva, ens informen des de l'època medieval sobre els diferents aspectes vinculats als orígens i a la consolidació de la institució municipal. És a dir, aquella documentació de referència que ens permet entendre els fonaments legals de l'organització municipal gironina.

El projecte era ambiciós i s'havia iniciat a començament de la dècada dels noranta del segle passat amb els treballs de transcripció i edició documental del *Llibre Verd de la ciutat de Girona (1144-1530)*; del *Llibre Vermell de la ciutat de Girona (1188-1624)*; dels quatre volums de les *Lletres reials a la ciutat de Girona (1293-1713)*; dels tres volums del *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*, i del volum sobre la documentació del sindicat remença de l'any 1448.

Faltava una peça, però, per completar aquest puzle gegantí que ara arriba a les 6.700 pàgines impreses: la publicació del *Llibre Groc de la ciutat de Girona (1386, 1596-1702)*.

Aquesta ha estat la tasca encomanada a Anna Gironella i Delgà, que s'ha sumat als treballs fets per la malaguanyada Josefina Arnall i per Griselda Juliol, M. Mercè Homs, Joan Villar i l'equip responsable de l'Arxiu Municipal.

El treball d'Anna Gironella posa fi a un cert desconeixement del contingut del *Llibre Groc*, sempre a l'ombra dels impressionants cartularis que representen el *Llibre Verd* i el *Llibre Vermell*. Però aquesta relativa modèstia no li resta el més mínim interès perquè la cinquantena de documents que s'hi varen transcriure, majoritàriament del segle XVII, ens parlen amb tot detall de l'organització política del municipi, del seu funcionament, de les persones que podien accedir als càrrecs municipals, de les relacions de la ciutat amb altres institucions, i molt especialment amb el Capítol de la catedral. Els documents ens informen també amb especial atenció d'un tema que sempre ha preocupat, i no cal dir que preocupa encara, als responsables municipals: l'economia i les finances i la manera de regular el sistema impositiu de la ciutat.

Anna Gironella ens ofereix també un treball que va més enllà de la transcripció i edició del *Llibre Groc*. Em refereixo a l'estudi comparatiu que realitza dels tres llibres de privilegis de la ciutat. Calia un treball d'aquesta naturalesa per aportar dades que ens ajudin a entendre el contingut de cadascun i les seves interrelacions a partir de l'anàlisi temàtica dels documents que contenen.

Com és natural, les edicions impreses de treballs d'aquesta magnitud haurien tingut una materialització molt més lenta i complexa si no haguéssim comptat amb el suport i la complicitat de diferents persones i institucions.

Des del començament hem tingut la Fundació Noguera al nostre costat i molt especialment el seu president, el senyor Josep M. Puig Salellas, a qui no ens cansarem d'agrair la seva disponibilitat i la seva generositat comparables només a la seva absoluta discreció. Agraïment que fem extensiu a Caixa de Girona i al seu president, el senyor Arcadi Calzada, que amb la seva col·laboració ha fet més ràpida i possible la publicació dels darrers sis volums d'aquesta col·lecció que, de ben segur, ha d'acollir encara molts altres documents dels riquíssims fons de l'Arxiu Municipal de la nostra ciutat.

ANNA PAGANS I GRUARTMONER
Alcaldessa de Girona

Estudi introductorí del *Llibre Groc*

La historiografia gironina sempre ha dit que el *Llibre Groc* és el menys important dels tres llibres de privilegis que conserva la ciutat de Girona. Potser és veritat: és el que presenta un nombre menor de documents transcrits, en concret 51, a diferència dels 360 del *Llibre Verd* i els 225 del *Llibre Vermell*. Però potser cal precisar que és fill d'una altra època: el *Verd* i el *Vermell* són dos cartularis medievals que donen fe de la creació i consolidació del municipi gironí, de la seva organització, del seu govern, de les seves finances... des del segle XII fins al segle XV. El *Llibre Groc*, en canvi, és un llibre manuscrit de l'època moderna, escrit al segle XVII —tot i que recull un document de 1386, un de 1596 i un de 1702—, un moment que es podria qualificar d'ajustaments i d'adaptacions, que està marcat per la poca presència o intervenció dels monarques de la dinastia Àustria, que no solament espaien cada vegada més les convocatòries de Corts sinó que també van disminuint la concessió de privilegis.

Descripció externa

El *Llibre Groc* és un còdex¹ format per diversos quaderns en pergami cosits amb cordill i enquadernat en fusta recoberta de cuir

1. Aquesta descripció segueix els criteris d'E. RUIZ GARCÍA, *Manual de Codicología*, Madrid, 1988, p. 119-173 i les indicacions d'A. PETRUCCI, *La descrizione del manoscritto. Storia, problemi, modelli*, Roma, 1984.

de color marró o terrós que substitueix l'enquadració original, segurament de color groc i que va donar nom al llibre, *libro pallido sive groch*. Aquesta coberta fou feta el 1879 per l'enquadrador gironí Joan Andreu, que també s'ocupà de relligar i enquadrar de nou els altres dos llibres de privilegis de la ciutat, el *Llibre Verd* i el *Llibre Vermell*, aquests sí amb una coberta de color verdós i granatós, respectivament, atès el seu mal estat.² Les dues tapes de la coberta del *Llibre Groch* presenten quatre bollons de forma floral, a diferència dels sis dels altres dos cartularis, i dos tancaaments o fermalls de metall similars als dels llibres medievals; al centre de la coberta anterior hi ha l'escut de la ciutat de Girona, i a la posterior l'escut de Catalunya, en el *Llibre Verd* i el *Llibre Vermell* els escuts s'emmarquen en una rosassa. Cal dir, també, que al llom de la coberta figura escrit *LLIBRE GROCH. GERONA*; els altres dos cartularis també porten el títol corresponent a la coberta, a més aquests dos tenen el tall o cantell dels folis tintats, de manera que el seu gruix també és verd i vermell.

Les mesures del llibre són 383 mm de llarg, 282 mm d'ample i 58 mm de gruix.³ Està format per 24 quaderns, però només els disset primers estan escrits, cal tenir en compte, però, que els dos primers resten en blanc. Els quaderns presenten una composició variable de bifolis de pergami, la més comuna és la de quaterns —quatre bifolis; afortunadament la relligadura actual només

2. En el Manual d'Acords de la ciutat de 1879, en un assentament del 16 de gener, consta la petició de destinar els diners que el Casino Gerundense dedica a la *Gaceta Agrícola* —que no té gaire difusió— «al gasto de encuadernación de libros y mejoras del archivo municipal (...), que el importe de lo que por tal concepto se recaude sea aplicado desde luego a la restauración de las cubiertas de la nueva encuadernación de los libros titulados Vert, Vermell y Groch, invirtiendo lo que sobre para mejoras del archivo municipal». No hem pogut localitzar, però, l'encàrrec a l'enquadrador Joan Andreu, només sabem que el govern municipal el 10 de juliol de 1879 expressa la seva satisfacció davant dels resultats de la nova relligadura: «Finalmente fueron puestos de manifiesto los libros nombrados Vert, Vermell i Groch, encuadernados de nuevo en virtud de lo acordado en sesión de [16] de [enero] último; quedando la corporación altamente complacida del esmero, propiedad y buen gusto que han presidido en la encuadernación de aquellos preciosos códices y resolviendo en su consecuencia que se den al señor teniente de alcalde don Francisco Viñas las más expresivas gracias por la parte artística y directiva que ha tomado en la ejecución de tan interesante cuanto necesaria mejora, quedando S.E. en resolver lo conveniente respecto al pago de este gasto cuando se presente la cuenta del mismo.» AHCG, *Manual d'Acords*, a. 1879, f. 6v i 20, respectivament.

Actualment la capsa que guarda cada cartulari respecta el títol original de cadascun dels llibres i també el seu color.

3. Mesures donades per l'Arxiu Municipal de Girona.

dificulta la identificació de la seqüència dels quaderns. D'aquests quaderns, tres són duerns —dos bifolis—, i algun encara està amputat —foli independent o despariat—, és a dir algun bifoli ha estat tallat per la meitat; quatre són trierns —tres bifolis— i dos quinterns, tot i que cadascun presenta dos mitjos bifolis. Cal dir que del primer i de l'últim quadern els folis primer i darrer, respectivament, estan units a la coberta i constitueixen els anomenats fulls de guarda. Aquest primer quadern i el segon estan en blanc; l'escriptura comença al tercer quadern i acaba cap a la meitat del dissetè, resten, doncs, set quaderns en blanc.

Recordem que els quaderns estan formats per bifolis plegats —cada bifoli són dos folis; si tenim en compte això cal dir que cada foli fa aproximadament 370 mm de llarg i entre 250 i 260 mm d'ample, tot i que les dimensions oscil·len una mica perquè alguns bifolis no han estat tallats amb gaire precisió. Així mateix, aquests bifolis són de pergamí de diversa qualitat, alguns són d'una gran finor i altres més bastos.

En total hi ha 161 folis: 118 de numerats i escrits, precedits per tres folis en blanc i sense numerar al davant i a continuació 38 folis més al darrere, també sense escriure ni numerar. Després del foli 1 n'hi ha dos sense numerar, el primer conté un model de «clausura per privilegi» i el segon és en blanc. Del foli 2 fins al 27 la numeració és aràbiga, i al foli 28 s'hi afegeix, també, la romana —tot i que al 29 només consta la numeració romana i al 30 l'aràbiga—, que coincideix amb l'aràbiga fins al foli 40. A partir del 41 ambdues numeracions varien perquè la romana indica XL; aleshores es mantenen divergents fins al foli 102 (CI), al següent només consta 103, en canvi al que ve a continuació CII, i a partir de l'altre segueix la numeració diversa: foli 104 (CIII) fins al 118 (CXVII), que és el darrer foli escrit i numerat. De totes maneres, cal dir que el foli 111r també resta en blanc, tot i que s'hi intueixen nou línies amb l'escriptura totalment raspada. L'ús equívoc de la numeració romana permet pensar que l'aràbiga és l'original.

L'escriptura dels textos es presenta en dues columnes o corondells que fan 80 mm d'amplada i estan separades per 30 mm; aquestes columnes solen tenir entre 35 i 46 línies d'escriptura. Tots els folis, inclosos els que estan en blanc, tenen les columnes d'escriptura dibuixades a punta seca —amb un punxó—, fins i tot els fulls de guarda.

Tots els documents estan escrits en tinta de color sèpia i només observem variants en la seva intensitat, que canvia segons qui escriu i segons el tipus d'escriptura. Les rúbriques, que encapçalaven tots els documents i en resumeixen el contingut, es marquen o diferencien amb subratllats, lletres majúscules o de mòdul més gran. Hi ha algunes caplletres ornamentades, sempre de color sèpia, i d'altres inserides en marcs que inclouen decoracions amb motius vegetals i alguns amb motius figuratius.⁴

El *Llibre Gros* presenta un tipus d'escriptura del segle XVII. En la seva elaboració hi han treballat diverses mans que ofereixen diferents variants d'escriptura, sempre humanística i cursiva. Aquestes diferències solen respondre a criteris de contingut: els privilegis reials presenten lletres més arrodonides o cal·ligràfiques, en canvi altres documents s'escriuen amb una lletra més cursiva. Per tot plegat Lluís Batlle afirma que el llibre *no descuella por su primor caligráfico*.

La majoria dels documents del *Llibre Gros* estan escrits en llatí, que continua essent la llengua preferida per a redactar la documentació solemne de l'Administració reial: els privilegis reials, els documents més valuosos o preuats; a més és la llengua de la justícia, per tant de les sentències... El nombre de documents escrits en llatí o en català és favorable a la primera llengua esmentada: 25 en llatí i 11 en català, normalment concòrdies o capítols pactats pels jurats i altres institucions.⁵ Hi ha 11 documents que inclouen fragments en llatí i català. El castellà també és present al cartulari, tot i que molt poc: només en quatre documents, per bé que en un s'hi intercala text en llatí.

Els documents transcrits en el *Llibre Gros* no estan ordenats cronològicament ni segueixen cap tipus d'ordenació temàtica, tot i que els privilegis concedits per Felip III de Catalunya-Aragó (IV de Castella) estan agrupats —és a dir, es presenten consecutivament.

4. Al document núm. 26 hi apareix un personatge humà i al document núm. 37, a més de motius florals, hi ha dibuixats un rostre humà i un ocell. Lluís Batlle destaca la bellesa dels ornaments de la N inicial de NOS PHILIPPUS que encapçalaven els documents núm. 20 a 26, privilegis concedits per Felip III de Catalunya-Aragó (IV de Castella), i el COM inicial del document 37. L. BATLLE, «Las rúbricas del *Llibre Gros* del Archivo Municipal de Gerona» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, VIII (1953), p. 241-250.

5. Així els implicats que no coneixien el llatí els podien interpretar sense dubtes.

Val a dir que tampoc hi ha cap mena d'índex, encara que els tres fulls en blanc de l'inici del llibre fan pensar que potser s'havia reservat un espai; aquest fet —juntament amb el gran nombre de folis que restaren en blanc— pot suggerir que el cartulari és un manuscrit inacabat. A diferència d'aquest llibre de privilegis, els altres dos tenen un índex: el del *Llibre Verd* ordena els documents en tres grans grups: privilegis o documents reials en pergamí, documents en pergamí que no provenen de la corona i documents en paper, organitzats per regnats; i al *Llibre Vermell* fins i tot les rúbriques s'ordenen temàticament.

Confecció del *Llibre Groc*

Diverses mans van treballar en l'elaboració del cartulari, tot i que no es poden identificar clarament. Es pot avançar, però, que el *Llibre Groc* fou recopilat pels notaris i secretaris del Consell de la ciutat, ja que una de les seves tasques era ocupar-se dels llibres de privilegis de la ciutat —tenir-ne cura, revisar-los...— a més de redactar els documents emanats del govern municipal, tasques que assumiren des de l'època medieval. De totes maneres, sí que es pot precisar el nom d'algun d'aquests secretaris que intervingueren directament en la confecció del llibre, per exemple el notari Francesc Vinyoles, secretari del Consell de la ciutat a mitjan segle XVII. Després del primer foli escrit del cartulari apareix un model de «clausura per privilegi», és a dir la fórmula amb què s'haurien de clausurar els documents transcrits: *Copia hec in huiusmodi et in precedenti papiri foleis huius comunis formae fideliter scripta sumpta fuit a libro pallido sive groch (...) fuitque cum suo originali unde sumpta extitit foleo N. dicti libri continuata fideliter auscultata per me Franciscum Vinyoles, notarium publicum Gerunde regia auctoritate, substitutum ab herede don Ioannis Çarrera et de Gurb, quondam, publico civitatis, baiulie et vicarie Gerunde suarumque pertinentiarum notario, secretariumque admodum illustrium dominorum iuratorum et Concilii dicte civitatis.*⁶

Altres mans que s'identifiquen en el *Llibre Groch* són les d'Onofre Queixàs, Miquel Galí, Pere Vinyoles, Agustí Savarrés, Pere Rosselló, Francesc Garriga, Josep Nato, Ramon Vila o Narcís Mar-

6. Malgrat que el model apareix en les primeres pàgines del llibre, aquesta fórmula exacta no s'utilitza en cap dels documents transcrits.

torell. Coneixem la seva intervenció perquè en el cartulari apareixen les seves signatures completes —amb el signe notarial— donant fe o clausurant alguns dels documents. Tots són notaris públics de la ciutat i alguns secretaris del Consell, a més pertanyen a la notaria dels hereus de Jaume de Campllong o a la dels hereus de Joan Sarriera i de Gurb —que també fou senyor útil i propietari de l'escrivania major de la Cort Reial.

D'aquesta llista cal destacar l'esmentat Francesc Vinyoles, Miquel Galí, Pere Rosselló i Ramon Vila, que seran, successivament, secretaris del Consell de la ciutat, per això en les seves subscripcions donen fe de la seva escriptura i certifiquen que són còpies fidels amb la fórmula *concordat cum suo originali* que usen Francesc Vinyoles i Pere Rosselló.

Com ja s'ha esmentat anteriorment, en el *Llibre Groc* hi ha transcrits 51 documents, tots del segle XVII, menys un de 1386, un de 1596 i el darrer de 1702, aquest últim, però, manté una continuïtat o lligam amb els anteriors. És, doncs, un llibre d'època moderna, pensat i elaborat al segle XVII —fet que també ens confirma el tipus d'escriptura utilitzada i no només els documents registrats.

Això no obstant, no podem precisar quan i per què el govern municipal va considerar necessària la confecció d'un nou cartulari. Potser fou amb posterioritat al 1624, data del darrer document transcrit al *Llibre Vermell*, que ja recull en total nou documents del segle XVII, i en el qual només resten quatre folis en blanc al final. Davant l'escassetat de folis disponibles i pensant en les possibles noves concessions, si bé ja hi havia nous documents per a recollir en un cartulari —bàsicament diverses sentències datades entre 1600 i 1619—, es devia constatar la necessitat de tenir un tercer cartulari per a poder-los copiar. Ara bé, el Manual d'Acords de 1617⁷ recull la cerimònia per la qual els jurats reben en custòdia els documents i privilegis de la ciutat: *Die II ianuarii M DC XVII dicti domini iurati noviter extraxi firmarunt apocham dictis dominis iuratis veteribus de clavibus archarum privilegiorum dicte civitatis, de tribus libris privilegiorum ach de binis platis platae.*

7. Portat pel notari i secretari Rafael Albert, que substitueix el seu pare —del mateix nom— en aquest càrrec des de la seva mort el 22 de febrer de 1605. AHCG, *Manuels d'Acords*, a. 1605, f. 7v.

Així doncs, segons aquesta menció, el 1617 la ciutat ja té tres llibres de privilegis.⁸

Una altra dada que ens permet pensar que el *Llibre Groc* fou conceptualitzat durant les dues primeres dècades del segle XVII és el model de «clausura per privilegi» que escriu el notari i secretari de la ciutat Francesc Vinyoles just després del primer foli escrit del cartulari. Vinyoles devia considerar que abans d'avançar en la confecció del llibre calia recollir la fórmula correcta per a validar els documents que s'hi anirien transcrivint; aquesta fórmula permet pensar que el 1617 —data del primer document transcrit, que queda partit per aquesta inserció— el *Llibre Groc* ja era una realitat, o almenys ja era una col·lecció de pergamins, entre escrits i no escrits, plegats i relligats amb una coberta de color groguenca que el distingia dels altres dos reculls de privilegis de la ciutat —o potser no tenia ni coberta, i aquest era el color que li donaven els pergamins exteriors. Vinyoles, en concret, parla del *libro pallido sive groch, recondito in archivio sive scribania publica domus Concilii civitatis Gerundae, in quo huiusmodi et alia quam plurima privilegia, gratiae et libertates universitati et civibus dicte civitatis concesse registratae existunt*. Val a dir que tot fa pensar que el secretari Francesc Vinyoles fou l'instigador de la tasca de continuar copiant o enregistrant els documents més importants per a la ciutat.

Que el llibre ja està bastant enllestit —en la seva forma definitiva, la que s'ha conservat, que potser no era l'esperada— quan s'acaba el segle XVII ho constaten, per exemple, els comptes de l'any 1702 del notari i secretari de la ciutat Ramon Vila copiats al Manual d'Acords d'aquell any.⁹ Hi recull un pagament *per extreure un privilegi del llibre groch*, és, en concret, el document sobre les causes de col·legis i confraries amb data de 1681 que s'extreu del foli 96 del cartulari. A finals del XVII, doncs, l'escriptura del llibre ja estava bastant avançada, ja que faltava ben poc per arribar al foli 118, el darrer escrit.

Però el gran nombre de folis en blanc que resten al final, i també la manca d'índex, ens fan pensar que és un llibre inacabat

8. Al 1596, quan s'escriu el llibre de cerimònies dels jurats o *Llibre del Nou Redrès*, només s'esmenten el *Verd* i el *Vermell*.

9. AHCG, *Manuals d'Acords*, a. 1702, f. 660v.

o, si més no, que els gironins pecaren de certa manca de previsió, ja que els Àustria es caracteritzaren, sobretot, per la poca «intervenció» en el territori català: poquíssimes Corts convocades, costava fins i tot que prestessin jurament de fidelitat als regnes, i poquíssims privilegis concedits. De totes maneres, el darrer document transcrit és de 1702. Pocs anys més tard comença la guerra de Successió: l'octubre de 1705 Girona es posiciona al costat dels austriacistes, fins al setge francès de 1710, i capitula davant Felip V (d'Espanya) el gener de 1711. El conflicte no paralitza les institucions municipals, però sí que les trasbalsa, i la seva fi serà l'inici d'un nou règim polític que ja no tindrà en compte els privilegis gironins ni els catalans. El Decret de Nova Planta aboleix els privilegis i llibertats de Catalunya, i altres disposicions reials posteriors uniformitzen definitivament el funcionament municipal arreu del regne d'Espanya —a partir d'aquell moment els jurats es diran regidors... L'optimisme o confiança en les concessions dels monarques potser fou excessiva.

Tipologia documental

El *Llibre Groc* és un llibre de privilegis, per tant s'hi recullen, principalment, els privilegis concedits pel monarca al municipi. No només s'hi transcriuen concessions reials, sinó que també s'hi copien documents emanats d'altres institucions però que sempre tenen a veure amb la municipalitat més o menys directament: manaments del batlle general de Catalunya, sentències de la Cort Reial de Girona o de l'Audiència Reial de Catalunya...

Els 51 documents recollits, tot i que estan datats entre 1386 i 1702, es distribueixen temporalment de la forma següent:

- Segle XIV: 1 document (1,9%)
- Segle XVI: 1 document (1,9%)
- Segle XVII: 48 documents (94,1%)
- Segle XVIII: 1 document (1,9%)

Observem, doncs, la preponderància dels documents del segle XVII. Entre aquests n'hi ha onze que són atorgats pel monarca, sempre de la dinastia Àustria, i tretze provenen del lloctinent general de Catalunya. Aquests documents reials són en la majoria de casos privilegis o concessions, tot i que també cal afegir-hi alguna lletra reial; pel que fa al lloctinent, a més de privilegis,

hi ha més diversitat documental: algunes llicències, l'aprovació d'ordinacions i capítols firmats pels jurats, manaments i decrets i alguna lletra executòria.¹⁰

Seguidament cal destacar el nombre de documents que provenen de la Batllia General de Catalunya, en concret de Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya: vuit en total, i un del seu lloctinent Pere de Rubí. Són, sobretot, sentències sobre diverses causes i les lletres executòries d'aquestes; també es recull alguna llicència.

Cal anomenar la documentació judicial, en aquest sentit es recullen diverses sentències de la Cort Reial de Girona i dues de l'Audiència Reial de Catalunya, de manera que el *Llibre Groc* es converteix, més o menys, en un recull de jurisprudència. Evidentment són sentències referents a processos relacionats directament o indirectament amb el municipi gironí.¹¹

Entre la documentació emanada d'altres càrrecs laics, cal destacar un document del veguer de Barcelona que és un informe requerit pels jurats de la ciutat de Girona; també trobem una sentència del canceller de Catalunya en un contenciós que enfrontava la Cort Reial i la Cúria eclesiàstica de Girona, i dues sentències més de la Diputació del General de Catalunya.

Finalment, cal esmentar el grup de documents emanats per les institucions eclesiàstiques. Hi ha cinc documents, un volum considerable en comparació amb tot el cartulari, que recullen els nous estatuts de l'Almoina del Pa de la Seu de Girona: els primers són concordats entre els comissaris dels jurats de la ciutat i els del Capítol de la Seu de Girona, la resta són els capítols redactats i reformats pel Capítol i també els que aprova definitivament el bisbe de Girona, a més d'uns de complementaris. I també referent a temes eclesiàstics, cal esmentar el decret del concili Tarraconense sobre la festivitat de Sant Narcís.

Una de les principals qüestions tractades al cartulari és l'organització política del municipi, en concret del seu funcionament, de les persones que poden accedir als càrrecs municipals.

10. I el document datat el 1386 i signat per l'infant Joan com a governador general de Catalunya i duc de Girona; s'hi ratifiquen una sèrie de capítols referents a l'adscripció de Sant Feliu de Guíxols a la jurisdicció reial.

11. El document de 1596 és una sentència —provinent del Consell Suprem d'Aragó— que afecta els mercaders de Barcelona.

En total són vuit privilegis que fan referència a aquesta qüestió i quatre documents més de disposicions addicionals. D'aquest grup, potser el privilegi més destacat és el que atorga el 5 de novembre de 1654 —un cop acabada la guerra i quan Catalunya i Girona han retornat a la corona espanyola— el rei Felip III de Catalunya-Aragó (IV de Castella) i que confirma tots els privilegis que els reis que el precediren van concedir a la ciutat amb anterioritat a la revolta de 1640. Aquest privilegi seria la culminació de les negociacions que el marquès d'Olías i Mortara va dur a terme, el 1652, amb les autoritats municipals gironines perquè juressin de nou fidelitat al monarca.¹²

Però el 5 de novembre de 1654 es concedeixen altres privilegis a la ciutat: es permet la insaculació de militars per al govern de la ciutat, com s'havia estipulat per un privilegi anterior; s'atorguen als ciutadans de la mà major de Girona els mateixos drets i prerrogatives de què gaudeixen els ciutadans honrats de Barcelona, concessió que Carles II recordarà en un decret de 1693 —el 1663 el lloctinent de Catalunya, el marquès de Castell-Rodrigo, n'ordenava de nou el compliment—, i es dóna llicència a la ciutat per tenir i escollir lloctinent de mostassaf. L'any 1657 es concedeix el privilegi pel qual els membres de la mà major del govern municipal poden viure fora la ciutat. La importància d'aquests documents queda palesa en la mateixa escriptura del *Llibre Groc*, ja que és molt més cal·ligràfica i amb uns encapçalaments ornamentats amb motius vegetals i algun detall figurat.

Pel que fa a l'ordre polític del municipi, el lloctinent general de Catalunya fa diverses concessions que es recullen en diversos documents. Per exemple, el 1629 el duc de Feria mana als oficials reials que observin i respectin les ordinacions dels jurats que va aprovar la reina Maria de Castella l'any 1448. El 1639 el comte de Santa Coloma aprova unes altres ordinacions dels jurats relatives a la insaculació de doctors i notaris a la mà major i mitjana del govern de la ciutat, privilegi que el comte de Palma ha de ratificar en una sentència de 1702, que recorda el privilegi del duc d'Osuna del 1671 pel qual es permetia als membres de confraries i col·legis de ser escollits com a jurats de la mà menor. Ara bé, el document més rellevant atorgat per un lloctinent és el privilegi concedit per Joan Josep d'Àustria que permet reunir el

12. AHCG, *Cartularis, privilegis i consuetuds*, a. 1652.

Consell General de la ciutat amb seixanta persones enlloc de les vuitanta que es necessitaven fins aleshores, cal tenir en compte que és l'any 1653 i que hi ha hagut nombroses baixes a causa de la guerra, la pesta...

Un altre gran bloc temàtic fa referència a l'economia i les finances del municipi. A nivell impositiu cal destacar els documents referits a l'exempció de la lleuda, qüestió recurrent des de l'època medieval: hi ha transcrits dues sentències del batlle general de Catalunya, de 1660 i 1667, i les seves respectives lletres executòries, que prohibeixen recaptar la lleuda a la ciutat de Girona; s'hi inclou també una sentència de l'Audiència Reial contra els lleuders de Barcelona de 1670, segurament transcrita per servir de model als jutges de la Cort Reial de Girona.

Pel que fa als ingressos econòmics del municipi cal parlar dels dos privilegis atorgats per Enric d'Aragó, lloctinent de Catalunya, el 1634 i el 1637, que permeten a la ciutat de manllevar certes quantitats de diners i també de vendre censals.

És important fer constar també que el 1633 Felip III de Catalunya-Aragó (IV de Castella) concedeix el privilegi a la ciutat de Girona de ser l'únic nucli urbà del bisbat de Girona que pot tenir taula de canvi. Recordem que el privilegi de tenir taula de canvi és de 1443, però no es fa realitat fins ben entrat el segle XVI.

Els documents del *Llibre Groc* també testimonien les activitats econòmiques que es desenvolupen al municipi. D'una banda, cal destacar la importància per a la ciutat del petit comerç, de les carnisseries, peixateries, tavernes... per això es transcriuen diversos documents que fan referència al *privilegi de la mitja llegua*, que establia els límits fins on la ciutat podia col·locar i controlar aquests tipus d'establiments. Aquest privilegi d'origen medieval es va adaptant a les necessitats dels nous temps, per això, a més d'una sentència que condemna dos gironins que no respectaren la limitació i van parlar taverna a la Creueta el 1619, s'inclouen tres concessions que permeten canviar de lloc les carnisseries de la ciutat i rebaixen la restricció que imposava el privilegi anterior. En la concessió de 1667 consta, a més, l'amortització a favor de la ciutat de les carnisseries i del pes de la carn a canvi del pagament d'un cens anual a la Batllia General de Catalunya. També és important per a la ciutat i el seu tràfic comercial el privilegi concedit a la ciutat per Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya, de tenir barques al Ter el 1671.

Com és ben conegut, una de les altres activitats característiques de la ciutat era la tèxtil, que requeria l'ús dels molins que configuraven el paisatge al llarg de la sèquia Monar, és a dir de Salt, Santa Eugènia i el Mercadal.¹³ La importància del sector és tal que el 1666 els jurats compren al Capítol de la Seu els molins que tenia a Salt i Santa Eugènia, adquisició que aprova el lloctinent Vicente Gonzaga; i més endavant, el 1669, la ciutat recobra la propietat de la sèquia Monar, recuperació que ratifica la reina regent Marianna d'Àustria el 1671. De fet, l'ús de la sèquia és una qüestió vital per a l'economia gironina, per això el 1681 el rei Carles II perdona el deute que la ciutat havia contret amb la corona arran de la recuperació de la sèquia Monar.

Segurament, a causa de l'interès dels jurats en el manteniment del sector tèxtil i comercial de la ciutat es considera adient copiar al *Llibre Gros* la sentència del Consell d'Aragó de 1596 que obliga els mercaders de Barcelona a pagar les impositcions del regne i la ciutat de Mallorca. Es deixa constància del fet que els mercaders catalans no estan exempts de pagar aquests drets.

Un altre grup de documents fa referència a temes jurisdiccional i el document que l'encapçala és el més antic del cartulari, la confirmació el 1386 per part de l'infant Joan, fill del rei Pere III de Catalunya-Aragó, del traspàs de Sant Feliu de Guíxols a la jurisdicció reial; aquesta confirmació afegeix, a més, diversos capítols complementaris als que pactaren Pere III, l'abat del monestir de Sant Feliu i els jurats de la vila entre el 1354 i el 1355.

En aquest grup també s'hi ha d'incloure el document més llarg del llibre que, de fet, prové de la cort del veguer de Barcelona. És un informe datat el 1600 i encarregat pel veguer de Barcelona a instància dels jurats de Girona que li preguntaren sobre la jurisdicció del clavari en cas de pesta. Entenem, doncs, que per als jurats de Girona la pesta era una preocupació important, i volien saber com s'actuava a Barcelona en cas d'epidèmia; per això en l'informe es recullen els testimonis de consellers, portalers, guardes del *morbo...* de la capital.

Tres documents s'adiuen plenament a aquest bloc perquè estan vinculats a les matèries que poden jutjar els jurats de la ciutat, és a dir les causes en què poden actuar: el 1635 la Cort Reial de Girona evoca als jurats un procés sobre un forn de calç

13. A la riba del Monar hi havia molins de gra, drapers, paperers...

perquè és una qüestió sobre imposicions; el 1666 l'Audiència Reial —i el lloctinent n'expedeix l'executòria— estableix que no jutjarà les causes sobre obres i el 1681 Carles II concedeix als jurats el privilegi d'actuar en les causes que afectin els col·legis.

Cal afegir dues sentències de la Cort Reial de Girona de 1611 i 1617, respectivament. La primera fa referència als guiatges i salvaguardes concedits a Girona durant les fires de Sant Narcís, privilegi pel qual s'ordena l'excarceració de Joan Ferrer, que havia estat detingut durant la fira. L'altra estableix la repartició de les penes cobrades a la ciutat en tres parts, una per al denunciant, una per a l'executant i l'altra per a la capella de Sant Miquel de la casa de la ciutat.

Una altra qüestió d'abast intern del municipi és la seguretat i l'organització militar; aspectes als quals fan referència la llicència concedida als armers i serrallers de la ciutat d'arreglar les armes de la companyia de la ciutat i, també, l'ordre de Carles II segons la qual el regiment de naturals de Girona l'han de formar 600 homes que han de rebre els respectius pans de munició diàriament.

Finalment, podem establir dos grans grups de documents que donen fe de les relacions del municipi amb altres institucions. Primer de tot ens referim a les relacions de la ciutat amb la Diputació del General de Catalunya —institució amb atribucions de caràcter fiscal—, aquestes s'entreveuen en dues sentències emanades des de la Diputació que estableixen qui pot ser escollit com a diputat local i la manera de repartir-se els béns confiscats per vulnerar els drets del General.

Però un dels afers que omplen més pàgines del cartulari fa referència a la relació entre la ciutat i el Capítol de la Catedral. És la reforma dels estatuts de l'Almoina de la Seu de Girona que motivarà llargues disputes amb el Capítol de la catedral i dels quals es faran múltiples esborranys i retocs. El Capítol de la Seu, en aquell moment, atesa la seva importància social i econòmica, es considera el segon comú de la ciutat i manté llargues tensions amb el govern municipal, tensions a causa de les quals haurà d'intervenir el virrei i, fins i tot, el monarca. És el cas de la concòrdia per a l'assistència dels jurats a les celebracions a la Seu. A nivell religiós també cal esmentar que es recull l'elecció de la festa de Sant Narcís com a festa de precepte a la província de Tarragona i a l'arxiprestat d'Àger el 1685.

Només de set documents transcrits al *Llibre Groc* se'n conserva l'original a l'Arxiu Municipal de Girona, dos són pergamins i la resta lletres reials. Val a dir que tots són privilegis concedits a la ciutat bé pels monarques —Felip III (IV de Castella) i Carles II de Catalunya-Aragó—, bé pels seus lloctinents —el duc de Fera i Enric d'Aragó.

I encara que la majoria de documents fan referència al seu registre en la institució generadora, pocs d'aquests registres han pervingut fins a l'actualitat. És el cas, per exemple, dels documents expedits pels lloctinents de Catalunya en època moderna, registres que trobem a faltar a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.¹⁴ O les sentències expedides per la Cort Reial de Girona, no conservades a l'arxiu municipal, si bé es guarda una còpia del procés esmentat contra els infractors del privilegi de la mitja llegua.

Altres registres citats es refereixen a les sèries *Diversorum* i *Itinerum* i també a les col·leccions documentals de la Batllia General de Catalunya i de la Diputació del General de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.¹⁵ També s'esmenten els registres de l'Audiència Reial.

Caldria anomenar també que alguns documents, o fragments van ser copiats als manuals d'acords de la ciutat, on es poden seguir paral·lelament les deliberacions i la documentació que generaren.¹⁶

En aquest apartat relatiu a la tradició documental dels documents transcrits al *Llibre Groc*, caldria comentar també la tradició dels documents inserits. I és que el cartulari recull moltes qüestions tractades en moments anteriors, és a dir que més que nous privilegis o concessions, durant el segle XVII se'n ratifiquen o completen d'anteriors, per això hi ha moltes referències a documents precedents, una bona part transcrita al *Llibre Vermell* i algun al *Llibre Verd*.¹⁷

14. Cal dir, però, que no s'ha realitzat una cerca exhaustiva dels registres atès que no ha estat necessari per a completar les transcripcions.

15. D'aquest arxiu s'ha consultat la sèrie *Maioricarum* de la Cancelleria, atès que el doc. núm. 2 presentava algunes abreviatures de difícil interpretació.

16. És el cas, per exemple, dels docs. núms. 1, 15, 20, 27, 36, 37, 43 i 51.

17. Aquesta relació o vinculació es tracta més àmpliament en el següent estudi comparatiu.

Estudi comparatiu dels llibres de privilegis de Girona

El *Llibre Verd*, el *Vermell* i el *Groc* són els tres llibres de privilegis de la ciutat en els quals, al llarg dels segles medievals i moderns, es van anar copiant els documents més importants per al municipi gironí,¹ és a dir les concessions reials i la resta de documentació que definiren l'estructura política, financera,

1. Hi ha, però, altres recopilacions de privilegis gironins que no es poden oblidar i que són objecte d'estudi, per exemple, en els treballs de F. VALLS Y TABERNER, «Els usatges i consuetuds de Girona» i «Els antics privilegis de Girona i altres fonts documentals de la compilació consuetudinària de Girona de Tomàs Mieres», ambdós dins *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XVII (1965), p. 108-119 i 120-160. Els documents que esmenta l'autor són, alguns, la base de la recopilació de Tomàs Mieres del segle xv, i alguns estan també copiats en els nostres cartularis; per a l'edició de Tomàs Mieres, vegeu J. PONS GURI (a cura de), *Les col·leccions de costums de Girona*, Barcelona, 1988, o A. COBOS (a cura de), *Costums de Girona de Tomàs Mieres*, Girona, 2001. Cal dir, a més, que l'ordenació política i jurídica de Girona també es basa en els Usatges de Barcelona i les Constitucions de Catalunya, G. GONZALVO (a cura de), *Les Constitucions de pau i treva de Catalunya: segles XI-XIII*, Barcelona, 1994. Una altra col·lecció de privilegis és l'estudiada per J. ARNALL, «Les rúbriques del còdex anomenat *Col·lecció de franqueses, provisions, privilegis i cartes reials de la ciutat i vegueria de Girona*, (Ms R-416 de la Biblioteca del Col·legi d'Advocats de Barcelona)» dins *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XXXIX (1998), p. 123-172.

Cal pensar que els arxius gironins també conserven llibres de privilegis eclesiàstics: a l'Arxiu Capitular de Girona s'hi poden trobar, per exemple, el *Llibre Gran de la Sagristia Major* i el *Llibre Verd*, i a l'Arxiu Diocesà de Girona el *Cartoral de Carlemany*, editat per J. M. MARQUES, *Cartoral, dit de Carlemany, del Bisbe de Girona: s. IX-XIV*, Barcelona, 1993, o l'anomenat *De rubricis coloratis*.

econòmica, urbanística i militar que regiria la ciutat des del segle XIII i fins al XVIII, moment en què si bé no desapareix el municipi com a institució, sí que se'n modifica la forma de relacionar-se amb la monarquia, amb el govern central.

En les pàgines que segueixen s'intentarà, en primer lloc, donar una definició del que són aquests llibres de privilegis, per què serveixen, quines motivacions duen a la seva elaboració... A continuació es traçarà una breu comparació dels tres cartularis gironins. Cal dir, però, que aquesta no serà una comparació a nivell paleogràfic ni diplomàtic: no es pretén establir una evolució de les escriptures ni una classificació de les tipologies documentals transcrites —tot i que en valoro l'interès—, només faré una anàlisi temàtica dels documents continguts. De fet, són pròpiament els temes tractats en els cartularis els que donen unitat als tres exemplars —pensem que dos són medievals i un altre és modern—: són afers vinculats a la creació, consolidació i desenvolupament del municipi gironí; per tant, el fil conductor que vincula els tres llibres és, precisament, la història de Girona.²

Definició de cartulari

Sefa Arnall defineix un cartulari —en direm també llibre de privilegis— com a «llibre manuscrit, generalment en forma de volum, en què es copiaven els diplomes relatius a propietats, privilegis, drets i títols d'una persona, d'una institució o d'una comunitat.»³

La Comissió Internacional de Diplomàtica (CDI) en dóna una definició més completa: *Un cartulaire est un recueil de copies de ses propres documents, établi par une personne physique ou morale qui, dans un volume ou plus rarement dans un rouleau, transcrit ou fait transcrire, intégralement ou parfois en extraits, des titres relatifs à ses biens et à ses droits et des documents concernant son histoire ou son administration, pour en assurer la conservation et en faciliter la consultation.*⁴ Aquests reculls es distingeixen d'un

2. Entenc que l'edició d'aquests cartularis permet altres perspectives d'estudi: filològiques, jurídiques... a les quals encoratjo.

3. J. ARNALL, *El llibre manuscrit*, Barcelona, 2002, p. 61.

4. *Folia Caesaraugustana. 1. Diplomática et sigillographica: travaux préliminaires de la Commission Internationale de Diplomatie et de la Commission Internationale de Sigillographie*, Saragossa, 1984, p. 122.

recueil de chartes o col·lecció diplomàtica en tant que aquests darrers estan recopilats per erudits i no per l'interessat en conservar els seus propis documents.

Els cartularis reben diferents noms des de l'època medieval, noms que varien segons el lloc i el moment i que, a vegades, denoten certes diferències entre ells: *liber chartarum*, *liber instrumentorum*, *liber memorialis*, *liber iurium*, *tumbo*, *becerro*... Però també es poden anomenar pel seu aspecte exterior o per la manera de conservar-lo: *liber incatenatus*, *liber vellutus*... o llibre verd, llibre vermell o llibre groc —anomenats en aquest cas pel color de la seva coberta. En general, també segons la definició de Sefa Arnall —i almenys fins al segle XIII—, són volums de gran format, en pergami, escrits a doble columna i en lletra librària.⁵

Aquests volums apareixen per primera vegada al segle IX en monestirs o capítols catedralicis i recullen els privilegis d'aquestes institucions. Més endavant, també en fan ús institucions laiques o particulars, reis, senyors feudals o ciutats, i eclesiàstiques —paròquies, confraries... Aquesta difusió és paral·lela a la consolidació dels poders públics i dels altres organismes; i tot i ser llibres bàsicament medievals, també en trobem al llarg de l'època moderna.

La definició de la Comissió Internacional de Diplomàtica insisteix en el fet que aquests cartularis s'elaboren per conservar la memòria escrita de les institucions i validar, d'aquesta manera, els seus documents fundacionals, els que acrediten els privilegis aconseguits i, a més, permeten conservar documents perduts. De tota manera, cal tenir en compte que aquests no sempre garanteixen l'autenticitat dels documents transcrits; aquesta només es pot provar quan l'escriu, més aviat el notari, hi col·loca determinades marques o senyals de validació. A més, els copistes poden incloure canvis —modernització de topònims, canvis en el desenvolupament de certes abreviatures...— o errors en la seva tasca, fet que converteix, en certa manera, el document copiat en un document nou que es podrà estudiar com a fruit d'un determinat context que li ha donat una forma i uns continguts nous.

En aquest sentit, com assenyala O. Guyotjeannin —i altres—, els cartularis són fruit d'una institució concreta, i per tant d'un

5. J. ARNALL, *El llibre manuscrit*... p. 61.

moment i d'uns interessos específics que cal tenir en compte a l'hora d'analitzar-los: *on aurait tort, cependant, de dissocier la rédaction d'un cartulaire des autres activités scripturaires d'une institution; voire même des activités économiques, sociales, architecturales et liturgiques.*⁶

Aquesta vinculació a l'època s'assenyala també en la introducció al congrés sobre els cartularis realitzat a París el 1991: *par son apparition dans une région ou chez un type de commanditaire, par le moment fort qu'il représente dans la gestion d'un chartrier, et donc d'une mémoire, par les techniques qui sont mises en oeuvre et par les choix, jamais gratuits, qui son faits pendant et après la compilation, le cartulaire cristallise en effet un ensemble de pratiques et de regards sur le passé et le présent.*⁷ Cal destacar, a més, l'incís que es fa en el fet que tot cartulari implica una selecció de documents. No s'hi copien tots els documents de la institució sinó aquells que més interessin; per tant, un cartulari comporta també silencis i omissions. Cal preguntar-se llavors quins són els criteris de la selecció, a què responen aquests silencis.

Els llibres de privilegis municipals

Un tipus de cartularis són els llibres de privilegis dels municipis, on es recullen els documents fundacionals de l'autonomia municipal, aquells que defineixen la seva organització política, fiscal, econòmica... i també altres diplomes rellevants per al funcionament del municipi.⁸

D'aquest tipus, els cartularis més ben estudiats són els *libri iurium* de les ciutats italianes. A. Rovere els defineix com a *quelle raccolte nelle quali i comuni hanno voluto inserite quei documenti che rappresentavano* «le prove scritte delle ragioni formali o giuridi-

6. O. GUYOTJEANNIN (*et al.*), *Diplomatique médiévale*, Brépols, 1993, p. 280.

7. *Les Cartulaires: actes de la table ronde organisée par l'École nationale des chartes et le GDR 121 du CNRS (Paris, 5-7 décembre 1991)*, París, 1993, p. 8. En aquest volum es recullen diversos treballs sobre la tipologia, les funcions, la cronologia... dels cartularis.

8. Altres llibres de privilegis municipals catalans que s'han editat són, per exemple: J. VALLÈS *et al.*, *El Llibre Verd de Vilafranca*, Barcelona, 1992, 2 vols; A. MAYANS, X. PUIGVERT, *El llibre de privilegis d'Olot (1375-1702)*, Barcelona, 1995; A. COBOS, *Llibre de privilegis de la vila de Figueres (1267-1585)*, Barcelona, 2004; M. TURULL, *Llibre de privilegis de Cervera (1182-1456)*, Barcelona, 1991; G. GONZALVO, *Els llibres de privilegis de Tàrraga (1058-1473)*, Barcelona, 1997, i un llarg etcètera.

*che della vita del Comune, dei rapporti col di fuori, dei diritti sul territorio dipendente», privilegiando quelli que meglio rispondevano alla realtà politica del momento, ed escludendone a volte altri che, pur di determinante importanza storica, non producevano più effetti giuridici.*⁹ L'autora accentua la utilitat probatòria d'aquests llibres i també el seu caràcter no casual, és a dir el fet que responen a una selecció.

Això no obstant, Rovere continua la seva anàlisi assenyalant que alguns són fruit d'una operació simple de traspàs, sense examen o consideració prèvia, que es copien tal com estan ordenats a l'arxiu. En aquests casos el *liber iurium* vol ser justament això, un llibre-arxiu nascut de la voluntat de conservar determinats documents. La majoria, però, responen a un disseny previ per part dels notaris compiladors que examinen l'arxiu comunal, escullen els diplomes interessants, els ordenen segons un ordre determinat i els doten dels signes d'autenticació necessaris.

Els tres cartularis de Girona són justament això: els llibres de privilegis de la ciutat de Girona i recullen, per tant, aquells documents que testimonien el naixement i la consolidació de la institució municipal gironina. Aquests privilegis, juntament amb les ordinacions dels jurats, conformen els principals fonaments legals de l'organització municipal, que són complementats amb els Usatges i les Constitucions emanades des de la monarquia.

Els compiladors d'aquests volums són els notaris o secretaris de la ciutat. Ch. Guilleré apunta els autors —copistes— del 90% de la documentació del *Llibre Verd* estudiant l'escriptura dels escrivans i, sobretot, els signes de validació notariaus que compara amb altres documents conservats a l'arxiu. Aquests autors majoritaris són Guillem de Quer i Ramon de Bruguera, ambdós encapçalaren successivament l'escrivania municipal; del primer serien els documents copiats fins al 1339 —tot i que la primera menció que es té del cartulari és de 1347— i al segon pertanyerien els diplomes fins al 1360. Aquesta cronologia es correspon amb el cos més important del *Llibre Verd*, que és principalment del segle XIV. Gràcies al protocol del *Llibre Vermell* sabem que el 1434 ja estava quasi enllestit, o que ja no hi quedava espai per a copiar-hi més documents: *Emperò, ultra los dits privilegis*

9. Vegeu A. ROVERE, «I «libri iurium» dell'Italia comunale» a *Civiltà comunale: libro, scrittura, documento*, Gènova, 1989, p. 157-199.

continuats en lo dit Llibre Verd, resten alguns altres privilegis qui no són escrits ne-s porien escriure en lo dit llibre. Aquest mateix any els jurats decideixen que cal començar un nou cartulari que inclogui aquests documents que no s'han pogut copiar i els nous que s'hauran d'incorporar. Tot i que el 1434 es comenci un nou llibre, a l'antic encara s'hi copiaran altres documents, almenys fins al segle XVI, quan s'hi afegirà el darrer quadern que conté els últims documents de 1489, 1496 i 1533. Així doncs, malgrat que sigui un cartulari del segle XIV majoritàriament, en realitat no s'acaba fins al XVI, com denoten també les altres mans que es poden distingir en l'elaboració del llibre i que usen escriptures més pròpies del XV i XVI.¹⁰

Com he avançat abans, l'any 1434 els jurats encarreguen l'elaboració d'un nou cartulari al notari de la ciutat *com sia molt útil e pertinent e encara necessari a la dita ciutat que los altres privilegis, per ser haüts promptament a memòria perdurable, sien conservats e en altre llibre transledats (...), qui sia nomenat Llibre Vermell.* Es procedeix, doncs, a la còpia dels 99 documents anteriors al 1434;¹¹ el 1484 sabem que s'hi han copiat una cinquantena de documents més, tal com apareix en un inventari de l'arxiu d'aquell any: *Ítem, I llibre vermell bollat, scrit en pergami, continent CXXXX cartes entre scrites e no scrites, en lo qual són continuats diversos privilegis de la ciutat.*¹² Però la ciutat continua rebent privilegis i emetent ordinacions, raó per la qual el 1503 —com consta en el Manual d'Acords d'aquell any— els jurats de la ciutat ordenen al notari municipal que afegeixi els pergamins necessaris per a incloure nous documents, a més de manar-li canviar-ne les cobertes i els tancadors. No sabem si caldrà afegir-hi més folis de pergami i canviar-li de nou la coberta vermella, el que sí que sabem és que el darrer document és de 1624 i que al llibre només quedaven quatre folis en blanc per escriure-hi els

10. Ch. GUILLERÉ, *El Llibre Verd de la ciutat de Girona (1144-1533)*, Barcelona-Girona, 2000, p. 25-28.

11. Tot i que caldria una recerca més aprofundida, de ben segur que podem avançar que Nicolau Roca, notari públic i en aquells moments secretari del Consell, intervingué directament en aquesta etapa de confecció del *Llibre Vermell*.

12. L. BATLLE I PRATS, «Los inventarios municipales gerundenses del siglo XV» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, VIII (1957), p. 190. Vegeu també G. JULIOL, *El Llibre Vermell de la ciutat de Girona (1188-1624)*, Barcelona-Girona, 2001, p. 9, de l'estudi que precedeix l'edició s'han extret les altres informacions que hi fan referència.

privilegis del segle XVII, alguns dels quals ja es devien acumular als armaris de l'arxiu. Aquesta darrera etapa estigué dirigida segurament pel notari Rafael Albert, en aquells moments secretari municipal.

El *Llibre Groc* es devia començar ben entrat el segle XVII i també, segurament, a causa de l'amuntegament de nous documents. Els secretaris municipals hagueren, doncs, de relligar un altre llibre per copiar-los, però aquesta vegada potser pecaren d'optimisme, ja que el gran nombre de folis en blanc que quedaren el final denota l'escassetat de privilegis emanats al final del segle XVII. La centúria següent, a més, comportaria la desaparició total del sistema de privilegis i els cartularis deixaren de tenir servei o perderen la funcionalitat, es convertiren en recopilacions de documents antics. Entre les mans que podem entreveure o intuir en l'elaboració del *Llibre Groc* hi ha les de Francesc Vinyoles, Miquel Galí, Pere Rosselló o Ramon Vila, que es van succeint en el càrrec de secretari municipal i que ens han transmès els seus signes de validació en alguns dels documents copiats.¹³

El protocol del *Llibre Vermell* és un testimoni excepcional que ens transmet els impulsors i els motius d'aquesta tasca compiladora:¹⁴ *Los honorables jurats de la ciutat de Gerona considerants que ab antich los molt excel·lents reys de Aragó (...) en concessions de antichs privilegis ciutat molt insicgna e reputants los dits ciutedans molts leyals, naturals e feels lurs han atorgats e consentits a la dita ciutat e als ciutedans d'aquella molts singulars, notables e favorables privilegis, libertats e immunitats dignes de memòria molt gran, expressant que los dits ciutedans són dignes de privilegis e libertats de una partida dels quals privilegis per tal que aquells pus fàcilment pusquen mostrar e observar e pervendre a deguda notícia dels dits honorables jurats e dels ciutedans de qui sia interès són stats fets, translats, scrits e continuats antigament en un libre apel·lat Libre Verd qui stà en la Casa Comuna de la dita ciutat.* Els jurats de la ciutat, doncs, volen reunir en un llibre els privilegis i llibertats que els foren concedits des d'antic pels reis d'Aragó per tal de mostrar-los i fer-los respectar quan aquests o altres ciutadans ho considerin necessari. Es dóna primacia, doncs,

13. Sobre aquesta qüestió em remeto al precedent estudi del *Llibre Groc*.

14. Malauradament ni el *Llibre Verd* ni el *Llibre Groc* contenen un protocol que ens informi directament de quan i per què foren compilats.

a la conservació d'uns documents que es consideren cabdals per al govern municipal, ja que el legitimen i l'estructuren.¹⁵ Això no obstant, cal tenir en compte les paraules de Jacques Le Goff: *El documento es monumento. Es resultado del esfuerzo cumplido por las sociedades históricas por imponer al futuro —queriendo o no queriéndolo— aquella imagen dada de sí mismas.*¹⁶

Aquesta tasca és encomanada als notaris o secretaris de la ciutat, que són els encarregats de la redacció i conservació dels documents municipals: redacten —o validen— els diplomes que atorga la universitat, fan l'acta dels acords del Consell...¹⁷ Aquests secretaris són notaris públics de la ciutat escollits pel càrrec de manera vitalícia i se succeeixen a l'escrivania municipal; s'encarreguen també de la compilació dels llibres de privilegis, tasca que deleguen als seus escrivans ja que ells s'ocupen de validar els documents o les còpies. A més, han de procurar la seva correcta conservació perquè també s'ocupen de l'arxiu municipal, en el qual els cartularis hi tenen un lloc especial, com s'especifica en els inventaris municipals: *Ítem hun libre vert apellat ab posts de pergamí lo qual en si contén CCCCLXII cartes entre scrites e no scrites en què són continuats diversos privilegis de la ciutat. Ítem I altre llibre vermell bollat, scrit en pergamí, continent CXXXX cartes entre scrites e no scrites, en lo qual són continuats diversos privilegis de la ciutat.*¹⁸

Els cartularis, com a compilacions de privilegis, tenen el seu propi valor com a objecte, així, quan els nous jurats prometen el càrrec, juren entre altres coses que respectaran els privilegis de la ciutat i que en seran els garants, per això «reben» els llibres i altres documents de la ciutat de mans dels jurats vells. Encara

15. En aquest sentit són reveladores les paraules d'A. CASTILLO, *Escrituras y escribientes: prácticas de la cultura escrita en una ciudad del renacimiento*, Las Palmas, 1997, p. 141: «Cada una de las cuatro fuentes sobre las que se construye el poder social, esto es, las relaciones ideológicas, económicas, militares y políticas, se ven reforzadas, en sus pretensiones normativas y controladoras, por la fijación escrita de las leyes, códigos y principios que regulan y ordenan las relaciones sociales, así como por la carga simbólica del documento».

16. J. LE GOFF, «Documento/monumento» a *El orden de la memoria: el tiempo como imaginario*, Barcelona, 1991, p. 238. Cal pensar que aquí Le Goff parla de la crítica documental, vol dir que els documents no són ni neutres ni imparcials, no ofereixen necessàriament una veritat segura.

17. L'arxiu municipal de Girona, afortunadament, conserva quasi tots els manuals d'acords del Consell de la ciutat des de 1335 fins a l'actualitat.

18. L. BATLLE, «Inventarios municipales...», p. 190.

el 1702 el traspàs de poders entre els jurats vells i nous inclou aquesta acció: *iurati presentis civitatis Gerundae ex noviter extractis, gratis et ex eorum certis scientiis firmarunt apocharum admodum illustribus dominis iuratis veteribus licet absentibus de tribus libris privilegiorum, duobus libris ceremoniarum, tribus clavibus archae matriculae, archae privilegiorum, necnon de duabus clavibus archivii inferioris*¹⁹ —reben, entre altres, els tres llibres de privilegis i les claus de l'arxiu.

Aquest cerimonial queda fixat al *Llibre del Nou Redrès* de 1596,²⁰ que recull el procediment que han de seguir els jurats a l'hora de prendre possessió del càrrec i de fer les celebracions acostumades segons el calendari. Així, després de ser escollits el dia d'Any Nou, han d'oïr missa, jurar el càrrec a la Cort Reial... i rebre els llibres de privilegis de la ciutat; al foli 6v d'aquest llibre es descriu com han d'actuar: *Quant són en casa la ciutat lo verguer en nom dels dits jurats fa gràcies a tots los acompanyants, y fetes aquelles, stant aquí en lo pati devant de l'arxiu reben les claus que eren stades acompanyades als jurats vells en lo introhit de llur offici, y aquelles reben de mà y poder dels dits jurats vells, y ne fèrman àpocha de aquelles, les quals se lliuren, ço és una al jurat en cap, l'altre al jurat segon, l'altra al jurat menor qui precehirà, y dels dos llibres, vert, y vermell, dels reals privilegis a dita ciutat consentits y dels bassins de plata y de lleutó que-s lliuren al jurat segon.* Cal dir que darrere vermell una marca assenyala al marge on hi ha escrit y *groch*: el 1596 encara no s'ha concebut aquest tercer cartulari; en canvi, al segle XVII, quan s'afegeixen algunes pàgines en aquest *Llibre del Nou Redrès* es corregeixen també algunes coses i, per tant, el *Llibre Groc*, que ja és una realitat, es fa constar juntament amb els altres dos.

Finalment caldria remarcar que aquests cartularis s'han d'entendre dins de la resta de l'arxiu municipal i tenir en compte que aquest ha estat concebut, des de l'època medieval, com el contenidor d'aquells diplomes que donen base política i jurídica al municipi i a l'acció del seu govern.²¹ L'arxiu, doncs, ha de

19. AHCG, *Manuals d'Acords*, a. 1702, f. 60.

20. AHCG, *Càrrecs municipals. Llibre del Nou Redrès*.

21. Per una classificació dels documents municipals vegeu, per exemple, el treball de V. CUNYAT, «Diplomática municipal. Análisis y tipología de la documentación municipal valenciana del siglo XIV» a *Saitabi* 38 (1988), p. 89-107.

servir per conservar aquells documents que legitimen la institució i el govern municipal; per això els jurats nous reben les claus de l'arxiu, que des del segle xv és a la casa de la ciutat, ja que anteriorment part dels documents municipals es custodiaven al convent de Sant Francesc, precisament el lloc on també se celebraven les sessions del Consell de la ciutat. De fet, la ciutat no tindrà una casa pròpia fins a principis del segle xv; aquesta Casa de la ciutat tindrà arxiu —com hem vist—, una capella dedicada a la Verge i a sant Miquel —erigida cap al 1454—, una sala del Consell on hi ha, encadenat a un faristol, el llibre de Francesc Eiximenis *Dotzè del Crestià*.²²

Aquesta vinculació dels cartularis amb la resta de la documentació de l'arxiu municipal s'evidencia encara més quan constatem que de molts dels documents transcrits se'n conserva l'original en alguna de les seves sèries: ja siguin pergamins, lletres reials o ordinacions dels jurats copiades també als Manuals d'Acords.²³

Com diu A. Castillo, *sin archivo no existe ni memoria ni burocracia. Allí se conservan los instrumentos que sancionan la constitución política de la comunidad, las normas que establecen el marco jurídico de las relaciones sociales, las escrituras que amparan el derecho de propiedad. El ser de la universitas se atrinchera entre las maderas de un arcón o un armario, protegido por tres o cuatro llaves repartidas en manos diferentes*.²⁴

Breu comparació formal dels cartularis gironins

En la introducció d'aquest estudi ja hem avançat que ens centràriem en l'anàlisi dels continguts dels cartularis; això no obstant, crec que és important també descriure els continents perquè junts permeten entendre la globalitat d'allò escrit, ja que

22. «Un llibre d'estampa anomenat Dotzè del Christià fet per mestre Eiximenis, gornit a mige post, stà en hun faristol ab cadena», segons recull l'inventari de la Casa de la ciutat editat per L. BATLLE, «La Casa del Consell de Girona en 1498» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XVII (1964-1965), p. 374. Aquest llibre és un tractat polític del qual forma part el *Regiment de la cosa pública*, obra dedicada especialment als jurats de València però que també es considerava model per a la tasca de govern dels jurats gironins i era consultat durant les sessions del Consell. M. DE RIQUER, A. COMAS, *Història de la literatura catalana*, Barcelona, 1980, vol. II, p. 143 i següents.

23. Per veure de quins documents se'n conserva l'original a l'arxiu em remeto als estudis introductoris de cada cartulari així com a les seves tradicions documentals.

24. A. CASTILLO, *Escrituras y escribientes...*, p. 258.

si bé és important el que s'escriu, també cal considerar la raó per la qual s'escriu i com s'escriu.²⁵

*También existe una vinculación entre el simbolismo del escrito y el soporte material o el tipo gráfico empleado. Los documentos más solemnes, especialmente aquéllos que recogen el cuerpo de leyes o privilegios que ordenan la vida de una comunidad (...) suelen presentar una textualidad más rica y elaborada, en la que se cuidan todos los aspectos que contribuyen a crear la imagen del documento; es decir, la encuadernación, la materia escriptoria, la disposición de elementos decorativos y extratextuales o el tipo de escritura empleado, más dibujada o caligráfica que propiamente escrita. Dependiendo naturalmente de las épocas, la finalidad del escrito y el tiempo de escritura, dichos documentos revisten una solemnidad de la que carecen otras prácticas escritas de tipo político o administrativo.*²⁶

El *Llibre Verd* i el *Llibre Vermell* són dos cartularis d'època medieval, tot i que el segon s'acabà de compilar durant les primeres dècades del segle XVII. Els límits cronològics del primer se situen entre 1144 i 1533, però més del 90% de la documentació copiada pertany al segle XIV; les dates límits del *Llibre Vermell* són 1188 i 1624, i el gruix de la documentació es reparteix entre els segles XIV, XV i XVI. En canvi, el *Llibre Groc*, tot i que el document més antic és de 1386 i el més modern de 1702, conté actes quasi exclusivament del segle XVII. Podem parlar, doncs, d'un primer llibre medieval, d'un segon de transició de l'època medieval a la moderna i d'un tercer llibre modern; cadascun amb les característiques pròpies de la seva època.

Tots tres són còdexs formats per diversos quaderns de pergami relligats amb una coberta de fusta folrada de cuir que els dóna un aspecte exterior semblant, tot i que de colors diferents.²⁷ El color d'aquesta coberta i el nom que duen escrit al lloc constitueixen el títol de cadascun dels cartularis: *Llibre Verd*, *Llibre Vermell* i *Llibre Groc*. Al centre de la coberta, a la part anterior, hi ha l'escut de Girona, i a la part posterior, l'escut reial. Aquesta

25. Per a un estudi més aprofundit de la forma i estructura dels cartularis em remeto als estudis introductoris de Guilleré, Juliol i el que precedeix la present edició.

26. A. CASTILLO, *Escrituras y escribientes...*, p. 143.

27. Aquesta encuadernació la féu el 1879 Joan Andreu; vegeu l'estudi del *Llibre Groc* de les pàgines precedents.

coberta es complementa amb sis bollons —quatre en el *Groc*— i dos fermalls de bronze.

Les mesures dels tres llibres són bastant divergents: el *Llibre Verd* és el cartulari més petit, fa 333 mm de llarg per 238 mm d'ample, i en canvi és el més gruixut, 124 mm; el *Llibre Vermell* és el que té un format major: fa 404 × 300 mm davant dels 383 × 282 mm del *Llibre Groc*. Aquest darrer, a més, és el més prim —58 mm, mentre que el *Vermell* fa 79 mm—, i encara ho seria més si descomptéssim els nombrosos fulls en blanc que conté al final.²⁸

La disposició del text del *Llibre Verd* és a línia tirada, i tots els documents estan encapçalats per una rúbrica en vermell que es distingeix de la resta de l'escriptura en tinta sèpia fosca; aquestes rúbriques van precedides per un calderó, també de color vermell o mini. Algunes caplletres són veritables dibuixos cal·ligràfics a tres tints —negra, blava i vermella. Aquest fet, i l'ús d'una escriptura gòtica majoritàriament arrodonida, librària, fan que aquest volum presenti el disseny més acurat dels tres.

El *Llibre Vermell*, en canvi, presenta l'escriptura a doble corondell, unes columnes que es dibuixen a punta seca i el payout de les quals encara és visible —la disposició i el payout són iguals que al *Llibre Groc*. Les rúbriques dels documents són, majoritàriament, de color vermell, com les caplletres, tot i que a vegades es combinen amb el color sèpia fosc; la resta del text s'escriu amb tinta sèpia, que esdevé única a partir del foli 206. L'escriptura utilitzada és principalment una gòtica amb trets o influències de la bastarda del segle xv, tot i que també observem el pas cap a la humanística a mesura que entrem en els darrers segles de l'edat mitjana.

El *Llibre Groc* és el que té una aparença més austera —el menys ornamentat—, s'ha escrit tot amb tinta sèpia amb una escriptura humanística que esdevé més cal·ligràfica quan correspon a la transcripció dels privilegis reials, i més cursiva quan és un altre tipus de documentació. Quasi tots els documents tenen la seva rúbrica, escrita amb lletres de mòdul més gran o bé amb el mateix però subratllades; els privilegis reials presenten caplletres ornamentades i algunes miniatures amb motius florals i alguns de figuratius —sempre de color sèpia— que assenyalen la importància d'aquests documents.

28. Aquestes són les mesures fixades per l'arxiu municipal.

Segons aquestes característiques formals, podem dir que no són llibres pensats només per a ser exposats:²⁹ llibres-objecte en tant que símbols que salvaguarden els privilegis o poder atorgats a la ciutat; són llibres que han de ser consultats quan faci falta, quan calgui defensar les llibertats de la ciutat i esgrimir els privilegis concedits. Aquest disseny segons el seu ús com a registre o arxiu —en tant que continents o dipòsits per a la conservació— de privilegis es confirma també pel fet que els folis dels tres cartularis estan numerats; i, a més, presenten, a les pàgines inicials, un índex de rúbriques —organitzades segons els tipus de documents i atorgants en el *Llibre Verd* i per temes en el *Llibre Vermell*. El *Llibre Groc*, però, no té cap indexació, tot i que pensem que els folis en blanc del principi van ser deixats expressament amb aquesta finalitat.

Temes

Com ja s'ha dit repetides vegades, els llibres de privilegis de Girona testimonien la fundació, consolidació i evolució del municipi gironí. Aquesta és la principal faceta amb què analitzarem els documents transcrits en aquests tres cartularis, tot i que les perspectives d'estudi que ens ofereixen són múltiples i variades.³⁰ Així doncs, en les següents pàgines intentarem traçar, de forma sumària, una història del municipi gironí: com es crea, com s'organitza políticament, econòmicament... i com s'adapta als temps canviants.³¹

29. «Pour en assurer la conservation et en faciliter la consultation», diu la definició de la CDI de cartulari.

30. Insisteixo en el fet que l'objectiu del present estudi —que vol ser la introducció d'una edició— no és aprofundir en l'anàlisi històrica dels documents transcrits sinó apuntar les seves possibilitats per a posteriors interpretacions. Cal dir, però, que aquesta ha estat, fins al moment, una tasca de pocs, ja que els cartularis gironins han estat poc treballats monogràficament. Vegeu la tasca de Lluís Batlle que vincula diversos monarques amb els llibres de privilegis: L. BATLLE I PRATS, «Jaume I en el cartoral *Llibre Verd* de l'Arxiu Municipal de Girona» a *X Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, Saragossa, 1981, p. 377-383, o «Alfonso II en los cartularios del Archivo Municipal de Gerona» a *VII Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, Barcelona, 1962, p. 161-169, o «El rey don Fernando en los cartularios del Archivo Histórico Municipal de Gerona» a *Cuadernos de Historia Jerónimo Zurita*, 19-20 (1966-1967), p. 113-156.

31. Entre els treballs més recents sobre la història de Girona: L. COSTA, *Història de Girona*, Girona, 2006, que presenta l'evolució demogràfica, social, econòmica i política de la ciutat; i la tasca col·lectiva dels *Quaderns d'Història de Girona* editats

Abans d'endinsar-nos en la història de Girona cal dir que aquesta no difereix gaire de la història dels municipis de Catalunya. J. M. Torras en el seu estudi sobre els municipis catalans de l'Antic Règim ens ofereix un resum esquemàtic de l'evolució dels municipis europeus, evolució que ell considera similar arreu si bé amb algunes particularitats segons els països.³² Així, després d'una etapa precedent que podríem anomenar d'aparició o recuperació de les ciutats —que s'havien empobrit després de la caiguda de l'imperi Romà— a mercè de la comercialització de l'excedent agrari i caracteritzada, entre altres, per la progressiva aparició de la burgesia —habitants dels burgs, els nous barris que van apareixent a les ciutats— que s'enriquirà o consolidarà amb el comerç i la construcció, segueix una primera etapa, segons Torras, que condueix a *l'emancipació de les ciutats de la tutela del poder feudal* a finals del segle XIII i a l'estructuració de l'organització municipal.

Ràpidament es passa a una altra etapa en la qual la burgesia, enriquida pel comerç i altres negocis, pretén controlar la institució municipal per tal d'assegurar els mecanismes que possibiliten o faciliten els seus negocis; en aquesta etapa, que dura fins a mitjan segle XV, el govern municipal es va concentrant en mans d'una sola classe social que monopolitza el poder urbà, ara sí, un poder oligàrquic. Torras, per a definir la següent etapa agafa les paraules de H. Pirenne «*le soulèvement du commun*»,³³ durant la qual les classes populars reclamen més participació. Tot

conjuntament per l'Ajuntament i la Diputació de Girona. També cal esmentar, tot i que la ciutat queda contextualitzada en el seu marc comarcal, X. ALBERCH, J. BURCH (coord.), *Història del Gironès*, Girona, 2002.

32. Sobre l'organització municipal catalana, vegeu el treball de J. M. FONT I RIUS, «Orígenes del règimen municipal de Catalunya» a *Estudis sobre els drets i institucions locals en la Catalunya medieval*, Barcelona, 1985, p. 281-560, tot i que publicat originalment a *Anuario de Historia del Derecho Español*, XVI (1945) i XVII (1946), p. 389-529 i 229-585, i també J. M. TORRAS, *Els municipis catalans de l'Antic Règim (1453-1808)*, Barcelona, 1983, que recull bibliografia sobre la formació de les ciutats; també cal considerar el treball sobre Cervera de M. TURULL, *La configuració jurídica del municipi baix-medieval. Règim municipal i fiscalitat a Cervera entre 1182-1420*, Barcelona, 1990.

33. El llibre de Pirenne és encara bastant fonamental per a entendre l'evolució de les ciutats medievals, H. PIRENNE, *Les villes au Moyen Age*, París, 1971. Una altra forma d'entendre el reforçament i l'evolució de les ciutats l'ofereixen R. HILTON, *Les ciutats medievals*, Barcelona, 1989, i J. LESTOCOQUY, *Aux origines de la bourgeoisie: les villes de Flandre et d'Italie sous le gouvernement des patriciens (XIè-XVè siècles)*, París, 1952.

i les protestes de les classes menestrals, en els períodes següents la burgesia no només anirà consolidant el seu poder sinó que cada vegada més s'anirà assimilant a la noblesa, fins al punt que s'escollirà el camí invers al que volien les classes populars: serà la noblesa la que acabi accedint al govern municipal del qual n'havia estat exclosa —els nobles no en participaven perquè no formaven part de la universitat, del conjunt d'habitants que pagaven o contribuïen al municipi. Aquesta assimilació entre noblesa i burgesia es mantindrà al llarg dels segles moderns i, segons alguns autors, s'accentuarà a Catalunya amb la reforma filipista, quan Felip IV de Catalunya-Aragó (V d'Espanya) —en el marc de les seves reformes polítiques— estableix un nou funcionament per als municipis que ja no tindrà en compte els privilegis ni les llibertats concedides.

Aquestes etapes també es donen a Girona i queden plasma-des, en certa manera, en els seus tres cartularis. Per això podem afirmar que el *Llibre Verd*, el més antic, ens permet dibuixar el camí cap a l'autonomia urbana, la fundació del municipi i la seva primera organització al llarg dels segles XII, XIII i XIV. El *Llibre Vermell* ens parla de la consolidació del govern municipal i l'estructuració de la seva organització entre els segles XIV i XV, i també de l'enfortiment o millores en l'administració municipal del segle XVI. El *Llibre Groc*, el més modern, reflecteix prou clarament el que suposa el segle XVII per als municipis catalans: una època d'estancament, de retocs —sovint de qüestions protocol·làries—, un apèndix del municipi medieval, en paraules del mateix Torras.³⁴

Podem parlar, doncs, dels tres cartularis com un tot perquè els temes o les qüestions que afecten a l'estructura municipal es van reprenent i readaptant al llarg de les seves pàgines. Així, de la mateixa manera que hi ha una continuïtat entre el municipi medieval i modern, també constatem la continuïtat entre els tres llibres de privilegis gironins.

Com ja he dit, no pretenc traçar una història completa de la ciutat, altres ja ho han fet i tampoc és l'objectiu d'aquest treball, però sí que considero oportú vincular els documents dels cartularis a aquesta història, ja que al capdavant són aquests documents els que permeten recuperar o dibuixar la història.

34. J. M. TORRAS, *Els municipis catalans...*, p. 47, nota 2.

El present recorregut per la història de Girona comença al segle XII —data dels primers documents recollits al *Llibre Verd* i al *Llibre Vermell*. Fins aquell moment, i després de diversos segles, s'ha anat definint la fesomia urbana de Girona: la ciutat ha anat creixent dins i a redós de la Força Vella, espai ja delimitat per un «antic» emmurallament romà.³⁵ El creixement urbà ha estat propiciat, principalment, per la consolidació de Girona com a mercat dels excedents agraris de la ruralia veïna, cosa que ha anat atraient cada cop més població i ha propiciat l'aparició d'una classe de comerciants —que també inverteixen i s'enriqueixen amb les obres públiques— que acabaran conformant la burgesia gironina.

La creixent importància de Girona, no només com a mercat sinó com a enclavament central dins de la unitat política dels comtats catalans, resulta també del seu paper com a ciutat episcopal —hi ha la seu del bisbe— i comtal, és a dir que el comte hi té també la seva cort, des d'on regeix o aplica la seva sobirania als territoris del comtat. Però l'evolució urbana de Girona al llarg del segle XI i, sobretot, principi del XII, si bé és de creixement urbanístic progressiu, a nivell polític viu la regressió del poder comtal en favor dels senyors feudals —de la noblesa emancipada de l'autoritat comtal, de la qual se n'autoatribueix les prerrogatives jurisdiccionals. Així, Girona i els seus habitants, seguint el procés de feudalització que es dona arreu dels territoris catalans i europeus, queden vinculats a la jurisdicció del bisbe i dels tres senyors —antics representants del comte— que controlen els tres castells de la ciutat, que, entre altres, els carreguen de nombrosos drets feudals o «mals usos» i veuen retallades llurs llibertats.³⁶

Però a partir de mitjan segle XII assistim a una represa de l'autoritat comtal que, a mesura que va creant noves vegueries, va dotant de més atribucions als seus representants, els veguers, que

35. Per a una història de l'evolució de la ciutat fins al segle XI, vegeu algun dels treballs del Grup d'Estudis d'Història Urbana de Girona, en concret. J. CANAL *et al.*, *Girona, de Carlemany al feudalisme (785-1057). El trànsit de la ciutat antiga a l'època medieval*, 2 vols., Girona, 2003. La tasca d'aquest grup està essent fonamental per entendre el dibuix de la ciutat en èpoques passades.

36. La bibliografia sobre l'expansió del feudalisme a Catalunya i a Europa és molt extensa, cito —i només per començar— P. BONNASSIE, *Catalunya mil anys enrera: creixement econòmic i adveniment del feudalisme a Catalunya de mitjan segle X al final del segle XI*, Barcelona, 1979-1981, o del mateix autor, P. BONNASSIE, *Del esclavisme al feudalisme en Europa Occidental*, Barcelona, 1992.

assumeixen, per exemple, el compliment de la Pau i Treva. Una altra mesura per anar consolidant el seu renovat poder serà la de concedir exempcions dels drets feudals als habitants de certes parròquies i ciutats.³⁷ La Girona de la segona meitat del segle XII també viu aquesta recuperació o eixamplament de la jurisdicció comtal³⁸ que queda plasmada als cartularis a través dels documents d'exempció i de franquesa: el 1190 Alfons I enfranqueix als habitants de Girona de la intestia dins els límits de la ciutat, i el 1194 els enfranqueix de l'eixorquia.³⁹ També són testimoni d'aquesta recuperació altres actuacions dels ja comte-reis: el 1160 Ramon Berenguer IV intervé en l'ordenació urbanística de l'Areny, el 1171 Alfons I confirma la jurisdicció de l'abat de Sant Pere de Galligants sobre el burg homònim...

Aquests enfranquiments s'han d'entendre dins d'aquest context de pugnes jurisdiccionals: els comte-reis, afavorint als habitants de la ciutat, resten capacitat i poder als senyors feudals. Podem dir que aquestes exempcions són un primer pas cap a la constitució del municipi gironí, ja que per establir quins són els habitants enfranquits cal marcar els límits territorials d'aquesta concessió i, per tant, de la ciutat.⁴⁰ El procés d'enfranquiment estableix, així, les fronteres urbanes de Girona, segons l'exempció de 1190

37. El primer document del *Llibre Verd*, per bé que és un trasllat del 1316, data de 1144: Ramon Berenguer IV, comte de Barcelona, concedeix exempció de cugucia i de força als habitants de les parròquies de Sant Pere d'Osor, Santa Creu d'Horta i Sant Daniel de Maifré.

38. El comte, però, no havia desaparegut de la ciutat, hi continuava present més com a senyor patrimonial que com a sobirà: mantenia, per exemple, els drets sobre els molins, com es desprèn de la donació que féu el 1188 a l'Hospital de Pedret. *Llibre Vermell*, doc. núm. 1.

Els documents dels tres cartularis se citen segons els números d'ordenació de l'edició de l'Ajuntament de Girona i la Fundació Noguera.

39. *Llibre Verd*, doc. núm. 2, i *Llibre Vermell*, doc. núm. 2.

40. De totes maneres, segons Font i Rius, la ciutat abans de 1182 ja tindria reconeguts certs privilegis d'organització municipal o política, ja que les concessions de Cervera, que li reconeixen el dret a escollir cònsols que representin la ciutat, esmenten com a mirall els privilegis anteriorment concedits a Girona: «Dono etiam et concedo vobis et omnibus vestris successoribus omnibusque illis qui in huiusmodi confratria se miserint ut in perpetuum habeatis omnes illas franchitates, libertates et omnes bonas consuetudines quas donavi ac concessi confratribus Gerunde coniuratis sicut continetur in carta quam illis feci,» ambdues ciutats tindrien reconegut un règim polític similar. Malauradament aquest privilegi no s'ha conservat i el primer reconeixement de la corporació municipal gironina data d'un segle més tard; J. M. FONT I RIUS, «Orígenes del règimen municipal...», p. 478.

situables entre la font de Pedret, Sant Daniel, la Torre Gironella, el *pontem fretum* a Montilivi i la *cadireta major* a Santa Eugènia.

A aquests quatre documents del segle XII⁴¹ segueix un buit o silenci documental —en els nostres cartularis— fins a la tercera part del segle XIII, llevat d'alguns documents esporàdics —dos de 1206, un de 1222 i un de 1232, aquests darrers referents al pagament de lleudes— dels quals parlarem més endavant. Però lluny d'aquesta imatge d'immobilitat que ens transmeten els llibres de privilegis, el segle XIII és per a Girona un moment de creixement, d'embranchida:⁴² continua el desenvolupament urbanístic i es multipliquen les zones habitades a través dels nous establiments emfitèutics dels quals participen i s'enriqueixen cada cop més membres de la burgesia; es construeixen noves muralles i ponts, la ciutat creix a l'empara de la també creixent activitat econòmica. Podem parlar de desenvolupament demogràfic, urbanístic i econòmic; i és justament aquest desenvolupament el que afavoreix l'enriquiment i consolidació de la burgesia, que li permetrà, a poc a poc, guanyar pes polític; pes que veurà reconegut i augmentat amb l'aparició del municipi, del qual els burgesos seran membres actius i destacats.

Al llarg del segle XIII la principal autoritat que actua a la ciutat és la reial: el monarca i els seus representants, segurament amb el suport d'una assemblea de ciutadans, van dirigint les qüestions i el desenvolupament urbà i desvinculant-la dels antics lligams feudals. El 1206, a través de dos documents, Pere I regula l'activitat dels escrivans i la jurisdicció del veguer: en el primer disposa que les escriptures signades per un escrivà públic siguin tingudes per vàlides i que només els veïns de Girona hi puguin vendre vi, i en l'altre estableix els límits de la vegueria de Girona —àmbit jurisdiccional del veguer—, corresponents als límits de la diòcesi gironina;⁴³ el 1232 Jaume I eximeix els habitants de Girona de pagar lleudes, peatges, portatges... als seus regnes;⁴⁴ el 1271

41. De 1144, 1188, 1190 i 1194.

42. Prenent el títol de la publicació de J. CANAL *et al.*, *La Girona del segle XIII. L'embranchida de la burgesia (1190-1285)*, Col·lecció Quaderns d'Història de Girona, Girona, 2005.

43. *Llibre Verd*, docs. núms. 3 i 4.

44. *Llibre Verd*, doc. núm. 5. Aquest document es pot vincular amb la memòria de 1222 dels pagaments exigibles a la lleuda d'en Mediona, el qual n'havia rebut l'arrendament, transcrita al *Llibre Vermell*, doc. núm. 3.

l'infant Alfons actua en defensa dels mercaders de draps, conscient de la rellevància de la seva activitat;⁴⁵ i el 1272 Jaume II concedeix la plena propietat a aquells que han posseït una terra o immoble durant quaranta anys⁴⁶ —afavorint d'aquesta manera l'apropiació de nous alous per part de la burgesia, béns immobles que després establiran emfitèuticament i pels quals seran partícips del creixement urbà de Girona i es convertiran en veritables rendistes.

En definitiva, són documents que testimonien l'interès reial per afavorir els habitants de Girona i les seves activitats econòmiques, a l'hora que els lliguen cada cop més a la seva autoritat: el monarca pot legislar sobre escrivans, sobre comerç, augmenta la capacitat jurisdiccional dels veguers...

El monarca, afavorint les ciutats i els seus habitants, resta poder als senyors feudals i es guanya el suport dels ciutadans per a les seves empreses polítiques i econòmiques. Mogut per aquests interessos el rei reconeix l'autonomia del municipi gironí el 1284⁴⁷ —el 1283 ho féu amb Barcelona a través del *Recognoverunt proceres*—; és a dir concedeix capacitat política per autogovernar-se als ciutadans de Girona, pensa sobretot en aquesta burgesia que, per aquesta via, suma el prestigi social i polític al seu poder econòmic.

Entre 1190 i 1284 la ciutat, a més de créixer, s'haurà desfet dels vincles feudals i haurà assumit el seu autogovern, però es mantindrà sota l'autoritat o tutela reial.

El municipi dins el regne

Malgrat que el privilegi de 1284 suposa la creació del municipi de Girona, és a dir el reconeixement de la comunitat de ciutadans de Girona i dels seus privilegis i obligacions —es poden autogovernar, paguen impostos que reverteixen en el municipi...—, la ciutat continua vinculada a l'autoritat reial; de fet, les ciutats formaran l'anomenat braç reial a les Corts. Per tant, abans de definir o caracteritzar el sistema de govern municipal, considerem oportú comentar breument com es personalitza aquesta autoritat

45. *Llibre Verd*, doc. núm. 6.

46. *Llibre Verd*, doc. núm. 7.

47. A través del *privilegi d'en Prohensal*, o Provençal. *Llibre Verd*, doc. núm. 8.

reial a la ciutat: què suposa per a la ciutat pertànyer a la jurisdicció reial i quins són els representants del rei que actuen o regeixen a Girona abans del 1284 i que mantindran llurs prerrogatives, per bé que adaptades a les noves circumstàncies.

Aquests representants del rei formen la cort reial: el conjunt de funcionaris que vetllen pels interessos del monarca, fan complir les seves voluntats i que conviuran amb els nous oficials municipals. Els llibres de privilegis recullen diverses disposicions que regulen les funcions i atribucions d'aquests funcionaris reials, tot procurant evitar que entrin en contradicció amb les prerrogatives atorgades a la ciutat.⁴⁸

Al capdamunt de la cort reial hi ha el veguer, que és el principal representant del rei en el territori de la vegueria. La vegueria de Girona, que aviat inclourà la sotsvegueria de Besalú, tindrà com a capital Girona; aquest territori estarà sota la jurisdicció del veguer que, en un principi, és l'encarregat de mantenir l'ordre públic establert per les constitucions de Pau i Treva, com ja hem esmentat anteriorment; té també funcions judicials —ostenta la jurisdicció civil i criminal i té el mer i mixt imperi— i s'ocupa, entre altres, de reunir l'host reial.⁴⁹ Més endavant se li assignarà un ajudant o sotsveguer.⁵⁰

Per sota del veguer hi ha el batlle —al qual, més tard, es vincularà un sotsbatlle. Aquest funcionari té cura del patrimoni reial a la ciutat, per tant recapta els drets reials; amb el temps veurà augmentades les seves funcions i es convertirà en l'interlocutor entre el monarca i les autoritats municipals: presidirà les reunions del Consell de la ciutat i, juntament amb el veguer,

48. Sobre les institucions de la monarquia al territori, vegeu: J. LALINDE, *La jurisdicció real inferior en Catalunya («corts, veguers, batlles»)*, Barcelona, 1966, i V. FERRO, *El Dret Públic Català. Les institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, Vic, 1987. Sobre la divisió territorial catalana: F. SABATÉ, *El territori de la Catalunya medieval. Percepció de l'espai i divisió territorial al llarg de l'edat mitjana*, Barcelona, 1997, i també *El territori i les seves institucions històriques. Actes (Ascó, 28, 29 i 30 de novembre de 1997)*, Barcelona, 1999, 2 vols.

49. Entre els documents que ens parlen de les prerrogatives del veguer i dels límits jurisdiccionals de la vegueria, destaquen, per exemple: del *Llibre Verd* els docs. nús. 41, 42, 45, 105, 125, 152, 153, 161, 313 o 315; i del *Llibre Vermell* els docs. nús. 23, 55 o 89.

50. Recordem que el 1206 ja s'establia la jurisdicció del veguer de Girona, que havia d'actuar tal com es feia a la vegueria de Barcelona —segons els Usatges de Barcelona—, *Llibre Verd*, doc. núm. 4.

rebrà el jurament dels jurats, vetllarà perquè les ordinacions dels jurats no contradiguin els interessos reials, etc.⁵¹

Membres destacats d'aquesta cort reial són els seus jutges. En un principi la cort judicial està formada, principalment, pel jutge ordinari, al qual s'afegirà més tard un jutge d'apel·lacions de la vegueria i de la batllia. El *Llibre Verd* recull diversos documents sobre la definició d'aquesta cúria laica i mostra especial interès per procurar que els seus jutges no rebin salaris de senyors laics ni eclesiàstics.⁵²

Al final d'aquesta escala funcional hi ha els saigs, que són els oficials subalterns encarregats de fer complir les disposicions dels seus superiors i, si és el cas, poden rebre també ordres dels jurats, tot i que sovint les autoritats reials i municipals s'enfronten per les seves extralimitacions.⁵³

Deixo per al final d'aquesta breu presentació, tot i que no perquè siguin els membres menys importants de la cort reial, els escrivans reials. De fet, el *Llibre Verd* recull la preocupació constant per definir les atribucions i salaris d'aquests funcionaris, que en determinats moments mantindran conflictes amb els escrivans o notaris de la ciutat.⁵⁴ Recordem que les notaries són una atribució reial: és el monarca qui dota de fe pública els notaris, també els de les ciutats; en aquest sentit, la preocupació per regular la validesa de les escriptures és molt antiga: el 1206 ja en trobem una mostra quan Pere I estableix que només les escriptures que han estat signades per un escrivà públic han de ser tingudes per vàlides i autèntiques.⁵⁵ Cal recordar que la memòria escrita es convertirà en un dels principals puntals de la recuperació del poder públic: els documents són els comprovants i garants de les jurisdiccions, serveixen per demostrar propietats i sobiranes; és en aquest context que Alfons I organitza un primitiu arxiu reial

51. Entre les disposicions sobre les funcions del batlle, vegeu per exemple: *Llibre Verd*, docs. núms. 23, 37, 128, 224 i 269, i *Llibre Vermell*, docs. núms. 30, 33 i 41.

52. Vegeu *Llibre Verd*, docs. núms. 19, 22, 30, 158, 169.

53. Alguns documents sobre els saigs del *Llibre Verd* són els docs. núms. 123, 140 o 218.

54. Un exemple d'aquesta tensió es dona el 1312: el 1311 els jurats, amb el vistiplau del veguer i del batlle, establiren els preus de les escriptures i els salaris dels notaris i escrivans de la ciutat, l'any següent un escrivà de la cort reial rebutjava aquestes ordinacions i apel·lava al rei, que responia immediatament en favor dels acords dels jurats. *Llibre Verd*, docs. núms. 24, 25 i 27.

55. *Llibre Verd*, doc. núm. 3.

per tal de mantenir el control patrimonial dels béns reials.⁵⁶ Però al llarg del segle XIV es va regulant la funció d'aquests escrivans reials i, sobretot, els seus salaris: així, per exemple, Jaume II estableix el 1312 que la cort reial ha de tenir tres escrivans i el 1321 mana que no puguin ser eclesiàstics, que han d'estar capacitats per a l'ofici i que només puguin rebre com a pagament les taxes de les escriptures que realitzen.⁵⁷ Aquestes escrivanies seran concedides en emfiteusi a perpetuïtat o arrendades a un senyor útil que sotsarrendava la funció notarial a un altre escrivà o escrivans, els notaris substituïts.⁵⁸

Abans de continuar parlant de què suposa per al municipi el fet de continuar vinculat a la jurisdicció reial —que és la que marca en definitiva les atribucions dels oficials reials—, comentarem justament les dificultats de la monarquia per a establir els límits d'aquesta jurisdicció. Dels límits jurisdiccionals dins la ciutat ja n'hem parlat una mica en els paràgrafs anteriors quan comentàvem el procés de recuperació de l'autoritat reial en detriment dels poders feudals, autoritat que es va refermant amb la consolidació de les vegueries i a través de la concessió de franqueses i altres llibertats des de mitjan segle XII.

Però a partir de mitjan segle XIV es dona el procés invers: la monarquia, embrancada en costoses campanyes militars i altres projectes, es veu cada cop més necessitada de líquid, i no en tindrà prou amb els impostos negociats a les Corts sinó que haurà de recórrer a l'alienació de jurisdiccions, és a dir que vendrà les jurisdiccions de determinats llocs a altres senyors, laics o eclesiàstics. Girona veurà com moltes poblacions dels seus voltants passen a la jurisdicció senyorial. Però a la ciutat no li interessa que el monarca es desprengui dels seus territoris

56. A. CASTILLO, *Escrituras y escribientes...*, p. 149 diu: «la escritura garantiza y da estabilidad a los derechos de los reyes o de los señores, introduce mayor eficacia en el funcionamiento de la administración, o actúa simbólicamente como la encarnación misma de la Autoridad». Vegeu també F. GIMENO BLAY, *Escribir y reinar: la experiencia gráfico-textual de Pedro IV el Ceremonioso (1336-1387)*, Madrid, 2006.

57. *Llibre Verd*, docs. núms. 26 i 54, respectivament. Altres documents d'aquest cartulari referents a l'ofici d'escrivà reial són el 59, 214, 215 o 278.

58. Sobre el notariat vegeu F. DURAN I CAÑAMERA, «Notas para la historia del notariado catalán» a *Estudios históricos y documentos de los archivos de protocolos*, III (1955), pàgs. 77-207; i també els treballs recollits a *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català: Barcelona, 11, 12 i 13 de novembre de 1993*, Barcelona, 1994; *Notariado público y documento privado: de los orígenes al siglo XIV. Actas del VII Congreso Internacional de Diplomática*, Valencia, 1986, València, 1989.

perquè les necessitats econòmiques de la monarquia entren, aquí, en contradicció amb els interessos econòmics del municipi. Que un territori o vila circumdant depengui d'un senyor jurisdiccional vol dir que aquella vila no podrà contribuir a les obligacions de la ciutat amb relació al rei —per exemple que la ciutat haurà de contribuir amb més homes a l'host reial, que haurà de pagar-li impostos més elevats...—; pot significar també més pressió demogràfica per a Girona davant l'allau de persones que s'instal·len a la ciutat fugint dels mals usos senyoriais; i també pot suposar que aquests senyors apliquin determinades impositcions que gravin el pas per les seves terres, cosa bastant contraproduent per als interessos comercials de la ciutat.⁵⁹

Aquest rebuig a l'alienació de jurisdiccions per part del municipi gironí explica també les reticències de la ciutat davant de la creació del ducat de Girona per part de Pere III, que vincula el nou títol al seu primogènit Joan l'any 1351: la ciutat tem que la intromissió d'un senyor jurisdiccional pugui implicar una retallada de llibertats o un augment d'obligacions, per això caldrà arrencar el compromís del monarca que es respectaran els privilegis que se li han concedit i que els territoris del ducat de Girona no es podran separar del comtat de Barcelona.⁶⁰ Cal dir, però, que el títol de duc de Girona només serà ostentat per l'infant Joan (el futur Joan I), ja que el 1416 Ferran I traspassa totes les atribucions del títol al principat de Girona, erigit en favor del seu primogènit Alfons: a partir d'aquest moment i fins a l'arribada dels borbons tots els hereus a la Corona catalano-aragonesa seran prínceps de Girona.⁶¹

Com hem esmentat anteriorment, la monarquia també voldrà, en determinats moments, rescatar les jurisdiccions alienades,⁶² voluntat que evidentment li comportarà certes tensions amb els

59. Ch. Guilleré, en el seu estudi introductori a *El Llibre Verd de la ciutat de Girona (1144-1533)*, p. 29, 30 i 31, recull alguna d'aquestes alienacions que comportaran, si no conflictes o tensions, moltes pàgines escrites en el cartulari. És el cas de la jurisdicció de Palau-sator, alienada a la família dels Senesterra; o de la de Llagostera, a mans dels Montcada, i Cervià de Ter i Púbol, alienada al llinatge dels Cervià. Sobre la qüestió de les jurisdiccions alienades, vegeu, per exemple: X. ALBERCH, R. BURCH (coords.), *Història del Gironès...*, p. 313-318.

60. *Llibre Verd*, docs. nùms. 255, 256, 257, 258, 259 i 260.

61. *Llibre Vermell*, doc. núm. 93. L. BATLLE *et al.*, *El príncep de Girona*, Girona, 1982.

62. M. Teresa FERRER MALLOL, «El patrimoni reial i la recuperació dels senyorius jurisdiccional en els estats catalano-aragonesos a la fi del segle XIV» a *Anuario de Estudios Medievales*, 7 (1970-1971), p. 351-492.

senyors jurisdiccional i per la qual necessitarà el suport de les ciutats, sempre predisposades a aquesta recuperació. Els llibres de privilegis també recullen els reglaments per al rescat de jurisdiccions alienades de la vegueria i batllia de Girona que regulen tots els detalls d'aquests processos. En són un exemple les capitulacions pactades i confirmades a Saragossa entre Martí I i els jurats de Girona l'any 1399 i els capítols firmats a Barcelona l'any 1400.⁶³

En aquest context de recuperació de jurisdiccions, al municipi de Girona li interessa especialment que la monarquia concedeixi carreratsges. Aquests suposen la vinculació d'una població sotmesa a senyoria a una altra de reial, i per tant impliquen que aquest lloc se sotmeti a l'autoritat reial; aquesta població passa a formar part de l'altra com si en fos un carrer, per tant assimila tots els privilegis, llibertats, franqueses i immunitats de l'altra. Així, el 1386 Cassà de la Selva esdevé carrer de Girona,⁶⁴ com també les parròquies de Canet, Adri, Montcal, Montbó i Biert.⁶⁵ A la ciutat li convenen aquest tipus de concessions perquè faciliten el trànsit de persones i mercaderies que van i vénen de Girona ja que eliminen peatges o altres drets de pas; especialment atractiu és el carreratge de Cassà de la Selva, població situada a mig camí de Sant Feliu de Guíxols, port des d'on entren i surten molts proveïments i manufactures des de i per a Girona.

De fet, una de les grans fites per a la ciutat serà precisament el carreratge concedit a la vila de Sant Feliu de Guíxols, pel qual aquesta queda eximida totalment de la jurisdicció de l'abat del monestir de Sant Feliu, a canvi d'un pagament anual, esdevé vila de domini reial i es converteix en part de la ciutat de Girona, per tant els seus habitants adquireixen els mateixos privilegis que els gironins. Aquest carreratge, negociat el 1354 entre Pere III, l'abat del monestir i els jurats de Girona i també de Sant Feliu, s'aprova finalment el 1355;⁶⁶ cal dir que serà un gran incentiu

63. *Llibre Vermell*, docs. núms. 76 i 77, i *Llibre Verd*, doc. núm. 349.

64. *Llibre Verd*, doc. núm. 338.

65. *Llibre Verd*, doc. núm. 339.

66. De fet, des de 1329 la monarquia intenta que la situació jurisdiccional de Sant Feliu de Guíxols no vagi en detriment dels interessos de la ciutat de Girona, *Llibre Verd*, docs. núms. 83 i 84, i Pere III el 1339 es compromet amb els jurats de Girona a no vendre ni alienar-ne la jurisdicció, *Llibre Verd*, doc. núm. 196. Aquest procés es complementa amb els capítols firmats per l'infant Joan el 1386 recollits en el *Llibre Groc*, doc. núm. 1.

per als interessos comercials de la ciutat de Girona perquè, en assimilar la ciutat i la vila, els mercaders gironins queden exempts de pagar qualsevol dret de pas o altres impostos que poden encarir el transport de mercaderies. El carreratge, doncs, suposarà una gran fita per al comerç de i amb Girona.

Però ens preguntàvem què suposa per a una ciutat pertànyer a la jurisdicció reial. Per respondre breument es pot dir que implica veure reconeguts certs drets i privilegis i a l'hora estar sotmesa a determinades obligacions fiscals entre altres; també cal dir que els privilegis concedits tenen la seva contrapartida econòmica: impliquen certes retribucions a la monarquia. Començaré parlant d'aquests privilegis, tot i que ja n'he parlat una mica i en continuaré parlant més endavant —quan es comentin els privilegis polítics concedits a la ciutat.

Entre aquests privilegis o drets de què gaudeixen els habitants de Girona destaquen els enfranquiments del pagament de determinats usos i d'alguns drets reials, que tal com s'esmentava anteriorment suposen una progressiva desvinculació de la ciutat dels senyors feudals i consoliden l'autoritat reial en el territori de la ciutat tot deslliurant-la de determinades obligacions fiscals ja des de finals del segle XII i principis del XIII. Al llarg dels següents segles medievals els monarques continuen concedint exempcions de certs pagaments als habitants de Girona. És una manera de guanyar-se el suport dels ciutadans, necessari per a la Corona a l'hora de demanar determinats ajuts extraordinaris per finançar les campanyes i sanejar les arquees reials tot afavorint els interessos de la ciutat, és a dir el seu desenvolupament econòmic. En aquest sentit els gironins es veuran enfranquits sobretot d'impostos que gravaven els intercanvis comercials, és a dir els productes que s'intercanviaven al mercat. Recordem que Jaume I el 1232 ja havia concedit als habitants de Girona l'exempció de lleuda, peatge, pesada i portatge a les seves terres;⁶⁷ el 1315 Jaume II els enfrancheix de quèsties, serveis, préstits, ademprius forçats, lleudes, peatges i mesuratges als regnes d'Aragó, València i arreu de Catalunya, i el 1322 estén aquestes franqueses als regnes de Còrsega i Sardenya.⁶⁸ No obstant aquestes concessions, el fill de Jaume II, l'infant Alfons, es veurà obligat diverses vegades a

67. *Llibre Verd*, doc. núm. 5.

68. *Llibre Verd*, docs. nùms. 31 i 64.

confirmar aquests privilegis, com també ho haurà de fer Pere III.⁶⁹ Aquest monarca recordarà l'exempció del morabatí de què gaudeixen els gironins el 1351; i Ferran II, el 1493, la confirma sobre la base d'un privilegi concedit per Joan II.⁷⁰

Com s'ha esmentat anteriorment, la ciutat està obligada també a certes contribucions fiscals.⁷¹ En aquest sentit, cal assenyalar que una de les maneres que tenia la monarquia per aconseguir diners ràpidament era la venda o arrendament del cobrament dels impostos reials. El 1300 Jaume II ven als barons i a les ciutats el cobrament del bovatge, terratge i herbatge, i el 1336 Pere III confirma la venda.⁷² Algun d'aquests arrendaments comportarà llargues tensions o enfrontaments entre els qui han rebut el dret a cobrar-los i els qui n'estan exempts, és el cas de la recaptació de la lleuda;⁷³ el seu cobrament fou venut a diversos particulars a l'hora que s'eximia els habitants de diverses ciutats, com Girona, de pagar-la. El problema apareixia quan els cobradors reclamaven el pagament i els habitants n'al·legaven estar exempts, i s'acabava de complicar quan s'establia que l'exempció podia incloure només la part de la lleuda que corresponia al rei.

El *Llibre Verd* recull algunes disposicions reials de Jaume II i Pere III que manen als compradors i col·lectors de la lleuda que no facin pagar més del compte.⁷⁴ Però són els altres dos cartularis els que ens transmeten els conflictes que provoca el cobrament de les lleudes: el *Llibre Vermell* inclou diverses sentències que eximeixen els gironins de pagar la part de la lleuda del rei i també la lleuda de passatge; el primer cas és una sentència de la reina Maria de 1451 en el procés entre la ciutat de Girona i els recaptadors de la lleuda de Mediona —nom de la persona a qui fou venuda aquesta part de l'impost—; en el segon cas Ferran II sentència en el contenciós entre la ciutat i els cobradors de la lleuda de passatge.⁷⁵

69. *Llibre Verd*, docs. núms. 55, 72 i 145.

70. *Llibre Verd*, doc. núm. 271, i *Llibre Vermell*, doc. núm. 149.

71. Sobre la fiscalitat real: M. SÁNCHEZ, *El naixement de la fiscalitat d'estat a Catalunya: segles XIII-XIV*, Girona, 1995, i del mateix autor, *Fiscalidad real y finanzas urbanas en la Cataluña medieval*, Barcelona, 1999; vegeu també *Actes del Col·loqui «Corona, municipis i Fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana»*, Lleida, 1997.

72. *Llibre Verd*, docs. núms. 16 i 135.

73. J. M. MADURELL, «La lezda de Gerona (contribución a su estudio)» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XIX (1969), p. 65-106.

74. *Llibre Verd*, docs. núms. 37 i 303.

75. *Llibre Vermell*, docs. núms. 123 i 143.

La qüestió de les lleudes s'allargarà en el temps: el 1599 Felip I de Catalunya-Aragó concedeix el privilegi a la ciutat de Girona de redimir-ne diverses. Al segle XVII, com es recull al *Llibre Groc*, encara continuen els conflictes sobre la recaptació d'aquest impost; conflictes que condueixen a diverses sentències del batlle general de Catalunya, Josep de Rocabertí, en favor de la ciutat de Girona i que condemnen els recaptadors de la lleuda, encara convençuts dels seus drets de cobrament.⁷⁶

Tot i aquestes exempcions, els gironins continuen obligats al pagament d'altres impostos reials, bé siguin impostos sobre la renda com les talles —el 1328 Alfons III recorda que tothom està obligat a pagar-les—⁷⁷ o bé altres drets reials que graven les mercaderies o l'ús dels molins del Monar. Entre aquests drets provinents de monopolis reials destaca el dret dels pesos i les mesures, és a dir de regular les mesures de les mercaderies, dret associat al cobrament de les multes als qui les infringeixen; tot i que Alfons III havia intentat evitar que aquest s'arrendés, el 1330 Pere III confirma la concessió i establiment dels pesos i mesures de la ciutat de Girona a Pere de Cardonets, porter reial.⁷⁸

De totes maneres, el paper principal com a font financera de ciutats com Girona sol recaure en els jueus. Les aljames seran un dels principals suports dels ingressos del rei: aquestes estan obligades a pagar fortes contribucions a la monarquia que, d'aquesta manera, els assegurava defensa i protecció —moguda pels interessos econòmics més que per motius solidaris. Cal dir, a més, que les comunitats jueves estan vinculades directament a la jurisdicció reial.⁷⁹

Aquests ingressos, com també les rendes que provenen dels alous reials, són gestionats pel batlle. Cal afegir també que entre

76. Privilegi de Felip I: *Llibre Vermell*, doc. núm. 213. Les sentències del batlle general de Catalunya són de 1660, 1667 i 1670, *Llibre Groc*, docs. núsms. 28, 34 i 40; i també es transcriuen les executòries d'aquestes sentències.

77. *Llibre Verd*, doc. núm. 80.

78. *Llibre Vermell*, doc. núm. 6. Aquesta qüestió es tracta en molts altres documents d'aquest cartulari: 9, 10, 13, 14, 16 i successius.

79. Algunes disposicions reials sobre els jueus: *Llibre Verd*, docs. núsms. 154, 155 o 242. Entre la bibliografia sobre la comunitat jueva de Girona: D. ROMANO (ed.), *Per una història de la Girona jueva*, Girona, 1988, 2 vols, o «Els jueus de Girona als segles XII-XIII» a *Mossé ben Nahman i el seu temps*, Girona, 1995, p. 11-75, J. CANAL *et al.*, *Els jueus i la ciutat de Girona*, Girona, 1995. Per estudiar diferents aspectes de les comunitats jueves de Catalunya poden veure's els diferents treballs de Jaume Riera Sans.

els altres impostos que es recapten per al rei hi ha totes aquelles contribucions extraordinàries amb motiu de maridatges de reis, infants i infantes, per exemple, o aquelles que es negocien a les Corts per tal de finançar determinades campanyes militars de la monarquia.⁸⁰

El batlle també és l'encarregat de gestionar les obres de la muralla, potestat del monarca, com que la ciutat és de jurisdicció reial aquest està obligat a la seva defensa. Així doncs, el monarca té el dret, i l'obligació, de fer contribuir els habitants de Girona a la millora de les muralles; aquesta contribució, però, afecta també els eclesiàstics i els homes d'altres llocs de la batllia i vegueria que s'han de refugiar a la ciutat en temps de guerra.⁸¹ Pere III insistirà constantment al seu batlle de Girona per tal que ordeni la demolició de les cases adossades a la muralla, que es reparin els trams malmesos, que es detinguin els qui no contribueixen a les obres...;⁸² aquest monarca està especialment interessat en la defensa de la ciutat i serà l'impulsor de l'ampliació del recinte emmurallat —recinte que quedarà fixat fins a l'època contemporània.⁸³

Organització municipal

Com s'ha anat repetint, els tres llibres de la ciutat recullen els privilegis més rellevants concedits al municipi amb una clara

80. En aquest grup hi inclouríem les concessions que fan Jaume II, l'infant Alfons i Pere III a la ciutat en recompensa de l'ajut que n'han rebut per a l'expedició a Granada del primer, el viatge a Sardenya del segon i per la guerra contra els genovesos que manté el tercer els anys 1309, 1323 i 1356, respectivament, *Llibre Verd*, docs. núms. 21, 70 i 296. Però en altres documents es recorda l'obligació dels gironins de contribuir als subsidis per les campanyes militars: el 1310 Jaume II recorda que els homes francs de Girona han de contribuir als 5.000 sous que necessita per a la campanya d'Almeria, *Llibre Verd*, doc. núm. 23. I el 1416 Ferran I fixa amb els jurats la contribució de la ciutat al maridatge de les seves filles, *Llibre Vermell*, doc. núm. 92. Sobre els impostos pactats a les Corts, vegeu: M. SÀNCHEZ, P. ORTÍ (a cura de), *Corts, parlaments i fiscalitat a Catalunya: els capítols del donatiu, 1288-1384*, Barcelona, 1997.

81. Ho recorda Pere III el 1362, *Llibre Verd*, doc. núm. 320; qüestió que reprèn al 1390 Joan I, *Llibre Vermell*, doc. núm. 62.

82. Vegeu, per exemple, *Llibre Vermell*, docs. núms. 30, 37 o 46.

83. Sobre la muralla medieval: J. M. MADURELL, «Las obras de las murallas de Gerona (1362-1685). Notas documentales para su historia» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses XVII* (1964-1965), p. 331-372; P. FREIXAS, «Girona medieval: muralles i ponts» a *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XXV-I (1980), p. 395-406; D. IGLÉSIAS, *La muralla de Girona. Dels orígens a l'enderrocament*, Girona, 2003, p. 35-71.

voluntat de legitimar i fer perdurar l'organització municipal i les seves prerrogatives. Per això als cartularis trobem documents que fan referència tant a la seva estructura política com a l'organització fiscal i econòmica.

Però abans de referir-nos a aquesta estructuració, cal parlar del privilegi «fundacional», aquell que posa les bases a l'autonomia real i efectiva del municipi. És el privilegi d'en Prohensal —o d'en Provençal, potser el nom del ciutadà que el recollí— transcrit al *Llibre Verd*.⁸⁴ Aquest document l'atorga Pere II el 15 de gener de 1284; consta de 21 capítols que estableixen l'organització política i fiscal de la ciutat, a més de desenvolupar altres temes econòmics, jurídics o militars. El text regula, per exemple, els serveis veïnals i les col·lectes i talles que han de prestar els habitants de Girona; fixa la participació en l'exèrcit dels habitants de la ciutat; disposa que Girona es regeixi segons els usatges i costums de Barcelona... i inclou diversos capítols sobre les consideracions que han de rebre els jueus de la ciutat. Veiem, doncs, com el monarca dota de tota una sèrie de privilegis als gironins en tant que habitants de Girona: Pere II d'aquesta manera reconeix el municipi de Girona i, a més, el dota d'una primera organització política. Segons el capítol XX, el municipi estarà regit per sis prohoms —dos per cada mà o estament— que s'escolliran anualment i que s'ocuparan del govern de la ciutat: *concedimus isto modo quod sex prohi homines civitatis predictae eligantur quolibet anno pro gubernanda ipsa civitate, de quibus sint duo manus maioris et alii duo mediocris et alii duo minoris, et omnes teneantur prestare sacramentum in posse nostri baiuli de habendo se bene et legaliter circa gubernacionem et ordinacionem civitatis*. Aquest capítol, com el document en general, és la base sobre la qual s'estructurarà el govern municipal posterior que s'anirà definint al llarg dels següents anys i segles i que perviurà fins al Decret de Nova Planta.

De totes maneres cal inserir aquest document en el context del qual parlàvem en l'apartat anterior: a finals del segle XII s'estableixen

84. *Llibre Verd*, doc. núm. 8. Document descrit a J. CANAL *et al.*, *Girona del segle XIII...*, p. 83. Sempre s'ha donat molta més rellevància al *Llibre Verd* que als altres dos cartularis de la ciutat, el fet de contenir aquest privilegi fundacional en pot ser una explicació, tot i que aquesta és una constant d'aquest llibre de privilegis: la d'aglutinar els privilegis més antics de la ciutat que seran retocats o complementats en els altres dos.

els límits de la ciutat de Girona a través dels enfranquiments o exempcions que se li concedeixen. A partir d'aquell moment la ciutat es desenvolupa sota el govern directe de la monarquia i, segurament, amb el suport o assessorament d'una assemblea de ciutadans que discuteix i resol determinats temes d'interès urbà.⁸⁵ Que calgui esperar quasi un segle al reconeixement del municipi i del seu autogovern no és un fet casual, com ja comentàvem, ja que el 1283 també es concedeix un privilegi similar als ciutadans de Barcelona: el monarca, dotant d'autonomia política els ciutadans, vol assegurar-se la seva col·laboració.

Un cop atorgats aquests privilegis, caldrà definir qui són els ciutadans de Girona: qui es pot beneficiar d'aquestes concessions i qui pot participar del govern municipal; en definitiva, qui conforma la universitat de Girona, entesa justament com el conjunt de ciutadans. La universitat de Girona la formaran tots aquells habitants que paguen impostos al municipi, és a dir que contribueixen al seu desenvolupament. Els documents dels cartularis transcriuen també l'interès del poder reial per afavorir el poblament de les ciutats: el 1293 Jaume II reconeix com a ciutadans de Girona tots aquells que hi viuen d'ençà d'un any, i el 1300 els vincula al comtat de Barcelona per tal que la ciutat no pugui ser venuda ni alienada, en resum, estreny el vincle entre la ciutat i la monarquia.⁸⁶

Ens correspon ara parlar del sistema polític que regeix el municipi.⁸⁷ L'òrgan de govern principal és el Consell General de la ciutat, que és la reunió periòdica —setmanal— dels ciutadans de Girona on es debaten i resolen els afers del municipi;⁸⁸ aquest

85. Segons J. M. Font i Rius aquesta assemblea de veïns —òrgan municipal «rudimentari»— és comuna en la majoria de comunitats locals catalanes a mitjan segle XII, aquesta, a més, no serà substituïda necessàriament pel Consell, òrgan rector dels municipis. Sobre aquest primer estadi d'organització municipal, vegeu J. M. FONT I RIUS, *Cartas de población y franquicia de Cataluña*, Madrid, 1969-1983; també les pàgines del treball del mateix autor: J. M. FONT I RIUS, «Orígenes del régimen municipal...», p. 408-412.

86. *Llibre Verd*, docs. núms. 14 i 17.

87. S. SOBREQÜÉS, «Régimen municipal gerundense en la Baja Edad Media. La insaculación» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XX (1955), p. 165-234, o *Societat i estructura política de la Girona medieval*, Barcelona, 1975.

88. No sabem si és la derivació d'una originària assemblea general de veïns en la qual tindran més rellevància determinats ciutadans o *probi homines* que acabaran adquirint la funció representativa de tota la comunitat. Vegeu els treballs citats a la nota núm. 85.

Consell és presidit pel batlle reial hi assisteix també l'escrivà municipal que fa l'acta dels acords. Fins que no es construeix la casa de la ciutat es reuneix als claustres del convent de Sant Francesc un cop s'ha anunciat la convocatòria a través del so d'una campana.⁸⁹ El 1345 Pere III fixa el nombre de consellers en vuitanta, i estableix que aquests seran els encarregats d'escollir els sis nous jurats; més endavant, el 1383, atesa la manca d'assistència de molts membres, el mateix monarca marca el mínim de consellers que han d'assistir a la reunió per tal de realitzar el Consell en 41 —la meitat més un—; per tant, les decisions s'havien de prendre amb el vot favorable de vint-i-dos consellers com a mínim. Amb tot, aquests devien continuar sense fer acte de presència a les sessions ja que el 1416 Alfons IV disposa que els consellers, a més de prestar jurament davant el batlle, estan obligats a assistir al Consell. Això no obstant, el 1653 el virrei Joan Josep d'Àustria es veu obligat a reduir el nombre de consellers a seixanta atesa la gran davallada demogràfica que ha patit la ciutat després de patir els embats de diverses epidèmies de pesta i successius setges militars.⁹⁰

El Consell és l'encarregat d'escollir els sis jurats que són els veritables caps de l'administració municipal: executen els acords del Consell, reben ordres del rei i dels seus oficials —ordres que estan obligats a comunicar i a complir—, i també tenen capacitat per a prendre decisions sobre temes urgents i rellevants. La capacitat legislativa dels jurats es materialitza en les ordinacions i crides que atorguen sobre temes diversos —que també poden realitzar en nom del rei, del veguer o del batlle—; aquestes ordinacions les executen els diversos funcionaris municipals i els oficials reials les han de respectar.⁹¹ La universitat de Girona —el Consell— i el propi monarca aniran definint i reformant els privilegis o les condicions d'aquests jurats: que no siguin clergues ordenats, que estiguin exempts de talla —privilegi que revocarà la

89. *Llibre Verd*, doc. núm. 147.

90. Documents de Pere III, *Llibre Verd*, docs. nùms. 241 i 334. Manament d'Alfons IV: *Llibre Vermell*, doc. núm. 94; i disposició de Joan Josep d'Àustria, *Llibre Groc*, doc. núm. 21.

91. Els monarques recorden constantment als seus oficials que han de respectar les ordinacions dels jurats, sempre que no entrin en contradicció amb els interessos reials. Per exemple, el 1331 ho disposa Alfons III, el 1402 Martí I, el 1448 la reina Maria i el 1629 el virrei recorda l'ordre precedent; vegeu *Llibre Verd*, doc. núm. 107, *Llibre Vermell*, docs. nùms. 80 i 118, i *Llibre Groc*, doc. núm. 13.

mateixa universitat—, que tinguin residència —o no— a Girona... Trobem diverses disposicions referents a aquests afers, però potser les més importants són les de 1576 i 1597; en la primera el rei Felip I redueix el nombre de jurats a quatre i en la segona el mateix monarca els augmenta el sou a 200 lliures.⁹²

Consellers, jurats i altres funcionaris municipals s'escollien el dia d'Any Nou, segons l'ordre de Joan I de 1393 que la reina Maria modificà el 1445 per tal de regular els terminis entre els quals es constituïa el Consell i s'escollien els nous jurats i oficials.⁹³ Cal dir, però, que el sistema electiu creà llargues disputes com veurem en paràgrafs successius.⁹⁴ Pere II en el moment de reconèixer la figura dels jurats, ja establia que aquests havien de representar els tres estaments de la ciutat: la mà major, la mà mitjana i la mà menor; representativitat que també s'havia de respectar al Consell. Una distribució, però, que no s'adeia gaire amb el veritable pes demogràfic de cada estament i que, com veurem, provocarà tensions en el moment de les eleccions.

En aquesta distribució de forces els ciutadans honrats o burgesos, membres de la mà major, estan sobrerepresentats amb relació als menesterals, que tot i tenir el mateix nombre de jurats representen a molta més població. A més a més, aquests burgesos solen aliar-se amb els representants de la mà mitjana per escollir els nous jurats i consellers, fet que deriva en la constitució d'una veritable oligarquia municipal, és a dir en l'aparició d'un grup de famílies que van perpetuant-se en el govern urbà i que aconsegueixen dominar o manipular el sistema electoral.⁹⁵ Les tensions afloren, sobretot, a principis del segle xv, i el 1437 la reina Maria proposa una nova manera d'escollir jurats, consellers i altres oficials que vol intentar reduir el marge de manipulació i introduir l'atzar en l'elecció; ella mateixa, però, reforma la seva reforma el 1445.⁹⁶ Però no és fins al 1457 quan es defineix un

92. *Llibre Vermell*, docs. núms. 193 i 208. Entre altres documents referents a la condició dels jurats es pot veure: *Llibre Verd*, docs. núms. 87, 149 o 221, i *Llibre Vermell*, docs. núms. 71 o 181.

93. *Llibre Vermell*, docs. núms. 67 i 108.

94. El 1596 el *Llibre del Nou Redrès* regula tot el cerimonial que ha de precedir i seguir a l'elecció dels jurats i altres càrrecs municipals. El sistema electiu, però, havia estat fixat anteriorment.

95. Aquestes tensions es repeteixen arreu dels municipis catalans, J. M. TORRAS, *Els municipis catalans...*

96. *Llibre Vermell*, docs. núms. 102 i 107.

nou sistema que permet acabar amb les disputes, el sistema de la insaculació, que és proposat per l'infant Joan i ratificat el 1459 essent Joan II.⁹⁷ Aquesta fórmula quedarà fixada per als segles successius i només patirà lleugers retocs sobre la composició de les bosses de cada mà, ja en temps dels Àustria.

La insaculació acaba amb les baralles en el moment de l'elecció, però no modifica la correlació desigual dels estaments; i les reformes dels Àustria, en lloc de solucionar-la, accentuen les diferències. Així, seguint l'assimilació entre la burgesia i la noblesa, que han arribat a constituir veritables clans familiars, el 1601 el govern gironí accedeix, i Felip I ho ratifica, a la insaculació de nobles a la bossa de la mà major —privilegi confirmat el 1654 per Felip III.⁹⁸ Aquesta decisió fou precedida de llargues discussions i calgué una segona votació per tal d'aprovar l'accés dels nobles al govern de la ciutat, des de sempre vedat perquè com que estaven exempts de determinades contribucions no se'ls considerava membres de la universitat; a més a més, els membres de l'estament menor desconfiaven dels seus interessos. L'accés dels nobles al govern municipal gironí va acompanyat d'altres privilegis que intenten assimilar els ciutadans honrats i els nobles de Girona, és a dir els membres de la mà major, amb els de Barcelona: el 1602 Felip II concedeix aquesta equiparació, tot i que la revoca dos anys més tard; en canvi, el 1654 Felip III els reconeix els mateixos drets, reconeixement que confirma Carles II el 1693.⁹⁹

Cal dir, però, que les reformes que introduïren els monarques Habsburg en la composició dels sacs o bosses de jurats i consellers no afavorí només els nobles: el 1532 es permet la insaculació de doctors en medicina a la bossa de la mà major i de notaris a la bossa de la mà mitjana; el 1671 els membres de confraries i col·legis poden ser insaculats a la bossa de la mà menor, i el 1702 Carles II permet introduir en aquesta bossa els notaris causídics.¹⁰⁰ El que sí que podem afirmar és que el sistema electiu ja no viurà grans reformes sinó lleugers retocs que en

97. *Llibre Vermell*, docs. núms. 130 i 132. Sobre el funcionament de la insaculació, vegeu els treballs de S. Sobrequés citats anteriorment.

98. *Llibre Vermell*, doc. núm. 218 i *Llibre Groc*, doc. núm. 23.

99. *Llibre Vermell*, docs. núms. 219 i 221 i *Llibre Groc*, docs. núms. 24 i 50.

100. *Llibre Vermell*, doc. núm. 173 i *Llibre Groc*, docs. núms. 43 i 51.

lloc d'introduir més dinamisme al govern municipal l'acaben de convertir en un instrument controlat per les classes més riques i acomodades.

Hem parlat del Consell i dels jurats, que representen el poder legislatiu del municipi; ara cal presentar els òrgans executius d'aquest govern municipal, és a dir els diversos oficials o funcionaris municipals que executen les decisions del Consell i les ordinacions dels jurats. El Consell és l'encarregat d'escollir el dia d'Any Nou aquests oficials, les atribucions dels quals també es van definint a partir de privilegis reials o d'ordinacions dels jurats. Entre aquests càrrecs cal anomenar el clavari, que és l'encarregat de les finances municipals, pot imposar multes i està obligat a dur un llibre de comptes que reflecteixi totes les seves actuacions —més endavant es crearà, al seu costat, la figura del clavari de les imposicions¹⁰¹ que, a poc a poc, li anirà reduint competències. Un altre d'aquests oficials és el mostassaf, que controla el comerç interior, això vol dir els mercats: la qualitat dels productes, que es respectin els pesos i les mesures, la higiene i salubritat... L'elecció de mostassaf és un privilegi concedit per Pere III el 1351, tot i que les seves atribucions s'aniran modificant posteriorment a través de les disposicions del rei Martí I el 1404, de la reina Maria el 1451 o de Ferran II el 1496; el 1654 Felip III permet als jurats d'escollir un lloctinent de mostassaf que l'ajudi en les seves tasques.¹⁰² A més d'aquests oficials, dins la nòmina municipal també hi ha els sobreposats d'obres o obrers, creats per Jaume II el 1315¹⁰³ i que s'encarreguen d'ordenar el creixement urbanístic de la ciutat, és a dir de vetllar pel correcte desenvolupament de les obres públiques, de l'estat de les vies de comunicació, del clavegueram, de les muralles i dels ponts...¹⁰⁴

101. Funcionari creat el 1386 per ordre de l'infant Joan, *Llibre Verd*, doc. núm. 340. Sobre l'actuació del clavari i el clavari de les imposicions, vegeu Ch. GUILLERÉ, «Fiscalité et société à Gérone au xive siècle» a *Actes del Col·loqui «Corona, municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana»*, Lleida, 1997, p. 378.

102. Privilegi de Pere III, *Llibre Verd*, doc. núm. 265; per la resta vegeu *Llibre Vermell*, docs. núms. 83, 126 i 151, i sobre el lloctinent de mostassaf, *Llibre Groc*, doc. núm. 25. Una aproximació a aquest funcionari la trobem a R. ALBERCH *et al.*, *Fires i mercats a Girona: assaig històric dels mercats i fires a la ciutat*, Girona, 1983, p. 61-77.

103. *Llibre Verd*, doc. núm. 33.

104. Altres oficis són el cap de guaita, creat el 1515 per Germana de Foix; una figura que els jurats no acabaran d'entendre perquè demanaran constants informes als consellers i al veguer de Barcelona perquè els expliquin les seves funcions, *Llibre Vermell*, docs. núms. 164, 166 i 167.

La majoria d'aquests oficials han de portar un registre dels seus comptes per tal de facilitar la fiscalització del seu ofici per part dels oïdors de comptes municipals, en concret tres —un per cada mà—, funcionaris que apareixen per decisió del govern municipal el 1319.¹⁰⁵

Finalment cal parlar dels juristes, notaris i escrivans que estan al servei de la ciutat. Els primers solen actuar com a procuradors del Consell —l'assessoren i el representen en les causes judicials— o com a síndics de la ciutat —que representen els seus interessos davant del rei, a les Corts... El municipi també té un notari al seu servei, el secretari —escollit pel Consell i de càrrec vitalici—, que és l'encarregat de redactar —juntament amb els escrivans— i validar els documents emanats de la universitat, fa l'acta dels acords del Consell, etc.¹⁰⁶

Veiem, doncs, com els privilegis reials doten la ciutat d'una estructura política, però també d'una estructura fiscal que permet finançar les activitats públiques del municipi. El privilegi de 1284 reconeixia a la ciutat la capacitat de recaptar talles, un impost directe que havia de pagar tothom segons les seves riqueses: *Aliud capitulum concedimus isto modo quod omnes illi qui electi fuerint ad colligendum collectas et tallias que fiunt in civitate predicta, compellantur per officiales nostros ad colligendum ipsas collectas et tallias dum modo satisfiat eis competenter ad cognitionem illorum qui ipsos eligerint in collectores, nisi aliquam iustam excusacionem hostenderint propter quam predictis collectis interesse non possint.* Aquestes seran una de les principals fonts d'ingressos municipals i els jurats podran decidir les quantitats a recaptar per les talles juntament amb el Consell, tal com acorden el 1324.¹⁰⁷ No obstant aquesta capacitat, els monarques hauran de recordar-la sovint —per exemple Alfons III el 1333—,¹⁰⁸ ja que molts voldran evitar aquesta contribució. Pel que fa al pagament de les talles, és interessant assenyalar la correspondència establerta amb els consellers

105. *Llibre Verd*, doc. núm. 219.

106. Recordem que la funció notarial fou organitzada per la monarquia d'ençà del segle XIII, quan ja es regulen els preus de les escriptures, la seva redacció... Aquests secretaris ja han estat presentats quan es comentava la confecció dels cartularis, de la qual en són els encarregats. Per una caracterització dels oficials municipals en una altra ciutat catalana, vegeu M. TURULL, *La configuració jurídica del municipi...*

107. *Llibre Verd*, doc. núm. 71.

108. *Llibre Verd*, doc. núm. 119.

de Barcelona que assessoren als jurats de Girona sobre qui està obligat a pagar-les i com s'ha d'efectuar la recaptació.¹⁰⁹

Els jurats també rebran la potestat de recaptar altres impostos indirectes —imposicions— que graven les mercaderies que s'intercanvien, sobretot el blat, el vi, l'oli, la carn... dels quals el mateix municipi en pot regular el preu i les taxes. I també les barres, impostos de concessió reial de caràcter extraordinari, és a dir que es recaptin per a una finalitat concreta i que graven les mercaderies que circulen per la ciutat.¹¹⁰

Diversos documents dels cartularis esmenten les persones que estan obligades al pagament d'aquestes imposicions. El 1413 Ferran I estableix que tothom que travessi Girona i comerciï dins d'una llegua de distància de la ciutat ha de pagar les imposicions de Girona; el 1451 la reina Maria disposa que els habitants de fora muralles també estan obligats a aquestes contribucions¹¹¹ i al segle XVI diverses sentències ratifiquen l'obligatorietat dels militars de contribuir a les imposicions municipals.¹¹² Cal dir que de la recaptació d'aquests impostos se n'ocuparà el clavari de les imposicions.

Una altra font de finançament municipal són les multes que paguen aquells que infringeixen les ordinacions dels jurats o altres reglamentacions. En aquest cas les penes es divideixen entre el denunciador, la cort que jutja la infracció i el municipi. El 1617 el jutge ordinari de Girona estableix que les penes es reparteixin entre l'acusador, el fiscal i la capella de Sant Miquel de la casa de la ciutat.¹¹³

Malgrat aquestes entrades el dèficit municipal augmenta al llarg de l'època medieval, de la mateixa manera que ho fan les demandes econòmiques de la monarquia. Per a fer front a aquestes necessitats es recorre a l'emissió de deute públic en forma de censals i violaris, uns mecanismes de préstec a llarg termini que tolera l'Església i que impliquen el pagament bianual d'unes

109. *Llibre Verd*, docs. núms. 74, 114, 206 i 312.

110. Entre aquestes barres hi ha la concedida per Pere III el 1337, *Llibre Verd*, doc. núm. 151; o la reconeguda per la reina Maria el 1448, *Llibre Vermell*, doc. núm. 116.

111. *Llibre Vermell*, docs. núms. 90 i 125. El primer document també està transcrit al *Llibre Verd*, doc. núm. 352.

112. *Llibre Vermell*, docs. núms. 195, 197, 198, 199 i 200.

113. *Llibre Gros*, doc. núm. 5.

pensions.¹¹⁴ Nombrosos privilegis reials i altres disposicions fan referència a la qüestió dels censals, al pagament i al manllevament de les pensions derivades: el 1351 disposen com recaptar els diners necessaris per a pagar les pensions de censals i violaris; el 1379 l'infant Joan obliga al clavari de la ciutat a compensar els censals que es devien a particulars; el 1479 Joan II estableix la manera idònia per a pagar les pensions dels censals...¹¹⁵ i encara al XVII Felip III de Catalunya-Aragó (IV de Castella) atorga llicència a la ciutat per a manllevar i vendre censals el 1634 i el 1637.¹¹⁶

Ateses les necessitats econòmiques de la ciutat, a vegades la monarquia es veu obligada a permetre l'encunyació de moneda per part de les autoritats municipals, com passa el 1463 i el 1599, quan Joan II i Felip II atorguen llicència per fabricar monedes d'or i argent i menuts, respectivament.¹¹⁷ Un altre mecanisme adient pot ser la lluçió del deute de la ciutat, privilegi concedit el 1526 pel lloctinent Frederic de Portugal.¹¹⁸ El 1687 Carles II eximeix del deute de la ciutat en recompensa pels seus serveis durant la guerra amb França.¹¹⁹

Això no obstant, un dels privilegis més destacats amb relació al sistema financer de la ciutat és el de la concessió de la Taula de Canvi —o de comuns dipòsits— que atorga la reina Maria a la ciutat l'any 1443, mitjançant el qual, entre altres, la ciutat podrà utilitzar els diners que s'hi dipositin per amortitzar censals...¹²⁰ Malgrat la confirmació d'aquest privilegi per part de Ferran II el 1512,¹²¹ la Taula de Canvi no serà una realitat fins al 1568. El 1633 Felip III concedirà el privilegi que la ciutat de Girona sigui l'única de la diòcesi que tingui una taula de dipòsits.¹²²

Aquestes atribucions fiscals del municipi fan que les seves autoritats estiguin capacitades per actuar contra els deutors, capa-

114. M. SÁNCHEZ, *El naixement de la fiscalitat d'estat a Catalunya: segles XIII-XIV*, Girona, 1985, o Ch. GUILLERÉ, «Fiscalité et société...»

115. *Llibre Vermell*, docs. núms. 51, 52 i 140.

116. *Llibre Groc*, docs. núms. 16 i 19.

117. *Llibre Vermell*, docs. núms. 136 i 212. I. MATEU, «L'infant Enric d'Aragó i Sicília, Duc de Sogorb i Comte d'Empúries i el batiment de menuts gironins de 1481-1490» a *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XXV-I (1980), p. 363-373.

118. *Llibre Vermell*, doc. núm. 172.

119. *Llibre Groc*, doc. núm. 48.

120. *Llibre Vermell*, docs. núms. 104, 105 i 106.

121. *Llibre Vermell*, doc. núm. 159.

122. *Llibre Groc*, doc. núm. 14.

ciutat que és motiu de diversos privilegis. El 1362 Pere III permet als jurats de constrenyir als deutors de les imposicions municipals sense necessitat de judici, igual que fa Martí I el 1403; i el 1599 Felip II dóna potestat al clavari per embargar els béns dels qui estan endeutats amb la hisenda municipal.¹²³

Un cop definida l'organització política i la financera del municipi, és hora d'analitzar la seva economia, ja que són molts els privilegis i les ordinacions transcrits als cartularis que fan referència a l'activitat econòmica, ja sigui per regular-la, potenciar-la, etc. Com veurem, aquesta intervenció reial i municipal no es limitarà, per exemple, a regular els salaris dels diversos sectors¹²⁴ sinó que dissenyarà veritables mesures o estratègies proteccionistes que facilitaran l'embranchada econòmica de Girona o, altres vegades, intentaran revifar-la.

Aquest és el cas de les mesures per potenciar la indústria tèxtil gironina, mesures que ja s'adopten al començament del segle XIII i que pretenen incentivar la producció i el comerç dels draps gironins. El 1330 Alfons III mana que s'organitzi el gremi de paraires, és a dir que es reguli l'ofici; el 1337 els jurats rebaixen la lleuda sobre els draps durant la celebració de les fires de Sant Pere i Sant Feliu a Girona; el 1363 Pere III estableix que no s'ajornin els deutes a drapers, cosa que denota el valor donat a la seva activitat, i el 1515 es dicta tota una sèrie de mesures que pretenen incentivar la producció tèxtil gironina.¹²⁵ Aquestes mesures tindran prou èxit perquè realment la ciutat viurà una arrencada econòmica gràcies al comerç d'aquests draps.¹²⁶

Però com ja hem assenyalat, el dinamisme econòmic de Girona prové, en bona mesura, del seu paper com a mercat.¹²⁷ A

123. *Llibre Vermell*, doc. núm. 31; *Llibre Verd*, doc. núm. 350 i *Llibre Vermell*, doc. núm. 216.

124. Facultat que els concedeix el 1393 Joan I, *Llibre Vermell*, doc. núm. 64.

125. *Llibre Verd*, docs. núms. 95 i 162 i *Llibre Vermell*, docs. núms. 38 i 163.

126. DD. AA., *Gremis i oficis a Girona. Treball i societat a l'època pre-industrial*, Girona, 1984; X. TORRES, «De senyors del drap a senyors de la terra: draperia i masoveria en la regió de Girona als segles XVI i XVII» a *Homes, masos, història. La Catalunya del Nord-Est (segles XI-XX)*, Barcelona, 1999; aquest treball descriu com els mercaders enriquits pel comerç del drap inverteixen, més tard, en terres i rendes, fet que derivarà, amb el temps, en una crisi de les manufactures gironines, en la desindustrialització del segle XVII.

127. Sobre aquest tema vegeu, per exemple, R. ALBERCH *et al.*, *Fires i mercats a Girona...*

més, cal afegir que a la ciutat no només hi ha intercanvis d'abast local sinó que aviat apareixerà una classe social especialitzada en el comerç, els mercaders, que s'enriquiran ràpidament, crearan grans llinatges familiars i passaran a formar part de l'oligarquia urbana.

Començarem parlant d'aquest primer nivell d'intercanvis, els que es fan a petita escala als mercats i a les fires de Girona. Les regulacions sobre el mercat de Girona vénen d'antic, alguns documents dels cartularis confirmen que al segle XIII el mercat es feia a la zona de l'Areny de l'Onyar; de fet, Jaume II es pot considerar impulsor del mercat perquè va adoptar mesures per tal que no es cultivés ni lli ni cànem a l'Areny per motius de salubritat i amb la intenció d'evitar molèsties als venedors i compradors.¹²⁸ El 1337 Pere III va concedir l'establiment del dret dels pesos i mesures¹²⁹ de la ciutat a Pere de Cardonets, porter reial, i més endavant va cedir-li també els drets de la batllia i vegueria;¹³⁰ és cert que els jurats podien legislar i regular sobre els pesos i les mesures —tot i que el 1320 Jaume II revocà unes ordinacions sobre el tema—,¹³¹ però serà Pere de Cardonets qui tindrà la potestat per multar i castigar els infractors d'aquests pesos i mesures i, per tant, es podrà quedar amb una part de les multes. En morir aquest, el dret passa als seus hereus, algunes institucions religioses i benèfiques de la ciutat, que el venen al mercader Guillem del Castell; i d'ell, el 1351, el cobrament del dret és traspassat a la ciutat.¹³² Aquest mateix any Pere III crea el càrrec de mostassaf, oficial encarregat expressament de regular els intercanvis que es fan al mercat: de vetllar perquè no es modifiquin els pesos i mesures, de tenir cura de la higiene i salubritat, etc. El 1447 la reina Maria cedeix al mostassaf el control dels pesos i mesures de la vegueria.¹³³

A més de la regulació del mercat, els jurats també tenen potestat per ordenar les vendes a petita escala en carnisseries, tavernes, peixateries... De fet, la reina Maria, el 1445, concedeix

128. *Llibre Vermell*, doc. núm 4.

129. Sobre la regulació dels pesos i mesures: L. BATLLE, «Pesos, mides i mesures de Girona en els segles XV i XVI» a *Estudis d'Història Medieval*, 1970, p. 103-107.

130. *Llibre Vermell*, doc. núm. 9 i successius. Recordem que el control dels pesos i les mesures era un dels drets reials que la monarquia solia arrendar.

131. *Llibre Verd*, doc. núm. 47.

132. *Llibre Vermell*, docs. núms. 24 i 25.

133. *Llibre Vermell*, doc. núm. 114.

el privilegi de la mitja llegua a la ciutat, segons el qual no es podran establir carnisseries ni tavernes, ni vendre vi ni oli mitja llegua al voltant de les muralles de la ciutat sense el consentiment dels jurats.¹³⁴ L'establiment de carnisseries, però, estava regulat de molt abans: des de 1340 s'estableix on poden pasturar els ramats dels carnisseros, el 1351 es defineix el lloc on s'ha d'escorxar el bestiar, el 1359 Pere III permet l'establiment de dues carnisseries.¹³⁵ I és que malgrat que els jurats poguessin negociar el proveïment de vitualles de la ciutat, l'establiment d'aquests negocis era, en última instància, potestat reial; al final del segle XVI i sobretot del XVII aquestes limitacions esdevenen més laxes: el 1575 el batlle general permet canviar les carnisseries de lloc dins la ciutat, llicència que també s'atorga el 1666. L'any següent s'amortitzen les carnisseries i el pes de la carn de Girona.¹³⁶

Els monarques, i també les autoritats municipals, estan interessats a convertir Girona en un referent comercial d'abast regional —és a dir, volen que la ciutat esdevingui el centre d'intercanvis de la vegueria i de més enllà d'aquest territori—, per aquest motiu incentiven la celebració de fires a la ciutat, com recull el privilegi de 1284 que fixava la celebració d'una fira de dotze dies per Sant Martí. Dins d'aquest bloc de mesures per potenciar els intercanvis hi podem incloure totes les concessions referents a la celebració de fires i les exempcions concedides al pagament de determinades imposicions que gravaven les mercaderies. El 1330 Alfons I concedeix el privilegi de realitzar una fira que comenci l'1 d'agost; el 1344 Pere III estableix una fira abans de Rams i l'any següent per Quaresma; el 1428 Alfons IV marca la durada de les fires de Sant Narcís, Sant Feliu, Sant Domènec i Sant Nicolau, i el 1463 Joan II autoritza la celebració de tres fires anuals de deu dies de durada, aquest cop per Sant Narcís, Santa Maria de febrer i Sant Domènec.¹³⁷ Les concessions d'aquestes fires, com hem dit, van acompanyades d'altres mesures que les

134. *Llibre Vermell*, docs. núms. 109, 110 i 111. En el segle XVII aquest privilegi encara és vigent i per això s'obre un procés contra els qui havien parat una taverna a la Creueta, *Llibre Groc*, doc. núm. 7; N. CASTELLS, «El districte de la mitja llegua entorn les muralles de la ciutat de Girona» a *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XXVIII (1985), p. 299-325.

135. *Llibre Verd*, docs. núms. 213, 264 i 306.

136. *Llibre Vermell*, doc. núm. 192 i *Llibre Groc*, docs. núms. 33 i 35.

137. *Llibre Verd*, docs. núms. 92, 235 i 248 i *Llibre Vermell*, docs. núms. 96 i 137.

afavoreixen: es rebaixen les lleudes o altres imposicions que graven les mercaderies, es concedeixen guiatges i seguretats durant la seva celebració —és a dir que no es detinguin determinats petits infractors o deutors—...¹³⁸ El 1344 Pere III autoritza els jurats a dictar ordinacions sobre la regulació de les fires.¹³⁹

L'activitat manufacturera de Girona, sobretot la producció de draps, va lligada a l'aparició dels oficis especialitzats en la seva comercialització, els paraires i els grans mercaders portaran els draps de qualitat elaborats a Girona arreu del Mediterrani. Aquests productes per exportar surten principalment des del port de Sant Feliu de Guíxols, d'aquí l'interès de la burgesia gironina per aconseguir que la vila esdevingui part de la ciutat; d'aquesta manera no cal pagar moltes de les imposicions que graven el transport de mercaderies.¹⁴⁰ Però una de les grans fites per als mercaders gironins és la concessió del privilegi de tenir Consolat de Mar atorgat el 1385 per l'infant Joan;¹⁴¹ a partir d'aquell moment queda reconeguda la presència dels mercaders gironins en molts ports mediterranis, una presència que es manté fins ben bé el segle XVI.¹⁴²

Una de les altres activitats econòmiques que regula la monarquia i sobre les quals el municipi tindrà cada cop més prerrogatives és, per exemple, l'ús dels molins reials. Els molins eren un monopoli reial i els oficials del monarca en controlaven l'ús i establien el preu i la forma de moldre el gra, segons consta en diverses disposicions del segle XIV.¹⁴³ Aquests molins s'havien bastit al llarg de la sèquia Monar;¹⁴⁴ en canvi, la Seu tenia la propietat dels molins situats més amunt, a Santa Eugènia i Salt. El 1668 la ciutat compra —seguint un procés de municipalització que venia

138. *Llibre Groc*, doc. núm. 4.

139. *Llibre Verd*, doc. núm. 233.

140. El 1335 ja es regulava el trànsit de mercaderies cap a Sant Feliu, *Llibre Verd*, doc. núm. 132.

141. *Llibre Vermell*, doc. núm. 54.

142. El *Llibre Groc*, doc. núm. 2, és una sentència del Consell d'Aragó de 1596 que reconeix l'obligatorietat dels mercaders barcelonins de pagar les imposicions del regne de Mallorca; el fet que estigui transcrita al cartulari ens fa pensar que els gironins també mercadejaven a l'illa i que tampoc n'estaven exempts.

143. Per exemple, *Llibre Verd*, docs. núm. 103, 139 o 180.

144. N. CASTELLS, «La municipalització dels molins de la ciutat de Girona (1581-1620)» a *Revista de Girona*, 100 (1982), p. 233-240; J. CANAL *et al.*, «Història urbana de Girona: el monar reial del Mercadal de Girona» a *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XXXV (1995), p. 55-68.

del segle passat— els molins de Santa Eugènia als aniversaris de la Seu i el 1669 recupera finalment la propietat de la sèquia, procés que li permet prohibir la construcció de nous molins a Salt i a Santa Eugènia atès que, durant els molts setges que patia la ciutat, eren un objectiu fàcil per als enemics.¹⁴⁵

Els temes relacionats amb la construcció també eren una potestat reial delegada, en part, a la ciutat amb la creació del càrrec de sobreposat d'obres el 1315. Així, tot i que els jurats poden ordenar el creixement urbanístic de la ciutat, permetre la construcció de noves cases i arcs, prohibir la construcció en llocs públics com l'Areny... Pere III també dictarà diversos manaments que veten l'edificació en places, patis i vergers o jardins que permeten enderrocar les cases que envaeixen l'espai públic...¹⁴⁶

Cal recordar que els sobreposats d'obres també s'encarreguen del manteniment d'altres obres públiques, com ara els ponts i les vies de comunicació de la ciutat.¹⁴⁷ Dins d'aquest àmbit s'han d'esmentar les disposicions sobre la barca del Ter que serà establerta pels jurats el 1353 a un particular, tot i que ells mantenen la potestat de marcar el preu del passatge.¹⁴⁸

Però no només els aspectes polítics, fiscals i econòmics queden regulats a través de privilegis i ordinacions; també s'ordenen qüestions diverses relacionades amb la defensa de la ciutat, amb qüestions culturals... Ja hem parlat anteriorment de la capacitat dels jurats per a establir els preus de les escriptures i els salaris dels notaris; cal afegir que, a més, ells seran els encarregats de nomenar els nous notaris, per aquest motiu els monarques dicten diverses disposicions que fan referència als requisits dels aspirants a aquest ofici.¹⁴⁹

Un altre privilegi especialment rellevant per a la ciutat és el que concedeix Alfons IV el 1446: el de l'Estudi General. Això no obstant aquesta institució educativa no serà una realitat fins ben entrat el segle XVI: el 1561 comencen les classes, tot i que

145. *Llibre Groc*, docs. núms. 36 i 39.

146. Entre els documents que fan referència a la construcció, vegeu: *Llibre Verd*, docs núms. 49, 148, 156, 249 o 273.

147. M. M. COSTA, «Els antics ponts de Girona» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XXII (1975), p. 131-148, P. FREIXAS, «Girona medieval...»

148. *Llibre Verd*, doc. núm. 284.

149. Ferran II el 1512 i Felip I el 1575, *Llibre Vermell*, docs. núms. 161 i 190.

encara no s'han iniciat les obres de l'edifici; de fet, la institució s'inaugurarà oficialment a la dècada següent i serà finançada pel municipi, el Capítol de la Seu, les rendes de la Pia Almoïna i per donacions particulars.¹⁵⁰ Aquest privilegi és confirmat el 1605 pel papa Pau V.¹⁵¹

El 1430 la ciutat rep el privilegi del sacramental o sometent, que el 1436 es podrà aplicar també sobre la jurisdicció eclesiàstica, pel qual la ciutat pot crear una companyia d'homes que vetllin per la seva seguretat i persegueixin els malfactors en determinats moments. Aquest privilegi serà esgrimit durant les bandositats que sacsegen la ciutat al final del segle xv i també del xvi.¹⁵²

Capítol a part mereixen els documents de confirmació de privilegis per motius ben diversos, sovint com a recompensa de les ajudes econòmiques concedides per la ciutat a la monarquia, o com a recordatori després de moments convulsos, com passa amb les guerres amb França del segle xvii.¹⁵³ Un grup important de documents el formen les capitulacions pactades a Corts, mitjançant les quals els monarques concedeixen diverses disposicions a canvi de les contribucions promeses pels representants de la ciutat.¹⁵⁴ Volem destacar també els juraments prestats el 1448 i el 1493, respectivament, per la reina Maria, lloctinent d'Alfons IV, i els Reis Catòlics als privilegis i llibertats concedits a la ciutat pels seus predecessors en uns actes públics celebrats al portal dels Albadiners.

Si bé a finals del segle xvi ja no es concedeixen gaires privilegis, o almenys aquests ja no ofereixen grans innovacions en l'ordenament polític i econòmic de la ciutat, al segle xvii la recessió econòmica suposarà un estancament —podem dir que definitiu— d'aquest tipus d'ordenació política. Així, molts dels privilegis o documents recollits en els cartularis tindran més a veure amb qüestions protocol·làries que amb veritables reformes

150. J. SOBREQÜÉS, *Els estudis universitaris gironins al llarg de la història*, Girona, 1978, p. 5-11.

151. *Llibre Vermell*, docs. núms. 112 i 222.

152. *Llibre Vermell*, docs. núms. 97, 98 i 101. Sobre les bandositats entre els Agullana i els Sarriera que sacsegen la Girona de començament del segle xvi, vegeu M. DE RIQUER, *Quinze generacions d'una família catalana*, Barcelona, 1998, p. 264-297.

153. Dins el primer grup hi podem incloure, per exemple, *Llibre Verd*, doc. núm. 296 o *Llibre Vermell*, doc. núm. 87. I dins el segon: *Llibre Groc*, doc. núm. 22.

154. *Llibre Vermell*, docs. núms. 154, 157, 158, 165, 169, 202 o 203.

o millores polítiques. Durant aquests dos segles, per exemple, es copien nombroses pàgines relatives als conflictes entre la ciutat i la Seu, considerada a vegades com el segon comú de la ciutat. Un dels motius de les tensions és el pagament de les imposicions que graven la venda de carn, peix, blat... Els eclesiàstics n'estan exclosos, però com que tenen llur pròpia carnisseria i fleca i venen a particulars, els jurats, a la segona meitat del segle XVI, inicien llargs contenciosos per reclamar el cobrament d'aquestes imposicions, contenciosos que s'han d'evocar a la Reial Audiència ja que enfronten, també, la Cort Reial i la Cúria eclesiàstica de Girona.¹⁵⁵ A principi del segle XVII el gran tema de discussió entre jurats i Capítol de la Seu serà la reforma dels estatuts de la Pia Almoïna;¹⁵⁶ per aquesta reforma s'havia creat una comissió mixta entre comissaris del municipi i comissaris capitulars, aquests havien acordat uns capítols el 1628, però el bisbe els revocà i el 1629 redactà uns nous estatuts favorables als interessos capitulars.¹⁵⁷

Una de les disputes més còmiques, o ridícules, que enfronta als dos comuns és la qüestió de la presència dels jurats a les celebracions de la Seu: aquests volien tenir un lloc més visible a la catedral i els canonges, enfadats amb el municipi pel tema de la fleca —entre altres—, els negaven tal privilegi. El 1668 s'estableix una concòrdia entre les dues parts perquè els jurats s'asseguin al presbiteri durant les celebracions, però haurà calgut la intervenció de diversos lloctinents, i fins i tot l'amonestament reial, per tal d'arribar a un acord.¹⁵⁸

Després d'aquest repàs temàtic, es pot dir que el *Llibre Verd* s'ocupa principalment de regular les relacions entre el municipi i la monarquia: inclou els privilegis que doten d'autonomia i d'estructura política al municipi, és a dir que fixen la capacitat

155. *Llibre Vermell*, docs. núms. 188 i 207.

156. Una introducció a la història d'aquesta institució —d'altra banda estudiada com a senyoria per R. LLUCH, *Els Remences: la senyoria de l'Almoïna de Girona als segles XIV i XV*, Girona, 2005— l'ofereix J. MARQUÈS, «La Pia Almoïna del Pa de la Seu de Girona» dins *Revista de Girona*, 81 (1977), 82 (1978), 88 (1979), 96 (1981), p. 325-331, 13-21, 163-173 i 181-185; l'últim d'aquests articles s'ocupa especialment dels conflictes per la fleca i la carnisseria del Capítol.

157. *Llibre Gros*, docs. núms. 9, 10, 11, 12 i 18.

158. *Llibre Gros*, docs. núms. 37 i 38. Les lletres reials d'aquesta època reflecteixen les tensions que provoca aquesta qüestió, que evidentment amaga motius molt més transcendentals. J. ARNALL, *Lletres Reials a la ciutat de Girona (1517-1713)*, Barcelona-Girona, 2005, vols. III i IV.

política de cadascuna d'aquestes institucions. El *Llibre Vermell* recull en gran part privilegis que regulen les competències bàsiques del municipi referents a l'organització econòmica, financera..., tot i que també d'ordenació política —la insaculació. Finalment, cal dir que el *Llibre Groc* recull alguns privilegis medievals i els adapta a les noves necessitats històriques i a les fórmules polítiques que assagen els Àustria sense introduir grans novetats sinó afirmant la continuïtat, a nivell d'organització política, econòmica..., entre el municipi medieval i el modern.

Autors o atorgants

La majoria dels documents¹⁵⁹ transcrits en els cartularis emanen de la Cancelleria Reial: els principals atorgants dels privilegis són els monarques, des dels primers comte-reis del casal de Barcelona fins al darrer monarca de la dinastia Habsburg que va respectar o acatar, entre altres, el sistema de privilegis i llibertats que regia els governs municipals des de l'època medieval.

Els governadors generals i lloctinents, vinculats a l'autoritat reial, firmen també alguns documents; la seva actuació dóna notícia de la cada cop més complicada gestió dels territoris. Cal dir, però, que aquesta complicació prové de les mateixes ànsies expansionistes de la monarquia.

Jaume II¹⁶⁰ i Alfons III firmen, entre tots dos, una bona part dels documents del *Llibre Verd* que concedeixen els privilegis fonamentals del municipi gironí en tant que en fonamenten

159. En aquest apartat no es vol fer un compendi exhaustiu dels atorgants sinó apuntar-ne els principals.

160. En notes precedents ja s'ha esmentat la relació de diversos monarques amb els cartularis gironins quan parlàvem de la tasca de Lluís Batlle d'editar la documentació gironina dels monarques catalans. Als treballs ja citats podríem afegir-hi altres col·leccions diplomàtiques reials editades pel mateix autor: L. BATLLE I PRATS, «Diplomatario gerundense de Alfonso el Magnánimo» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses* XI (1957), p. 5-81; «Diplomatario gerundense de Fernando I» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses* XIV (1960), p. 5-37; «Epistolario gerundense de Juan II de Aragón» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses* XVIII (1967), p. 261-346; o «Privilegios gerundenses de Alfonso el Benigno» a *VIII Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, València, 1969, vol. II, p. 237-243; i de L. BATLLE I PRATS, S. SOBREQÜÉS, «Diplomatario gerundense del rey Juan de Navarra en la lugartenencia de Cataluña (1454-1458)» a *Anuario de Estudios Medievales* 4 (1967), p. 427-464, i «Diplomatario gerundense de la infanta Juana de Aragón, lugarteniente general de Cataluña» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses* XV (1963), p. 81-106.

el posterior desenvolupament. Però és Pere III el monarca més prolífic d'aquest cartulari: n'atorga més de la meitat. Tot plegat permet dir, com assenyala Ch. Guilleré en el seu estudi introductor, que el cos documental del *Llibre Verd* pertany al segle XIV, moment en què es posen les bases reals al govern municipal de Girona i les seves atribucions.¹⁶¹ Els documents del segle XV seran quasi testimonials pel que fa al nombre, però sabem que altres privilegis de l'època s'anaven acumulant a l'arxiu municipal i que va caldre emprendre la realització d'un altre cartulari.

Així, el *Llibre Vermell*, tot i recollir alguns documents esporàdics del segle XII, principalment documentació dels segles XV i XVI, malgrat contenir també documents de Pere III. Aquesta presència aclaparadora del Cerimoniós als cartularis gironins testimonia la importància de la seva actuació de govern però també la rellevància que el monarca donava a l'escriptura en aquesta tasca governativa.¹⁶²

Recordem, però, que el *Llibre Vermell* està signat majoritàriament per reis de la dinastia Trastàmara i Àustria. Aquests monarques, tot i algunes iniciatives innovadores, desenvoluparan privilegis anteriors: els complementaran i arrodoniran, refermant o consolidant d'aquesta manera l'organització municipal.

Finalment cal parlar del *Llibre Groc*, el cartulari del segle XVII. En aquest cas, més que innovacions cal esmentar que ens trobem sobretot amb la confirmació de privilegis anteriors que caldrà anar ratificant ja que la ciutat, diverses vegades, es veurà sotmesa a l'autoritat de la monarquia francesa. El regnat de Felip III (IV de Castella) és el que dota al cartulari de més documents ja que és un dels moments més convulsos del segle.

De tota manera, els jurats també signen un bon nombre de documents transcrits, ja que la seva potestat legislativa fa que les seves ordinacions també serveixin per delimitar les capacitats del municipi —sempre que no contradiguin les disposicions reials. Aquestes ordinacions solen ser objecte de compilacions específi-

161. Ch. GUILLERÉ, *El Llibre Verd...*, p. 28-29.

162. Sobre Pere el Cerimoniós: R. d'ABADAL, *Pere el Cerimoniós i els inicis de la decadència política de Catalunya*, Barcelona, 1987 [1972] o DD.AA., *Pere el Cerimoniós i la seva època*, Barcelona, 1989. Sobre la vinculació entre l'escriure i el governar en aquest monarca, vegeu F. GIMENO BLAY, *Escribir y reinar...*

ques realitzades pels mateixos escrivans municipals.¹⁶³ Recordem que privilegis i ordinacions són els pilars legals de l'organització municipal.

Caldria comentar també la transcripció d'algunes lletres o informacions provinents dels consellers de Barcelona; aquests documents responen a peticions prèvies dels jurats gironins que pregunten als seus homòlegs barcelonins sobre com actuar en determinades qüestions.¹⁶⁴ Aquests informes serveixen, en definitiva, per donar suport a les decisions dels jurats i consellers de Girona.

Tot i que la nòmina de sotasignants dels documents dels llibres de privilegis és molt més extensa,¹⁶⁵ cal dedicar unes línies als actes firmats pel canceller reial i el batlle general de Catalunya, datats sobretot al segle XVI i XVII, respectivament. La quantitat d'aquests documents no és gaire considerable, però pensem que la seva inclusió als cartularis dóna fe d'una realitat que es va afermant al llarg dels segles moderns: els monarques concedeixen cada cop menys privilegis;¹⁶⁶ en canvi, es generen cada cop més conflictes arran de la interpretació de les velles concessions reials i altres disposicions. Aquests conflictes, que sovint deriven en llargs contenciosos judicials, requereixen la intervenció del canceller —administrador de la justícia reial— o del batlle general de Catalunya —que vetlla pels interessos fiscals de la monarquia—,¹⁶⁷ i d'aquesta manera les seves sentències esdevenen preceptes que els jurats han de seguir i que en incloure-les als cartularis els atorguen categoria de lleis, els equiparen als privilegis.

163. L'arxiu municipal conserva algun d'aquests llibres d'ordinacions des de 1329. AHCG, *Llibres d'ordinacions dels jurats*.

164. Ho hem vist en la qüestió de les talles, però es repeteix davant les atribucions dels portalers i clavaris en cas de pesta el 1600, *Llibre Groc*, doc. núm. 3.

165. Jutges ordinaris, jutges de la Reial Audiència, veguers, virreis...

166. De fet, l'actuació governativa dels Àustria es manifesta a través d'altres documents: lletres reials, cèdules... Vegeu la bibliografia sobre la documentació en època dels Àustria: P. L. LORENZO CADARSO, *El documento real en la época de los Austrias (1516-1700)*, Cáceres, 1999 o *La documentación judicial en la época de los Austrias: estudio archivístico y diplomático*, Cáceres, 1999. Una altra aproximació que vincula el fet escrit amb el govern la trobem al dossier «Lo escrito en la Corte de los Austrias» a *Cultura Escrita y Sociedad*, 3 (2006).

167. Sobre les atribucions o tasques realitzades des de la Cancelleria Reial i la Batllia General de Catalunya, vegeu V. FERRO, *Dret Públic Català. Institucions...*

Conclusions i agraïments

El meu estudi és una contribució modesta —tot i que no única— a la tasca dels qui m'han precedit a l'hora d'editar i posar a l'abast les fonts documentals que donen compte de la relació entre el municipi gironí i la monarquia. Una tasca que, he de reconèixer, ha estat ingent per als altres, només cal pensar en el volum de lletres reials o de pergamins que conserva l'arxiu municipal o fixar-se en les dimensions del *Llibre Verd* i del *Llibre Vermell* de la ciutat. Vull agrair, doncs, la feina de Christian Guilleré, Griselda Juliol, Josepa Arnall, Joan Villar i Núria Surià, i la confiança de Joan Boadas i Lluís-Esteve Casellas, dels impulsors d'aquesta tasca i, evidentment, la col·laboració i el suport constant que ofereix tot el personal de l'arxiu municipal. I també agraeixo a l'Elisa Varela la correcció i el seu suport.

Ara pot ser un bon moment per fer balanç d'aquesta tasca d'edició i reivindicar-ne la utilitat per a la investigació històrica i, alhora, reclamar-ne justament l'estudi. Aquesta edició, més que posar a la llum documentació inèdita, facilita la lectura de les fonts que ens permeten continuar endinsant-nos, aprofundir, en la història de Girona, en concret de les seves relacions amb la monarquia, o de com la monarquia va configurant les característiques del municipi i aquest s'hi adapta o en divergeix.

Deixem a l'abast dels historiadors i historiadores, de tots aquells estudiosos i estudioses i de les persones interessades aquesta obra perquè n'estudiïn els documents i en treguin conclusions noves.

* * *

Bibliografia

- R. D'ABADAL, *Pere el Cerimoniós i els inicis de la decadència política de Catalunya*, Barcelona, 1987 [1972].
- Actes del Col·loqui «Corona, municipis i Fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana»*, Lleida, 1997.
- Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català: Barcelona, 11, 12 i 13 de novembre de 1993*, Barcelona, 1994.
- R. ALBERCH *et al.*, *Fires i mercats a Girona: assaig històric dels mercats i fires a la ciutat*, Girona, 1983.

- X. ALBERCH, J. BURCH (coord.), *Història del Gironès*, Girona, 2002.
- J. ARNALL, J. M. PONS GURI, *L'escriptura a les terres gironines, segles IX-XVIII*, Girona, 1993.
- J. ARNALL, «Les rúbriques del còdex anomenat *Collecció de franqueses, provisions, privilegis i cartes reials de la ciutat i vegueria de Girona*, (Ms R-416 de la Biblioteca del Col·legi d'Advocats de Barcelona)» a *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XXXIX (1998), p. 123-172.
- *Lletres reials a la ciutat de Girona (1293-1713)*, Barcelona-Girona, 2000-2005, 4 vols.
- L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del *Llibre Groc* del Archivo Municipal de Gerona» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, VIII (1953), p. 241-250.
- «Los inventarios municipales gerundenses del siglo xv» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, VIII (1957), p. 179-192.
- «Alfonso II en los cartularios del Archivo Municipal de Gerona» a *VII Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, Barcelona, 1962, vol. II, p. 161-169.
- «La Casa del Consell de Gerona en 1498» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, xvii (1964-1965), p. 373-381.
- «El rey don Fernando en los cartularios del Archivo Histórico Municipal de Gerona» a *Cuadernos de Historia Jerónimo Zurita*, 19-20 (1966-1967), p. 113-156.
- «Pesos, mides i mesures de Girona en els segles xv i xvi» a *Estudis d'Història Medieval*, 1970, p. 103-107.
- «Jaume I en el cartoral *Llibre Verd* de l'Arxiu Municipal de Girona» a *X Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, Saragossa, 1981, p. 377-383.
- L. BATLLE I PRATS *et al.*, *El príncep de Girona*, Girona, 1982.
- P. BONNASSIE, *Catalunya mil anys enrera: creixement econòmic i adveniment del feudalisme a Catalunya de mitjan segle x al final del segle xi*, Barcelona, 1979-1981.
- *Del esclavismo al feudalismo en Europa Occidental*, Barcelona, 1992.
- J. BUSQUETS, A. SIMON, *Girona al segle xvii*, Col·lecció Quaderns d'Història de Girona, Girona, 1993.
- J. BUSQUETS, *La Catalunya del Barroc vista des de Girona: la crònica de Jeroni de Real (1626-1683)*, Barcelona, 1994, 2 vols.

- J. CANAL *et al.*, «Història urbana de Girona: el monar reial del Mercadal de Girona» a *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XXXV (1995), p. 55-68.
- *Els jueus i la ciutat de Girona*, Girona, 1995.
- *Girona comtal i feudal (1000-1190)*, Col·lecció Quaderns d'Història de Girona, Girona, 1996.
- *Girona, de Carlemany al feudalisme (785-1057). El trànsit de la ciutat antiga a l'època medieval*, 2 vols., Girona, 2003.
- *La Girona del s. XIII: l'embranchida de la burgesia (1190-1285)*, Col·lecció Quaderns d'Història de Girona, Girona, 2005.
- Les Cartulaires: actes de la table ronde organisée par l'École nationale des chartes et le GDR 121 du CNRS (Paris, 5-7 décembre 1991)*, París, 1993.
- N. CASTELLS, «La municipalització dels molins de la ciutat de Girona (1581-1620)» a *Revista de Girona*, 100 (1982), p. 233-240.
- «El districte de la mitja llegua entorn les muralles de la ciutat de Girona» a *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XXVIII (1985), p. 299-325.
- A. CASTILLO, *Escrituras y escribientes: prácticas de la cultura escrita en una ciudad del renacimiento*, Las Palmas, 1997.
- A. COBOS (a cura de), *Costums de Girona de Tomàs Mieres*, Girona, 2001.
- A. COBOS, *Llibre de privilegis de la vila de Figueres (1267-1585)*, Barcelona, 2004.
- Constitucions i altres drets de Catalunya*, Barcelona, 1992.
- M. M. COSTA, «Els antics ponts de Girona» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XXII (1975), p. 131-148.
- L. COSTA, *Història de Girona*, Girona, 2006.
- V. CUNYAT, «Diplomática municipal. Análisis y tipología de la documentación municipal valenciana del siglo XIV» a *Saitabi* 38 (1988), p. 89-107.
- DD. AA., *Gremis i oficis a Girona. Treball i societat a l'època pre-industrial*, Girona, 1984.
- *Pere el Cerimoniós i la seva època*, Barcelona, 1989.
- «Lo escrito en la Corte de los Austrias» a *Cultura Escrita y Sociedad*, 3 (2006).
- F. DURAN I CAÑAMERA, «Notas para la historia del notariado catalán» a *Estudios históricos y documentos de los archivos de protocolos*, III (1955), p. 77-207.

- El territori i les seves institucions històriques. Actes*, Barcelona, 1999, 2 vols.
- M. TERESA FERRER MALLOL, «El patrimoni reial i la recuperació dels senyorijs jurisdiccionalns en els estats catalano-aragonesos a la fi del segle XIV» a *Anuario de Estudios Medievales*, 7 (1970-1971), p. 351-492.
- V. FERRO, *El Dret Públic Català. Les institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, Vic, 1987.
- J. M. FONT I RIUS, *Cartas de poblaci3n y franquicia de Cataluña*, Madrid, 1969-1983.
- «Orígenes del régimen municipal en Cataluña», *Estudis sobre els drets i institucions locals en la Catalunya medieval*, Barcelona, 1985, p. 281-560.
- P. FREIXAS, «Girona medieval: muralles i ponts» a *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XXV-I (1980), p. 395-406.
- F. GIMENO BLAY, *Escribir, reinar: la experiencia gráfico-textual de Pedro IV el Ceremonioso (1336-1387)*, Madrid, 2006.
- G. GONZALVO (a cura de), *Les Constitucions de pau i treva de Catalunya: segles XI-XIII*, Barcelona, 1994.
- CH. GUILLERÉ, *Girona medieval: l'etapa d'apogeu (1285-1360)*, Col·lecci3 Quaderns d'Hist3ria de Girona, Girona, 1991.
- *Girona medieval: crisi i desenvolupament (1360-1460)*, Col·lecci3 Quaderns d'Hist3ria de Girona, Girona, 1992.
- *Girona al segle XIV*, Girona, 1993, 2 vols.
- «Fiscalité et société à Gérone au xive siècle» a *Actes del Col·loqui «Corona, municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana»*, Lleida, 1997, p. 367-382.
- *El Llibre Verd de la ciutat de Girona (1144-1533)*, Barcelona-Girona, 2000.
- O. GUYOTJEANNIN *et al.*, *Diplomatique médiévale*, Brépols, 1993.
- R. HILTON, *Les ciutats medievals*, Barcelona, 1989.
- D. IGLÉSÍAS, *La muralla de Girona. Dels orígens a l'enderrocament*, Girona, 2003, p. 35-71.
- G. JULIOL, *El Llibre Vermell de la ciutat de Girona (1188-1624)*, Barcelona-Girona, 2001.
- J. LE GOFF, «Documento/monumento» a *El orden de la memoria: el tiempo como imaginario*, Barcelona, 1991.

- J. LALINDE, *La jurisdicción real inferior en Cataluña («corts, veguers, batlles»)*, Barcelona, 1966.
- J. LESTOCQUOY, *Aux origines de la bourgeoisie: les villes de Flandre et d'Italie sous le gouvernement des patriciens (xiè-xvè siècles)*, Paris, 1952.
- P. L. LORENZO CADARSO, *El documento real en la época de los Austrias (1516-1700)*, Cáceres, 1999.
- *La documentación judicial en la época de los Austrias: estudio archivístico y diplomático*, Cáceres, 1999.
- J. M. MADURELL, «Las obras de las murallas de Gerona (1362-1685). Notas documentales para su historia» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XVII (1964-1965), pàgs. 331-372.
- «La lezda de Gerona (contribución a su estudio)» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XIX (1969), p. 65-106.
- J. MARQUÈS I CASANOVAS, «La Pia Almoïna del Pa de la Seu de Girona» a *Revista de Girona*, 81 (1977), 82 (1978), 88 (1979), 96 (1981), p. 325-331, 13-21, 163-173 i 181-185.
- J. M. MARQUÈS, *Cartoral, dit de Carlemany, del Bisbe de Girona: s. IX-XIV*, Barcelona, 1993.
- I. MATEU, «L'infant Enric d'Aragó i Sicília, Duc de Sogorb i Comte d'Empúries i el batiment de menuts gironins de 1481-1490» a *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XXV-I (1980), p. 363-373.
- A. MAYANS, X. PUIGVERT, *El llibre de privilegis d'Olot (1375-1702)*, Barcelona, 1995.
- Notariado público y documento privado: de los orígenes al siglo XIV. Actas del VII Congreso Internacional de Diplomática, Valencia, 1986*, València, 1989.
- A. PETRUCCI, *La descrizione del manoscritto. Storia, problemi, modelli*, Roma, 1984.
- H. PIRENNE, *Les villes au Moyen Âge*, Paris, 1971.
- J. PONS GURI (a cura de), *Les col·leccions de costums de Girona*, Barcelona, 1988.
- M. DE RIQUER, *Quinze generacions d'una família catalana*, Barcelona, 1998, p. 264-297.
- D. ROMANO (ed.), *Per una història de la Girona jueva*, Girona, 1988, 2 vols.

- D. ROMANO, «Els jueus de Girona als segles XII-XIII» a *Mossé ben Nahman i el seu temps*, Girona, 1995, p. 11-75.
- A. ROVERE, «I «*libri iurium*» dell'Italia comunale» a *Civiltà comunale: libro, scrittura, documento*, Gènova, 1989, p. 157-199.
- E. RUIZ, *Manual de Codicología*, Madrid, 1988.
- F. SABATÉ, *El territori de la Catalunya medieval. Percepció de l'espai i divisió territorial al llarg de l'edat mitjana*, Barcelona, 1997.
- M. SÀNCHEZ, P. ORTÍ (a cura de), *Corts, parlaments i fiscalitat a Catalunya: els capítols del donatiu, 1288-1384*, Barcelona, 1997.
- M. SÀNCHEZ, P. ORTÍ, «La Corona en la gènesis del sistema fiscal municipal en Catalunya (1300-1360)» a *Actes del Col·loqui «Corona, municipis i Fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana»*, Lleida, 1997, p. 233-278.
- M. SÁNCHEZ, *Fiscalidad real y finanzas urbanas en la Cataluña medieval*, Barcelona, 1999.
- *El naixement de la fiscalitat d'estat a Catalunya: segles XIII-XIV*, Girona, 1995.
- J. SOBREQÜÉS, *Els estudis universitaris gironins al llarg de la història*, Girona, 1978.
- S. SOBREQÜÉS, «Régimen municipal gerundense en la Baja Edad Media. La insaculación» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XX (1955), p. 165-234.
- *Societat i estructura política de la Girona medieval*, Barcelona, 1975.
- X. TORRES, «De senyors del drap a senyors de la terra: draperia i masoveria en la regió de Girona als segles XVI i XVII» a *Homes, masos, història. La Catalunya del Nord-Est (segles XI-XX)*, Barcelona, 1999, p. 228-268.
- M. TURULL, *La configuració jurídica del municipi baix-medieval. Règim municipal i fiscalitat a Cervera entre 1182-1430*, Barcelona, 1990.
- *Llibre de privilegis de Cervera (1182-1456)*, Barcelona, 1991.
- J. VALLÈS *et al.*, *El Llibre Verd de Vilafranca*, Barcelona, 1992, 2 vols.
- F. VALLS I TABERNER, «Els usatges i consuetuds de Girona» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XVII (1965), p. 108-119.

- F. VALLS I TABERNER, «Els antics privilegis de Girona i altres fonts documentals de la compilació consuetudinària de Girona de Tomàs Mieres» a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XVII (1965), p. 120-160.
- S. VÍCTOR, *La Girona medieval: canvis i ruptures (1460-1519)*, Col·lecció Quaderns d'Història de Girona, Girona, 2001.

Normes de transcripció¹⁶⁸

El criteri principal per a la transcripció dels documents ha estat el d'intentar respectar al màxim l'original, tot i que s'han adoptat algunes normes per a fer-los més entenedors:

El text es presenta a línia tirada. S'utilitza el punt i a part després del protocol inicial, abans de la data i també abans de les subscripcions. En els documents que presenten diversos capítols, aquests també se separen amb un punt i a cap.

S'ha regularitzat la separació de les paraules, la puntuació, l'accentuació i l'ús de les majúscules segons les normatives actuals. En els textos catalans, a l'interior de cada mot s'usa l'apòstrof, el guionet i el punt volat segons la norma actual.

S'ha normalitzat l'ús de la *v* en lloc de la *u* quan actua com a consonant. En els textos llatins la *j* (*i* llarga) amb valor vocàlic s'ha transcrit *i*, i en els textos catalans s'ha transcrit *j* en lloc de *i* quan té valor consonàntic. S'han respectat les grafies *c* i *t* davant la vocal *i*.

S'han emprat claudàtors per restituir les lletres o paraules il·legibles, tant si s'han pogut llegir en el document original com en altres còpies i també si s'han interpretat; en aquest darrer cas s'ha adjuntat una nota explicativa. També s'usen claudàtors per assenyalar les paraules omeses, i s'ha indicat l'omissió mitjançant una nota explicativa. En els casos en què la lectura no ha estat possible s'ha assenyalat mitjançant punts suspensius entre claudàtors i amb una nota explicant la llargada de la llacuna.

A l'aparell crític, amb notes numèriques, també es recullen els interlineats, ratllats, repeticions, omissions, llacunes, errors... i els dibuixos o altres marques que l'escrivà usa per assenyalar-los.

168. S'han seguit i adaptat les normes d'edició usades per J. M. ARNALL, *Lletres reials a la ciutat de Girona (1293-1515)*, Girona: Ajuntament de Girona-Fundació Noguera, 2000, vol. I, p. 150-153.

S'usen cometes per indicar les insercions de documents dins altres documents.

S'han catalanitzat les paraules llatines en els textos catalans, però s'han marcat en cursiva: (*Ítem*). Així mateix, s'utilitza la cursiva per indicar les paraules escrites en català en textos llatins, i viceversa, excepte en els casos en què és un document sencer o un fragment.

S'han utilitzat notes alfabètiques per a indicar la tradició documental dels documents inserits o citats.

El número de foliació es presenta entre barres (ex.: /34/)

El *signum* s'indica mitjançant el símbol +, i si hi ha algun altre signe s'escriu (*Signe*).

Normes d'edició

Els documents s'han ordenat cronològicament, sense respectar l'ordenació de l'original. Un numeral en negreta encapçala la transcripció i assenjala el número d'ordre.

Cada transcripció va precedida del corresponent regest del document, que inclou la data i el lloc de signatura, els atorgants i el contingut. Seguidament es presenta la tradició documental: la lletra A indica on es conserva el document original; la lletra B assenjala la còpia del *Llibre Groc*, i en alguns casos la lletra C serveix per a localitzar altres còpies.¹⁶⁹ Després s'indiquen altres referències bibliogràfiques d'edicions anteriors dels documents, ordenades cronològicament i encapçalades per lletres minúscules en negreta. Finalment, segueix Reg. —de regest— que assenjala l'edició de les rúbriques del cartulari que féu Lluís Batlle¹⁷⁰ o altres regestos del document editats.

169. Al document núm. 2 s'usa R per indicar el registre a la Cancelleria Reial.

170. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbriques del *Llibre Groc* del Archivo Municipal de Gerona» a *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, VIII (1953), p. 241-250.

DOCUMENTS

FUNDACIÓ

NOGUERA

1386 setembre 21. Girona

Confirmació de l'infant Joan, governador general, a l'abat i monestir de Sant Feliu de Guíxols, dels capítols firmats el 10 de juny de 1354 entre el monestir i el rei Pere III el Cerimoniós pels quals la vila de Sant Feliu de Guíxols s'emancipava de la jurisdicció de l'abat i passava a ser de jurisdicció reial.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 91v-96.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*” del Archivo Municipal de Gerona», a *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins VIII* (1953), p. 241-250, doc. 15, ex B.

Ratificació de la concòrdia firmada entre lo invictíssim senyor rey Pere y lo abat y convent del monastir de Sant Feliu de Guíxols.

Nos infans Ioannes, serenissimi domini regis primogenitus eiusque regnorum et terrarum generalis gubernator, dux Gerundae et comes Cervariae, cum ad oculum fuerit nobis ostensum in prima sui figura quoddam transactionis publicum instrumentum inter dictum dominum regem ut patrem et legitimum nostrum administratorem ex una parte, et abbatem atque conventum monasterii villae Sancti Felicis Guixolensis ex altera, tempore diu menso firmatum cuius instrumenti virtute iurisdictio dictae villae extitit in dictum dominum regem aut nostrum ducatum translata cuius thenor sequitur in haec verba:

«Noverint universi quod nos Petrus, Dei gratia rex Aragonum, Valentiae, Maioricarum, Sardiniae et Corcisae, comesque Barcinonae, Rossilionis et Ceritaniae, pater et legitimus administrator incliti et magnifici infantis Ioannis, primogeniti nostri charissimi, ducis Gerundae

et comitis Cervariae ex una parte, et ego Franciscus, Dei gratia abbas monasterii Sancti Felicis Guixolensis ex altera, attendentes, scientes et considerantes quod inter nos, dictas partes, et predecessores nostros fuerunt diutius questiones suscitatae et controvertitae motae et causae ductae in quibus factae fuerunt diversae expensae et missiones sequutae ratione, scilicet iurisdictionis loci et villae Sancti Felicis Guixolensis et terminorum eiusdem loci quam iurisdictionem nos dictus rex asserebamus ad nos tanquam patrem et legitimum administratorem dicti infantis Ioannis, ducis Gerundae, pertinere et ad nos et nostros predecessores pertinuisse, et ego dictus abbas et predecessores mei in dicto monasterio asservimus dictam iurisdictionem dicti loci et terminorum eius qui locus cum suis terminis est liberum et francum alodium dicti monasterii Sancti Felicis Guixolensis pertinuisse et pertinere dicto monasterio et eius abbati et ipsum monasterium et eius abbatem esse et fuisse inde in possessione seu quasi dictae iurisdictionis per decem, viginti, triginta, quadraginta, quinquaginta, sexaginta annos et citra et ultra et infra et per tantum tempus quod de contrario hominum memoria non existit exceptis de criminalibus exigentibus penam mortis vel memori mutilationem exposcentibus; attendentes quod eventus litis predictorum dubius est et tutius cuilibet parti componere et transigere et me dictis et de aliis de quibus esset vel etiam posset questio inter nos, dictas partes, quam de predictis litigare et /92/ finem litium expectare, idcirco super iurisdictionem huiusmodi dicti loci et terminorum Sancti Felicis Guixolensis et super omnibus questionibus et demandis quae sint et fuerint et esse possint et potuerint nunc vel in futurum inter nos dictum regem tam nostro nomine quam ut patrem et legitimum administratorem predictum ex una parte, et me dictum abbatem et dictum monasterium ex altera. Nos dictus rex et pater et legitimus administrator qui supra per nos et nostros et dictum charissimum filium et primogenitum nostrum et suos ex una parte, et ego dictus abbas per me et successores meos in dicto monasterio habito tractatu nedum semel imo pluries cum reverendo in Christo patre Berengario, Dei gratia episcopo Gerundensis, et nostro conventu et etiam cum pluribus aliis idoneis viris literatis ac in iure peritis tam videlicet clericis quam laicis affectum et bonam voluntatem erga Deum et monasterium predictum quantum humana fragilitas nosce sinit habentibus ex altera contententibus ad hoc sindicis et procuratoribus ad haec institutis pro universitate villae Sancti Felicis Guixolensis et pro parte mea dicti abbatis intervenientibus concensu et voluntate conventus dicti nostri monasterii sive sindicorum per ipsum conventum institutorum et concensu, voluntate et auctoritate ac decreto reverendi in Christo patris et Domini dompni Berengarii, miseratione divina episcopi Gerundensis, venimus

ad transactionem et transigimus, convenimus, paciscimur, agimus et facimus ac declaramus inter nos super predictis per modum et iuxta formam habitam et contentam in capitulis subscriptis quae capitula et contenta in eis et in quolibet eorum duratura de cetero et continue ad perpetuo esse volumus, facimus, firmamus thenor quorum capitulorum sequitur in hunc modum:

Primerament, lo lloch de Sant Feliu sie termenat e desingat per certs llimdes e térmens e regonegut que és fin franc alou del monastir de Sant Feliu e de l'abat d'aquell, terme a terme, ab les possessions, censos, drets, cases e alberchs situats e situadós dins los dits límits, dins los quals lo monastir puxa tenir batlle, jutge et saig qui puxen clavar e destrènyer censes, mesuratyes, ribatyes, tasches, dècimes, obres de monastir e tots altre servituts e tots altres drets qualsquequals al dit abat e monastir pertanyents e pertanyedors aytambén en terra com en mar, e ab emparees e drets de emparees e ab penes posar¹ e haver e ab tota altre jurisdicció e coherció necessària e profitosa al dit monastir e abbat d'aquell en les coses demunt dites.

Ítem, que dins lo dit lloch ne termes d'aquell no-s gos fer forn de pan sinó aquell del monastir qui ja és aquí, e que aquell sie de destret dins l'alou del monastir, e si més n-i ha menester, ço és que-l dit un forn no bastàs, que se n-i fahés altre que axí mateix fos fin franch alou del monastir damunt dit e de destret, qui s'hagués a fer la un l'abat volgués e de voluntat sua, e que-ls emoluments dels dits forns sien del dit abat e del dit monastir qui ara és e per temps serà.

Ítem, que forn de vidra no-s puxa fer dins los dits límits e termes de Sant Feliu sens llicència de l'abat, e axí mateix de forn de cals, e d'olles, e de teules e de rajoles.

Ítem, que la notaria del dit lloch e de sos termes sie del dit monastir, e que l'abat del dit monastir que ara és e per temps serà e no altre puxa mètrer e crear notari o notaris, hu e molts, lo qual notari puxa, haya e deja² fer e fassa totes cartes e testaments, protestacions, apel·lacions, replications, /92v/ tudories, cures, actories, procuracions e totes altres scriptures públicas de què-s fassa carta pública en tant que-l dit notari o notaris e no altre en lo dit lloch de Sant Feliu e termes d'aquell fassa e fer pusca e deja³ totes scriptures de què-s fassa carta pública.

Ítem, que dins lo dit lloch e termes de Sant Feliu negú notari substituyt ne havent auctoritat reyal, no altra sinó tant solament lo notari del dit abat no gos, puscha, ne deja⁴ pendre o fer neguns testaments ne cartes públiques ne les hi puxa fer fer, és emperò entès que-l scrivà de la cort puxa fer les scriptures de la cort real del dit lloch e termes, encara que-ls notaris públics havents auctoritat

general puxen en lo dit lloch e sos termes passants e no resident pendre et fer testaments e cartes públiques.

Ítem, que tot jutge, batlle, saig, notari, coch, forner, claver, moner, tragner, missatges, companya e ferrer de destret del dit monastir sien franchs de totes hosts, aytambé vehinals com reals, sinó a son de mar o de defènder lo lloch.

Ítem, que-l monastir demunt dit e l'abat d'aquell qui ara et per temps serà puxa vendre a vet la tona del vin et la sal, axí que nengú no gos vendre vi ne sal durant lo dit vet, et d'açò a fer sie constret fortment e destreta per lo abat o sos oficials cascun contra volent fer o assajar per inpositions de penes e d'altres remeys de dret axí que-l vet de las cosas damunt ditas se fassa e-s seguesca segons les cartas e les convenenses d'aquèn fetes entre l'abat e-ls pròmens o universitat de Sant Feliu, e segons que és acostumat de fer.

Ítem, que totes qüestions e contrasts e plets que sien entre qualsquequals habitants del dit lloch de Sant Feliu e sos termes o d'altre qualsevol lloch d'una part, e l'abat o oficials del dit monastir de l'altra, per rahó dels llochs, terres et possessions o altres drets del dit monastir e qui-s téngan per lo dit monastir se hayen a menar devant lo jutge assignador per lo abat del dit monastir en lo dit lloch e en fer los termes de Sant Feliu a la conexensa e totes executions de les dites demandes e qüestions se fassen e s'hayen a fer per lo jutge, batlle e saig del dit monastir e no per altre, e que dels dits plets e qüestions sie, haya ésser e puxa ésser scrivà lo notari de dit monastir e no altre.

Ítem, que tots los habitants del dit lloch hàyan ara tant solement, en la novitat de aquesta translació de jurisdicció e no pus avant, per si et per los seus, fer sagrament a l'abat del dit monastir de Sant Feliu, de respondre al dit abat e al dit monastir ara et per tostemps ben e lealment de tots drets qui pertanguen al dit monastir ne a l'abat d'aquell, e que los habitants del dit lloch que vuy són ne per tostemps seran no hayen a fer sagrament de feultat al dit abat ans sie remès lo dit sagrament a aquells qui han fet, et per lexament o remissió d'aquell sagrament no sie fet perjudici als habitants et habitants del dit lloch en privilegi, uses e franqueses que hayen per fer lo dit sagrament de feultat ans lus sien franchs, salves y quitis tots aquells que han del dit monastir, no hauran per qualque rahó los homes emperò propis del dit monastir habitants en lo dit lloch hajen a fer al dit abat sagrament e homenatge axí com és ya acostumat.

Ítem, que dins los termes de dit lloch nengú no gos fer molín blader ne draper sens llicència del dit abat del dit monastir demanada et obtinguda.

Ítem, que negú gos pendre aygua de riera ne de sèquia per mudar en altre lloch sinó axí com és acostumat sens llicència de l'abat e segens⁵ que és en convinenses e cartes antigues.

Ítem, que carnisseria ne pescateria no puxa ésser feta ne-s fassa en lo dit lloch sinó la un és, e que negú no puga aquí fer carn per vendre sinó en la carnisseria qui ara és, e si altre se n-i fahiha que fos feta ab llicència de l'abat e no en /93/ altre manera e la un l'abat volgués, e qui contrafahiha que l'abat lo'n pogués forsar ab impositions de penes e⁶ altres remeys de dret.

Ítem, batlle, notari, satge, corredor e companya e tots altres batlles de l'abat e del monastir puguen aquí aportar armes e nengú no la lus pusca llevar.

Ítem, que crides e corretores públiques del dit lloch e sos termes sien de l'abat e del monastir e per ell se tengue, e l'abat e no altre los puxa metre, elegir et crear, e aquelles crides e correctories hayen a còrrer e a subhastar tot ço qui aquí s'aja a còrrer e a subastar, e altre aquí crida e corredor públich no puga haver, los quals asseguren en poder dels oficials reals de ben et lealment haver-si en los dits officis en comensament de llur regiment.

Ítem, que tota altre jurisdicció civil et criminal pertanyent al dit monastir sie transportada per transacció al senyor rey e als seus en lo dit lloch e termes ab tots emoluments, drets e sdeveniments de la dita jurisdicció; e-l dit senyor rey fassa satisfació al dit abat e monastir de devuyt lliures de Barchinona per cascun any annuals e rendals en per tostemps, les quals la universitat de Sant Feliu és tenguda assegurar a l'abat del dit monastir e al dit monastir axí com pus llargament és contengut en lo capítol de aquèn fet entre la dita universitat e lo senyor rey.

Ítem, que lo batlle e lo jutge qui aquí seran per lo senyor rey hayen en llur començament en per tostemps ans que usen ne puguen usar de llur offici de fer sacrament en poder de aquell que assegurarà de taula a tenir per rahó de llur offici, que tenent llur ofici servaran et faran servir a l'abat e al monastir demunt dits llurs drets en totes coses, ultra les dites coses retensa lo ters lo abat a ell pertanyent de la impositió que el bras de l'església atorgà al senyor rey en les Corts de Perpinyà del temps esdevenidor.

Ítem, que-l scrivà o scrivans qui serà o seran aquí per lo senyor rey, regent la scrivania de la cort del senyor rey, no puga per auctoritat real ne axí com a substituït d'en Toylan ne en altre manera pendre, ne fer, ne fer carta o cartas públiques o testaments dins una lleuga prop lo dit lloch de Sant Feliu de Guíxols dels hòmens de dit lloch ne dins los termes de la dita vila e lloch hòmens estrangés del lloch, et si ho fahiha que les dites cartes o testaments

no valguessen ne haguessen valor e que no resmenys fossen o fos punit los dits scrivans o scrivà punit axí com a falsaris, e que açò assegur e jur l'escrivà en la seguritat que farà de la taula a tènere per la scrivania de la cort en lo començament de cascun trienni, retès e encara l'abat que·ls hòmens de Sant Amans, qui és de la parròchia de Sant Feliu de Guíxols, qui són pagesos amassats e hòmens del monastir qui són entre los termes e limdes de Sant Feliu se pusquen alegrar de tots privilegis e franquesas qui han e hauran los hòmens del dit lloch, emperò que aquests aytals hòmens de Sant Amans no sien tenguts de contribuir en missions e despeses ne taves de la dita vila de Sant Feliu per qualque rahó se fassen, sols emperò dret del dit monastir en totes coses; emperò que no sien francs de host ne de cavalcada deguda al senyor rey sinó axí com los hòmens altres de la sglésia, declarat encara que de neguns libertats ne franquesas que hayen no·s púxan alegrar contra lo dit monastir e abat d'aquell ans sia sal a l'abat e monastir la dreta senyoria e drets e servituds que han en los dits hòmens e mases⁷ e béns llurs.

Ítem, que lo senyor rey deya⁸ confirmar al dit monastir e abat d'aquell los mesuratyes, peses, vet de vin e de sal e tots altres drets los quals lo monastir ha he haver /93v/ deu e acostumat ha de haver e de pendre en la dita vila e en sos termes en terra e en mar.

Ítem, que l'abat no pach ne sia tingut de pagar res en nenguns encartaments o scriptures reals que per aquesta rahó se faran, ans lo dit abat e monastir hayen les dites scriptures reals francs de sagell e d'altres coses.

Ítem, que totes manleutes en què sien batlle e saig del dit monastir per rahó de llur ofici tro al dia de vuy sien cases e vanes.

Ítem, que·l coch et forner que personalment forneix e personalment fassa servey del dit forn sien francs de totes taves e questes qui·s fàssan en la dita vila, axí que no·y sien tinguts de contribuir.

Ítem, que l'abat e sos oficials puxen pendre e tenir presos los hòmens propis del dit monastir segons la forma de la constitució.

Ítem,⁹ que la jurisdicció del dit lloch e de sos termes pertanyent al senyor rey no puxa ésser transportada ne comanada ne alienada per qualsevol manera en nulla altre persona de qualque condició sie, encara consintés a açò la ciutat de Gerona ne la universitat ne·ls prohòmens de Sant Feliu de Guíxols, e si el senyor rey o el senyor duch o·ls llurs, o altre havent poder per ells o·ls llurs, a açò fayen contrari que no valgués, ans lo senyor rey o·l dit senyor duch o·ls llurs pus ne fossen requests ho haguessen a revocar ab acabament dins un any après que·n sien requests pus propsegüent, e si no ho fahien fos la dita jurisdicció tota guanyada a la ciutat de Gerona, e si la dita ciutat so és los jurats o universitat d'aquella a la dita

transportatió o comanda o alienatió consentien fos guanyada al dit monastir e a l'abat d'aquell si la dita revocatió no ere feta dins lo dit any ab acabament, et que açò vaya e dur en per tostemps.

Ítem, que·ls jurats de Sant Feliu cascun any en lo començament de llur regiment quant juraran en poder del batlle del dit lloch, juren que tractaran et procuraran e faran per llur poder lo profit de la universitat del dit lloch servant en totes coses per llur poder les llibertats et immunitats e drets del dit monastir.

Ítem que·l senyor rey en lo present trienni deya¹⁰ e haya a comanar la batllia del dit lloch an Pera Citjar de la dita vila de Sant Feliu regidora per ell en lo dit trienni, e que li sie per lo batlle general constituït e dat salari, axí com se ordenarà dels batlles del dit lloch qui serà après ell.

Et quia in et pro predictis in dictis capitulis contentis finis anfractibus litium imponitur, et discentionis materia preeluditur, lites cedantur et alias debite tam nobis dicto regi et primogenito nostro predicto quam dicto monasterio providetur, ideo nos, dictus rex, nostro nomine et tanquam pater et legitimus administrator predictus, per nos et nostros et dictum ducem et suos, recognoscimus et concedimus ac declaramus ratione transactionis, pactionis et actionis huiusmodi vobis dicto abbati et vestro monasterio et successoribus vestris in eo ad in perpetuum omnia et singula in dictis capitulis et in quolibet eorum contenta, dicta, nominata et expressata a prima linea usque ad ultimam inclusive, et ea volumus et declaramus sich esse et sich debere fieri et servari perpetuo sicut in dictis capitulis et in quolibet eorum continetur vobis dicto abbati et vestro monasterio predicto successoribusque vestris in eodem monasterio prelibato. Et ego dictus abbas per me et successores meos in dicto monasterio concedo et declaro et recognosco ratione translationis huiusmodi vobis dicto serenissimo et magnifico principi et domino dompno regi predicto et dicto inclito et magnifico domino duci et vestris et suis perpetuo omnia et singula que ratione huiusmodi translationis et in quolibet eorum declarantur et continentur, et ea concedo et declaro et volo fieri sicut in eis continentur a prima linea usque ad ultimam inclusive, et nihilominus dictae partes constituimus nobis predictis adinvicem /94/ possidere vel quasi possidere eaque continentur in dictis capitulis donech quilibet de concessis in eisdem capitulis a parte parti nostrorum possessionem aprehenderimus corporalem, seu quasi possessionem quam possessionem seu quasi, liceat cuilibet parti de concessis sibi in dictis capitulis aprehendere et aprehensa perpetuo retinere, cedendo et dando adinvicem pars nostrorum parti nostrorum nominibus predictis in predictis quam dictis capitulis per partem nostrorum parti nostrorum ut predicatur conceduntur

omnia loca nostra et iura et omnes voces et vices, rationes et actiones nostras reales et personales, mixtas, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias, generales et spetiales et alias nobis et nostris successoribus nominibus quibus supra in et super predictis adinvicem in dictis capitulis concessis competentes et competituras, quibus iuribus, vocibus, vicibus et actionibus predictis possit quelibet pars nostrorum adinvicem uti agere, defendere, procedere et experiri in iudicio et extra iudicium, faciendo et constituendo adinvicem et vicissim nominibus predictis nos et nostros in et de predictis adinvicem supraderclaratis et concessis in dictis capitulis veros dominos et procuratores ut in rem cuiuslibet partis propriam. Volentes et tenore presentis publici instrumenti continentis vicem epistolae in hac parte mandantes omnibus et singulis qui de predictis supra adinvicem pars videlicet nostrum parti nostrum in dictis capitulis concedimus et declaramus respondere et satisfacere, parere et obedire, tenentur; tenebantur aut teneri possint quod de cetero et ad in perpetuum ea omnia et singula sicut in dictis capitulis continentur et declarantur; teneant, et observent, ac faciant, et in nullo contraveniant vel aliquem contravenire permitant aliqua ratione. Mandamus etiam nos dictus rex, nomine nostro et tanquam pater et legitimus administrator predictus, baiulo et procuratori Catholoniae generali, et vicario et baiulo Gerundae, omnibusque officialibus nostris presentibus et futuris, omnibusque aliis personis cuiuscunque sint vel fuerint gradus preheminentiae ac conditionis quod omnia et singula predicta et in dictis capitulis contentis firma habeant et observent et in nullo contraveniant vel aliquem contravenire permitant aliqua ratione; promittimusque nos, dictae partes, nobis adinvicem et nostris nominibus predictis, quod nos dictus rex et nostri, et dictus dux et sui, et nos dictus abbas et successores nostri in dicto monasterio, predicta omnia rata et firma habebimus, tenebimus et servabimus et faciemus teneri et servari et non contraveniemus aliqua ratione, obligando ad haec adinvicem et vicissim, videlicet nos dictus rex omnia bona nostra et dicti ducis et nostrorum ubique habita et habenda, et ego dictus abbas omnia bona mea et dicti monasterii et successorum meorum in eo ubique habita et habenda; et ad maiorem predictorum omnium firmitatem, nos dictus rex, nomine nostro et tanquam pater et legitimus administrator predictus, per nos et nostros et dictum ducem et suos, et ego dictis abbas per me et meos successores in dicto monasterio, promittimus nobis adinvicem et vicissim pars nostrorum parti nostrorum et nostris et notario subscripto tanquam publicae personae nomine omnium quorum interest et intererit et potest ac poterit interesse haec et predicta omnia et infrascripta stipulanti et pasciscenti, et etiam sponte iuramus per Deum et eius Sancta Quatuor

Evangelia corporaliter tacta predicta omnia et singula rata, grata et firma perpetuo habere et tenere et servare, attendere et complere, et non contravenire aliqua ratione. Et quia nos dictus rex sumus in presenti in recessu pro expediture felicis nostris viagii Sardinii quod facimus pro reformatione ipsius regni et contra non nullos nobis in dicto regno rebellos, et contra ianovenses, inimicos /94v/ nostros, et non possumus personaliter interesse circa limitandum et terminandum dictum locum et villam Sancti Felicis Guixolensis quae terminatio et limitatio habet per nos fieri sicut continetur in primo ex capitulis predictis, non possemus possessionem seu quasi concessorum nobis in capitulis dictae transactionis personaliter apprehendere, nec possessionem seu quasi predictorum in dictis capitulis vobis dicto abbati concessorum tradere. Ideo cum hoc presenti publico instrumento firmiter valituro commitimus nomine nostro proprio et tanquam pater et legitimus administrator predictus, Petro Çacosta, consiliario ac baiulo nostro Catholoniae generali, et Petro de Prato, iurisperito Gerundae, et eis damus plenam et liberam potestatem ac mandatum etiam spetiale, quodque citius commode poterunt accedant ac villam et terminos Sancti Felicis Guixolensis, et locum ipsum Sancti Felicis Guixolensis limitent et terminent, et limites et terminos ipsius loci specificent, ordinent, declarent et dicant ac constituent sicut in dicto primo capitulo est supra fieri petatum et ordinatum, et ipsos limites et terminos assignent et esse perpetuo stabiliant, et ipsi termini et limitationes dicti loci sint perpetuo et esse habeant et protendantur, et nos nominibus quibus supra eosdem terminos et limitationes esse volumus, declaramus et discernimus perpetuo in illis locis et usque ad illa loca in quibus et ad quae dicti Petrus Çacosta et Petrus de Prato, nostri comissarii predicti, esse constituerint, dixerint, cognoverint et decreverint, commitimus etiam et damus firmiter in mandatis et plenam et liberam potestatem nominibus quibus supra in perpetuum, et damus dictis Petro Çacosta et Petro de Prato ponendi et mitendi in possessionem vel quasi dictum abbatem nomine suo et sui monasterii de omnibus et singulis sibi concessis in dicta transactione et in capitulis supradictis eis modis et formis quibus ipsis comissariis melius videatur, et recipiendi possessionem seu quasi eis tradendam per dictum abbatem de concessis nobis nominibus quibus supra in capitulis supradictis ut etiam ipsis comissariis nostris videatur. Nos enim, super his dictis Petro Çacosta et Petro de Prato, commitimus nominibus quibus supra plenarie vices nostras et ea omnia que ipsi super predictis fecerint et dixerint tantum valere volumus quantum super nos personaliter essent facta et ac si nos eisdem personaliter interfuissemus et essemus. Et nos Berengarius Hualgue-rii, sacrista, et frater Petrus de Solerio, monachi dicti monasterii,

procuratoris, economi et actoris instituti in hiis conventu dicti monasterii hac de causa ad sonum campanae seu simbali ut moris est convocato et congregato in capitulo dicti monasterii, et habentes ad haec ab ipso conventu plenam et liberam potestatem et mandatum etiam spetiale cum instrumento confecto duodecima die madii anno presenti, in posse Iasperti Rubeii, notarii Sancti Felicis Guixolensis, scientes et memorati legitime et edocti quod in predictis utitur utilitas, commodum et augmentum dicti monasterii et abbatis et conventus eiusdem predictis omnibus et singulis nomine nostro et dicti conventus,¹¹ et tanquam procuratores, economi et sindici predicti concentientes laudamus et firmamus et concedimus omnia et singula predicta, et promitimus et in animas nostras et in animas fratrum dicti conventus quorum procuratores sumus, iuramus per dominum Deum et eius Sancta Quatuor Evangelia corporaliter tacta predicta omnia et singula rata, grata et firma habere, tenere et servare, attendere et complere, et non contravenire aliqua ratione, iure vel modo sub bonorum dicti monasterii et dicti conventus omnium hypotheca, et haec facimus, paciscimur, firmamus, /95/ iuramus in manu et posse notarii subscripti stipulantis ut supra. Et nos Nicholaus Hospitalis, Nicholaus de Campis, Arnaldus de Campolongo, Maymon Ponçi, Guilermus d'Areu et Petrus Boschi, procuratores, sindici et actores instituti ab universitate villae Sancti Felicis Guixolensis quae propterea fuit more solito in capella Sancti Nicholai sita in dicta villa ad sonum squillae dictae capellae et voce preconia convocata et congregata, et habentes ad haec ab ipsa universitate plenam et liberam potestatem et spetiale mandatum cum instrumento confecto undecima die madii anno presenti per notarium predictum Sancti Felicis Guixolensis, attendentes et scientes ac certiorati quod in predictis utitur utilitas, commodum et augmentum dictae universitatis et singularium eiusdem et quod dicta universitas vel eius singulares in predictis lezi vel decepti vel circumventi aliquatenus non fuerunt, idcirco nomine nostro et per nos et nostros et nomine universitatis dictae villae et singularium eius auctoritate dictae procurationis et potestatis predictis omnibus consentimus et ea firmamus et laudamus et in animas nostras et in animas singularium de dicta universitate dictae villae iuramus sponte per Deum et eius Sancta Quatuor Evangelia corporaliter tacta predicta omnia attendere et complere et rata, grata et firma habere et non contravenire aliqua ratione, iure vel modo sub bonorum dictae universitatis omnium hypotheca, et haec facimus, promitimus et iuramus in manu et posse notarii subscripti tanquam publicae personae ut supra dicitur stipulantis et paciscentis. Et nos Berengarius, miseratione divina episcopus Gerundae, certiorati quod in et super predictis utitur utilitas, commodum et augmen-

tum dicti monasterii et quod in predictis dictum monasterium lezum non est nec deceptum, et quod ex predicta transactione fuerunt cesate lites et controvertiae plurimae et missiones et expensae varie que ante transactionem huiusmodi dictum monasterium et eius abbas qui nunc est et eius predecessores diversi mode hactenus ratione iurisdictionis dicti loci subierunt et incrementa et bona plurima dicto monasterio ex transactione huiusmodi provenient predictis omnibus per dictum abbatem et conventum factis et firmatis concentimus et ea firmamus et laudamus, et predictis omnibus nostram auctoritatem interponimus et decretum, quod fuit actum, firmatum, et laudatum, et iuratum videlicet a dicto serenissimo et potentissimo domino rege, patre et legitimo administratore serenissimi domini ducis predicti, in mari in portu de Canyells maiori, in galea Victoriae, in qua iamdictus serenissimus dominus rex erat tunc pro suo felici viagio Sardiniae constitutus, die decima iunii, anno a¹² nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto, presentibus et vocatis me, notario subscripto, et testibus, scilicet inclito domino infante Petro Rippacurciae et Montanearum de Pradis, comite, nobili Petro de Montecateno, procuratore Catholoniae generali, venerabili fratri Francisco, Dei gratia abbate Sanctae Mariae de Rosis, et nobili Pontio de Folleneto, et multis aliis.

Sig+num nostri Petri, Dei gratia regis Aragonum, Valentiae, Sardiniae et Corcicae et comitis Barcinonae et Rossilionis et Ceritaniae, patris et legitimi administratoris serenissimi infantis Ioannis, primogeniti nostri charissimi, ducis Gerundae et comitis Cervariae, qui haec firmamus, laudamus et iuramus die, anno et loco predictis, et presentibus testibus quibus supra: dictus vero venerabilis frater Franciscus, Dei gratia abbas predictus, et dicti fratres Berengarius Hualguerii, sacrista, /95v/ et Petrus de Solerio, monachi dicti monasterii Sancti Felicis Guixolensis, syndici, economi et actores dicti conventus monasterii Sancti Felicis cum de concensu et auctoritate reverendi in Christo patris et Domini domini Berengarii, miseratione divina episcopi Gerundensis, firmarunt et laudarunt predicta ac etiam ea iurarunt. Et dictus reverendus dominus episcopus ea concessit et firmavit, laudavit et auctorizavit, et decretum et auctoritatem suam predictis interponit in civitate Gerunde, in episcopali palatio Gerundensis, die vigesima iunii anno predicto, presentibus et vocatis me Raymundo de Brugueria, notario subscripto, et testibus scilicet: venerabilibus Iacobo de Monello, iurisperito, Raymundo de Plicamanibus, vicario Gerundae, Guillermo Bayerii, procuratore fiscali Gerundae, et Guillermo Bernardi de Perlis, mayordomo dicti domini episcopi Gerundensis.

Sig+num fratris Francisci, Dei gratia abbatis monasterii Sancti Felicis Guixolensis. Sig+num fratris Berengarii Hualguerii, sacristae.

Sig+num fratris Petri de Solerio; monacorum dicti monasterii et sindicorum conventus dicti monasterii qui haec nomine nostro proprio et tanquam syndici dicti conventus firmamus et laudamus ut predicatur iuramus die et anno proxime dictis, et presentibus testibus proxime subscriptis dicti vero Nicholaus Hospitalis et Arnaldus de Campolongo, Maymonus Pontii, Guilermus de Aredo et Petrus Boschi, syndici procuratores et actores universitatis villae Santi Felicis Guixolensis laudarunt, firmarunt et iurarunt predicta, videlicet dictus Nicholaus de Campis, in civitate Gerundae, dicta die vigesima iunii anno predicto, presentibus et vocatis me notario subscripto, et testibus scilicet: venerabilibus Raymundo de Plicamanibus, vicario, Guilermo Bayerii et Guilermo Bernardi de Perlis, predictis; et dicti Maymonus Pontii, Arnaldus de Campolongo et Petrus Boschi in civitate Gerundae, die vigesima quinta iunii, anno predicto, presentibus et vocatis me notario subscripto et testibus scilicet: Francisco de Robore et Francisco Venguti, commorantibus Gerundae; et dicti Nicholaus de Campis et Guilermus Daredo, in villa Sancti Felicis Guixolensis, decima quarta die februarii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo quinto, presentibus et vocatis me notario subscripto et testibus scilicet: Iasperto Rubei et Bernardo Favar, villae Sancti Felicis Guixolensis, et Bernardo Badal, capellano monasterii Sancti Felicis Guixolensis.

Eg+o Raymundus de Brugueria, civis Gerundae, auctoritate regia notarius publicus per totam terram et dominationem illustrissimi domini regis Aragonum, qui premissis una cum dictis testibus vocatus et requisitus interfui haec scribi, feci et clausi.»

Cum etiam noviter pro parte vestri abbatis et conventus dicti monasterii Sancti Felicis Guixolensis fuerit nobis humiliter supplicatum ut confirmationem subscriptam de solita nostra clementia concedere et facere dignaremur cum denique supplicationem eandem ob ingentem devotionem quam erga monasterium gerimus antedictum ex audiendo admissimus in nostrae gratiae senum thenore presentis vobis dictis abbati et conventui eiusdem monasterii Sancti Felicis Guixolensis et monasterio ipsi cartam preinsertam et omnia ac singula in ea contenta laudamus, aprobamus et confirmamus iuxta sui seriem pleniorum; promittentes vobis sub nostra bona fide quod nunquam contra ipsas laudationem, aprobationem et confirmationem veniemus modo aliquo sive causa, immo ipsas omni exceptione et impugnatione semota firmitatem perpetuam volumus obtinere. Ideo /96/ gerenti vices pro nobis in Catholoniae principatu, vicario et baiulo Gerundae, comissariis, portariis, ceterisque officialibus regis atque nostris presentibus et futuris et locatenentibus eorundem sub pena nostrae gratiae et mercedis ac mille librarum barchinonensis

a bonis cuiuslibet eorum contrafacientium irremissibiliter exigendarum nostroque erario aplicandarum de nostra certa scientia expresse mandamus quatenus presentes nostras laudationem, aprobationem et confirmationem teneant firmiter et observent ad unquem et contra non veniant aliqua ratione. In cuius rei testimonium presentem fieri et sigillo nostro pendenti iussimus communiri.

Datum Gerundae, vigesima prima die septembris, anno a natiuitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo sexto.

Vidit Garcias. Primogenitus. Vidit dominus dux.

Registrada.

Dominus dux mandavit mihi, Narciso Simonis, presente Petro Çacosta, scriba procuratoris a Iuliano Garcia sub exp[...].¹³

1. posar omès i recollit al final del document, una crida indica l'omissió. 2. deja per dega. 3. Ídem. 4. Ídem. 5. segens per segons. 6. Segueix altr cancel·lat, la paraula no es pot acabar de llegir a causa d'un foradet. 7. mases per masos. 8. deya per dega. 9. Al marge esquerre una mànícula assenyala la línia. 10. deya per dega. 11. Segueix eiusdem ... conventus repetit i subratllat amb una línia de punts. 12. 10 juny 1354 al marge dret. 13. Paraula il·legible.

2

1596 març 20. Madrid

Executòria atorgada pel rei Felip I de Catalunya-Aragó (II de Castella) de la sentència del Consell d'Aragó en la causa entre els síndics de la ciutat de Mallorca, d'una banda, i Antic Jofre i altres mercaders de Barcelona, de l'altra, que, atenent als privilegis concedits anteriorment a la ciutat de Mallorca, reconeix que els mercaders catalans no estan absolts de pagar els drets i les imposicions del regne de Mallorca.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 6-8v.

R. ACA. *Cancellaria*, reg. 4376.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del "*Llibre Groc*"... », doc. 3, ex B.

Sentència contra mercaders catalans.

Ihesu Christi eiusque gloriosissime virginis [matris]¹ Marie nominibus humiliter invocatis. Pateat cunctis quod nos Philipus, Dei gratia rex Castelle, Aragonum, Legionis, utriusque Cicilie, Hierusalem, Portugalie, Ungarie, Dalmatie, Croatie, Navarre, [Granate],² Toleti, Valentie, [Gallitie],³ Maioricarum, Hispalis, Sardinie, Cordube, Corcice, Murtie, Giennis, Algarbii, Algesire, Gibraltaris, insularum Canarie necnon Indiarum orientalium et occidentalium, insularum et terre firme maris Oceani, archidux Austrie, dux Burgundie, Brabantie, Mediolani,

Athenarum et Neopatrie, comes Abspurgi, Flandrie, Tirolis, Barcinone, Rossilionis et Ceritanie, marchio Oristanni et comes Goceani.

In causa suplicationis que coram nobis et in hoc nostro sacro supremo regio Aragonum consilio ducta est et ducitur inter syndicum universitatis nostre civitatis Maioricarum ex una, et Anthicum Joffra, Narcissum Joffra, Petrum Cervera, Antonium Hernando Ximenes, Ioannem Antonium Sabater, Petrum Guiamet, Antonium Renart et Ioannem Agramunt, mercatores nostre civitatis Barcinone partibus ex altera, causis et rationibus in processu ipsius cause contentis. Visa in primis suplicatione oblata per Ioannem Horrach, dicte universitatis Maioricarum syndicum et procuratorem, die vigesima sexta mensis ianuarii, anni millesimi quingentesimi octuagesimi septimi, cum qua introducit coram nobis et in dicto nostro supremo consilio causam suplicationis predictam pro parte dicte universitatis ad nos interposite a sententia contra eam seu eius syndicum et in favorem dictorum Anthici Joffra et littis consortium per locumtenentem et capitaneum generalem nostrum et Regiam Audientiam predicti Maioricarum regni, lata die undecima mensis februarii, anni millesimi quingentesimi octuagesimi sexti, et faciens fidem de suo mandato et de aliis solempnibus ad hanc causam introducendam necessariis illius introductionem admitti et alicui nostram regiam cancellariam regentium committi et litteras citatorias et compulsorias in forma solita sibi expediri supplicat. Visa comissione ipsius cause per nos eadem die facte magnifico et dilecto consiliario ac dictam regiam cancellariam regenti, Michaeli Terça, utriusque iuris doctori, cui illam ad colligendum commissimus et refferendum et super intermediis et aliis oportunis debite providendum et provisione subsequata. Visis dictis solempnibus in processu consutis. Viso mandato per Philippum Dezpuig, Iacobum Garcia, Franciscum Serre, Gabrielem Ballaster, Balthazarem Sans, iuratos dicte universitatis, Arnaldum /6v/ Monmecip et Iacobum Puig, syndicos clavarios partis forane eiusdem regni, ad id plenum posse habentes a concilio generali eiusdem regni lites large eidem Ioanni Horrach, concesso die tertia dicti mensis ianuarii per Michaeli Sans, notarium publicum et dicte universitatis scribam, recepto et subsignato in processu consuto. Visa suplicatione per dictum Horrach, oblata die vigesima octava eiusdem mensis ianuarii, qua causis et rationibus in ea deductis et signanter beneficio restitutionis in integrum introductionem presentis cause sibi admitti supplicat et provisione ad illius calcem facta. Visa suplicatione oblata per Ioannem de Puigdorfila et Michaeli Genovard, civitatis et regni Maioricarum syndicos, die duodecima iunii predicti anni octuagesimi septimi, qua facienda fidem de suo syndicato cum insertione reportant litteras citatorias et compulsorias dictis Antico Joffra et littis consor-

tibus legitime intimatas quarum reportationem admitti suplicant quodque fiant solite diligentie suo tempore in perquirendo procuratore partium non comparentium et provisione et intimatione ibidem continuatis. Visis litteris reportatis cum illarum intimacionibus in processu consutis. Viso mandato dictorum Puigdorfila et Genovard continuato in quibusdam instructionibus per concilium generale dicte universitatis illis datis et per Michaelem Sans, notarium publicum, subscriptis cum impressione sigilli ipsius universitatis in processu consutis. Visa suplicatione per dictos syndicos oblata die vigesima augusti proxime dicti anni, qua deducendo aliqua [in sui favorem]⁴ sententiam predictam causis et rationibus in dicta suplicatione deductis revocari seu in melius commutari suplicant et provisione et intimatione subsequitis. Visa suplicatione per eosdem syndicos oblata vigesima secunda eiusdem mensis augusti, qua processum primitivum Maioricis actitatum presentant cuius presentationem admitti suplicant eiusque provisione et intimatione. Visa alia suplicatione per dictos syndicos oblata vigesima nona eiusdem mensis qua ad uberiores cauthelam iterum reportant litteras citatorias et compulsorias partibus adversis legitime intimatas et solitas diligencias in illarum procuratore perquirendo fieri suplicant, et provisione et intimatione subsequitis. Visa suplicatione per dictos syndicos oblata die tertia septembris eiusdem anni qua quia per relationem unius exportariis constat de diligenciis factis in perquirendo procuratore alterius partis et nullum invenire intimas in valuis supremi concilii fieri suplicant. Visis quatuor suplicationibus per dictos syndicos oblatis diebus septima, decima quinta, decima octava septembris et prima octobris predicti anni, cum quarum prima ad omnes effectus sibi magis utiles ponunt quosdam articulos super quibus testes recipi et litteras compulsorias pro regno Valentie, insulis Sardinie, Maiorum⁵ et Ebusi sibi expediri et congruam dilationem concedi suplicant et cum aliis id quod in precedenti fieri suplicant provisionibusque et intimationibus ibidem descriptis. Visa provisione per nos facta die quarta decembris iamdicti anni qua dictos articulos admisimus, et illius intimatione. Visa suplicatione per dictos syndicos oblata die decima septima februarii, millesimi quingentesimi octuagesimi octavi, qua presentant quandam plicam testium super dictis articulis receptorum quam aperiri et in processu consui et copiam dictorum testium depositionum sibi tradi suplicant, et provisione et intimatione factis. Visa dicta plica una cum litteris remissoriis in processu consutis. Visa suplicatione oblata per Vincentium Rajola, Petri Cervera et Antonii Arnalt, procuratorem, die decima octava dicti mensis februarii, qua faciendo fidem de suo mandato in prossequutione huius cause se presentat huiusmodique presentationem admitti et acta huius cause cum illius invictione fie-

ri suplicat sub nullitatis decreto, et provisione et intimatione ibidem appositis. Viso mandato per dictos Cervera et Arnalt ad lites large eidem Rajola concesso die sexto proxime dicti mensis februarii per Barnabam de la Costa, scribam publicum vicinum presentis oppidi Madriti, subsignato /7/ et clauso, in processu consuto. Visa alia supplicatione per dictum Rajola oblata die decima quinta martii eiusdem anni, qua pretendens huiusmodi causam desertam esse et vitio desertionis affectum illam pro tali per nos declarari et sententiam Maioricis latam confirmari suplicat, et illius provisione et intimatione. Visis supplicationibus per dictos syndicos oblatis diebus secunda aprilis predicti qua varia in sui favorem deducunt et allegant et illarum provisionibus et intimationibus. Visa supplicatione per dictum Rajola oblata die undecima maii dicti anni, qua non obstantibus deductis per partem adversam cum supplicationibus [precedentibus]⁶ et ob non adhibitas per hanc debitas diligencias et requisitas presentem causam desertam esse et dictam sententiam in rem transivisset iudicatam per nos declarari suplicat, cum condempnatione expensarum partis adverse et provisione et intimatione ibidem appositis. Visa supplicatione oblata per Ioannem de Montoya, syndicum civitatis et regni Maioricarum, qua satisfacere conatur deductis per Vincentium Rayola cum supplicatione per eum ultimo loco oblata et illis non obstantibus dictam sententiam revocari suplicat, et illius provisione et intimatione. Visa alia supplicatione per dictum Vincentium Rajola, die vigesima septima dicti mensis maii, qua in articulo desertionis prout per eum supplicatum extitit declarari suplicat, eiusque provisione et intimatione. Visa supplicatione per dictum Montoia oblata die decima septima aprilis, millesimo quingentesimo octuagesimo nono, qua ad omnes effectus sibi magis utiles presentat bina documenta que in processu consui suplicat, provisioneque et intimatione illius. Visis documentis exhibitis in processu consutis. Visa alia supplicatione per dictum Montoya oblata die quarta maii proxime fluxi anni, qua presentem causam expediri et diem certum ad relationem et successive ad sententiam assignari quam in sui favorem proferri suplicat. Visa provisione per magnificum cause relatores ad calcem dicte supplicationis eadem die facta, qua assignat ad relationem de dicta causa et eius meritis in sacro supremo regio consilio faciendam ad diem veneris proximam cum sequentium dierum continuatione et intimatione de hac facta. Visa alia provisione per eundem magnificum relatores facta die quinta eiusdem mensis maii, qua assignat ad sententiam diem martis proximam, et intimatione illius. Visis prorationibus de dicta assignatione factis in processu continuatis. Visa supplicatione oblata per Ioannem Socies, syndicum dicte universitatis et regni Maioricarum, die octava aprilis, anni millesimi quingentesi-

mi nonagesimi secundi, qua faciendo fidem de suo syndicatu cum rattificatione gestorum per Ioannem de Montoya, nomine ipsius universitatis, in prossequutione huius cause se presentat cumque Vincentius Rayola, procurator dictorum Petri Cervera et Antonii Renart, suum extremum clausit diem solitas diligencias fieri in perquirendo illorum procuratore, et provisione et intimatione subsequutis. Visis duabus suplicationibus per dictum Socies oblatis diebus undecima et decima quarta aprilis predicti anni, cum quarum prima eo quod factis debitis diligentibus constat non inveniri procuratorem partis adverse intimas in valuis supremi consilii fieri supplicat, et cum alia iterum⁷ et de novo ad sententiam assignari supplicat, et illarum provisionibus et intimationibus. Viso syndicatu dicti Socies seu eius exemplo fidem faciente in processu consuto. Visa suplicatione oblata per Petrum Arnal, dicte universitatis syndicum, die primis septembris labentis, anni millesimi quingentesimi nonagesimi quinti, qua in prossequutione presentis cause se presentat huiusmodique presentationem admitti et solitas diligencias fieri in perquirendo procuratore alterius partis ac propter obitum magnifici regentis Terça, dicte cause /7v/ relatoris, illam alicui alii nostram regiam cancellariam regentium committi supplicat. Visa comissione per nos propter dictum obitum eodem die facta nobili magnifico et dilecto consiliario et fisci et patrimonii regii avvocato, don Petro Sans, in utroque iure licenciato, eisdem modo et forma quibus dicto quondam regenti Terça commisa erat, et provisione et intimatione ibidem descriptis. Visis syndicatu Thedei Valenti, dicte universitatis et regni Maioricarum syndici, et substitutione per eum in favorem dicti Arnal facta seu eorum exemplo fidem ferente in processu consuto. Visis tribus suplicationibus per dictum Arnal oblatis diebus quarta, nona et decima quinta septembris proxime dicti anni, cum quarum prima quia per relationem unius exportariis constat non inveniri procuratorem partis alterius intimas in valuis supremi concilii fieri petit, et cum secunda expeditionem cause instat, ac cum tertia sine preiudicio estatus cause et ad effectum sibi magis utilem presentat binas attestaciones quas in processu consui supplicat, et provisionibus et intimationibus ad calcem dictarum suplicationum continuatis. Visis dictis attestacionibus in processu consutis. Visa suplicatione oblata per Ferdinandum Moix, dicte universitatis syndicum, die vigesima secunda septembris predicti anni, qua faciendo fidem de suo syndicatu presentem causam expediri et diem certum ad relationem et sententiam assignari supplicat, revocando sententiam Maioricis latam. Viso syndicatu dicti Ferdinandi Moix seu eius exemplo fidem ferente in processu consuto, una cum substitutione per eum in favorem Petri Fortunyó facta apud acta processus continuata. Visa provisione ad illius calcem per magnificum

cause relatorem eadem die facta qua assignat ad relationem diem lune proxime venturam, cum continuatione dierum et illius intimatione. Viso sindicatu per Petrum Gual et alios iuratos dicte universitatis habentes ad id plenum posse ab illius consilio generalis ad lites large eidem Ferdinando Moix facto et firmato die prima octobris, anni nonagesimi quarti, per Iosephum Amer, notarium publicum et dicte universitatis scribam, recepto et subsignato cum impressione sigilli eiusdem universitatis in processu consuto. Visa provisione per nos facta die tertia octobris, dicti anni nonagesimi quinti, qua facto verbo in sacro supremo regio consilio et ex illius deliberatione admisimus presentis cause introductionem quatenus opus sit et non obstante dicta desertione allegata nec aliis in contrarium pretensis ad ulteriora in causa procedi mandavimus, et illius intimatione. Visa alia provisione per nos facta die quinta dicti mensis octobris, qua assignavimus ad sententiam diem veneris computandam sextam eiusdem mensis eiusque intimatione. Viso denique toto processu presenti ac primitivo illorumque meritis diligenter examinatis ac visis, videndis et attentis, attendendis, auditis partibus et earum advocatis et procuratoribus in his omnibus que dicere et allegare voluerunt, factaque relatione de dicta causa et eius meritis in sacro supremo regio consilio per dictum nobilem, magnificum et dilectum conciliarium et fisci et patrimonii nostri regii advocatum, don Petrum Sans, utriusque iuris doctorem, huiusmodi cause relatorem, et conclusionem in eo sumptam insequendo, factaque assignatione ad hanc nostram sententiam audiendam ad presentem diem, ad quam iterum ad cauthelam assignamus sacrosanctis Evangeliiis coram nobis positis et illis reverenter inspectis ut de divino vultu nostrum rectum procedat iudicium et oculi mentis nostre cernere valeant equitatem, pronuntiamus, sententiamus et declaramus in hunc qui sequitur modum:

Attento quod ex serie et tenore privilegiorum serenissimorum regium Iacobi primi, datum in civitate Maioricarum, quarto idus ianuarii, millesimi ducentissimi trigesimi, et Iacobi secundi, dattum Barcinone, decimo octavo chalendas ianuarii, anni millesimi tercentesimi vigesimi tertii, per Petrum Cervera et alios litis consortes mercatores Barcinone, in processu productorum constat non fuisse concessam civibus /8/ et habitatoribus civitatis Barcinone immunitatem iurium vestigialium et aliarum impositionum per universitatem regni Maioricarum pro sublevandis eius necessitatibus impositarum et imponendarum in mercibus et aliis rebus que ad dictum regnum deportantur et inde extrahuntur cum de dictis iuribus et vestigialibus per dictam universitatem impositis non loquantur nec deponant privilegia predicta, cum et in viam iuris privilegia indubio sint interpretanda et declaranda, etiam verba inpropriando et restringendo sine preiudicio iuris tertii

et sich dicte universitatis Maioricarum. Idcirco et alia, pronunciamus et declaramus⁸ dictum Petrum Cervera et littis consortes mercatores Barcinone, virtute dictorum privilegiorum, non fuisse nec esse immunes et liberos a solutione vestigalium et gabellarum per dictam universitatem regni Maioricarum pro sublevandis suis necessitatibus impositarum et imponendarum super mercibus et aliis bonis que ad dictum regnum per eos adferuntur et iure extrahuntur, quinimo pro his tenetur contribuere et solvere dicta vectigalia et impositiones prout ceteri cives Maioricarum et extranei ad dictam insulam Maioricarum declinantes seu venientes, virtute privilegiorum super predictis vestigalium et impositionum exactione concessorum universitati predictae Maioricarum per serenissimos reges Petrum secundum, de anno millesimo trecentesimo septuagesimo, trigesimo primo maii, et Ioannem primum, de anno millesimo trecentesimo nonagesimo secundo, quarto die iulii, et per consequens etiam declaramus bene supplicatum per syndicum dicte universitatis Maioricarum et minus bene iudicatum per locumtenentem generalem nostrum et Regiam Audientiam regni Maioricarum, cum sententia lata die undecima februarii, anni millesimi quingentesimi octuagesimi sexti, dictamque sententiam beneficioque dicte supplicationis revocamus et neutram partem in expensis condemnamus sed pro bistractis executionem fieri mandamus.

Frigola, vicecancellarius. Vidit Baptista, regens. Vidit Covarrubias, regens. Vidit Sans, regens. Vidit don Petrus Sans, fisci advocatus.

Lata et promulgata fuit huiusmodi sententia per nos seu in nostri personam per spectabilem, magnificum et dilectum consiliarium doctorem Simonem Frigola, vicecancellarium nostrum, et de nostro seu ipsius mandato lecta et promulgata fuit per dictum alumnum nostrum, mandati et huiusmodi cause scribam, Petrum Navarro, notarium publicum, in quadam aula nostri regii palatii quod in presenti oppido nostro Madriti fovimus in parochia Sancti Egidii, ubi dictum sacrum supremum regium consilium celebrari consuevit die videlicet veneris, ad dictam sententiam proferendam assignata, intitulata sexta mensis octobris, anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, regnorumque nostrorum, videlicet citerioris Sicilie et Hierusalem, quadragesimo secundo; Castelle autem Aragonum, ulterioris Sicilie et aliorum, quadragesimo; Portugalie vero decimo sexto. Instante et dictam sententiam ferri et publicari humiliter supplicante Petro Fortunyo, universitatis et regni Maioricarum sindico et procuratore, altera vero parte absente, et presentibus pro testibus Ioanne Vaquer, Ioanne Garcia, presbyteris, et Ioanne Sagui, Maioricarum, Dicaco Loçano, causidico, et Petro Ludovico Diego, curiam

sequentibus, Ioanne Bapstista Galindo et Gaspare de Bolea, regiis portariis, et aliis quam plurimis in multitudine copiosa.

Huiusmodi copia in his septem papiri foliis forme maioris presenti comprehenso fuit sumpta prout iacet a currenti processu inter partes supramemoratas fulminato sacro supremo regio consilio Aragonum, penes me existenti et cum eius originali bene et fideliter comprobata per me, Ioannem Laurentium de Villanueva, scribam mandati sue magestatis et notarium publicum, ut igitur exemplo eidem ab omnibus fides plenaria adhibeatur ego, idem notarius et scriba, ad instanciam sindici Maioricarum, hic me subscripsi. Vallisoleti, decima quinta martii, anni millesimi sexcentissimi quarti, et meum quo in publicis claudendis utor artis notarie appono sig+num.

Sindici civitatis Maioricarum.

Philippus, Dei gratia rex Castelle, Aragonum, Legionis, utriusque Sicilie, Hierusalem, Portugalie, Hungarie, Dalmatie, Croatie, Navarre, Granate, Toleti, Valentie, Galletie, Maioricarum, Hispalis, Sardinie, Cordube, Corcice, Murcie, Giennis, Algarbii, Algesires, Gibraltaris, insularum Canarie necnon Indiarum Orientalium et Occidentalium, insularum et terre /8v/ firme maris Occeani, archidux Austrie, dux Burgundie, Brabantie, Mediolani, Athenarum et Neopatrie, comes Abspurgii, Flandrie, Tirolis, Barcinone, Rossilionis et Ceritanie, marchio Oristanni et comes Goceani, spectabilis, magnificis dilectisque conciliariis, locumtenenti et capitaneo generali nostro in prefato nostro Maioricarum regno, regenti cancellariam et doctoribus nostre Regie Audientie, procuratori regio, vicario, baiulis, alguatzeriis, portariis, ceterisque aliis offitialibus nostris et eorum locatenentium, presentibus et futuris, ad quem seu quos spectet presentesque pervenerint seu fuerint presentate aut de subscriptis requisiti fueritis et vestrum cuilibet, salutem et dilectionem.

Noveritis quod in causa suplicationis que coram nobis et in hoc nostro sacro supremo regio Aragonum consilio ducta fuit inter sindicum universitatis nostre Maioricarum ex una, et Petrum Cervera et consortes mercatores Barcinone partibus ex altera, fuit per nos, ex deliberatione eiusdem sacri supremi regii consilii, lata sententia die sexta mensis octobris, anni proxime decursi, in favorem dicte universitatis et contra dictos Cervera et consortes, et quoniam parum prodesse sententias ferre nisi ad debitum effectum ille perducerentur ea propter suplicante nobis humiliter Petro Fortunyo, dicte universitatis procuratore, harum serie de certa scientia et regia auctoritate ad incursum nostre regie indignationis et ire peneque florennorum auri Aragonum mille, nostris regiis inferendorum erariis, vobis et cuilibet vestrum, dicimus, precipimus et iubemus quod predictam et prechalandatam sententiam et omnia et singula in ea contenta teneatis, et

firmiter observetis, exequamini et compleatis, et exequi et compleri per quos deceat faciatis, iuxta illius mentem, seriem et tenorem pleniore si preter ire et indignationis nostre incursum penam preappositam cupitis evitare, sich enim iusticia suadente duximus providendum et per nos observandum et complendum.

Datum in opido nostro Madriti, die vigesima mensis martii, anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo nonagesimo sexto.

Frigola, vicecancellarius.

Petrus Navarro, ex provisione facta per Frigola, vicecancellarius. Visa per Baptista, Covarrubias et Sans, regentes cancellariam, et don Petrum Sans, fisci advocatum.

Huiusmodi exemplum extractum fuit ab eius originali registro, in regia Aragonum cancellaria recondito et custodito, intitulado Maioricarum vigesimo primo, folio vigesimo septimo, et cum eodem fideliter comprobatum per me, Nicholaum Mensa, domini nostri regis mandati scribam eiusque auctoritate per totam terram et ditionem suam notarium publicum, et ut eidem tam in iudicio quam extra ab omnibus fides impendatur, hic me subscribo et meum solitum quo in publicis claudendis instrumentis utor appono sig+num. Vallisoleti, die sexto mensis martii, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo quarto.

Copia huiusmodi licet aliena manu scripta et in his quinque papi piri foliis presenti incluso contenta et continuata fuit fideliter sumpta per me, Ioannem Baptistam Mulet, notarium publicum Maioricarum scribamque universitatis civitatis et regni Maioricarum, a suo registro ex libro extraordinario dicte universitatis recondito in scribania dicte universitatis, et prout decet comprobata, ut igitur eidem copie fides indubia ubique adhibeatur fuit per me, dictum notarium, hic impressum sigillum comune dicte universitatis, die vigesima tertia februarii, anni millesimi sexcentesimi decimi tertii, prout ecce.

1. matris, R. 2. Granate, R. 3. Gallitie, R. 4. in sui favorem, R. 5. Minoricarum, R. 6. precedentibus, R. 7. *Petit forat de 2 mm al pergami que no afecta la lectura.* 8. pronunciamus et declaramus *subratllat*.

3

1600 febrer 21. Barcelona

Declaracions de diversos membres del govern i oficials de Barcelona sobre els procediments que se segueixen a la ciutat quan hi ha notícia de pesta, sobre la jurisdicció del clavari i sobre les tasques dels portalers i els cobradors de drets, atenent al requeriment del síndic de la ciutat de Girona a la cort del veguer de Barcelona.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 31v-42v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”... », doc. 20, ex B.

+

Informació rebuda en la cort del veguer de Barcelona, instant lo síndich de la present ciutat, sobre la consuetut té dita ciutat de Barcelona en las cosas de morbo, y de la manera que lo clavari de dita ciutat acostuma de executar los deutors de la matexa ciutat, y com los portalers y receptors dels drets apòrtan en los portals bastons de officials. Fa dita informació per esta ciutat per gosar en ditas cosas dels matexos privilegis concedits a la ciutat de Barcelona.

Hoc est exemplum bene et fideliter Gerundae sumptum a quadam informatione pro parte sindici universitatis presentis civitatis Gerundae in curia magnifici vicarii Barcinonae recepta manu notarii publici clausa et tabellionata et insuper legalitzata sigillo dictae curiae magnifici vicarii Barcinonae sigillata, non viciata, non cancellata nec in aliqua eius parte suspecta sed omni prorsus vitio et suspitione carente tenoris sequentis:

«Noverint universi quod anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo, die vero vigesima prima mensis februarii intitulata, coram magnifico Philippo Sorribes et Dezcoll, domicello Barcinonae domiciliato, regenteque vicariam Barcinonae, Aqualatae et Vallensis, Modiliani et Modilianensis, et in eius curia advenit et comparuit honorabilis Ioannes Ferrer, sindicus universitatis civitatis Gerundae, prout de eius sindicatu constare edocuit instrumento publico recepto et testificato penes honorabilem et discretum Raphaelem Albert, notarium publicum et secretarium magnificorum iuratorum dictae civitatis Gerundae, die octava mensis augusti, anno millesimo quingentesimo nonagesimo, et qui dicto nomine eidem magnifico regenti dictam vicariam Barcinonae obtulit et praesentavit quandam papiri supplicationis interrogatoriorum scedulam tenoris sequentis:

Il-lustre senyor regent la vegaria de Barcelona.

Lo syndich de la ciutat de Gerona supplica a vostra mercè se servesca manar rebre sumària informació y los testimonis ministradors ésser interrogats per algun notari dels notaris de sa cort sobre la consuetut vostra senyoria practica y observança que-s té en la present ciutat de Barcelona per los magnífichs senyors concellers y Concell de aquella en temps que-s té notícia que en alguna part del present Principat de Cathalunya y comptats de Rosselló y Cerdanya o en alguna altre part hi ha mal de pesta, y també en lo que té respecte al clavari de dita ciutat de Barcelona y jurisdicció de aquella, y axí mateix en lo dels portalers y receptors dels drets e impositions que se són imposades e imposen en y per dita ciutat e universitat

de Barcelona, com assí se dirà en y ab y sobre los capítols y coses següents; y après de rebuda y haguda per publicada dita /32/ informatió, ésser-li'n manada donar còpia auctèntica.

1. Et primo *interrogentur* los testimonis si saben, han vist, hoït a dir, y si és axí la veritat pública, veu y fama, que en tenir-se notícia en dita ciutat de Barcelona de què hi ha pesta en alguna part del dit principat y comptats o fora d'ell, los magnífichs concellers de dita ciutat de Barcelona fan ajustar lo Consell de Cent y en aquell proposen les noves que tenen de dit mal de pesta, les quals hoïdes dit Consell desllibera que-s tanquen los portals que-ls apar haver y deure's tancar, y que sols resten uberts los que a dit Consell los apar. Y dit Consell desllibera com se farà la guarda dels dits portals, per quines persones y de quina manera, si ab salari o sens salari, y lo que dit Consell desllibera allò se execute, girant alguna notable summa de diners al clavari de dita ciutat perquè de aquella après, ab deslliberació de dits consellers, puga dit clavari girar o pagar a les persones que és deslliberat sien pagades.

2. Ítem, si saben, han vist y hoït a dir, y si és axí la pública veu y fama, que les guardes que estan en los portals d'esta ciutat de Barcelona en dit temps solen aportar les guardes ordinàries que estan en los portals cada nit les claus de dits portals a casa de un dels magnífichs consellers de dita ciutat, y de allí après les prenen cada matí per a obrir a la hora que ordena per dits consellers que los portals se obren.

3. Ítem, si saben, han vist ni hoït a dir, y si és axí la pública veu y fama, que dits consellers, tenint noves de pesta, deslliberen de quins llochs se han de guardar y a quines persones ha de ser prohibida la entrada en esta ciutat de Barcelona, y lo que ells ordenen se executa sens que ni la magestat del rey, nostre senyor, ni lo virrey en sa absència, ni lo real consell, ni lo governador, ni altre official se entremeten de cosa alguna en dits órdenes, ni provehèscan o manen altra cosa en contrari.

4. Ítem, si saben, han vist y hoït dir, y si és axí la pública veu y fama, que dits concellers en dit temps de morbo, o havent-hi noves de pesta, acostumen y hagen acostumat ells sols nomenar y crear tants bastoners com volen y los apar, y aquells tals porten y han aportat bastó de official y són anats y van ab insígnia de bastó de official real y han servit y serveixen de discórrer per la ciutat y revals y límits de aquella y de regonèixer los portals y fer tot lo demés que convé per la custòdia d'esta ciutat, y capturen y han acostumat capturar les persones que se'ls ordena y ha ordenat per dits concellers que prenguen, posant-les en les presons per dits consellers dedicades públicament y palesament ab sciència y paciència y sens contradicció

alguna del rey, nostre senyor, y de sos virreys, ni consell real, ni del governador, ni de ningun altre official real.

5. Ítem, si saben, han vist ni hoït a dir, y si és axí la pública veu y fama, que dits concellers ordenen y han acostumat de ordenar tot lo que·ls apar ésser convenient en dit temps de morbo y noves de pestilència, imposant les penes a ells, dits concellers, ben vistes y fins a pena de mort natural inclusive, y dites ordinations /32v/ hagen fetes y fan cridar en llur nom de ells, dits concellers, y de llur manament y no en nom ni de manament de dita real magestat, ni de sos virreys, ni del governador, ni de ningun altre official, sabent y vehent-ho o podent-ho saber y veure dita magestat real y dits virreys, governadors y altres officials reals y no contradient-hi.

6. Ítem, si saben, han vist ni hoït a dir, y si és axí la pública veu y fama, que dits consellers han acostumat ordenar tot lo que té respecte a la custòdia y guarda de la dita ciutat de Barcelona com a dits concellers és ben vist, prohibint y vedant la entrada als pobles que·ls apar, posant guardes a les barques dels rius, *etiam* en terres de barons y reals, sens ninguna contradició, ans sempre que sie estat o sie menester favor y auxili de altres officials reals, los virreys y consell real, governador y altres officials reals los donen y han donat tot favor y ajuda y tots los officials respective que dits consellers volen y demanen.

7. Ítem, si saben, han vist y hoït a dir, y si és axí la pública veu y fama, que en tot lo dit temps de morbo, y tenint noves de peste, dits concellers hagen acostumat y acostumen fer tenir en los portals y en una torre dita de Sant Pau ceps, grillons y manilles per a pendre, y capturar, y tenir-los en dits llochs als qui rompen les ordinations y orde que per dits consellers y de part y manament en llur són estades, y són fetes y donades, y se fan y donen.

8. Ítem, si saben, han vist y hoït a dir, y si és axí la pública veu y fama, que si acars en dit temps de morbo alguna persona ab pòlissa o pòlissas falces, o essent enpestiferat, o venint de part infecta sens pòlissa, contra dites ordinations y crides fetes y publicades de part y de manament de dits concellers entra dins la present ciutat, los dits consellers, si poden tenir notícia ahont és, han acostumat y acostumen fer-lo pendre per los officials y ministres y posar en dita torra o ceps o grillons, y si·ls apar li fan lo procés y causa y après lo lliuren aquell tal y lo procés al virrey, y en sa absència al governador o altre official real qui presideix en Barcelona, perquè·l castiguen o solten, y deixen anar aquell tal los dits concellers com millor los appar.

9. Ítem, si saben, han vist ni hoït a dir, y si és axí la pública veu y fama, que si roba o alguna mercaderia se troba ésser entrada

dins dita ciutat, revals o llímits de aquella sen[s]¹ lo orde degut y contra dites ordinacions y crides fetes y publicades de part y de manament de dits magnífichs concellers, han acostumat y acostumen dits consellers fer-les cremar sens fer-ne ninguna esmena de dites robes ni mercaderies, ni del dany que los amos y senyors de aquelles ne reben y han rebut; y dita executió fan y acostumen fer fer per sos ministres y oficials del morbo y altres públicament y palesament, vehent y sabent-ho, eo podent-ho saber y veure, y no contradient-hi la magestat del rey, nostre senyor, y sos virreys, governador, real audiència, ni ningun altre oficial real.

10. Ítem,² com és la veritat que lo clavari d'esta ciutat de Barcelona ell sol té tota la jurisdicció y coherció que és menester per a cobrar dels deutors de dita ciutat tots los deutes que deuen en tant que, a respecte de dits deutors, és lo verdader jutge primitiu a tots los oficials reals, y per a poder fer dites executions té y ha /33/ acostumat de tenir un porter qui-s diu lo porter del clavari, lo qual porter a sol manament de dit clavari y sens provisió en scrits va a les cases dels deutors, y si lo deute és caygut los inventerie los béns, pren llurs personas y las posa en presó, y après, si és menester, ven les penyores fins que dits deutes sien pagats a la ciutat, fent continuar lo inventari y actes per lo notari.

11. Ítem, que si algun debitor pretén no deure o altres pretençions de totes aquelles coneix y ha acostumat conèixer, dit clavari y no altre oficial, y sol dit clavari, cometre a un advocat de la casa de la ciutat les supplications que se li donen, y fa son procés y declaratió, de la qual, encara que se appelle a la audiència, pot y sol y ha acostumat dit clavari executar lo tal debitor; a instància emperò del syndich de dita ciutat, no obstant dita appellatió y encara que se oposen a dita executió mullers per son dot, prestada cautió, se passa avant en dita executió; y la legítima instància contra dits deutors és dit syndich de la dita ciutat, y en son nom y a instància sua se fan les supplications y procehiments contra dits deutors.

12. Ítem, que si alguna persona qui dega a les impositions de dita ciutat té diners en son compte en la taula de la present ciutat de Barcelona, lo clavari de dita ciutat li pot fer, y fa, y té acostumat de fer punt en dita taula, y se pot, y acostuma, y ha acostumat de sa pròpia auctoritat girar-se a sí mateix, com a clavari predit, lo que és degut per lo tal debitor per rahó de dites impositions.

13. Ítem, com és la varitat que los portalers y receptors dels drets d'esta ciutat estan y han acostumat de estar en los portals y en una caseta o casetas de aquells, y tenen y han acostumat tenir bastons de oficials reals, y reben y han acostumat rebre y scriure tot lo que entra y hix que sia obligat a pagar los drets d'esta ciutat; y si algú

frauda los drets y impositions los detenen y prenen y encarcèran y detenen fins que aquells tals han pagat lo dret y frau³ y lo clavari d'esta ciutat remet y acostuma remetre y composit dit frau.

14. Ítem, que en tres portals d'esta ciutat de Barcelona se reb y acostuma rebre lo dret del vi, y en quiscun de dits portals ha un credencer y un receptor; y lo dit credencer és offici de vida, y lo offici de receptor biennal, y en dits portals se reb lo que-s paga del dret, assentant en un llibre dit credencer lo que reb lo receptor y lo vi entre en la present ciutat des de les vuyt hores fins a les onze hores de matí, y de les dos hores fins a les sinch hores de la tarda, en los quals dits credencer y receptor resideixen en dits portals, y fora de dites hores los que porten vi no posen ni poden posar aquell dins esta ciutat sinó que-l descarrègan y han descarregar eo aguardar fins a dites hores assignades.

15. Ítem, com dites coses són veres. Lo offici *et cetera*. *Quae licet et cetera*. *Altissimus, et cetera*. Fontanet.

Qua quidem supplicatione per dictum honorabilem Ioannem Ferrer, dicto nomine, dicto magnifico regenti vicariam Barcinonae sicut praedicatur oblata et praesentata illico dictus magnificus regens vicariam Barcinonae, volens in et super hiis rite, recte, iuste et iuridice procedere prout decet, assumpsit sibi in assidentem sive consiliarium, et si et quatenus opus sit in iudicem assignavit honorabilem Ioannem Aroles, legum doctorem, civem Barcinonae, priorem et /33v/ septimanerium suae curiae, de consilio cuius obtulit se praesto et paratum debitum iustitiae ministrare complamentum eidem super hiis vices suas imo regias plenarie commitendo, coram quo quidem honorabile Ioanne Aroles, iudice assidente sive consiliario praedicto, dictus honorabilis Ioannes Ferrer, dicto nomine, comparuit et eidem honorabili iudici obtulit et praesentavit dictam et superius insertam supplicationem quam dicto honorabili regenti vicariam Barcinonae obtulerat et praesentaverat, una cum commissione sibi ut praedicatur facta petens et verbo nihilominus requirens per dictum honorabilem iudicem in et super praemissis iustitiam sibi ministrari, et illico dictus honorabilis iudex assidens sive consiliarius memoratus recepta dicta supplicatione, una cum commissione sibi facta illis quibus decet reverentia et honore dicti magnifici regentis vicariam Barcinonae obtulit se praesto et paratum facere quod iuris fuerit et rationis et ad actum praemissorum procedere volens providit. Recepta dictis die et anno recipiantur testes ut supplicatur quibus receptis tradatur copia parti Aroles, et quia dictus honorabilis iudex assidens sive consiliarius erat prout dixit aliis negotiis occupatus, idcirco receptionem dictorum testium, iuramentum et depositionem Michaeli Ceraphino Nadal, notario et uno ex scribis iuratis curiae vicariae Barcinonae, commisit, ad

quos quidem testes recipiendos e vestigio fuit processum per dictum notarium et scribam in hunc qui sequitur modum:

Die vigesima prima mensis februarii, anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo, Barcinonae, iuravit et deposuit testis sequens:

Magnificus Michael Ioannes Amat et de l'Orde, domicellus Barcinonae domiciliatus, aetatis ut dixit quadraginta annorum, parum plus vel minus, testis citatus productus et qui iuravit in animam suam ad Dominum Deum et eius Sancta Quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta, dicere et deponere veritatem omnimodam quam sciat in et super hiis de quibus inferius interrogabitur.

Et primo fuit ipse testis interrogatus super primo interrogatorio ex interrogatoriis contentis in praeinserta supplicatione interrogatoriorum eidem testi lecto et bene intelligi dato.

Et dixit lo contengut en lo present interrogatori és veritat, y açò dix saber ell testimoni per lo que en lo any més proppassat ell testimoni és estat elegit en guarda dels morbers del Portal Nou de la present ciutat per los senyors consellers y Consell de Cent, y fonch anomenat per lo senyor Pau de Fluvià, en lo dit any més proppassat conseller segon de la present ciutat, ab salari de sis reals cada dia pagats per mesades; y axí bé diu ell testimoni que ha vist en dit temps, que en tenir notícia en la present ciutat de Barcelona que y havia peste en alguna part dels principat y comptats de Cathalunya o fora d'ells, los dits magnífichs senyors consellers fan y han fet ajustar lo Consell de Cent, y en aquell proposen y han proposat les noves que tenen de dit mal de peste, les quals hoïdes en veritat que lo dit Consell desllibera y ha deslliberat que-s tanquen los portals que-ls apar haver-se de tancar, y sols resten uberts los que-ls apar a dit Consell que resten y han de restar uberts, y axí bé dit Consell desllibera com se farà la guarda de dits portals, per quines personas y si ab salari o sens salari. /34/ Y lo que dit Consell desllibera allò se fa y executa, girant alguna notable summa de diners al clavari de dita ciutat per a què de aquella après, ab deslliberatió de dits consellers, puga dit clavari girar y pagar a les persones que és deslliberat sien pagades, y també perquè és veritat que ell testimoni vuy també és guarda dels morbers elegit per dits senyors consellers y Consell de Cent, però de diferent manera, perquè los senyors consellers, pus la necessitat no és tant urgent, ne fan nominatió dels estaments, y sens salari de tres en tres dies, per tots los de la present ciutat discorrent los carrers de aquella, y axí és veritat que passa en tot, com lo interrogatori rahona, y axí ho ha entès que s'és fet de persones antigues.

Super secundo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat que les guardes que estan en los portals apórtan, ço és los menestrals qui guàrdan, apórtan y acostúman de aportar cada nit les claus del portal al conseller a qui toca lo portal ahont tenen guarda, si ja no és que lo dit senyor conseller diga, com ho diu algunes vegades, que lo cavaller qui és de guarda se atur les claus. Y açò dix saber ell testimoni per lo que ja té dit és estat guarda de dits morbers y haver-ho vist fer axí moltes vegades y antes de persones antigues que s'és fet de la mateixa manera.

Super tertio interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per ser estat guarda de dits morbers lo any passat y ésser-ho també ara, com té dit, y axí ha vist, diu ell testimoni, que s'és fet axí com diu lo interrogatori moltes voltes, y per haver-ho entès a dir a persones antigues que s'és fet de aqueixa manera y és axí la pública veu y fama que tenint novas de pesta los senyors concellers de la present desllibéran de quins llochs se han de guardar y a quines persones se ha de prohibir la entrada en la present ciutat de Barcelona, y és veritat se execute lo que ordenen dits senyors concellers sens que la magestat del rey, nostre senyor, ni lo virrey en sa absència, ni lo real consell, ni lo governador, ni altre official se entremeten de cosa alguna en lo que fan y ordenen dits senyors consellers y Consell de Barcelona, ni proveheixen o manen altra cosa en contrari, ni may se és vist ni entès que tal hagen fet.

Super quarto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en lo present interrogatori, y també han acostumat y acostumen dits senyors concellers de crear tres o quatre bastoners qui van a cavall, y aquells també van ab insígnia de bastó discorrent per la ciutat y revals y límits de aquella, regonexent los portals y fent tot lo demás per la custòdia de la present ciutat, y en tot lo demás passa axí en veritat conforme diu lo interrogatori. Y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist fer en tot y per tot conforme diu lo interrogatori moltes y diverses /34v/ vegades y tala és la pública veu y fama que s'és fet de la mateixa manera, y per haver-ho hoït a dir a persones antigues que sempre s'és fet conforme diu lo interrogatori.

Super quinto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que axí és veritat com ho diu lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist de son temps y entès a dir públicament a persones antigues que s'és fet de la mateixa manera que diu lo interrogatori, a bé que lo rey, per sa part, té per

cert ell testimoni que també ha fetes crides per la present ciutat acerca del morbo.

Super sexto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho axí vist en lo temps que és estat guarda dels morbers de la present ciutat y haver-ho entès a dir públicament moltes voltes que dits senyors concellers han acostumat de ordenar tot lo que convé y té respecte a la guarda de la present ciutat de Barcelona, axí com a dits concellers és ben vist, prohibint y vedant la entrada als pobles que·ls apar posant, com bé han posades, guardes a les barques dels rius, encara que sien en terres de barons y reals com és en la barcha de la baronia de Sant Vicens, de Sant Andreu y de Sant Boy del bisbat de Barcelona sens contradicció alguna, ans sempre que han hagut menester favor y acistència de altres oficials reals, los virreys y consell real, governador y altres oficials reals los donen y han donat tot favor y ajuda, y tots los oficials que dits senyors consellers respective volen.

Super septimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit veritat és lo contengut en lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni perquè en lo temps que és estat guarda dels senyors morbers, y altrament perquè ho ha entès a dir axí públicament que en temps de morbo y tenint noves de peste dits senyors consellers han acostumat y acostumen fer tenir en los portals y en la torre de Sant Pau ceps, grillons y manilles per a capturar y tenir presos allí los qui rompen les ordinacions y lo orde que per dits senyors consellers y ma[na]ment⁴ llur són estades fetes y ordenades y se fan y ordenen.

Super octavo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo que diu lo interrogatori, però que los senyors consellers és veritat que per sos assessors fan lo procés y la causa al tal delinqüent y si·ls apar, quant lo procés és fortificat y feta la causa, lo integren y posen en mà y poder del virrey y en sa absència del governador o altre oficial qui presideix en Barcelona per a què exequuten lo que ells han fet. Y açò de donar y posar lo tal procés y delinquent a la exequitió fahedora en mà y poder dels virreys, governadors o altres oficials, diu ell testimoni que ha entès públicament està en mà y lliberat dels dits senyors consellers de fer-ho, perquè si ells volien fer executar la tal causa eo sentència ho podrien molt ben fer conforme ha privilegis de casa la ciutat de Barcelona. Y açò dix saber ell testimoni també per haver-ho axí vist

de son temps que s'és fet y haver-ho entès a dir a persones antigues públicament que s'és fet de la mateixa manera.

/35/ Super nono interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit veritat és lo contengut en lo present interrogatori, y açò diu saber ell testimoni per haver-ho axí vist fer y s'és fet, tant en lo temps que és estat guarda dels morbers com altrament, com també per haver vist y ohit a dir que és axí la pública veu y fama que s'és fet y se fa de la manera que diu lo interrogatori.

Super decimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo que diu lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver vist y veure's públicament de cadaldia que lo clavari de Barcelona té tota jurisdicció que és mester per a cobrar dels deutors de casa la ciutat los deutes que deuen, de manera que dit clavari sobre dits deutors és lo jutge primitiu y verdader a tots los officials reals per a poder fer les exequutions, y ha acostumat y acostuma de tenir un porter que-s diu lo porter del clavari, lo qual porter a sols manament de dit clavari y sens provisió en scrits va a les cases dels deutors, y si lo deute és caygut los exequite, inventaria llurs béns y pren y captura llurs persones y les posa en presó, y si és menester après ven les penyores fins que han pagat los deutes a la ciutat, fent continuar lo inventari y actes per lo notari.

Super undecimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist fer y servir de la mateixa manera que diu lo interrogatori y haver-ho entès a persones antigues públicament que s'és fet y servat conforme diu lo interrogatori. Y axí bé veu ell testimoni que-s fa y serva vuy en dia de la mateixa manera en tot y per tot com diu lo interrogatori.

Super duodecimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat axí com ho diu lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver vist que lo clavari de la present ciutat ha acostumat de fer y fa punt a la taula de la ciutat de Barcelona als diners que-y té alguna persona que dega a les impositions de dita ciutat, y de sa pròpia auctoritat ha acostumat y acostuma girar-se a si mateix com ha clavari predit lo que li és degut per lo tal deutor per rahó de dites impositions. Y axí ha entès a dir públicament moltes voltes que s'és fet y acostumat de fer.

Super decimo tertio interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que axí és veritat com ho diu lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver vist de son temps que s'és fet y praticat y se fa y practica vuy en dia de la mateixa manera que narre y diu lo dit interrogatori.

Super decimo quarto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

/35v/ *Et dixit* que és axí veritat com diu lo interrogatori, y açò dix saber ell testimoni perquè de son temps ha vist y veu que se fa y serve com diu dit interrogatori y públicament ha entès moltes vegades que s'és fet y servat de la mateixa manera que diu lo dit interrogatori.

Super decimo quinto et ultimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis de vero et fama loquenti eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit quod omnia et singula per ipsum testem superius dicta et deposita sunt vera, certa et notoria et de illis est publica vox et fama inter ea scientes.

Generaliter autem fuit ipse testis interrogatus si fuit instructus, doctus, corruptus vel modo aliquo subornatus aut pretio seu praetibus inductus pro huiusmodi veritatis testimonio perhibendo, et ad omnia et singula dixit quod non.

Item, fuit interrogatus si fuit citatus aut debite compulsus pro huiusmodi testimonio perhibendo, et dixit quod sic per quendam nuntium iuratum curiae vicariae Barcinonae sic refferentem. Fuit sibi lectum et perseveravit.

Dicto die Barcinonae iuravit et deposuit testis sequens:

Honorabilis Ioannes Carreres, adroguerius civis Barcinonae, aetatis pro ut dixit quinquaginta annorum, parum plus vel minus, testis citatus et qui iuravit in animam suam ad Dominum Deum et eius Sancta Quatuor Evangleia manibus suis corporaliter tacta dicere et deponere veritatem omnimodam quam sciat in et super hiis de quibus inferius interrogabitur.

Et primo fuit ipse testis interrogatus super primo interrogatorio ex interrogatoriis contentis in praeinsertas supplicatione interrogatorum eidem testi lecto et bene intelligi dato.

Et dixit que lo contengut en lo present interrogatori és veritat, y açò dix saber ell testimoni perquè ha deu o dotze anys que és del Consell de casa la ciutat de Barcelona, y diu ell testimoni que ha vist que s'és fet de la manera y forma que diu lo present interrogatori y per haver-ho hoït a dir públicament a moltes persones antigues de

la present ciutat que s'és fet axí y de la mateixa manera com diu y narra lo interrogatori.

Super secundo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit veritat és lo contengut en lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist fer axí com diu lo interrogatori y perquè ell testimoni diu que també, essent guarda dels morbers, ha aportades algunes vegades al vespre les claus del portal en què guardava en casa de hu dels magnífichs consellers de dita ciutat, y de allí après les ha preses lo sendemà de matí per obrir a la hora acostumada y ordenada de obrir per dits consellers dits portals, y axí mateix diu ell testimoni que ha entès a dir públicament a persones antigues que s'és fet com diu dit interrogatori.

Super tertio interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit veritat és lo contengut en lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni tant per haver-ho vist de son temps moltes voltes que s'és fet axí com narra y diu dit interrogatori com també perquè lo present any, essent la magestat del rey, nostre senyor, en la present ciutat ha vist ell testimoni que los dits senyors consellers de sa pròpria auctoritat posaven y han posades guardes de morbers, y per rahò y /36/ respecte del morbo y noves que tenien de la peste qui ere en diverses parts y feyen fer crides axí mateix de llur manament, y axí també feyen y han fet lo demás conforme diu lo dit interrogatori.

Super quarto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit veritat és lo contengut en lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist fer axí de son temps moltes vegades conforme diu lo interrogatori, y també dits senyors consellers anomenen y eligeixen tres o quatre persones de guardes, les quals van a cavall per la present ciutat, reval y llímits de aquella ab insígnia de bastó, mirant y regoneixent aquella y fent tot lo que convé per la bona custòdia de dita ciutat, prenent y capturant les persones que tenen orde per dits senyors consellers que prenguen y capturen, posant-les en les presons per dits consellers dedicades públicament y palesament, ab sciència y paciència y sens contradicció alguna del rey, nostre senyor, ni de sos virreys, ni del real consell ni del governador, ni de ningun altre official real, y axí mateix per haver-ho entès de persones antigues moltes voltes públicament que s'és fet de la mateixa manera que diu dit interrogatori.

Super quinto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit veritat és lo contengut en lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist fer y usar de son temps algunes vegades, axí com diu dit interrogatori, y en particular lo present any, essent la magestat del rey, nostre senyor, en la present ciutat de Barcelona, diu ell testimoni, ha vist s'és fet axí mateix sens contradicció alguna de sa magestat, fent fer dites crides en nom y de manament de ells, dits senyors consellers, com diu lo interrogatori, ab la pena que bé-ls apareixia a fins a pena de mort, sabent y vehent-ho o podent-ho saber y veure dita magestat real, dits virreys, governador y altres oficials reals, y no contradient-hi cosa alguna.

Super sexto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver vist que s'és fet axí com diu lo interrogatori moltes y diverses vegades, y en particular lo present any los dits senyors consellers han posades y tingudes guardes a la barcha de la baronia de Sant Vicens y a la barcha de Sant Andreu y a la de Sant Boy sens ninguna contradicció, ans sempre qu'és estat menester lo favor y auxili de altres oficials reals, los virreys y lo real consell, y lo governador, y altres oficials los han donat tot favor y ajuda y tots los oficials que dits senyors consellers respective volien y demanaven.

Super septimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

/36v/ *Et dixit* veritat és lo contengut en lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist fer axí, com diu lo interrogatori, y per haver vistes posar y capturar en la dita torra de Sant Pau persones qui havien rompudes les ordinations de dits senyors consellers, y signantment diu ell testimoni que lo any més proppassat posaren en dita presó eo torra de Sant Pau un carreter qui havie acullit en un carro un romeu qui venia sens pòlça, y axí bé diu ell testimoni que ha ohit a dir públicament a persones antigues que s'és fet y servat conforme diu dit interrogatori.

Super octavo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que lo contengut en lo present interrogatori sab ell testimoni ésser veritat per haver-ho entès a dir públicament a persones antigues les quals deyen que-s feya de la manera que diu lo present interrogatori, però que està en mà y facultat y llibertat de dits senyors consellers de fer-los la causa y lo procés a les tals persones capturades y delinqüents contra les ordinations fetes per dits senyors concellers sobre dit morbo, y après de fet dit procés y causa castigar-les o si-ls apar lliurar aquells y lo procés al virrey, y en sa

absència al governador o altri official real que resideix en Barcelona, perquè castiguen o solten lo tal delinquant.

Super nono interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que axí és veritat com diu lo dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist axí fer y servir de son temps y s'és fet y servat de la manera diu lo interrogatori perquè diu ho ha entès de persones antigues palesament y públicament, y també perquè se recorda ell testimoni que ha set o vuyt anys, poch més o manco, que veu cremar una barcha de espècies en la plaja del Mar de la present ciutat per orde de dits senyors consellers perquè venie de part infecte sens fer-ne ninguna esmena de dites espècies ni dels danys que los amos de aquelles ne reberen. Y axí bé és veritat que dita executió feren fer dits senyors consellers per sos officials y ministres del morbo públicament y palesament, vehent y sabent-ho eo podent-ho saber y veure y no contradient-hi la magestat del rey, nostre senyor, ni son virrey, governador, real audiència, ni ningun altre official real.

Super decimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit veritat és lo contengut en lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni perquè ho ha vist servir y que s'és fet de son temps, y també ho ha entès moltes vegades públicament de persones antigues que deyen se ere fet y-s feya de la manera que diu lo dit interrogatori. Y perquè diu el testimoni que, com ha syndich que és estat per negocis de la present ciutat de Barcelona, ho ha exequutat en Urgell y en terres de rey y de baró, y ha pres y capturat en dit temps, ab lo porter del clavari d'esta ciutat, un home que devia a la ciutat de Barcelona y-l portà pres assí en Barcelona, ab sacrament y homanatge, des de Masquefa y lo arrestà en casa de un germà seu en la present ciutat de Barcelona. Y també, altre dia, ab lo porter del clavari de la present ciutat, diu ell testimoni que per lo mateix deute en dit nom féu pendre un altre home en Barcelona y-l posà en la presó del senyor bisbe de Barcelona perquè devia a la ciutat de Barcelona.

/37/ Super undecimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit veritat és lo contengut en dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist fer, practicar y servir de son temps moltes vegades conforme diu dit interrogatori, y tala és la pública veu y fama y de persones antigues ha entès s'és fet y servat de la mateixa manera.

Super duodecimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que també és veritat lo contengut en dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist servir y fer com diu dit interrogatori moltes y diverses vegades y entès públicament de persones antigues que s'és fet com diu dit interrogatori.

Super decimo tertio interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit veritat és lo contengut en lo dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per lo que diu és estat portaler dos triennis, y ho ha fet y practicat conforme diu lo dit interrogatori, y axí també ho ha vist que s'és fet y practicat moltes vegades com diu dit interrogatori.

Super decimo quarto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo que diu lo dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni perquè diu que és estat portaler del portal de Mar, del portal de Sant Daniel y del portal de l'Àngel de la present ciutat de Barcelona, y que en lo dit temps que és estat portaler ho ha practicat y vist practicar y s'és fet de la mateixa manera que narra y diu lo dit interrogatori, y que axí mateix se acostuma de fer també vuy en die.

Super decimo quinto et ultimo interrogatorio de vero et fama loquenti ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit quod omnia et singula per ipsum testem superius dicta et deposita sunt vera, certa et notoria et de illis est publica vox et fama inter ea scientes.

Generaliter autem fuit ipse testis interrogatus si fuit instructus, doctus, corruptus vel modo aliquo subornatus aut pretio seu pretibus inductus pro huiusmodi veritatis testimonio perhibendo, et ad omnia et singula dixit quod non.

Item, fuit interrogatus si fuit citatus aut debite compulsus pro huiusmodi testimonio perhibendo, et dixit quod sic per quendam nuntium iuratum curiae vicariae Barcinonae sic refferentem. Fuit sibi lectum et perseveravit.

Die vigesima tertia praedictorum mensis et anni, Barcinonae, iuravit et deposuit testis sequens:

Magnificus Petrus Ferreres, civis honoratus Barcinonae, aetatis prout dixit septuaginta⁵ septem annorum, parum plus vel minus, testis productus citatus et qui iuravit in animam suam ad Dominum Deum et eius Sancta Quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta

dicere et deponere veritatem omnimodam quam in et super hiis de quibus inferius interrogabitur.

Et primo fuit ipse testis interrogatus super primo interrogatorio ex interrogatoriis contentis in praeinserta supplicatione interrogatorum eidem testi lecto et bene intelligi dato.

Et dixit que és veritat que venint noves en la present ciutat [de Barce-]⁶ /37v/ lona o de suspitió de peste en alguna part acostumen los senyors consellers d'esta ciutat a plegar Consell de Cent propo-sant les dites noves dels avisos que-s tenen, y leshores lo Consell de Cent determina lo fahedor aserca del proposat per dits consellers, e ha vist algunes vegades ell testimoni que determinave lo consell de fer electió de persones del mateix Consell de Cent que ensemps ab los consellers tinguessen plen poder y despendre lo que fos necessari y de mirar lo que més convindria per lo benefici de la guarda de dit morbo y de dita ciutat, los quals, segons la qualitat del negoci y més convenia per la guarda de dita ciutat, ordenaven lo que més convenia aserca del benefici públich de dita ciutat, fahent tancar los portals los aparexia y fahent posar les guardas, axí foranes com per los portals, conforme los apareixia a ells necessari. Altres voltes ha vist que lo Consell de Cent ho remetia tot als consellers segons ere la urgent necessitat de dit negoci, los quals, ab ordinació d'ells, feyen la dita guarda y pagaven lo que-ls aparexia ere necessari per dita guarda, e altres voltes ha vist com vuy se fa que guarden los ciutadans sens salari algú, anomenadors per dits senyors consellers, y per torn ne pàssan sens pagar ningun salari com vuy en dia no-s tinga nova que sie tant urgent la necessitat. Y sab açò ell testimoni per ser estat conseller d'esta ciutat y haver-hi tingudes les mans.

Super secundo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en lo dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni perquè axí ho ha vist y praticat en son temps y vist que s'és fet de la mateixa manera que diu lo dit interrogatori.

Super tertio interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat com diu lo interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per les rahons per ell donades ab los precedents interrogatoris, y ha passat ab ell testimoni perquè en lo temps és estat conseller tenie y ha tingut lo càrrech de tot y ha vist que s'és fet axí.

Super quarto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que ell testimoni ha vist que s'és fet d'esta manera, ço és que los senyors consellers d'esta ciutat en lo dit temps de morbo

tenen una guarda del morbo que-s trau de bossa qui aporta bastó, y aquell execute tot lo que és menester y pren assistència de officials que convenen segons que per dits consellers y persones electes li és manat, prenent assistència de officials necessaris segons la qualitat del negoci requer.

Super quinto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que les persones electes ab dits consellers fan crides y ordenen tot lo que convé y posen les penes que a ells apar perquè axí ho han vist fer moltes y diverses vegades all testimoni.

Super sexto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que ja-u té dit que ells dits consellers y Consell ho ordenen tot y los virreys y audiència real los donen tot lo auxili que demanen que convinga aserca de la custòdia de dita ciutat de Barcelona, y axí ho ha vist fer y servir ell testimoni.

Super septimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en dit interrogatori perquè axí ho ha vist fer ell testimoni y s'és fet moltes y diverses vegades com diu dit interrogatori.

Super octavo interrogatorio ex dictis /38/ interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que axí bé és veritat com ho diu dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per la mateixa rahó dita en lo propprecedent interrogatori y ab los demás interrogatoris.

Super nono interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en dit interrogatori per haver-ho vist fer moltes voltes com diu lo interrogatori.

Super decimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho axí vist fer y executar perquè lo clavari de la present ciutat té privilegi llarch aserca de les exactions dels deutes de la ciutat, y axí ho ha ell testimoni executat per ser estat y quant fonch clavari d'esta ciutat.

Super undecimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en lo dit interrogatori per haver-ho vist moltes voltes y que té executió la declaratió eo sentència que fan los assessors de dit clavari, encara que appel·len a la real audiència, y també si prenen agravis tenen los tals appel·lació y

recors devant los senyors de consellers, los quals *mutatis assessoribus* declaren en dita causa.

Super duodecimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni perquè en lo temps que és estat clavari d'esta ciutat ho ha fet de la mateixa manera, y se fa axí en virtut del dit privilegi que té lo clavari d'esta ciutat.

Super decimo tertio interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat com ho diu lo dit interrogatori per haver-ho vist axí fer y servir, y que conforme lo privilegi té la present ciutat executen los fraus y los portalers los denuntien al clavari qui és lo jutge si és frau o no.

Super decimo quarto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és axí veritat com ho diu dit interrogatori per haver-ho vist fer y servir, y que dites hores són ordinàries si ja no és que lo clavari hi dispensa com hi pot dispensar, que si alguna persona particular té alguna càrrega de vi en lo portal fora de les dites hores ordinàries entre y permet que puga entrar per no haver de estar aguardant allí tant.

Super decimo quinto et ultimo interrogatorio de vero et fama loquenti ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit quod omnia et singula per ipsum testem superius dicta et deposita sunt vera, certa et notoria et de illis est publica vox et fama inter ea scientes.

Generaliter autem fuit ipse testis interrogatus si fuit instructus, doctus, corruptus vel modo aliquo subornatus aut pretio seu pretibus inductus ad perhibendum huiusmodi veritatis testimonium, et ad omnia et singula dixit quod non.

Item, fuit ipse testis interrogatus si fuit citatus aut debite compulsus pro huiusmodi veritatis testimonio perhibendo, et dixit quod sic per quendam nuntium iuratum curiae vicariae Barcinonae sic refferentem. Fuit sibi lectum et perseveravit.

/38v/ Dicto die, Barcinonae, iuravit et deposuit testis sequens:

Magnificus Franciscus Calsa, domicellus Barcinonae domiciliatus, aetatis prout dixit octuaginta annorum, parum plus vel minus, testis citatus et qui iuravit in animam suam ad Dominum Deum et eius Sancta Quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta dicere et deponere veritatem omnimodam quam sciat in et super hiis de quibus inferius interrogabitur.

Et primo fuit ipse testis interrogatus super primo interrogatorio ex interrogatoriis contentis in praeinserta supplicatione interrogatoriorum eidem testi lecto et bene intelligi dato.

Et dixit que lo contengut en dit interrogatori és veritat, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho axí vist fer y servir com diu dit interrogatori per ésser estat ell testimoni dues voltes conseller d'esta ciutat de Barcelona y per ésser estat de Consell moltes y diverses vegades.

Super secundo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que axí és veritat com diu dit interrogatori per haver-ho vist que se és fet y servat axí com diu dit interrogatori per ser estat ell testimoni guarda del morbo eo morbers de la present ciutat y haver-li acomanada la clau lo conseller qui tenia càrrech del portal del qual ell testimoni ere guarda.

Super tertio interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver vist que s'és fet y servat axí y conforme diu dit interrogatori per y en tot lo temps de sas consellarias, y també després ensà ha vist ell testimoni que s'és fet y servat de la mateixa manera que diu lo dit interrogatori.

Super quarto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que també és veritat lo contengut en dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per la mateixa causa de què-u ha vist servir y fer moltes y diverses vegades y en lo dit temps de sas cancellarias.⁷

Super quinto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat com ho narre lo dit interrogatori y dix ell testimoni saber-ho per les mateixas causes y rahons donades ab los precedents interrogatoris.

Super sexto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que també és veritat lo contengut en lo dit interrogatori perquè axí ho ha vist fer y servir com diu dit interrogatori, tant en lo dit temps de sas cancellarias⁸ com en lo demés temps moltes y diverses vegades.

Super septimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat com ho diu lo dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per lo que ab los precedents interrogatoris té

dit que axí-u ha vist fer y s'és fet en lo temps de sas consellarias y també en lo demás temps.

Super octavo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que axí és veritat, com ho diu lo dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist fer y servir com diu lo dit interrogatori tant en lo seu temps de ses consellerias com també en lo demás temps.

Super nono interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per lo que en lo temps que /39/ és estat conseller de la present ciutat, com té dit que ho és estat dos vegades, ha vist que s'és fet⁹ y servat de la manera que diu lo interrogatori y també après, en lo demás temps, també ha vist diu ell testimoni que s'és fet de la mateixa manera y conforme diu lo dit interrogatori, y que dits senyors consellers és veritat que han fet y fan fer la executió que diu lo interrogatori per sos ministres y oficials del morbo y altres públicament y palesament, veyent y sabent-ho eo podent-ho saber y veure y no contradient-hi la magestat del rey, nostre senyor, ni sos virreys, ni lo governador, real audiència, ni ningun altre official.

Super decimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist fer axí com diu lo dit interrogatori moltes vegades, però és veritat que lo tauler de la taula de la present ciutat té lo mateix poder que té lo clavari y fa ab lo porter del clavari la executió contra las personas y béns dels que deuen a la ciutat, y açò dix saber ell testimoni per ser estat tauler dos anys de la taula de la present ciutat.

Super undecimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo que diu lo dit interrogatori y que és veritat que lo dit clavari té executió contra los que són deutors a la ciutat y han fet lo deute, y no té executió contra tercers possessors los quals moltes voltes se appel·len a la real audiència y fan parar la executió del dit clavari, perquè axi diu ell testimoni que ho ha vist fer y servir y ha passat per ell testimoni en deute que son pare devia a la ciutat de Barcelona.

Super duodecimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en lo present interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver vist y entès a dir moltes vegades

públicament que axí s'és fet y ho fa lo clavari, y també lo tauler de la taula de la present ciutat com diu lo interrogatori.

Super decimo tertio interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és axí la veritat com diu lo dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni perquè axí ho ha vist fer y practicar y s'és fet tant de son temps de ses consellaries com altrament moltes y diverses vegades.

Super decimo quarto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en dit interrogatori y que no sols en tres portals però en quatre portals de la present ciutat se reb y acostuma de rebre lo dret del vi, perquè axí ho ha vist, diu ell testimoni, algunes vegades que s'és fet y servat de la manera que diu lo dit interrogatori, salvo que en lo estiu se fa més jorn dita guarda per ser dies grans, perquè si no-s feya axí perdria molt la ciutat de Barcelona, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho axí vist moltes y diverses vegades que s'és fet conforme diu lo dit interrogatori.

Super decimo quinto et ultimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis de vero et fama loquenti eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit quod omnia et singula per ipsum testem superius dicta et deposita sunt vera, certa et notoria, et de illis est publica vox et fama inter ea scientes.

Generaliter autem fuit ipse testis interrogatus si fuit instructus, doctus et corruptus vel modo aliquo subor- /39v/ natus aut pretio seu pretibus inductus ad perhibendum huiusmodi testimonium veritatis, et ad omnia et singula dixit quod non.

Item, fuit interrogatus si fuit citatus aut debite compulsus pro huiusmodi veritatis testimonio perhibendo, et dixit quod sic per quendam nuntium iuratum curiae vicariae Barcinonae sic refferentem. Fuit sibi lectum et perseveravit.

Dicto die, Barcinonae, iuravit et deposuit testis sequens:

Honorabilis Franciscus Pons, parator civis et virgarius illustrium dominorum consiliariorum presentis civitatis Barcinonae, aetatis prout dixit sexaginta quatuor annorum, parum plus vel minus, testis citatus et qui iuravit in animam suam ad Dominum Deum et eius Sancta Quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta dicere et deponere veritatem omnimodam quam sciat in et super hiis de quibus inferius interrogabitur.

Et primo fuit ipse testis interrogatus super primo interrogatorio ex interrogatoriis contentis in praeinserta supplicatione interrogatorum eidem testi lecto et bene intelligi dato.

Et dixit veritat és lo contengut en dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho axí vist que s'és fet y praticat des de trenta-set o trenta-vuyt anys que ha és verguer dels senyors consellers de la present ciutat, y diu ell testimoni que ha entès que ja se usave de la mateixa manera y ere de antiga consuetut y sempre se ere usat axí com diu lo dit interrogatori.

Super secundo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que axò se fa segons los consellers ho ordenen perquè algunes voltes les han portades les claus a casa del conseller que té càrrech del tal portal y altres vegades les guarden les mateixes guardes per orde de dits senyors consellers y les guardes les vénen a cercar al matí a casa dels senyors consellers, qui altres vegades les guarden y altres vegades no obren les guardes que los mateixos consellers hi van segons lo perill que concorre y a fi y effecte que tot està a llibertat y orde y se fa de la manera que dits senyors consellers volen y ordenen segons lo perill y temporada, lo qual està sempre a disposició de dits magnífichs senyors consellers, y diu ell testimoni que sempre ha vist que s'és praticat de aqueix modo.

Super tertio interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver vist que s'és fet y praticat axí com ho diu lo interrogatori y perquè ha servit de bastoner del morbo de la present ciutat per malaltia de Joan Busquets, qui ere lo bastoner de dit morbo, alguns anys y també per indisposició de Pere Fonollet, olim bastoner de dit morbo, per [haver-]¹⁰ ho vist sempre practicar de aqueix modo.

Super quarto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en lo present interrogatori y no tant solament axò, però encara diu ell testimoni que ha vist que los dits oficials bastoners rondaven y desarmaven les persones que trobaven y ls aparexia se haguessen de desermar y que contrafessen a les crides que dits senyors consellers feyen y ordenaven, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist de son temps que s'és fet de aqueixa manera y conforme diu lo interrogatori.

Super quinto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo que diu dit interrogatori en quant toca dins la present ciutat y territori de Barcelona, perquè fora de dita ciutat y territori ho ha de executar allò que la ciutat ha ordenat lo

veguer o batlle, quiscú en son distric- /40/ te, y axí dix ell testimoni que ho ha vist usar y practicar.

Super sexto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en dit interrogatori *etiam* encara en les barques y passos de las terras de barons y lloch ahont no han volgut fer los officials acistèntia en son cas y quant la demanaven, que per amor de axò après, per orde de dits senyors consellers, als tals llochs los és estada prohibida y llevada la pràctica y entrada de Barcelona, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist fer y servir de aqueixa manera moltes voltes.

Super septimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en dit interrogatori per haver-ho vist fer y practicar axí com diu lo dit interrogatori moltes y diverses vegades que dits senyors consellers tenen en dita torra de Sant Pau y en los portals de Barcelona ceps, grillons y manilles, y allí han capturat y capturaven los qui rompien les ordinations de dits senyors consellers, y s'és fet y se fa en tot conforme diu lo dit interrogatori.

Super octavo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit lo que ell testimoni sab sobre lo contengut en dit interrogatori és que ell testimoni lo que pot dir que ha vist y deté recort és que en temps del morbo, si alguna persona entra ab pòlissa falsa o essent enpastiferada o ve de part infecte o sense pòlissa contra les ordinations de dits senyors consellers y entra axí dins la present ciutat, los dits senyors consellers han acostumat fer-lo pendre per sos officials y ministres y posar en dita torra o ceps o grillons, y si poden pendre a la tal persona dits senyors consellers és veritat que li fan lo procés y causa, però que quant se és executada la sentència de la tal causa y procés ha vist, diu ell testimoni, que no-y anava ni hy havia altre official sinó lo official bastoner del dit morbo, y no ha vist ell testimoni que a la tal persona la entregassen ni lliurassen en mans del virrey, governador o altre official real perquè'l castigassen.

Super nono interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en lo dit interrogatori, y no tant solament ho fan y executen dits senyors concellers dins Barcelona, però encara fora los murs y en lo territori de Barcelona com és Sarrià, l'Espitalet, Sant Andreu de Palomar y Sant Martí, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist fer axí quant la ocasió hy és estada.

Super decimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en dit interrogatori, salvo que lo inventari y actes que-s fan per rahó de ditas executions se fan en poder y ab interventió del notari y scrivà major de la casa de la ciutat o de sos ajudants notaris de la scrivania major de dita casa de la ciutat, y tot en nom de dit scrivà major, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist fer y-s fa axí moltes vegades.

Super undecimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que lo contengut en dit interrogatori és veritat, però que lo clavari sens dit syndich té acostumat y acostuma y pot fer ditas executions, y també altres vegades és veritat que lo syndich hy entrave no fent-ho ni podent-hi entrevenir lo dit clavari, y és veritat que lo dit clavari tot sol pot fer y fa si li apar de sa auctoritat dites executions, y açò per privilegi concedit a dit clavari, y també és veritat que altres vegades dit syndich bé-y entrave en cas /40v/ que dit clavari sie negligent en lo executar los deutes de la ciutat, y leshores dit syndich hy entrave en dar-li requestas per a què fasse dites executions, y açò dix saber ell testimoni¹¹ per haver-ho vist fer axí moltes y diverses vegades.

Super duodecimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en lo present interrogatori y és veritat també que no sols lo clavari fa y pot fer punt, més encara los taulers de la taula de la ciutat també fan y poden fer punt, axí que qui abans hi és pot fer punt, però que en lo del girar los diners qui tenen en la taula de la ciutat los qui deuen a la ciutat sols los se gira y pot girar a ssi mateix lo dit clavari, y açò sab ell testimoni per haver-ho axí vist fer y practicar de son temps moltes y diverses vegades.

Super decimo tertio interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que axí és veritat com diu lo dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni perquè axí ho ha vist fer y practicar de son temps moltes vegades conforme diu lo interrogatori.

Super decimo quarto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en dit¹² interrogatori per lo que-u ha vist ell testimoni sempre usar axí com diu dit interrogatori.

Super decimo quinto et ultimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato de vero et fama loquenti fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit quod omnia et singula per ipsum testem superius dicta et deposita sunt vera, certa et notoria et de illis est publica vox et fama inter ea scientes.

Generaliter autem fuit ipse testis interrogatus si fuit instructus, doctus, corruptus vel modo aliquo subornatus aut pretio seu precibus inductus ad perhibendum huiusmodi testimonium veritatis, et ad omnia et singula dixit quod non.

Item, fuit interrogatus si fuit citatus aut debite compulsus pro huiusmodi veritatis testimonio perhibendo, et dixit quod sic per quendam nuntium iuratum curiae vicariae Barcinonae sic refferentem. Fuit sibi lectum et perseveravit.

Die vigesima quarta praedictorum mensis et anni, Barcinonae, iuravit et deposuit testis sequens:

Discretus Gervasius Martorell, notarius civis Barcinonae, aetatis prout dixit quadraginta quatuor annorum, parum plus vel minus, testis productus citatus et qui iuravit in animam suam ad Dominum Deum et eius Sancta Quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta dicere et deponere veritatem omnimodam quam sciat in et super hiis de quibus inferius interrogabitur.

Et primo fuit ipse testis interrogatus super decimo tertio interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato ommissis praecedentibus de voluntate partis.

Et dixit lo que ell testimoni sab sobre lo contengut en dit interrogatori és que és veritat que los portalers receptors y credencers dels drets d'esta ciutat han estat y acostumat de estar en dits portals, y tenen y han acostumat de tenir insígnies de bastons de oficials reals, y han rebut y acostumen de rèbrer y reben los drets com diu lo interrogatori, y és veritat que si algú defrauda aquells, an al tal li fan pagar lo dret y la pena, y lo clavari acostuma de remetre y remet aquell en primera instàntia, y açò dix saber ell testimoni per ésser estat sinch anys portaler de la present ciutat y de dit dret y haver rebut dit dret, axí com també ara és portaler y reb lo dit dret tenint insígnia de bastó real com se veu ara assí de present *ut ecce*.

Super decimo quarto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit veritat és lo contengut en dit interrogatori, salvo que si lo credencer vol ab pòlissa sua los dexa passar als qui aporten vi, per lo que ja ne ha haguda rahò en son llibre per haver continuat lo vi que entre, y açò dix saber ell testimoni per lo que ja té dit ab lo precedent interrogatori.

Super decimo quinto et ultimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis de vero et fama loquenti eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit /41/ ipse testis interrogatus.

Et dixit quod omnia et singula per ipsum testem superius dicta et deposita sunt vera, certa et notoria et de illis est publica vox et fama inter ea scientes.

Generaliter autem fuit ipse testis interrogatus si fuit instructus, doctus, corruptus vel modo aliquo subornatus aut pretio seu pretibus inductus ad perhibendum huiusmodi veritatis testimonium, et ad omnia et singula dixit quod non.

Item, fuit interrogatus si fuit citatus aut debite compulsus pro huiusmodi veritatis testimonio perhibendo, et dixit quod sic per quendam nuntium iuratum curiae vicariae Barcinonae sic referentem. Fuit sibi lectum et perseveravit.

Dicto die, Barcinonae, iuravit et deposuit testis sequens:

Honorabilis Anthicus Carbonell, olim sartor, nunc credensarius iuris vini civis Barcinonae, aetatis prout dixit quinquaginta annorum, parum plus vel minus, testis productus citatus et qui iuravit in animam suam ad Dominum Deum et eius Sancta Quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta dicere et deponere veritatem omnimodam quam sciat in et super hiis de quibus inferius interrogabitur.

Et primo fuit ipse testis interrogatus super decimo tertio interrogatorio ex interrogatoriis contentis in praeinserta supplicatione interrogatoriorum eidem testi lecto et bene intelligi dato, ommissis praecedentibus de voluntate partis.

Et dixit que és veritat lo contengut en dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist fer y servir axí com diu lo dit interrogatori de més de trenta anys ensà, y per haver entès de persones antigues que s'és fet y serva de la mateixa manera, y per veure que vuy en die se serva y fa axí com diu dit interrogatori perquè ell testimoni té vuy en die lo offici de credencer, que és offici de vida, y per haver-ne fets detenir en son temps alguns que aportaven vi per lo que se entenia de frau daven¹³ lo dret de les imposicions.

Super decimo quarto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist fer axí com diu dit interrogatori de son temps y per haver entès de persones antigues que s'és fet y servat de la mateixa manera, y perquè ell testimoni diu que dotze anys ensà ho ha fet y servat per ésser estat y ésser credenser, y axí bé ho ha vist fer y servir de la mateixa manera de trenta anys ensà, y per haver-ho ohit de persones antigues moltes vegades que deyen que s'ere fet y servat de la mateixa manera.

Super decimo quinto et ultimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis de vero et fama loquenti eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit quod omnia et singula per ipsum testem superius dicta et deposita sunt vera, certa et notoria et de illis est publica vox et fama inter ea scientes.

Generaliter autem fuit ipse testis interrogatus si fuit instructus, doctus, corruptus vel modo aliquo subornatus aut pretio seu pretibus inductus ad perhibendum huiusmodi testimonium veritatis, et ad omnia et singula dixit quod non.

Item, fuit interrogatus si fuit citatus aut debite compulsus pro huiusmodi veritatis testimonio perhibendo, et dixit quod sic per quendam nuntium iuratum curiae vicariae Barcinonae sic referentem. Fuit sibi lectum et perseveravit.

Dicto die, Barcinonae, iuravit et deposuit testis sequens:

Honorabilis Narcissus Domenech, sutor civis Barcinonae, aetatis prout dixit quadraginta annorum, parum plus vel minus, testis productus citatus et qui iuravit in animam suam ad Dominum Deum et eius Sancta Quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta dicere et deponere veritatem omnimodam quam sciat in et super hiis de quibus /41v/ inferius interrogabitur.

Et primo fuit ipse testis interrogatus super decimo tertio interrogatorio ex interrogatoriis contentis in praeinserta supplicatione interrogatoriorum eidem testi lecto et bene intelligi dato, ommissis praecedentibus de voluntate partis.

Et dixit que lo contengut en dit interrogatori és veritat, y açò dix saber ell testimoni per haver-ho vist [fer]¹⁴ y servir de la mateixa manera que diu lo dit interrogatori de l'any de les morts ensà, que haurà nou ho deu anys que és estat y és ell testimoni portaler, y també per haver-ho entès de persones antigues que deyen que també se ere fet y servat de la mateixa manera que diu lo dit interrogatori.

Super decimo quarto interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que també és axí veritat com ho diu lo dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni per lo que té dit y per las mateixas causas y rahons donades ab lo propprecedent trezè interrogatori.

Super decimo quinto et ultimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis de vero et fama loquenti eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit quod omnia et singula per ipsum testem superius dicta et deposita sunt vera, certa et notoria et de illis est publica vox et fama inter ea scientes.

Generaliter autem fuit ipse testis interrogatus si fuit instructus, doctus, corruptus vel modo aliquo subornatus aut pretio seu pretibus inductus ad perhibendum huiusmodi testimonium veritatis, et ad omnia et singula dixit quod non.

Item, fuit interrogatus si fuit citatus aut debite compulsus pro huiusmodi veritatis testimonio perhibendo, et dixit quod sic per quendam nuntium iuratum curiae vicariae Barcinonae sic refferentem. Fuit sibi lectum et perseveravit.

Die vigesima sexta praedictorum mensis et anni, Barcinonae, iuravit et deposuit testis sequens:

Honorabilis Ioannes Busquets, faber lignarius, civis et officialis vulgo dicti *del morbo* presentis civitatis Barcinonae, aetatis prout dixit sexaginta duorum annorum, parum plus vel minus, testis productus citatus et qui iuravit in animam suam ad Dominum Deum et eius Sancta Quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta dicere et deponere veritatem omnimodam quam sciat in et super hiis de quibus inferius interrogabitur.

Et primo fuit ipse testis interrogatus super octavo interrogatorio ex dictis interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato, ommissis praecedentibus de voluntate partis.

Et dixit que lo contengut en dit interrogatori és veritat, y açò dix saber ell testimoni perquè ha vint-y-sinch anys que és official bastoner del morbo de la present ciutat de Barcelona y aporta de ordinari lo bastó de official de dit morbo, lo qual offici té, diu ell testimoni, per extractió que se'n feu de la bossa de portalers a divuyt del mes de octubre de l'any mil sinch-cents setanta-y-quatre, y per lo que diu ell testimoni que com ha official del morbo en lo any mil sinch-cents noranta acompanyà a dos hòmens que açotaren y foren condemnats a açots perquè eren entrats en Barcelona ab pòlisses falces y perquè veu ell testimoni que los senyors consellers los feren eo feren fer la causa y lo procés y no-ls lliuraren gens al virrey, ni al governador, ni a altri official, sinó que dits senyors consellers los feren fer la causa y feren executar la sentència sens entrevenir-hi algun altre official sinó ell testimoni com a official bastoner del morbo, com té dit, y que té per cert ell testimoni que tot està en mà y llibertat dels dits senyors consellers fer-ho de la manera qu-els és ben vist.

Super nono interrogatorio ex dictis /42/ interrogatoriis eidem testi lecto et bene intelligi dato fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit que és veritat lo contengut en dit interrogatori, y açò dix saber ell testimoni perquè com ha official del morbo predit en dies passats féu cremar un veixell que aportave espècies y una altre barcha a la plaja del Mar y devant lo esperò de levant de la present ciutat per lo que venien de part infecte, y açò diu ell testimoni que

féu y executà per orde dels dits senyors consellers ab un official real que prengué que li féu acistència, y és veritat que de les dites spècies y mercaderies y dels danys no se'n féu esmena alguna als amos de aquellas, y axí ha vist y entès a dir públicament a persones antigues s'és fet com diu dit interrogatori.

Super decimo quinto et ultimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis de vero et fama loquenti eidem testi lecto et bene intelligi dato, ommissis praecedentibus de voluntate partis, fuit ipse testis interrogatus.

Et dixit quod omnia et singula per ipsum testem superius dicta et deposita sunt vera, certa et notoria et de illis est publica vox et fama inter ea scientes.

Generaliter autem fuit ipse testis interrogatus si fuit instructus, doctus, corruptus vel modo aliquo subornatus ad perhibendum huiusmodi testimonium veritatis, et ad omnia et singula dixit quod non.

Item, fuit interrogatus si fuit citatus aut debite compulsus pro huiusmodi veritatis testimonio perhibendo, et dixit quod sic per quendam nuntium iuratum curiae vicariae Barcinonae sic refferentem. Fuit sibi lectum et perseveravit.

Copia huiusmodi in praecedentibus viginti uno foleis praesenti comprahenso aliena manu scripta, sumpta et extracta fuit a suo originali processu facto in curia vicariae Barcinonae interveniente discreto Michaele Seraffino Nadal, nottarius uno ex scribis iuratis dictae curiae, per me, Hieronymum Thalavera, regia auctoritate notarium publicum Barcinonae scribamque maiorem dictae curiae vicariae Barcinonae, pro haerede seu successore magnifici Petri Tarre, quondam domino utili scribaniae ipsius curiae, ut igitur ipsi copiae fides plenaria tribuatur, ego dictus Hieronymus Thalavera, nottarius et scriba praedictus, haec scripsi et meum solitum artis notariae hic apposui sig+num.

Nos Philippus de Sorribes y Descoll, domicellus Barcinonae domiciliatus, regens vicariam Barcinonae, Aqualatae et Vallensis, Modiliani et Modilianensis, fidem facimus quod praefatus discretus Hieronymus Thalavera qui praescriptum instrumentum clausit et subsignavit est notarius publicus Barcinonae et de collegio notariorum publicorum eiusdem civitatis Barcinonae, auctoritate regia creatus, et scriba maior curiae nostrae ipsumque officium exercuit et exercet bene, fideliter et decenter eiusque instrumentis copiis, actis et extractis in iudicio et extra ab omnibus ubique fides plenaria adhibita fuit et adhibetur in quorum fidem presentes nostras testimoniales litteras per scribam maiorem curiae nostrae fieri iussimus sigillo nobis commisso officii hic affixo munitus.

Dattum Barcinonae, die prima mensis martii, anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo.

Pro scriba maiore curiae vicariae Barcinonae, Raphael Riera, nottarius.»

Approbo ego, Franciscus Vinyoles, notarius publicus infrascriptus.

Eg(Signe)o Augustinus Savarres, nottarius publicus Gerundae, regia auctoritate substitutus ab herede don Ioannis Çarriera et de Gurb, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae suarumque pertinentiarum nottario, huic exemplo testis.

Eg(Signe)o Petrus Rossello, auctoritate, et cetera, /42v/ substitutione praedictis notarius publicus Gerundae huic exemplo contestis.

Eg(Signe)o Franciscus Vinyoles, notarius publicus Gerundae, regia auctoritate substitutus ab herede don Ioannis Çarriera et de Gurb, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae suarumque pertinentiarum nottario, exemplis huiusmodi suprainscripta informatione fideliter sumpta et per suprascripto dominos connotarios meos ut supra patet testificatum subscripsi et clausi in fidem hodie, XX decembris M DC L VIII.

1. s omesa. 2. clavari escrit al marge esquerre. 3. los detenen ... frau subratllat. 4. na omès al text. 5. segueix septuaginta repetit. 6. de Barce no es llegeix a causa de la tinta esvanida. 7. cansellarias per consellarias. 8. Ídem. 9. Segueix un espai d'una paraula ratllat. 10. Espai d'una paraula il·legible. 11. requestas ... testimoni omès i recollit al final del document, una crida indica l'omissió. 12. Segueix en dit repetit. 13. daven per davan. 14. fer omès.

4

1611 octubre 31. Girona

Sentència de Sebastià Bosch, jutge de la Cort Reial de Girona, que ordena l'excarceració de Joan Ferrer, pagès de Sant Jordi Desvalls, que fou detingut a Girona durant la fira de Sant Narcís, malgrat el privilegi de guiatge i seguretat concedit a la ciutat pel rei Joan II.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Gros*, f. 3-5v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Gros*”... », doc. 2, ex B.

+

Exemplar en virtut de privilegi concedit a la ciutat de Gerona ab lo qual consta ab vot de doctós que stà concedit guiatge y seguretat a todas las personas anans y vinens a la ciutat de Gerona

per tot lo dia del gloriós sant Narcís, que és a 29 de octubre, y per tota la octava del dit gloriós sant Narcís successive.

Noverint universi quod sub anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo undecimo, die vero trigesima prima mensis octobris eiusdem anni intitulata, coram magnifico domino Antonio Tarroja, utriusque iuris doctore, currenti triennio pro sacre, catolice et regie magestate iudice ordinario curie Gerunde, advenit et personalliter comparuit Matheus Blasi, causidicus Gerunde, procurator, et eo nomine Petri Noguer et Feliciam Noguer, patris et filii agriculturalum parochie de Segarono, qui, dicto nomine, eidem magnifico domino iudici obtulit et presentavit quasdam patentes litteras retroclami subsidiarias a curia magnifici vicarii Barchinone emanatas, sub data Barchinone, die vigesima quinta augusti, millesimo sexcentesimo undecimo, adversus et contra Iacobum Farrer y Vaguer et Ioannem Ferrer, agricolas parochie Sancti Georgii de Vallibus, diocesis Gerundensis, pro quantitate causisque et rationibus in dictis litteris contentis, quarum quidem litterarum tenor sequitur et est talis:

Littere.

«Universis et singulis officialibus tam regiis quam aliis et vestrum cuilibet insolidum nos, Maginus Grau, civis honoratus regensque curiam Barchinone, Aqualate et Vallensis, Modiliani et Modilianensis, salutem et honorem. Noveritis quod cum scriptura tertii in curia Gerunde firmata et per notarium ipsius curie latuis continuata, die decimo quarto septembris proxime lapsi, discretus Petrus Aldrich, notarius et scriba dicte curie, procurator Iacobi Farrer y Vaguer et Ioannis Farrer, agriculturalum parochie Sancti Georgii de Vallibus, diocesis Gerunde, prout de eius potestate constat publico debitorii instrumento recepto, penes discretum Petrum Canals, notarium publicum Gerunde, die decimo nono maii, millesimo sexcentesimo decimo, dicto nomine, scripsit et sub pena tertii solvere promisit Petro Noguer et Feliciano Noguer, patri et filio, agricolis parochie de Segarono et suis quadraginta quinque ducatos barcinonenses, vallentes quinquaginta quatri libre barcinonenses, causis et rationibus in dicto instrumento contentis quas solvere promisit termino iam elapso sine dilatione cum salario procuratoris intus Gerundam decem extra vero quindecim solidorum pro die ultra sumptus obligatione personarum et bonorum dictorum obligatorum et cuiuslibet insolidum renuntiatione proprii fori submissione fori curie nostre et cum iuramento prout hec et alia latius in dicto debitorii instrumento et scriptura tertii quibus refertur continetur. Noveritis insuper quod die dattum presentium coram nobis seu in curia nostra comparuit discretus Matheus Blasi, negociator civitatis Gerunde, procurator dictorum [...]orum,¹ qui

dicto nomine retroclamum exposuit contra personas et bona dictorum obligatorum et cuiuslibet insolidum de decem et octo ducatis barcinonensibus pro debito principali, salvo iure et de duodecim solidis barcinonensibus pro expensis factis, /3v/ salvo iure in faciendis quo retroclamo exposito fuimus instanter requisiti de subscripto iuris et iusticie remedio provideri. Et nos, attendentes requisitionem huiusmodi fore iustam et rationi consonam, attento quod privilegio et rigore scripture tertii ex parte sacrae, catolicae et regiae magestatis et auctoritate officii quo fungimur in hac parte, vos requirimus et monemus quatenus visis presentibus et sine mora exequutionem promptam, rigidam, viridem et expeditam faciendi in personis et bonis dictorum obligatorum pro dicta quantitate retroclamata et expensis factis et iuste faciendis verum si rationes coram nobis opponentur ad effectum huiusmodi exequutione non impediendo, non admittatis imo eas ad nos una cum opponentibus remittatis alioquin in defectu iusticie procedemus contra vos et bona vestra hominumque vestris iurisdictionibus, submissorum marchando, pignorando, vendendo et alias ut iuris fuerit a nobis super his aliis litteris seu requisitione minime expectatis.

Datum Barcinone, die vigesimo quinto augusti, millesimo sexcentesimo undecimo.

Scripta in curia vicarii Barcinone pro don Bartolomeo Pont. Antonius Vichisaris, notarius.

In regie curie vicarii Barcinone L XXX V, folio XX III.»

Provisio iudicis ordinarii curie regie Gerunde.

Ihesus. Trigesima octobris, millesimo sexcentesimo undecimo, Antonius Tarroja, utriusque iuris doctor, pro sacra, catolica et regia magestate iudex ordinarius curie regie Gerunde, visis predictis litteris a curia magnifici regentis vicariam Barcinone emanatis et instrumento iudici presentato, visis denique videndis et attentis, attendendis providet quod predictae littere exequantur iuxta illarum seriem et tenorem et ita parte instante officiali cui expectet exequendum consulit.

Tarroja, iudex.

In dorso quarum quidem litterarum instante petente et requirente dicto Matheo Blasi, dicto nomine, per manus magnifici Iacobi Vivas, iudicis ordinarii curie dicti castri Sancti Georgii de Vallibus, fuit et est facta et continuata provisio quedam huiusmodi sub tenore:

Die vigesima secunda octobris, millesimo sexcentesimo undecimo, et dictus iudex ordinarius curie castri Sancti Georgii de Vallibus subscriptus, visis quibusdam litteris exequutoriis retroclami a curia magnifici vicarii civitatis Barcinone ad instantiam procuratoris Petri Noguera, loci de Sagarono, diocesis Gerundensis, et Felitiani Noguera, eius filii, contra personas et bona Iacobi Farrer y Vaguer et Ioannis

Farrer, agrorum parochie dicti castri, sub data Barcinone, vicesima quinta augusti proxime lapsi expeditis et huic curie presentatis per eundem procuratorem, videndis denique visis et attendendis, attentis et singulariter attentis privilegio et rigore scripture tertii et stylo presentis curie et alias providet quod predictae littere debite executioni deducantur pro quantitibus in illis contentis in personis et bonis predictorum Ferrer y Vaguer et Ioannis Farrer iuxta illarum seriem et tenorem et ita parte instante exequendum consulit officiali dicti castri iuris ordine et stylo curie servatis concessa copia intimetur.

Vivas, iudex.

Conclusio.

Die quinta novembris, millesimo sexcentesimo undecimo, in facto requisitorum pro parte syndici universitatis Gerunde et Mathei Blasi, causidici Gerunde, procuratoris Petri et Feliciani Nogues,² agrorum parochie de Segarono, respective presentatarum magnificis dominis baiulo, iudici surrogato Gerunde, presentatis una cum quodam privilegio regio et preconizatione cum illius publicatione in presenti civitate facta, intus studium domus dicti magnifici iudicis surrogati, pro colloquio tenendo fuerunt et sunt convocati et congregati infrascripti doctores, videlicet: Michael Prats, fisci advocatus maior, Michael Abrich et Franciscus Prats, utriusque iuris doctores Gerunde. Qui quidem supradicti magnifici doctores lectis dictis requisitionibus, privilegio et preconizatione ac apellatione pro parte dicti Blasi, dicto nomine interpositis, ac etiam visis literis retroclami a curia magnifici regentis vicariam Barcinone, expeditis ad instantiam dicti Blasi, dicto nomine, contra Iacobum Farrer y Vaguer et Ioannem Ferrer, agricolas parochie Sancti Georgii de Vallibus, sub data Barcinone, die vicesima quinta augusti, millesimo sexcentesimo undecimo, et provisione in calce seu pede earundem facta per magnificum Antonium Tarroja, iudicem ordinarium Gerunde, facta die trigesima prima octobris proxime lapsi, fuerunt et sunt voti et intentionis quod traditis per prius /4/ apostolis reffutatoriis pretense apellationi pro parte dicti Blasi, dicto nomine, die presenti interposite dictus Ioannes Ferrer del Pou, agricola parochie Sancti Georgii de Vallibus, in vim dicti regii privilegii et pro observancia illius relaxetur a carceribus in quibus detinetur liber ab omnibus expensis.

Dictis die et anno, infrascriptus iudex subrogatus, insequendo conclusionem suprafactam, providet traditis per prius apostolis negativis sicuti cum presenti tradit dicte apellationi quod dictus Ioannes Ferrer del Pou relaxetur a carceribus in quibus detinetur liber ab omnibus expensis et ita exequendum consulit magnifico domino baiulo.

Bosch, subrogatus.

Que quidem provisio et omnia et singula in ea contenta ipsa et eademmet die de dictis mandato et instancia fuerunt intimata et nottificata dicto Matheo Blasi, dicto procuratorio nomine, tilleto intime propter cuis absenciam eius uxori tradito et dimisso per Michaellem Refart, nuntium presentis curie regie Gerunde, sich refferentem et relationem facientem. Item etiam dicta provisio et omnia et singula in ea contenta de dictis mandato et instancia fuerunt intimata et nottificata magnifico Ioanni Michaeli Abrich, pro sacra, catolica et regia magestate baiulo Gerunde, reperto intus presentem curiam regiam Gerunde dicto die, requires illum quatenus dictam provisionem obtemperaret per communicationem et ostentionem dicte provisionis sibi facte per me, Narcissum Call, scribam curie regie Gerunde, et presentis cause qui quidem magnificus baiulus premissis respondendo dixit: *que està prest y aparellat de exequir y obtemperar la present provisió vuy dia present feta per dit magnífich jutge subrogat de consell de alguns magnífichs doctors que per ço són estats congregats.*

Postea autem ipso et eodemmet die dicti magnifici baiulus et iudex subrogatus curie regie Gerunde iusserunt et percipierunt michi, Narcisso Call, scribe curie regie Gerunde, quatenus hic in presenti originali processu filo consuere prout filo consui quoddam privilegium regium, et quedam preconitzacio super contentis in dicto privilegio, et quasdam requisitiones dictis magnificis baiulo et iudici subrogato presentatas, et quandam apellationem dicto magnifico iudici subrogato presentatam, quarum tenor talis est:

Privilegium.^a

«Nos Ioannes, Dei gratia [rex] Aragonum, Navarre, Valentie, Maioricarum, Sardinie et Corcice, comes Barcinone, dux Athenarum et Neopatrie, ac etiam comes Rossilionis et Ceritanie, ut vos iurati, proceres et universitas civita[ti]s Gerunde, qui, ut fidelissimi nostre corone, continuo et absque temporis intermissione summe diligencie studio insudatis curaque est vobis, ne quid rebelles et inobedientes nostre excellentie adversus nostras partes dictam civitatem et contententes pro nostro nomine prevaleant, ab idque preter neus vulnera et alia personarum pericula plura bona et maiorem partem fortunarum vestrarum consumseritis, quo dignum et congruum arbitramur ut tanta onere per vos passa aliquid muneris et emende predictorum sententias, dictis igitur respectibus moti, volentes vos ut dictam civitatem favore prosseque gratioso, utque dicta civitas continue suscipiat incrementum, tenore presentis carte nostre vobis dictis iuratis et probis hominibus et singularibus universitatis dicte civitatis concedimus quod in eadem civitate sint et celebrentur tribus vicibus in anno mundine,³ quorum primi sint et celebrentur in festo

sancti Narcissi corporis, sancti dicte civitatis, et durent per decem dies tunc continue sequentes; alie sint in festo beate Marie mensis februarii et per alios decem dies post dictum festum durature; alie sint in festo sancti Dominici per alios decem dies ex post durature, in quo quidem festo virtute concessionis regie iam celebrantur et possint celebrari mundine,⁴ et sich deinde anno quolibet in dictis festis cum continuatione dictorum decem dierum cuiuslibet festi dicte mundine celebrentur. Volentes et concedentes quod omnes et singuli, cuiuscunque legis, estatus et conditionis exhistant, ad mundinas⁵ predictas venientes cum omnibus rebus et mercibus suis, quas secum detulerint, sint salvi pariter et securi in veniendo, estando /4v/ et redeundo et sub nostri protestatione et guidatico spetiali, sich quod non possint capi, detineri, pignorari, marchari seu aliquattenus impediri culpa, crimine vel debitis alicuius, nisi ipsi in eis principales fuerint aut fideiussorio nomine obligati nec etiam in his casibus, nisi prius in eis facta inventa fuerit de directo. Enprimus⁶ tamen et excludimus proditores et fabricatores falce monete, violatores itinerum, sodomitas et crimen lese magestatis comittentes. Mandantes per presentem cartam nostram gubernatori nostro generali, viccariis, baiulis et aliis offitialibus dicte civitatis, et aliis ad quos espectet, ad penam mille florennorum auri de bonis contrafacientium exigendam nostrisque erariis aplicandam, quod privilegium et concessionem nostram huiusmodi perpetuo teneant firmiter et observent, tenerique et observari faciant, et non contrafaciant seu veniant aliqua ratione, imo offitiales ipsi, si et quando pro parte dicte universitatis dicte civitatis extiterint requisiti vel eorum aliquis fuerit requisitus, in locis iurisdictionum eis comissarum ea faciant voce preconia publicari, si quis autem, ausu ductus temerario, contra predicta venire presumpserit, preter dictam penam, cui suo [casu]⁷ rigida non deerit exequucio, iram et indignationem nostri nominis se noverit incurrisse, dampno illato parti plenarie restituto et satisfacto. In cuius rei testimonium presentes fieri iussimus nostri comuni sigillo impendenti munitam.

Dattum Cesarauguste, die vigesimo septimo septembris, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio, regnique nostri Navarre anno trigesimo octavo, aliorum vero regnorum nostrorum sexto.

Rex Ioannes.

Dominus rex mandavit michi Dominico Diego. Et viderunt eam Ioannes Pages, cui fuit comissa ut eam videret, Ferdinandus de Tragillo,⁸ regens thesaurariam, et Petrus Torrelles, conservator regii patrimonii.

Vidit vicecancellarius. Vidit Ferdinandus de Trogillo,⁹ regens thesaurariam. Vidit Petrus Corellis,¹⁰ conservator.

[In diversorum XV°], folio C L XV.

De premisis fidem facio ego Raphael Albert, notarius publicus et secretarius dominorum iuratorum et Concilii civitatis Gerunde, manu propria subscribentem.

Preconitzatio.

«Oíats tothom generalment que us notifícan¹¹ hi us fan a saber de part de l'il·lustre senyor don Onofre de Cruyllas y de Urrea, veguer, y del molt magnífich senyor Joan Miquel Abrich, ciutadà, per la sacra, catòlica i règia magestat del rey, nostre senyor, batlle de la present ciutat de Gerona, a requesta y ordinació dels magnífichs senyors jurats de la dita ciutat, com lo senyor rey haze atorgada fira de vuyt dias quiscun any, los quals coménsan a córrer quiscun any lo vespre dels Apòstols, qui és a vint-y-vuyt del present y corrent mes de octubra. Per ço, ab tenor de la present pública crida, intíman y notifícan a tothom generalment qui vulla venir dit dia de sanct Narcís y los set dias després consequutius en la dita fira que-s tindrà en la dita ciutat, ab qualsevols bestiar, robas, mercaderias y vituallas, que vingan y vàjan ab bon guany y bona ventura, guiats y assegurats salvament y segura sots fe y guiatge del dit senyor rey, a tothom serà lícit y permès comprar franchament y segura, qualsevol ordinacions en contrari fetas no contrastans, exceptat emperò que no sían barros traydors, trencadors de camins, lladras, sodomitas o que hàjan iniuriat ad algú de la present ciutat perquè no se'n puga seguir escàndol. E perquè sàpian los qui amanaran bestiar en dita fira lo loch ahont tindrà de estar, ab lo present los assígnan y depútan tot lo arenal de Onyar, ço és des del pont fins a la font del Rey, y també se notifica y fa asaber a tothom generalment com tot lo bestiar vindrà i-s vendrà en dita fira, ço és lo dit dia de sanct Narcís y lo sendemà, seran franchs de pagar tot dret de mercaderia y de lleuda, y les demés robes y mercaderies seran franchas del dit dret de mercaderias, exceptat emperò lo oli que pagarà los drets com se acostuma.»

Que quidem preconitzacio die vigesima septima mensis octobris, millesimo sexcentesimo undecimo, fuit publicata per loca solita presentis civitatis Gerunde per Franciscum Mallol et Bartholomeum Ialmar, curritores dicte civitatis, /5/ sono tube, prius emisso illam prelegetem Petrus Puig, scriptore Gerunde.

De premissis fidem facio ego Raphael Albert, notarius publicus et secretarius dictorum dominorum iuratorum et Concilii civitatis, manu propria subscribentem

Requisitio.

«Notori és a vostra mercè, senyor balle de la present ciutat, que per privilegis reals a la universitat d'esta ciutat concedits per

vostra mercè, jurats en lo introhit de son offici, està concedit guiatge y seguretat a todas las personas anants y vinents en esta ciutat per tot lo dia del gloriós sanct Narcís, qui és a vint-y-nou de octubra, fins per tota la octava de dit gloriós sanct puix que vostra mercè en particular ha jurats dits privilegis y manat publicar, com de fet per orde y manament de vostra mercè són estats publicats a requesta y ordinació dels il·lustres senyors jurats d'esta ciutat per los llochs acostumats de aquella lo dia de dijous proppassat que comptàvam vint-y-set del dit mes de octubra, com consta ab acta rebut de dita publicació en poder de Rafel Albert, notari y secretari de dits senyors jurats. Y dits privilegis és notori estan en viril obse[r]vança,¹² noresmenys no ha vostra mercè lo dia de dilluns proppassat pèndrer y capturar y possar en los càrcers reals d'esta ciutat a Joan Farrer del Pou, del lloch de Sanct Jordi Dezvalls, per algun pretès deuta civil en menyspreu y violació de dits privilegis y contra lo jurament per vostra mercè prestat y la disposició de ditas cridas de manament de vostra mercè publicadas. Per ço y altrament, comparent devant de vostra mercè lo síndich de la universitat de la present ciutat de Gerona y lo legítim procurador de dit Farrer, tant *coniunctim* com *divisa*, requiran a vostra mercè que encontinent deslliure de dits càrcers a dit Farrer, franch de todas despesas, y dit guiatge y privilegis reals observe y la injúria y danys satisfasse y esmene, altrament y en tot cas protestan contra vostra mercè y sos béns y fermanças de major injúria en son cas y lloch estimadora agravi interessos y despesas y de todas cosas lícitas y permesas de protestar. *Requirens vos notarium.*»

Alia requisitio.

«En los dias passats, a instància de Matheu Blasi, com ha procurador de Pere Noguer y Felicià Noguer, de Segaró, fou presa y capturada la persona de Joan Farrer del Pou, de Sanct Jordi, en virtut de reclam y lletras de la cort del magnífich regent la vegaria de Barcelona, y aquella fou posada en los càrcers de la present ciutat ab provisió del magnífich misser Antoni Tarroja, jutge ordinari de aquella, y és vingut a oydas del dit instant que vostra mercè, misser Sebastià Bosch, jutge subrogat de dit misser Tarroja, hauria provehit o voldria provehir que dit Farrer fos relaxat de dits càrcers sens ésser ell, dit instant, pagat, y com de justícia fer no-s puga per no haver-i com no-y ha rahó ni causa legítima, per ço dit Blasi, en dit nom constituït, devant de vostra mercè, senyor balle y subrogat de jutge, *coniunctim seu divisim*, a lo hu com aconcellant y a l'altre com exequent, ab los presents scrits los requer que no tràgan dit Farrer de dits càrcers si no és procehint legítima satisfacció y paga feta a dits sos principals altrament protesta de tots danys, interessos

y injúrias y del deute y despesa, certificant lo que·s procehirà contra vostras mercès per totas aquellas vias y maneras que millor de dret serà lícit y permès. *Requirens vos notarium.*»

Appellatio.

«La provisió per vostra mercè, misser Sebastià Bosch, doctor en drets de Gerona, feta com ha jutge subrogat ab la qual sia provehit que Joan Farrer del Pou, de la paròchia de Sanct Jordi, que a instància de Matheu Blasi, com ha procurador de pare y fill Noguers, /5v/ de Segaró, estava detingut en los càrcers reals de la present ciutat per lletras de reclam de la cort del magnífich regent la vegaria de Barcelona y per provisió feta per lo magnífich misser Antoni Tarroja, jutge ordinari de la dita ciutat, fos relaxat és nul·la, iniusta, preiudicial y a dits Noguers molt gravatòria perquè, no havent com no ha dit Farrer pagat a dits sos principals lo deute per lo qual estava pres, no podia ésser relaxat per no haver·i com no·y havia causa sàltim justa per a fer tal provisió y per altrás causas y rahons dels actas resultants y altres en son cas, lloch y temps deduhidores, les quals vol haver assí per expressadas com si de mot en mot se diguessen. Per tant y altrament lo dit Blasi, sens preiudici dels drets de sos principals y de la requesta presentada, diu de nullitat de dita provisió, y en quant fos de algun momento ne provoca, recorra y apel·la a l'excel·lentíssim senyor lloctinent general y al real consell, y an aquell o aquells al qual o als quals, de dret o altrament, provocar, recórrer y apel·lar eo dir de nul·litat dega, demanant ab gran instància y veus geminadas apòstols reverencials ésser·li concedits, de la denegació dels quals altre y altre vegada provoca, recorra y apel·la y apòstols *ut supra ac omni meliori modo* demana. *Requirens vos notarium.*»

Vigore cuius quidem provisionis facte per dictum magnificum iudicem subrogatum, die quinta mensis novembris, millesimo sexcentesimo undecimo, insequendo conclusionem factam per magnificos doctores ad id congregatos, dictus magnificus baiulus obtemperando dicte provisioni a dictis carceribus regiis mandavit abstrahere, liberare et relaxare, prout de facto fuit liberatus, abstractus et relaxatus, dictus Ioannes Farrer del Pou, franchus ab omnibus expensis de quibus et cetera, acta et cetera.

Copia huiusmodi in his precedentibus tribus pergameni folis huius forme maioris presenti comprehenso aliena manu scripta sumpta extitit ab originali processu ducto in curia regia Gerunde, penes me Narcissum Call, scribam eiusdem curie regie Gerunde, fuitque cum eodem originali de verbo ad verbum fideliter comprobatus ut igitur huic copie in iudicio et extra ab omnibus fides in dubia adhibeatur ubique plene impendatur ego, dictus Narcissus Call, scribe maioris dicte curie, propter absentiam don Narcissi Fabrega, scribe maioris dicte curie, hec me subscribo et meum solitum appono sig(*Signe*)num.

1. *Espai de 4 lletres aprox. il·legible.* 2. *Nogues per Noguera.* 3. *mundine per nundine.* 4. *Idem.* 5. *mundinas per nundinas.* 6. *Enprimus per Excipimus.* 7. *Al Llibre Groc hi consta un espai en blanc.* 8. *Tragillo per Trugillo.* 9. *Trogillo per Trugillo.* 10. *Corellis per Torrelles.* 11. *noti es repeteix en començar la columna següent.* 12. *r omesa.*

a. A. Original: AHCG, *Pergamins*. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 131v-132. a G. JULIOL I ALBERTI, *Llibre Vermell de la ciutat de Girona (1188-1624)*, Girona-Barcelona, 2001, doc. 137, ex. B. Reg. J. VILLAR I TORRENT, N. SURIÀ I VENTURA, *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona*, Girona-Barcelona, 2005, doc. núm. 1727, ex. A.

5

1617 març 31. Girona

Sentència de Francesc Castelló, jutge de la Cort Reial de Girona, que estableix que les penes es reparteixin en tres parts, entre l'executant, l'acusador i la capella de Sant Miquel de la casa de la ciutat, tal com diuen les ordinacions dels jurats de la ciutat. S'adjunta la pena imposada als qui no respectin la manera establerta de vendre vi i oli i la llista de les crides públiques sobre el repartiment de les penes.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 1-2v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”... », doc. 1, ex B.

+

Exemplar ab lo qual consta, ab vots de doctós, que las penas posadas en virtud de ordinacions fetas per los senyós jurats no sían íntegrament aplicadas al fisch sinó tant solament la tercera part.

Die trigesima prima mensis martii, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo decimo septimo.

Magnificus Franciscus Castello, utriusque iuris doctor et pro sacra, catolica et regia magestate iudex ordinarius curie regie Gerunde, tradidit et liberavit michi Narcisso Call, scribe dicte curie regie Gerunde, copiam requisitionis sibi presentate ut dixit die presenti, instante discreto Narcisso Fabraga, scriba dicte curie et sindico universitatis presentis civitatis Gerunde, penes discretum Raphaellem Albert, notarium publicum et secretarium Concilii dicte civitatis, necnon et copiam quarundam ordinationum factarum per magnificos iuratos dicte civitatis ac memoriale aliquorum instrumentorum ut illa omnia insererem seriatim prout inserui et sunt tenoris sequentis:

«Sequitur dicta requisicio presentata magnifico Francisco Castello, utriusque iuris doctore, iudici ordinario curie regie Gerunde, ad instantiam discreti Narcissi Fabraga, sindici civitatis Gerunde:

Vostra mercè senyor Llätzer Moner y Carol, mercader y lo co-
rrent trienni balle, y vostra mercè senyor Francesch Castelló, doctor
en drets y jutge ordinari de la cort real de Gerona, en lo introhit de
llurs officis, respective han jurat que exequirían y exequutarían las
ordinacions dels magnífichs jurats de la present ciutat, e com los dits
magnífichs, hajan ordenat per bé públich y utilitat de la dita ciutat las
ordinacions, còpia de les quals se'ls done y lliure, inseguint la antiga
y inveterada consuetud de dita ciutat inconcussament observada, per
ço lo síndich, y en dit nom de dita ciutat, al tot lo millor modo,
etcètera, suplica y en quant menester sia requer a vostres mercès
y a quiscú d'ells, lo hu exequint y lo altre aconcellat, que ab degut
effecte observen ditas ordinacions y manen publicar aquellas, y donen
llicència en què-s publiquen aquellas en la forma acostumada que
altras oficials predecessors de vostres mercès han fet y acostumat,
y no·u differèscan, altrament y en cas de recusació protesta contra
de vostres mercès y quiscú de vostres mercès de la contravenció y
violació de llur propri jurament y del que ha promès y jurat, y de
[...]la¹ danys, despesas y de convenir-los-ne devant degut superior.
Requirens vos notarium.

Sequitur ordinacio facta per magnificos iuratos Gerunde:

Die trigesima martii, millesimo sexcentesimo septimo, domini
iurati, absent Real eorum coniurato, ab huiusmodi actu absente,
fecerunt ordinationes sequentes:

Los il·lustres senyors jurats de la ciutat de Gerona, attenents y
considerants que los tavarners de dita ciutat recusàvan en vendra als
poblats y habitants en aquella vins per llurs provisions ab menuts
geronins fabricats per dita ciutat en virtut de privilegis reals a ella
concedits y /1v/ atorgats, no trobàvan vins si no era pagant-los ab
moneda de plata, y encara los vins que venían éran mixturats y rohins,
lo que tot redundave en dany de dits poblats y habitants; y axí, per
a llevar dits abusos y perquè dits poblats y habitants tingan deguda
y bona provisió de vins bons y altrament, han deslberat y ordenat
que dita ciutat per son compte provehesca de vins a dits poblats, y
que fóssan elegidas certas persones, com han ja elegides en alguns
llocs de dita ciutat, per vèndrer los vins seran necessaris per dita
provisió de dits poblats y habitants anants y vinents en aquella, axí
blanchs com clarets, les quals persones elegides tindran devant llurs
portas per senyal un teuló de fusta pintat ab las armas de dita ciutat,
en manera que qualsevol persona qui vulla comprar qualsevol manera
de vins vagen en les cases de les persones per ço elegides ahont los
vendran vins bons y pendran qualsevols menuts, axí nous com vells
fabricats per dita ciutat en virtut de dits privilegis, sens fer excepció
si són nous o vells, sols sían fabricats per dita ciutat.

Ítem, han deslberat y ordenat que d'esta ora al devant ninguna persona *etiam* los tavarneras ni bodagoners, tavarneras ni bodagone-ras, no púgan ni los sie lícit vèndrer en la present ciutat ni llímit d'ella ningún gènere de vins en gros ni a la menuda si no són les dites persones elegides per dits senyors jurats, les quals vendran per compte de dita ciutat. Y açò sots bant y pena de dotse lliuras y de pèndrer los vins que vendran per quiscú e quiscuna vegada que serà trobat o provat ésser fet lo contrari, aplicadora dita pena quant a la tercera part a l'official exequant, quant a l'altre tercera part a la capella de Sanct Miquel de les cases del Consell de dita ciutat, y quant a la restant tercera part a l'acusador.

Ítem, que d'esta hora al devant ningun hostaler ni altra persona que recúllan en llurs casas y hostals hostes y passatgés no púgan donar a beure en aquells si no és comprant dels vins que ditas personas elegidas tindran per vendra per compta de dita ciutat, y açò sots la dita pena aplicadora com alt està dit.

Ítem, també han deslliberat y ordenat que d'esta hora al devant ninguna persona de qualsevol estament, grau o condició sie gose o-n presuma vèndrer en la present ciutat y llímits d'ella olis alguns, a la menuda y de mija bóta en abaix, si no són las personas que per dits senyors jurats seran per ço destinadas y elegides, les quals també tindran en llurs casas uns teulons ab lo senyal de dita ciutat. Y açò sots la dita pena de dotse lliuras y de pèdrer dits olis aplicadora com alt està dit, no entenent per ara compèndrer la plassera de la plassa de l'Oli.

Testes Raphael Mascaros, Michael Sobira, virgarii dictorum dominorum iuratorum.

De premissis fidem facio ego Raphael Albert, notarius publicus et secretarius dictorum dominorum iuratorum et Concilii dicte civitatis, manu propria subscribens.

Memorial de las cridas se són fetas en virtut de ordinació per los senyors jurats de Gerona en virtut de privilegi real per manament del senyor governador, veguer y balle de Gerona, fent tres parts de les penes, ço és a l'official exequant la una, altra a la obra de la capella de la casa de la ciutat y altra a l'acusador, com ab ditas cridas més llargament se porà vèurer:

Primo, a 21 novembra 1446

Més, a 3 de agost 1454

Més, a 26 marçs 1457

Més, a 13 agost 1462

Més, a 18 abril 1474

Més, a 15 marçs 1483

Més, a 9 fabrer 1486

Més, a 14 febrer 1495
 Més, a 26 juliol 1497
 Més, a 7 setembre 1497
 Més, a 20 març 1507
 Més, a 23 febrer 1514
 Més, a 12 febrer 1517
 Més, a 6 febrer 1523
 Més, a 13 febrer 1538
 Més, a 17 octubre 1548
 Més, a 11 gener 1559
 Més, a 4 gener 1561
 Més, a 6 febrer 1565
 Més, a 9 desembre 1586
 Més, a 31 gener 1587
 Més, a 20 juliol 1589
 Més, a 29 de dit alt 1589
 Més, a 3 febrer 1592
 Més, a 26 gener 1597
 Més, a 8 març 1597
 Més, a 14 febrer 1598
 /2/ Més, a 30 desembre 1599
 Més, a 7 gener 1600
 Més, a 28 febrer 1600
 Són las cridas se féran quant Torrent arrendà las tavernas:
 Més, a 7 gener 1600
 Més, a 29 febrer 1600
 Més, a 13 abril 1609
 Més, a 18 abril 1615

De premissis fidem facio ego Raphael Albert, notarius publicus et secretarius dominorum iuratorum et Concilii civitatis Gerunde, manu propria subscribens, hodie trigesima prima martii, millesimo sexcentesimo decimo septimo.»

Die trigesima prima martii, millesimo sexcentesimo decimo septimo, in facto supplicationis seu requisitionis die presenti presentate per syndicum presentis civitatis magnificis baiulo, iudici ordinario curie regie Gerunde, super publicatione ordinationum per magnificos iuratos eiusdem civitatis factarum super quarum publicatione dictus magnificus baiulus vult stare concilio dicti magnifici iudicis ex eo quia prout dictus magnificus iudex verbo retulit tota pena dictarum ordinationum non applicatur fisco, intus studium dicti magnifici iudicis fuerunt convocati et congregati infrascripti magnifici doctores, videlicet: Franciscus Cudina, fisci advocatus maior, Sebastianus Bosch, Iacobus Vivas, Paulus Scura, et Guillermus Cavanyas, utriusque iuris doctores

Gerunde. Qui quidem magnifici doctores, videlicet dicti Bosch, Vivas, Scura et Cavanyas, visis dicta supplicatione seu requisitione et dictis ordinationibus et memoriali preconizationum ordinationum per olim iuratos dicte civitatis de mandato regentis vices gubernatoris, vicarii et baiuli et aliorum officialium regionum curie regie Gerunde, ab anno millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto successive usque ad annum millesimum sexcentisimum decimum quintum continuatarum, factarum et publicatarum super diversis rebus et presertim super victualibus cum quibus pene integre in dictis ordinationibus apposite non aplicantur integre fisco sed tantum tercia pars. Visis pluribus originalibus dictarum ordinationum in dicto memoriali contentarum sub forma predicta, videlicet quod pena integra non aplicatur fisco sed solum in tertia pars, ex quibus et alias constat dictos iuratos a tempore immemoriali, citra et ultra continue per dictum tempus usque ad huc fuisse et esse in possessione seu quasi aplicandi penas pecuniarias forma supradicta, et dictos officiales regiois qui pro dicto tempore fuerunt, fuisse et esse, in possessione seu quasi publicari faciendi similes ordinationes cum simili applicatione penarum pecuniarum et alias, unanimes et concordantes sunt voti et intentionis quod per dictum dominum iudicem consulatur dicto magnifico baiulo, quod dicte ordinationes publicentur modo et forma prout fuit supplicatum et requisitum et per predecessores in suo officio solitum est fieri; dictus vero magnificus Franciscus Cudina est voti quod nisi aplicentur pene dictarum ordinationum de quarum publicatione agitur in totum erariis domini nostri regis non publicentur quin prius consulatur excellentissimus dominus locumtenens et seu regium concilium, ita consulit dicto magnifico iudice quatenus consulat dicto magnifico baiulo.

Ihesus. Trigesima prima martii, millesimo sexcentisimo decimo septimo, concessa copia, et dictus et infrascriptus iudex, visa supplicatione seu requisitione per honorabilem syndicum presentis civitatis Gerunde, magnifico Lazaro Moner et Carol, baiulo dicte civitatis, et michi ut iudici prefato presentata. Visis ordinationibus supradictis et memoriali preconizationum ordinationum per olim magnificos iuratos dicte civitatis de mandato regentis vices gubernatoris, vicarii et baiuli et aliorum officialium regionum curie regie Gerunde, ab anno millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto successive usque ad annum millesimum sexcentisimum decimum quintum continuatarum, factarum et publicatarum super diversis rebus et presertim super victualibus. Visis relatione dictorum magnificorum Gerundae doctorum et illorum conclusione, insequendo vota et conclusione dictorum magnificorum dominorum Sebastiani Bosch, Iacobi Vivas, Pauli Scura et Guillermi Cavanyas, consulit dicto magnifico baiulo quod dicte ordinationes publicentur modo et forma /2v/ et prout fuit

supplicatum et requisitum, et per predecesores dicti domini baiuli solitum est fieri intimetur.

Castello, iudex.

Die tertia aprilis, dicti anni millesimi sexcentissimi decimi septimi, instante dicto Narcisso Fabrega, sindico dicte civitatis, fuit intimata et notificata et per me dictum scribam lecta et intelligi data proxime dicta provisio per dictum magnificum iudicem facta die trigesima prima martii proxime lapsi, dicto magnifico Lazaro Moner y Carol, baiulo, intus curiam regiam Gerunde, reperto qui respondendo dixit: *que està prest y aparellat de seguir lo consell de son jutja y que-s fassa y pose en exequució lo contengut en dita provisio continuant en la publicació de ditas cridas que aquelles se publiquen inseguint lo tenor de dita provisio y consell a ell donat per dit magnífich jutge.* De quibus acta Gerunde uti supra presentibus superius nominatis et pro testibus discreto Antonio Jorda, scriba dicte curie, et Guillermo Almar, portario baiulie generalis civitatis et stationis Gerunde.

Copia huiusmodi in his precedentibus duabus pergameneii foliis huius maioris forme presenti comprehensa aliena manu scripta sumpta extitit ab originali processu ducto in curia regia Gerunde ad instantiam sindici civitatis Gerunde contra magnificos baiulum et iudicem curie regie Gerunde penes me Narcissum Call, scribum eiusdem curie et processus, fuitque cum eodem originali de verbo ad verbum fideliter correcta et comprobata ut igitur huic copie in iudicio et extra ab omnibus fides indubio adhibeatur ego dictus Narcissus Call, scriba dicte curie regie Gerunde, propter absentiam domini Narcissi Fabrega, scribe maioris dicte curie, hec me subscribo et meum solitum appono sig(Signe)num.

1. *Espai de 5 lletres aprox. il·legible a causa del mal estat de la tinta.*

6

1617 juny 14. Barcelona

Sentència dels assessors de la Diputació del General de Catalunya que estableix que només podran ocupar el lloc de diputats i oïdors de comptes del braç reial els ciutadans honrats de Girona de cinquena generació com a mínim. Segons aquesta sentència s'anul·la l'extracció com a oïdor de comptes de Segimon Coll, doctor en medicina, perquè ni ell, ni el seu pare, ni el seu avi, no són ni van ser ciutadans honrats de Girona.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 9-10v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”... », doc. 4, ex B.

Sentència donada per los assessors de la Diputació de Catalunya ab la qual se declara a qui tòcan los llochs de oydors y diputats¹ reals de Gerona.

Christi nomine invocato. Admodum illustres domini deputati et auditores computorum Generalis Cathaloniae.² Viso presenti processu et signanter supplicatione oblata die octava iunii, millesimo sexcentesimo decimo sexto, per Bartholomaeum Pont, syndicum civitatis Gerundae, qua supplicat inseculationem factam die decima quinta maii proxime lapsi de persona Sagismundi Coll, Barcinone residentis, inseculati in locum auditoris computorum dicti Generalis pro brachio regali vacante per inseculationem factam in deputatum dicti Generalis de persona Sebastiani Bosch, utriusque iuris doctoris, civis honorati, matriculati et inseculati in bursa Consilii dictae civitatis pro non facta haberi ipsamque iuxta capitulum XVIII curiarum anni M D XXXX II, nulla declarari delendo dictum Sagismundum Coll seu illius nomine a libro animae seu inseculationis auditorum dicti Generalis pro brachio regali, cum predicta inseculatio fieri non potuerit uti praeiudicialis dictae civitati Gerundae et civibus honoratis illius; et quia causa ex sera natura est sumaria ipsam sumarie et per compareant partes tractari et quod procurator generalis dicti Generalis in ea assistat seu paret faciat et pro his cartella citatoria stillate expediri prout haec et alia in dicta supplicatione continentur ad quam fit relatio. Visa supplicatione commissione facta assessoribus dicti Generalis et provisione inde sequuta. Visis litteris citatoriis in dictum Sagismundum Coll expeditis cum earum debita presentatione. Visa scedula libelli oblatis per dictum Pont die secunda iulii, millesimo sexcentesimo decimo sexto. Visa potestate dicti Bartholomaei Pont, sibi attributa per Narcissum Fabrega, syndicum dictae civitatis Gerundae, die 24 septembris 1614, de qua fidem facio Hieronymus Bosch, notarius, civis Barcinone. Visa supplicatione oblata per Nicholaum Negre, causidicum Barchinone, uti procuratorem dicti Sagismundi Coll, die septima iulii 1616. Visa potestate dicti Nicholai Negre sibi concessa per dictum Sagismundum Coll, medicinae doctorem, naturalem parrochiae Sancti Michaelis de Pineda, vicariae Gerundae, die 21 iunii 1616, in posse Jacobi Baptista Bassol, notarii villae Oloti. Visis articulis per dictum Pont, dicto nomine, die 22 augusti 1616 oblatis. Visis scedulibus per partes respective 29 augusti et prima septembris, et 10, 11 et 15 octobris 1616 oblatis. Visa certificatoria³ expedita per Petrum Paulum Vidal, scribam maiorem Generalis Cathaloniae, qua fidem facit dictum Sagismundum Coll, die 15 maii 1616, fuisse inseculatum pro brachio regali in auditorem computorum Generalis Cathaloniae in locum dicti Sebastiani Bosch, iuris doctoris, civis Gerundae, ex eo quia dictus

Sebastianus Bosch fuit inseculatus in deputatum dicti Generalis pro dicto brachio regali. Visa provisione facta die 25 octobris 1616 per assessores Generalis super partium altercatis. Visa supplicatione /9v/ oblata die 31 octobris 1616 per dictum Negre, dicto nomine, qua supplicat provisionem factam in favorem sindici civitatis Gerundae et in odium dicti Sagismundi Coll, sui principalis in [...]⁴ commutari et dictam supplicationis causam committi tribus doctoribus iuxta stylum. Visa provisione et nominatione factis die decima novembris 1616, qua fuit predicta causa supplicationis commissa Jacobo Areny, Petro Fontanella et Hieronymo Clos, utriusque iuris doctoribus, et provisione per eos facta. Visa scedula per dictum Pont, dicto nomine, die 29 novembris 1616 oblata. Visis litteris provisionis et nominationis factae per diputatos Generalis Cathaloniae de persona Dominici Puy-nau, in custodem dicti Generalis, datis Barcinone, die 20 septembris 1602. Visis quibusdam litteris citatoriis a dictis deputatis seu eorum concistorio emanatis adversus Ioannem Michaellem Savarres, civem honoratum Gerundae, instante Raphaele Capmany, domicello eiusdem civitatis, datis Barcinone, die 22 augusti 1602. Visa quadam certificatoria facta per Salvium Fabrega, notarium et scribam Deputationis localis civitatis et collectae Gerundae. Visa scedula per dictum Pont, dicto nomine, die 14 dezembris 1616, assignationis ad sententiam oblata. Visis articulis per dictum Coll die 13 februarii 1617 oblatis. Visis scedulis per partes respective oblatis. Visa sententia lata die 25 februarii 1617 per deputatos et auditores computorum dicti Generalis, qua fuit dicta provisio facta 25 octobris 1616 confirmata. Visis scedulis per dictum Pont, dicto nomine, die 28 februarii, et 4 et 10 martii oblatis. Visa quadam certificatoria facta per Raphaelem Albert, notarium publicum Gerundae et secretarium et scribam iuratorum et Consilii eiusdem civitatis. Visis articulis per dictum Nicholaum Negre, dicto nomine, die 24 aprillis 1617 oblatis. Visis scedulis per partes respective die 26 aprillis, 9, 11, 18, 22, 24, 29 et 30 maii 1617 oblatis. Visa quadam deliberatione facta per deputatos Generalis die quinta dezembris 1609. Viso voto sive consilio dato per egregios Ioannem Gallego et don Petrum Soler, doctores regii consilii presentis Cathaloniae principatus, super dubio eis pro parte visitorum dicti Generalis proposito, de quo fidem facit dictus Hieronymus Bosch, notarius. Visa scedula oblata per dictum Negre, dicto nomine, die 6 iunii 1617. Visa certificatoria facta per dictum Raphaelem Albert, notarium et secretarium iuratorum et Consilii dictae civitatis Gerundae, inseculationis factae die prima ianuarii 1598 de persona Ioannis Fontanet in civem manus maioris dictae civitatis. Visa quadam alia certificatoria facta per dictum Salvium Fabrega, notarium et scribam Deputationis localis civitatis et collectae Gerundae, data Gerundae, die

8 maii 1617. Visis tribus certificatoriis factis per dictum Raphaellem Albert, notarium et secretarium, predictum inseculationum factarum, scilicet die 23 ianuarii 1603 de persona Ioannis Michaelis Savarres et die prima ianuarii 1594 de persona Latzari Escura, medicinae doctoris, et die prima ianuarii 1593 de persona Geraldi Escura, medicinae doctoris, in bursa manus maioris Consilii dictae civitatis Gerundae. Visa quadam certificatoria facta per dictum Petrum Paulum Vidal, scribam maiorem Generalis Cathaloniae, de quibusdam inseculationibus contentis in libro dicto *de la ànima*, recondito in domo Deputationis. Viso denique toto presenti processu omnibusque videndis, visis et attendendis attentis sacrosanctis Dei Quatuor Evangeliiis coram suis dominationibus positis et illis reverenter inspectis facto verbo in concistorio per assessores infrascriptos pronuntiant, sententiant et declarant in modum sequentem:

Attento licet Sagismundus Coll, in arte medendi doctor, parrochiae Sancti Michaelis de Pineda, vallis de Hortalesio, vicariae Gerundae, fuerit per dominos deputatos et auditores computorum concorditer inseculatus in inseculatione facta die decima quinta maii 1616 de locis deputatorum et auditorum computorum, tunc vacantium, in locum auditoris computorum qui eo tempore vacabatur per pertransitum Sebastiani Raset, utriusque iuris doctoris et civis /10/ honorati civitatis Gerundae, inseculati in locum deputati regalis predictae civitatis. Attamen quia per Bartholomaeum Pont, notarium, ut sindicum dictae civitatis Gerundae, cum supplicatione oblata die 8 iunii dicti anni 1616, in concistorio dictorum dominorum deputatorum fuit facta conquaestio et pretensum dictam inseculationem factam de persona dicti Sagismundi Coll, medicinae doctoris, fore et esse nullam nulliterque factam et contra expressam dispositionem capitulorum 18 et 19 curiarum anni 1542, in et cum quibus est depositum quod nullus potest inseculari in locu deputatorum et auditorum computorum pro brachio regali dictae civitatis Gerundae, nisi fuerit civis honoratus presentis civitatis et inseculatus et imbursatus, matriculatus in bursa manus maioris Consilii dictae civitatis aut alias fuerit filius aut nepos ex dictis civibus honoratis per dictam lineam masculinam praeter quinque loca de quibus in dicto capitulo 19 fit mentio que capitula sunt in virili observantia,⁵ eo maxime quod nullus reperiatur inseculatus in dictis locis deputatorum et auditorum computorum pro brachio regali predictae civitatis qui non habeat qualitates in dicto capitulo designatas et consequenter illam annullandam fore et habendum dictum Coll pro non inseculato seu imbursato in dicto locto auditoris computorum, attento ex deductis in processu per partes extat probatum dictum Sagismundum Coll esse filium Nicolai Coll et nepotem Baldilii Coll, cultorum dictae parrochiae Sancti Michaelis de Pineda, vallis

de Hostalesio, et ex certificatoria facta 24 octobris proxime decursi per Raphaellem Albert, notarium publicum et secretarium iuratorum et Consilii predictae civitatis Gerundae, constat predictos Sagismundum Coll, Nicolaum Coll et Baldilium Coll non esse cives honoratos dictae civitatis, neque insecutos et matriculatos in bursa manus maioris Consilii eiusdem, ex quibus omnibus luce meridiana clarive apparet loca omnia deputatorum et auditorum computorum dictae civitatis Gerundae pro brachio regali, praeter illa de quibus supra loquentum est et in dicto capitulo 19 dictarum curiarum anni 1542 habita est ratio pertinere et specetare privative ad cives honoratos dictae civitatis insecutos et matriculatos in bursis manus maioris Consilii eiusdem seu ad filios et nepotes ex dictis civibus honoratis per rectam lineam masculinam descendentes et non ad alios. Et dictum Sagismundum Coll non habuisse tempore quo fuit insecutus in predicto loco auditoris computorum, neque hodie habere qualitates et condiciones in dictis capitulis contentas et designatas, et attento capitula curiarum sunt praecise servanda et actus factus contra seriem et thenorem illorum et ipso iure nullus nulliterque factus et pro non facto habetur. His igitur et aliis meritis attentis et aliis facto verbo in concistorio dominorum deputatorum per infrascriptos assessores pronuntiant, sententiant et declarant dictum Sagismundum Coll, medicinae doctorem, insecutum in auditorem computorum pro brachio regali manus maioris civitatis Gerundae, fuisse et esse nulliter et contra dicta capitula 18 et 19 dictarum curiarum anni 1542, et contra mentem, seriem et thenorem in locum insecutum seu imbursatum et consequenter fore et esse extrahendum et exbursandum a dicto loco in quo fuit insecutus et nomine et cognomine eius delendum a libro animae inseculationum domi Deputationis, sicuti cum presenti extrahi, exbursari et deleri mandant,⁶ non obstantibus quibuscunque praetensionibus in contrarium praetensis, deductis et allegatis per dictum Coll neutram partem in expensis condempnando fiat tamen exequutio pro bistractis.

Vidit Soler, assessor. Vidit Carreres, assessor.

Lata et promulgata fuit die 14 iunii, anno 1617. Testes Magnus Quer, notarius, Michael Fontana, regius portarius, et Gismundus Boffill, notarius.

Quae fuerunt intimata et nottificata Nicolao Negre, presentem Sagismundi Coll personaliter, die 14 iunii⁷ 1617 per Damianum Calp, regium portarium sic referentem.

Copia huiusmodi aliena manu scripta et cum suo originali comprobata in his quinque papiri foleis abstracta fuit ab eius originali processu causae vertentis in concistorio domus Deputationis Generalis Cathaloniae, recondito in scribania maiori domus Deputationis

predictae per et inter partes vertentis et ut ab omnibus fides adhibeatur ego Petrus Paulus Vidal, notarius /10v/ et scriba maior dicti Generalis,⁸ hic me subscribo et solitum dicti Generalis, de mandato dictorum deputatorum eiusdem Generalis, appono cum impressioni sigilli maioris dicti Generalis in calce presentis paginae in sera vermilia sig+num.

Locus sigilli.

1. y diputats *interlineat*. 2. Contra Sagimon Coll, doctor en medicina *al marge esquerre*. 3. *Segueix oblata ratllat*. 4. *Espai de 5 lletres aprox. il·legible*. 5. nisi ... *observantia subratllat*. 6. et ... *mandant subratllat*. 7. *Segueix 1614 ratllat*. 8. *L'espai restant d'aquesta línia i tota la següent està ratllat*.

7

1619 juliol 11. Girona

Procés de la Cort Reial de Girona contra Pere Orta i Bernat Casalins per haver parat una taverna a la Creueta, contravenint els privilegis reials de la mitja lleua.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 10v-16v.

C. Còpia: AHCG. *Plets entre particulars*, lligall núm. 3.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del "*Llibre Groc*"... », doc. 5, ex B.

+

Procés de enquesta fulminat en la Cort Real de Gerona contra Pera Orta y Bernat Casalins, qui havien parada taverna en la casa dita la Creueta, per no estar dita casa lluny de las murallas mitja lleuga.

Die undecima iulii, millesimo sexcentesimo decimo nono, intus curiam regiam Gerunde, fuit facta denuntiatio sequens:

Venerabilis Antonius Salom, scriba et fiscus procurator curiae regiae Gerunde, testis denuntians qui medio iuramento per ipsum in introhitu sui offitii prestitio denuntiavit honorabili Lazaro Francesch, subbaiulo Gerunde, sequentia videlicet:

«Que com a la universitat de la present ciutat de Gerona fou concedit privilegi per la senyora reyna Maria, la datta del qual fou en València, a XIII de febrer M CCCC XXXX V, ab què en efecte entre altres coses prohibeix, sots pena de mil florins de or; que ninguna persona mitja lleuga a l'entorn de les muralles de la present ciutat de Gerona pugui tenir ni parar taverna ni vendre vi, y ab altra privilegi concedit a dita ciutat per la senyora Jermana, reyna de Aragó, la datta del qual fou en Monsó, a XXX de agost M D XII,¹ fonch declarat quanta distància havia de tenir la lleuga conforme consta

ab dits privilegis. Y no obstant que del predit tingué notítia Pere Orta, treballador, y Bernat Casalins, traginer de Calella, com los sia estat intimat lo privilegi alt primer chalendat més ha de deu dies, com se veu ab la intima no han duptat ni dúptan de tenir taverna y vèndrer vi en una casa dita de la Creueta en lo Camí Real qui va de Gerona a la parròchia de Quart, Cassà de la Selva y altres parts, la qual casa està cituada tant cerca de la present ciutat de Gerona que de les muralles de dita ciutat a dita casa no y ha distàntia mitja lleuga, assenyalamet comptant dita lleuga des de la dita ciutat de Gerona a la capella de Nostra Senyora de Arols com ho disposa dit segon privilegi, lo qual demana ésser llegit y dat entendre als testimonis. Y vuy dia present los predits Horta y Casalins, o algú d'ells a venut vi en dita casa de la Creueta públicament, contravenint a dits reals privilegis, per ço ho denuntio a vostres mercès, perquè sia inquirit contra d'ells y quiscú d'ells, assoles y constant com constarà del sobredit, sien penyorats per les penes incorregudes, fent senpre en assò per auctoritat de mon offici, instàntia i part formada, los drets fiscals senpre salvos.»

Fuit sibi lectum et perseveravit presente domino subbaiulo.

Propter renuntiationem factam de offitio iudicis ordinarii curiae regiae Gerunde per magnificum Franciscum Castello, iuris doctorem, ac civem honoratum Gerunde, assumit in assessorem pro presenti causa et toto negotio eundem magnificum Franciscum Castello qui presens acceptavit.

Provisa per honorabilem Lazarum Francesch, subbaiulum Gerunde, die XI iulii M DC XVIII°.

Scriba Ioannes Gusi.

/11/ Die undecima iulii M DC XVIII°, Gerunde, honorabilis Petrus Gual, apotecharius Gerunde, subsyndicus universitatis dictae civitatis, medio iuramento per eum prestito in manu et posse domini subbaiuli denuntiavit dicto domino subbaiulo sequentia:

«A la universitat de la ciutat de Gerona fou concedit privilegi per la senyora reyna Maria, la datta del qual fonch en València, a XIII de febrer M CCCC XXXX V, ab què en effecte entre altres coses prohibeix, sots pena de mil florins de or, que ninguna persona mitja lleuga a l'entorn de les muralles de la present ciutat de Gerona pugui tenir ni parar taverna ni vèndrer vi. Y ab altra privilegi concedit a dita ciutat per la senyora Jermàna, reyna de Aragó, la datta del qual fonch en Monsó, a XXX de agost M D XII,² fou declarat quanta distàntia havia de tenir la lluga,³ conforme consta ab dits privilegis, los quals se exhibeixen, y no obstant que del predit tingué notítia Pere Orta, treballador, y Bernat Casalins, traginer de Calella, com los sia estat intimat lo privilegi alt primer chalendat, més ha de deu dies,

com se veu ab la intima que tanbé de present se exhibeix *ut ecce*, no han duptat ni dúptan de tenir taverna ni vèndrer vi en una casa dita de la Creueta en lo Camí Real qui va de Gerona a la parròchia de Quart, Cassà de la Selva y altres parts, la qual casa és cituada tant cerca de la ciutat de Gerona que de les muralles de dita ciutat a dita casa no-y ha de distàntia mitja lleuga, assenyaladament comptant dita lleuga des de dita ciutat de Gerona a la capella de Nostra Senyora de Arols com ho disposa dit segon privilegi alt exhibit, lo qual demana ésser llegit y dat entendre als testimonis. Y vuy, dia present, los predits Horta y Casalins, ho algú d'ells, han venut vi a dita casa de la Creueta públicament, contravenint a dits reals privilegis; per ço y altrament lo subsyndich de la present ciutat de Gerona, en tot lo millor modo que pot, fa denuntiatió del predit y supplica ésserne rebuda informatió, y los dits Orta y Casalins, y quiscú d'ells, ser penyorats per les penes en dits privilegis contengudes en les quals són incidits y exequatats per les dites y altres penes en dits reals privilegis contengudes, fent com ab lo present fa contra d'ells, y quiscú d'ells, instàntia y part formada, y que los testimonis ministradors sien examinats, y que lo procurador fiscals per son interés interpose ses veus y axí y altrement, en tot de la millor manera que-s puga ésser feta a dita ciutat justítia y compliment de aquella.»

Fuit sibi lectum et perseveravit.

«Nos^a Maria, Dei gratia regina Aragonum, Siciliae citra et ultra Farum, Valentiae, Hierusalem, Hungariae, Maioricarum, Sardiniae et Corcisce, comitissa Barchinone, ducissa Athenarum et Neopatriae, ac etiam comitissa Rossilionis et Ceritaniae, locumtenens generalis serenissimi domini regis, viri et domini nostri charissimi, ut vestri fidelium nostrorum iuratorum et proborum hominum civitatis Gerunde acertione percepimus quis pro felicis recordationis dominum regem Petrum, proavum nostrum, et alios predecesores dicti domini regis illustres cum eorum capitulis et cartis iura imponendi, agendi, minuendi et colligendi sisas sive inpositiones dicte civitatis latissime sunt concessa, et etiam inducendi, cognoscendi, compellendi et distringendi ac super dubiis /11v/ et controvertiis interpretandi et declarandi in universitatem dicte civitatis cum dependentibus, incidentibus, emergentibus et connexis indulta sunt et inquam super dolis seu fraudibus, que adversus exactiones et collectas impositionum ipsarum committentur seu committi possent, idonee sit provissum, nichilominus tamen ad emulationem et detractationem collecte huiusmodi tabernas, macella, tuguria et alia receptacula seu diversoria quedam, et quod prius est de eadem civitate et prope ipsam facere inceperunt seu construere molinatur⁴ ut victum contraxionem extra civitatem transferat et in publicam iacturam proprium et privatum faciant lucrum, quod in

grave preiudicium et lezionem regaliarum dicti domini regis, quarum dicte cise sive impositiones partes et membra censentur, ac eius rei publice dicte civitatis mole presse gravissime debitorum et onerum dampnum irreperabile vergere noscitur, ideo his et aliis iustis causis nos ad hec moventibus et visis dictis privilegiis et ad eorum robur et alias vestris humilibus precibus benignitate annuentes, tenore presentis providimus, ordinamus, sancimus et decrevimus ac vobis et universitati dicte civitatis ad cauthelam in eternum concedimus quod per mediam leucam in circuitu seu a quacunque parte menium portale civitatis predicte nullus, cuiusvis estatus ac conditionis existat, carniceriam, tabernam, macellum, tugurium, tendam seu aliud tabernaculum seu diversorum, causa vendendi panem, vinum, carnes, pices aut alios⁵ victus, erigere, construere, parere seu edificare neque tallium aut venderiam tenere modo aliquo audeat seu presumat. Quinimo si quis tabernam, macellum, tugurium, barracham seu aliud receptaculum vel diversorium huiusmodi infra dictam mediam leucam eligere, construere, parere seu defendere aut tenere presumpserit eum vel ea infra decem dies post presentationem huiusmodi sibi fienda vel post preconizationem huius virtute in dicta civitate fienda in antea continue sequuturos demolire et ab huiusmodi venderia estatim cessare teneantur pena mille florennorum auri regio applicandorum erario irremissibiliter et iminenter cuiusvis qui huic rescripto et decreto nostro ausus fuerit contrahere seu non parere. Et nichilominus vobis dictis iuratis et suprapositis operum dicte civitatis, quibus compulsio cohercio, et iudicum dictarum impositionum in vim dictorum privilegiorum pertinet, liceat talia taberna[m], macellum, tugurium, barracham seu aliud receptaculum infra dictam mediam leucam constructa seu parata et amodo construenda seu paranda dirruere et funditus demoli[r]e. Mandamus igitur sub dicta pena gerentivices gubernatoris in Cathalonia necnon vicario, subvicario, baiulo, subbaiulo ac iudici ordinario Gerunde, ceterisque officialibus regiis ad quos spectet, et locatenentibus eorundem, quatenus provisionem, ordinationem, concessionem et decretum huiusmodi et alia supradicta teneant firmiter et observent ac teneri et observari faciant inviolabiliter per quoscunque, et non contraveniant aut aliquem contravenire permittant quavis causa, eaque per loca solita /12/ dicte civitatis voce preconia faciant publice nuntiare si, quando et quotiens pro vestri parte inde fuerint requisiti. Pro presenti vero concessionis et indulti carta dedistis curiae regiae octuaginta florennos auri de Aragonia, quos dilecto conciliario et thesaurario dicti domini regis Matheo Pujadas, militi, realiter exsolvistis. In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus regio sigillo impendenti munitam.

Datum Valentiae, tertia decima die februarii, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo quinto, regnique

dicti domini regis Sciciliae citra Farum anno undecimo, aliorum vero regnorum anno tricesimo.

La Reyna.»

Copia hec in his precedentibus duobus papiri foleis huius comunis forme aliena manu scripta presenti conprahensa sumpta fuit a libro virmilio nuncupato, recondito in archivio sive scribania publica domus Consilii civitatis Gerunde, in quo huiusmodi et alia quam plurima privilegia, gratiae et libertates universitati et civibus dicte civitatis concesse registrate existunt, fuitque cum suo originali unde sumpta extitit foleo centesimo octavo dicti libri continuata fideliter, auscultata per me Raphaellem Albert, notarium publicum auctoritate regia substitutum a successore Iacobi de Campolongo, quondam publico Gerunde notario, secretariumque illustrium et admodum magnificorum dominorum iuratorum et Concilii civitatis Gerunde, de premissis fidem facientem et meum solitum apponentem sig+num.

Acte de presentatió y intima fet a Pere Orta, traballador, y a Bernat Casalins, tragner de Calella, del privilegi de les tavernes concedit per la reyna Maria.

Fidem facio ego Raphael Albert, notarius publicus Gerunde, auctoritate regia substitutus a successore Iacobi de Canpolongo, quondam publico Gerunde notario, secretariusque illustrium et admodum magnificorum dominorum iuratorum et Concilii civitatis Gerunde, quod die, mense et anno infrascriptis penes me fuit receptum infrascriptum instrumentum iuxta eius aprisiam huiusmodi tenoris:

«Die vigesima sexta iunii, millesimo sexcentesimo decimo nono, intitulata, in mei, Raphaelis Albert, notarii publici et secretarii illustrium et admodum magnificorum dominorum iuratorum et Concilii civitatis Gerunde, et testium videlicet venerabilis Michaelis Cadas, presbiteri beneficiati ecclesiae Sedis, et Ioannis Alzina, baxiatoris Gerunde, testium ad ista vocatorum, et existens personaliter constitutus honorabilis Petrus Gual, apotecharius Gerunde, subsyndicus universitatis presentis civitatis, ante presentiam Petri Horta, laboratoris, et Bernardi /12v/ Casalins, tragnerii de Calella, diocesis Gerunde, personaliter inventorum et reperto[r]ium in domo vocata *de la Craueta*, sita in parrochia de Palatiolo Undaris, baiuliae foraneae Gerunde, et prope caminum Regale per quod itur a presenti civitate ad parrochiam de Quartu, locum de Cassiano de Silva et alias partes, qui dicto nomine requisivit me, dictum notarium et secretarium, continuari verba sequentia, videlicet:

Que com a la ciutat de Gerona sia estat concedit privilegi per la sereníssima senyora dona Maria, reyna de Aragó, la datta del qual és en València, a tretse de fabrer, mil quatra-cents quoranta-sinch, ab què en effecta entre altres coses mane y prohibeix, sots pena de

mil florins de or, que ninguna persona mitja lleuga a l'entorn de les muralles de dita ciutat pugui tenir ni parar taverna ni vendra vi, y atès que a notítia sua és vingut que ells, dits Horta y Casalins, han parada taverna en dita casa de la Croeta y vénen vi públicament, no podent-ho fer en virtut de dit privilegi per no estar dita casa lluny de dites muralles mitja lleuga conforme disposa dit privilegi, lo qual requer los sie intimat y donada còpia de aquell. Per ço los requer a ells, y a quiscú d'ells assolats que encontinent cessen de tenir dita taverna y de vendra vi, y serven lo dit privilegi, altrament los acusa las penas contingudes en dit real privilegi y protesta contra d'ells, y quiscú d'ells assolats de tot lo demás lícit y permès de protestar.»

Qua expositione facta illico fuit per me, dictum notarium et secretarium, intimatum et nottifficatum dictum regium privilegium supra chalendatum dictis Horta et Casalins ac bene intelligi datum, tradendo eisdem prout tradidi copiam auctenticam dicti regii privilegii, de quibus, et cetera, acta, et cetera. In quorum fidem ego dictus Albert, notarius, hic me subscribo et meum solitum appono sig+num.

«Privilegi^b que de la ciutat de Gerona a la capella de Arols se compte una lleuga.

Ítem, com la dita ciutat haje agut algun privilegi de les tavernes ho hostals, ho carniceries foranes, les quals estan en gran dany e perjudici de la dita ciutat, que per evitar térmens indifferens que sia declarat que una lleuga de Gerona és a la vila de Celrrà, e al lloch de Medinyà, e a l'Hostal Nou, e a la capella de Arols, e a la cabanya de Banyoles, o senblants espays e térmens sia comptada lleuga, o mitja lleuga, concentida en dit privilegi sia la mitat del camí de dits espays per respecte de les dites tavernes e carnisseries fetes e fahedores.

Plau a sa altesa que la lleuga sia entesa fins a la vila de Celrrà y de Medinyà, de l'Hostal Nou y a la capella de Arols y a la cabanya d'en Banyoles, *sine tamen preiuditio iuris alieni.*»

Copia hec in huiusmodi papiri pagina manu aliena scripta sumpta fuit a quodam capitulo posito et contento inter alia capitula privilegii per serenissimam dominam Germanam, reginam Aragonum, felicis recordationis, concessi universitati civitatis Gerunde, dati in villa Montissoni, die trigesima augusti, millesimo quingentesimo duodecimo,⁶ inscripti et registrati in libro /13/ vermilio nuncupato recondito in scribania publica domus Concilii dicte civitatis, foleo centesimo quadragesimo octavo, in quo quam plurima privilegia, gratiae et libertates regiae dicte civitatis concesse registrate exsistunt, fuitque cum suo originali unde sumpte extitit fideliter comprobata per me, Raphaelem Albert, notarium publicum auctoritate regia substitutum a successore Iacobi de Campolongo, quondam publico Gerunde notario,

secretariumque illustrium et admodum magnificorum dominorum iuratorum et Concilii civitatis Gerunde, de premissis fidem facientem hic me subscribentem et meum solitum apponentem sig+num.

Sindicatus don Narcissi Fabrega, scribe maioris curie regie Gerunde.

In Dei nomine amen. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis pateat et sit notum quod, sub anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo decimo quarto, die vero quinta mensis septembris dicti anni intitulata, convocati et congregati sono tube primitus per civitatem Gerunde emisso more solito universitatem dicte civitatis, scilicet illis octuaginta probis hominibus de Concilio Generali memorate civitatis qui seu quadraginta unus ex ipsis ex privilegio regio eidem civitati indulto faciunt et representant Generale Concilium et universitatem predictae civitatis, in qua quidem convocatione et congregatione de licentia magnifici baiuli dicte civitatis, intus archivium no[v]um⁷ inferiorem domus Concilii predictae civitatis facte convenerunt et presentes fuerunt infrascripti et sequentes, videlicet: admodum magnifici et providi viri domini Franciscus Prats, civis, Emanuel de Sanctdionís, domicellus, Ioannes Baptista Perpinya, botigerius pannorum lane, iurati anno presenti et currenti dicte civitatis; una cum admodum magnifico don Michaele Amat, argenterio minore dierum, coniurato, ab huiusmodi actu absente, Seraphinus Sunyer, Franciscus de Vallgornera, domicelli, Petrus Balla, Lazarus Çaconomina, utriusque iuris doctor, Sebastianus Bosch, utriusque iuris doctor, Ioannes Raphael Ferrer, Lazarus Escura, doctor in medicina, Franciscus Vivet, utriusque iuris doctor, Raphael Vivet, cives de manu maiori; Hieronymus Espital, Hieronymus Costa, Iacobus Gual, Iacobus Llado, Raphael Amat, Franciscus Moner, Salvator Jutglar, Ioannes Clapes, mercatores, Ioannes Fexat, notarius publicus, Michael Oliver, Lazarus Moner y Carol, Raphael Cerda, mercatores, Laurentius Font, botigerius pannorum, Franciscus Moler, mercator, cives de manu mediocri; Narcissus Fabrega, scriba, Iacobus Andreas Vasellas, botigerius telarum, Saturninus Parella, blanquerius, Sebastianus Jorda, sartor, Narcissus Roure, sombrarerius, Petrus Gual, apotecharius, Michael Guardiola, chirurgicus, Galcerandus Masdeu, apotecharius, Lazarus Francesch, droguerus, Anthicus Llauder, argenterius, Maginus Sola, giponerius, /13v/ Petrus Andreu, calligarius, Iacobus Vasellas, parator, Ioannes Alba, notarius regius, Bernardus Comas, calligarius, Iacobus Tagell, argenterius, Narcissus Renard, chirurgicus, et Hieronymus Ardevol, argenterius, cives de manu minori; omnium de Concilio Generali ipsius civitatis Gerunde sicut prefertur convocati et congregati qui una cum ipsis magnificis dominis iuratis excedunt ultra numerum quadraginta unius personarum que ut preffertur faciunt et representant in vim

regiorum privilegiorum eidem universitati indultorum Concilium et universitatem dicte civitatis Gerunde. Gratis et ex certa scientia sive eorum certis scientiis, citra tamen revocationem quorumvis aliorum sindicorum, actorum et procuratorum universitatis dicte civitatis, dicta universitas et dictum Consilium Generale sive domini iurati et providi viri ipsam universitatem et Concilium Generale facientes et representantes eis tamen melioribus via, modo et forma quibus melius et efficacius de iure potuerunt et debuerunt, fecerunt, constituerunt, crearunt et solempniter ordinarunt dicte civitatis et singularium personarum de eadem verum, certum, legitimum et indubitatum syndicum, actorem et procuratorem, ac nuntium dicte civitatis et universitatis ipsorumque dominorum iuratorum, Consilii et singularium eiusdem, certum et spetiale, et ad infrascripta etiam generale. Ita tamen quod specialitas generalitati non deroget neque contra dictum honorabilem Narcissum Fabrega, scribam maiorem curiae regiae Gerunde, presentem et onus huiusmodi in se sponte succipientem videlicet ad conparendum pro dicta universitate et dominis iuratis, Consilio et singularibus dicte civitatis Gerunde, coniunctim vel divisim, coram serenissimo et potentissimo domino nostro rege, et cetera. Quod fuit actum et per dictos magnificos et honorabiles dominos iuratos et probos homines dicti Concilii Generalis universitatem dicte civitatis Gerunde facientes, celebrantes et representantes laudatum, concessum et firmatum, intus dictum archivium inferiorem domus Concilii dicte civitatis Gerunde, anno, die et mense quibus supra, presente et ad hec vocato me dicto Raphaele Albert, notario et secretario subscripto, et presentibus pro testibus Raphaele Mascaros et Michaele Subira, virgariis dictorum dominorum iuratorum Gerunde.

Ego Raphael Albert, notarius publicus Gerunde, auctoritate regia substitutus a successore Iacobi de Campolngo, quondam publico Gerunde notario, secretariusque illustrium et admodum magnificorum dominorum iuratorum et Concilii civitatis Gerunde, hec scribi, feci et clausi.

Subsindicatus honorabilis Petri Gual, apotecharii Gerunde.

Fidem facio ego Raphael Albert, notarius publicus auctoritate regia substitutus a succ[ess]ore⁸ Iacobi de Campolongo, quondam publico Gerunde notario, secretariusque illustrium /14/ et admodum magnificorum dominorum iuratorum et Concilii eiusdem civitatis, quod instrumento publico penes me, Gerunde confecto, die vigesima prima augusti, millesimo sexcentesimo decimo septimo, don Narcissus Fabrega, scriba maior curiae regiae Gerunde, tanquam syndicus universitatis presentis civitatis cum posse substituendi legitime constitutus et ordinatus publico instrumento recepto penes notarium et secretarium infrascriptum die quinta septembris, millesimo sexcentesi-

mo decimo quarto, ideo, gratis et dicta potestate substituendi utendo substituhit in subsyndicum dicte civitatis honorabilem Petrum Gual, apotecarium Gerunde, dando et conferendo eidem totam eademmet potestatem que sibi atributa extitit in et cum dicto syndicus instrumento transfundans, et cetera, in quorum, et cetera, prout hec et alia quamplurima latius sunt contenta in dicto instrumento ad quod reffertur et in quo fuerunt testes Ioannes Matas, clericus, et Raphael Subira, scriptor Gerunde.

In quorum fidem ego dictus Albert, notarius, hic me subscribo et meum solitum appono sig+num.

Sequuntur testium dicta:

Die undecima iulii, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo decimo nono, Gerunde, iuravit et deposuit testis sequens:

Guillermus Esteve, bracerius Gerunde, habitator etatis ut dixit quadraginta annorum, parum plus vel minus, cognitus per me, scribam, testes citatus, et cetera, qui iuravit in animam suam ad Dominum Deum et eius Sancta quatuor Evangelia manus eius dextera corporaliter tacta, in manu et posse magniffici Francisci Castello, utriusque iuris doctoris, assessoris assumpti pro huiusmodi negotio dicere veritatem, et cetera.

Et interrogatus super curie preventis dixit: «Senyor, jo só natural del regne de França y estich y habito en la present ciutat de Gerona, y só de edat de coranta anys, poch més o manco, y lo que sé y puch dir asserca del que me interrógan és que vuy, dia present, que comptam als onse del corrent mes de juliol, a les onse hores antes des mitxdia, jo, en companya de Esteva Fàbregas, jova sabater y mosso que està ab Nicholau Soler, sabater de la present ciutat, nos som conferits a una taverna que-s diu la Croeta que és en lo Camí Real qui va de la present ciutat de Gerona a la parròchia de Quart, Cassà de la Selva y altres parts, y quant som estats allí dit mosso de dit Soler y jo havem conprat un cortó y tres diners de vi claret, lo qual nos ha venut Bernat Casalins, traginer de Calella, qui té taverna parada públicament en dita casa y ven vi públicament. Y dich saber jo, testimoni deposant, tant per lo que tinch dit com encara per haverhi trobada molta altra gent qui també n-i compraven, y entre altres-y coneguí a Pere Baya, parayre y a⁹ Casanoves, hosta de la Rocha de la present ciutat de Gerona, /14v/ lo qual vi hara de present amostro a vostra mercè lo qual està ab una carabassa y un brocal de vidra. Y assò és la veritat per lo iurament que tinch prestat.»

Jo, Joan Cases, estudiant de Gerona, sotascrich la sobredita depositió feta per dit Guillem Esteve de voluntat sua per no saber ell de escriure, dia y any susdits.

Fuit sibi lectum et perseveravit presente dicto magnifico assessore.

Dictis die et anno Gerunde iuravit et deposuit testis sequens:

Estephanus Fabregas, iuvanis, sutor Gerunde habitator, famulus Nicholaii Soler, sutoris Gerunde, etatis sue prout dixit decem novem annorum, parum plus vel minus, cognitus per dictum Soler, testis citatus, et cetera, qui iuravit, et cetera, dicere veritatem, et cetera.

Et interrogatus super curiae preventis dixit: «Senyor, jo só de edat de desanou anys, poch més o manco, y estich y habito en la present ciutat en la casa de Nicholau Soler, sabater de aquella, y sobre lo que puch dir asserca del que me interrògan és que vuy, dia present, que podían ser honse hores antes de mitgdia, só partit de la present ciutat en companyia de Guillem Esteve, de natió francès en Girona habitant, y iunts nos ne som anats a effecte de conprar vi a una taverna que és en lo camí Real qui va de la present ciutat de Gerona a la parròchia de Quart, ballia forana de Gerona, anomenada la Croeta, y en ella dit Guillem Esteva y jo havem conprat del dit vi un cortó y tres diners, lo qual nos ha venut y mesurat, ab una mesura de mitg cortó, Bernat Casalins, traginer de la vila de Calella, per lo qual li havem donats vint-y-hun diner, ço és divuyt diners per lo cortó y tres diners per lo demés, que tot pren suma de vint-y-hun diner. Y tanbé he vist que molta altra gent n-i conprava, y entre altres y he conegut jo, testimoni deposant, a Pere Baya, parayre, y lo hoste de la Rocha de la present ciutat de Gerona; lo qual vi hara de present amostro a vostra mercè. Y assò és lo que puch dir asserqua del que m'interrògan per lo iurament que tinch prestat.»

Jo, Joan Cases, estudiant de Gerona, sotascrich la sobredita depositió feta per dit Esteva Fàbregas de voluntat sua per no ssaber ell de escriure, dia y any susdits.

Fuit sibi lectum et perseveravit presente dicto magnifico assessore.

Dictis die et anno Gerunde iuravit et deposuit testis sequens:

Salvius Torrent, sutor Gerunde, etatis sue prout dixit quinquaginta quinque annorum, parum plus vel minus, cognitus per me, escribam, testis citatus, et cetera, qui iuravit, et cetera, dicere veritatem, et cetera.

Et interrogatus super curie preventis dixit: «Lo que yo sé y puch dir asserca de las denuntiations a mi hara de present llegides és que vuy, dia present, jo, en companya de Miquel Capdeferro, garballador de dita ciutat, he mirat y passejat dendel portal del Carme /15/ de la present ciutat de Gerona fins a una taverna que han novament parada en una casa que és dins la parròchia de Palol de Onyar, ballia forana de Gerona, dita la taverna del Croeta junt lo Camí Real qui

va de la present ciutat a las parròchias de Quart, Llambillas, Nostra Senyora de Arols, Cassà de la Selva y altres parts, caminant des del dit portal del Carme fins a la taverna anomenada la Croeta, y après dende dita taverna anomenada la Croeta fins a la capella anomenada de Nostra Senyora de Arols, situada en la parròchia de Llambilles. Y habem trobat que y havia la mitat més de camí des de la dita casa o taverna de la Croeta fins a la capella de Nostra Senyora de Arols que no ha des del dit portal del Carme de la present ciutat a la casa dita de la Croeta, anant senpre dret camí. Y axí ho havem trobat vuy, dia present, dit Miquel Capdeferro y jo, dit testimoni deposant, lo qual ho havem mirat y passejat, y axí dich jo, testimoni deposant, que dende la present ciutat de Gerona y del dit portal del Carme fins a la taverna dita de la Croeta no y ha mitja lleuga, y assò dich jo per lo que per lo privilegi real concedit a la present ciutat de Gerona està designada la lleuga, ab la qual diu que dende la present ciutat de Gerona fins a la capella de Nostra Senyora de Arols y ha una lleuga, y per consegüent, per lo dalt dit, per no haver-hi dendet dit portal del Carme de la present ciutat de Gerona fins a la dita taverna anomenada la Croeta tanta distàntia, trob jo, testimoni deposant, no haver-hi mitja lleuga per lo que y ha molta més distàntia dende dita taverna anomenada la Croeta a la dita capella de Nostra Senyora de Arols que no dende la present ciutat de Gerona fins a la dita taverna anomenada La Croeta. Y assò és la veritat del que m'interrògan per lo jurament que tinch prestat.»

Jo, Rafel Subirà, scrivent de Gerona, sotascrich la sobredita depositió feta per dit Torrent de voluntat sua per no saber ell de escriure, dia y any susdits.

Fuit sibi lectum et perseveravit presente dicto magnifico assessore.

Dictis die et anno Gerunde iuravit et deposuit testis sequens:

Michael Capdeferro, garbaliator Gerunde, etatis sue prout dixit quinquaginta sex annorum, parum et cetera, cognitus per me, scribam, testis citatus, et cetera, qui iuravit, et cetera, dicere veritatem, et cetera.

Et interrogatus super curiae preventis, et cetera, dixit: «Senyor, lo que jo sé y puch dir asserca del que m'interrògan és que en companya de Miquel Capdeferro,¹⁰ garballador de la matexa /15v/ ciutat, lo dia present tinch mirat y passejat dende lo portal vulgarment dit lo portal del Carme de la present ciutat de Gerona fins ha una taverna que han parada en una casa situada en la parròchia de Palol de Onyar, vulgarment dita la Croeta, que és cerca y junt del camí Real qui va de la present ciutat a la parròchia de Quart, de Nostra Senyora de Arols, Cassà de la Selva y altres parts. Caminant dende dit portal

del Carme fins a la taverna anomenada la Croeta, y après dende dita taverna anomenada la Croeta fins a la capella anomenada la capella de Nostra Senyora de Arols, situada en la parròchia de Llambilles, he trobat que·y havie la mitat més de camí des de la dita casa o taverna anomenada de la Croeta fins a la dita capella de Nostra Senyora de Arols que no ha des del dit portal del Carme de la present ciutat a la dita casa o taverna de la Croeta, anant senpre dret camí. Y axí ho he trobat jo, testimoni depositant, vuy, dia present, y dit Salvi Torrent, per quant ho tinc axí mirat y passejat, y axí dich jo, testimoni depositant, que des de la present ciutat de Gerona y del dit portal del Carme fins a la taverna o casa dita de la Croeta no·y ha mitja lleuga, y assò dich jo per lo que per lo privilegi real concedit a la present ciutat de Gerona està designada la lleuga, ab lo qual diu que des de la present ciutat de Gerona fins a la dita capella de Nostra Senyora de Arols·y ha una lleuga, y per consegüent, per lo dalt dit, per no haver·hi dendel dit portal del Carme de la present ciutat fins a la dita taverna anomenada la Croeta no·y ha tanta distàntia, trob jo, testimoni depositant, no haver·hi mitja lleuga, per lo que·y ha molta més distàntia dende dita taverna anomenada la Croeta a la dita capella de Nostra Senyora de Arols que no des de la present ciutat de Gerona fins a la dita taverna anomenada la Croeta. Y assò és la veritat per lo jurament que tinch prestat.»

Jo, Rafel Subirà, scrivent de Gerona, sotascrich la present depositió feta per dit Capdeferro de voluntat sua per no saber ell de escriure, dia y any susdits.

Fuit sibi lectum et perseveravit presente dicto magnifico assessore.

Sedula oblata per venerabilem Antonium Salom, fisci procuratorem patrimoniale curiae regiae Gerunde.

Exhibet fisci procurator citra binam incertionem privilegia regia et alia acta in denuntiatione mentionata petens inseri seu consui citra binam insertionem et dictos Petrum Orta et Bernardum Casalins, reos delatos, de contentis in presenti inquisitione pro penis incursis iuxta fisci prerrogativam pignorari et ulterius inquisitionem fortificari iuribus fisci salvis.

Cudina, fisci advocatus.

Provisio domini assessoris.

Ihesus. Duodecima iulii, millesimo sexcentesimo decimo nono, honorabilis Lazarus Francesch, subbaiulus presentis civitatis Gerunde, visa tota presenti inquisitione et signanter denuntiationibus binis factis per dictos syndicum et venerabilem fisci procuratorem; visis in ea deductis et /16/ denuntiatis; visoque privilegio concesso presenti civitatis Gerunde; visaque informatione recepta cum qua constat de

intentione agentium predictorum; visaque petitione supradicta pro venerabile fisci procuratore oblata cum qua petit privilegia regia et alia acta in predictis denuntiationibus mentionata¹¹ in presenti inquisitione inseri seu consui citra binam insertionem dictosque Petrum Orta et Bernardum Casalins, reos delatos, pro penis incursis iuxta fisci prerrogativam pignorari ut hec et alia in dicta petitione ad quam refferimus continentur; visis videndis pro observantia regii privilegii presenti civitati concessi¹² et alias de concilio nostri assessoris infrascripti, providimus quod di[c]ti Petrus Orta et Bernardus Casalins, reii delati, de contentis in presenti inquisitione pignorentur pro penis incursis iuxta fisci prerrogativam et quod presens inquisitio postea fortificetur.

Ita consului ego, Franciscus Castallo, utriusque iuris doctor, civis honoratus Gerunde, assessor.

Pignoramentum.

Postea autem ipso et eodemmet die duodecima iulii, millesimo sexcentesimo decimo nono, instante petente et verbo requirente honorabili Petro Gual, subsyndico universitatis civitatis Gerunde, et venerabili Antonio Salom, fisci procuratore presentis curiae regiae Gerunde, per honorabilem Lazarum Francesch, pro sacra, catolica et regia magestate subbaiulum Gerunde, in vim provisionis supra proxime die presenti facte per magnificum Franciscum Castello, utriusque iuris doctorem, civem honoratum Gerunde, assessorem pro huiusmodi negotio, tantum assumptum fuit factum pignoramentum pro penis incursis de quibusdam bonis Petri Orta, laboratoris et traginerii Palatiolo Undaris, baiulie forane Gerunde, et Bernardi Casalins, etiam traginerii ville de Calella, diocesis Gerunde, repertis intus domum dicti Orta quam fovet in dicta parrochia de Palatiolo Undaris et in loco vulgo dicto la Croeta prout sequitur:

Primo dos barrals de fusta plens de vi claret en què n·i ha una càrrega de matxo.

Ítem nou mitjas bótas plenas de vi claret.

Ítem dos cortaroles de vi claret plenas.

Ítem un sach ab sivada en què n·i ha mitja cordera poch més o manco.

Ítem un anbut de fusta.

Ítem tres mesures de terra, ço és cortó, mitg cortó y dinaral.

Ítem una tramostera de terra.

Ítem un anbut de planxa per a mesurar vi.

Ítem una axeta de coure.

Ítem una cortarola en la qual·y ha un poc de vi claret.

Ítem una cortarola de vi grech casi plena.

Ítem altra cortarola tanbé de vi grech en la qual no n-i ha sinó un poquet.

Que quidem bona supra inventariata fuerunt posita et deposita in posse depositarii dicte universitatis de mandato dicti magnifici subbaiuli et fuerunt pignorata iuxta fisci prerrogativa per Ioannem Guinot, nuntium presentis curiae, presentibus me Ioanne Gusi, scriba dicte curiae et presentis insquisitionis, et pro testibus Ioanne Picape-res, notario regio, et Iacobo Xiquella, molinerio farine Gerunde /16v/ ad hec vocatis et cetera.

Supplicatio oblata per dictum honorabilem Petrum Gual, subsyndicum civitatis Gerunde.

Molt magnífich senyor.

Lo vi penyorat a Pere Orta, treballador de Palol de Onyar, y a Bernat Casalins, tragner de Calella, està ab gran perill de perdre's si de prompte no-s ven, en gran perjuditi de les parts. Per ço y altrament supplica lo syndich de la present ciutat a vostra mercè provehesca que dit vi sia venut al més donant, y lo preu de aquell depositat en poder del depositari, y axí y altrament en tot ésser administrada justítia y compliment de aquella lo offiti, *et cetera, que licet, et cetera*, y que lo venerable procurador fiscal en ditas coses interpose ses veus.

Çaconomina.

Idem petit fisci procurator iuribus salvis.

Cudina, fisci advoctus.

Provisio domini assessoris.

Ihesus. Decima quinta iulii, millesimo sexcentesimo decimo nono, vendatur dictum vinum et pretium illius deponatur penes depositarium presentis curiae regiae Gerunde et ita consulit.

Castello, assessor.

Copia huiusmodi in hiis precedentibus sex papiri folis et medie huius maioris forme alieno chalamo scripta sumpta fuit a suo originali procesu informationis supra inserte recepte in scribania publica curie regie Gerunde, et penes discretum Ioannem Gusi, eiusdem curie regie et informationis scribam, et cum suo originali bene et fideliter correcta et comprobata ut igitur eidem copie in iuditio et extra ab omnibus adhibeatur plena fides ego Narcissus Fabrega, auctoritate regia scriba maior scribanie publice curie regie Gerunde, pro nobili domino dompno Ioanne Sarriera et de Gurb, domicello Gerunde domiciliato, domino utili et proprietario dicte scribanie curie regie, me subscribo et meum quo utor appono sig(Signe)num.

1. M D XII per M D X. 2. M D XII per M D X. 3. lluga per lleuga. 4. molinutur per moliuntur. 5. Segueix pices ratllat. 6. duodecimo per decimo. 7. v omesa. 8. succore per successore. 9. Segueix una línia horitzontal de 20 mm. 10. Miquel Capdeferro per Salvi Torrent. 11. mentionatis, C. 12. La darrera i corregeix e.

a. A. Original: AHCG, *Pergamins*. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 108r-v. a. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre vermell...*, doc. núm. 109, ex. B. Reg. J. VILLAR I TORRENT, N. SURIÀ I VENTURA, *Catàleg de pergamins...*, núm. 1762, ex. A. b. [A]. Original perdut. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 148. a. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre Vermell...*, doc. núm. 157, ex. B.

8

1628 novembre 14. Barcelona

Sentència de Pere de Puigmarí i Funes, abat de Sant Miquel de Cuixà i canceller reial, en la causa entre la Cúria eclesiàstica, d'una banda, i la Cort Reial de Girona, de l'altra, sobre l'ús de la bandera de la confraria dels Sants Quatre Màrtirs.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 16v-17v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 6, ex B.

+

Sentència publicada per lo senyor canceller en causa de contentió ab la qual declara en favor de la ciutat quant a la bandera de la confraria dels Sants Quatre Màrtirs.

Iesu Christi eiusque purissime matris et virginis Mariae nominibus invocatis. Admodum illustris, admodumque reverendus dominus don Petrus a Puigmarí et Funez, utriusque iuris doctor, abbas Sancti Michaelis de Cuixano, ordinis claustralis divi Benedicti, nullius diocesis, regius conciliarius et cancellarius. In facto contentionis iurisdictionis ortae inter curiam ecclesiasticam reverendissimi episcopi Gerundensis ex una, et curiam secularem iudicis ordinarii curiae regiae civitatis Gerundae ex altera parte, occasione firmae /17/ iuris in dicta curia seculari factae per syndicum et procuratorem iuratorum et universitatis Gerundae, nechnon per subbaiulum et fisci procuratorem dictae regiae curiae procedentis contra dictos iuratos in dicta curia ecclesiastica factis ad instantiam Petri Puig, clavigeris, Michaelis Fuster, Petri Ribot et aliorum presbyterorum confratrum confratriae sanctorum Quatuor Martyrum in ecclesia cathedali Sedis Gerunde institutae et fundatae, in et cum quibus moniti fuerunt quod restituerent dicti iurati vexillum sive *bandera* ad opus dictae confratriae deserviens et alias res usui ipsius destinatas. Visis litteris in forma contentionis et cum arbitratorum electione ab utraque curia respective emanatis cum earum debitis presentationibus. Visis articulis pro parte curiae ecclesiasticae et confratrum ecclesiasticorum obblatis decima tertia iulii proxime lapsi, una cum actis et instrumentis in et cum eis exhibitis nechnon depositionibus testium super ipsis in vim litterarum compulsoriarum extra urbem ministratorum. Visis articulis pro parte syndici

universitatis et iuratorum dictae civitatis Gerundae, die vigesima prima iulii proxime lapsi obblatis, una cum actis et instrumentis in et cum eis exhibitis nechnon depositionibus testium super dictis articulis in vim litterarum compulsoriarum extra urbem ministratorum. Visa supplicatione pro parte dicti syndici dictae universitatis Gerundae, die septima augusti proxime lapsi, una cum actis et instrumentis in et cum eis exhibitis obblata. Visa alia supplicatione pro parte curiae ecclesiasticae et confratrum ecclesiasticorum cum actis et instrumentis in et cum eis exhibitis, die septima dicti mensis augusti obblata. Visis procedimentis utrusque curiae per partes respective exhibitis. Visis prorogationibus termini ad declarandum presentem contentio- nis causam factis usque ad diem decimam quintam currentis mensis novembris. Viso toto processu. Visis denique videndis, attentisque attendendis sententiat, pronuntiat et declarat firmae iuris in dicta curia seculari iudicis ordinarii curiae regiae Gerundae per syndicum et procuratorem universitatis et iuratorum civitatis Gerundae et per subbaiulum ipsius civitatis fiscique procuratorem dictae curiae secu- laris factae quo ad vexillum usui dictae confratriae sanctorum Qua- tuor Martyrum civitatis Gerundae destinatum locum fuisse et esse, quo vero ad claves, capelle et cereos ceterasque res ad usum pium ipsius capelle sanctorum Quatuor Martyrum et confratriae perpetuo destinatas locum non fuisse nec esse.

Don Petrus a Puigmari, cancellarius.

Vidit Mir.

Vidit Rubi de Marymon.

Lata et promulgata fuit huiusmodi sententia pronuntiatio seu declaratio per dictum admodum illustrem et admodum reverendum dominum et dilectum conciliarium et cancellarium regium don Pe- trum a Puigmari et Funez in quadam aula domorum sue propriae habitationis quas fovet in presenti civitate Barcinone et in vico dic- to *lo carrer Ample*, et de ipsius mandato lecta et publicata per me Paulum Marques, presbiterum, auctoritatibus apostolica atque regia nottarium publicum et causarum contentio- num, scribam Barcinone commorantem, die decima quarta mensis novembris, anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo octavo, presentibus pro testibus Francisco Vigo, studente, et Salvatore Puiadas, de familia dicti domini cancellarii, ad haec voccatis specialiter et assumptis prout superius continetur.

Copia huiusmodi sententiae in presenti papirii folio propria manu scripta, sumpta¹ et extracta fuit /17v/ ab eius originali posito et contento in originali processu causae contentio- nis vertentis inter supradictas curias et partes respective et cum eodem veridice comprobata per me dictum Paulum Marques, presbiterum, nottarium et scribam supra memoratum, haec etiam propria scribentem manu et

in fidem et testimonium premissorum meum solitum artis nottariae
quo utor apponentem sig+num.

1. sumpta *interlineat*.

9

1628 novembre 21. Girona

*Capítols redactats entre els comissaris de la ciutat de Girona i del
Capítol de la Seu de Girona per a reformar l'administració de
l'Almoyna del Pa de la Seu.*

[A]. Original perdut

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 42v-45.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”... », doc. 21, ex B.

+

Capitulació entre los comissaris de la present ciutat y del Capítol
de la Seu sobre la administració de la Almoyna dita del «Cortó.»

En nom de Déu, nostre senyor, sia, amen.

Com lo il·lustre y molt reverent Capítol de la Seu de Gerona a
qui conforme la admissió del benefici sots invocatió de Santa Anas-
tasia en la dita Seu instituït y fundat, la pobordria¹ de la Almoyna
del Pa de dita Seu nuncupat, y de la consuetut antiquíssima en què
ha estat y està de statuhir y disposar la forma com se han de dis-
tribuir las rendas, fruys y emoluments de la dita almoyna segons
apar de diversos statuts que per temps són estats fets, ha tocat y
toca la disposició de despèndrer y distribuir ditas rendas en usos
dels pobres, y los il·lustres y molt magnífichs senyors jurats y cons-
sellers de la universitat de dita ciutat a qui particularment com ha
pares de la república y administradors d'ella² y caps principals dels
que se utilen y aprofiten de la distributió de ditas rendas y emolu-
ments, ab la llarga experiència que han tingut del modo que se ha
distribuït fins ara la renda de dita almoyna, donant un cortó de pa
a tots los que concorren y van en las casas de dita almoyna, axí
pobres com richs, hajan vist que en dita distributió ha hagut y ha
molts inconvenients y danys, tant per lo que la major part de ditas
rendas se gāstan en salaris de criats y criadas, moços, procur[a]dors
y ministres, y sustento de aquells, y de animals per la provisió dels
grans y altres serveys de aquella, compra y manutentió de dits ani-
mals, passant axí bé los grans y farinas, pasta y pans per moltes
mans y de vegades manco fiadas ab què lo que venia a restar per a
distribuir-se en profit dels que a ella concorrían venia ésser la menor
part de las entrades y rendas, y per ço se acabava la dita distributió
ab pochos dias, utilant-se y subvenint-se los pobres en cosa de molt

pocha concideració respecte de la multitud de gent que acostumave anar y concórrer a ella, com també perquè los menestarals y gent de treball y porta, vahent que la dita almoyna és comuna y que se ha de donar a tots los que-y vàjan y que tenen dret adquirit a ella tant com los verdaderament pobres, y per lo ús que de anar-y han tingut y tenen, no reparant en los danys y pèrduas que fan en sas casas dexant de treballar per spay de dos horas o poch manco que se ocúpan en anar, estar y tornar iunctament ab sos moços, apraments y fadrins, faltan tot aqueix temps a la fahena ab molta pèrdua y dany llur y per los desòrdens que succeheixen en lo acte de dita distributió entre los que a ella van, y per la gran perdició que-s fa del dit pa que-n reben, que per ésser moreno y no totes vegades ben sahonat y cuyt o altrament se dóna molta part a menjar als animals sens aprofitar-se d'ell las personas. Moguts de un piadós zel y desitg de què ditas cosas se redresen y posen en tal forma que ditas rendas, sens agravi de aquells que de ellas participaven, se'ls donen y distribuèscan en altres usos a ells més utilosos y convenients, evitant los excessius gastos dalt dits y los demás inconvenients, desòrdens y danys que /43/ se han ponderat, hajan determinat unidas entre si y de comun acordi de fer y elegir comissaris que hagut entre si tractat y mirat lo que més sie convenient al servey de Déu, nostre senyor, bon estat de la cosa pública y utilitat dels que de dita almoyna han acostumat de participar y utilitar-se, determinassen lo modo y forma que-ls aparexeria més a propòsit per a què ab quietut communa ditas rendas en avant se distribuïssen en usos dels que de aquella han sempre participat. Y per ço sien estats elegits per lo dit il·lustre y molt reverent Capítol de dita Seu en comissaris los senyors Baldiri Vergonyós, ardiacha de Empurdà, Onofre Ciurana y de Bellafilla, Matia Cella y de Canet y Joan Gomfans, canonges de dita Seu, y per los dits il·lustres y molt magnífichs jurats y consellers de la universitat de dita ciutat los senyors don Ramon de Farnés, donzell, Miquel Vives, ciutadà honrat, Joan Clapés, mercader, y Gaspar Garrich, llibrater de dita ciutat, los quals han tingut moltes y diverses juntas entre si aserca de ditas cosas a ells comesas y mirat y ponderat molt lo que aserca de ellas convenia fer, y havent trobat que si restava en peu la dita distributió de pa cuyt o altra a què comunament la gent pogués acudir a sa voluntat sempre restarían molts inconvenients que se han representat y entre si ponderat. Per ço, usant de la facultat³ a ells donada y concedida ab ditas comissions respective, y reportat y referit per cada un d'ells a sos principals respectivament, y haguts entre si diversos tractats, y ben mirat y ponderat lo que apar més a propòsit que-s dega y hage de demanar al reverent senyor bisbe de Gerona en la visita que sa senyoria reverendíssima està fent de

la administratió de dita almoyna o altre superior a qui demanar se dega, unànimes y concordés y sens descrepar algú d'ells han resolt las cosas baix scritas y següents:

Primerament, attès y conciderat que lo beneficiat de Santa Anastàsia en la Seu de Gerona, pobordria⁴ de la Almoyna del Pa de la Seu de Gerona comunament nuncupat, administrant la dita almoyna, tenia y rebia molts profits y emoluments de aquella, los quals és just que tinga y se li reserven eo que no obstant la resolució que baix se dirà aserca del modo que en avant se han de distribuir ditas rendas, se li done una equivalència de aquells en lloch y recompensa dels que com és dit tenia y rebia, se ha resolt que de las rendas de dita almoyna y ultra del que ja té y reb per rahò de la dotatió de dit benefici de santa Anastàsia tinga per a si y en utilitat sua, ell y sos successors obtenints lo dit benefici y pabordria, quiscun any sinch-centas lliures moneda barcelonesa,⁵ las quals reba per mitjà de la taula ab tres iguals terças, comensant la primera per lo últim de octubre, la segona per lo últim de febrer, y la tercera y última per lo últim de juny, y axí consegutivament per tots temps perpètuament, y tinga axí mateix a son profit y utilitat la casa de la dita⁶ almoyna ahont està y habita, y lo forn a ella contiguo ab sos drets, y lo bosch que és de dita almoyna situat en la paròchia de Celrà, y totes⁷ las jurisdiccions que dita almoyna té en lo terme y paròchia del castell de Brunyola y demás baronias ab tots los drets y pertinèncias que aquellas tenen y vénen en consegüència de jurisdicció y no altres, algunas que sían rendas tant de directo domini com de útil y propietari, las quals iurisdiccions lo dit pobordre⁸ ni sos successors en dita pobordria⁹ y benefici en ningun temps puga /43v/ ni púgan vèndrer, enfeudar, ni en qualsevol altra manera alienar en favor de persona alguna ni comunitat ecclesiàstica ni secular, ni demanar per ço consentiment de la Sede Apostòlica, ans bé en cas que tal, en ningun temps se fes *ipso iure et facto* sían vistas ser adquiridas y se adquirissen a la administració de dita almoyna, de la qual no és estat ni és intenció ni voluntat separar-las sinó que lo regiment de ellas sia y lo tinga lo dit pobordre¹⁰ sol, sens dependència ni assistència dels coadjutors que per la administratió de dita almoyna baix ab altre capítol se dirà ha de tenir lo dit pobordre,¹¹ lo qual y sos successors, sempre que-ls aparagués ser gravats en la sustentatió y deffentió de ditas iurisdiccions o per qualsevols altres respectes se volgués abstenir de administrar-las sol, los dits sos coadjutors las administren y beneficien a tota utilitat de dita causa pia del modo y manera los aparaxerà y a la major part d'ells, tant ecclesiàstica com secular, y que lo dit pobordre y sos successors en dita pobordria no puguen tenir ni demanar per dita abstentió de administratió més de

las sinch-centas lliuras annuals alt assenyalades, y sempre que ell sol se retinga la dita administratió de ditas jurisdiccions y baronias reste a son càrrech la conservatió y deffensa de aquellas y de la casa, forn y bosch sens que las restants rendas de dita administratió hàjan de contribuir ni donar-li cosa alguna més de las ditas sinch-centas lliures pagats tots los càrrechs, mals y obligacions de dita almoyna; y tenint lo dit pabordre les dites sinch-centes lliures se ha resolt de què totas las restants rendas annuals en las quals¹² no se comprenen los foriscapis sían fetas tres iguals parts, las dos de ellas per a donzellas a meridar, studis, afavorir casas necessitades y presos de la presó, tots de la present ciutat, y l'altre y restant tercera part per la Cantoria de dita Seu, de la qual part se n'hagen de llevar quiscun any cent lliures per ajuda de la distribució se farà en afavorir cases necessitades de dita ciutat en la forma que ab altres capítols se dirà.

E per quant per l'administratió de tant gran azienda com ha tingut y té la dita almoyna, los pobordres¹³ que per temps són estats han acostumat tenir procuradors y altres que ls ajudaven, y per auctoritzar y engrandir-la y fer las demás coses que ab altres capítols se diran que se han de fer, y per a la conaxensa y aprobatió de les donzellas que han de ser inseculades per a concórrer a la participatió de dita causa pia y altres coses se necessite de què haja personas intel·ligents y pràthicas que ajuden y descansen al dit pabordre, se ha resolt de què lo dit il·lustre y molt reverent Capítol y la dita ciutat de Girona hàjan ara y per lo sdevenidor elegir y deputar vuyt comissaris, ço és per part de dit Capítol¹⁴ quatre y per part de dita ciutat altres quatre, los quals en nom y per part del dit pabordre y com ha coadjutors y ajudants seus tngan y aporten la dita administratió y se haja de fer y seguir lo que ells o la major part d'ells, axí ecclesiàstica com secular, ordenaran y determinaran, y ells en dit nom ab interventió de dit pabordre si intervenir-hi voldrà hàjan quiscun any en lo temps de la Sínodo Diocesana y en la plaça de la Seu arrendar al més donant tots los delmes, censos,¹⁵ taschas, censos, terços y heretats y altres cosas si las hi haurà, obligant als arrendadors que deposen los preus dels dits arrendaments per terças en la taula dels comuns depòsits de la dita ciutat, dits y scrits a dits vuyt comissaris y a la major part de ells, dels quals per a gastar de dita taula y haja de haver per lo menos tres capitulars y tres de la ciutat, la qual administratió tngan com ha comunicada per lo pabordre y en son nom per auctoritat que ab lo consentiment que en estas /44/ cosas prestarà los dóna y concedeix per a tots temps, y que per statut que usant de la facultat fa lo dit Capítol ab la aprobatió d'estas determinacions los dóna y atribueix, y que lo superior que estas cosas lloarà, aproverà y ratifficarà los ne dóna, axí que

sien perpètuament generals coadjutors de dit pabordre y com a tals regèscan, administren las ditas rendas, posant en esta administratió qualsevols treballs personals tant per aportar lo llibre que per ella serà necessari com altrament per com és cosa de pobres sens rèbrer, ni pèndrer, ni retenir-se, demanar, ni pretèndrer salari algú. Salvo emperò si algú o alguns com actor dels demés o altrament convenia exir fora de la present ciutat per negocis de dita administratió, que en tal cars los comissari o comissaris que axí exiran hàjan de ser satisfets de son treball y gasto a coneguda de la major part de dits comissaris, axí capitulars com seculars, y de dita sa administratió hagen de donar compte y rahó a dit pabordre de la almoyna que ara és y per temps serà perquè ell la puga donar an aquell a qui tocha pèndrer-lo de ell, eo de sa voluntat y consentiment lo donen los dits comissaris an aquell qui tocarà y donar se deurà.

E donant forma a la dita distributió de ditas parts que axí com està dit seran aplicadas, han resolt que quiscun any en lo dia que-s demanarà se haja de fer extractió de nou donzellas y donar a quiscuna¹⁶ de las que seran extretas en temps y per col·locatió de son matrimoni cent lliures de dita moneda en la forma y ab los pactes que baix se dirà, y que a la dita extractió no hi púgan concórrer sinó fillas de artistas en avall inclusive y no de personas que tingan ni presumèscan tenir stament, y que sían fillas de la present ciutat o de personas que hàjan tingut sis anys contínuos de pròpria habitatió en ella, que sían ditas donzellas habitants de la present ciuat.

Y que consembla[nt]ment¹⁷ se fassa extractió de altres quatre donzellas quiscun any en lo mateix dia de las que vindran ha servir en la present ciutat y hauran servit en ella quatre anys contínuos y per lo menos dos anys en una casa y dos anys en altra, y que sían casas de personas honradas de bon nom, vida y fama, y de las fillas afillades de l'Hospital de Santa Catharina de la present ciutat, y se done a cada una de las que axí seran extretas sinquanta lliures¹⁸ en temps y per col·locatió de son matrimoni, a la qual extractió no pugen concórrer ni ser admesas las que serviran en hostals, tavernas, bodegons¹⁹ y altres cases de vici, ans bé sían exclosas de dita sort; y lo mateix sia servat en quant a las fillas de la present ciutat, que si estaven en las sobreditas cases tanpoch púgan concórrer a dita extractió y sort, si no era que estiguessen ab llurs pares que tinguessen algú dels sobredits officis.

Y com sia cosa iusta que fillas de personas axí artistas com manestarals y altres que-s veu clarament que viuen pròsperament y tenen bastant azienda llurs pares per la col·locatió de ellas, que las tals que als dits comissaris aparexerà tenir lo sobre referit, que no púgan entrar a sort de rodolí, que no sían votadas per scrutini per

dits comissaris, y per concórrer a dita sort hàjan de tenir la major part dels vots y no altrament.

Que se haja de assenyalar²⁰ diada per la extractió y lloch ahont se farà, la qual se haja de fer pública y patentment per llevar tota suspita, fent los rodolins de cera y passant las membranas per mans de dits comissaris y del pabordre, si assistir-hi voldrà, axí y conforme en la Diputació de Cathalunya y casa de la ciutat de Gerona se fa y en altres parts.

Que en dita extractió per los primers sinch anys no puguen concórrer donzellas algunas que no tungan catorze anys complits, y finits dits primers sinch anys hy puguen concórrer en tenir dotze anys complits, y totes de bon nom, vida y fama, y no tenint tal nom no púgan en dita sort concórrer.

Que quinze dias antes de dita extractió se fassa crida pública ab tabals per tots /44v/ los llochs acostumats de la present ciutat a effecte de què sia a tots notori per a què dins dit termini púgan donar en scrits lo nom y cognom de la tal donzella que tindrà las calitats refferidas per a poder concórrer en dita extractió, aportant fe auctèntica de l'acte de batisme, la qual, escrita y assentada en lo llibre que per dit effecte se ha de tenir tinga necessitat altra vegada de fer-se scríurer, ans bé haja de concórrer en totes las extractions que-s faran tant com estarà donzella si ja après d'escrita no li sobrevingués causa molt notòria en contrari per no poder concórrer, la qual causa sia y reste a judici de dits comissaris y votada per ells per scrutini, y haja de tenir per a concórrer la major part dels vots y no altrament.

Que las fillas de l'hospital y altres que hàjan estat y estígan en la present ciutat des de xicas o servint en la forma sobredita que per no saber qui són ni poder constar de acte de batisme no se pot saber ab certitut la edat de aquellas, que las tals se hàjan de presentar devant de dits comissaris perquè aquells púgan fer judici de si tindran edat o no per a poder concórrer.

Que lo dia après següent feta la dita extractió²¹ hàjan los dits comissaris de anar en la dita taula de la present ciutat y girar a quiscuna de las extractas, ço és a las nou que seran fillas de la present ciutat cent lliures a quiscuna, y a les quatre que haurà dit temps que serveixen en dita ciutat cinquanta lliuras a quiscuna, en temps y per col·locatió de son matrimoni y no altrament, ab condició que si morran ans de ésser casadas que las ditas cent lliures y cinquanta lliures respective hajen y dègan a tornar a la dita administratió, y de la mateixa manera casant aquellas y morint sense infants y sens fer testament tornen a la dita administratió, y no tenint infants y fent testament púgan en dit cars dispondre de la mitat, de manera que se'ls

done la mateixa forma que un pare quant casa una filla acostuma ha donar-se, y lo que succehirà y tornarà a la dita administratió per les causes referidas se haja de tornar en dita taula, dit y scrit²² als dits comissaris y en altre compte a part, y que no-s púgan llevar si no per esmers en lloch tuto y segur y en augment de dita causa pia y per major número de col·locatió de donzellas, exceptat que si ninguna de ditas donzellas extractes, axí las que han de tenir las cent lliures quiscuna com las de sinquanta, volguessen ésser religioses que en tal cas los sie donat a quiscuna de ellas lo que se'ls haurà de donar lo dia que faran professió a totes ses líberas voluntats, havent de servir per lo monastir ahont seran religiosas y no en altra manera.

Que lo que tocarà a quiscuna de las tres parts rellevant lo sobredit hàjan dits comissaris en dit nom girar en dita taula, ço és lo que tocarà a la Cantoria a la persona o personas que per lo il·lustre Capítol seran anomenades a effecte de distribuir aquellas en rahó de dita Cantoria, y mil y cent lliures als mateixos comissaris capitulars y seculars en altre comte per la col·locatió de dites tretze donzellas, y trenta-sis lliuras per caritat de un real²³ quiscun dia que-s done de pa cuyt als pobres de la presó de la present ciutat, y quatre-centes sexanta-quatre lliures als senyors²⁴ jurats y adjuncts dels Studis par a pagar los salaris de una càthreda més de Philosophia, quatre càthedras de Theologia, ço és tres de Scholàstica y una de Positiva a rahó de vuytanta lliuras per any quiscuna, y una càthedra de Instituta y altra de Medicina a rahó de trenta-dos lliuras per quiscuna, que tot pren summa de ditas quatre-centas sexanta-quatre lliures, y ab les mil y cent per les tretze donzellas y trenta-sis per los pobres de la presó serà tot mil y sis-centas lliures. Y tot lo restant que resultarà de ditas dos parts y las ditas cent lliures més que se han de girar de compte de la Cantoria hàjan dits commissaris en dit nom de distribuir en casas necessitades de la prasant ciutat a coneguda de la major part d'ells, y que lo notari de la taula que ara és y per temps serà puga ab pòlissa y firma de la major part d'ells assentar y fer se done dita caritat a la persona que intercedirà per la tal casa necessitada, no excedint en major número de sinquanta reals, y que dita distributió fassa hu dels comissaris capitulars que aparexerà, ço és que lo tal /45/ comissari fassa la pòlissa de la summa que li aparexerà conforme la necessitat y calitat de la persona que se li serà assenyalada sens tenir obligatió de dir als demás comissaris la tal persona qui és, exceptat que per a gastar de la taula sia la pòlissa firmada de la major part dels comissaris, y que no puga ser de major número de sinquanta reals com dit és.

Que dels foriscapis que succheiran se hàjan de pagar tots los gastos que seran necessaris per conservatió dels delmes, censos, tas-

chas, censals, terres y altras cosas que dita almoyna reb y per pagar advocat y procurador y anar fora de la present ciutat si convindrà, y los demás que de dits foriscapis sobrerà, pagadas las sobreditas cosas, se haja de distribuir en subvenir les casas necessitades ab la forma y modo ab altre capítol referida y a coneguda de dits comissaris.

Que todas las scripturas de dita almoyna sian recòndidas en dita Seu y en la part que a dits comissaris aparaxerà ab tres claus, la una de les quals tinga lo dit pabordre que ara és y per temps serà, l'altre lo comissari capitular y altre clau lo comissari de la ciutat que ls aparexerà.

Que la superintendència que los molt reverents sacristans major y mitjà y thezorer de dita Seu han tinguda en dita administració de la almoyna sia ni reste en manera alguna perjudicada, ans bé acistèscan si voldran y axí com a cada hu los tocarà personalment quant se feran los arrendaments, y en ohir los comptes y examinar si lo procehit de las rendas se gastarà en la forma sobre apuntada, y en pèndrer y acceptar los homenatjes, y en lo fer gràtias dels foriscapis; y resten dits sacristans major y mitjà y thresorer ab les perrogativas que aserca de ditas cosas han tingut y los tocarà.

Que si ara o en algun temps aserca de les presents resolucions e intel·ligència de ellas o alguna d'ellas haurà o se sussiterà alguna malignitat, dupte o dificultat que necessite de declaratió, interpretació o explicatió, los dits comissaris o la major part d'ells, la púgan determinar, declarar, interpetrar y explicar y se haja de estar al que serà per ells fet y declarat.

En fe de las quals cosas los dits comissaris han volgut que de ditas resolucions per ells de comú acord presas y assentadas se fassa acta per los notaris baix scrits ensemps stypulants y rebents perquè conste en sdevenidor y se'n púgan donar hu o molts a qui los vulla y demane y li convinga.

Que fuerunt acta Gerunda, dictis dominis commissariis simul iunctis, dempto dicto don Raymundo de Farnes, vita functo, die vigesima prima mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo octavo. Praesentibus nobis Ioanne Riurans, notario publico Gerundae, vice et nomine et cetera, Raphaelis Albert, notarii publici Gerundae et secretarii domus Consilii et universitatis dictae civitatis, et Michaelae Mascord, etiam notario publico Gerundae et negotiorum dicti Capituli, simul stypulantibus et recipientibus, et pro testibus nobile don Didaco de Paz, iuris doctore Gerundae populo, et Balthezare Baco, presbytero priore prioratus Sancti Salvatoris de Cugulells, dioec[es]is²⁵ Gerundensis, ad ista vocatis specialiter et assumptis.

Eg(*Signe*)o Franciscus Vinyoles, notarius publicus Gerundae, regia auctoritate substitutus ab herede don Ioannis Çarriera et de Gurb, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae suarumque pertinentiarum nottario, tenens in comandam pro dicto herede scripturas publicas don Michaelis Mascord, quondam etiam notarii publici Gerundae, hec a notis dicti quondam don Michaelis Mascord, notarii, fideliter sumpta scribi, feci, subscripsi et clausi in fidem rogatus.

1. pobordria *per* pabordria. 2. pares ... d'ella *subratllat*. 3. Per ... facultat *subratllat*. 4. pobordria *per* pabordria. 5. any ... barcelonesa *subratllat*. 6. casa de la dita *subratllat*. 7. totes *subratllat*. 8. pobordre *per* pabordre. 9. pobordria *per* pabordria. 10. pobordre *per* pabordre. 11. *Ídem*. 12. de què ... quals *subratllat*. 13. pobordres *per* pabordres. 14. deputar ... Capítol *subratllat*. 15. y en la plaça ... delmes, censos *subratllat*. 16. extractió ... quiscuna *subratllat*. 17. nt *omeses*. 18. cinquanta lliures *subratllat*. 19. hostals, tavernas, bodegons *subratllat*. 20. que se haja de assenyalar *subratllat*. 21. que lo dia ... extractió *subratllat*. 22. *Segueix un espai de 15 mm cancel-lat*. 23. trentasis ... un real *subratllat*. 24. quatre-centes ... senyors *subratllat*. 25. *Falta el senyal d'abreviació*.

10

1628 desembre 22. Girona

Aprovació per part del Capítol de la Seu de Girona dels capítols firmats i proposats pels comissaris de la ciutat i del Capítol sobre la reforma de l'administració de l'Almoina del Pa de la Seu.

[A]. Original perdut

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 45v-49.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del "*Llibre Groc*"... », doc. 22, ex B.

+

Approbatió y retificació de la retroscrita y antecedent capitulatió fermada per lo Capítol de la Seu statuint y ordenant sie servada per a sempre.

In nomine Domini, amen. Noverint universi quod cum per illustrem et admodum reverendum Capitulum ecclesiae Gerundae, sub die decima septima iulii, millesimo sexcentesimo vigesimo septimo, ut aparet in libro secretariatus eiusdem Capitulo incoepto die mercurii post festum Resurrectionis domini nostri Iesu Christi decimo nona aprilis, millesimo sexcentesimo vigesimo tertio, et mihi Michaeli Mascord, nottario infrascripto, per illustrem et admodum reverendum dominum Franciscum Pejoan, utriusque iuris doctorem, canonicum ac secretarium dicti Capituli, ostenso facta fuerit et sit commissa illustribus et admodum reverendis dominis Baudilio Vergonyos, archidiacono Empuritanensis, Onofrio Ciurana et de Bellafilla, Mathiae Cella et de Canet et Ioanni Gomfaus, canonicis eiusdem Sedis ad

tractandum negocia concernentia modum et formam in posterum servandam circa distributionem emolumentorum, fructuum et reddituum Eleaemosynae Panis eiusdem Sedis. Postmodum die videlicet vigesima secunda decembris, millesimo¹ sexcentesimo vigesimo octavo, in mea Michaelis Mascord, notarii infrascripti, et testium videlicet don Ioannis Julia, presbiteri rectoris ecclesiae de Saus, dioecesis, et Antonii Boris, clerici Gerundae, degentis ad haec voccatorum et rogatorum presentia et audientia convocato et congregato eodem illustri et admodum reverendo capitulo ad tactum campanae capitularis de mandato infrascripti domini vicarii in thesauraria eiusdem Sedis, ubi pro similibus et aliis negociis solitum est congregari, in qua congregatione presentes fuerunt illustres et admodum reverendi domini don Franciscus de Aymerich, utriusque iuris doctor, praecentor maior in spiritualibus et temporalibus² vicarius generalis et officialis, admodum illustris et reverendissimi in Christo patris et Domini don Garcia Egidii Manrique, Dei et Apostolica Sedis gratia Gerundensis episcopi, don Bernardus de Cardona, archidiaconus maior, Antonius Alzina, abbas secularis ecclesiae Sancti Felicis, Baldilius Vergonyos, archidiaconus Empuritanensis, Franciscus de Meya, archidiaconus Silvensis, Iacobus Çaconomina, Franciscus Alzina, Hieronymus Rubias, Franciscus Vilella, Onofrius Ciurana, Iacobus Pla, Petrus Roig, Mathias Cella et de Canet, Petrus Trias, Narcissus Frigola, Petrus Martyr Vidal, Benedictus Bassedas, Aldiffonsius Çaconomina, Iulianus Pellisser, Ioannes Gomfaus, Franciscus Pejoan et Anthicus Gali, omnes canonici dictae ecclesiae capitulantes et Capitulum illius tanquam maior et sanior pars canonicorum dictae ecclesiae facientes, celebrantes et repraesentantes praefati domini comissarii retulerunt se una cum illustribus et magnificis don Raymundo de Farnes et de Cartella, vita functo, Michaelae Vives, cives honorato, Ioanne Clapes, mercatore, et Gaspare Garrich, libraterio, comissariis a Consilio universitatis praesentis civitatis Gerundae electis et deputatis pro dictis negotiis praefatae Eleaemosynae pro bono statu distributionis dictorum fructuum, reddituum et emolumentorum eiusdem eleaemosynae unanimes et concordantes fecisse et recepisse circa dicta negocia resolutionem sequentem:^a

«En nom de Déu Nostre Senyor sia, amen. Com lo il·lustre Capítol de la Seu de Gerona a qui conforme la admissió del benefici sots invocació de Santa Anastàsia en la dita Seu instituí y fundat, la pobordri³ de la Almoyna del Pa de dita Seu nuncupat, y de la consuetut antiquíssima en què ha estat y està d'estatuir y disposar la forma com se han de distribuir las rendas, /46/ fruyts y emoluments de la dita almoyna segons apar de diversos statuts que per temps són estats fets, ha tocat y tocha la dispositió de despèndrer y distribuir ditas rendas en usos dels pobres, y los il·lustres y molt magnífichs

senyors jurats y consellers de la universitat de dita ciutat a qui particularment com a pares de la república y administradors d'ellas y caps principals dels que se utilen y aprofiten de la distribució de ditas rendas y emoluments, ab la llarga experiència que han tingut del modo que se ha distribuït fins ara la renda de dita almoyna donant, un cortó de pa a tots los que concorren y van en las casas de dita almoyna, axí pobres com ríchs, hajan vist que en dita distribució ha hagut y ha molts inconvenients y danys, tant per lo que la major part de ditas rendas se gàstan en salaris de criats y criades, moços, procuradors y ministres, y sustento de aquells, y animals per la provisió dels grans y altres serveys de aquella, compra y manutenció de dits animals, passant axí bé los grans, farinas, pasta y pans per moltes mans y de vegades manco fiadas ab què lo que venia a restar per a distribuir-se en profit dels que a ella concurrían venia ésser la menor part de las entradas y rendas, y per ço se acabava la dita distribució ab pocs dias, utilant-se y subvenint-se los pobres en cosa de molt poca concideració respecta de la multitud de gent que acostumave anar y concórrer a ella com també perquè los menesterals y gent de treball y porta, vahent que la dita almoyna és comuna y que se ha de donar a tots los que-y vàjan y que tenen dret adquirit a ella tant com los verdaderament pobres, y per lo ús que de anar-y han tingut y tenen, no reparant en los danys y pèrduas que fan en sas casas dexant de treballar per spay de dos horas o poch manco que se ocúpan en anar, estar y tornar iuntament ab sos moços, apranents y fadrins, faltan tot aqueix temps a la fahena ab molta pèrdua y dany llur y per los desòrdens que succeheixen en lo acte de dita distribució entre los que a ella van, y per la gran perdició que-s fa del dit pa que-n roben,⁴ que per ser moreno y no totas vegades ben sahonat y cuyt o altrament se dóna molta part a menjar als animals sens aprofitar-se d'ell las personas. Moguts de un piadós zel y desig de què ditas cosas se redressen y posen en tal forma que ditas rendas, sens agravi de aquells que de ellas participàvan, se'ls donen y distribuèscan en altres usos a ells més utilosos y convenients, evitant los excessius gastos dalt dits y los demés inconvenients y desòrdens y danys que se han ponderat, hajan determinat unidas entre si y de comú acordi de fer y elegir comissaris que hagut entre si tractat y mirat lo que més sie convenient al servei de Déu, nostre senyor, bon estat de la cosa pública y utilitat dels que de dita almoyna han acostumat de participar y utilar-se, determinassen lo modo y forma que-ls aparexeria més a propòsit per a què ab quietut communa ditas rendas en avant se distribuïssen en usos dels que de aquella han sempre participat. Y per ço sien estat elegits per lo dit il·lustre y molt reverent Capítol de dita Seu en comissaris los senyors Baldiri Vergonyós, ardiacha de

Empurdà, Onofre Ciurana y de Bellafilla, Matia Cella y de Canet y Joan Gomfaus, canonges de dita Seu, y per los dits il·lustres y molt magnífichs jurats y consellers de la universitat de dita ciutat los senyors don Ramon de Farnés, donzell, Miquel Vives, ciutadà honrat, Joan Clapés, mercader, y Gaspar Garrich, llibrater de dita ciutat, los quals han tingut moltes y diverses iuntas entre si aserca de ditas cosas a ells comesas y mirat y ponderat molt lo que aserca de ellas convenia fer, y havent trobat que si restava en peu la dita distribució de pa cuyt o altre a què comunament la gent pogués acudir a sa voluntat sempre restarían molts inconvenients que se han representat y entre si ponderat. Per ço, usant de la facultat a ells donada y concedida ab ditas comissions respective, y reportat y referit per cada un d'ells a sos principals respectivament, y haguts entre si diversos tractats, y ben mirat y ponderat lo que apar més a propòsit que se dega y hage de demanar al reverent senyor bisbe de Gerona en la visita que sa senyoria reverendíssima està fent de la administració de dita almoyna o altre superior a qui demanar se dega, unànimes et concordés y sens descrepar algú d'ells han resolt las cosas baix scrites y següents:

Primerament, attès y conciderat que lo beneficiat de santa Anastàsia en la Seu de Gerona, pobordre⁵ de la almoyna del Pa de la Seu de Gerona comunament nuncupat, administrant la dita almoyna, tenia y rebia molts profits y emoluments de aquella, los quals és just que tinga y se li reserven eo que no obstant la resolució que baix se dirà aserca del modo que en avant se han de distribuir ditas rendas, se li done una equivalència de aquells en lloch y recompensa dels que com és dit tenia y rebia, se ha resolt que las rendas de dita almoyna y ultra del que ja té y reb per rahó de la dotació de dit benefici de santa Anastàsia tinga per a si y en utilitat sua, ell y sos successors obtenints lo dit benefici y pabordria, quiscun any sinc-centas lliures moneda barcelonesa, las quals reba per mitjà de la taula ab tres iguals terças, comensant la primera per lo últim de octubre, la segona per lo últim de febrer, y la tercera y última per lo últim de juny, y axí consequutivament per tots temps perpètuament, y tinga axí mateix a son profit y utilitat la casa de la dita almoyna ahont està y habita, y lo forn a ella contiguo ab sos drets, y lo bosch que és de dita almoyna situat en la paròchia de Celrà, y totas las jurisdiccions que dita almoyna té en lo terme y paròchia del castell de Brunyola y demés baronias ab tots los drets y pertinèncias que aquellas tenen y vénen en consequència de jurisdicció y no altrás, algunas que sían rendas tant de directo domini com de útil y propietari, las quals jurisdiccions lo dit pobordre⁶ ni sos successors en dita pabordria⁷ y benefici en ningun temps puga ni púgan vèndrer, enfeudar, ni en

qualsevol altra manera alienar en favor de persona alguna ni comunitat ecclesiàstica ni secular, ni demanar per lo⁸ consentiment de la Sede Apostòlica, ans bé en cas que tal, en ningun temps se fes *ipso iure et facto* sían vistas ser adquiridas y se adquirèscan a la administratió de dita almoyna, de la qual no és estat ni és intentió ni voluntat separar-las sinó que lo regiment de ellas sia y lo tinga lo dit pabordre sol, sens dependència ni acistència dels coadjutors que per la administració de dita almoyna baix ab altre capítol se dirà ha de tenir lo dit pabordre, lo qual y sos successors, sempre que-ls aparegués ser gravats en la sustentatió y deffenció de ditas jurisdiccions o per qualsevols altres respectes se volgués abstenir de administrar-las sol, los dits sos coadjutors las administren y beneficien a tota utilitat de dita causa pia del modo y manera los apareixerà y a la major part d'ells, tant ecclesiàstica com secular, y que lo dit pabordre y sos successors en dita pabordria no púgan tenir ni demanar per dita abstensió de administratió més de las sinc-centas lliures annuals alt assenyaldadas, y sempre que ell sol se retinga la dita administratió de ditas jurisdiccions y baronias reste a son càrrech la conservatió y deffensa de aquellas y de la casa, forn y bosch sens que las restants rendas de dita administratió hagen de contribuir ni donar-li cosa alguna més de las ditas sinch-centas lliures pagats tots los càrrechs, mals y obligacions de dita almoyna, y tenint lo dit pabordre las ditas sinch-centas lliures se ha resolt de què de totas las restants rendas annuals en las quals no se comprenen los foriscapis sían fetas tres iguals parts, las dos de ellas per a donzellas a meridar, studis, afavorir casas necessitadas y presos de la presó, tots de la present ciutat, y l'altre restant tercera part per la /47/ Cantoria de dita Seu, de la qual part se n'hagen de llevar quiscun any cent lliures per ajuda de la distributió se farà en afavorir cases necessitades de dita ciutat en la forma que ab altres capítols se dirà.

E per quant per la administratió de tant gran azienda com ha tingut y té la dita almoyna los pobordres⁹ que per temps són estats han acostumat tenir procuradors y altres que-ls ajudaven, y per auctoritzar y engrandir-la y fer las demás coses que ab altres capítols se diran que se han de fer, y per a la conexasa y aprobatió de les donzellas que han de ser inseculades per a concórrer a la participatió de dita causa pia y altres coses se necessita de què haja personas intel·ligents y pràcticas que ajuden y descansen al dit pabordre, se ha resolt de què lo dit il·lustre y molt reverent Capítol y la dita ciutat de Gerona hàjan ara y per lo sdevenidor elegir y deputar vuyt comissaris, ço és per part de dit Capítol quatre y per part de dita ciutat altres quatre, los quals en nom y per part del dit pabordre y com ha coadjutors y ajudants seus t́ngan y aporten la dita administratió y se hage de

fer y seguir lo que ells o la major part d'ells, axí ecclesiàstica com secular, ordenaran y determinaran, y ells en dit nom ab interventió de dit pabordre si intervenir-hy voldrà hàjan quiscun any en lo temps de la Sínodo Diocesana y en la plaça de la Seu arrendar al més donant tots los delmes, censos, taschas, terços y heretats y altres cosas si las hi haurà, obligant als arrendadors que deposen los preus dels dits arrendaments per terços en la taula dels comuns depòsits de la dita ciutat, dits y scrits a dits vuyt comissaris y a la major part de ells, dels quals per a gastar de dita taula y haja de haver per lo menos tres capitulars y tres de la ciutat, la qual administratió tingan com ha comunicada per lo pabordre y en son nom per auctoritat que ab lo consentiment que en estas cosas prestarà los dóna y concedeix per a tots temps, y que per statut que usant de la facultat fa lo dit Capítol ab la aprovatió d'estas determinacions los dóna y atribueix, y que lo superior que estas cosas lloarà, aproverà y ratificarà los ne dóna, axí quiscun perpètuament generals coadjutors de dit pabordre y com ha tals regèscan, administren las ditas rendas, posant en esta administratió qualsevols treballs personals tant per aportar lo llibre que per ella serà necessari com altrament per ser com és cosa de pobres sens rèbrer, ni pèndrer, ni retenir-se, demanar, ni pretèndrer salari algú. Salvo emperò si algú o alguns com actor dels demés o altrament convenia exir fora de la present ciutat per negocis de dita administratió, que en tal cars los comissari o comissaris que axí exiran hagen de ser satisfets de son treball y gasto a coneguda de la major part de dits comissaris, axí capitulars com seculars, y de dita sa administratió hàjan de donar compte y rahó a dit pabordre de la almoyna que ara és y per temps serà perquè ell la puga donar an aquell a qui toca pèndrer-lo de ell, eo de sa voluntat y consentiment lo donen los dits comissaris an aquell a qui tocarà y donar-se deurà.

E donant forma a la dita distributió de ditas parts que axí com està dit seran aplicades, han resolt que quiscun any en lo die que-s demanarà se haja de fer extractió de nou donzellas y donar a quiscuna de las que seran extretats en temps y per col·locatió de son matrimoni cent lliures de dita moneda en la forma y ab los pactes que baix se dirà, y que a la dita extractió no hi púgan concórrer sinó fillas de artistas en avall inclusive y no de personas que tingan ni presumèscan tenir stament, y que sían fillas de la present ciutat o de persones que hàjan /47v/ tingut sis anys contínuos de pròpria habitació en ella, y que sían ditas donzellas habitants de la present ciutat.

Y que consembla[nt]ment¹⁰ se fassa extractió de altres quatre donzellas quiscun any en lo mateix dia de las que vindran ha servir en la present ciutat y hauran servit en ella quatre anys contínuos y

per lo menos dos anys en una casa y dos anys en altra, y que sían casas de personas honradas de bon nom, vida y fama, y de las fillas afilladas de l'Hospital de Santa Catharina de la present ciutat, y se done a cada una de las que axí seran extretas sinquanta lliures en temps y per col·locatió de son matrimoni, a la qual extractió no puguen concórrer ni ser admesas las que serviran en hostals, tavernas, bodegons y altres cases de vici, ans bé sían exclosas de dita sort, y lo mateix sia servat en quant a las fillas de la present ciutat, que si estaven en las sobreditas cases tanpoch puguen concórrer a dita extractió y sort, si no era que estiguessen ab llurs pares que tinguessen algú dels sobredits officis.

Y com sia cosa iusta que fillas de personas axí artistes com menesterals y altres que-s veu clarament que viuen pròsperament y tenen bestant azienda llurs pares per la col·locatió de ellas, que las tals que als dits comissaris apareixerà tenir lo sobrerreferit, que no púgan entrar a sort de rodolí, que no sían votadas per scrutini per dits comissaris, y per concórrer a dita sort hàjan de tenir la major part dels vots y no altrament.

Que se haja de assenyalar diada per la extractió y lloch ahont se farà, la qual se haja de fer pública y patentment per llevar tota suspita, fent los rodolins de cera y passant las membranas per mans de dits comissaris y del pobordre,¹¹ si assistir-hi voldrà, axí y conforme en la Diputació de Cathalunya y casa de la ciutat de Gerona se fa y en altres parts.

Que en dita extractió per los primers sinch anys no púgan concórrer donzellas algunas que no tían catorze anys complits, y finits dits primers sinch anys hi púgan concórrer en tenir dotse anys complits, y totes de bon nom, vida y fama, y no tenint tal nom no púgan en dita sort concórrer.

Que quinze dias antes de dita extractió se fassa crida pública ab tabals per tots los llochs acostumats de la present ciutat a effecte de què sia a tots notori per a què dins dit termini púgan donar en escrits lo nom y cognom de la tal donzella que tindrà las calitats referidas per a poder concórrer en dita extractió, aportant fe auctèntica de l'acte de batizme, la qual, escrita y assentada en lo llibre que per dit effecte se ha de tenir, no tinga necessitat altra vegada de fer-se scríurer, ans bé haja de concórrer en totes las extractions que-s faran tant com estarà donzella si ja après d'escrita no li sobrevingués causa molt notòria en contrari per no poder concórrer, la qual causa sia y reste a judici de dits comissaris y votada per ells scrutini, hi haja de tenir per a concórrer la major part dels vots y no altrament.

Que las fillas de l'hospital y altres que hàjan estat y estígan en la present ciutat des de xichas o servint en la forma sobredita

que per no saber qui són ni poder constar de acte de batizme no se pot saber ab certitut la edat de aquellas, que las tals se hàjan de presentar devant de dits comissaris perquè aquells púgan fer iudici de si tindran edat o no per a poder concórrer.

Que lo dia après següent feta la dita extractió hàjan los dits comissaris de anar en la dita taula de la present ciutat y girar a quiscuna de las extretas, ço és a les nou que seran fillas de la present ciutat cent lliures a quiscuna, y a les quatre que haurà dit temps que serveixen en dita ciutat sinquanta lliures a quiscuna, en temps y per col·locatió de son matrimoni y no altrament, ab condició que si morran /48/ ans de ésser casadas que las ditas cent lliuras y sinquanta lliures respective hajen y dègan a tornar a la dita administratió; de la mateixa manera casant aquellas y morint sense infants y sens fer testament tornen a la dita administratió, y no tenint infants y fent testament púgan en dit cars dispondre de la mitat, de manera que se'ls done la mateixa forma que un pare quant casa una filla acostuma a donar-se, y lo que succehirà y tornarà a la dita administratió per las causas referidas se haja de tornar en dita taula, dit y scrit als dits comissaris y en altre compte a part, y que no-s púgan llevar si no per esmers en lloch tuto y segur y en augment de dita causa pia y per major número de col·locatió de donzellas, exceptat que si ninguna de ditas donzellas extratas, axí las que han de tenir las cent lliuras quiscuna com las de sinquanta, volguessen ésser religioses que en tal cas los dia donat a quiscuna de ellas lo que se'ls haurà de donar lo dia que faran professió a totas sas líberas voluntats, havent de servir per lo monastir ahont seran religiosas y no en altra manera.

Que lo que tocarà a quiscuna de las tres parts rellevant lo sobredit hàjan dits comissaris en dit nom girar en dita taula, ço és lo que tocarà a la Cantoria a la persona o personas que per lo il·lustre Capítol seran anomenadas a effecte de distribuir aquellas en rahó de dita Cantoria, y mil y cent lliuras als mateixos comissaris capitulars y seculars en altre conte per la col·locatió de ditas tretze donzellas, y trenta-sis lliuras per caritat de un real quiscun dia que-s done pa cuyt als pobres de la presó de la present ciutat, y quatre-centas sexanta-quatre lliures als senyors jurats y adjuncts dels Studis per a pagar los salaris de una càtedra més de Philosophia, quatre càtedras de Theologia, ço és tres d'Escholàstica y una de Positiva a rahó de vuytanta lliures per any quiscuna, y una càtedra de Instituta y altre de Medicina a rahó de trenta-dos lliuras per quiscuna, que tot pren summa de ditas quatre-centas sexanta-quatre lliuras, y ab las mil y cent per las tretze donzellas y trenta-sis per los pobres de la presó serà tot mil y sis-centas lliures. Y tot lo restant que resultarà de ditas dos parts y las ditas cent lliures més que se han de girar de comte

de la Cantoria hàjan dits comissaris en dit nom de distribuir en casas necessitadas de la present ciutat a coneguda de la major part d'ells, y que lo notari de la taula que ara és y per temps serà puga ab pòlissa y firma de la major part d'ells assentar y fer se done dita caritat a la persona que intercedirà per la tal casa necessitada, no excedint en major número de sinquanta reals, y que dita distributíó fassa hu dels comissaris capitulars que apareixerà, ço és que lo tal comissari fassa la pòlissa de la summa que li apareixerà conforme la necessitat y calitat de la persona que se li serà assenyalada sens tenir obligació de dir als demés comissaris la tal persona qui és, exceptat que per a gastar de la taula sia la pòlissa firmada de la major part dels comissaris, y que no puga ser major número de sinquanta reals com dit és.

Que dels foriscapis que succehiran se hàjan de pagar tots los gastos que seran necessaris per conservació dels delmes, censos, taschas, censals, terras y altras cosas que dita almoyna reb y per pagar advocat y procurador y anar fora de la present ciutat si convindrà, y los demés que de dits foriscapis sobrerà, pagades les sobreditas cosas, se haja de distribuir en subvenir las casas necessitadas ab la forma y modo ab altre capítol refferida y a coneguda de dits comissaris.

Que todas las scripturas de dita almoyna sian recòndidas en dita Seu y en la part que a dits comissaris apareixerà ab tres claus, la una de les quals tinga lo dit pabordre que ara és y per temps serà, l'altre lo comissari capitular y altre clau lo comissari de la ciutat que ls apareixerà.

Que la superintendència que los molts reverents sacristans major y mitjà y thezorer /48v/ de dita Seu han tinguda en dita administratió de la almoyna sia ni reste en manera alguna perjudicada, ans bé assistèscan si voldran y axí com a cada hu los tocarà personalment quant se faran los arrendaments, y en ohir los comptes y examinar si lo procehit de las rendas se gasterà en la forma sobre apuntada, y en pèndrer y acceptar los homenatjes, y en lo fer gràcies dels foriscapis, y resten dits sacristans major y mitjà y thezorer ab les perrogativas que aserca de ditas cosas han tingut y los tocarà.

Que si ara o en algun temps aserca de las presents resolutions e intel·ligència de ellas o alguna d'ellas haurà o se susciterà alguna malignitat, dupte o difficultat que necessite de declaratió, interpretació o explicatió, los dits comissaris o la major part d'ells la púgan determinar, declarar, interpretar y explicar y se haja de estar al que serà per ells fet y declarat.

En fe de les quals cosas los dits comissaris han volgut que de ditas resolutions per ells de comun acordi presas y assentadas se fassa acte per los notaris baix scrits ensemps stypulants y rebents

perquè conste en sdevenidor y se'n púgan donar hu o molts a qui los vulla y demane y li convinga.

Quae fuerunt acta Gerundae, dictis dominis commisariis simul iunctis, dempto dicto don Raymundo de Farnes, vita functo, die vigesima prima mensis novembris, anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo octavo. Praesentibus nobis Ioanne Riurans, nottario publico Gerundae, vi[c]e et nomine, et cetera, Raphaelis Albert, notarii publici Gerundae et secretarii domus Concilii et universitatis dictae civitatis, et Michaelae Mascord, etiam notario publico Gerundae et negotiorum dicti Capituli, simul stypulantibus et recipientibus, et pro testibus nobile don Didaco de Paz, iuris doctore, Gerundae populato, et Balthazare Baco, presbitero priore prioratus Sancti Salvatoris de Cugulells, diocesis Gerundensis, ad ista vocatis specialiter et assumptis.»

Eg+o Raphael Albert, nottarius publicus Gerundae auctoritate regia substitutus a successore Iacobi de Campolongo, quondam publico Gerundae notarius secretariusque illustrium dominorum iuratorum et Consilii civitatis Gerundae haec scribi, feci et clausi.

Eg+o Michael Mascord, nottarius publicus Gerundae auctoritate regia substitutus a successore Iacobi de Campolongo, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae suarumque pertinentiarum nottarius, notariusque negotiorum illustris et admodum reverendi Capituli dictae ecclesiae Gerundae, haec penes me et don Raphaellem Albert, connotarium meum, simul stypulantes, recepta scribi, feci, signavit, subscripsi et clausi.

Qua resolutione per dictum Capitulum ex audita et bene intellecta approbavit et rattificavit omnia et singula in eadem resolutione contenta, et utendo ut dixerunt iure facultate sibi competentibus,¹² et omni meliori modo statuerunt et ordinarunt ut fiant et serventur in posterum et perpetuis futuris temporibus omnia et singula in eadem resoluta et determinata, applicando redditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta dictae eleaemosynae piis operibus in dicta resolutione contentis, et specificatis tanquam aptionibus et utilioribus ad usum pauperum quam si destribuerentur modo et forma hu[i]c¹³ usque distribui assuetis et quod pro maiori corroboratione petatur dicti statuti et ordinationis auctoritzatio a reverendissimo domino episcopo in actu visitationis quam nunc facit de dicta eleaemosyna prout peti fuit iam alias incepto, de quibus praemissis fuit petatum a me huiusmodi nottarium publicum confici instrumentum quod fuit actum ubi supradictis et superius nominatis ad praemissa vocatis et rogatis presentibus.

Eg(Signe)o Franciscus Vinyoles, notarius publicus Gerundae regia auctoritate substitutus ab herede don Ioannis Çarrera /49/ et

de Gurb, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae suarumque pertinentiarum nottario, tenens in comandam pro dicto herede scripturas publicas don Michaelis Mascord, quondam etiam notarii publici Gerundae, hec penes dictum quondam don Micahelem Mascord, notarium, recepta scribi, feci, subscripsi et rogatus in fidem clausi.

1. Postmodum ... millesimo *subratllat*. 2. *Segueix un espai de 53 mm cancel-lat*. 3. *pobordria per pabordria*. 4. *roben per reben*. 5. *pobordre per pabordre*. 6. *Ídem*. 7. *pobordria per pabordria*. 8. *lo per so*. 9. *pobordres per pabordres*. 10. *nt omeses*. 11. *pobordre per pabordre*. 12. *utendo ... competentibus subratllat*. 13. *i de difícil lectura*.

a. *Vegeu document núm. 9.*

11

1629 juliol 23. Girona

Nous estatuts redactats pel Capítol de la Seu de Girona sobre l'administració de les rendes de l'Almoyna del Pa de la Seu, atès que el bisbe no va aprovar els capítols que van firmar els comissaris de la ciutat i del Capítol el 21 de novembre de 1628.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 49-54.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 23, ex B.

+

Statut fet per lo Capítol de la Seu sobre de la administració de la Almoyna del Pa de dita Seu dita del «Cortó».

En nom de¹ Déu, nostre senyor, sia, amen. Sia notori a tots de com lo any de la nativitat de Nostre Senyor Jesuchrist mil sis-cents vint-y-nou, lo dia emperò de vint-y-tres del mes de juliol del dit any, en presència de Miquel Mascord, notari públich de Gerona y dels negocis del molt il·lustre Capítol de la Seu de Gerona, y dels testimonis baix escrits a estas cosas cridats y pregats, convocat y congregat lo dit molt il·lustre Capítol de la Seu de Gerona en la thresoreria de la dita Seu a so de campana com és de costum, en lo qual lloch per semblants cosas és acostumat de convocar y congregat, en la qual convocació y congregatió foren presents los il·lustres y molt reverents senyors don Francesch de Aymerich, capiscal major y canonge vicari general y official del reverendíssim senyor don García Egidio Manrique, per la gràcia de Déu y de la Santa Sede Apostòlica bisbe de Gerona, don Bernat de Cardona, ardiacha major, Antoni Alzina, abat de la isglésia col·legiada de Sant Feliu, Baldiri Vergonyós, ardiacha de Empurdà, Francesch Maya, ardiacha de la Selva, Jaume Çaconomina, Baldiri Balla, Francesch Alzina, Francesch Vilella, Jaume Pla,

Joan Ramon Masdeu, Pere Trias, Narcís Frigola, Pere Màrtir Vidal, Benet Bassedas, Alfonso Çaconomina, Julià Pellicer, Joan Gonfaus, Christòfol Rich, Francesch Balle, pabordre de la Almoyna, Miquel Gironella, Francesch Pejoan, Pere Joan Revull, Anthic Galí y Antich Mas y Dardés, tots canonges de dita Seu capitulants, y lo Capítol de dita Seu,² constituents y celebrant, y com a major y més sana part del dit Capítol y més de las dos parts dels canonges residints en dita Seu, per las cosas baix scrites cridats per orde del dit senyor vicari general, los quals attenent y conciderant que en dias passats, ço és lo die de vint-y-dos del mes de decembre pròxim passat,^a havent reportat en lo dit Capítol los molt reverents senyors Baldiri Vergonyós, ardiacha de Empurdà y canonge, Onofre Ciurana y de Bellafilla, Mathia Cella y de Canet y Joan Gonfaus, canonges de dita Seu, commissaris per dit molt il·lustre Capítol elegits y deputats, ab deliberatió continuada en lo llibre del sacratariat de dit Capítol, a deset de juliol mil sis-cents vint-y-set per a tractar ab los comissaris per part de la universitat de la ciutat de Gerona elegits y deputats de las cosas tocants a la administració de las rendas de la Almoyna del Pa, del «Cortó» anomenada, de la dita Seu, la qual obté lo molt reverent senyor don Francesch Balla, canonge de dita iglé- /49v/ sia, y los danys e inconvenients que havia, naxían y resultaven de donar-se y distribuir-se aquellas en pa cuyt *omni venienti* y altrament, y vèurer y mirar la forma que en avant podria haver perquè aquellas en avant se distribuïssen en usos dels pobres a ells y a la cosa pública y bon estat de la iglésia més convenients y utilosas havían referit y reportat una resolució o el tractat entre ells dits comissaris aserca de ditas cosas a ells comesas, de la qual se n'havia llevat acte en poder de Joan Riurans, notari públich de Gerona, en lloch y en nom de Rafel Albert, notari públich y secretari de la casa del Consell de dita ciutat, y Miquel Macord, també notari públich de dita ciutat³ y dels negocis de dit Capítol, lo die de vint-y-hu de novembre del any pròxim passat mil sis-cents vint-y-vuyt,^b se havia resolt y determinat en lo dit Capítol que las ditas cosas en dit tracte y resolució de dits comissaris tractadas y resoltas se demanassen al dit molt il·lustre y reverendíssim senyor bisbe en lo acte de visita que sa senyoria actualment estava fent de la dita almoyna per a què, tant com ha ordinari com encara com ha delegat apostòlich, las llohàs, aprovàs, rattificàs, decretàs y auctoritzàs, y haver-se sobre de ditas cosas donat las provas que són estadas necessàries per a què a sa senyoria li constàs de las causas urgents que concorrian de haver de cessar la dita distribució sobre de què se ha compilat, fet y fabricat un molt gran y crescut procés, los mèrits dels quals atesos y altrament per las provas que sa senyoria reverendíssima *ex officio* és estat servit pèndrer, haja en

dit procés declarat que se havia de cessar en la dita distribució de pa, axí com cessar ha manat, y que en avant las rendas y facultats de dita causa pia, la Almoyna del Pa de la Seu de Gerona nuncupada, no-s púgan distribuir ni elargir en pa vulgarment dit del cortó sinó en altres usos dels pobres haver-se de convertir. E inseguint la pia voluntat del dit fundador, procehint més convenientment, ha reservat a ssi y a sos successors y al dit molt il·lustre Capítol y canonges de dita Seu de Gerona la facultat de declarar los usos dels pobres en los quals las ditas rendas annuals o facultats de dita Almoyna de la dita iglésia de la Seu de Gerona se han de distribuir y de fer, y ordenar los statuts y ordinacions sobre y aserca del bon regiment y administració de dita almoyna y totas altrás cosas que a ssa conservació y augment y disposició en qualsevol manera pertàngan, com en dita provisió feta lo dia deset del mes de juliol del corrent any mil sis-cents vint-y-nou, a la qual se ha relació més llargament se conté en y ab la qual no ha sa senyoria reverendíssima provehit cosa alguna aserca de la dita aprovació que se li demanava ni ha decretat ni auctoritzat la dita resolució dels dits comissaris de dit Capítol y ciutat, y havent-se remirat aquella y la en ella contengut se haja trobat que la provisió y remey que ab dit tractament se havia procurat donar a las casas necessitadas de la dita ciutat, haguda rahó a altres provisions de altres necessitats y usos dels pobres a què de las ditas rendas de dita almoyna se havia de acudir com en aquella estava apuntat, demana ser de pocha importància respecte del que se ha sempre tingut intenció de què sían socorregudas de ditas rendas, y que en lo modo y forma de las demás distributions en què estave tractat que se havían en avant de distribuir ditas rendas en usos dels pobres se necessitave de provehir més per extens que no estava allí apuntat (la sustància de las cosas en què se ha tractat que se han de aplicar en res no mudada), y que als pobres mendicants no se'ls provehia de alguna part o portió ab què participassen de ditas rendas de dita almoyna, per ço lo molt il·lustre Capítol y canonges, desitjant estar al tractat⁴ en la millor forma que fer se puga /50/ y dega, y provehir al que no estava sufficientment per dits comissaris ab dit acte entre ells fermat, provehit y zelant lo bé, utilitat y profit dels pobres y la conservació, augment, bon regiment y administració de la dita almoyna, haguts primer molts y diversos tractats sobre ditas cosas, han estatuit y ordenat las cosas en los capítols següents contengudas:

Primerament, y abans de totas cosas, revocan y anul·lan tots y qualsevols estatuts fins ara per las cosas de dita almoyna per ells y sos predecessors fets en quant al que en los presents estatuts y ordinacions seran contràries y no convindran, y en quant a la dita senyoria per dit senyor bisbe donada en alguna cosa seran repugnants.

Ítem, attès y conciderat que lo beneficiat de sancta Anastàsia en la Seu de Gerona, pabordre de la Almoyna del Pa de dita Seu nuncupat, segons la dita provisió en dita visita per dit reverendíssim senyor bisbe feta, ha de cessar en la distributió de las rendas de dita almoyna ab pa de cortó, y que quant en dita forma de distribuir-las en pa cuyt las donava y distribuïa lo dit pabordre tenia y rebia molts profits y emoluments de aquella, les quals o la equivalència d'ells és iust que tinga y que se li conserven y que tinga de aquells legítima recompensa axí que ni dit benefici se deteriore, ni se li cause dany, ni la dita almoyna patesca detriment, administrant-se en avant en la forma que baix se dirà, estatueixen y ordénan que per la dita equivalència y en lloch y recompensa dels dits profits, guanys, lucros y emoluments iustos que tenia y rebia de assí al devant de las rendas de dita almoyna y ultra del que ja té y reb per rahó de la dotatió de dit benefici de Santa Anastàsia tinga per a si y en utilitat sua pròpria lo dit senyor don Francesch Batlle, com ha obtenint dit benefici y sos successors obtenints aquell, com annexa que li és la dita pabordria, quiscun any sinc-centas lliuras moneda barcelonesa,⁵ las quals reba per mitjà de la taula dels cambis o comuns depòstis de la ciutat de Gerona o de la theca de la thezoraria de dita Seu si en ella s'esdevindrà ser deposadas las ditas rendas ab tres iguals pagas o terças reals, comensant la primera per lo últim de octubre, la segona per lo últim de febrer y la tercera y última per lo últim de juny, y axí consequutivament per tots temps perpètuament, y tinga axí mateix a son profit y utilitat la casa de la dita almoyna ahont està y habita, y lo forn a ella contiguo ab sos drets, y lo bosch que és de dita almoyna situat en la paròchia de Celrà, y totas las jurisdiccions⁶ que dita almoyna té en lo terme y paròchia del castell de Brunyola y demés baronias ab tots los drets y pertinèncias que aquellas tenen y vénen en consequència de jurisdicció y no altrás, algunas que sían rendas tant de directe domini com de útil y propietari, y los vassals sían y resten sots protectió de dit molt il·lustre Capítol a effecte de què no se'ls fàssan vexacions ni operations, y que lo dit paborde que ara⁷ és y per temps serà successor seu en dit benefici y pabordria en ningun temps pugua ni púgan ni los sia lícit vèndrer, enfeudar, ni en qualsevol manera alienar en favor de persona alguna, ni communitat, ni universitat ecclesiàstica ni secular, las ditas jurisdiccions ni alguna d'ellas ni part d'ellas, ni demanar per ço consentiment de la Sede Apostòlica, ans bé en cas que tal en algun temps se fes *ipso iure et facto* sían vistas ésser adquiridas y se adquirèscan a la administració de dita almoyna, de la qual no és estat ni és intentió ni voluntat separar-las sinó que lo regiment de ellas sia y lo tinga lo dit /50v/ pabordre sol, sens dependència ni assistència dels coadju-

tors que per la administració de dita almoyna baix ab altre capítol se dirà que ha de tenir lo dit pabordre, lo qual y sos successors, sempre que ls aparegués ser gravats en la sustentació y deffensió de ditas jurisdiccions o per qualsevols altres respectes se volgués abstenir de administrar-las sol, los dits sos coadjutors las administren y beneficien a tota utilitat de dita causa pia del modo y manera los apareixerà y a la major part d'ells, tant ecclesiàstica com secular, y que lo dit pabordre ni sos successors en dita pabordria no púgan tenir ni demanar per dita abstentió de administració més de las sinc-centas lliures annuals alt assenyaladas, y sempre que ell sol se retinga la dita administratió de ditas jurisdiccions y baronias reste a son càrrech la conservació y deffensa de aquellas y de la casa, forn y bosch sens que las restants rendas de dita almoyna y administració hàjan de contribuir ni donar-li cosa alguna més de ditas sinch-centas lliures. Açò emperò provehit y entès de què sempre y quant lo dit pabordre o sos successors no faran personal residència en la ciutat de Gerona, en tal cas se li lleven per cada un any dos-centas lliuras barcelonesas de las ditas sinch-centas⁸ lliures que com està dit hauria de tenir residint en la dita ciutat personalment, així que en tal cas se li done solament tres-centas lliures consemblants y no més, a la dita rahó de dos-centas lliures manco per any se li lleve per prorrata lo temps que dexarà de residir personalment en dita ciutat en lo discurs de l'any y durant sa absència, y no residint personalment tinga y administre las ditas jurisdiccions y baronies y culla y reba los fruyts, drets y emoluments de aquellas la dita administratió y las ditas dos-centas lliures resten en ella incorporadas, y una cosa y altre sia per augment de la subvenció de casas necessitades com ab altre capítol se dirà.

Ítem, han estatuit y ordenat que de las ditas rendas de la dita almoyna se fassan, cúmplan, y supporten y paguen tots y sengles càrrechs, mals y obligacions de la dita almoyna ordinaris axí com se trobarà s'és tinguda y obligada ab los llibres, actes y scriptures de la dita almoyna, y aquells pagats y cumplits estatueixen y ordénan que las restants rendas de la dita almoyna sían en avant per tots temps perpètuament distribuïdas en los usos de pobres baix scrits y següents:

Primerament estatueixen y ordénan⁹ que de las ditas rendas sían donadas y distribuïdas cent setanta-sinch lliures als pobres mendicants de la dita ciutat de Gerona en esta forma: ço és que sie senyalada una instància de las de la casa de dita pabordria de la almoyna per a donar la dita caritat en la qual des del dia de la dominica primera de Advent fins al dia del Reys o Epifania que és a sis de janer inclusive, y des del primer dia de Quaresma fins a las

festas de Siquagesma inclusive, que són las diadas y temporadas en què los fundadors y benefactors de dita almoyna han assenyalat que fessen las distributions y almoynas per ells instituïdas, y per conservar millor axí llurs memòrias, un sacerdot de bon nom, vida y fama y timorada conciència per lo dit Capítol de la dita Seu elegidor y deputador done y distribuesca als pobres mendicants los noms y cognoms dels quals los comissaris del Capítol y de la ciutat que baix se diran posaran en una lista o tarifa que li lliuraran y entregaran y renovaran quant menester serà per a què-s sàpia quins són los mendicants que a la dita almoyna han de ser admesos y se evite lo tumulto y concurs comú que altrament hauria, done cada dia dels demunt dits, ço és als hòmens lo un dia y a las donas l'altre, y axí interpol·lada y alternativament tres diners a cada hu,¹⁰ y axí mateix als peregrins y pasatjers que no estaran de asiento en Gerona altres tres diners a cada hu o la caritat més o manco que li aparexarà donar a dits peregrins segons la suma de diner que tindrà cada dia per a distribuir en dita almoyna y caritat de pobres mendicants, an al qual per son treball y assistència se li donarà de estipendi de las cent setanta-y-sinch lliures un real cada dia y estiga aquell *ad mutum* amovible del dit Capítol.

/51/ Ítem, statueixen y ordénan que de las ditas rendas se done y lliure per los dits comissaris o lo procurador que baix se dirà que ha de haver per orde llur un real per a pa cada dia als pobres de la presó.

Ítem, statuèixan y ordénan que de ditas rendas sian donadas y lliuradas quiscun any mil y vuytanta lliuras barcelonesas per los dits commissaris a effecte de casar cada any quinze donzellas, ço és¹¹ onze fillas de la ciutat de Gerona donant a cada una vuytanta lliuras, y quatre forasteras donant a cada una cinquanta lliuras, en lo modo y forma que baix ab altres capítols se dirà.

Ítem, statueixen y ordenen que de las ditas rendas de la dita almoyna sían donades y pagadas per los dits comissaris quiscun any tres-centas vuytanta lliuras per a pagar los salaris de sis càthedras¹² que novament se posaran e instituïran en los Studis de la universitat de la dita ciutat de Gerona y per los cathedràtichs de aquellas que llegiran Theologia, Cànon, Lleys y Medicina¹³ als pobres y a tots altres que en dits Studis aniran a ohir y estudiar, sens altre stipendi ni puja dels oïnts o dexebles més del que de ditas rendas se'ls assenyalarà com ab altre capítol se dirà.

Ítem, statueixen y ordénan que de las ditas rendas sían donadas y lliuradas quiscun any sis-centas lliuras a effecte de pagar¹⁴ los salaris dels pobres cantors músichs que tindrà la dita isglésia Cathedral de Gerona y que serviran en ella, y per son adorn y augment del

culto divino en la forma que ab altre capítol se dirà pagadoras, ab las quals sis-centas lliures se provehirà a la necessitat dels pobres cantors músichs de dita iglésia, y dita provisió atesa ab tenor del present renuntian a la *litte* y causa que en la Rota Romana y devant del reverendíssim Rembolex, auditor de aquella se aporta entre dits Capítol y canonges de una, y lo dit pabordre de part altre, sobre la verificació de la gràcia apostòlica a dit Capítol y canonges concedida, contenint aplicació de altras tantas sis-centas lliuras barceloneses dels béns y rendas de dita almoyna per la manutentió y sustentació de dits cantors músichs, *sub datta Tusculi, anno incarnationis Dominicae millesimo sexcentesimo vigesimo secundo, pridie kalendas iunii, pontificatus serenissimi Gregorii decimi quinti anno eius secundo*, a la qual *litte* y causa y prosseguitió de aquella y al dret en virtut de dita gràcia competent, sempre y quant tindrà effecte la present provisió en favor de dits cantors músichs de dita Seu renuntian y no altrament, ans bé en cas que no tingués affecte se resérvan dret de prosseguir la dita causa y obtenir en aquella la dita provisió.

Ítem, statueixen y ordénan que las restants rendas de la dita almoyna se distribuèscan y donen quiscun any en la forma que ab altres capítols se dirà en afavorir casas necessitadas de la dita ciutat.

E per quant per la administració de tant gran haçienda com ha tingut y té la dita almoyna los pabordres que per temps són estats han acostumat tenir procuradors y altres que-ls ajudàvan, y per a auctoritzar y engrandir la dita administració y fer las demés cosas que ab los precedents y altres capítols està dit y se dirà que se han de fer, y per a la conexensa y aprobació de las donzellas que han de ser inseculadas per a concòrrer a la participatió de dita causa pia y altres cosas se necessite de què haja personas intel·ligents y pràtigas que ajuden y descansen al dit pabordre, estatuèixan y ordénan de què lo dit Capítol y la dita ciutat de Gerona, ara y per lo sdevenidor, elegèscan y deputen vuyt comissaris, ço és per part del dit Capítol quatre y per part de dita ciutat altres¹⁵ quatre, los quals en nom y per part del dit pabordre y com ha coadjutors y ajudants seus tñgan y aporten la dita administratió y se haja de fer y seguir lo que ells o la major part d'ells, axí ecclesiàstica com secular, ordenaran y determinaran, seguint sempre lo orde de las applications y distributions en usos dels pobres que ab los presents estatuts y ordinations se'ls dóna, y ells en dit nom ab intervenció del dit pabordre que ara /51v/ és y per temps serà y si intervenir voldrà, y de altres a qui toque si voldran ésser, y hàjan quiscun any en lo temps de la Synodo Diocesana y en la plaça de la Seu arrendar al més donant tots los delmes, censos, taschas, terços de heretats y terras y altres cosas si las hi haurà, obligant als arrendadors que deposen los preus

dels arrendaments per sas terças en la taula dels comuns depòsits de la dita ciutat, dits y escrits als dits comissaris y a la major part d'ells, eo en la theca de la thresoreria de la dita Seu si axí ho determinaran que se haja de fer los dits vuyt comissaris o la major part d'ells, o en cas de paritat lo que haurà resolt la part a què lo senyor bisbe de Gerona que ara és y per temps serà se inclinarà, lo qual constitueixen en àrbitre en dit cas perquè sens strèpit ni figura de juy, oïdas las rahons de dits comissaris, se adheresca a la part que a sa senyoria li apareixerà, dels quals comissaris per a gastar de dita taula o thresoreria en son cas y haja de haver per lo menos tres capitulars y tres de la ciutat, la qual administratió tingan y aporten dits¹⁶ comissaris com ha comunicada per lo pabordre de dita almoyna y en son nom per auctoritat que usant lo dit Capítol del dret de disposar com se han de distribuir ditas rendas y la possessió y consuetut en què ha estat y està de estatuir y ordenar aserca del regiment de dita almoyna, los ne dóna y atribueix per ara y per tots temps ab cumplida bastant o indeficient potestat y facultat per a fer y cumplir tot lo estatuït y ordenat ab los presents capítols, ordinacions y estatuts, a las quals cosas¹⁷ lo dit senyor don Francesch Balla, present, consent y los dóna, per si y los seus successors en dit benefici y pabordria, la mateixa auctoritat, potestat y facultat, y los constitueix perpètuos coadiutor y ajudants seus irrevocablement, supplicant uns y altres al dit reverendíssim senyor bisbe que continuant los dits actes de visita y per auctoritat, tant ordinària com apostòlica, se servesca per a major fermetat decretar-ho y auctoritzar-ho ab son decret y auctoritat judicial de tal manera que los dits vuyt comissaris sían perpètuament generals coadjutors del dit pabordre y com ha tals regèscan y administren las ditas rendas, posant en esta administratió qualsevols treballs personals tant per a portar lo llibre que per ella serà necessari com altrament per ser com és cosa de pobres sens rèbrer, pèndrer, ni rettenir-se, demanar, ni pretèndrer salari algú, ab la qual condició y no altrament los constitueixen coadjutors predits y no sens ella per haver com se han ditas universitats de dit Capítol¹⁸ y ciutat acontentat de pèndrer dits treballs per medi de dits sos vuyt comissaris, y que lo dit pabordre que ara és y per temps serà tinga, haja y cobre los emoluments, profits, utilitats, salaris o estipendis que dits comissaris, per rahó de la administració y treball que n tindran y supportaran haguéran pogut ara o en algun temps pretèndrer y demanar, de tal manera que rebent lo que li està senyalat lo dit pabordre sían vistos los dits comissaris ser pagats y satisfets de qualsevol cosa que los pogués competir, axí que la dita almoyna y usos de pobres en què ha de ser distribuïda no puga ésser gravada de altra paga de salari o estipendi en qualsevol manera

a ells degut y pertanyent o pertànyer devent, salvo emperò si algú o alguns de dits comissaris com actor dels demés o altrament per orde llur convenia o era menester exir fora de la present ciutat per negocis de dita administració, que en tal cas lo comissari o comissaris que axí exiran eo lo procurador que com ab altre capítol se dirà han de tenir y se'ls donarà hàjan de ser satisfets de son treball y gasto a coneguda de la major part de dits comissaris, axí capitular com secular, y dits comissaris y coadjutors hàjan de donar compte y rahó de dita sa administració al dit pabordre de la almoyna qui ara és y per temps serà perquè ell lo puga donar an aquells a qui tocarà pèndrer-lo de dit pabordre eo de sa voluntat y consentiment la donen los dits comissaris y coadjutors predits an aquell a qui tocarà y donar se deurà y de ells lo voldrà pèndrer.

Ítem, per quant ultra dels arrendaments eo rendas que-s poden arrendar y ha altrás rendas y entradas en la dita almoyna per les quals se necessita que haja persona intel·ligent que solicite la cobrança, y en /52/ las causas que se mouran o estan mogudas aporte aquells y las prosseguesca y¹⁹ passe avant y cobre las rendas que no haurà forma de fer-las depositar en la dita taula de la ciutat o en son cas en la theca de dita threzoraria, estatuèixan y ordénan que per dit Capítol o per dit pabordre o aquell a qui toque sia posat y elegit un sacerdot intel·ligent y pràctic en procurador de dita almoyna ab los poders y facultats necessàrias an al qual se li done quiscun any de salari trenta lliures barcelonesas, y aquell hage de cuydar y acudir de tot y a tot lo que convindrà y que per los dits comissaris li serà ordenat.

Ítem, donant forma a la dita distribució en usos dels pobres estatueixen y ordénan que quiscun any en lo dia que-s determinarà y assenyalarà per los dits comissaris se haja de fer extractió de onze donzellas,²⁰ y donar a quiscuna de las que seran extretas en temps y per col·locació de son matrimoni vuytanta lliures de dita moneda de las mil y vuytanta lliures²¹ que per ellas estan dalt aplicadas ab los pactes que baix se dirà, y que a la dita extractió no púgan concórrer sinó fillas de artistas en avall inclusive y no de personas que tingan ni presumèscan tenir estament, las quals sían fillas de la present ciutat de Gerona o de personas que hàjan tingut sis anys contínuos de pròpia habitació en ella y que sían ditas donzellas habitants de la present ciutat.

Ítem, statuèixan y ordénan que consemblantment se fassa extractió de altres quatre donzellas quiscun any²² en lo mateix dia, que sían de aquellas que vindran ha servir en la present ciutat y hauran servit en ella quatre anys contínuos y per lo menos un any íntegro en cada casa de las que haurà estat, y que sian casas de personas honradas

de bon nom, vida y fama, y també entren y sien admesas en dita extractió las fillas afilladas de l'Hospital Nou de Santa Catharina de la present ciutat, y se done a cada una de las que axí seran extretas sincuanta lliures barcelonesas de las ditas mil y vuytanta lliures per dit effecte aplicades en temps y per col·locatió de son matrimoni, a la qual extractió no púgan concórrer ni ser admesas las que serviran en hostals, tavernas, bodegons o altres casas de vici, ans bé sían exclosas de dita sort, y lo mateix sie servat en quant a las fillas de la present ciutat, ço és que si estàvan en las sobreditas casas tanpoch púgan concórrer a dita extractió y sort si no ere que estiguessen ab llurs pares o avis que tinguessen algú de dits officis.

Ítem, estatueixen y ordénan que fillas de personas axí artistes com menestrals y altrás que-s veu clarament que viuen prósperament y tenen bastant hazienda dits llurs pares per la col·locatió de ellas, que las tals que als dits comissaris apareixerà tenir lo sobredit referit, no púgan entrar ni entren a la sort de rodolí que se ha de posar en ser insiculadas ni scritas que primer no sían votadas per escrutini per dits commissaris, y per a poder ser inseculadas y scritas per a concórrer a la dita sort hàjan de tenir la major part dels vots dels dits vuyt comissaris y no altrament.

Ítem, estatueixen y ordénan que la dita extractió se hage y dega fer en la iglésia de dita Seu de Gerona y en lo lloch que lo dit Capítol assenyalarà als dits comissaris, la qual se hage de fer pública y patentment per llevar tota suspita, fent los rodolins de cera y posant las membranas per mans dels dits comissaris y del pabordre si assistir-y voldrà, axí y conforme en la Diputació de Cathalunya y casa de la ciutat de Gerona y en altres parts se fa.

Ítem, statueixen y ordénan que los primers sinch anys no púgan concórrer donzellas algunas que no tingan catorze anys cumplits, y finits dits primers sinch anys púgan concórrer en tenint dotze anys cumplits, y que totas sían de bon nom, vida y fama, y no tenint tal nom no puguen concórrer en dita sort.

Ítem, statueixen y ordénan que un mes abans de dita extractió se fassa crida pública ab trompetas y tabals y ministrils per tots los llochs acostumats de la present ciutat a effecte de què sia a tots notori, y que dins lo dit termini púgan donar en scrits lo nom /52v/ y cognom de la donzella que tindrà las qualitats alt referidas per a poder concórrer en dita extractió, aportant fe auctèntica de l'acte del batisme, y totas las que seran presentadas en dita forma se hàjan de assentar y escriurer en un llibre que per açò los dits comissaris aportaran, les quals donzellas axí presentadas y scritas en dit llibre no tingan necessitat altra vegada de fer-se scríurer, ans bé hàjan de concórrer en totas las extractions que-s faran tant com estarà donzella

si ja donchs après d'escrita no li sobrevenia causa molt notòria per la qual los dits comissaris la judicassen indigna de concórrer, la qual causa sia y reste a judici dels dits commissaris y votada per ells per escrutini, y haja de tenir per a concórrer la major part dels vots y no altrament, y extreta una vegada sia borrada de dit llibre axí que no puga més concórrer a dita extractió.

Ítem, statueixen y ordénan que las fillas de l'Hospital y altrás que hàjan estat y estígan en la present ciutat des de xicas o servint en la forma sobredita que per no saber de qui són fillas ni poder constar de acte de batisme no se pot saber ab certitut la edat de aquellas, que las tals se hàjan de presentar devant de dits comissaris perquè aquells púgan fer judici de si tindran edat o no per a concórrer.

Ítem, statueixen y ordénan que lo dia après següent feta la dita extractió hàjan los dits comissaris de anar en la dita taula de la present ciutat²³ o en son cas en la thezoreria de dita Seu y girar, dir o scríurer a quiscuna de las extretas, ço és a las onse que seran fillas de la present ciutat vuytanta lliuras a quiscuna, y a les quatre que haurà dit temps que serveixen en dita ciutat sincuanta lliures a quiscuna, en temps y per col·locatió de son matrimoni y no altrament, ab conditió que si morran ans de ésser casadas que las ditas vuytanta lliures y sincuanta lliures respective hàjan y dègan tornar a la dita administratió, y de la mateixa manera casant aquellas y morint sense infants y sens fer testament tornen y tornar hagen a la dita administratió, exceptat lo necessari y forçós per lo enterro y funeràrias de aquella, y no tenint infants y fent testament púgan en dit cas dispòndrer de la mitat, de manera que se'ls done en la mateixa forma que un pare quant casa una filla acostuma a donar la dot an aquella comunament, y lo que succehirà y tornarà a dita administratió per las causas referidas se haja de tornar en dita taula o en son cars en dita thezoreria girat, dit y scrit respective als dits commissaris y en altra compte a part, y que no-s púgan llevar si no per smers en lloch tuto y segur y en augment de dita causa pia de donzellas a maridar y per major número de col·locatió de donzellas, açò emperò entès y declarat que si alguna de ditas donzellas extretas, axí las que han de tenir las vuytanta lliuras com las que han de tenir sincuanta lliuras quiscuna respective volgués ser religiosa, en tal cas los sia donat a quiscuna de ellas lo que se'ls haurà de donar lo die que faran professió a totas sas líberas voluntats, havent emperò de servir per lo monestir ahont seran religiosas y no altrament.

Ítem, statueixen y ordenen que los dits commissaris hàjan de girar en dita taula de la ciutat o en son cas en la theca de la thezoreria de dita Seu a la persona o personas que per lo dit Capítol seran anomenadas sis-centas lliuras per tres iguals terças a effecte de

distribuir aquelles entre los pobres cantors músichs de la capella²⁴ de cant que y haurà y se posarà en dita Seu axí com per lo dit Capítol se ordenarà a ditas personas que ho hàjan de donar a cada hu de dits cantors, y axí mateix se giren a ssi mateixos dits comissaris ecclesiàstichs y seculars en altre compte a part per la col·locatió de ditas quinze donzellas mil y vuytanta lliuras y trenta-sis lliuras deu sous per la caritat²⁵ de un real per pa quiscun dia als pobres de la presó, y tres-centas vuytanta lliures als senyors jurats²⁶ y adjuncts dels Studis de dita ciutat per a pagar los salaris dels mestres y cathedràtichs que tindran y legiran ditas sis càthedras, ço és tres de Theologia, una de Cànon, y una de Instituta Civil, y una de Medicina, per los salaris dels quals mestres y cathedràtics hàjan de donar: ço és a la de prima o major de Theologia vuytanta lliures, y a la de Cànon altres vuytanta lliuras, a la segona o de vespres de Theologia sexanta lliuras, y a la de Instituta Civil altres sexanta lliuras, a la tercera y menor de Theologia cinquanta lliures, /53/ y a la de Medicina altres cinquanta lliuras, que en tot fan la suma de ditas tres-centas vuytanta lliuras, las quals càthedras ara en son pri[n]cipi²⁷ estiga y reste a càrrech dels dits vuyt commissaris provehir-las y tngan càrrech de cercar personas graves, doctas y auctoritzadas per a legir-las an als quals las púgan encomanar sens opositió alguna sinó de la manera que als dits comissaris o la major part d'ells axí ecclesiàstichs com seculars los apareixerà per temps,²⁸ ço és la primera major o prima de Theologia per temps de sinch anys, la segona o de vespres de Theologia y la de Cànon per temps de quatre anys, y la tercera y menor de Theologia y la de Instituta Civil y la de Medicina per temps de tres anys axí que vngan ha succehir las vacations de aquellas, finit lo dit temps de la dita comanda que han de fer dits commissaris en diversos anys per evitar la difficultat que y hauria un mateix any en las oppositions, lecturas, provisions de tantas càthedras y de las demés que són en dits estudis. Després emperò de ditas vaccations primeres se hàjan de donar y donen aquellas per opositió, donant-se punts y legint los opositors en la forma en oposicions²⁹ acostumada y hàjan de vagar de tres en tres anys tant las unas com las altrás puis vindrà ja lo temps de la vacatió de las unas a ser divers de la vaccatió de las altrás, en las quals provisions de ditas sis càthedras que per los presents statuts y ordinations novament se pòsan en dits studis y los salaris se pàgan de dita Almoyna del Pa de dita Seu sempre púgan votar tots los canonges de dita iglésia que ara són y per temps³⁰ seran, encara que no sían graduats en la facultat de què serà la tal càthedra, axí y conforme se ha fet y fa en las demés càthedras que son vuy en los Studis de dita univesitat, axí que en las que ara se pòsan tngan dits canonges vot com han tingut i tenen en las que ja

són fundadas en dita universitat, los quals mestres y cathedràtichs no púgan llegir en algun temps per substitut algú que no sie doctor de la mateixa facultat y aprovat per lo col·legi de dita universitat de dits studis, y si legían per substituïts cessant, impediment de malaltia o altre que al dit col·legi li aparega, sían privats proratta del temps que axí legiran de la part del salari que a la dita rahó de vuytanta, sexanta y sinquanta lliures respective vindrà per cada hu que en assò serà culpable ho haurà faltat.

Ítem, statuèixan y ordénan que tot lo demés que restarà de las rendas de dita almoyna, distribuïdas las ditas quantitats en los usos dels pobres dalt dits y specificats,³¹ hàjan los dits comissaris en dit nom de distribuir en subvenció de casas necessitadas de la present ciutat de Gerona a coneguda de la major part d'ells, y que lo notari de la taula o lo que serà posat en son cas per a portar lo comte en la thresoraria de dita Seu, que ara són y per temps seran, púgan ab pòlissa y firma de la major part de ells assentar y fer se done dita caritat a la persona que intercedirà per la tal casa necessitada, no excedint de major número de sinquanta reals, y que dita distribució fassa hu dels canonges de dita Seu que elegirà dit Capítol en esta forma: ço és que lo tal canonge axí deputat fassa la pòlissa de la summa que li apareixerà conforme la necessitat y qualitat de la persona que li serà assenyalada sens tenir obligació de dir als altres y demés commissaris la tal persona qui és, exceptat que per a gastar de la taula o en son cas de la thresoreria sia la pòlissa firmada de la major part dels commissaris, y que no puga ser de major quantitat de sinquanta reals, y per quant ab lo temps se podran vèurer los inconvenients que y haurà en esta forma de distribució se comet a la prudència dels dits comissaris que miren y assenten lo modo que per a obviar dits inconvenients que se experimentaran podrà haver, de manera que tot se encamine al servey de Deu, nostre senyor, y bé dels pobres y se eviten fraus y enganys que podrien succehir y sdevenir-se.

Ítem, statueixen y ordénan que dels foriscapis que hi haurà o succehiran se hagen de pagar tots los gastos que seran necessaris per conservació dels /53v/ demés censos, taschas, censals, terras y altres cosas, rendas, entradas, drets y emoluments de la dita almoyna y que se reb, acostuma de rèbrer y en avant rebrà, y per pagar salaris de advocats y procuradors y anar fora de la present ciutat si convindrà, y lo demés que de dits foriscapis sobrarà, pagadas las sobreditas cosas, se haja de distribuir en subvenir ditas casas necessitadas ab la forma y modo dalt ab altre capítol referida y a coneguda de dits comissaris.

Ítem, statueixen y ordenan que todas las scripturas de la dita almoyna sean recõndidas en dita Seu y en la part que als dits commissaris los apareixerà y se'ls concedirà, en la qual instància haja tres claus, la una de las quals tinga lo dit pabordre que ara és y per temps serà, un altre lo commissari capitular, y un altra lo commissari de la ciutat que-ls apareixerà.

Ítem, attès que estos estatuts y ordinacions se han fet inseguint lo tractat per los dits commissaris del dit Capítol y de dita ciutat, almenys en lo sustancial y assencial, statuèixan³² y ordenan que si ara o en algun temps aserca dels presents statuts y ordinacions e intel·ligència d'ellas haurà o se suscitarà alguna ambigüitat, dubte o dificultat que necessite de declaratió, interpretació o explicatió, los dits commissaris que en estas cosas han treballat o la major part d'ells las púgan determinar, declarar, interpretar y explicar, y se haja de estar al que per ells serà declarat, interpretat y explicat per facultat que ab lo present se'ls concedeix, atribueix y dóna.

Ítem, statueixen y ordenan que la superintendència que los molt reverent sacristans major, mitjà y threzorer de dita Seu han tinguda en dita administració de la almoyna per los presents estatuts y ordinacions no sia ni rebe en manera alguna perjudicada, ans bé acistèscan si voldran y axí com a cada hu los tocarà personalment quant se faran los arrendaments, y en ohir los comtes y examinar aquells, y si lo procehit de las rendas se gastarà en la forma sobre apuntada y en pèndrer y acceptar los homenatjes y en fer gràcia dels foriscapis y resten ab las prerrogativas que aserca de ditas cosas han tinguda y los tocarà.

Los quals estatuts y ordinacions y las cosas en ellas contengudas fan, estatueixen y ordenan, pòsan y surrógan en lloch de la dita resolució y cosas en aquella contengudas que fonch presa lo dit dia de vint-y-dos del mes de decembre pròxim passat com a més convenients y utilosos y per haver com han en ells vingut bé los dits commissaris de la dita ciutat, servant-se com se serva lo sustancial del tractat per ells ab dits commissaris de dit capítol, volent y ordenant que aquestas sean las que se serven y guarden y que de ellas se demane lo decret y auctoritat al reverendíssim senyor bisbe en dits acte de visita que encara va continuant perquè resten perpètuas, fermas y vàlidas a tota utilitat y profit dels pobres y de la cosa pública, bon estat, govern, augment y bona administració de dita almoyna, axí com perpètuas, fermas y vàlidas las prometen tenir y servir y en aquellas no contravenir per alguna rahó, via, ni manera, y axí ho statueixen y ordenan y no sols en lo modo predict però ab tot altre millor que fer se puga y dega.

E lo dit senyor don Francesch Balla, canonge obtenint lo dit benefici de santa Anastàsia y per dita rahó la pabordria del Pa del Cortó de dita Seu, a estas cosas presents aquellas lloa, y ferma, y ratifica, y en ellas y quiscuna d'ellas dóna y presta son consentiment y concedeix a dits commissaris del dit Capítol y de la dita ciutat que ara són y per temps seran tota la potestat y facultat, poder y mandato necessaris y oportuns per las demunt ditas cosas, totes y sengles, a ells comesas y encomanadas y fer ordenadas, y tal y tanta, qual y quanta a qualsevols coadjutors y procuradors perpètuos e irrevocables se pot y deu donar tant de dret com consuetut, y altrament com millor se pot dir y enténdrer a tot bo y sa enteniment d'ells y dels seus successors en dita commissió, prometent tenir-ho per grat, ferm y agradable y en ninguna manera contravenir, y axí ho jura.

De quibus omnibus et singulis fuit petitum a me huiusmodi notario unum vel plura publicum seu publico confici et cuia intersit dari et tradi instrumenta, quae fuerunt acta et per dictum admodum illustre Capitulum dictumque don Franciscum Balle, praepositum, pro suo interesse respective laudata, firmata et iurata in loco capitulari /54/ predicto anno, mense et die quibus supra, praesentibus pro testibus illustri domini don Didaco de Paz, utriusque iuris doctore, Gerundae populato, don Ioanne Fabrega, presbitero, et Benedicto Simon, clerico Gerundae, degentibus ad praedicta omnia et singula vocatis et rogatis. Approbo ego infrascriptus notarius.

Eg(*Signe*)o Franciscus Vinyoles, notarius publicus Gerundae, regiae auctoritate substitutus ab herede don Ioannis Çarriera et de Gurb, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae suarumque pertinentiarum notario, tenens scripturas publicas don Michaelis Mascord, quondam etiam notarii publici Gerundae, hec penes dictum quondam don Michaellem Mascord, notarii recepta scribi, feci, subscripsi et clausi in fidem.

1. *Segueix de repetit.* 2. capitulants ... Seu omès i recollit al final del document, una crida indica l'omissió. 3. Miquel ... ciutat omès i recollit al final del document, una crida indica l'omissió. 4. per ço ... tractat subratllat. 5. sinc-centas ... barcelonesa subratllat. 6. *Els fragments* la casa de la dita almoyna; lo forn; lo bosch; totes jurisdiccions subratllats. 7. fassan ... ara omès i recollit al final del document, una crida indica l'omissió. 8. personal ... sinch-centas subratllat. 9. Primerament ... ordénan subratllat. 10. tres diners a cada hu subratllat. 11. quinze ... és subratllat. 12. tres-centas ... càthedras subratllat. 13. Theologia ... Medicina subratllat. 14. sis-centas ... pagar subratllat. 15. lo dit Capítol ... altres subratllat. 16. thresoraria ... aporten dits subratllat. 17. y cumplir ... cosas subratllat. 18. altrament ... Capítol subratllat. 19. *La y és difícil de llegir a causa d'una taca de tinta.* 20. que quiscun any ... donzellas subratllat. 21. de dita moneda ... lliures omès i recollit al final del document, una crida indica l'omissió. 22. se fassa ... any subratllat. 23. següent ... present ciutat subratllat. 24. capella subratllat. 25. mil y vuitanta ... caritat subratllat. 26. tres-centas ... jurats

subratllat. 27. *nomesa.* 28. *opositió ... per temps subratllat.* 29. *per oppositió ... oposicions subratllat.* 30. *Seu ... per temps subratllat.* 31. *en los usos ... specificats subratllat.* 32. *fet inseguint ... statuèixan subratllat.*

a. *Vegeu document núm. 10.* b. *Vegeu document núm. 9.*

12

1629 juliol 27. Girona

Aprovació per part del bisbe de Girona dels nous estatuts de l'Almoïna de la Seu. Trasllat de 18 de maig de 1688.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 104v-111v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 47, ex B.

Hoc est exemplum bene et fideliter Gerundae die, mense et anno infrascriptis, per me notarium infrascriptum sumptum a quodam publico instrumento manu publici notarii subscripto et subsignato, non viciato, non cancellato nec in aliqua eius parte suspecto sed omni prorsus vitio et suspitione carente thenoris sequentis:

In nomine Domini, amen. Noverint universi quod cum die vigesima septima mensis iulii anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo nono, Baldilius Casadevall, privilegio militari decoratus, syndicus, procurator et actor illustris et admodum reverendi Capituli et canonicorum ecclesiae Gerundensis prout de eius syndicato procuratione et actoria constat in posse Michaelis Mascord, notarii publici Gerundae, die vigesima nona aprilis, millesimo sexcentesimo vigesimo septimo, confecto dicto nomine extra iudicialiter exhibuerit et presentaverit admodum illustri et reverendissimo in Christo patris et Domino don Garciae Egidio Manrique, Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopo Gerundensis et regio conciliario actus visitationis Elemosinae Panis Sedis Gerundae continuando quandam papiri supplicationis sedulam thenoris sequentis, videlicet:

Admodum illustris et reverendissime domine Capitulum et canonici ecclesiae Sedis Gerundae fecerunt nonnulla statuta et ordinationes pro distributione et bono regimine et administratione reddituum et emolumentorum Elemosinae Panis eiusdem Sedis quae per vestram reverendissimam auctoritari et decretari in actu visitationis dictae Elemosinae et tanquam delegatum apostolicum et alias statuerunt quare et alias syndicus dicti Capituli exhibendo copiam auctenticam sententiae per vestram dominationem reverendissimam late in processu visitationis dictae elemosinae ad instantiam syndicorum dicti Capituli Sedis et civitatis Gerundae respective, necnon dictorum statutorum et ordinationum petit et supplicat dicto nomine illa auctoritari et

decretari per vestram dominationem reverendissimam illisque suam auctoritatem pariter et decretum interponi nam preterquam est iuris et rationis gratiae dicto nomine tribuet et meriedi off[ici]o,¹ et cetera, et licet et cetera, Altissimus et cetera. De Paz. Necnon etiam exhibuerit et presentaverit dictae suae reverendissimae dominationi duo publica instrumenta, unum videlicet provisionis et declarationis per suam reverendissimam dominationem dictam Eleemosinam Panis Sedis Gerundae visitando instante et petente dicto sindico et procuratore dicti Capituli et sindico, procuratore et actore illustrium et magnificorum dominorum iuratorum et Concilii universitatis civitatis Gerundae, die sabbato septimo currentis mensis iulii factae et promulgatae, et alterum statutorum et ordinationum per dictum Capitulum, die vigesima tertia dicti presentis mensis iulii factorum, clausa et per publicos notarios subsignata, quorum thenores seriatim et successive sequuntur et sunt tales, videlicet:

Deinde die sabbato septimo mensis iulii, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo nono in episcopali palatio Gerundensis, coram /105/ admodum illustri et reverendissimo in Christo patre et Domino don Garcia Egidio Manrrique, Dei et apostolicae Sedis gratia episcopo Gerundensis et regio conciliario, actus visitationis Eleemosinae Panis Sedis Gerundae, exercendo et continuando comparuerunt Baudilius Casadevall, privilegio militari decoratus, syndicus, procurator et actor illustris et admodum reverendissimi Capituli et canonicarum ecclesiae Gerundensis prout de eius syndicatu, procuracione et actoria constat publico instrumento in posse Michaelis Mascord, nottarii publici Gerundae, die vigesima nona mensis aprilis, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo septimo, et Ioannes Curus, nottarius regius Gerundae, syndicus, procurator et actor illustrium et magnificorum dominorum iuratorum et Concilii universitatis civitatis Gerundae, prout de eius syndicatu, procuracione et actoria constat alio publico instrumento in posse Raphaelis Albert, nottarii publici Gerundae, die vigesima quinta mensis iunii, anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo octavo, respective confectis et in presenti processu visitationis transcriptis ad quorum syndicorum, procuratorum et actorum dictis respective nominibus instantiam petitionem et suplicationem dictus reverendissimus dominus episcopus tam sua ordinaria quam apostolica in vim decretorum sacri concilii Tridentini auctoritatibus actus dictae visitationis Eleemosinae Panis Sedis Gerundensis exercendo et continuando sequentem inscriptis fecit provisionem et declarationem, videlicet:

Nos, don Garcias Egidius Manrrique, Dei et apostolicae Sedis gratia episcopus Gerundensis et regius conciliaris, visis actus processus huius causae et signanter fundacione dictae Eleemosinae Panis

ecclesiae Sedis Gerundae factae per quondam Arnaldum de Escala, deservientem dum viveret dictae ecclesiae Sedis Gerundae ac confirmatione et approbatione eiusdem foundationis Elemosinae ac bonae memoriae Guillermo, episcopo Gerundensis antecessore nostro, et dicto Capitulo dictae ecclesiae Gerundensis per suum statutum factis et testamentis conditis tam a dicto Arnaldo quam a Guilermo Jaufredi, thesaurario prenominatae ecclesiae Gerundensis qui dictam Elemosinam Panis et pauperes Domini nostri Iesu Christi ad eam venientes heredes universales sibi instituit, necnon statutis et ordinationibus per reverendissimos episcopos antecessores nostros et dictum Capitulum diversis temporibus pro bono regimine et administratione dictae causae piae decretis et factis ac litteris apostolicis confirmatoriis ad instantiam Iacobi Sampso, sacristae maioris eiusdem ecclesiae Gerundensis emanatis et exequis, necnon gestis et factis per reverendissimo dominum Iacobum Cassador, episcopum Gerundensis etiam antecessorem nostrum, in prosecutione alterius visitationis dictae Elemosinae Panis ac nonnullius computis receptorum et onerum eiusdem et testium tam instantibus dicto Capitulo et canonicis dictae ecclesiae Gerundae et dominis iuratis et Concilio universitatis dictae civitatis Gerundae quam ex officio examinerum depositionibus quibus et aliis ut prefertur, visis et matura concideratis, attento quod ex dictis actis constat redditus annuos seu facultates dictae Elemosinae Panis qui annuatim deductis oneribus ordinariis ad tres mille libras monetae Barcinonae in circa ascendunt non vere pauperibus uti a piis fundatoribus fuerat institutum sed omni venienti pauperi vel diviti absque aliqua distinctione inutiliter distributos fuisse et distribui tempusque a laboratoribus et artistis pro dicta elemosina concurrentibus infructuose ac cum iactura suorum operum deperdi cum ex dicta elargitione solum possint habere quartam partem unius panis, vulgo *cortó*, /105v/ valoris secundum comunem existimationem duorum denariorum monetae currentis, parum plus vel minus, qui si eodem tempore rebus suis ruralibus et fabrilibus seu domesticis incisterent plus emolumenti essent habituri ac etiam vere pauperes defraudari cum distributio dictae quartae partis panis solum duret ad mensem et ad summum ad duos menses, et panis sit pessimae conditionis adeo ut multoties bestiis tribuatur et quod peius est tempore distributionis dictae elemosinae in edibus prepositi ad eam elargiendam per dictum Arnaldum, fundatorem, relictis rixas et questiones inter concurrentes pro dicta quarta parte panis cum scandalo totius civitatis frequenter oriri ad turbam congregatam tumultuari non sine periculo et dampno mulierum pregnatum, puerorum, senium et debilium personarum, illuc causa dictae elargitionis confluentiam dictosque antecessores nostros episcopos Gerundensis et dictum Capitulum diversis temporibus per

salutaria statuta et ordinationes dictae Eleemosinae Panis reformationem procurasse sed remedia applicata nullius fuisse momenti quin potius panem sine fructu aliquo spirituali vel temporali dispensari, et dictam causam piam semper in deterius declinasse et declinare, et quod plures est nullam adesse spem eam reducendi ad meliorem statum servata dicta distributione panis. Ideo ut scandala et alia superius insinuata cessent et Christi pauperum causa (prout convenit) tractetur ac pre-fundationes et testantium voluntates ut parest exequantur et collapsa reintegrentur facultatibus tam ordinaria quam apostolica nobis per sacri concilii Tridentini in hac parte concessa quibus utimur et alias prout melius de iure vel consuetudine possumus et debemus, dicimus et pronunciamus et declaramus cessandum fore et esse a dicta distributione panis prout cessari mandamus ac deinceps redditus annuos seu facultates dictae causae piae Eleemosinae ecclesiae Sedis Gerundensis nuncupatae, quomodocunque qualitercunque nominentur non posse distribui neque elargiri in pane, vulgo dicto *del cortó*, sed in alios usus pauperum convertendos fore et esse, et attendentes in dicta confirmatione et approbatione dictae eleemosinae seu causae piae per dictum Arnaldum de Escala fundatae, quinto idus iunii, anno Domini millesimo ducentesimo trigesimo secundo, per dictum Guilermum, episcopum Gerundensis antecessorem nostrum, et dictum Capitulum dictae ecclesiae Sedis Gerundae, de assensu et voluntate eiusdem Arnaldi, dicto preposito eleemosinae seu beneficiato beneficii sanctae Anastasiae, per eundem Arnaldum in dicta ecclesia Sedis Gerundae fundati, fuisse ordinatum administrare fideliter totum oneri predictae eleemosinae assignatum vel in futurum assignandum et omnia expleta et proventus ipsius honeris dependere et distribuere in usus pauperum secundum dispositionem ab ipso Arnaldo factam, vel in futurum iuxta facultate possessionum ipsius eleemosinae a dicto Gerundensis Capitulo faciente ut constat ex instrumento dictae confirmationis et approbationis in dictis actis producto ad quod habetur relatio. Ideo, insequendo piam voluntatem dictae foundationis uti tenemur et debemus cautius agendo nobis ac successoribus nostris et dicto Capitulo et canonicis dictae ecclesiae Sedis Gerundae reservamus facultatem declarandi usus pauperum in quibus dicti redditus annui seu facultates dictae Eleemosinae dictae ecclesiae Sedis Gerundae sint distribuendi neque faciendi et ordinandi statuta et ordinationes super bono regimine et administratione eiusdem eleemosinae et omnia alia quae ad eius conservationem, augmentum et dispositionem quomodolibet pertineant sine tamen preiudicio nostrae iurisdictionis et facultates continuandi dictam visitationem ac de novo visitandi prout iuris fuerit dictam causam piam, et ita pronuntiamus non solum premissis sed et /106/ omni alio meliori modo don Gartias Egidius Manrique, episcopus

Gerundensis et delegatus apostolicus, lata et in scriptis promulgata fuit huiusmodi provisio et declaratio per dictum admodum illustrem et reverendissimum in Christo patrem et Domino don Gartiam Egidium Manrique, Dei et apostolicae Sedis gratia episcopum Gerundensis et regium conciliarium prefatum, pro tribunali sedentem in quadam chatreda intus suum palatium episcopale Gerundensis more iudicis rite et recte iudicantis et de dicti reverendissimi domini Gerundensis episcopi mandato de verbo ad verbum lecta per me, Anthonium Marti, nottarium publicum, huiusmodi processus visitationis scribam actuarium infrascriptum dicta die sabbati septima mensis iulii, anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo nono, presentibus dictis Baudilio Casadevall, sindico procuratore dicti Capituli et canonicorum dictae ecclesiae Gerundensis, et Ioanne Curus, sindico, procuratore et actore dictorum dominorum iuratorum et Concilii universitatis civitatis Gerundae, dictis quibus supra nominibus dictam provisionem et declarationem ferri et promulgari petentibus, et pro testibus Raphaelae Llampillas, scribe curiae ecclesiasticae Gerundae, Ioanne de Blanyos, clerico familiari domestico suae reverendissimae dominationis ad ista vocatis spetialiter et assumptis.

Eg+o Anthonius Marti, apostolica et admodum illustris et reverendissimi domini Gerundensis episcopi auctoritatibus nottarius publicus eiusque episcopalem scribaniam Gerundensis regens, haec aliena manu scripta in precedentibus duobus papiri foleis quibus, una cum predictis testibus, interfui in premissorum omnium fidem subscripsi signavi et clausi.

«En^a nom de Déu, nostre senyor, sie, amen. Sie notori a tots de com lo any de la nativitat del senyor Jesuchrist mil sis-cents vint-y-nou, lo die emperò de vint-y-tres del mes de juliol de dit any, en presència de Miquel Marcord,² nottari públich de Gerona y dels negocis del molt il·lustre Capítol de la Seu de Gerona, y dels testimonis baix escrits a estas cosas cridats y pregats, convocat y congregat lo dit molt il·lustre Capítol de la Seu de Gerona en la thesoraria de la dita Seu a so de campana com és de costum, en la qual lloch per semblants cosas és acostumat convocar y congregar, en la qual convocació y congregació foren presents los il·lustres y molt reverents senyors don Francesch de Aymerich, capiscol major y canonge y vicari general y official del reverendíssim senyor don García Egidio Manriques, per la gràcia de Déu y de la Sancta Sede Apostòlica bisbe de Gerona, don Bernat de Cardona, ardiaca major, Anthoni Alsina, abat de la isglésia col·legiada de Sant Feliu, Baldiri Vergonyós, ardiaca de Empurdà, Francesch Meya, ardiaca de la Selva, Jaume Çaconomina, Baldiri Batlle, Francesch Alzina, Francesch Vilella, Jauma Pla, Joan Ramon Masdeu, Pere Tries, Narcís Frigola, Pera Màrtir Vidal, Benet Basedas, Alfonso

Çaconomina, Julià Pallisser, Joan Gonfaus, Christófol Rich, Francesch Batlle, pabordre de la Almoyna, Miquel Gironella, Francesch Pejoan, Pere Joan Revull, Anthic Galí y Antich Mas y Darders, tots canonges de dita Seu capitulants, y lo Capítol de la dita Seu constituhints y celebrants, y com ha major y més sana part de dit Capítol y més de les dos parts de canonges residints en dita Seu, per les coses baix cridats per ordre de dit senyor vicari general, los quals attenent y conciderant /106v/ que en dias passats, ço és lo die de vint-y-dos del mes de dezembre pròxim passat,^b havent reportat lo dit Capítol los molt reverents senyors Baldiri Vergonyós, ardiaca de Empurdà y canonge, Onofre Ciurana y de Bellafilla, Mathia Cella y de Canet, y Joan Gonfaus, canonges de dita Seu, comissaris per dit molt il·lustre Capítol elegits y deputats, ab deliberació continuada en lo llibre del secretariat de dit Capítol, a dessaset de juliol mil sis-cents vint-y-set, per a tractar ab los comissaris per part de la universitat de la ciutat de Gerona elegits y deputats de les coses tocants a la administració de la renda de la Almoyna del Pa, del «Cortó» anomenada, de la dita Seu, la qual obté lo molt reverent senyor don Francesch Batlle, canonge de dita isglésia, y los danys y inconvenients que havie, nexien y resultaven de donar-se y distribuir-se aquellas en pa cuyt *omni venienti* y altrament, y vèurer y mirar la forma que en havant poria haver perquè aquellas en avant se destribuissen en usos dels pobres a ells y a la cosa pública y bon estat de la isglésia més convenients y utilosas havien referit y reportat una resolució del tractat entre ells dits comissaris acerca de ditas coses a ells comesas, de la qual se n'haurà llevat acte en poder de Joan Riurans, nottari públich de Gerona, en lloch y en nom de Rafel Albert, notari públich y secretari de la casa del Concell de dita ciutat, y Miquel Mascord, també nottari públich de dita ciutat y dels negocis de dit Capítol, lo die de vint-y-hu de novembre de l'any pròxim passat de mil sis-cents vint-y-vuyt,^c se havia resolt y determinat en lo dit Capítol que les dites coses en dit tracte y resolució de dits comissaris tractadas y resoltas se demanassen a dit molt il·lustre y reverendíssim senyor bisbe en lo acte de visita que sa senyoria actualment estava fent de la dita almoyna perquè, tant com ha ordinari com encara com a delegat apostòlich, las llohàs, aprobàs, ratificàs, decretàs y auctorizàs, y havent-se sobre de ditas coses donat las provas que són estadas necessàries perquè a sa senyoria li constàs de les causas urgents que concurrían de haver-se de cessar la dita distribució sobre que se ha compilat, fet y fabricat un molt gran y crescut procés, los mèrits del qual attesos y altrement per les provas que sa senyoria reverendíssima *ex ofitio* és estat servit pèndrer, hage en dit procés declarat que se havia de cessar en la dita distribució de pa, axí com cessar ha manat, y que

en havant las rendas y facultat de dita causa pia, la Almoyna del Pa de la Seu de Gerona ocupada, no-s puguen distribuhir ni elargir en pa vulgarment dit lo cortó sinó en altres usos dels pobres havent-se de convertir. E inseguint la pia voluntat de dit fundador, procehint més convenientment, ha reservat a ssi y a sos successors y al dit molt il·lustre Capítol y canonges de dita Seu de Gerona la facultat de declarar los usos dels pobres en los quals las ditas rendas annuals o facultat de dita Almoyna de la dita isglésia de la Seu de Gerona se han de distribuhir y de fer, y ordenar los estatuts y ordinacions sobre y acerca del bon regiment y administració de dita Almoyna y totes altres cosas que a sa concervació y augment y disposició en qualsevol manera pertàngan, com en dita provisió feta lo die disset del mes de juliol del corrent any mil sis-cents vint-y nou, a la qual se ha relació més llargament se conté y ab la qual no ha sa senyoria reverendíssima provehit cosa alguna acerca de la dita aprobació que si li demanava ni ha decretat ni auctorizat la dita resolució dels dits comissaris de dit Capítol y ciutat, y havent-se remirat aquella y lo en /107/ ella contengut se haja trobat que la provisió y remey que ab dit tractament se havia procurat donar a les cases necessitadas de la dita ciutat, haguda rahó a altres provisions de altres necessitats y usos dels pobres a què de las ditas rendas de dita almoyna se havia de acudir com en aquella estava apuntat, venien ha ésser de poca importància respecte del que se ha tingut sempre intenció de què sien socorregudas de dites rendes, y que en lo modo y forma de las demás distribucions en què estava tractat que se havia en avant de distribuhir de dites rendas en usos dels pobres se necessitava de provehir més per extents que no estava allí apuntat (la substància de les coses que se ha tractat que se han de aplicar en res no mudada), y que als pobres mendicants no se'ls provehia de alguna part o porció ab què participassen de ditas rendas de dita almoyna, per ço lo dit molt il·lustre Capítol y canonges, desitjant estar al tractat en la millor forma que fer se puga y dega, y provehir al que no estava sufficientment per dits comissaris ab dit acte entre ells firmat, provehit, zelants lo bé, utilitat y profit dels pobres y la concervació, augment, bon regiment y administració de la dita almoyna, haguts primer molts y diversos tractats sobre ditas cosas, han estatuhit y ordenat les cosas en los capítols següents contengudas:

Primerament,³ y abans de totes cosas, càssan, revoquen y anul·lan tots y qualsevols estatuts fins ara per les coses de dita almoyna per ells y sos predecessors fets en quant al que en los presents estatuts y ordinacions seran contraris y no convindran, y en quant a la dita sentència per dit senyor bisbe donada en alguna cosa seran repugnants.

Ítem, atès y conciderat que lo beneficiat de sancta Anastàsia en la Seu de Gerona, pobordre⁴ de la Almoyna del Pa de dita Seu nuncupat, segons la dita provisió en dita visita per dit reverendíssim senyor bisbe feta, ha de cessar en la distribució de las rendas de dita almoyna ab pa de cortó, y que quant en dita forma de distribuir-les en pa cuyt les donava y distribuïa lo dit pobordre⁵ tenia y rebia molts profits y emoluments de aquella, los quals o la equivalència de ells és just que tinga y que se li conserven, y que tinga de aquells legítima recompensa axí que ni dit benefici se deteriore, ni se li causa dany, ni la dita almoyna patesca detriment, administrant-se en avant en la forma que baix se dirà, estatueixen y ordénan que per la dita equivalència y en lloch y recompensa dels dits profits, guanys, lucros y emoluments justos que tenia y rebia de assí al devant de les rendes de dita almoyna y ultra del que ja té y reb per rahò de la dotació de dit benefici de sancta Anastàsia tinga per si y en utilitat sua pròpria lo dit senyor don Francesch Batlle, com ha obtenint dit benefici y los successors obtenints aquell, com ha annexa que li és dita pabordria, que quiscun any sinch-centas lliuras barcelonesas las quals reba per mitjà de la taula dels cambins o comuns depòsits de la ciutat de Gerona o de la theca de la thezoreria de dita Seu si en ella se esdevindrà ser deposades les ditas rendas ab tres iguals pagas o tersas reals, comensant la primera per lo últim de octubre, la segona per lo últim de febrer y la tercera y última per lo últim de juny, y axí consequitament per tot temps perpètuament, y tinga axí mateix a son proffit y utilitat la casa /107v/ de dita almoyna haont està y habita, y lo forn a ella contiguo ab sos drets, y lo bosch que és de dita almoyna situat en la parròquia de Celrrà, y totas las jurisdiccions que dita almoyna té en lo terme y parròquia del castell de Brunyola y demés baronias ab tots los drets y pertinèncias que aquelles tenen y vénen en conseqüència de jurisdicció y no altres, algunas que sien rendas tant de directe domini com de útil y propietari, y los vassalls sien y resten sempre sots protectió de dit molt il·lustre Capítol a effecte de què no sols⁶ fassin vexacions ni opresions, y que lo dit pobordre que ara és y per temps serà successor seu en dit benefici y pobordria⁷ en ningun temps puga ni púgan ni los sie lícit vèndrer, enfeudar, ni en qualsevol manera alienar en favor de persona alguna, ni comunitat, ni universitat ecclesiàstica ni secular, les dites jurisdiccions ni alguna d'ellas ni part de ellas, ni demanar per ço concentiment de la Sede Apostòlica, ans bé en cas que tal en algun temps se fes *ipso iure et facto* sien vistas ésser adquiridas y se adquirèscan a la administració de dita almoyna, de la qual no és estat ni és intenció ni voluntat seperar-las sinó que lo regiment de ellas sie y lo tinga dit pobordre sols, sens dependència ni acistència

dels coadjutors que per la administració de dita almoyna baix ab altre capítol se dirà que ha de tenir lo dit pabordre, lo qual y sos successors, sempre que·ls aparagués gravats en la sustentació y defençió de ditas jurisdiccions o per qualsevols altres respectes se volgués obtenir⁸ de aministrar·las sol, los dits sos coajutors les administren y beneficien a tota utilitat de dita causa pia del modo y manera los apareixerà y a la major part de ells, tant ecclesiàstica com secular, y que lo dit pabordre ni sos successors en dita pabordria no púgan tenir ni demanar per dita abstenció de administració més de les sinch-centas lliuras annuals alt assenyaladas, y sempre que ell sol se retinga la dita administració de dites jurisdiccions y baronias reste a son càrrech la conservació y defensa de aquellas y de la casa, forn y bosch sens que les restants rendes de dita almoyna y administració hagen de contribuir ni donar-li cosa alguna més de ditas sinch-centas lliures. Assò emperò provehit y entès de què sempre y quant lo dit pabordre o sos successors no faran personal residència en la ciutat de Gerona, en tal cas se li lleven per cada un any dos-centas lliuras barcelonesas de les dites sinch-centas lliuras que com està dit hauria de tenir residint en la dita ciutat personalment, axí que en tal cas se li donen solament tres-centas lliuras consemblants⁹ y no més, y a la dita rahó de dos-centas lliuras manco per any se li lleve per porrata lo temps que dixerà de residir personalment en dita ciutat en lo discurs de l'any y durant la absència, y no residint personalment en dita ciutat¹⁰ tingue y administre les dites jurisdiccions y baronias y culla y reba los fruyts, drets y emoluments de aquella la dita administració y les dites dos-centas lliures resten en ella incorporadas, y una cosa y altre sie per augment de la subvenció de cases necessitades y com ab altre capítol se dirà.

Ítem, han instituhit y ordenat que de les dites rendas de la dita almoyna se fassen, cumplen y s'aporten y paguen tots y sengles càrrechs, mals y obligacions de la dita almoyna ordinaris axí com se trobarà ser tinguda y obligada ab los llibres, actes y escripturas de la dita almoyna, y aquells /108/ pagats y cumplits estatueixen y ordénan que las restants rendas de dita almoyna sien en avant per tot lo temps perpètuament distribuïdes en los usos de pobres baix escrits y següents:

Primerament, estatueixen y ordénan que de todas las ditas rendas sien donadas y distribuïdas cent setanta-sinch lliuras als pobres mendicants de la dita ciutat de Gerona en esta forma: ço és que sie assenyalada una instància de les de dita casa de dita pobordria¹¹ de la almoyna per a donar la dita caritat en la qual des del die de la dominica primera de Advent fins al die dels Reys o Epifania que és a sis de janer inclusive, y des del primer die de Quaresma fins a las

festas de Sinquagèsima inclusive, que són les diadas y temporadas en què los fundadors y benefactors de dita almoyna han assenyalat que-s fassen las distribucions y almoynas per ells instituhidas, y per conservar millor axí llurs memòrias, un sacerdot de bon nom, vida y fama y timorada conciència per lo dit Capítol de la dita Seu elegidor y deputador done y distribuesca als pobres mendicants los noms y cognoms dels quals los comissaris del Capítol y de la ciutat que baix se diran posaran ab una llista o tarifa que li lliuraran y entregaran y renoveran quant menester serà per a què-s sàpia quins són los mendicants que a la dita almoyna han de ser admesos y se evite lo tumulto y concurs comú que altrement haurie, done cada die dels demunt dits, ço és als hòmens lo un dia y a les dones l'altra, y axí interpolada y alternativament tres diners a cada hu, y axí mateix als pelegrins y passatjers que no estaran de assiento en Gerona altres tres diners a cada hu o la caritat més o manco que li apareixerà donar a dits pelegrins segons la summa de diner que tindrà cada [dia] per distribuir en dita almoyna y caritat de pobres mendicants, an al qual per son treball y acistència se li donarà estipendi de les dites cent setanta-y-sinch lliuras un real cada dia y estiga aquell *ad nutum* amovible del dit capítol.

Ítem, estatuèixan y ordénan que de les dites rendas se done y lliure per los dits comissaris o lo procurador que baix se dirà que ha de haver per ordre llur un real per pa cada dia als pobres de la presó.

Ítem, estatuèixan y ordénan que de las ditas rendas sien donadas y lliuradas quiscun any mil y vuytanta lliuras barcelonesas per los dits comissaris a effecte de casar cada any quinse donzellas, ço és onse fillas de la ciutat de Gerona donant a cada una vuytanta lliuras, y quatre forasteras donant a cada una sinquanta lliuras, en lo modo y forma que baix ab altres capítols se dirà.

Ítem, estatuèixan y ordénan que de las ditas rendas de la dita almoyna sien donadas y pagadas per los dits comissaris quiscun any tres-centas vuytanta lliuras per pagar los selaris de sis càthedras que novament se posaran y instituhiran en los Estudis de la universitat de la dita ciutat de Gerona y per los cathedràtichs de aquellas qui llegiran Theologia, Cànon, Lleys y Medicina als pobres y a tots altres qui en dits Estudis aniran ohir y estudiar, sens altre estipendi ni paga dels ohints o dexebles més del que de ditas rendas se'ls assenyalàrà com ab altre capítol se dirà.

Ítem, estatuèixan y ordénan que de les dites rendas sien donadas y lliuradas quiscun any sis-centas lliuras a efecte de pagar los selaris dels pobres cantors músichs que tindrà la dita isglésia Cathedral de Gerona y que /108v/ serviran en ella per son orden¹² y augment del

culto divino en la forma que ab altre capítol se dirà pagadores, ab las quals sis-centas [lliures] se provehirà a la necessitat dels pobres cantors músichs de dita isglésia, y dita provisió atesa ab thenor del present renuncian a la lite y causa que en la Rota Romana y devant del reverendíssim Rimboldo, auditor de aquell, se aporta entre dits Capítol y canonges de una, y lo dit pobordre¹³ de part altre, sobre la verificació de la gràcia apostòlica a dit Capítol y canonges concedida, contenint aplicació de altres tantas sis-centas lliuras barcelonesas dels béns y rendas de dita almoyna per la manutenció y sustenció de dits cantors músichs, *sub data Tusculi, anno incarnationis Dominicae millesimo sexcentesimo vigesimo secundo, pridie chalendas iunii, pontificatus sanctissimi Gregorii decimi quinti anno eius secundo*, a la qual lite y causa y prosseguició de aquella y al dret en virtut de dita gràcia competent, sempre y quant tindrà efecte la present provisió en favor de dits cantors músichs de dita Seu renuncian y no altrament, ans bé en cas que no tingués efecte se resérvan dret de procehir la dita causa y obtenir en aquella provisió.

Ítem, estatuèixan y ordénan que las restants rendas de la dita almoyna se distribuèscan y donen quiscun any en la forma que ab altres capítols se dirà en afavorir casas necessitadas de la dita ciutat.

E per quant per la administració de tant gran hizienda com ha tingut y té la dita almoyna los pobordres¹⁴ que per temps són estats, han acostumat tenir procuradors y altres que-ls adjudaven, y per auctorizar y engrandir la dita administració y fer las demés cosas que ab los precedents y altres capítols està dit y se dirà que se han de fer, y per la conaxensa y aprobació de les donzellas que han de ser insaculadas per concòrrer a la participació de dita causa pia y altres cosas se necessita de què haja personas intel·ligents y pràcticas que ajuden y descansen al dit pobordre,¹⁵ estatuèixan y ordénan de què lo dit Capítol y la dita ciutat de Gerona, ara y per lo esdevenidor, elegèscan y deputen vuyt comissaris, ço és per part de dit Capítol quatre y per part de dita ciutat altres quatre, los quals en nom y per part del dit pobordre¹⁶ y com ha coadjutors y ajudants seus tingan y aporten la dita administració y se hage de fer y seguir lo que ells o la major part de ells, axí ecclesiàstica com secular, ordinaran o determinaran, seguint sempre lo ordre de les aplicacions y distribucions en usos dels pobres que ab los presents estatuts y ordinacions se'ls dóna, y ells en dit nom ab intervenció del dit pobordre¹⁷ que ara és y per temps serà, si intervenir voldrà, y de altres a qui toca si voldran esser-hi, y hàjan quiscun any en lo temps del Sínado Dionesana, y en la plaça de la Seu arrendar al més donant tots los delmes, censos, tascas, terços de heretats y terras y

altres cosas si las hi haurà, obligant als arrendadors que deposen los preus dels dits arrendaments per sas terças en la taula dels comuns depòsits de la dita ciutat, dits y escrits als dits comissaris y a la major part de ells, eo en la theca de la thesoraria de la dita Seu si axí ho determinaran que se hage de fer los dits vuyt comissaris o la major part de ells, o en cas de paritat lo que haurà resolt la part a què lo senyor bisbe de Gerona que ara és y per temps serà se inclinarà, lo qual constituèscan en àrbitre en dit cas perquè sens estrèpit ni figura de juy, ohides les rahons de dits comissaris, se aderesca a la part que a sa senyoria /109/ li aparexerà, dels quals comissaris per a gastar de dita taula o thesoraria en son cas hage de haver per lo menos tres capitulars y tres de la ciutat, la qual administració tingan y apòrtan dits comissaris com ha comunicada per lo pobordre¹⁸ de dita almoyna y en son nom per la auctoritat que usant lo dit Capítol del dret de disposar com se han de distribuir ditas rendas y la pcessió y consuetut en què ha estat y està de estatuhir y ordenar acerca del regiment de dita almoyna, los ne dóna y atribueix per ara y per tot temps ab cumplida bastant e indificent potestat y facultat per a fer y cumplir tot lo estatuit y ordenat ab los presents capítols, ordinacions y estatuts, a les quals cosas lo dit senyor don Francesch Batlle present, concert y los dóna, per si y a los seus successors en dit benefici y pabordria, la mateixa auctoritat, potestat y facultat, y los constitueix perpètuos coadjutors y ajudants seus irrevocablement, suplicant uns y altres al dit reverendíssim senyor bisbe que continuant los dits actes de visita y per auctoritat, tant ordinària com apostòlica, se servesca per major fermetat decretar-ho y auctoritzar-o ab son decret y auctoritat judicial de tal manera que los dits vuyt comissaris sien perpètuament generals coadjutors del dit pobordre¹⁹ y com a tals regèscan y administren las ditas rendas, posant en esta administració qualsevols treballs personals tant per a portar lo llibre que per ella serà necessari com altrament per ser com és cosa de pobres sens rebre, pendre, ni retenir-se, demanar, ni pretendra salari algú, ab la qual condició y no altrement los constitueix en coadjutors predits y no sens ella per haver com se an ditas universitats de dit Capítol y ciutat acontentat de pèndrer dits treballs per medi de dits sos vuyt comissaris, y que lo dit pobordre²⁰ que ara és y per temps serà tinga, haja y cobre los emoluments, profits, utilitats, selaris o estipendis que dits comissaris, per rahó de la administració y treball que n tindran y suportaran hagueren pogut ara o en algun temps pretendre y demanar, de tal manera que rebent lo que li està assenyalat lo dit pobordre²¹ sien vistos los dits comissaris y ser pagats y satisfets de qualsevol cosa que los pogués competir, axí que

la dita almoyna y usos de pobres en què ha de estar distribuïda no puga ésser gravada de altre paga de celari o estipendi en qualsevol manera a ells degut y pertanyent eo pertanyer devent, salvo emperò si algú o alguns de dits comissaris com actor dels demés o altrament per ordre llur convenia o era menester exir fora de la present ciutat per negocis de dita administració, que en tal cas lo comissari o comissaris que axí axiran eo lo procurador que com ab altre capítol se dirà han de tenir y se'ls donarà hàjan de ésser satisfets de son treball y gasto a coneguda de la major part de dits comissaris, axí capitulars com seculars, y dits comissaris y coadjutors hàjan de donar compte y rahó de dita sa administració al dit pabordre de la dita almoyna que ara és y per temps serà perquè ell lo puga donar an aquells a qui tocarà pèndrer-lo de dit pabordre eo de sa voluntat y consentiment la donen los dits comissaris y coadjutors predits an aquell a qui tocarà y donar se deurà y de ells lo voldrà pèndrer.

Ítem, per quant ultra dels arrendaments eo rendas que-s podran arrendar hi ha altres rendas y entrades /109v/ en la dita almoyna per les quals se necessita que-y haja persona intel·ligent que solicite la cobrança, y en les causas que se mouran o estan mogudas aporte aquelles y las prossehesca y passe avant y cobre las rendas que no haurà forma de fer-las depositar en la dita taula de la ciutat en son cas de la theca de dita thesoreria, estatuèixan y ordénan que per dit Capítol o per dit pabordre²² o aquell a qui toque que sie posat y elegit un sacerdot intel·ligent y pràtic en procurador de dita almoyna ab los poders y facultats necessàries an al qual se li done quiscun any de celari trenta lliuras barcelonesas, y aquell haja de cuydar y acudir de tot y a tot lo que convindrà y que per los dits comissaris los serà donat.

Ítem, donant forma a la dita distribució en usos dels pobres estatuèixan y ordénan que quiscun any en lo dia que-s determinarà y assenyalarà per dits comissaris se haja de fer extractió de onse donzellas, y donar a quiscuna de las que seran extretas en temps y per col·locació de son matrimoni vuytanta lliuras de dita moneda de les mil y vuytanta lliuras que per ellas estan dalt aplicades ab los pactes que baix se dirà, y que a la dita extractió no púgan concórrer sinó fillas de artistes en avall inclusive y no de personas que tingan ni presumèscan tenir estament, les quals sien fillas de la present ciutat de Gerona o de personas que hàjan tingut sis anys contínuos de pròpia habitació en ella y que sien ditas donzellas habitants de la present ciutat.

Ítem, estatuèixan y ordénan que consemblantment se fasse extractió de altres quatre donzellas quiscun any en lo mateix die, que

sien de aquellas que vinran a servir en la present ciutat y hauran servit en ella quatre anys contínuos y per lo menos un any íntegro en cada casa de les que hauran estat, y que sien casas de personas honrradas de bon nom, vida y fama, y també èntran y sien admesas en dita extractió les filles afillades de l'Hospital Nou de Sancta Catharina de la present ciutat, y se done a cada una de las que axí seran extretas sinquanta lliuras barcelonesas de les ditas mil y vuytanta lliuras per dit efecte aplicadas en temps y per col·locació de son matrimoni, a la qual extractió no puguen concòrre[r] ni ser admesas las que serviran en hostel, tavernas, bodegons o altres cases de vici, ans bé sían exclosas de dita sort, y lo mateix sie servat en quant a les fillas de la present ciutat, ço [és] que si estaven en las sobreditas casas tampoch púgan concòrre[r] a dita extractió y sort si no era que estiguessen ab llurs pares o avis que tinguessen alguns de dits officis.

Ítem, estatuèixan y ordénan que fillas de personas axí artistes com manesterals y altres que-s veu que viuen prósperament y tenen bastanta hizienda dits llurs pares per la col·locació de ellas, que les tals que als dits comissaris apareixerà tenir lo sobre referit, no puguen entrar ni entren a la sort de rodolí que se ha de posar ni ser inseculadas ni escritas que primer no sien votades per escrutini per dits comissaris, y per poder ser insaculadas y escritas per a concórrer a la dita sort hàjan de tenir la major part dels vots dels dits vuyt comissaris y no altrament.

Ítem, estatuèixen y ordénan que la dita extractió se haja y dega fer en la isglésia de dita Seu de Gerona y en lo lloch que lo dit Capítol assenyalarà als dits comissaris, la qual se haia de fer pública y patentament per llevar tota suspita, fent los rodolins de sera y posant las mambranas per /110/ mans dels dits comissaris y del pobordre²³ si acistir-hi voldrà, axí y conforme en la Deputatió de Cathalunya y casa de la ciutat de Gerona y en altres parts se fa.

Ítem, statueixen y ordénan que los primers sinch anys no púgan concórrer donsellas algunas que no tían catorse anys complerts, y finits dits primers sinc anys púgan concórrer en tenir dotze anys cumplits, y que totas sien de bon nom, vida y fama, y no tenint tal nom no púgan concórrer en dita sort.

Ítem, estatuèixen y ordénan que un mes abans de dita extractió se fasse crida pública ab trompetas y tabals y ministrils per tots los llochs acostumats de la present ciutat a effecte de què sie a tots notori, y que dins lo dit termini púgan donar en scrits lo nom y cognom de la donsella que tindrà les qualitats alt referidas per a poder concórrer en dita extractió, aportant fe auctèntica de l'acte de batisme, y totas las que seran presentadas en dita forma se hajen

de assentar y escriúr en un llibre que per assò los dits comissaris aportaran, les quals donselles axí presentades y escrites en dit llibre no tñgan necessitat altre vegada de fer-se escriúr, hans bé hàjan de concórrer en totes las extractions que-s faran tant com estarà donselles si ja donchs après de escrita no li sobrevenia causa molt notòria per la qual los dits comisaris, y votada per ells per escrutini, y haia de tenir per a concórrer la maior part dels vots y no altrament, y extreta una vegada sie borrada del dit llibre axí que no puga més concórrer en dita extractió.

Ítem, estatueixen y ordénan que les filles de l'Hospital y altres que hàjan estat y estígan en la present ciutat des de xicas o servint en la forma sobredita que per no saber de qui son fillas ni poder constar de acte de batisme no pot saber ab certitut la edat de aquellas, que las tals se hàjan de presentar devant de dits comisaris perquè aquells púgan fer judici de si tindran o no per a concórrer.

Ítem, statueixen y ordénan que lo dia après següent feta la extractió haien los dits comissaris de anar en la dita taula de la present ciutat o en son cas en la thesoraria de dita Seu y girar, dir y escriúr a quiscuna de las extretas, ço és a les onse que seran fillas de la present ciutat vuytanta lliures a quiscuna, y a les quatre que haurà dit temps que servèscan en dita ciutat sinquanta lliuras a quiscuna, en temps y per col·locatió de son matrimoni y no altrament, ab conditió que si morran ans de ésser casades que les ditas vuytanta lliures y sinquanta lliures respective hagen y dègan tornar a la dita administratió, y de la mateixa manera, casant aquellas y morint sens infants y sense fer testament tornen y tornar hagen a la dita administratió, exceptat lo necessari y forçós per lo enterro y funeràrias de aquella, y no tenint infants y fent testament puga en dit cas dispòndrer de la mitat, de la manera que se'ls dóna en la mateixa forma que un pare quant casa una filla acostuma donar-li dot en aquella comunament, y lo que succehirà y tornarà a dita administratió per las causas referidas se haia de tornar en dita taula eo en son cas a dita thesoraria girat, dit y escrit als dits comisaris y en altre compte a part, que no-s púgan llevar si no per esmers en lloch tuto y segur y en augment de dita causa pia de donselles a meridar y per maior número de col·locatió de donselles, assò emperò entès, declarat, que si alguna de ditas donselles extretas, axí las que han de tenir las vuytanta lliuras com las que an de tenir sinquanta lliuras quiscuna respective volgués ésser religiosa, en tal cas los sie donat a quiscuna de ellas lo que se'ls aurà de donar lo die que faran professia²⁴ a totes sas líberas voluntats, havent emperò de servir per lo monestir ahont seran religiosas y no altrament.

Ítem, estatueixen y ordénan que los dits comisaris hàian de girar en dita taula de la ciutat o en son cas en la theca de la thesoreria de dita Seu a la persona o personas que per lo dit Capítol seran anomenadas sis-centas lliuras per tres iguals terças /110v/ a efecte de distribuir aquellas entre los pobres cantors músichs de la capella de cant que y haurà y se posarà en dita Seu axí com per lo dit Capítol se ordenerà a ditas personas que ho hajen de donar a cada hu de dits cantors, y axí mateix se giren a ssi matexos dits comisaris ecclesiàstichs y seculars en altre compte a part per la col·locació de dites quinse donsellas mil y vuytanta lliures y trenta-sis lliures deu sous per la charitat de un real per [pa] quiscun dia als pobres de la presó, y tres-centas y vuytanta lliuras als senyors jurats y adiuents dels Estudis de dita ciutat per a pagar los salaris dels mestres y cathedràtichs que tindran y llegiran dites càthedras, ço és tres de Theologia, una de Cànon, y una de Instituta Civil, y una de Medecina, per los selaris dels quals mestres y cathedràtichs hàjan de donar: ço és a la prima o maior de Theologia vuytanta lliuras, y a la de Cànon altres vuytanta lliures, a la segona o de vespres de Theologia sexanta lliures, y a la de Instituta Civil altres sexanta lliuras, a la tercera y menor de Theologia cinquanta lliures, y a la de Medicina altres cinquanta lliures, que en tot fan la suma de dites tres-centas vuytanta lliuras, las quals càthedras ara y en son principi estiga y reste a càrrech dels dits vuit comisaris provehir-las y tngan càrrech de sercar personas graves, doctas y auctoritzades per llegir-las an als quals las púgan encomenar sens oposició alguna sinó de la manera que als dits commissaris o la maior part de ells axí ecclesiàstichs com seculars los apareixerà per temps, ço és la primera maior o de prima de Theologia per temps de sinc anys, la segona o de vespres de Theologia y la de Cànon per temps de quatre anys, y la tercera y menor de Theologia y la de Instituta Civil y la de Medicina per temps de tres anys axí que vngan a succehir las vacacions de aquellas, finit lo dit temps de la dita comanda que han de fer dits comisaris en diversos anys per evitar la dificultat que y hauria en un mateix any y en les oposicions, lecturas y provisions de tantas chàtredas y de les demés que són en dits studis. Després emperò de ditas vacacions primeras se hagen de donar y donen aquellas per oposició, dant-se puns y llegint los oppositors en la forma en oppositions acostumada y hàjan de vagar de tres en tres anys, y tant les unas com les altres pus vindrà ia lo temps de la vacatió de les unes ésser divers de la vacatió de les altres, en les quals provisions de dites sis càthedras que per los presents statuts y ordinations novament se pòsan en dits studis y los selaris se pàgan de dita Almoyna del Pa de dita Seu sempre púgan votar tots los canonges de dita isglésia qui ara són y per temps seran, encara

que no sien graduats en la facultat de què serà la tal càtedra, axí y conforme se ha fet y se fa en les demás càtedras que són vuy en los Studis de dita universitat, axí que las que ara se pòsan tingan dits canonges vot com han tingut y tenen en les que ia són fundades en dita universitat, los quals mestres y cathedràtichs no púgan llegir en algun temps per substituhit algú que no sie doctor de la matexa facultat y aprovat per lo col·legi de dita universitat de dits estudis, y si llegían per substituïts, cessant impediments de maleltia o altre que al dit col·legi li aparega, sien privats per ratta del temps que axí llegiran de la part del selari que a la dita rahó de vuitanta, sexanta y sinquanta lliures respective vindrà per cada hu que en assò serà culpable o haurà faltat.

Ítem, estatueixen y ordénan que tot lo demás que restarà de les rendas de dita almoyna, distribuïdes les dites quantitats en los usos dels pobres dalt dits y specificats, hàian los dits comisaris en dit nom de distribuir en subventió de cases necessitades de la present ciutat de Gerona a coneguda de la maior part de ells, y que lo nottari de taula o lo que serà posat en son cas per a portar lo compte en la thesororia de /111/ dita Seu, que ara són y per temps seran, púgan ab pòlisa y firma de la maior part de ells assentar y fer se done dita caritat a la persona que intercedirà per la tal casa necessitada, no excedint de major número de sinquanta reals, y que dita distributió fasse un dels canonges de dita Seu que elegirà dit Capítol en esta forma: ço és que lo tal canonge axí deputat fasse la pòlisa de la summa que li apareixerà conforme la necessitat y la qualitat de la persona que li serà assenyalada sens tenir obligatió de dir als altres y demás commissaris la tal persona que és, exceptat que per a gastar de la taula o en son cas de la thesororia sie la pòlisa firmada de la maior part dels commissaris, y que no puga ésser de maior quantitat de sinquanta reals, y per quant ab lo temps se podran vèurer los inconvenients que y haurà en esta forma de distribució se comet a la prudència dels dits commissaris que miren y asséntan lo modo que per a obviar dits inconvenients que se experimentaran podrà haver de manera que tot se encamine al servey de Déu Nostre Senyor y bé dels pobres y se eviten fraus y enganys que podran succehir y esdevenir-se.

Ítem, estatueixen y ordénan que dels foriscapis que y haurà y succehiran se hàian de pagar tots los gastos que seran necessaris per conservatió dels delmes, censos, tascas, censals, terras y altres coses, rendes, entrades, drets y emoluments de la dita almoyna y que té, reb y acostuma rèbrer y en avant rèbrer, y per pagar selari de advocats y procuradors y anar fora de la present ciutat si convindrà, y demás que de dits foriscapis sobrarà, pagades las sobreditas cosas, se haze de

distribuhir en subvenir dites cases necessitades ab la forma y modo dalt ab altre capítol referida y a coneguda de dits comissaris.

Ítem, estatueixen y ordénan que totes les escriptures de dita almoyna sien recóndides en dita Seu y en la part que als dits comissaris los aparexerà y se'ls concedirà, en la qual instàntia haia tres claus, la una de las quals tinga dit pobordre²⁵ que ara és y per temps serà, un altre lo comissari capitular, y la una altre lo comissari de la ciutat que·ls aparexerà.

Ítem, attès que estos estatuts y ordinations se han fet inseguint lo tractat per los dits comissaris del dit Capítol y de dita ciutat, almenys en lo substantial, estatueixen y ordénan que si ara o en algun temps aserca dels presents estatuts y ordinations e intel·ligència d'elles haurà o se suscitarà ambigüitat, dubte o dificultat que necessite de declaratió, interpretatió o explicatió, los dits comissaris que en aquestas cosas han treballat o la major part de ells les puguen determinar, declarar, interpretar y explicar, y se haze de estar al que per ell serà declarat, interpretat y explicat per facultat que ab la present se'ls concedeix, atribueix y dóna.

Ítem, estatueixen y ordénan que la superintendència que los molt reverents sacristans major, y mityà y thresorer de dita Seu han tinguda en dita administratió de la almoyna per los presents statuts y ordinations no sie ni resten en manera alguna periudicada, ans bé acistèscan si voldran y axí com a cada hu los tocarà personalment quant se faran los arrendaments, y en ohir los comptes y examinar aquells, y si lo procehit de les rendes se gastarà en la forma sobre apuntada y en pèndrer y acceptar los hom[en]atges y en fer gràcia dels foriscapis, y réstan ab les perrogativas que haserca de dites cosas an tinguda y los tocarà.

Los quals statuts y ordinations y les coses en elles contengudes fan, estatuexen y ordénan, pòsan y subrògan en lloch de la dita resolutió y cosas en aquella contengudes que fonch presa lo dit die de vint-y-dos del mes de desembre pròxim pasat com ha més convenients y utilosos y per haver com han en ells vingut bé los dits comissaris de la dita ciutat, servant-se com se serva lo substantial del tractat de aquells ab dits comissaris de dit Capítol, volent y ordenant que aquestas sien las que se servaran, guarden y que de ellas se demana lo decret y auctoritat al reverendíssim senyor bisbe en dits actes de visita que encara que va continuant perquè réstan perpètuas, fermas y vàlidas a tota utilitat y profit dels pobres y de la cosa pública, bon estat, govern, y augment y bona administratió de dita almoyna, axí com perpètuas, fermas y vàlidas las prometen tenir y servir y en aquellas no contravenir per alguna via ni manera, y axí ho esta-

tueixen y /111v/ y ordenen y no sols en lo mode predit però ab tot altre millor que fer se puga [y dega].

E lo dit senyor don Francisco Batlle, canonge obtenint lo dit benefici de Santa Anastàsia y per la dita rahó la pabordria del Pa del Cortò de dita Seu, a estas cosas present aquellas lloha, y ferma, y ratifica, y en aquellas y quiscuna de ellas dóna y presta son contentiment y concedeix a dits comissaris del dit Capítol y [de la]²⁶ ciutat que ara són y per temps seran tota la potestat, facultat, poder y mandato necessaris y oportuns per les demun[t] dites cosas, totes y sengles, a ells comesas y encomenadas y fer ordenades, y tal y tanta, qual y quanta a qualsevols coadiutors y procuradors perpètuos y irrevocables se deu y pot donar tant de dret com consuetut, y altrament y com millor se pot dir y enténdrer a tot bo y sa enteniment d'ells y dels seus successors en dita comissió, prometent tenir-ho per grat, ferm y agradable y en ninguna manera contravenir, y axí ho jura.

De quibus omnibus et singulis fuit petitum a me huiusmodi notario unum et plura publicum et publica confici et cui intersit dari et tradi instrumenta, que fuerunt acta per dictum admodum illustre Capitulum dictumque Franciscum Batlle, prepositum, pro suo interesse respective laudata, firmata et iurata in loco capitulari praedicto anno, mense et die quibus supra, presentibus pro testibus illustri domino don Didaco de Paz, utriusque iuris doctore, Gerundae populato, don Ioanne Fabrega, praesbitero, Benedicto Simon, clerico Gerundae, degentibus ad praedicta omnia et singula vocatis et rogatis.»

Eg+o Michael Mascort, nottarius publicus Gerundae, auctoritate regia substitutus a successore Iacobi de Campo,²⁷ quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae suarumque pertinentiarum nottario, ac etiam negociorum admodum illustris Capituli ecclesiae Gerundensis, hec penes me recepta in his presedentibus decem foliis presenti computato sumpta scribi, feci, subsignavi, subscripsi et clausi.

Quibus suplicatione et instrumentis per suam reverendissimam dominationem visis mature per lectis et in dicto statutorum et ordinationum instrumento contentis et ordinatis pastoralis officio consideratis et presertim attento dicta statuta et ordinationes in corpore preincerti ultimi instrumenti adiecta et facta tendere in usus pauperum et sic conformia dispositionis institutionis dicte Piae Eleemosinae et dicte et superius incerte provisionis et declarationis existere dicta sua reverendissima dominatio tam sua ordinaria quam apostolica in vim decretorum sacri consilii Tridentini sibi comissa auctoritatibus actus visitationis dicte Piae Eleemosinae Sedis Gerundae exercendo et continuando dicta statuta et ordinationes et omnia et singula in eis et eorum quolibet tam especialiter seu singulariter quam generaliter

contentu (sine tamen alicuius tertii preiudicio) ad suplicationem dicti sindici et procuratoris dicti Capituli laudavit, aprobavit, ratificavit et confirmavit illisque et cuilibet eorum tanquam rate et legitime factis dispositis, estatutis et ordinatis suam interposuit auctoritatem pariter et decretum in sui episcopali palatio Gerundensis, presentibus honorabili et don Onofrio Caxas, notario publico Gerundae, hiis in locum mei, Antonii Marti, notarii publici infrascripti, interessente, et pro testibus Thoma Martines, clerico familiari domestico sue reverendissime dominationis, et Simone Miquel, clerico, Gerundae habitatore, ad ista vocatis specialiter et assumptis.

Eg+o Franciscus Morato, praesbiter, auctoritatibus apostolica ac illustrissimi et reverendissimi domini mei domini episcopi Gerundensis notarius publicus eiusque episcopalem escribaniam Gerundensis regens, hec ut supra iacent hiis duodecim papiri foleis presenti comprehenso aliena manu exarata ab octavo libro dotaliarum dicte episcopalis scrivaniae inter ceteros libros et scripturas publicas autenticas eiusdem recondito existenti sumpta et fideliter comprobata, scribi, feci, subscripsi et clausi, rogatus in fidem ac die decima octava martii, millesimo sexcentesimo octuagesimo octavo.

1. *Falta el senyal d'abreviació.* 2. *Marcord per Mascord.* 3. *Creu dibuixada al marge dret.* 4. *pobordre per pabordre.* 5. *Ídem.* 6. *sols per se'ls.* 7. *pobordria per pabordria.* 8. *obternir per abstenir.* 9. *consemblants repetit.* 10. *Segueix en lo discurs de l'any y durant la absència, y no residint personalment repetit.* 11. *pobordria per pabordria.* 12. *orden per adorn.* 13. *pobordre per pabordre.* 14. *pobordres per pabordres.* 15. *pobordre per pabordre.* 16. *Ídem.* 17. *Ídem.* 18. *Ídem.* 19. *Ídem.* 20. *Ídem.* 21. *Ídem.* 22. *Ídem.* 23. *Ídem.* 24. *professia per professió.* 25. *pobordre per pabordre.* 26. *Lectura difícil a causa d'una petita taca de tinta* 27. *Campo per Campolongo.*

a. *Vegeu document núm. 11.* b. *Vegeu document núm. 10.* c. *Vegeu document núm. 9.*

13

1629 novembre 12. Perpinyà

Manament de Gómez Suárez de Figueroa, duc de Feria i lloctinent reial de Catalunya, als oficials reials de la ciutat de Girona, que ordena observar i fer complir les ordinacions fetes pels jurats de la ciutat i ratificades el 22 d'agost de 1448 per la reina Maria, muller i lloctinent d'Alfons el Magnànim.

- A. Original: AHCG, *Lletres Reials*. 485 × 350. Bon estat de conservació.
 B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 17v-18v.
 a. M. J. ARNALL I JUAN, *Lletres reials a la ciutat de Girona (1571-1713)*, Girona-Barcelona, 2005, doc. núm. 1017, ex. A.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 7, ex B.

+

Privilegi concedit a la ciutat ab lo qual mana lo senyor virrey als veguer, sotsveguer, batlle y sotsbatlle que serven las ordinations dels molt il·lustres senyors jurats.

Philippus, Dei gratia rex Castelle, Aragonum, et cetera, comes Barcinone, et cetera.

Gomesius Suarez de Figueroa et Corduba, dux Ferae,¹ marchio de Villalva, a consiliis status et belli sacrae, catholicae et regiae magestatis eiusque locumttenens et capitaneus generalis in Principatu Cathaloniae et comitatibus Rossilionis et Cerittaniae, dilectis et fidelibus regiis vicario, subvicario, baiulo, subbaiulo, iudici ordinario et aliis officialibus regiis civitatis Gerundae, presentibus et futuris, ad quem seu quos spectet, salutem et dilectionem.

Pro parte dilectorum et fidelium suae magestatis iuratorum et Concilii dictae civitatis et seu per eorum syndicum ad infrascripta spetialiter destinatum fuit nobis exhibitum exemplum auctenticum quarundam regiarum litterarum^a per serenissimam dominam reginam Mariam, consortem ac locumttenentem generalem serenissimi domini regis Martini,² dictae civitati concessarum, in forma debita regiae cancellariae expeditarum, thenoris huiusmodi: «Maria, Dei gratia regina Aragonum, Siciliae citra et ultra Farum, Valentiae, Hierusalem, Hungariae, Maioricarum, Sardiniae et Corcicae, comitissa Barcinonae, Rossilionis et Ceritanie, locumttenens generalis serenissimi domini regis, viri et domini nostri charissimi, dilectis et fidelibus nostris vicario, subvicario, baiulo et subbaiulo iudicique ordinario Gerundae, presentibus et futuris, et aliis officialibus regiis ad quos specte[n]t et pertineant infrascripta, salutem et dilectionem. Grandi clamore nobis effuso pro parte fidelium nostrorum iuratorum et proborum hominum dictae civitatis Gerundae percepimus quod, tametsi vobis notorie constitit³ eis ex variis privilegiis regiis fore indultum et datum ordinationes in eadem civitate pro salute rei publice et tranquillo statu eiusdem et habitatorum in ea, et alias etiam facere posse, vosque easdem ordinationes /18/ exequi debere, hoc tamen facere recusatis, non sine periculo scandalorum et discrimine ac iactura habitatorum praeve civitatis, unde, supplicato nobis, humiliter dignaremur super his opportune providere. Nosque, huiusmodi supplicationibus annuentes, cupientes, quantum in nobis est, incommodis et scandalis ipsius civitatis obviare et salubri statui et tranquillo eiusdem quem possimus dare locum. Tenore presentis, de nostri certa scientia, vobis et cuilibet vestrum dicimus et mandamus stricte, sub incursu regiae indignationis et irae peneque mille florennorum auri Aragonum, quatenus illico et

non sit mora⁴ quascunque ordinationes per dictos iuratos et probos homines praeviae civitatis, presentes et futuros, virtute eorum privilegiorum factas et fiendas a caetero, cum presentate vobis fuerint et fueritis inde requisiti, exequimini et servetis et exequi et servari faciatis omnino, hoc quae non mutetis seu diferatis aliqua ratione, cum sic premissis respectibus fieri vellimus et compleri. Datta Gerundae, vigesima secunda die augusti, anno a nattivitate Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo octavo. La Reyna. Vidit Franciscus Castello, regens cancellariam. Vidit locumttenens theseurarii. In diversorum locumtenentie XX VI». Fueritque nihilominus expositum pro parte dictorum iuratorum quod, licet dicta civitas Gerundae a tempore inmemoriali citra et usque fuerit et sit in quieta et pacifica pocsione, tam vigore regionum privilegiorum quam praementionatarum litterarum serenissime reginae Mariae, ordinationes quasvis quae pro beneficio publico et tranquillo statu civitatis Gerundae et illius incolarum concernere, videntur facere, et quod regii officiales eas exequi tenentur quotiescunque cum pro parte dictorum iuratorum requisiti sunt, attamen vos, dicti vicarius, subvicarius, baiulus, subbaiulus et ceteri officiales regii, nedum in exequucione dictarum ordinationum negligenter vos habuistis, verum etiam licet instati id facere recusastis in maximum dictae civitatis et pocsionis immemorialis illius preiuditium, tum et dictarum regiarum litterarum serenissime regine Mariae notoriam contrafactionem, supplicando humiliter quatenus pro observantia illarum et manutentione /18v/ dictae pocsionis de opportuno remedio providere dignaremur. Nos itaque, habito super his in regio consilio maturo tractatu, visisque in eo litteris regiis superius insertis ac pluribus instrumentis auctenticis, pro iustificacione dictae provisionis⁵ exhibitis, supplicationi iamdictae favorabiliter annuere volentes, presentes litteras duximus expediendas, quarum tenore, de nostra certa scientia, deliberate et consulto ac regia qua fungimur auctoritate, vobis et vestrum cuilibet ad quem spectet dicimus et mandamus, scienter et expresse, sub incurso regiae indignationis et irae penaeque florennorum auri Aragonum mille a bonis cuiuslibet secus agentis irremissibiliter exigendorum regioque erario applicandorum, quatenus in continenti cum pro parte dictorum iuratorum civitatis Gerundae fueritis instati et requisiti, seu quilibet vestrum fuerit instatus et requisitus, litteras regias prainsertas serenissime reginae Mariae et contenta in eisdem, quatenus tamen dicta civitas in pocsione est, observetis, exequimini et compleatis observentque exequantur et compleant omni cum effectu a⁶ contrario diligenter cavendo, quavis ratione seu causa, si gratia regia vobis et eis chara est, et praeter irae et indignationis regiae incursum paenam praeapositam cupitis et cupiunt evitare.

Dattum in oppido Perpiniiani, die duodecimo mensis novembris,
anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo nono.

El duque de Feria.

Vidit Don Michael Sala, regens.

Vidit Don Franciscus de Ardena, pro regente thesaureriam.

In itinerum locumttenentie VIII,
ffolio XX VII.

1. Feria, A. 2. Martini *per* Alfonsi, atès que la intitulació i la data de la lletra inserida coincideixen amb la lloctinència de la reina Maria, esposa del rei Alfons el Magnànim i no del rei Martí, com diu el document. 3. Segueix et constat, A. 4. mera, A. 5. possessionis, A. 6. et, A.

a. [A.] Original perdut. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 118v. a. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre Vermell...*, doc. núm. 118, ex. B.

14

1633 maig 23. Madrid

Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor de la ciutat de Girona. Concedeix la facultat de gaudir de taula de canvi, com tenen a Barcelona, alhora que prohibeix que cap altra ciutat del bisbat de Girona en puguí tenir.

A. Original: AHCG, *Pergamins*. 630 × 735 mm.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 18v-19v.

Reg. J. VILLAR I TORRENT, N. SURIÀ I VENTURA, *Catàleg de pergamins ...*, doc. núm. 2168, ex. A.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 8, ex B.

+

Privilegi concedit en favor de la ciutat de Gerona que ningú pugua tenir taula de depòsits dins son bisbat y que dita ciutat pugua eregir banch com en Barcelona.

Nos Philippus, Dei¹ gratia rex Castelle, Aragonum, Legionis, utriusque Siciliae, Hierusalem, Portugalliae, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Navarrae, Granatae, Toleti, Valenciae, Galleciae, Maioricarum, Hispalis, Sardinie, Cordubae, Corcisae, Murtiae, Giennis, Algarbii, Algezire, Gib[r]altar, Insularum Canariae necnon Indiarum Orientalium et Occidentalium insularum ac terre firme maris Oceani, arxidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Athenarum et Neopatriae, comes Abspurgi, Flandriae, Tirolis, Barcinone, Rossilionis et Ceritaniae, marchio Oristanni et comes Gosseani, regalis favor tunc debet esse propensior /19/ et amplior cum aliqua civitas de regia magestate benemerita pro suorum civium et rei publicae commoditate et utilitate eum implorat et instanter

efflagitat unde cum pro parte nostrae civitatis Gerundae fuerit nobis humiliter supplicatum ut attento quod tenet tabulam numulariam sive de depositorum comunium abundantem pecuniis et securam, in qua bono et particulari ordine et dispositione omnibus in ea suas pecunias deponentibus plenarie satisfacit, scribit et statim numerat, de nostra solita benignitate et gratia speciali placeat nobis mandare et prohibere ut intra episcopatus Gerundensis diocesim nemine liceat aliam tabulam erigere, formare, ponere seu creare et eandem gratiam extendentes et ampliantes licentiam erigendi, ponendi et formandi bancum cambiorum ad instar civitatis Barcinone sibi de eadem gratia speciali et nostra solita benignitate concedere dignemur. Nos volentes commoditatibus publicas et signanter dictae civitatis de nobis optime meritae bene consultum in supplicatione predicta benigne exaudita eidem modo infrascripto annuendum duximus, tenore igitur presentis de nostra certa scientia regiaque auctoritate deliberate et consulto ac ex gratia speciali prohibemus et interdiciamus omnibus civitatibus, villis et locis intra dictam diocesim Gerundensis existentibus erigere seu ponere tabulam numulariam sive cambiorum aut depositorum comunium publicam vel privatam, ita et taliter quod ullo unquam tempore eis liceat dictam tabulam tenere nec erigere in dicta diocessi Gerundensis. Per hanc autem prohibitionem et interdictionem non est nostre intentionis preiudicare his qui habent privilegium tenendi et erigendi similem tabulam et ulterius adherentes desiderio dictae civitatis Gerundae licentiam concedimus et facultatem plenariam impertimur predictae civitati ut quotiescunque voluerit et ei benevisum fuerit, possit et valeat sibi que liceat libere et impune preter tabulam quam hodie possidet et tenet dicta civitas erigere, ponere et aperire bancum seu cambium depositorum ad instar banchi particularis nostre civitatis Barcinone et in eo admittere et recipere omnes et quasvis pecunie quantitates tam auri quam argenti aut alias a quibusvis personis, corporibus, collegiis et universitatibus necnon deposita facere partitas liberare et numerare depositantibus iis ad quem seu quos spectabit semel et pluries et toties, quoties opportuerit et fuerit necessarium. Volentes et expresse decernentes quod presens nostra prohibitio, interdictio, gratia et ampliatio respective sit et esse debeat dictae civitati Gerundae stabilis, realis, valida atque firma nullumque in iudicio aut extra sentiat impugnationis, obiectum, defectus, incommodum aut noxae cuiuslibet alterius detrimentum sed in suo semper robore et firmitate persistat. Serenissimo propterea Balthasari Carolo, principi Asturiarum et Gerundae, ducique Calabriae et Montis Albi, filio primogenito nostro charissimo, ac post foelices et longevos dies nostros in omnibus regnis et dominiis nostris Deo propitio immediato

heredi et legitimo successori intentum aparientes nostrum sub paterne benedictionis obtentu dicimus eumque rogamus; serenissimo etiam infanti Ferdinando, fratri nostro, sanctae romanae ecclesiae cardinali, /19v/ archiepiscopo Toletanensis, primate Hispaniarum, cancellario maiori Castelle, priori Sancti Ioannis Hierosolimitanensis, abbati de Alcobaza, in Portugaliae regno, locumententi et capitaneo generali nostro in Principatu Cataloniae et comitatibus Rossilionis et Ceritaniae, venerabili; nobilibus, magnificis, dilectisque consiliariis et fidelibus nostris cancellario, regenti cancellariam et doctoribus nostre Regie Audientiae, gerentibusque vices nostri generalis gubernatoris, magistro rationali, baiulo generali, regenti regiam thesaurariam, advocatis et procuratoribus fiscalibus et patrimonialibus, vicariis, baiulis, subvicariis, subbaiulis, coeterisque demum universis et singulis officialibus et subditis nostris maioribus et minoribus in dictis principatu et comitatibus constitutis et constituendis eorundemque officialium locatenentibus seu officia ipsa regentibus et subrogatis quovismodo dicimus, praecipimus et iubemus ad incursum nostrae regiae indignationis et ire poeneque florennorum auri Aragonum mille a bonis secus agentis irremissibiliter exigendorum et nostris regiis inferendorum erariis quod nostram huiusmodi gratiam et concessionem et omnia et singula in ea contenta teneant firmiter et observent tenerique et inviolabiliter observari faciant per quascunque contrarium nullatenus tentaturi ratione aliqua sive causa, si dicti serenissimi princeps et infans nobis morem gerere, coeteri vero officiales et subditi nostri predicti gratiam nostram charam habent ac praeter irae et indignationis nostrae incursum poenam praeappositam cupiunt evitare. In cuius rei testimonium presentes fieri iussimus nostro regio comuni sigillo pendenti munitam.

Datum in oppido nostro Madriti, die vigesima tertia mensis maii, anno a natiuitate Domini millesimo sexcentesimo trigesimo tertio, regnorumque nostrorum decimo tertio.

Yo el Rey.

Vidit Dux.

Vidit don Salvator Fontanet, regens.

Vidit Caravajal Agurto, pro thesaurario generali.

Vidit Baietola, regens.

Vidit Villanueva, et pro conservatore generali.

Vidit Cisternes, regens.

Vidit Vicosi.

In diversorum VII, ffoleo XXXXI.

Vidit Magarola, regens.

Pago la mediannata.

Dominus Rex mandavit mihi Hieronimo Villanueva. Visa per Ducem; Caravajal, pro thesaurario generali; Fontanet, regentem cancellariam; per me et per Vicosi; Baietola; Magarola et Cisternes, etiam regentes cancellariam, ac per me pro conservatore generali.

1. Nos Philippus *en lletra capital i negreta*.

15

1634 juliol 13. Girona

Sentència de Rafael Prats, jutge de la Cort Reial de Girona, en la causa contra Pere Pi, pagès de Sant Daniel, a qui se li reclamava el pagament de certs drets per posseir un forn de calç a Sant Daniel, que evoca la causa als jurats de la ciutat perquè és matèria d'imposicions.

[A]. Original perdut.

B. AHCG, *Llibre Groc*, f. 21-22v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 11, ex B.

+

Sentència proferida per lo magnífich jutge ordinari de la cort real cerca de la ferma de dret feta per Pera Pi, de Sant Daniel, qui pretenia que un forn de calç situat en dita parròquia no ere dins los límits, ab la qual sentència remeté dita causa als molt il·lustres senyors jurats y magnífich clavari de la ciutat per ser cosa de impositions.

Noverint¹ universi quod anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo trigesimo quarto, die vero octava mensis iunii eiusdem anni intitulata, Gerundae et coram magnifico domino Raphaele Prats, utriusque iuris doctore, cive honorato et pro sacra, catholica et regia magestate triennio presenti et currenti iudice ordinario curiae regiae Gerundae, advenit et personaliter comparuit Petrus Pi, agricola parrochiae vallis Sancti Daniellis, baiuliae foranae Gerundae, qui eidem magnifico domino iudici ordinario quandam in scriptis obtulit et presentavit papyri supplicationis et iuris firmae scedulam scriptam et continuatam huiusmodi sub thenore.

Sequitur dicta supplicatio iuris firmae:

Molt magnífich senyor jutge.

Rafel Camps, mercader de la present ciutat, en pretès nom de clavari de la universitat de aquella, etcètera.

Die decima tertia iulii, millesimo sexcentesimo trigesimo quarto, et dictus iudex ordinarius curiae regiae Gerundae infrascriptus. Viso presenti processu in presenti curia regia Gerundae ducto et signanter. Visa supplicatione oblata octava iunii, millesimo sexcentesimo trigesimo

quarto, per Petrum Pi, agricolam vallis Sancti Daniellis, cum qua deducit Raphaellem Camps, mercatorem presentis civitatis Gerundae, clavarium universitatis eiusdem, comminari adversus dictum Pi executionem facere, eo pretextu quod dictus Pi in furno Anthici Vivas, agricolae eiusdem vallis, scito in baiulia foranea dictae civitatis et extra limites iurisdictionis et territorii dicti clavarii, vendidit et vendit calcem, firmadoque ius et de iure petyt mandari dicto Camps, dicto nomine, quatenus de persona et bonis dicti Pi non se intromitat, et dictam pretensam executionem et pignora non faciat sed causam et partes ad iudicem infrascriptum remittat prout hec et alia in dicta supplicationis scedula ad quam habetur relatio latius continetur. Visa provisione in calce dictae supplicationis facta. Visa alia supplicatione oblata decima tertia iunii, millesimo sexcentesimo trigesimo quarto, per Petrum Balla, causidicum Gerundae, syndicum vicariae et baiuliae foraneae dictae civitatis, et dictum Petrum Pi, cum qua deducunt quod non obstante firma iuris facta per dictum Pi, non dubitavit dictus clavarius pignora dictum Pi, cumque dicta procedimenta sint nulla et attentata ex defectu iurisdictionis firmando iterum ius et de iure supplicavit dictam iuris firmam admitti et dicto clavario et subbaiulo Gerundae mandari quatenus procedimenta aliqua adversus dictum Pi non faciant imo facta cassent, revocent et annullent. Visa provisione /21v/ in calce dictae supplicationis facta. Viso mandato vigore dictae provisionis facto una cum illius executione. Visa scedula articulorum oblata per dictos Balla, dicto nomine, et dictum Petrum Pi, decima nona iunii, millesimo sexcentesimo trigesimo quarto, una cum illorum adervatione. Visis requisitionibus presentatis ad instantiam Ioannis Curus, syndici dictae civitatis Gerundae, magnifico Gaspari Riera, utriusque iuris doctori, iudici subrogato per dictum iudicem infrascriptum, decima sexta iunii, millesimo sexcentesimo trigesimo quarto. Visa subrogacione dicti Gasparis Riera per dictum iudicem infrascriptum facta in presenti processu incerta. Visa responsionibus ad responsiones predictas respective factas. Viso alio instrumento requisicionis dicto iudici infrascripto presentate die decima iunii, millesimo sexcentesimo trigesimo quarto, et responsiones eidem facta. Visa alia requisicione dicto iudici infrascripto presentata ad instantiam dicti Curus, dicto nomine, die vigesima predictorum mensis et anni, et ordinationibus per dictos illustres dominos iuratos factis cum dicta requisicione mensionatis. Viso syndicatu et potestate vicariae et baiuliae foranae Gerundae factis Petro Sendra et substitutione per eum, dicto nomine, dicto Petro Balla, facta instrumentis septima aprilis et decima quarta maii, millesimo sexcentesimo trigesimo tertio, de quibus fidem facit discretus Michael Mascord, notarius publicus Gerundae. Visa scedula per dictum Petrum Balla, dicto nomine, oblata vigesima octava iunii,

millesimo sexcentesimo trigesimo quarto, et provisione inde sequuta quod videlicet habito colloquio cum magnificis doctoribus quod iuris fuerit providebitur. Visa alia scedula per dictum Balla, dicto nomine, oblata undecima iulii, millesimo sexcentesimo trigesimo quarto. Visa requisicione dicto iudici insfrascripto presentata per Franciscum Albert, subsyndicum dictae civitatis, duodecima iulii, millesimo sexcentesimo trigesimo quarto, cum quo in effectu deducitur quod licet pluries fuerit interpellatus et requisitus revocaret procedimenta facta ad instantiam dictorum syndici dictae viccariae et baiuliae foranae et Petri Pi, agricolae parochiae Sancti Daniellis, adversus clavarium dictae civitatis circa exactionem iurium impositionum calcis et remitteret dictam causam iuratis et clavario dictae civitatis ad quos privative predictorum spectet cognicio cum causa de qua agitur sit impositionum, et furnus calcis de quo agitur sit intra limites per regia privilegia designatos infra quos dicti iurati et clavarius exhigere dictas impositiones possunt et debent, et quod dictus furnus scitus est in parochia Sancti Daniellis et per consequens infra limites dictae civitatis assignatos, tradendo et exhibendo pro maiori iustificatione regium privilegium et informationem receptam per dictos iuratos et clavarium et deposiciones Philippi Regi et Ioannis Oliver, requirendo eo quia recusavit quod dicta causa remittatur dictis iuratis et clavario prout hec et alia in dicto requisitionis instrumento ad quod habetur relatio lacius continetur. Visa responsione seu provisione in calce dicte requisicionis facta. Viso regio privilegio, datto Barcinone, duodecima maii, anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo. Visa informacione superius mensionata. Visis deposicionibus dicti Philippi Regi et Ioannis Oliver. Viso syndicatus instrumento /22/ per universitatem Gerundae dicto Ioanni Curus firmato in posse Raphaellis Albert, quondam nottarii publici Gerundae, die vigesima quinta iunii, millesimo sexcentesimo vigesimo octavo, de quo fidem facit discretus Michael Gali, nottarius publicus et secretarius illustrium dominorum iuratorum et Concilii Generalis. Visa substitutione sive subsindicato sibi dicto Albert, dicto nomine, facto in posse dicti Gali, nottarii, die undecima currentium. Visis denique videndis et attentis, attendendis de concilio magnificorum doctorum subscriptorum; attento quia per Constitutiones Cathaloniae et iura patriae et alias cognicio causarum impositionum et illarum dependencium et emergencium pertinet et spectat ad magnificos consiliarios, patiaros, iuratos, consules, procuratores universitatum regiarum principatus Cathaloniae. Attento etiam cum regio privilegio^a datto in civitate Barcinonae duodecima maii, millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, per serenissimam dominam reginam Mariam fuit concessum ut omnes artem aliquam mechanicam exercentes infra limittes in dicto privilegio designatos

solvant et solvere teneantur impositiones dictae civitatis, ac si intra dictam civitatem incolatum haberent. Attento eciam ecclesia monasterii Sancti Daniellis et universa parrochia dictae ecclesiae sunt scita infra terminos per dictum privilegium designatos ut in eodem privilegio expresse constat; attento etiam ex deposicionibus Anthici et Francisci Vives et ex parciū confessionibus constat furnum calcis de cuius impositione exhigenda agitur scitum esse in termino et infra limites dictae parrochiae Sancti Daniellis, sicque infra limina per dictum privilegium designata. Attento eciam ex deposicionibus Philippi Regi et Ioannis Oliver, constat dictos iuratos et clavarium dictae civitatis exhistere in pocessione seu quasi impositionem exhigendi calcis ex furnis infra dictos limites constitutis nedum ab aliis sedeciam ab eodem Petro Pi, que deposiciones et si in alio iudicio recepte ad fines tamen remittendi causam satis idoneam probacionem facere videntur ex quibus et aliis constat causam de qua agitur esse impositionum in qua cum de illarum solucione et exequucione tractatur cognicio illius ad dictos magnificos iuratos et clavarium dictae civitatis pertinet et spectat. Ideo et alias pro observancia generalium constitucionum, regiique privilegii et alias providet et declarat dictam causam fore et esse remittendam prout cum presenti remittit dictis magnificis iuratis et clavario dictae presentis civitatis Gerundae concessa copia intt[...].²

Raphael Prats, iudex.

Amat, consulens.

Riera, consulens.

Que quidem provisio de mandato dicti magnifici domini iudicis ordinarii preffati et ad instantiam et requisicionem dicti don Ioannis Curus, syndici dictae universitatis Gerundae, fuerunt intimata et notificata dicto discreto Petro Balla, dicto nomine, quo supra syndici dictarum baiuliae foranae et vicariae Gerundae intimae tilleto in scriptis sibi dicto nomine personaliter tradito et dimisso dicta die decima tertia predictorum mensis iunii, et anni millesimi sexcentissimi trigesimi quarto, inter secundam et tertiam horas post meridiem ipsius diei, per Bernardum Formigo, nuncium iuratum presentis curiae regiae Gerundae, sic refferentem. Nechnon eciam fuerunt intimata et notificata dicto Petro Pi intime tilleto in scriptis sibi et propter eius absenciam uxori sue, in eius domo in parrochia Sancti Daniellis tradito /22v/ et dimisso dicta die decima tertia predictorum mensis iunii, et anni millesimi sexcentissimi trigesimi quarti, inter secundam et tertiam horas post meridiem, per dictum Bernardum Formigo, nuncium iuratum presentis curiae regiae Gerundae, sich refferentem et cetera.

Copia hec in his precedentibus duobus papiri foleis presenti

comprehensis fideliter sumpta fuit a suo originali de predicti confecti in curia regia Gerunde et apud don Iacobum Carbonell, scribam dicte curie, ut igitur copie huiusmodi in iudicio et extra, ab omnibus plena fides adhibeatur ego, Petrus Vinyoles, notarius publicus Gerunde et scriba maior dicte curie, pro nobili domina dompna Francisca Carriera et Pons, consorte relicta et hypotecaria universali hereditatis et bonorum nobilis don Ioannis Carriera et de Gurb, quondam viri sui domini dicte curie, hic me subscribo et meum solitum appono sig(Signe)num.

1. Noverint en lletra capital i negreta. 2. Paraula il·legible a causa de la tinta esvanida.

a. A. AHCG, *Pergamins*. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 120v-121. a. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre Vermell...*, doc. núm. 125, ex. B. Reg. J. VILLAR I TORRENT, N. SURIÀ I VENTURA, *Catàleg de pergamins...*, doc. núm. 937, ex. A.

16

1634 agost 8. Girona

Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor de la ciutat de Girona. Concedeix la facultat de manllevar fins a trenta mil lliures de censals morts que s'hauran d'invertir en benefici de la ciutat i no en altres usos.

[A]. Original perdut.

B. AHCG, *Llibre Groc*, f. 19v-20v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 9, ex B.

+

Privilegi concedit en favor de la ciutat de Gerona per a què pugam manllevar fins en trenta milia lliures.

Nos Philippus, Dei¹ gratia rex Castelle, Aragonum, et cetera, comes Barcinone, et cetera.

Nos² Henricus ab Aragonia Folch de Cardona et Cordova, dux Sugurbii et Cardonae, magnus comestabilis Aragonum, marchio de Comares, /20/ a consilio status sanctae, catolicae et regiae maiestatis eiusque locumttenens et capitaneus generalis in Principatu Cathaloniae et comittatibus Rossilionis et Ceritaniae, ut vos dilecti et fideles regii iurati et probi homines civitatis Gerundae, promptius et commodius habere valeatis triginta mille libras monete Barcinone quas (ut informamur) necessarias habetis pro occurrentis aliquibus arduis et praecissis negociis dictae civitatis quibus aliter minori dampno bonorum eiusdem succurrere valeatis quam per viam venditionis censualis mortui manulevare. Tenore presentium, de nostra certa scientia deliberate et consulto ac regia qua fungimur auctoritate vobis dictis iuratis,

Consilio ac probis hominibus dictae civitatis Gerundae licentiam et facultatem plenarias concedimus et impartimus quatenus per vos vel vestrum legitimum syndicum vel syndicos ad huiusmodi effectum constitutos et creatos et seu constituendos et creandos possitis et libere valeatis vendere et originaliter creare quibusvis presbyterorum communitatibus, corporibus, collegiis, universitatibus et singularibus personis unum seu plura censualia mortua ad forum, videlicet seu rationem viginti mille solidorum pretii pro mille solidis annue pentionis aut alio commodiori foro quod expedire videbitur in nuda tamen perceptione solvendorum usque ad dictam quantitatem triginta mille librarum barcinonensium et non amplius. Et pro inde omnes et singulas impositiones, redditus, emolumenta, bonaque et iura universa dictae civitatis et eius singularium presentium, absentium et futurorum, tam specialiter quam generaliter obligare et hypothecare et omnia alia facere que in dictis censualium contractibus fuerint necessaria et opportuna. Et de ac pro predictis et illorum effectuacione quaecumque venditionum et apocharum instrumenta et alia inde dependentia et emergentia cum quibusvis clausulis, promissionibus specialibus et generalibus, obligationibus, iurium renuntiationibus, scriptura tertii et aliis conventionibus, pactis et cauthelis necessariis et opportunis et in similibus poni solitis et assuetis facere et firmare. Nos enim ipsis contractibus et instrumentis huiusmodi de causa faciendis et firmandis ut est dictum ex nunch prout ex tunch et econverso auctoritatem nostram immo regiam interponimus pariter et decretum. Volumus tamen quod dictae triginta mille librae barcinonenses vigore huiusmodi nostrae licentiae manulevande in usus praexpraessos et non in alios mitti et converti habeantur. Mandantes per presentes firmiter et expresse ad poenam florennorum auri Aragonum mille regiis inferendorum aerariis universis et singulis officialibus tam regiis quam aliis ad quos spectet quatenus huiusmodi licentia vobis dictis iuratis, Concilio et probis hominibus dictae civitatis Gerundae teneant firmiter et observent, tenerique et observari faciant inviolabiliter per quoscunque cauti secus agere fierive permittere quavis ratione seu causa si gratiam regiam charam habent et poenam praeappositam cupiunt evitare. In cuius /20v/ rei testimonium presentes fieri iussimus regio comuni sigillo a tergo munitas.

Datum Gerundae, die octava mensis augusti, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo trigesimo quarto.

El duque de Sogorbe y
Cardona.

Vidit don Franciscus de Eril, cancellarius.

Vidit de Caldes y Ferran, regens thesaurarium.

In itinerum locumtenentiae VIII°,
ffolio XX III.

1. Nos ... Dei en lletra capital i negreta. 2. Nos en negreta.

17

1634 agost 8. Girona

Llicència atorgada per Enric d'Aragó Folc de Cardona, lloctinent reial de Catalunya, als serrallers de la ciutat de Girona per tal que puguin fer i arreglar les pistoles de la companyia d'infanteria de la ciutat que va a servir a la frontera amb França.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 20v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 10, ex B.

Don Henricus de Aragón, duque de Sogorbe y de Cardona, marqués de Comares, *et cetera*, del consejo de estado de su magestad, virrey y capitán general en el Principado de Cathalunya y condados de Rossellón y Serdaña, *et cetera*.

Por quanto¹ Phelipe Garra, que ha sido nombrado por los jurados de la ciudad de Girona por alferes de la compañía de infantería de que haze leva para servir a su magestad en donde convenga a su real servicio en las fronteras de Francia, nos ha supplicado que su persona y la de los soldados que se alistaren en dicha compañía an menester adereçar algunas pistolas para llevarlas a donde han de servir a su magestad. Por tanto, en virtud de la presente, damos licentia a qualesquiera cerrajeros desta ciudad para que lo puedan haçer y guarneçerlas como sean para los dichos soldados que estubieren alistados y con plaça asentada en dicha compañía, los quales las podrán llevar y dicho alferes, solamente en la ocasión que estubieren sirviendo en dichas fronteras, no obstante los pregones y penas que sobre esto havemos despachado en que por esta ves dispensamos. Siendo nuestra voluntad que en lo demás que contuvieren queden en su fuerça y valor y mando a los oficiales de justicia maiores y menores no les impidan, y que obedescan esta nuestra licencia que así conviene al servicio de su magestad.

Dada en Girona, a ocho de agosto mil seiscientos y treinta y quatro años.

El duque de Sogorbe
y Cardona.

Por mandado de su excelencia,
Antonio Garva de Padilla.

1. Nos Henricus; Por quanto en lletra capital i negreta.

1635 desembre 22. Girona

Estatuts de l'Almoyna del Pa fets pel Capítol de la Seu de Girona que ratifiquen i complementen els estatus fets i firmats el 23 de juliol de 1629.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 54-55v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 24, ex B.

+

Altre statut fet per dit Capítol de la Seu sobre dita Almoyna.

En nom de nostre senyor Déu sie, amen.

Nos, lo Capítol y canonges de la santa Iglésia de Gerona, sabent y atanent que entre altres moltes pies institucions que-s troben de antiquíssim temps a esta part fundadas en dita nostra iglésia, la més principal y copiosa és la Almoyna nomenada del Pa de la Seu de Gerona, dotada en primer lloch per Arnau de Scala a tres dels idus de juny, mil dos-cents trenta-dos, y per Guillem Jaufredi, tezor de dita Seu, augmentada ab son últim testament en poder de Ramon de Palol, notari del senyor bisbe, a dos dels idus de agost, mil dos-cents noranta-dos, a imitació y exemple dels quals moltes altres persones pies y devotes han dexats diversos llegats per conservació y augment de dita Pia Almoyna, sabent també y atenent que per lo bon govern, administració y distribució de dita almoyna tant nosaltres com nostros predecessors, usant de la potestat de statuir y ordenar sobre ella que-ns pertany, tant en virtut de la primera fundació, erectió y admissió de dita almoyna com de dret y consuetut antiquíssima de dita iglésia y altrament, se són fets en diferents temps diversos statuts segons ha aparegut millor convenir al servey de Déu y utilitat dels pobres de Jesuchrist, y en particular lo statut^a fet a vint-y-tres de juliol, mil sis-cents vint-y-nou, en poder de Miquel Mascord, /54v/ notari públich de Gerona y dels negocis de dit Capítol, y de Antoni Martí, notari del vicariat del senyor bisbe, *simul stipulantes*, precehint sentència y declaració per lo reverendíssim senyor don Garcías Gil Manríquez, leshores bisbe de Gerona y ara de Barcelona, en lo acte de visita de ditas iglésia y almoyna instant los syndichs nostre y dels molt il·lustres senyors jurats y Consell de la present ciutat feta, en què declara que atesos los grans inconvenients, scàndols y poca utilitat dels pobres de Jesuchrist que-s seguien de distribuir la dita almoyna en pa cuyt en la casa dita de la Almoyna se devían de aquí al devant distribuir no en pa cuyt sinó en altra forma a utilitat y ús dels pobres conforme las ordinations fahedoras per dit Capítol, ab lo

qual statut se donà modo y forma com se havían de administrar de aquí al devant y distribuir a major utilitat de dits pobres las rendas de dita almoyna en lo lloch del pa que-s donava abans com més llargament en aquell està contengut. E com la experiència ha amostat après de la exequutió de dit statut que al servey de Déu, bona directió de la administratió de dita almoyna, utilitat dels pobres, y per evitar alguns inconvenients y ocasions de discòrdias convenia mudar, ajustar y llevar algunas cosas de las contengudas en dit statut, per so y per altres iustes causes nostron ànimo movents, havent tinguts sobre assò differents tractats a honor y glòria de nostre senyor Déu Jesuchrist y per augment y utilitat de dita Pia Almoyna ajustant y en quant menester sie declarant lo dit statut, statuim y ordenam les coses següents:

Primerament, per las causas y rahons iustas, nostron ànimo movent, statuim y ordenam que de aquí al devant la dita pia administratió y almoyna¹ se administre sols per quatre commissaris y no més, los quals hajen de fer² y sien canonges de dita nostra iglésia y no altres, elegidors per nosaltres y nostres successors, los quals en nom y com ha coadjutors o adjuncts del pabordre administren y tingan la dotal administratió y directió de dita causa pia y aquella convertèscan en usos de pobres, donant-los als quatre o a la major part d'ells assoles la mateixa facultat y poder que ab dit statut se donava als vuyt comissaris en aquell nomenats.

Ítem, perquè la experiència ha amostrat lo poch profit que resultava de las tres càthedras de Cànon, Instituta y Medicina que ab dit statut foren erigides, statuim y ordenam que ditas tres càthedras sien extinctas, axí com ab lo present statut suprimim y extinguem, volent que las cent noranta lliures que per manutentió de ditas tres càthedras estaven assignadas resten en la massa de dita almoyna, restant las tres càthedras de Theologia en sa forsa y valor.

Ítem, statuim y ordenam que a més de las cent noranta lliures ab dit statut aplicadas per manutentió de ditas tres càthedras de Theologia se apliquen conforme ab lo present statut aplicam y consignam tres-centes y deu lliures als senyors jurats y còsols³ de l'Hospital a effecte que las convertèscan en utilitat y sustento dels pobres de l'Hospital Nou de Santa Catharina o de l'Hospital de Misericòrdia en cas que per al venir se n'erigís y no en altres usos; que d'estes sinch-centes lliures, ço és cent noranta per càthedras y tres-centas y deu per dits hospitals, no-s pugue detraure salari sinó que totes se hajen de convertir en dits usos, y en cas de contrafactió sie nul·la y com si no fos feta esta aplicatió.

Ítem, que dites sinch-centes lliures se paguen cadany per tres reals y iguals tersas per mijà de la taula de la present ciutat, és a

saber las cent noranta lliures⁴ de las càthedras ditas y scritas als senyors jurats y adjuncts /55/ dels studis a effecte de pagar d'elles los lectors de ditas tres càthedras y las tres-centes deu lliures als⁵ senyors jurats y cònsols de l'hospital a effecte que ells los giren als administradors o procuradors o procurador de dit Hospital de Santa Catharina y en son cas de l'Hospital de Misericòrdia, a utilitat dels pobres de dits hospitals y no altrament com està dit.

Ítem, que la provisió de ditas tres càthedras de Theologia no s'afassa de aquí al devant sinó per concurs, precehint edicte públich, los quals edictes y col·lacions de ditas càthedras se hagen de fer de⁶ consentiment del Capítol o de sos commissaris, y assò tinga lloch tant en las provisions que-s faran per temps íntegro com per interim, altrament sia nul·la la provisió, y que en dits concursos tinguin vot cert sens extractió de rodolí tots los canonges y dignitats de dita iglésia que-s trobaran presents en lo concurs encara que ditas dignitats no sien canonges.

Ítem, statuïm y ordenam que si alguna de ditas càthedras de Theologia o totes vacaran algun temps per mort o per renunciatió o altrament, o també los lectors de ditas càthedras faltaran en llur lectoria per absència o altrament, en qualsevol de dits casos la porrata del salari de ditas càthedras vacants sia aplicada la mitat al dit hospital y l'altre mitat als pobres vergonyans y cases necessitades.

Ítem, per quant en la administració de dita almoyna entenem que després del dit statut de l'any mil sis-cents vint-y-nou se ha avensat alguna summa notable de diner, la qual per encara no està cobrada, si bé se espera que dins breu temps se té de cobrar migensant la bona diligència y indústria de dits commissaris, statuïm y ordenam que de dit diner avensat y en cas no abaste del que s'avensarà per avant dins un any après de la ferma del present statut s'esmersen a fer de censal o se quiten dels censals y càrrechs que fa dita almoyna mil y sis-centes lliures a utilitat de dita almoyna, a effecte que des del dia de Sant Joan qui ve a un any, encara que leshores no fossen íntegrament cobrades ni smersades, se pose un dot més per las donzellas fillas de ciutat, axí que en las extractions que après de dit smers se faran com abans se trèyan onze donzellas fillas de ciutat se hagen de traure dotze⁷ ab dot de vuytanta lliures cada una, ab tal que sien filles y habitans de dita ciutat o de dintre las paròchias d'ellas, y que a més de axò se hagen de extraure los llochs de las donzellas extretas y que seran mortas abans de ser casadas conforme fins assí s'és observat y està disposat ab altre statut en poder de dit Mascord.

Item, statuïm y ordenam que la dita aplicatió de sinch-centes lliures feta, ço és cent noranta lliures per las càthedras y tres-centas y

deu lliures a l'Hospital Nou de Santa Catharina y en son cas y lloch a l'Hospital de Misericòrdia, sie perpètua y irrevocable,⁸ axí que per nosaltres ni per nostres successors no-s puga revocar ni commutar sinó a petició dels senyors jurats y de la ciutat⁹ per alguna urgent necessitat o en cas que per part de dits senyors jurats o pròmens de la ciutat se fes contradicció a la aplicació de sis-centes lliures feta ab dit statut de l'any mil sis-cents vint-y-nou per los pobres cantors de la capella de dita iglésia, la qual aplicació de dites sis-centes lliures tinga la mateixa perpetuïtat y sie irrevocable com la dita aplicació de sinch-centes lliures per càthedras y hospitals, y axí ho prometem y juram, volent y ordenant que totes les coses contengudes en lo present statut se serven si y segons estan desobre ordenades, derogant y en quant menester sie commutant qualsevols altres statuts fins assí fets quant a les coses contràries al present statut, restant emperò en sa força y valor en las /55v/ cosas no expressades en dit present statut.

Quae quidem statuta suprascripta et omnia et singula in eis contenta fuerunt facta, firmata et iurata die vigesima secunda mensis desemberis, anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo trigesimo quinto, per dictum admodum illustrem Capitulum ecclesiae Gerundensis convocatum et congregatum de mandato domini vicarii infrascripti ad tactum campanae capitularis intus capellam Beatae Mariae Claustrorum dictae ecclesiae more solito, in qua convocatione convenerunt et presentes fuerunt illustres et admodum reverendi domini don Franciscus de Aymerich, utriusque iuris doctor, praecentor maior, vicarius generalis et officialis in spiritualibus et temporalibus, admodum illustris et reverendissimi domini fratris don Gregorii Parcero, Dei et Apostolicae Sedis gratia Gerundensis episcopi, don Bernardus de Cardona, archidiaconus maior, Baldilius Vergonyos, archidiaconus Empuritanensis, Franciscus de Maya, archidiaconus Sylvensis, Baldilius Batlle, Franciscus Alzina, Hieronymus Rubies, Franciscus Vilella, Iacoubs Pla, Ioannes Raymundus Masdeu, Petrus Trias, Narcissus Frigola, Petrus Martyr Vidal, Benedictus Bassedas, Aldefonsius Çaconomina, Hieronymus Tor, Iulianus Pallisser, Christophorus Rich, Iosephus Morell, Michael Geronella, Franciscus Pejoan, Anthicus Gali, Anthicus Mas y Dardes, Ioannes Paulus Verges, thesaurarius, Mathias Cella et de Canet, Ioannes Vilar, Michael Gou, Petrus Coderch y Colom, Raphael Escura, Ioannes Planella et Antonius Suardell, omnes canonici dictae ecclesiae Gerundensis capitulantes et capitulum eiusdem ecclesiae tanquam maior et sanior pars et plusquam duae partes eiusdem facientes, celebrantes et repraesentantes, presentibus me Michaelae Mascord, nottario publico Gerundae infrascripto, et don Antonio Marti, nottario vicariatus ecclesiastici Gerundae, qui etiam

de praedictis pro parte dicti domini episcopi instrumentum confecit una mecum dicto nottario et insolidum, et pro testibus dominis Marturiano Guardiola, beneficiato, et Thoma Cirera, magistro capellae dictae ecclesiae, ambobus presbiteris, ac Narcisso Hieronymo Puig, scriba curiae ecclesiasticae dictae civitatis, ad praedicta voccatis, adhibitis et rogatis.

Eg(Signe)o Franciscus Vinyoles, notarius publicus Gerundae, regia auctoritate substitutus ab herede don Ioannis Çarriera et de Gurb, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae suarumque pertinentiarum nottarii, tenens in comandam pro dicto herede scripturas publicas don Michaelis Mascord, quondam etiam notarii publici Gerundae, hec a notis dicti quondam don Michaelis Mascord, notarii, fideliter sumpta scribi, feci, subscripsi et clausi.

1. que de aquí ... almoyna *subratllat*. 2. los quals hajen de fer *subratllat*; fer *per ser*. 3. tres-centes ... cònsols *subratllat*. 4. cent noranta lliures *subratllat*. 5. y las tres-centes deu lliures als *subratllat*. 6. col-lacions ... de fer de *subratllat*. 7. onze donzellas ... dotze *subratllat*. 8. perpètua y irrevocable *subratllat*. 9. dels senyors ... ciutat *subratllat*.

a. *Vegeu doc. núm. 11.*

19

1637 agost 14. Girona

Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor dels jurats, Consell i prohoms de Girona, mitjançant el qual, atenent als serveis de la ciutat en la defensa del regne, concedeix llicència perpètua per vendre censals fins a la quantitat que creguin convenient a condició que ho destinin a usos propis de la ciutat.

A. Original: AHCG, *Lletres Reials*. 500 × 375 mm. Bon estat de conservació.

B. AHCG, *Llibre Groc*, f. 22v-23.

a. M. J. ARNALL I JUAN, *Lletres reials a la ciutat...*, doc. núm. 1055, ex. A.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 12, ex B.

Privilegi y llicència perpètua de manllevar.

Nos Philippus, Dei gratia rex Castellae, Aragonum, ett cetera, comes Barcinone, ett cetera.

Nos Henrricus ab Aragonia Folch de Cardona,¹ dux Sugurbi et Cardonae, marchio de Comares, comestabilis Aragonum, a consilio status sacrae, catholicae et regiae magestatis eiusque locumtenens et capitaneus generalis in Principatu Cathaloniae et comitatibus Rossilionis et Ceritaniae, attendentes ad servitia per vos, dilectos et fideles regios iuratos, Consilium et probos homines presentis civitatis Gerundae, regiae coronae impensa, et quae nunch impenditis occasione belli quod sua

magestas in hostes francigenas facere decrevit pro deffentione huius provinciae et aliorum regnorum suae ditioni submmissorum, iuvando et succurrendo cum phalange centum hominum (ultra ducem et alios officiales necessarios), quam ad hortatum nostrum propriis vestris et dictae civitatis peccuniis per tres menses erigere et sustinere libera et spontanea voluntate ceteris universitatibus Cathaloniae singularis vestrae devotionis, obsequii et amoris exemplum praebentes, obtulistis et que in posterum incessanter occurrentibus casibus facturos fore non dubitamus. Nobisque vestri pro parte supplicatum fuerit quatenus vobis licentiam et facultatem /23/ manulevandi ad forum censualis mortui quascunque quantitates et peccuniarum summas toties quoties vobis videbitur, modo et ad imperpetuum concedere et indulgere dignaremur. Volentes propterea vestrae tam iustae petitioni favorabiliter annuere, tenore presentium, de nostra certa scientia, deliberate et consulto ac regia qua fungimur auctoritate, vobis, dictis iuratis, Consilio et probis hominibus dictae civitatis Gerundae, licentiam et facultatem plenarias manulevandi ad forum censualis mortui, toties quoties vobis videbitur, nunch et imperpetuum, concedimus et impartimur, quatenus per vos vel vestrum legitimum sindicum vel syndicos ad huiusmodi effectum constitutos et creatos et seu constituendos et creandos possitis et libere valeatis vendere et originaliter creare, quibusvis presbiterorum communitatibus, universitatibus, corporibus, collegiis et singularibus personis unum seu plura censualia mortua, ad forum, videlicet, seu rationem viginti mille solidorum pretii pro mille solidis annuae pensionis aut alio commodiori modo quo expedire videbitur, in nuda tamen perceptione solvendorum, usque ad quascunque quantitates et peccuniarum summas vobis bene visas, et proinde omnes et singulas impositiones, redditus, emolumenta bonaque et iura universa dictae civitatis et eius singularium, presentium, absentium et futurorum, tam spetialiter quam generaliter, obligare et hypothecare et omnia alia facere quae in dictis censualium contractibus fuerint necessaria et opportuna, et de ac pro praedictis et illorum effectuatione quaecunque venditionum et apocharum instrumenta et alia inde dependentia et emergentia, cum quibusvis clausulis, promitionibus spetialibus et generalibus, obligationibus, iurium renuntiationibus, scriptura tertii et aliis conventionibus, pactis et cauthelis necessariis et opportunis et in similibus poni solitis et assuetis facere et firmare. Nos enim ipsi contractibus et instrumentis huiusmodi de causa faciendis et firmandis, ut est dictum, ex nunch prout ex tunch et econverso auctoritatem nostram imo regiam interponimus pariter et decretum. Volumus tamen quod quaecunque peccuniae quantitates vigore huiusmodi licentiae manulevandae in usus proprios dictae civitatis et non in alios mitti et converti habeantur. Mandantes per presentes firmiter et expresse ad

penam florennorum auri Aragonum mille regiis inferendorum erariis, universis et singulis officialibus tam regiis quam aliis ad quos spectet quatenus huiusmodi licentiam vobis, dictis iuratis, Consilio et probis hominibus dictae civitatis Gerundae, teneant firmiter et observent tenerique et observari inviolabiliter faciant per quoscumque, cauti secus agere fierive permitant quavis ratione seu causa si gratiam regiam charam habent et paenam praeappositam cupiunt evitare. In cuius rei testimonium presentes fieri iussimus regio communi sigillo a tergo munitas.

Dattus Gerundae, die decima quarta augusti, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo trigesimo septimo.

El duque de Sogorbe
y Cardona.

Vidit Vinyes, regens.

Vidit Gaspar de Calders et Santcliment,
regentem thesaurariam.

In itinerum locumtenentiae XII,
folio XX VI.

1. *Segueix* et Corduba, A.

20

1639 agost 22. Girona

Confirmació atorgada per Rafael Prats, jutge de la Cort Reial de Girona, de les ordinacions fetes pels jurats i Consell de la ciutat de Girona sobre la manera d'insacular els doctors en medicina i els notaris públics a la bossa de jurats de la mà major i de la mà mitjana respectivament. Segueix l'aprovació de Dalmau de Queralt, comte de Santa Coloma i lloctinent reial de Catalunya, de 17 de febrer de 1639.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 23v-25.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 13, ex B.

+

Nova forma de insacular y habilitar los doctors en lleys y medicina com a doctors, y los notaris públichs com a notaris públichs.

Hoc est exemplum bene et fideliter Gerundae sumptum, auctoritate et decreto admodum magnifici domini iudicis ordinarii curiae regiae Gerundae accedente, a quodam publico ordinationum et deliberationum instrumento in papiro scripto manu publici nottarii et secretarii

infrascripti, subscripto et subsingato et per excellentissimum dominum locumtenentem et capitaneum generalem domini nostri regis in presenti Cathaloniae Principatu et comitatibus Rossilonis et Ceritaniae laudato, approbato et confirmato, necnon etiam decretato non vitiato, nech cancellato, nec in aliqua eius parte suspecto sed omni prorsus vitio et suspitione carenti, thenoris et lecturae sequentis:

«In Dei nomine, amen. Noverint universi quod sub anno a natiuitate Domini millesimo sexcentesimo trigesimo nono, die vero vigesima octava mensis ianuarii eiusdem anni intitulata, in mea Michaelis Gali, nottarii publici Gerundae et magnificorum iuratorum ac Concilii universitatis eiusdem civitatis secretarii, testiumque infrascriptorum presentia et audientia magnifici iurati civitatis Gerundae et adiuncti eisdem magnificis iuratis per Consilium Generale eiusdem civitatis ad ea quae pertinent ad conservationem et deffentionem privilegiorum dictae civitatis, assosiiati consistorialiter, convocati et congregati in aula maiori domus Concilii iamdictae civitatis in qua ipsi magnifici iurati soliti sunt convocari et congregari et tenere consistorium, in qua si quidem convocatione et congregatione intervenerunt et presentes fuerunt infrascripti et sequentes, videlicet magnifici Franciscus Çaconomina, miles, Ivo Ornos, minor dierum, civis de manu maiori, Ioannes Paulus Perpinya, botiguerius pannorum, civis de manu mediocri, et Raphael Franch, parator, civis de manu minori, anno presenti et currenti iurati eiusdem civitatis Gerundae; Ivo Ornos, Paulus Escura, utriusque iuris doctor, Hieronymus Verges, cives dictae manus maioris; Bernardus March et Jalpi, miles, Michael Gali, nottarius et secretarius pre et infrascriptus, Ioannes Clapes, mercator, Laurentius Font, botiguerius pannorum, cives de dicta manu mediocri; Iacobus Andreas Vaselles, botiguerius telarum, et Franciscus Puget, chirurgus, cives dictae manus minoris iamdictae civitatis, adiuncti et tam magnifici iurati quam adiuncti tanquam maior et sanior pars illorum quatuordecim adiunctorum adiunctionis vulgariter nuncupatae de privilegiis dictae civitatis ipsam adiunctionem vocatam de privilegiis facientes, celebrantes et representantes, utentes facultate et potestate eis et eorum maiori parti tam scilicet iuratorum quam adiunctorum per Consilium Generale universitatis iamdictae civitatis Gerundae, die scilicet vigesima nona mensis desembris proxime lapsi celebratum datis attributis et concessis fecerunt et in scriptis continuari mandarunt ordinationem et deliberationem sequentem:

Per quant ab sentència real proferida en la real audiència del present principat a relatió del magnífich Ramon Rubí de Marimon, en quiscun dret doctor y de dita real audiència doctor, als vint del mes de desembre proppassat (notari Salvador Riambau) és estat declarat que les habilitacions y insiculations fetes per los jurats de

la present ciutat en lo any mil sis-cents trenta-dos a favor dels¹ /24/ doctors misser Francesch Marçal y Rafel Campolier, doctor en medicina, per ciutedans de la mà major de dita ciutat, eren y són estades legítimament fetes en virtut dels reals privilegis a la universitat y jurats de dita ciutat concedits, lo primer^a per la sereníssima reyna dona Maria, lloctinent general de sa magestat, la datta del qual és en València, als tretse de febrer, mil quatre-cents quaranta-sinch, y lo altre^b per lo il·lustríssim y excel·lentíssim don Federich de Portugal, archabisbe de Çaragossa, també lloctinent general, dattat en Barcelona a vint-y-sinch de agost, mil sinch-cents trenta-dos, entenent-se emperò que les dites y altres semblants habilitacions y inseculations que-s fan y pòdan fer per rahó dels graus de doctors o de particular facultat són tant solament personals y no transitòrias als fills ni descendents, com ho són las que-s fan en virtut del privilegi^c de l'excel·lentíssim don Fernando de Toledo, també lloctinent general, a la dita universitat concedit en Barcelona sots jornada de vint-y-dos del mes de novembre, mil sinch-cents setanta-sis, y perquè dites habilitacions y inseculations de doctors com a doctors, y axí bé dels notaris públichs com ha tals (en la bolsa de ciutedans de la mà mijana), en virtut de dits dos privilegis primer chalendats poden ésser fetes per sols los jurats conformes sens haver de concórrer altre examen ni habilitació de ses persones, y de poder-se fer axí fàcilment se'n porien succehir inconvenients y discentions entre los demés inseculats per ésser reduhit vuy lo número dels jurats a sols quatre, y faltant algú de aquells reduhir-se a menor número per aquell any, essent com foren antigament (per molts anys) sis los jurats y conseqüentment més difícils les dites habilitacions y inseculations y axí més examinades. Desijants, per ço, conservar totat pau y conformitat entre tots los estaments y persones inseculades de dita universitat a efecte que de aqueixa manera atèngan (com és just) al benefici de aquella y de la cosa pública, usant de la potestat que per lo Consell General de dita universitat los és estada donada y concedida lo die de vint-y-nou de dit mes de desembre proppassat ab líbera y general administració y ab la infalible confiança que tenen de rèbrer mercè de sa excel·lència servint-se de fer-la a dita universitat, decretant y confirmant la infrascrita deliberació com aquella que importa y ha de cedir en molt gran quietut, bon govern y² policia de dita ciutat, delibéran y ordénan que d'esta hora en havant se fàssan y dègan fer les dites habilitacions y inseculations dels doctors com a doctors quiscun any (vacant algú o molts llochs dels que dits doctors tenen en dita casa de la ciutat) lo die dels Innocents que comptarem vint-y-vuit de desembre en esta forma: ço és que los jurats qui aleshores seran hàian de cridar y convidar en dita casa [de]³ la ciutat dos

militars, quatre ciutedans de mà major, quatre de mà mijana y quatre de mà menor, y devant de aquells hajen de tràurer la bolsa dels ciutedans de la mà major de la dita ciutat y fer fer extractió de la dita bolsa de sis ciutedans hàbils y tenint les qualitats per entrevenir en Consell General, los quals axí com exiran hajen de ésser enviats a sercar per los verguers de hu en hu fins al derrer, y aiustats tots en dita casa y sala del consell hàjan de estar ceperats dels altres, los quals ciutedans axí extrets (presos primer de jurament per lo jurat del dit estament que bé y llealment, segons Déu y llurs concièncias, tot amor, odi y mala voluntat postposats, se hauran en lo votar) púgan habilitar y /24v/ matricular lo doctor en lleys o de medicina que tots dits jurats conformes *et nemine discrepante* nomenaran y proposaran per ciutedà de dita mà major si a dits abilitadors apareixerà ésser hàbil y sufficient, tant en localitat com en sos costums y vida, per ésser habilitat y matriculat per ciutedà de la mà major de la dita ciutat, per lo qual effecte seran donades dos membranes a cada hu de dits sis habilitadors, en la una de les quals serà scrit lo nom *matriculetur* y la altre serà blanca, y posades dos capsos sobra una taula en lo mitg de dita sala votaran sacretament lo doctor nomenat, y los qui li voldran donar lo vot posaran la membrana en la qual serà scrit lo nom *matriculetur* en la capsa que està escrit lo mateix nom *matriculetur*, y la membrana blanca en la capsa blanca, y per lo contrari, qui voldrà que no-s matricule, posarà la membrana ahont serà scrit *matriculetur* en la capsa blanca y la membrana blanca en la capsa hont serà scrit *matriculetur*; y tenint la major part de llocs bons de dits sis habilitadors sie hagut per hàbil lo tal doctor y sie encontinent inseculat y matriculat, y lo nom de aquell scrit en lo llibre de la matrícula; y si acàs no tindrà la major part dels vots de dits sis habilitadors sie hagut per inhàbil y no puga ésser matriculat, ans púgan passar dits jurats en nomenar altre doctor si voldran y dits habilitadors en habilitar-lo si-ls apareixerà a propòsit.

Ítem, que en la mateixa forma y manera sie prossehit lo die següent, que comptarem vint-y-nou de dit mes de desembre, en habilitar y matricular en la mà mijana (com està dit dels dits doctors en la de la mà major) un notari públich de la present ciutat dels qui són substituhits en la notaria vulgarment dita de Campllonch, ja emperò examinat y aprovat per lo col·legi de dits notaris, en casa [de]⁴ la ciutat (com se acostuma), nomerador per tots los jurats conformes *et nemine discrepante* y habilitador per sis persones que se extrauran de la bolsa de ciutedans de la mà mijana hàbils y del mateix modo y forma sens discrepàntia alguna com dalt està dit dels dits doctors; entès emperò y declarat que en un mateix any no pugue entrar en virtut de les presents desliberacions y ordinations sinó sols un doctor

en lleys o de medicina y hu dels dits notaris públichs, y que dits doctors en lleys no puguen ser més de vuyt insecultas com a tals, y los de medicina dos tant solament, y los dits notaris públichs fins en número de vuyt com en dits privilegis antichs molt clarament està disposat, y que qualsevol acte en contrari fahent sie nul·lo y de ninguna efficàtia y valor, y axí mateix que la qualitat de ciutedà o mercader que-s donarà a dits doctors o notaris respective no passe a sos fills com ja ab altres privilegis està disposat y de sobre està apuntat. Supplicant a sa excel·lència sie servit fer mercè a dita ciutat de interposar en ditas cosas y en l'altre d'ellas sa real auctoritat y decret perquè en tot temps tingan la força y valor que-s preté.

De quibus omnibus et singulis premissis sic et prout supra patet per dictos magnificos iuratos et adiunctos factis et gestis ordinatisque et deliberatis ipsi magnifici iurati et adiuncti ordinarunt, mandaruntque et requisiverunt unum et plura publicum et publica consimilia et eiusdem tenoris instrumentum et instrumenta confici eisque et aliis cuya intersit tradi et liberari per me, pre et infrascriptum nottarium et secretarium. Que fuerunt acta et gesta deliberataque et ordinata Gerundae, in dicto quo supra loco dieque mense et anno predictis, presente et in hiis interveniente me Michaele Gali, notario et secretario supradicto, et presentibus etiam Francisco Subira et Petro Soler, virgariis dictorum magnificorum iuratorum, pro testibus ad ista vogatis et rogatis ac spetialiter assumptis.»

Eg+o Michael Gali, nottarius publicus regia auctoritate substitutus ab herede seu successore Iacobi de Campolongo, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae suarumque pertientiarum nottario secretariusque admodum magnificorum /25/ iuratorum et Concilii eiusdem civitatis, hec penes me recepta scribi, feci, signavi, subscripsi et rogatus clausi.

Sig+num nostri don Dalmatii de Queralt, comitis Sanctae Columbæ, baronis de Queralt, sacrae, catholicae et regiae magestatis conciliarii, locumententis et capitanei generalis in Principatu Cathalonie et comitatibus Rossilionis et Ceritaniae, qui preinsertas ordinationes per iuratos civitatis Gerundae et adiunctos privilegiorum dictae civitatis vulgariter nuncupatos, iuxta formam assuetam factas tanquam concernentes bonum publicum optimumque regimen ipsius universitatis laudamus, approbamus et confirmamus eisdemque auctoritatem nostram, imo regiam interponimus pariter et decretum hic appositum de nostro seu veruis reverendi et dilecti conciliarii et cancellarii regii don Francisci de Erill, mandato per Michaelem Perez, regii mandati scribam et nottarium publicum Barchinone, die decima septima mensis februarii, anno a nativitate Domini millesimo

sexcentesimo trigesimo nono, et ut maiori robore fulciatur sigillum regium hic apponi iussimus.

Don Franciscus de Erill, cancellarius. Michael Perez, mandato regio mihi facto per reverendum don Franciscum de Erill, regium cancellarium.

In diversorum locumtenentie XXVIII, foleo XXVII.

Registrata. Locus sigil+li.

Ego Raphael Prats, cives honoratus Gerundae, utriusque iuris doctor, pro sacra, catolica et regia magestate iudex ordinarius curiae regiae Gerundae, huic exemplo auctoritatem meam iudicialem pariter et decretum interpono, die 22 augusti 1639.

Eg(Signe)o Petrus Vinyoles, notarius publicus Gerunde, auctoritate regia substitutus ab herede seu successore Iacobi de Campolongo, quondam publico Gerunde notario, huic exemplo testis.

Eg(Signe)o Onofrius Caxas, notarius publicus Gerundae auctoritate regia substitutus a successore Iacobi de Campolongo, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae suarumque pertinentiarum notario, hic exemplo exemplo contestis.

Eg(Signe)o Michael Gali, notarius publicus regia auctoritate substitutus ab herede seu successore Iacobi de Campolongo, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae suarumque pertinentiarum notario, secretariusque admodum illustrium dominorum iuratorum et Consilii eiusdem civitatis, exemplum huiusmodi in precedentibus duobus pergameni foleis presenti pagina comprehensa fideliter scriptum a dicto suo exemplari fideli et legali sumptum et cum eo correctum et concors inventum auctoritate et decreto dicti domini iudicis ordinarii Gerundae, ac testimonio dictorum connotariorum meorum fulcitum signavi, subscripsi et clausi Gerundae, dicta die vigesima secunda augusti, millesimo sexcentesimo trigesimo nono, rogatus in fidem eorundem.

1. dels es repeteix al principi del següent foli. 2. en ... y subratllat. 3. de omès. 4. *Idem*.

a. [A]. Original perdut. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 102v-107v. a. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre Vermell...*, doc. núm. 107, ex. B. b. A. Original: AHCG, *Pergamins*. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 169r-v. a. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre Vermell ...*, doc. núm. 173, ex. B. Reg. J. VILLAR I TORRENT, N. SURIÀ I VENTURA, *Catàleg dels pergamins...*, doc. núm. 1267, ex. A. c. A. Original: AHCG, *Pergamins*. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 187-188v. a. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre Vermell...*, doc. núm. 193, ex. B. Reg. J. VILLAR I TORRENT, N. SURIÀ I VENTURA, *Catàleg dels pergamins...*, doc. núm. 1599, ex. A.

21

1653 octubre 16. Barcelona

Privilegi atorgat per Joan Josep d'Àustria, lloctinent reial de Catalunya, a favor de la ciutat de Girona. Concedeix llicència perquè el Consell de la ciutat pugui reunir-se amb només seixanta persones enlloc de les vuitanta que establien anteriors privilegis.

A. Original: AHCG, *Lletres Reials*. 300 × 205 mm. Bon estat de conservació.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 25v-26.

a. M.J. ARNALL I JUAN, *Lletres reials a la ciutat...*, doc. núm. 1145, ex. A.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 14, ex B.

+

Privilegi y llicència de què LX personas o major part d'elles fàssan Consell General, axí com abans era de LXXX personas.

Don Iuan de Àustria, lloctinent y capità general.

Per quant¹ lo syndich de la ciutat de Gerona nos ha representat que en virtut de reals privilegis concedits per los sereníssims senyors reys de Aragó, progenitors de sa magestat, acostuma congregar-se en Concell General assistint en ell vuytanta persones, les quals o la major part de aquelles solen resòdrer y determinar lo que més útil sia a dita ciutat y té tal força com si tota ella fos congregada, y que vuy, per ocasió de la guerra y peste que ha patit los anys passats, no és possible fer lo número de les vuytanta persones que dispósan dits reals privilegis per la falta gran hi ha de aquelles per las rahons demunt ditas, supplicant-nos tingam a bé manar reduhir lo dit número al de sexanta, de tal manera que ab dit número de sexanta personas o la major part de aquelles pugua dita ciutat congregar-se y tenir Concell General y resòdrer en ell lo que més convinga y útil sia al benefici y bon govern de dita ciutat y tinga tal força y valor com si las ditas vuytanta personas fossen congregades, restant lo demés que contenen dits reals privilegis en sa força y vigor. E Nós, tenint concideració al suplicat, havem tingut a bé annuir a dita petició y manar despachar la present, per tant, de nostra certa sciència, deliberadament y consulta, usant de la facultat real, donam llicència, facultat y permís a la dita ciutat de Gerona que pugua dita ciutat de aquí al devant congregar-se en Concell General ab les soles sexanta personas, les quals o la major part de aquelles púgan resòdrer y determinar lo que més útil sia al bon govern y benefici de dita ciutat y tingan tal força com si tota la ciutat fos congregada axí y de tal manera com antes de esta nostra llicència solia dita ciutat congregar-se y resòdrer ab ditas vuytanta personas conforme dispósan dits reals privilegis, als quals dispensam y derogam per an açò tan solament, seguint en tot la forma de aquells ab què ditas sexanta personas se regulen

proporcionadament als estaments de què-s componien les vuytanta conforme la disposició de dits reals pri- /26/ vilegis, restant en lo demés en sa força y valor. Manant a tots y sengles oficials, axí reals com altres, que la present nostra llicència, facultat y permís tingan, guarden y observen, tenir, guardar y observar fassen y contra no vingan en manera alguna si la gràcia de sa magestat tenen chara y en la pena de mil florins de or fi de Aragó, als reals cofres de sa magestat aplicadors y dels béns dels contrafahents irremissiblement exhigidors, desíjan no incórrer.

Datta en Barcelona, a XVI de octubre M DC L III.

Don Juan.

Vidit Romeu de Ferrer, regens.

Iacobus Salamo.

In diversorum locumtenentiae secundo,
folio C LX.

Locus sigilli.+

1. Don ... quant *en lletra capital i negreta*.

22

1654 novembre 5. San Lorenzo [de El Escorial]

Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor de la ciutat de Girona. Confirma tots els privilegis, usos, costums i actes de Cort concedits a la ciutat pels reis que el precediren i per ell mateix amb anterioritat a l'any 1640.

- A. Original: AHCG, *Lletres Reials* (Cartularis, privilegis, consuetuds, a. 1681). 295 × 215 mm. Duern imprès en bon estat de conservació.
- B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 26-27.
 - a. M. J. ARNALL I JUAN, *Lletres reials a la ciutat...*, doc. núm. 1174, ex. A.
 - Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 15, ex B.

Confirmació de tots los privilegis concedits per sa magestat y sos praedecessors a la present ciutat.

Nos¹ Philippus, Dei gratia rex² Castellae, Aragonum, Legionis, utriusque Siciliae, Hierusalem, Portugalliae, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Galleciae, Maioricarum, Hispalis, Sardiniae, Cordubae, Corsicae, Murciae, Giennis, Algarbii, Algecirae, Gibraltaris, Insularum Canariae necnon Indiarum Orientalium et Occidentalium, insularum ac terrae firmae maris Oceani, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Athenarum et Neopatriae, comes Abspurgii, Flandriae, Tirolis, Barcinonae, Rossilionis et Ceritaniae, marchio Oristani et comes Goceani.

Privilegia quae per serenissimos praedecessores nostros concessa comperimus libenti animo confirmamus et ratificamus etiam si transcursus temporis causa in eorum executione dubitare contigerit quia tunc regia munificentia magis elucescit et subditi huiusmodi liberalitate invitati ad maiora quotidie praestanda inflammentur. Cum itaque per fidelem et dilectum nostrum Franciscum Burgues, civem honoratum nostrae civitatis Gerundae, et eius atque consiliariorum, Consilii et universitatis illius syndicum, nobis fuerit expositum et deductum quod inter alia quae die decima octobris, anni praeteriti millesimi sexcentissimi quinquagesimi secundi, illustris marchio de Olias et Mortara, tunc locumtenens et capitaneus generalis noster eodem in Principatu et comitatibus Rossilionis et Ceritaniae, civibus et naturalibus dictae civitatis promissit et concessit nomine nostro unam fuisse quod confirmaremus omnia privilegia, constitutiones, capitula et actus curiarum eiusdem principatus quo ad dictam civitatem tangentes et tangentia, necnon usus et consuetudines, libertates et immunitates, tam ad commune quam ad particulare, statuum ecclesiastici et secularis dictae civitatis spectantes et pertinentes. Et Nos in retributionem fidelitatis et amoris quibus obedientiam nostram sectare demonstravit nostra cum regia epistola^a diei trige- /26v/ simi primi praechalendati mensis octobris praefato, marchioni de Olias directa, approbare iussimus quibus attentis nobis supplicavit dicta civitas quatenus ad maioris gratiae robur nostrum regium privilegium desuper expediri manderemus.³ Et Nos volentes favore nostro regio erga eandem civitatem prosequi praefatamque gratiam suum debitum sortiri effectum, tenore praesentis nostrae chartae cunctis futuris temporibus firmiter valiturae de nostra certa scientia regiaque auctoritate deliberate et consulto ac ex gratia spetiali omnia privilegia, capitula et actus curiarum dicti nostri Principatus Chataloniae ad dictam nostram civitatem Gerundae tangentes et tangentia necnon usus, consuetudines, libertates et immunitates, tam ad commune quam ad particulare, statuum ecclesiastici et secularis eiusdem civitatis spectantes et pertinentes per serenissimos reges Aragonum praedecessores nostros et per nos concessas, atributas et indultas eidem civitati nostrae Gerundae consiliariis, Consilio et universitati illius laudamus, approbamus, ratificamus et confirmamus et quatenus opus sit de novo concedimus et elargimur nostraeque huiusmodi laudationis, approbationis, ratificationis et quatenus opus sit novae concessionis munimine seu praesidio roboramus et validamus iuxta eorundem seriem continentiam et tenorem quorum quidem privilegiorum, constitutionum, usuum et consuetudinum ac capitulorum et actuum curiarum ad dictam civitatem pertinentium et spectantium, tenores licet praesentibus non exprimantur de regiae potestatis pleni-

tudine haberi volumus hic pro insertis et sufficienter expressis ac si de verbo ad verbum insererentur et exprimerentur et illorum tenoris facta esset mentio specialis. Quatenus tamen dicta civitas Gerundae, civesque et particulares illius in illorum possessione existebant anno millesimo sexcentesimo quadragesimo et non amplius aliter nec alio modo. Hanc itaque nostram confirmationem et concessionem et omnia et singula in ea contenta facimus et concedimus praedictae nostrae civitati Gerundae conciliariis, Concilio et universitati illius tam praesentibus quam futuris sicut melius et plenius dici potest et intelligi ad suum sanum, syncerum et meliorem intellectum; volentes et expresse decernentes quod nostra huiusmodi gratia, confirmatio et ratificatio sit et esse debeat stabilis, realis, valida atque firma, nullumque in iudicio aut extra sentiat impugnationis, obiectum, defectus, incommodum aut noxae cuiuslibet alterius detrimentum, sed in suo semper robore et firmitate persistat. Don Ioanni ab Austria, propterea, filio nostro, locumtenenti et capitaneo generali nostro in dicto Principatu Chataloniae et comitatibus Rossilionis et Ceritaniae, venerabili, nobiles, magnificis dilectisque conciliariis et fidelibus nostris cancellario, regenti cancellariam et doctoribus nostrae Regiae Audientiae, gerentibusque vices nostri generalis gubernatoris, magistro rationali, baiulo generali ac regenti nostram regiam thesaurariam, vicariis, subvicariis, baiulis, subbaiulis, alguaziriis, virgariis et portariis, coeterisque demum universis et singulis officialibus et subditis nostris maioribus et minoribus in eisdem nostris Principatu et comitatibus constitutis et constituendis, dictorumque officialium locatenentibus seu officia ipsa regentibus et subrogatis praesentibus et futuris ad incursum nostrae regiae indignationis et irae poenaeque florennorum auri Aragonum mille nostris regiis inferendorum aeriis dicimus, praecipimus et iubemus quatenus huiusmodi nostram regiam confirmationem, laudationem, approbationem, ratificationem et quatenus opus sit novam concessionem praedictae nostrae civitati Gerundae conciliariis, Concilio et universitati eiusdem habeant, teneant atque observent, tenerique et inviolabiliter observari faciant per quoscunque contrarium nullatenus tentaturi ratione aliqua sive causa si dictus filius noster nobis morem gerere coeteri vero officiales et subditi nostri praedicti gratiam nostram charam habent et⁴ praeter irae et indignationis nostrae incursum poenam praeappositam cupiunt evitare. In cuius rei testimonium praesentem fieri iussimus nostro regio communi sigillo impendenti munitam.

Datum in coenobio Divi Laurentii, die quinta mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo quarto, regnorumque nostrorum trigesimo quarto.

Yo el Rey.

Vidit Don Christoforus Crespi, vicecancellarius.
 Vidit Comes de Robres, regens et pro thesaurario generali.
 Vidit Don Paschalis, regens.
 Vidit Comes de Albatera.
 Vidit Don Michael de Lanuza.
 Vidit Don Didacus de Sada, pro conservatore generali.

In diversorum XVII, folio XX III.

Dominus rex mandavit mihi don Didaco de Sada. Visa per don Christophorum Crespi, vicecancellarium; comitem de Robres, regentem cancellariam et pro generali thesaurario; comitem de Albatera; don Paschalem, regentem cancellariam; don Michaelem de Lanuza, et me pro conservatore generali.

Locus sigilli.+

Concordat cum suo originali,
 Vinyoles, secretarius.

1. *Caplletra ornamentada.* 2. Nos ... rex en lletra capital i negreta.
 3. mandaremus, A. 4. ac, A.

a. A. Original: AHCG, Lletres Reials. a. M. J. ARNALL I JUAN, *Lletres reials a la ciutat...*, doc. núm. 1135, ex. A.

23

1654 novembre 5. San Lorenzo [de El Escorial]

Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor de la ciutat de Girona. Concedeix llicència per insacular pel govern i els càrrecs de la ciutat els militars que hi resideixen des de fa un any com a mínim.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 27-28.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 16, ex B.

Privilegi que la ciutat pot compel·lir als militars tenint un any de domicili de acceptar la insaculació y officis de aquella sots pena de CC lliures.

Nos¹ Philippus, Dei gratia rex² Castellae, Aragonum, Legionis, utriusque Siciliae, Hierusalem, Portugalliae, Hungariae, Dalmaciae, Croatiae, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Galleciae, Maioricarum, Hispalis, Sardiniae, Cordubae, Corcicae, Murthiae, Giennis, Algarbii, Algecirae, Gibraltaris, Insularum Canariae necnon Indiarum Orientalium et Occidentalium, insularum ac terrae firmae maris Oceani, archidux

Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Athenarum et Neopatriae, comes Abspurgii, Flandriae, Tirolis, Barcinonae, Rossilonis et Ceritaniae, marchio Oristani et comes Goceani.

Regalis munificentia tunc debet esse propentior quando rei publicae pro beneficio et utilitate propria sunt de ea sollicite, unde cum per fidelem et dilectum nostrum Franciscum Burgues, civem honoratum nostrae civitatis Gerundae, Principatus Chataloniae, et eius atque conciliariorum, Concilii et universitatis illius syndicum, nobis expositum fuerit quod aliqui ex civibus qui insaculari possunt in bursis offitiorum eius gubernii admitti nequeunt nominationem, insaculationem et administrationem eorundem et hac de causa communis dictae civitatis beneficio detrimentum infertur. Et ideo supplicavit quatenus eidem civitati licentiam et facultatem concederemus ut possit et valeat compellere et obligare dictis personis militaribus eiusdem ad acceptandum nominationem, insaculationem et administrationem offitiorum iurati et aliorum publicorum ad eos pertinentium et spectantium in quibus acciderit nominari aut extrahi et iuramentum praestare forma solita sub poena ducentarum librarum ex bonis contravenientium pro qua exequutio fiat per iudicem ad quem pertineat et spectet, cum hoc tamen quod praedicti militares habeant unum annum domicilii in eadem civitate. Et Nos, beneficio et utilitati dictae civitatis consulere volentes, supradictam gratiam per eam petitam concedere decrevimus, prout tenore praesentis nostrae chartae cunctis futuri- /27v/ ris temporibus firmiter valiturae de nostra certa scientia regiaque auctoritate deliberate et consulto praedictae nostrae civitati Gerundae conciliariis, Concilio et universitati eiusdem, qui nunc sunt et pro tempore fuerint, concedimus et elargimur quod casu quo acciderit personas militares dictae civitatis nominationem, insaculationem et administrationem praedictas, tam officii iurati quam aliorum quorumcunque officiorum gubernii eiusdem, in quibus per eam positae fuerint aut nominatae aut ex bursis eiusdem extractae acceptare nolle, tunc possit praefata civitas eos compellere ad ea acceptanda et administranda, tam per impositionem poenae ducentarum librarum ex bonis renuentis, quam alia iuris remedia per tempus ordinationibus aut per consuetudinem dispositum et iuramentum forma solita praestare tota excusatione cessante et non admissa. Cum hoc tamen quod dictae militares personae domicilium in dicta civitate per tempus unius anni ante nominationem seu extractionem foveant et non aliter nec alio modo. Quam quidem gratiam et concessionem facimus praedictae civitati Gerundae conciliariis, Concilio et universitati eiusdem, tam praesentibus quam futuris, sicut melius et plenius dici potest et intelligi ad suum et illorum sanum, syncerum et meliorem intellectum, volentes et expresse decernentes quod nostra huiusmodi gratia et concessio sit et esse debeat stabilis, realis, valida atque

firma nullumque in iudicio aut extra sentiat impugnationis, obiectum, defectus, incommodum aut noxe cuiuslibet alterius detrimentum sed in suo semper robore et firmitate persistat. Don Ioanni ab Austria, propterea, filio nostro, locumtenenti et capitaneo generali nostro in dictis Principatu nostro Cathalonie et comitatibus Rossilionis et Ceritanie, venerabili, nobilebus, magnificis, dilectisque conciliariis et fidelibus nostris cancellario, regenti cancellariam et doctoribus nostrae Regiae Audientiae, gerentibusque vices nostri generalis gubernatoris, magistro rationali, baiulo generali ac regenti nostram regiam thesaurariam, vicariis, subvicariis, baiulis, subbaiulis, alguaciriis, virgariis et portariis, coeterisque demum universis et singulis officialibus et subditis nostris maioribus et minoribus in praedictis nostris Principatu et comitatibus constitutis et constituendis, dictorumque officialium locatenentibus seu officia ipsa regentibus et subrogatis, praesentibus et futuris, ad incursum nostrae regiae indignationis et irae poeneque florennorum auri Aragonum mille nostris regiis inferendorum aeriis dicimus, praecipimus et iubemus quatenus praesentem nostram gratiam et concessionem et omnia et singula desuper contenta et expressa praedictae nostrae civitati Gerundae conciliariis, Concilio et universitati eiusdem, qui nunc sunt et pro tempore fuerint, habeant, teneant et observent, tenerique et inviolabiliter observari faciant per quoscunque contrarium nullatenus tentarui ratione aliqua sive causa si dictus filius noster nobis morem gerere coeteri vero officiales et subditi nostri praedicti gratiam nostram charam habent ac praeter irae et indignationis nostrae incursum poenam praeappositam cupiunt evitare. In cuius rei testimonium praesentem fieri iussimus nostro regio communi sigillo independenti munitam.

Datum in coenobio Divi Laurentii, die quinta mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo quarto, regnorumque nostrorum trigesimo quarto.

Yo el Rey.

Vidit Don Christophorus Crespi, vicecancellarius.

Vidit Comes de Robres, regens et pro thesaurario generali.

/28/ Vidit Don Paschalis, regens.

Vidit Comes de Albatera.

Vidit Don Michael de Lanuza.

Vidit Don Didacus de Sada, pro conservatore generali.

In diversorum XVI, folio C XXIX.

Dominus rex mandavit mihi don Didaco de Sada. Visa per don Christophorum Crespi, vicecancellarium; comitem de Robres, regentem cancellariam et pro generali thesaurario; comitem de Albatera; don

Paschalem, regentem cancellariam; don Michaelem de Lanuza, et me pro conservatore generali.

Locus sigilli.+

Concordat cum suo originali,
Franciscus Vinyoles, secretarius.

1. *Caplletra ornamentada.* 2. Nos ... rex en lletra capital i negreta.

24

1654 novembre 5. San Lorenzo [de El Escorial]

Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor de la ciutat de Girona. Disposa que els ciutadans de la mà major de Girona i els seus descendents per línia masculina gaudeixin dels mateixos honors que tenen els ciutadans honrats de Barcelona.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 28-29.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 17, ex B.

Privilegi que los ciutedans de mà major de la present ciutat y los que per avant seran insaculats en ella, y llurs descendents per línea masculina, gaudèscan de todas las honors y gracias que gaudèxan y gaudiran los ciutedans honrats de Barcelona.

Nos¹ Philippus, Dei gratia rex² Castellae, Aragonum, Legionis, utriusque Siciliae, Hierusalem, Portugalliae, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Galleciae, Maioricarum, Hispalis, Sardiniae, Cordubae, Corsicae, Murtiae, Giennis, Algarbii, Algecirae, Gibraltaris, Insularum Canariae necnon Indiarum Orientalium et Occidentalium, insularum ac terrae firmae maris Oceani, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Athenarum et Neopatriae, comes Abspurgii, Flandriae, Tirolis, Barcinonae, Rossilionis et Ceritaniae, marchio Oristani et comes Goceani.

Supremae magestati nihil decentius quam vassallorum et subditorum suorum beneficio et utilitati consulere eosque gratis et honoribus condecorare quanto de regia maiestate benemeriti fuerint et servitia eorundem plurimam, benevolam et gratam voluntatem merentur; proinde, cum per fidelem et dilectum nostrum Franciscum Burgues, civem honoratum nostrae civitatis Gerundae illius et conciliariorum, Concilii et universitatis eiusdem sindicum, nobis deductum et supplicatum fuerit quatenus illi concederemus, ut cives brachii sive manus maioris qui nunc sunt et pro tempore fuerint insaculati in bursis civium dicti brachii ad gubernium dictae civitatis et omnes descendentes eorum per lineam masculinam gaudeant perpetuo in totum

illis honoribus, gratiis, franquesiis et prerogativis quibus gaudent et utuntur, gaudebunt et utentur exinde pro qualibet causa et ratione cives honorati nostrae civitatis Barcinonae qui nunc existunt et pro tempore existerint insaculati in bursis officiorum gubernii dictae civitatis Barcinonae exceptis tamen illis honoribus particularibus domus eiusdem quodque huiusmodi gratia et concessio sit absque praeiudicio, inno- /28v/ vatione et derogatione privilegiorum antiquorum dictae civitatis Gerundae quae quatenus opus sit in hac parte confirmari per nos supplicat atque exequi mandare. Nos vero volentes erga eandem civitatem et cives dicti brachii et manus maioris munificos et liberales habere votis suis benigne susceptis gratiam per eam petitam concedere et elargiri libenter decrevimus, non obstantibus in contrarium praetensis pro parte aliquorum civium brachii et manus secundae dictae civitatis prout tenore praesentis nostrae chartae cunctis futuris temporibus firmiter valiturae de nostra certa scientia regiaque auctoritate deliberate et consulto, ac ex gratia spetiali maturaque nostri sacri supremi regii Aragonum consilii deliberatione concedimus et elargimur praefatae nostrae civitati Gerundae consiliariis, Consilio et universitati eiusdem quatenus cives brachii sive manus maioris, qui nunc sunt et pro tempore fuerint insaculati in bursis eiusdem brachii maioris, omnesque et singuli descendentes eorum per lineam masculinam, ex nunc et in futurum perpetuo gaudeant et utantur in totum illis honoribus, gratiis, franquesiis et praerogativis quibus nunc gaudent et utuntur, gaudebuntque et utentur in futurum, pro qualibet causa et ratione cives honorati nostrae civitatis Barcinonae qui nunc existunt et pro tempore extisterint insaculati in bursis officiorum gubernii publici eiusdem civitatis, exceptis tamen ut est dictum et supplicatum illis honoribus particularibus domus dictae civitatis Barcinonae. Ita ut deinceps gaudeant, utantur et fruantur praedicti cives manus maioris in bursis eiusdem civitatis Gerundae, nunc vel in futurum insaculati, omnesque et singuli descendentes eorum per lineam masculinam perpetuo praedictis gratiis, honoribus, franquesiis et praerogativis quibus modo gaudent et utuntur atque in futurum gaudebunt et fruuntur pro qualibet causa et ratione cives honorati Barcinonae insaculati in bursis eiusdem gubernii, exceptis tamen illis particularibus honoribus domus dictae nostrae civitatis Barcinonae ut est dictum. Quam gratiam et concessionem facimus praedictae civitati Gerundae absque praeiudicio, innovatione et derogatione privilegiorum antiquorum quae eadem asserit habere et supplicat confirmari sicut cum praesenti quatenus opus fuerit confirmamus. Hanc itaque nostram gratiam et concessionem facimus et concedimus praedictae nostrae civitati Gerundae conciliariis, Consilio et universitati illius tam praesentibus quam futuris, sicut melius et plenius dici potest et intelligi ad suum sanum, syncerum et meliorem intellectum, volentes

et expresse decernentes quod nostra huiusmodi gratia et concessio sit et esse debeat stabilis, realis, valida atque firma, nullumque in iudicio aut extra sentiat impugnationis, obiectum, defectus, incommodum aut noxae cuiuslibet alterius detrimentum sed in suo semper robore et firmitate persistat. Don Ioanni ab Austria, propterea, filio nostro, locumtenenti et capitaneo generali nostro³ in dicto Principatu Chataloniae et comitatibus Rossilionis et Ceritaniae, venerabili, nobilibus, magnificis, dilectisque consiliariis et fidelibus nostris cancellario, regenti cancellariam et doctoribus nostrae Regiae Audientiae, gerentibusque vices nostri generalis gubernatoris, magistro rationali, baiulo generali ac regenti nostram regiam thesaurariam, vicariis, subvicariis, baiulis, subbaiulis, alguasiriis, virgariis et portariis, coeterisque demum universis et singulis officialibus et subditis nostris maioribus et minoribus in eisdem nostris Principatu et comitatibus constitutis et constituendis dictorumque officialium locatenentibus seu officia ipsa regentibus et subrogatis praesentibus et futuris ad incursum nostrae regiae indignationis et irae poenaeque florennorum auri Aragonum mille nostris regiis inferendorum aerariis dicimus, praecipimus et iubemus quatenus huiusmodi nostram regiam gratiam et concessionem et omnia et singula desuper contenta et expressa praedictae nostrae civitati Gerundae consiliariis, Consilio et universitatis eiusdem qui nunc sunt et pro tempore fuerint, habeant, teneant et observent, tenerique et inviolabiliter observari faciant per quoscunque contrarium nullatenus tentaturi ratione aliqua sive causa si dictus filius noster nobis morem gerere, coeteri vero officiales et subditi nostri praedicti gratiam nostram charam habent et praeter irae et indignationis nostrae incursum poenam praeappositam cupiunt evitare. In cuius rei testimonium praesentem fieri iussimus nostro regio communi sigillo impendenti munitam.

Datum in coenobio Divi Laurentii, die quinta mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo quarto, regnorumque nostrorum trigesimo quarto.

Yo el Rey.

Vidit Don Christophorus Crespi, vicecancellarius.

Vidit Comes de Robres, regens et pro thesaurario generali.

Vidit Don Paschalis, regens.

Vidit Comes de Albatera.

Vidit Don Michael de Lanuza.

Vidit Don Didacus de Sada, pro conservatore generali.

Dominus rex mandavit mihi, don Didaco de Sada. Visa per don Christophorum Crespi, vicecancellarium; comitem de Robres, regentem cancellariam et pro generali thesaurario; comitem de Albatera; don Paschalem, regentem cancellariam; don Michaellem de Lanuza et me pro conservatore generali.

In diversorum XVI, folio C XX VI.

In diversorum locumtenentiae Cathaloniae III,
folio XXXX II.

Locus sigilli.+

Concordat cum suo originali,
Franciscus Vinyoles, secretarius.

1. *Caplletra ornamentada.* 2. Nos ... rex en lletra capital i negreta; Nos Philippus dins saneja ornamentada. 3. locumtenenti et capitaneo generali nostro interlineat.

25

1654 novembre 5. San Lorenzo [de El Escorial]

Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor de la ciutat de Girona. Concedeix llicència per escollir cada any un lloctinent de mostassaf entre els ciutadans de la mà menor.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 29-30.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 18, ex B.

Privilegi concedit per la magestat del rey nostre senyor Phelip IIII a la present ciutat per fer un tinent de mostesaph ciutedà de mà menor quiscun any ab la matexa jurisdicció que té lo mostesaph.

Nos¹ Philippus, Dei gratia rex² Castellae, Aragonum, Legionis, utriusque Siciliae, Hierusalem, Portugalliae, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Galleciae, Maioricarum, Hispalis, Sardiniae, Cordubae, Corcaiae, Mursiae, Giennis, Algarbii, Alge- /29v/ zirae, Gibraltaris, Insularum Canariae necnon Indiarum Orientalium et Occidentalium, insularum ac terrae firmae maris Oceani, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Athenarum et Neopatriae, comes Abspurgii, Flandriae, Tirolis, Barcinonae, Rossilionis et Ceritaniae, marchio Oristani et comes Goceani.

Libenti animo eaque a subditis nostris et de nobis praesertim benemeritis iuste petuntur concedimus sic enim animus noster regis in largiendo illustratur et subditi nostri beneficio et praemiis ad ferventius serviendum incitentur, sane cum per fidelem et dilectum nostrum Franciscum Burgues, civem honoratum nostrae civitatis Gerundae et eius atque conciliariorum, Concilii et universitatis illius syndicum, nobis fuerit supplicatum ut eidem civitati concederemus licentiam et facultatem creandi et erigendi in illa officium locumte-

nentis aedilis vulgo *mostazaf*, et componendi bursam in qua tantum modo insaculentur ad dictum officium civis brachii sive manus minoris dictae civitatis, numero et quantitate qua hodie admissi sunt in bursa iuratorum eiusdem. Nosque beneficio et commoditati eiusdem civitatis consulere volentes petitioni eiusdem modo et forma insfrascriptis annuere decrevimus, prout tenore praesentis nostrae chartae cunctis futuris temporibus firmiter valiturae de nostra certa scientia regiaque auctoritate deliberate et consulto praefatae civitati Gerundae conciliariis, Consilio et universitati, eiusdem licentiam concedimus et facultatem plenariam impartimur quod possint et valeant in ea creare et erigere officium locumtenentis aedilis, vulgo *mostazaf*, et componere bursam in qua tantummodo insaculentur cives brachii sive manus minoris, numero et quantitate qua hodie admissi sunt in bursa iuratorum dictae civitatis. Cum hoc tamen quod numquam augmentare possint, nisi quod in locis mortuorum alios eiusdem manus minoris ponere quam quidem insaculationem faciendam esse volumus per iuratos solum aut maiorem partem illorum quomodo faciunt reliquas insaculationes praefatae civitatis et ex praefata bursa extrahi debeat praedictus locumtenens aedilis quolibet anno, modo et forma quibus extrahitur praefatus aedilis, volentes similiter quod praedictus locumtenens sic erectus habeat et teneat ratione dicti officii eandem iurisdictionem quam praefatus aedilis habet et tenet ratione sui officii, quodque ab illo ex nihilo dependat nec eidem rationem daturus sit praedictus locumtenens. Hanc itaque nostram gratiam et concessionem facimus praedictae civitati Gerundae conciliariis, Concilio et universitati eiusdem, tam praesentibus quam futuris, sicut melius et plenius dici, potest et intelligi ad suum et illorum sanum, syncerum et meliorem intellectum, volentes et expresse decernentes quod nostra huiusmodi gratia et concessio sit et esse debeat stabilis, realis, valida atque firma, nullumque in iudicio aut extra sentiat impugnationis, obiectum, defectus, incommodum aut noxae cuiuslibet alterius detrimentum sed in suo semper robore et firmitate persistat. Don Ioanni ab Austria, propterea, filio nostro, locumtenenti et capitaneo generali nostro in dictis Principatu nostro Chataloniae et comitatibus Rossilionis et Ceritaniae, venerabili, nobilibus, magnificis, dilectisque consiliariis et fidelibus nostris cancellario, regenti cancellariam et doctoribus nostrae Regiae Audientiae, gerentibusque vices nostri generalis gubernatoris, magistro rationali, baiulo generali ac regenti nostram regiam thesaurariam, vicariis, subvicariis, baiulis, subbaiulis, alguasiriis, virgariis et portariis, coeterisque demum universis et singulis officialibus et subditis nostris maioribus et minoribus in praedictis nostris Principatu et comitatibus constitutis et constituendis, dictorumque officialium locatenentibus seu officia ipsa regentibus et subrogatis praesentibus et futuris ad incursum nostrae

regiae indignationis et irae poeneque florennorum auri Aragonum mille nostris regiis inferendorum aerariis dicimus, praecipimus et iubemus quatenus praesentem nostram gratiam et concessionem, et omnia et singula desuper contenta et expressa praedictae nostrae civitati Gerundae consiliariis, Consilio et universitati eiusdem qui nunc sunt et pro tempore fuerint, habeant, teneant et observent, tenerique et inviolabiliter observari faciant per quoscunque contrarium nullatenus tentaturi ratione aliqua sive causa si dictus filius noster nobis morem gerere, coeteri vero officiales et subditi nostri praedicti gratiam nostram charam habent et praeter irae et indignationis nostrae incursum poenam praeappositam cupiunt evitare. In cuius rei testimonium praesentem fieri iussimus nostro regio communi sigillo impendenti munitam.

Datum in coenobio Divi Laurentii, die quinta mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo quarto, regnorumque nostrorum trigesimo quarto.

Yo el Rey.

Vidit Don Christophorus Crespi, vicecancellarius.

Vidit Comes de Robres, regens et pro thesaurario generali.

Vidit Don Paschalis, regens.

Vidit Comes de Albatera.

Vidit Don Michael de Lanuza.

Vidit Don Didacus de Sada, pro conservatore generali.

Dominus rex mandavit mihi don Didaco de Sada. Visa per don Christophorum Crespi, vicecancellarium; comitem de Robres, regentem cancellariam et pro generali thesaurario; comitem de Albatera; don Paschalem, regentem cancellariam; don Michaellem de Lanuza, et me pro conservatore generali.

In diversorum XVII,
folio XXX VI.

Locus sigilli.

Concordat cum suo originali,
Franciscus Vinyoles, secretarius.

1. *Caplletra ornamentada.* 2. *Nos ... rex en lletra capital i majúscula; Nos Philippus dins una sanefa ornamentada.*

26

1657 novembre 8. Madrid

Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor de la ciutat de Girona. Disposa que els ciutadans de les tres mans que formen part del govern de la ciutat puguin exercir les funcions i càrrecs encara que habitin fora de Girona.

- A. Original: ACHG, *Pergamins*. 301 × 212 mm
 B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 97v-98v.
 Reg. J. VILLAR I TORRENT, N. SURIÀ I VENTURA, *Catàleg de pergamins...* doc. núm. 2248, *ex A*.
 Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 43, *ex B*.

+

Privilegi en virtut del qual los ciutedans honrats de mà major, mijana y menor púgan ésser hàbils per concurrir en las insiculacions, encara que sian oficials reals y tngan fora lo domicili.

Nos¹ Philippus, Dei gratia rex² Castellae, Aragonum, Legionis, utriusque Siciliae, Hierusalem, Portugalliae, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Galletiae, Maioricarum, Hispalis, Sardiniae, Cordubae, Corcicae, Murtiae, Giennis, Algarbii, Algezirae, Gibraltaris, Insularum Canariae necnon Indiarum Orientalium et Occidentalium, insularum ac terrae firmae maris Oceani, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Atenarum et Neopatriae, comes Abspurgii, Flandriae, Tirolis, Barcinonae, Rossilionis et Ceritaniae, marchio Oristani et comes Goceani.

Nostro cum regio privilegio^a diei quinti mensis novembris anni praeteriti millesimi sexcentissimi quinguagesimi quarti concessimus conciliariis, Concilio et universitati nostrae civitatis Gerundae, nostri principatus Cathaloniae, ut cives brachii sive manus maioris illius insaculati et insaculandi in bursa dictae manus ad gubernium eiusdem civitatis et omnes descendentes eorum per lineam masculinam gaudeant perpetuo in totum illis honoribus et franquesiis quibus gaudent et utuntur, gaudebunt et utentur exinde cives honorati nostrae civitatis Barcinonae ut latius in dicto nostro privilegio continetur ad quod nos referimus. Nunc vero pro parte dictorum conciliariorum, Concilii et universitatis dictae civitatis Gerundae nobis reverenter expositum fuit quod virtute alterius privilegii^b in sui favorem expediti die vigesima nona novembris, anni millesimi quingentesimi septuagesimi sexti, per don Ferdinandum a Toletto, magnum priorem Castellae, ordinis Sancti Ioannis Hierosolimitani, locumtenentem et capitaneum generalem in dicto Principatu Cathaloniae et comitatibus Rossilionis et Ceritaniae, creantur, habilitantur et insaculantur in bursis iuratorum et aliis gubernii dictae civitatis cives trium brachiorum sive manuum, scilicet maioris, dimidiae et minoris, et causa pestis et belli dicti principatus admodum praedicta civitas indiget personis ad complendum numerum dictarum bursarum, praecipue brachii sive manus maioris, communiter vocati cives honorati, obquae nobis supplicatum extitit quatenus eidem civitati, Concilio et universitati eiusdem concederemus ut personae insaculatae in dictis bursis possint esse habiles et concurrere in occupationibus et functionibus gubernii dictae civitatis

quamvis sint officiales regii et similiter personaeque habitarent foras dictam civitatem. Nosque bono publico et utilitati eiusdem civitatis consulere volentes habitaque prius super hiis informationem a nostro locumtenente et capitaneo generali dictorum principatus et comitatum, gratiam per eandem civitatem petitam eidem concedere libenter et elargiri decrevimus modo quo infra, tenore igitur presentis nostrae chartae cunctis futuris temporibus firmiter valiturae de nostra certa scientia regiaque auctoritate deliberate et consulto, praefatae nostrae civitati Gerundae consiliariis, Consilio et universitati eiusdem concedimus et impartimur quod exinde cives in dictis tribus bursis gubernii illius, scilicet brachii seu manus maioris, dimidiae et minoris insaculati possint habiles esse ad functiones et occupationes dicti gubernii, quamvis sint officiales regii et similiter personae quae habitarent foras dictam civitatem, dummodo dies assignata ad extractionem sive nominationem intus eandem civitatem reperiantur; non obstantibus in praefatis privilegiis anni millesimi quingentesimi septuagesimi sexti et millesimi sexcentissimi quinquagesimi quarti in hac parte dispositis et praefatae civitati concessis reliquis vero in eisdem contentis in suis robore et firmitate permansuris. Hanc autem gratiam et concessionem nostram huiusmodi facimus et concedimus (ad nostram meram et liberam voluntatem et donec per nos aliud non fuerit provisum) praedictae nostrae civitati Gerundae ad suum sanum, cincerum et meliorem intellectum, nullumque in iudicio aut extra centiat dubitationis, obiectum, defectus, incommodum aut noxe cuiuslibet alterius detrimentum sed in suo semper robore et firmitate permansuris. Illustri propterea nostro locumtenenti et capitaneo generali venerabili, nobilibus, magnificis dilectisque conciliariis et fidelibus nostris cancellario, regenti cancellariam et doctoribus nostrae Regiae Audientiae, gerentibusque vices nostri generalis gubernatoris, magistro rationali, baiulo generali ac regenti nostram regiam thesaurariam, advocatis et procuratoribus fiscalibus et patrimonialibus, vicariis, subvicariis, baiulis, subbaiulis, alguaziriis, virgariis, portariis, ceterisque demum universis et singulis officialibus et subditis nostris maioribus et minoribus in praedictis nostris Principatu Cahaloniae et comitatibus Rossilionis et Ceritaniae constitutis et constituendis dictorumque officialium locatenentibus seu officia ipsa regentibus et subrogatis presentibus et futuris ad incursum nostrae regiae indignationis et irae poeneque florennorum auri Aragonum mille nostris regiis inferendorum aerariis dicimus, praecipimus et iubemus quatenus gratiam et concessionem nostram praedictam (dicta nostra mera et libera voluntate durante et donec et quousque per nos aliud non fuerit provisum) teneant firmiter et observent ac observari faciant ab omnibus inconcusse et non contrafaciant vel veniant aut

aliquem contrafacere vel venire permitant ratione aliqua sive causa si praeter irae et indignationis nostrae incursum poenam praeappositam cupiunt evitare. In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro regio comuni sigillo impendenti munitam.

Datum in oppido nostro Matriti, die octava mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo septimo, regnorumque nostrorum trigesimo septimo.

Yo el Rey.

Vidit Don Christoforus Crespi, vicecancellarius.

Vidit Comes de Robres, regens et pro thesaurario generali.

Vidit Comes de Albatera.

Vidit Don Petrus Villacampa, regens.

Vidit Marta, regens.

Vidit Don Pascalis ab Aragonia, regens.

Vidit Don Michael de Lanuza.

Vidit Vincentius Moscoso.

Vidit Don Iosephus Pueyo, regens.

Vidit Don Didacus de Sada, pro conservatore generali.

Dominus rex mandavit mihi, don Didaco de Sada. Vissa per don Christophorum Crespi, vicecancellarium; comitem de Robres, regentem cancellariam et pro thesaurario generali; comitem de Albatera, Villacampa, Marta et don Pascalem, regentes cancellariam; don Michaellem de Lanuza; don Vincentium Moscoso; don Ioseph Pueyo, etiam regentem cancellariam et me pro conservatore generali.

No deve mediannata por ser igual el sello.

In diversorum XVIII, folio LX IIII.

Vuestra magestad haze merced a la ciudad de Gerona de que los ciudedanos inseculados en las bolsas de jurados puedan estar hábiles y concurrir en todas las funciones de su gobierno aunque sean oficiales reales, y assí mismo los que habitaren fuera de ella como el día senyalado para la extracción se hallen presentes.

Solvit pro iure sigilli ducentos solidos.

Don Eugenius Mensa, scriba mandati pro locumtenentiae protonotarii.

1. *Caplletra ornamentada.* 2. Nos ... rex en lletra capital i majúscula; Nos Philippus dins una sanefa ornamentada.

a. *Vegeu document núm 24.* b. [A]. *Original perdut.*

1659 abril 1. Barcelona

Declaració dels diputats del General al diputat local de Girona. Estableixen que el clavari de la ciutat pot quedar-se les mercaderies i robes trobades en frau dels drets de la ciutat, però n'haurà de pagar els drets al General. Així mateix, els oficials del General poden quedar-se allò que trobin en frau dels seus drets, pagant el que correspongui, si és el cas, a la ciutat de Girona.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Gros*, f. 30v-31.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Gros*”...», doc. 19, ex B.

+

Declaratió feta per los accessors de la Deputatió cerca de las mercaderias que lo clavari fa aprehensió per haver-las trobadas en frau dels drets de la ciutat, las quals deuen dret al General, se les puga retenir dit clavari y sols sie obligat a pagar los drets deguts a dit General, y axí mateix ho serven los oficials del General.

Los diputats del General del Principat de Cathalunya y sos comptats, en Barcelona residins, al magnífich diputat local del dit General de la ciutat y collecta de Gerona, a sa cort y concistori, salut y honor. Sapiau com per executió de la provisió lo die present y avall scrit feta per los magnífichs accessors y advocats ordinaris del dit General avall scrits, feta paraula y seguida conclusió en nostre concistori en lo procés de la causa en aquell aporta lo magnífich síndich de la dita ciutat de Gerona de una, y lo procurador fiscal del dit General de part altra, la qual provisió és del thenor següent:

Vidit Soldevila.

Die prima aprilis, millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono. Visa supplicatione oblata per syndicum civitatis Gerundae decima quarta novembris, millesimo sexcentesimo quinquagesimo octavo, qua fuit deductum consuevisse civitatem Gerundae virtute privilegii regii facere aprehentionem mercium solvendarum iura civitatis, et post aprehentionem solvere iura Generalis dictarum mercium in fraudem aprehensarum et a converso quoties deputatus localis dictae civitatis et collectae fecerit aprehentionem merciarum tentarum solvere iura civitatis consuevisse deputatum localem retinere merces in fraudem aprehensas et solvere iura dictae civitatis aut officialibus destinatis colligere gabellas locumque esse preventionem declarari fuit supplicatum et alia in ea contenta. Visa comissione et provisione inde secuta. Visis videndis meritis processus attentis et presertim attento quia regio privilegio^a civitati Gerundae concessa per sacram,

catholicam magestatem Philippi, decima tertia iulii, anni millesimi quingentesimi nonagesimi noni, constat concessam fuisse clavario civitatis Gerundae posse exequi debitores et fraudantes impositiones per suum portarium sicuti Soler, clavarius civitatis Barchinone, mercium ob non solutam gabellam, tam intra civitatem quam extra, eam res in fraudem aprehensas tentas solvere iura generalis eas res in fraudem aprehensas teneri a clavario civitatis Barchinone, solvendo tamen iura Generalitati expectantia et a converso facta aprehensione ab officialibus Generalis rerum in fraudem aprehensarum ob non soluta iura civitatis retineri res aprehensas penes officiales Generalis, solvendo eidem iura et impositiones civitatis. Ideo et alias, facto verbo in concistorio per accessores infrascriptos et conclusionem inde secuta, provident quod similis consuetudo servetur in civitate Gerundae ut preventionibus loci sit inter officiales Generalis et civitatis in aprehensionibus mercium que fient, ita et taliter quod facta aprehensione per officiales Generalis solvatur ius civitati et econtra et ad fiant litterae et aliae provisiones oportunae.

Ruffach, accessor. /31/ Soler, accessor.

Que inseguint lo thenor de aquella vos diem y manam que observeu eo observar fassau la consuetut en dita ciutat de Gerona, si y conforme se observa en la present ciutat de Barcelona, ço és que sempre y quant per lo magnífich clavari o sos officials de dita ciutat de Gerona, tant dins d'ella com fora d'ella, seran apresas qualsevols robas o mercaderias en frau dels drets de la dita ciutat per no haver pagats aquells, las quals robas o mercaderias també devían pagar los drets al General de Cathalunya antes que per los dits officials del dit General se'n fos feta aprehentió de ditas robas o mercaderias eo lo frau de aquellas vers si retingue dit magnífich clavari de dita ciutat de Gerona, y que sols sie tingut y obligat a pagar los drets deguts al dit General. E axí mateix si ditas robes o mercaderias seran apresas en frau del dit General per los officials de aquell antes que per lo magnífich clavari de dita ciutat de Gerona o sos officials, lo frau eo las ditas robas eo mercaderias de las quals se haurà feta aprehentió se retinguen vers si, pagant axí mateix los deguts drets deuran ditas robas o mercaderias a dit magnífich clavari de dita ciutat de Gerona. E assó fareu attès axí en y ab dita provisió per dits magnífichs accessors y advocats ordinaris del dit General alt incertada és estat provehit.

Datat en Barcelona, al primer de abril, any de la nativitat del Senyor mil sis-cents sinquanta-y-nou.

Lo canonge Joseph Hierònim Besora.

Vidit Ruffach, accessor. Vidit Soler, accessor.

In registro comuni 3°, folio L XV.

Locus sigilli.
Registrata

Die XVI aprilis M DC L VIII, dicta declaratio superius inserta fuit presentata et notificata illustri domino doctori Iacobo Pejoan, deputato locali presentis civitatis et stationis Gerundae, prout constat in manuali negotiorum dicte civitatis dicto et e instante syndico dictae civitatis.

a. [A]. Original perdut. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 226-227. a. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre Vermell...*, doc. núm. 217, ex. B.

28

1660 juny 16. Barcelona

Sentència de Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya, en la causa entre el síndic de Girona, d'una banda, i el procurador de la Batllia General de Catalunya, de l'altra, que prohibeix la recaptació de la lleuda entre els habitants de Girona, seguint el que establiren anteriors privilegis reials.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 56-57v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 25, ex B.

+

Sentència publicada en lo ofici de la Batllia General de Catalunya a XVI juny M DC LX sobre la exemptió de la lleuda.

In illius nomine qui recte iudicare precepit. Noverint universi quod in causa seu questione agitata in regio concilio offitii Baiuliae Generalis Cathaloniae inter syndicum civitatis Gerundae ex una, agentem, et fisci procuratorem patrimoniale eisdem Baiuliae Generalis Cathaloniae partibus ex altera, deffendentem, causis et rationibus in processu eisdem causae inter dictas partes actitato contentis die decima sexta mensis iunii, anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo, lata fuit per admodum dominum dompnm Iosephum de Rochaberti, militem ordinis et militiae de Alcantara, Barcinone populatum, sacrae, catolicae et regiae magestatis domini nostri regis conciliarium et pro eadem regia magestate baiulum generalem et procuratorem regionum feudorum Cathaloniae, de concilio magnifico et dilecti conciliarii regii Thomae Arques, presbiteri, utriusque iuris doctoris, alterius ex acessoribus dicti regii concilii dictae Baiuliae Generalis iudicis in dicta causa per dictum nobilem baiulum generalem

assumpti sententia, pronuntiatio et declaratio in favorem dicti syndici et in odium dicti fisci procuratoris sub forma sequenti:

Christi nomine invocato. Admodum illustris dominus don Iosephus de Rocaberti, miles ordinis et militiae Beatae Mariae de Alcantara, sacrae, catholicae et regiae magestatis conciliarius, baiulus generalis et procurator regionum feudorum Cathaloniae. Visa supplicatione oblata per Franciscum Gispert, utriusque iuris doctorem, syndicum civitatis Gerundae, vigesima quarta ianuarii, millesimo sexcentesimo sexagesimo, in et cum qua expo[n]uit¹ quod cum diversis privilegiis et sententiis extitit declaratum quod cives civitatis Gerundae² erant immunes ab omni iure lezdae, quo non obstante pretendit fisci procurator Baiuliae Generalis Cathaloniae illos teneri ad solutionem dictae lezdae, et cum in dies super dictis rebus non venit quod moveantur controvertiae et cupit dictus syndicus unica vice declarari dictam civitatem esse immunem a iure predicto lezdae. Ideo et alias firmando ius et de iure pro decem solidis cum iuris augmento in forma solita supplicat dictam iuris firmam admitti et declarari esse dictam civitatem Gerundae et eius cives immunes a solutione iuris predictae lezdae, imponendo silentium perpetuum fisci procuratori, condempnando eundem tam per se quam per arrendatarios ad cessandum ab omnibus molestiis et perturbationibus et ob id causam hanc a notorio concistorialem ad regium concilium Baiuliae Generalis Cathaloniae evocari et committi alicui accessori prout hec et alia in dicta supplicatione latius sunt contenta cui reffertur. Visa comissione de dicta causa facta accessori infrascripto et provisione inde sequuta quod inserantur producta et admissa iuris firma si et in quantum expediantur cartella citatoria iuxta stillum. Visis cartellis expeditis et illorum presentatione facta fisci procuratoris Baiuliae Generalis Cathaloniae dicto die. Visis articulis oblatis per dictum Gispert, dicto nomine, die /56v/ vigesima sexta februarii dicti anni et adveratione eorundem. Visis duobus privilegiis et duabus sententiis per dictum syndicum productis. Visa alia scedula oblata per dictum syndicum die nona aprilis prope lapsi qua petit ad testium publicationem diem certam assignari. Visa alia scedula oblata per dictum syndicum die decima tertia predictorum mensis et anni qua petit ad sententiam assignari. Visa assignatione ad sententiam facta ad diem decimam nonam dicti mensis. Visa scedula oblata per fiscum procuratorem Baiuliae Generalis Cathaloniae die vigesima octava maii, millesimo sexcentesimo sexagesimo, qua deducit privilegia per syndicum civitatis Gerundae exhibita non esse in virili observantia et exhibet aliquas remissiones factas in curia locumtentia Baiuliae Generalis stationis civitatis Gerundae diversis personis fraudantibus ius lezdae. Visis dictis remissionibus seu certifficatoriis earundem in processu consutis. Visa alia scedula oblata per dictum syndicum die prima iunii dicti anni qua petit processum portari et

causam expediri. Visa dicta assignatione ad sententiam facta ad diem decimam nonam dicti mensis aprilis cum continuatione sequentium et sich ad presentem diem et horam facta ad quam iterum ad chautelam assignat. Viso denique toto processu. Visis videndis et attentis, attendendis Deum solum pre oculis habens et Sanctis Dei Quatuor Evangeliiis coram se positis et illis reverenter inspectis ut de vultu divino rectum procedat iudicium dictus admodum illustris dominus baiulus generalis Cathalonie insequendo conclusionem in regio concilio Baiuliae Generalis Cathalonie factam sententiat, pronunciat et declarat³ in modum sequentem:

Attento quia ex privilegio^a per serenissimum⁴ regem Iacobum dato in civitate Barcinone, secundo idus aprilis, millesimo ducesimo trigesimo secundo, ex libris seu regestris civitatis Gerunde extracto, de quo fidem facit Franciscus Vinyoles, notarius publicus et secretarius dictae civitatis, constat dictum serenissimum regem absolvisse cives et particulares habitatores dictae civitatis presentes et futuros cum rebus et mercibus suis a prestatione et solutione lezdae franchos, liberos et immunes eos faciendo, mandasseque officialibus suis quatenus super exactione dictae lezdae cives predictos nullatenus molestarent prout latius in prelibato privilegio continetur ad quod fit relacio; constat etiam altero regio privilegio^b per dominum⁵ regem Iacobum, Barcinone facto chalendis dezembris, millesimo tercentesimo decimo quinto, concessoque dictae civitati, illius suburbio civibus et singularibus eiusdem propter servicia per dictam civitatem eidem facta et impensa novam absolutionem et liberationem dictae lezdae concessisse pariter iniungendo quatenus a cetero pro exactione prestationeve dictae lezdae civitatem predictam cives et particulares eiusdem minime molestarent prout apparet in dicto privilegio per dictum Vinyoles clauso et extracto ad quod⁶ fit relacio. Preter ea ex sententia lata per⁷ Franciscum Lloberes, locumtenentem baiuli generalis in statione Gerundae, in favorem Ioannis Lliure, montis Gerundae, parrochiae de Palatiolo Undaris, die vigesima ianuarii, millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, de qua fidem facit notarius et scriba supradictus, constat pignora per lezdarios sive arrendatarios lezdae capta a dicto Lliure pro solutione [...] ⁸ et exactione dictae lezdae iurisve illius virtute prefatorum privilegiorum restituta fuisse, et tanquam civem dictae civitatis absolutum fuisse a prestatione eiusdem prout latius in prefata sententia /57/ continetur ad quam habetur relacio tandem ex regia sententia^c lata⁹ et promulgata per dominam reginam dompnam Mariam in castro villae Perpiniani, quarta ianuarii, millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, constat dictos lezdarios condempnatos fuisse ad observandum dicta privilegia ex quibus in consequentiam venit cives et habitatores dictae civitatis franchos,

liberos et immunes esse a solutione dictae lezdae ex quibus omnibus de observancia preffatorum privilegiorum sufficienter constat, et cum secundum iuris dispositionem ea presumi debeat nisi contrarium appareat in iudicio contradictorio et fuerit acquiescencia subsequuta et licet pro parte fisci procuratoris Baiuliae Generalis Cathaloniae fuerit pretensum predicta privilegia neque in usu neque in virili observancia nullatenus existere, attentis et concideratis quam plurimis remissionibus per locumtenentem baiuli generalis in predicta statione diversis personis ius lezdae defraudantibus et sub diversis chalendariis factis de quibus fidem facit Rochus Franch, scribe et notarius dictae locumtenentiae, ex quibus prefatorum privilegiorum abrogacio subinfertur, quia tamen ex facto unius vel alterius de universitate universitati non fit preiudicium nisi de sciencia et tollerantia eiusdem aperte constaret de qua in presenti non constat unde ex deductis per fisci procuratorem intentio civitatis Gerundae eiusque civium non remanet elisa. Hiis igitur et aliis moeritis processus¹⁰ attentis, et alias, sua admodum illustris dominacio conclusionem ex regio concilio Baiuliae Generalis factam insequendo, sententiat, pronunciat et declarat cives et habitatores civitatis Gerundae et suburbio illius absolvendos fore et esse prout cum presenti absolvit a solutione et prestatione totius iuris lezdae regalis prout cum presens absolvit, ac per consequens fisci procuratorem Baiuliae Generalis Cathaloniae condempnandum fore et esse prout cum presenti condempnat ad cessandum et se abstinendum a molestiis inferri ceptis et a cetero inferendis civibus et particularibus personis dictae civitatis Gerundae super exactione dicti iuris lezdae, imo in pretensis per eum ratione dictae lezdae scilencium perpetuum imponendum fore et esse prout cum presenti imponi mandat neutram partium in expensis condempnando sed pro bistractis solita fiat exequutio et intimetur.

Vidit Arques, aessor. Vidit Balaguer, fisci advocatus Baiuliae Generalis Cathaloniae.

Lata fuit huiusmodi sententia, pronunciacio et declaracio¹¹ per admodum illustrem dominum don Iosephum de Rochaberti, militem ordinis et militiae de Alcantara, Barcinone populatum, sacrae, catholicae et regiae magestatis domini nostri regis conciliarium et pro eadem regia magestate baiulum generalem et procuratorem regionum feudorum Cathaloniae, sedentem in quadam catreda in domo sua quam habet in presenti civitate Barcinone et in vico quo tendit a platea Nova ad plateam divae Annae presentis civitatis, per Ioannem Cabanas, scriptorem Barcinone, substitutum Anthonii Pejoan, notarii et scribae maioris dictae Baiuliae Generalis pro excelentissimo domino marchione de Les Veles, domino utili scribaniarum offitii dictae Baiuliae Generalis Cathaloniae, instante et requirente et dictam sententiam

ferri et publicari petente magnifico Francisco Gispert, utriusque iuris doctore, subsindico civitatis Gerundae, altera vero parte absente, die decima sexta mensis iunii, anno a natiuitate¹² Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo, inter tertiam et quartam horas post meridiem, presentibus pro testibus Augustino Vidal, negociatore cive Barcinone, et Raymundo Vilar, virgario Baiuliae Generalis Cathaloniae, ac don Ioanne Cabanas, scriptore Barcinone.

Que quidem sententia fuit dicta et eademmet die de dictis mandato et instancia intimata et nottifficata Petro Ioanni Rams, procuratori fiscali dicta Baiuliae Generalis Cathaloniae, cum cartello intimae sibi /57v/ directo personaliterque tradito et dimisso per Raymundum Vilar, virgarium Baiuliae Generalis Catthaloniae, sich refferentem et relationem de predictis facientem.

Postea autem in iudicatum¹³ transacta preincerta sententia et provisione decreti exequutionis illius instata per dictum syndicum dictae civitatis Gerundae fuit die nona iulii, eiusdem anni, per dictum magnificum accessorem et dictae causae relatores facta provisio decreti exequutionis eiusdem sententiae in hunc qui sequitur modum:

Die nona iulii, millesimo sexcentesimo sexagesimo. Viso presenti processu et signanter regia sententia lata die sexta decima iunii, millesimo sexcentesimo sexagesimo, in et cum qua procurator fiscalis Baiuliae Generalis fuit condempnatus ad cessandum et se abstinendum a molestiis inferri ceptis et a cetero inferendis in cives et particulares personas civitatis Gerundae super exactione iuris lezdae, et per consequens ab illius prestatione esse dictos cives absolvendos. Visa scedula oblata per Franciscum Gispert, subsindicum dictae civitatis, die trigesima iunii dicti anni, qua petit processum portari et decretum exequutionis provideri cum illius provisione et nottifficatione. Visa alia scedula oblata die quinta iulii eiusdem anni qua repetit predictam supplicationem. Visis videndis et attentis, attendendis et attento quia prefata regia sententia est in iudicatum transacta eo quia ab ea non extitit appellatum; ideo providet sententiam supradictam debite exequutioni esse tradendam prout cum presenti tradi vult et mandat iuxta illius seriem et thenorem iuris ordine in exequendo servato et pro hiis expediantur provisione opportuna iuxta stillum intimetur.

Arques. Balaguer, fisci advocatus Baiuliae Generalis Cathaloniae.

Que quidem provisio et omnia et singula in eadem contenta et expressa fuerunt dicta et eademmet die de dictis mandato et instancia intimata et nottifficata dicto Petro Ioanni Rams, procuratori fiscali dictae Baiuliae Generalis Cathaloniae, cum cartello seu tilletto intimae sibi directo personaliterque tradito et dimisso per Raymundum Vilar, virgarium Baiuliae Generalis Catthaloniae, sich refferentem et relationem facientem de predictis.

Sig+num meum Anthonii Pejoan, auctoritatibus apostolica et regia notarii publici civis Barcinone, alterius ex scribis maioribus offitii Baiuliae Generalis Catthaloniae, pro excelentissimo domino Marchione de Les Velez, domino utili scribaniarum officii eiusdem Baiuliae Generalis Catthaloniae, que preincertam sententiam cuius probatione in hiis vice et nomine meis interfuit, una cum prenominate testibus dictus Ioannes Cabanas, scriptor, necnon provisionem decreti exequutionis eiusdem sententiae, una cum intimis et notificationibus predictarum sententiae et provisionis in earum pede continuatis extraxi ab originali processu causae vertentis in regio concilio dictae Baiuliae Generalis ad relationem dicti magnifici Thomae Arques, aessoris, prelibati inter syndicum civitatis Gerundae ex una, agentem, et fisci procuratorem patrimoniale dictae Baiuliae Generalis Catthaloniae partibus ex altera, deffendentem, et in hanc publicam et auctenticam formam sumpsi et redegí et licet aliena mihi tamen fida manu in precedentibus duobus huius formae papiri foleis et parte presentis scribere feci et in fidem robur et testimonium premissorum instatus et requisitus per dictum syndicum dictae civitatis Gerundae, clausi cum appentione sigilli regii maioris et comunis eiusdem Baiuliae Generalis Catthaloniae, die vigesima mensis iulii, anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo.

In sententiarum officii Baiuliae Generalis Cathaloniae IIII, folio XVIII.

1. *Lletra de difícil lectura.* 2. cives civitatis Gerundae *subratllat.* 3. pronunciat et declarat *subratllat.* 4. *Attento ... serenissimum subratllat.* 5. *constat ... dominum subratllat.* 6. *clauso ... quod subratllat.* 7. *Preter... lata per subratllat.* 8. *Espai de 10 mm il·legible.* 9. *continetur ... lata subratllat.* 10. *eiusque ... processus subratllat.* 11. *Lata ... declaracio subratllat.* 12. *decima sexta ... nattivitate subratllat.* 13. *relationem ... iudicatum subratllat.*

a. [A]. Original perdut. B. AHCG, *Llibre Verd*, f. 6v. a. CH. GUILLERÉ, *Llibre Verd de la ciutat de Girona (1144-1533)*, Girona-Barcelona: Ajuntament de Girona-Fundació Noguera, 2000, doc. núm. 5, ex. B. b. [A]. Original perdut. c. [A]. Original perdut. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 130-131. a. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre Vermell...*, doc. núm. 123, ex. B.

1660 juliol 14. Barcelona

Lletres executòries atorgades per Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya, en què disposa l'aplicació de la sentència que prohibeix la recaptació de la lleuda entre els habitants de Girona.

[A]. Original perdut.

B. AHCG, *Llibre Groc*, f. 57v-58v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 26, ex B.

Lletras executorials de dita sentència.

Nos, don Iosephus de Roca- /58/ berti, miles ordinis et militiae de Alcantara, Barcinone populatus, sacrae, catholicae et regiae magestatis domini nostri regis conciliarius et pro eadem regia magestate baiulus generalis et procurator regionum feudorum Cathaloniae, dilectis et fidelibus regiis magnifico locumenenti baiuli generalis civitatis et stationis Gerundae et aliis universis et singulis officialibus tam regiis quam aliis ad quos spectet presentesque pervenerint seu fuerint quomodolibet presentatae aut de subscriptis extiterint requisiti ipsorumque officialium locatenentium presentibus et futuris, salutem et dilectionem.

Noveritis quod in causa seu questione que in regio concilio dicti nostri officii Baiuliae Generalis Cathaloniae coram nobis vertabatur inter syndicum civitatis Gerundae, agentem, ex una, et fisci procuratorem patrimoniale dicti nostri officii partibus ex altera, deffendentem, ad relationem magnifici et dilecti conciliarii regii Thomae Arques, presbiteri, iuris utriusque doctoris, Barchinone residentis, alterius ex accessoriis dicti regii concilii eiusdem nostri officii ac iudicis in dicta causa per nos assumpti, fuit per nos de concilio dicti magnifici accessoris, die decima sexta mensis iunii, anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo, lata et promulgata sententia, pronuntiatio et declaratio in et cum qua insequendo conclusionem in dicto regio concilio dicti nostri officii factam fuit sententiatum, pronunciatum et declaratum cives et habitatores civitatis Gerundae et suburbii illius absolvendos¹ fore et esse a solutione et prestatione totius iuris lezdae regiae, et per consequens dictum fisci procuratorem patrimoniale dicti nostri officii condempnandum fore et esse ad cessandum et se abstinendum a molestiis inferre ceptis et a cetero inferendis civibus et particularibus personis dictae civitatis Gerundae super exactione dictae iuris lezdae regiae, imo in pretensis per dictum fisci procuratorem patrimoniale ratione dictae lezdae silentium perpetuum imponendum fore et esse prout in dicta sententia ad quam habetur relatio hec et alia latius continentur.

Que quidem sententia, pronuntiatio et declaratio intimata et nottifficata fuit dicto fisci procuratori patrimoniali et in rem iudicatam transacta et ad humilem supplicationem et instantiam nobis et seu dicto magnifico relatori factam fuit de concilio eiusdem magnifici accessoris et dictae causae relatoris in eadem die nona infrascriptorum mensis et anni, provisum decretum exequutionis dictae sententiae quod exequeretur et illius debite exequutioni deduceretur iuxta illius mentem, seriem et thenorem et quod pro hiis expedirentur provisiones opportunae iuxta stillum iuris ordine in exequendo servato

prout in dicta provisione ad quam habetur relatio latius continetur; et post ea die presenti et infrascripta cum scedula oblata per dictum syndicum dictae civitatis Gerundae fuit postulatum et supplicatum litteras exequutoriales decreti exequutionis et sententiae predicti in iudicatum transactae expediri et per dictum magnificum relatores in pede eiusdem provisum quod expedirentur litterae petita iuxta stilum. Et quia parum prodesset sententias et declarationes proferre et provisiones facere nisi illarum debita sequeretur² exequutio, ea propter dicto sindico instante, petente et requirente,³ thenore presentium et ex parte dictae sacrae, catholicae et regiae magestatis et auctoritate dicti nostri offitii quo in ac fungimur parte dicimus et precipiendo mandamus vobis et cui- /58v/ libet vestrum ad poenam florennorum auri Aragonum quingentorum regiis dictae Baiuliae Generalis Cathaloniae inferendorum erariis quatenus instati et requisiti seu alter vestrum instatus et requisitus per dictum syndicum dictae civitatis Gerundae sententiam predictam exequimini iuxta illius mentem, seriem et thenorem iuris ordine in exequendo servato; quarum quidem sententiae et provisionis copiam fidem ferentem clausam per scribam maiorem dictae Baiuliae Generalis infrascriptum et sigillo maiori comuni regio eiusdem Baiuliae Generalis in pede eiusdem sigillatam, dicto sindico tradere et liberare fecimus ut de contentis in eisdem clarius vobis et unicuique vestrum patefiat, comittendo super hiis ac super omnibus et singulis dependentibus et emergentibus ex eisdem ac eis quomodolibet annexis et connexis vobis et unicuique vestrum plenarie vices nostras cum plenissima facultate et indeficienti potestate, verum si rationes aliquae per aliquos remittentes vobis et cuilibet vestrum allegatae fuerint seu presentatae illas ad nos seu ad dictum magnificum accessorem dictae causae relatores remittatis ut quid agendum sit vobis rescribere valeamus interim vero dictam exequutionem predictae sententiae continuabitis iuxta predictam vobis supra traditam formam mora diffugiis et consultationibus cessantibus quibuscumque et cavete secus agere fieri permittere si gratiam regiam et nostram charam habetis et preappositam cupitis evitare penam.

Datum Barcinone et in domo offitii eiusdem Baiuliae Generalis Cathaloniae, die decima quarta mensis iulii, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo.

Don Ioseph de Rochaberti.

Vidit Arques, accessor. Vidit Balaguer, fisci advocatus Baiuliae Generalis Cathaloniae. Anthonius Pejoan, nottarius publicus civis Barcinone.

In sententiarum officii Baiuliae Generalis Cathaloniae IIII, folio XX II.

Vostra senyoria dóna exequutorials al síndich de Gerona sobre la sentència en son favor profferida sobre la lleuda real de Gerona.

1. fuit ... absolvendos *subratllat*. 2. debita sequeretur *subratllat*. 3. ea propter ... requirente *subratllat*.

30

1663 juliol 6. Barcelona

Lletra de Francisco de Moura e Corte-Real, marquès de Castel-Rodrigo, lloctinent reial de Catalunya, a tots els oficials municipals, reials i de barons del Principat de Catalunya i comtat de Cerdanya, en què ordena que compleixin i facin complir el privilegi reial que establia que els ciutadans de la mà major de la ciutat de Gerona fossin tinguts i tractats com els ciutadans honrats de Barcelona.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 58v-59v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 27, ex B.

+

Lletra ab la qual mana lo senyor virrey que los ciutedans honrats de Gerona sien tractats y reputats com los ciutedans honrats de Barcelona.

+

Lo marquès de Castellrodrigo, lloctinent y capità general.

A tots y sengles veguers, balles, sotsveguers, sotsballes, concellers, cònsols, jurats, pahers, procuradors y demés regidors de universitats de aquesta província y als lloctinents de aquells, y senyaladament als jurats y Concell de la ciutat de Gerona, veguer, balle, sotsveguer, sotsballe de dita ciutat y vegaria, y a altres qualsevols magistrats, alguasils y demés oficials, axí reals com de barons, y demés personas del praesent principat de Cathalunya y comtat de Cerdanya de qualsevol grau, stament o condició sien, al qual y als quals las praesents pervindran y praesentadas seran, y de les coses infrascrites seran requirits, salut i dilecció.

Per quant lo syndich dels ciutedans honrats de la ciutat de Gerona inse¹- /59/ culats en la bossa de mà major, vulgarment dita de ciutedans honrats de la dita ciutat de Gerona, nos ha representat que la magestat del rey, nostre senyor (que Déu guarde), ab son real privilegi^a concedit a dits ciutedans honrats inseculats en dita bossa de mà major, la data en Madrit als sinch del mes de novembre de 1654, firmat de sa real mà y despedit en deguda forma de la real cancellaria del supremo concell de Aragó, fou servit fer-los gràcia y mercè de què en virtut de aquell fossen en avant los dits ciutedans

honrats inseculats en la bossa de mà major, vulgarment dita de ciutedans honrats de Gerona, tractats, tinguts y reputats ab les matexas prerogativas y preheminèncias que gózan vuy los ciutedans honrats de la present ciutat de Barcelona segons més llargament en dit real privilegi està contengut, al qual nos referim. E com hajam entès que alguns ministres y oficials reals y altres personas han reparat en la concessió de esta gràcia y no hagen tractat aquells ab la forma que sa magestat ho té disposat ab dit real privilegi, y sie tant just se observe y cumplen inviolablement sos reals òrdens, per tant,² a vosaltres y a quiscú de vosaltres a qui especte, vos diem y manam que als dits ciutedans honrats inseculats en la bossa de mà major, vulgarment dita de ciutedans honrats de la dita ciutat de Gerona, los tingau, tracteu y reputeu, y tenir, tractar y reputar fassau ab les matexas preheminèncias, prerogatives y exempcions que gózan y són tractats y reputats los ciutedans honrats de Barcelona, obehint y exequutant lo que disposa y mana sa magestat en lo dit y prechalendat real privilegi a ells concedit, y no fareu, ni permetreu se fassa lo contrari en manera alguna si la gràcia de sa magestat teniu cara y en la pena de mil ducats de or fi de Aragó als reals cofres aplicadors y de béns propis y de quiscú dels contrafahents irremissiblement exigidors, ultra la qual manarem als contrafactors castigar segons de dret y justícia serà trobat fahedor, que axí proceheix de la real voluntat de sa magestat y nostra.

Datta en Barcelona, a sis de juliol de mil³ /59v/ sis-cents sexanta-tres.

El marqués de Castellrodrigo.

Locus sigilli.

Vidit de Casademont, olim de Boxad[o]s, regens.

Vidit don Ioseph de Marymon, regens thesaurariam.

Anton Reart.

Registrata

In diversorum locumtenentiae septimo,
folio L VI.

Vuestra excelencia manda en exequución del real privilegio concedido por su magestad a los ciudadanos que se hallan inseculados en la bolsa de mano major de la casa de la ciudad de Gerona los tengan y reputen por ciudadanos honrados de la ciudad de Gerona y que gozen de las mesmas prerogativas y exempciones que gozan los ciudadanos honrados de la ciudad de Barcelona.

1. *Segueix culats interlineat.* 2. *Segueix a interlineat.* 3. *Segueix sis interlineat.*

a. *Vegeu document núm. 24.*

31

1666 febrer 22. Barcelona

Sentència de l'Audiència Reial de Catalunya en la causa entre Narcís i Jerònima Casadevall, d'una banda, i Joan Llach, de l'altra. Es corrobora el privilegi reial que establia que les causes en matèria d'obres públiques i particulars no es poden evocar a l'Audiència Reial sinó que són competència del mostassaf.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 59v-60.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 28, ex B.

+

Sentència en favor de la ciutat publicada en la Real Audiència ab la qual fonch declarat que una causa que en matèria de obres se aporta devant lo mostessaph no-s pogué evocar a dita Real Audiència. Fa per corroboració del privilegi concedit per la magestat cesària de Carlos quint de la iurisdicció dels mostessaph y obrers en cosas tocans a obres públicas y particulars, registrat en lo Llibre Vermell, foli C LXXX II.

Die vigesima secunda februarii, millesimi sexcentissimi sexagesimi sexti. Viso processu et partium altercato super exceptione inevocabilitatis presentis causae ad Regiam Audientiam que antea vertebatur coram edili civitatis Gerundae in vim dilatoriae appositae per syndicum civitatis predictae cum sedula oblata vigesima secunda iunii, millesimi sexcentissimi sexagesimi quinti, et ducebatur inter Narcissum Casadevall, legum doctorem, et Hieronimam, coniuges, ex una, et Ioannem Llach, blanquarium, super instructione officinae blanquerii quam facere intendebat dictus Llach in domibus suis situs in platea dictae civitatis nominata Sancti Petri de Gallicantu. Viso privilegio^a cesariae magestatis Charoli quinti, dato Montissoni, nona octobris, millesimo quingentesimo quadragesimo secundo. Visis pluribus certificatoriis observancie dicti regii /60/ privilegii. Visis sedulis per partes respective oblatis et aliis videndis visis. Attento ex predicto regio privilegio civitati Gerundae concesso per cesaream magestatem Charoli quinti, dato Montissoni, nona octobris, millesimo quingentesimo quadragesimo secundo, constat suam cesaream magestatem concecisse edili civitatis Gerundae quod posset cognoscere de causis operum publicorum et privatorum que inter cives eiusdem civitatis contigerit suscitari et moveri et ut pareatur sumptibus et expen-

sis quod dictae causae non possent evocari ad Regiam Audientiam pretextu alicuius qualitatis, et constat presentem causam coram edile dictae civitatis vertentem fuisse ad Regiam Audientiam evocatam et in illa agitur de constructione operis privati. Ideo et alias, facto verbo in Regia Audientia, providet exceptioni inevocabilitatis pro parte sindici dictae civitatis Gerundae locum fuisse et esse et consequenter non fuisse intentionis sue excellentiae predictam causam evocare ad Regiam Audientiam inhibitionemque presentatam dicto edili tollendam fore et esse prout cum presenti tollit, non obstantibus in contrarium deductis et ad id fiant littere et alie provisiones oportunae iuxta stilum et quelibet pars suas solvat expensas sed pro bistractis solita fiat executio intimetur.

Tristany.

Per Alavedra, dicto Mitjavila, procuratori Ioannis Llach, blanquerii, die vigesima tertia predictorum mensis et anni, mediante intimae tilieto sibi dimisso personaliter inter decimam et undecimam horas ante meridiem per dictum Alavedra, regium portarium, sich referentem.

Copia huiusmodi in presenti papiri foleo huius formae comunis sumpta et extracta fuit ab originali processu causae in Regia Audientia vertentis sub examine magnifici et dilecti conciliarii regii Alexii Tristany, utriusque iuris et dictae Regiae Audientiae doctoris, inter Ioannem Llach ex una, et coniuges Casadevalls ex altera partibus, et cum suo originali comprobata per Antonium Fabra, dicti processus scribam, pro collegio scribarum mandati, et ut eidem copiae in iudicio et extra ab omnibus plena tribuatur fides ego, Baltasar Oriol et Marcer, sacrae, catolicae et regiae magestatis mandati scriba eiusque auctoritate notarius publicus Barcinonae populatus, hic me subscribo et meum quo utor appono sig+num.

a. [A]. Original perdut. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 178v-183. a. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre Vermell...*, doc. núm. 183, ex. B.

32

1666 febrer 22. Barcelona

Lletres executòries atorgades pel rei Carles II i adreçades al veguer, al jutge ordinari i als altres oficials reials de la ciutat de Girona. S'hi disposa l'aplicació de la sentència de l'Audiència Reial de Catalunya en la causa entre el matrimoni Casadevall i Joan Llach sobre la jurisdicció en matèria d'obres públiques i particulars.

[A]. Original perdut

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 60v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 29, ex B.

+

Lletres executorials de dita sentència.

Carolus, Dei gratia rex Castellae comesque Barcinonae, et Marianna, regina, eius mater, tutrix et gubernatrix generalis.

Vincentius de Gonzaga, a concilio supremo belli domini nostri regis, alter ex cubiculariis suae magestatis, eiusque locumtenens et capitaneus generalis in presenti Principatu Cathaloniae et comitatu Ceritaniae, dilectis et fidelibus regiis vicario et seu iudici ordinario civitatis Gerundae et aliis officialibus tam regiis quam aliis ad quos spectet, salutem et dilectionem.

In causa seu questione que in Regia ducitur Audientia sub examine magnifici et dilecti conciliarii regii Alexii Tristany, utriusque iuris et dictae Regiae Audientiae doctoris, inter Ioannem Llach, blanquarium civitatis Gerundae, ex una, et coniuges Casadevalls, cives honoratos Gerundae, et alios, ex altera partibus, causis et rationibus in processu dictae causae contentis, die vigesima secunda mensis februarii, anni millesimi sexcentissimi sexagesimi sexti, dicto magnifico relatore referente facto per eum prius verbo, in Regia Audientia fuit per nos provisum et declaratum exceptioni inconvocabilitatis pro parte syndici civitatis Gerundae, locum fuisse et esse et consequenter non fuisse intentionis nostrae predictam causam evocare ad nostram Regiam Audientiam inhibitionemque presentem dicto edili tollendam fore et esse prout cum presenti tollit, non obstantibus in contrarium deductis et ad id fiant littere seu alie provisiones oportunae iuxta stilum et quelibet pars suas solvat expensas sed pro bistractis solita fiat executio et quia parum prodesset sententia ferri et provisiones facere, nisi illarum debita sequeretur executio thenore igitur presentium predicta omnia et singula vobis intimantes et notificantes inhibitionemque si qua de dicta causa vobis facta fuit tollentes ad penam florennorum auri Aragonum quingentorum regiis inferendorum erariis, vobis dicimus et mandamus quatenus partibus predictis ad plenum auditis Constitutionibusque Cathalonie Generalibus et aliis de iure servandis servatis in dicta causa procedatis partibusque iustitiae complementum ministretis, nechnon prenarratam provisionem regiam exequimini et compleatis iuxta illarum seriem et thenorem et cavete secus agere fierive permittere quavis ratione seu causa si gratia regia vobis chara est et prepositam cupitis evitare penam.

Dattum Barcinonae, die vigesima secunda mensis februarii, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto.
Don Franciscus de Pons, cancellarius.¹

Vidit Tristany.

Scriba pro collegio scribam mandati,
Fabra, notario.

In sententiae locumtenentiae
XIII, folio C LXX VIII.

Locus sigilli.+ Registrata.

1. Don Franciscus de Pons, cancellarius *subratllat*.

33

1666 desembre 23. Barcelona

Llicència atorgada per Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya, a favor de la ciutat de Girona, per la qual permet canviar de lloc tres carnisseries cedides en règim emfitèutic. Per aquest canvi s'estableix un cens anual de 10 sous.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 61-63v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 30, ex B.

+

Llicència y facultat de mudar fora las murallas tres taulas de carnisseries en les quals s'i puga tallar tota manera de carn, a XX III desembra M DC LX VI. Cens 10 sous.

In Dei nomine, amen. Noverint universi quod nos, don Iosephus de Rocaberti, miles ordinis et militiae Beatae Mariae de Alcantara, Barcinonae populatus, sacrae, chatolicae et regiae magestatis conciliaris, baiulus generalis et procurator regionum feudorum Principatus Cathaloniae et comitatus Ceritaniae, attendentes et conciderantes pro parte vestra iuratorum et universitatis at singularium personarum civitatis Gerundae esse oblatam et presentatam supplicationem quandam coram nobis et in regio concilio, Baiuliae Generalis Cathaloniae huiusmodi sub thenore:

«Molt il·lustre senyor, la ciutat de Gerona té y posseheix vuyt taulas de carnisseries en las quals ha acostumat fer tallar carns de moltó, bou, vacas, tossino y crestat, y lo pes¹ de las carns, [...] de las quals carnisseries tingué llicència^a y facultat de poder mudar-las en lo puesto li aparegués com apar de dita llicència a vint de juliol mil sinch-cents setanta sinch, *prout ecce*, y semblantment dita ciutat de Gerona, als quinse³ de febrer mil quatre-cents quaranta-sinch, obtingué concessió^b de la sereníssima reyna Maria de Aragó, com a llochtinent del sereníssim senyor rey de Aragó, son marit, que ninguna persona mitja lleuga alrededor de dita ciutat eo de las murallas de aquella no pogués tenir carnisseries alguna com apar de dita concessió, *prout ecce*; e com a dita ciutat importa per subvenir y acudir a sas obligacions de què-s troba carregada, per ocasió dels contagis

y guerras passadas, mudar dos o tres taulas de carnisseria de las que té fora de las murallas de dita ciutat, ço és fora dels portals de Nostra Senyora del Carme y d'en Vila dins dels límits de vint canas, inclusive, de dits portals, y que en aquellas pugués tallar tota manera de carns, ço és de moltons, ovellas, anyells, anyellas, cabrits, cabres, cabrides, crestats, bous, vacas y tossinos, lo que no serà en perjudici de tercer de què se offereix donar informació *ut ecce inseratur*. Per ço suplica lo síndich de dita ciutat sia vostra senyoria servit confirmar la dita llicència y facultat concedida a dita ciutat a vint de juliol mil sinch-cents setanta-sinch per lo llochtinent de batlle general de dita estació, y en quant menester sia de nou concedir y stablir a dita ciutat de poder mudar ditas tres taulas fora las murallas de dita ciutat en los puestos sobrerreferits, y que en aquellas puga tallar de ditas carns de moltons, ovellas, anyells y anyellas, cabrits, cabras y cabridas, crestats, bous, vacas y tossinos, ab un ànno cens rahonable que a demés cedeix en benefici públich o rebrà a mercè de vostra senyoria lo offici, *et cetera. Altissimus, et cetera. Comes.*»

Nos vero attendentes per vos supplicata fore iusta et rationi consona et non iuris alieni praeiudicium imo in evidentem utilitatem publicam et regii patrimonii augmentum cedere agentes hec in vim regionum privilegiorum nobis et nostro officio concessorum et signanter vigore privilegii^c concessi per sacram, catholicam et regiam magestatem domini regis Philippi tertii, memoriae celestus, in Curiis Generalibus celebratis in monasterio Divi Francisci, ordinis fratrum minorum, die decima tertia mensis iulii, anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo nonagesimo nono, et de concilio, assensu et voluntate magnificorum assessorum /61v/ regii concilii Baiuliae Generalis Cathaloniae et vigore provisionis in scriptis factae per magnificum et dilectum regium conciliarium Iosephum Ferrer, utriusque iuris doctorem et dicti regii concilii assessorem, huiusmodi tenoris:

Die vigesima tertia desembris, millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto. Visa supplicatione oblata per Sebastianum de Portules et Bresco, domicellum sindicum et actorem ad infrascripta per agenda constitutum a iuratis civitatis Gerundae, die decima octava praedictorum mensis et anni, in et cum qua supplicat praedictae civitati Gerundae iuratisve et universitati illius facultatem et licentiam impertiri mutandi et transferendi extra menia dictae civitatis ad viginti cannarum octo palmorum distanciam, et non ultra, tres tabulas vel macella carniuum, vulgo *carnisseries*, ex illis octo quas habent et possident ad scindendum et vendendum carnes, arietum, bovum, suum seu porcorum, hircorum et aliorum similium animalium intus dictam civitatem, necnon eidem civitati confirmari et quatenus opus sit ratificari et ratam haberi licentiam et facultatem quam die vigesima iulii, anni millesimi

quingentesimi septuagesimi quinti concesserat magnificus Michael Monroig, locumtenens baiuli generalis in civitate, vicariis et baiuliis Gerundae Bisuldunike, instrumento recepto penes Raphaellem Albert, nottarium et scribam dictae locumtenentiae, et licentiam de novo concedere scindendi in dictis tribus tabulis omnes carnes mutoninas, bovinas, vitulinas, ovinas, hircinas, caprinas, agninas, vulgo *de anyells* et *anyellas*, offerens censum pro hiis imponendum et intratam iuxta stilum solvere, nec non informatione quod suplicata non vergunt in tertii praeiudicium ut latius in dicta supplicatione continetur ad quam fit relacio. Visa comissione iudici infrascripto de praesenti causa facta, et provisione inde sequta. Visis instrumentis et actis exhibitis. Visis testium depositionibus aliisque videndis, visis et attendendis attentis et maxime attento ex dicta informatione recepta ad instantiam praedicti sindici, necnon instrumento concessionis seu gratiae dominae reginae Mariae in processu consuto, facto decima tertia februarii, anni millesimi quadringentesimi quadagesimi quinti constat, suplicata in nullius verti praeiudicium, imo esse et concernere utilitatem publicam et habitantium in territorio Gerundae extra dicta menia. Idcirco et alias admodum illustris baiulus generalis, facto verbo in regio concilio Baiuliae Generalis Cathaloniae, providet esse stabiliendam et concedendam civitati Gerunda seu ipsius iuratis et universitati licentiam et facultatem mutandi et transferendi tres tabulas vel macella carnum, vulgo *carnisserias*, extra menia dictae civitatis ad spatium seu distantiam non ultra viginti cannarum octo palmorum ex illis octo quas intus eandem civitatem tenent et possident illasque tres *carnisserias* seu tabulas, habendi in dicto spatio cum plena facultate scindendi et vendendi omnes carnes quae scinduntur et venduntur in dictis macellis intus dictam civitatem constructis et pcessis, /62/ necnon etiam omnes carnes agniles, vulgo *anyells y anyelles*, caprinas, vulgo *cabrits y cabridas*, necnon confirmandam vel ratificandam et ratam habendam licentiam seu facultatem quam dicto instrumento confecto die vigesima iulii, anni millesimi quingentesimi septuagesimi quinti, penes Raphaellem Albert, nottarium, supra nominatus locumtenens baiuli generalis praedictae civitati concessit prout cum presenti sine tamen iuris alieni praeiudicio ambas licentias et facultates respective concedit, impertitur, confirmat et ratificat ad censum, scilicet decem solidorum monetae Barcinonae singulis annis solvendorum die seu festo Beatae Mariae mensis augusti, videlicet quinque solidi pro censu et alii quinque solidi pro amortitzatione, et quod pro intrata solvant decem libras eiusdem monetae et pro hiis fiant instrumenta oportuna in forma solita et aliae provisiones opportunae iuxta stilum.

Iosephus Ferrer. Vidit Pastor de Costa, pro fisci advocato Baiuliae Generalis Cathaloniae.

Gratis et ex certa scientia nomine domini regis et auctoritate dicti nobis commissi offitii ad bene, videliset meliorandum et in aliquo non deteriorandum stabilimus et in emphiteosim damus et concedimus licentiamque et facultatem plenarias impartimur vobis dictis iuratis et universitati dictae civitatis Gerundae, licet absentibus, et Sebastiano de Portules et Brasco, domicello, sindico et procuratori vestro, presenti et pro vobis acceptanti et vestris ac quibus volueritis perpetuo quod sine metu nec alicuius penae incursu et iuris alieni praeiudicio possitis et valeatis ex illis octo tabulis carnisseriae sive macelli quas habetis intus dictam civitatem Gerundae mutare dictas tres tabulas carnisseriae sive macella extra dictam civitatem Gerundae et menia eiusdem intra distantiam viginti cannarum ad rationem octo palmorum pro canna, et non ultra, in locis et partibus in dicta vestra supplicatione mentionatis, sciliset extra portale Beatae Mariae Montis Carmeli et portale dictum d'en Vila, ibique possitis scindere et vendere, et seu scindi et vendi facere, omnes carnes mutoninas, ovinas, bovinas, vitulinas, hircinas, caprinas, agninas, vulgo *anyells* y *anyellas*, et omnes alias carnes que scinduntur et venduntur intra dictam civitatem in dictis tabulis per vos pcessis et vigore presentis stabilimenti et concessionis extra mutandis et transferendis, laudantes et confirmantes ac ratam habentes seriae cum presenti licentiam praedecessoribus vestris concessam die vigesima iulii, anni millesimi quingentesimi septuagesimi quinti per tunch locumtenentem Baiuliae Generalis civitatis et stationis Gerundae, instrumento recepto penes Raphaellem Albert, nottarium, prout melius et plenius per vos petatum extitit in dicta supplicatione et provisum in dicta provisione. Hoc itaque stabilimentum facimus vobis sicut melius dici et intelligi potest ad vestrum et vestrorum salvamentum sub tali tamen pacto et conditione quod praedicta melioretis et in aliquo non deterioretis quodque pro censu predictorum et omnium melioramentorum per vos et vestros in ibi faciendorum detis, solvatis, faciatis et praestetis dicto domino /62v/ nostro regi et seu nobis eius nomine et nostris in dicto offitio successoribus et seu mangifico receptori Baiuliae Generalis Cathaloniae die seu festo Beatae Mariae mensis augusti quinque solidos, et dum praedicta per nos vobis stabilita penes vos extiterint ultra dictum censum habeatis solvere dicta die alios quinque solidos pro amortitzatione incipiendo solvere in anno proxime venturo et sich deinde annis singulis dicto vel concimili termino sive die. Hoc tamen intellecto quod quotiescumque praedicta per vos alienata fuerint in manumabilem et capaceam ad possidendum cesset et cessare habeat prestacio dictorum quinque solidorum pro dicta amortitzatione imposita. In hiis autem non faciatis neque proclametis alium dominum nisi tantum dictum dominum regem et nos

eius nomine liceat tamen vobis et vestris post dies triginta ex quo in dominum regem seu nos, illius nomine, faticati fueritis predicta per nos vobis establita et concessa vendere, permutare aut aliter alienare non tamen establire, salvis tamen semper in et super predictis que vobis establimus et licentiam impartimur censu, iure, dominio, firma et faticha triginta dierum et alio quolibet iure dicti domini regis et suorum successorum, et salvo in quam laudimio inde pro praedictis solvere competenti pro intrata vero praedictorum dedistis et solvistis magnifico receptori Baiuliae Generalis Chataloniae ad utilitatem regii patrimonii decem libras monetae Barcinonae, et ideo renuntiando exceptioni dictae intratae sich ut premititur non habitae et non receptae, non numeratae, et non solutae reique. Ita non esse et sich in veritate non concistere doloque, malo et infectum actioni et omni alii iuri, rationi et consuetudini hiis obviantibus quovismodo donamus scienter et gratis remittimus siquid praedictaque vobis establimus et in emphiteosim damus et concedimus plus modo valent, aut a modo valebunt censu et intrata praedictis. In super convenimus et promittimus vobis quod dictus dominus rex et nos eius nomine faciemus vos et vestros ac quos volueritis habere, tenere et in sana pace perpetuo possidere contra cunctas personas quodque tenebitur dictus dominus rex et nos eius nomine tenebimur vobis et vestris semper de firma et legali evictione ac legitima defensione eorundem et de restitutione omnium missionum et expensarum litis et extra omni exceptione remota et pro hiis complendis et firmiter attendendis obligamus vobis et vestris omnia et singula bona, res et iura, redditus et emolumenta dictae Baiuliae Generalis Cathaloniae mobilia et immobilia habita ubique et habenda etiam quovismodo et iura privilegiata, iura et actiones quascumque. Ad hec ego, dictus Sebastianus de Portules et de Bresco, tanquam syndicus et procurator ad hec et alia per agenda legitime constitutus et ordinatus a iuratis dictae civitatis Gerundae, ut de dicto syndicato et procuracione constat instrumento recepto penes don Franciscum Vinyoles, notarium publicum Gerundae, die vigesima novembris proxime lapsi, dicto nomine laudantis et approbantis omnia et singula supradicta acceptansque huiusmodi stabilimentum, licentiam et concesionem cum pactis praedictis quibus expresse concentio. Gratis et ex certa /63/ scientia convenio et promitto vobis quod dicti principales mei praedicta meliorabunt et in aliquo non deteriorabunt et quod pro censu praedictorum et omnium melioramentorum dabunt, solvent, faciant et prestabunt dicto domino regi et vobis illius nomine quinque solidos die seu festo Beatae Mariae mensis augusti et alios quinque solidos pro amortitzatione quandiu praedicta penes dictam civitatem extiterint incipientque solvere die seu festo Beatae Mariae mensis augusti proxime venturi et sich deinde annis singulis

in dicto vel consimili termino sive die sine dilatione et exceptione aliqua cum restitutione omnium et singularum missionum, sumptuum, expensarum, dampnorum et interesse super quibus vobis et vestris simplici verbo credatur. Et pro hiis complendis et firmiter attendendis et inviolabiliter observandis, obligo vobis spetialiter et expresse praedicta per vos mihi stabilita et seu totum ius emphiteoticum aut utile dominium dictis principalibus meis competens et acquisitum et generaliter omnia et singula bona et iura redditus et emolumenta dictae civitatis Gerundae mobilia et immobilia habita ubique et habenda etiam quovismodo et iure privilegiata, iura et actiones quascumque renuntians omni et cuicumque legi et iuri, usui, rationi et consuetudini hiis obviantibus quovismodo et ut praedicta omnia et singula maiori gaudeant firmitate non vi nec dolo, sed sponte iuramus nos dicti contrahentes, scilicet nos dictus baiulus generalis in animam nostram, et ego dictus Portules in animas dictorum principalium meorum, praedicta omnia et singula attendere et complere, tenere et observare et in nullo contrafacere vel venire aliquo iure, causa vel etiam ratione. Hec igitur omnia et singula facimus, paciscimus et convenimus una pars nostrum alteri et adinvicem et vicissim et omni notario infrascripto tanquam publicae personae pro omnibus quibus intersit recipienti ac etiam legitime stipulanti. Ad haec nos, Antonius Pastor de Costa, pro fisci advocato, et Iosephus Ferrer, iuris utriusque doctores, de regio concilio Baiuliae Generalis Catthaloniae assessores, consulentis et consentientis praedicti supradictis omnibus et singulis tanquam de nostris concensu et voluntate factis consentimus, consulimus eaque laudamus.

Actum est hoc Barcinonae, die vigesima tertia mensis desemberis, anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto.

Sig+na nostrum don Iosephi de Rocaberti, baiuli generalis stabilientis, Antonii Pastor de Costa et Iosephi Ferrer, assessorum et consulentium praedictorum, qui hac laudamus, concedimus, firmamus et respective iuramus, praesentibus testibus magnifico Francisco Vila et Salsedo, cive honorato, Ioanne Cabanas, notario regio, cive, et Ioanne Baptista Garreta, virgario Baiuliae Generalis Catthaloniae, Barcinonae habitantibus.

Sig+num dicti Sebastiani de Portules et Bresco, acceptantis praedicti, qui haec dicto nomine laudo, concedo, firmo et iuro, die vigesima septima mensis desemberis, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo /63v/ septimo, praesentibus magnifico Francisco Vila et Salsedo, cive honorato Barcinonae, et Ioanne Baptista Garreta, virgario Baiuliae Generalis Cathaloniae.

Sig+num meum Ioannis Cabanas, auctoritate regia notarii publici civis Barcinonae, regentis offitium scribae maioris Baiuliae Generalis Cathaloniae, pro Antonio Peioan, notario impedito, scriba maiore dictae Baiuliae Generalis Cathaloniae, pro exelentissimo domino ma[r]chione⁴ de los Velez, domino utili scribaniarum dictae Baiuliae Generalis Cathaloniae, qui preincertum stabilimenti instrumentum in dicta scribania maiori dictae Baiuliae Generalis receptum mea propria manu scripsi, extraxi et in fidem robur et testimonium clausi.

1. *Segueix un espai de 8 mm ratllat.* 2. *Dos petits forats impedeixen la lectura d'un senyal o d'una paraula d'una o dues lletres.* 3. *quinze per tretze.* 4. *r omesa.*

a. [A]. Original perdut. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 191r-v. a. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre Vermell*..., doc. núm. 192, ex. B. b. [A]. Original perdut. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 108r-v. a. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre Vermell*..., doc. núm. 192, ex. B. c. [A]. Original perdut. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 221v-222v. b. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre Vermell*..., doc. núm. 213, ex. B.

34

1667 març 4. Barcelona

Sentència de Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya, en la causa entre el síndic de Girona, d'una banda, i Josep de Biure i Margarit, de l'altra, que eximeix els habitants de la ciutat de Girona de pagar la lleuda. Segueix el decret d'execució de l'esmentada sentència de 13 de juny de 1672.

[A]. Original perdut.

B. AHCG, *Llibre Groc*, f. 85-89v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del "Llibre Groc"...», doc. 38, ex B.

Sentència proferida en lo consistori de la Batllia General de Catalunya a quatre mars 1667 sobre la exemptió de la lleuda, ab provisió feta del decret de exequíó a XIII juny M DC LXXII.

In illius nomine qui recte iudicare praecepit. Noverint universi quod nos, don Iosephus de Rocaberti, miles ordinis et militiae Beatae Mariae de Alcantara, Barcinonae populatus, sacrae, catolicae et regiae magestatis domini nostri regis consiliarius, /85v/ baiulus generalis et procurator regionum feudorum Principatus Cathaloniae et comitatus Ceritaniae quod in causa seu questione que in regio consilio Baiuliae Generalis Cathaloniae ducebatur et ventillebatur, primo ad relationem nobilis et dilecti consilarii regii don Narcisi Anglasell, utriusque iuris doctoris, et olim de regio consilio Baiuliae Generalis Cathaloniae asesoris, postea ad relationem magnifici et dilecti consilarii regii Iosephi Ferrer, utriusque iuris doctoris, et olim de regio consilio eiusdem Baiuliae Generalis Cathaloniae asesoris, et ultimo ad relationem

magnifici et dilecti consilarii regii Iacobi de Potau, utriusque iuris doctoris et de regio consilio eiusdem Baiuliae Generalis Catholoniae assessoris, inter syndicum universitatis civitatis Gerundae agentem ex una, et nobilem don Iosephum de Biure y Margarit ex altera partibus defendentem, fuit per nos de consilio dicti magnifici Iosephi Ferrer facta et promulgata in scriptis sententia, pronuntiatio seu declaratio thenoris huiusmodi:

Christi nomine humiliter invocato. Admodum illustris dominus don Iosephus de Rocaberti, miles ordinis et militiae de Alcantara, Barcinonae populatus, sacrae, catolicae et regiae magestatis domini nostri regis, consiliarius Baiuliae Generalis et regionum feudorum Catholoniae et Ceritaniae procurator. Visa in primis supplicatione oblata et presentata per Franciscum Xiquit, notarium causidicum civem Barcinonae, syndicum, actorem et procuratorem civitatis Gerundae, die secunda iunii, millesimo sexcentesimo sexagesimo secundo, in et cum qua deduxit et exposuit quod non obstante quod cives habitatores civitatis Gerundae et suburbiorum eiusdem cum rebus et mercibus suis diversorum regionum privilegiorum vigore dictae civitati et eius habitatoribus concessorum sint franchi et immunes a solutione et prestatione iuris lezdae molestantur per nobilem don Iosephum de Margarit pretendentem ab eis dictum ius lezdae exigere supplicans declarari cives et habitatores prefatos dictae civitatis et eius suburbiorum, una cum omnibus rebus et mercibus suis esse franchos et immunes a solutione et prestatione dicti iuris lezdae et dictum nobilem don Iosephum Margarit condemnari ad cessandum de dictis molestiis, imponendo eidem silentium super pretensa exactione dicti pretensi iuris lezdae cum refectione omnium sumptuum et expensarum, et ad dictum efectum presentem causam committi alicui ex magnificis assessoribus regii consilii Baiuliae Generalis Catholoniae qui de literis citatoriis debite provideat et iustitiam cum complemento ministret prout hec et alia in dicta supplicatione ad quam habetur relatio latius continentur. Visa comissione nobili et dilecto consiliario regio don Narciso de Anglasell, utriusque iuris doctori et de regio consilio dictae Baiuliae Generalis Catholoniae assessori, dicta die per admodum illustrem dominum baiulum generalem provisiva. Visa provisione dicta die per dictum nobilem assessorem et relatorem facta quod expediantur literae citatoriae petitaie iuxta stilum. Viso cartello citatorio dicto don Iosepho de Margarit directo et propter eius absentiam a toto presenti Principatu Catholoniae intimato et presentato die duodecima praedictorum mensis et anni Iosepho Estalella, notario causidico civi Barcinonae, eius legitimo procuratori, personaliter Barcinonae reperto, ut ex relatione facta per Raymundum Vilar, virgarium Baiuliae Generalis Catholoniae,

constat. Visa potestate dicti Francisci Xiquit sibi atributa per Didacum Puig, sindicum, actorem et procuratorem dictae civitatis de qua constat penes Franciscum Vinyoles, notarium publicum scribamque et secretarium dictae civitatis, die vigesima tertia maii, anni millesimi sexcentissimi sexagesimi primi. Visa etiam potestate dicti Didaci Puig, sindici prefati, de qua constat penes dictum Vinyoles, notarium et secretarium, die vigesima octava octobris, millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die vigesima prima iunii, millesimo sexcentesimo sexagesimo tertio, qua /86/ reproducit dictum cartellum citatorium, una cum eius presentatione et provisione sequuta. Visa articulorum sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die vigesima octobris, millesimo sexcentesimo sexagesimo tertio, et provisione inde sequuta. Visa sedula per dictum Iosephum Estalella, procuratorem dicti don Iosephi Margarit, oblata die vigesima septima octobris, millesimo sexcentesimo sexagesimo tertio, et provisione inde sequuta. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die decima quinta novembris, millesimo sexcentesimo sexagesimo tertio, et provisione eidem facta. Visis privilegiis et aliis instrumentis per dictum Xiquit, dicto nomine, cum preinserta sedula exhibitis. Visa sedula per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die decima nona novembris, millesimo sexcentesimo sexagesimo tertio, et provisione eidem facta. Visa potestate dicti Estalella sibi per dictum don Iosephum de Margarit atributa de qua constat penes Franciscum Pons, quondam notarium Barcinonae, die vigesima secunda septembris, millesimo sexcentesimo trigesimo octavo, de qua fidem facit Franciscus Iosephus Fontana, notarius publicus Barcinonae, ut regens publicas omnes scripturas dicti Pons. Visis testium dictis et depositionibus pro parte dictae civitatis Gerundae super preinserta articulorum sedula ministratis et receptis. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die sexta iunii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, et provisione eidem facta. Visa sedula per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die decima iunii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, et provisione inde sequuta. Visa alia sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die decima quarta iunii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, et provisione eidem facta. Visa supplicatione per dictum Estalella, dicto nomine, die nona septembris, millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto presentata, qua supplicat fisci procuratorem dictae Baiuliae Generalis ut habentem interesse in dicta causa in ea citari. Visa comissione per dictum admodum illustrem dominum baiulum generalem, dicto die facta, et provisione quod expediantur cartella citatoria petita inde sequuta. Viso dicto cartello citatorio dicto fisci procuratori dictae Baiuliae Generalis directo et provisione eiusdem eidem facta. Visa sedula per dictum

Xiquit, dicto nomine, oblata die vigesima septembris, millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, et provisione sequata. Visa per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die vigesima quarta septembris, millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, et provisione inde sequata. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die vigesima sexta septembris, millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, qua petit processum portari et denuntiari. Visa sedula per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die secunda octobris, millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, et provisio de viso eidem facta. Visa alia sedula per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die octava octobris, millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, et provisione sequata. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die nona octobris, millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, et provisione eidem facta. Visa articulorum sedula per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die vigesima prima octobris, millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, et provisione inde sequata. Visis instrumentis et aliis omnibus per dictum Estalella, dicto nomine, cum dicta articulorum sedula exhibitis et productis. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die vigesima septima octobris, millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, et provisione eidem facta. Visa alia sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die quinta februarii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, et provisione sequata. Visa sedula per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die /86v/ decima martii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, et provisione eidem facta. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto [no]mine,¹ oblata die decima tertia martii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, et provisione sequata. Visa sedula per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die decima octava martii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, et provisione eidem facta. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die vigesima tertia martii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, et provisione inde sequata. Visa alia sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, die vigesima nona aprilis, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto oblata, et provisione de viso sequata. Visa sedula per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die quarta maii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, et provisione sequata. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, die sexta maii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto oblata, et provisione eidem facta. Visa sedula per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die vigesima prima maii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, et provisione sequata. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die vigesima septima maii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, et provisione inde sequata. Visa sedula per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die prima iunii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, et provisione

eidem facta. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die decima tertia iunii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, et provisione de viso eidem sequuta. Visa sedula per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die decima sexta iunii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, et provisione sequuta. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, die vigesima prima iunii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto oblata, et provisione de viso eidem facta. Visa suplicatione per dictum Estalella, dicto nomine, die vigesima sexta iunii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto presentata. Visa commissione in pede dictae suplicationis dicta die facta relatori eiusdem causae et provisione sequuta. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, die septima iulii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto oblata, et provisione de viso eidem facta. Visa alia sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, die undecima iulii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto oblata, et provisione de viso sequuta. Visis actis et instrumentis cum prechalendata sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, exhibitis. Visa sedula per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die decima quarta iulii, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, et provisione de viso eidem facta. Visis sedula oblata et suplicatione presentata per dictum Xiquit, dicto nomine, die octava iunii, millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto, qua suplicat ob multas occupationes relatoris eiusdem causae illam alteri magnifico assessori committi. Visa commissione per dictum admodum illustrem dominum baiulum generalem dicta die infrascripto magnifico et dilecto consiliario Iosepho Ferrer, utriusque iuris doctori et de regio consilio dictae Baiuliae Generalis Catholoniae assessori, facta et provisiva. Visa provisione de viso in pede dictarum sedulae et suplicationis per dictum magnificum assessorem et relatores facta. Visa sedula per dictum Estalella, dicto nomine, die duodecima iunii, millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto oblata, qua petit ante processus denuntiationem tractari et provideri de altercatis inter ambas partes suscitatis. Visa provisione de viso eidem facta. Visa provisione interlocutoria ex dictorum altercatorum declaratione per dictum magnificum assessorem et relatores facta et provisiva die secunda iulii, millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto. Visa sedula per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die septima iulii, millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto, qua petit sibi terminum competentem concedi ad monendum /87/ dictum nobilem principalem suum ad fines solvendi parti alteri bistracta per eam soluta et cum preinserta provisione exequi provisiva, et etiam provisione eidem facta cum qua concedit terminum quindecim dierum ad efectum petitum. Visa sedula oblata nona iulii, millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto, per dictum Xiquit, dicto nomine, qua petit terminum parti alteri concessum ad suum princi-

palem monendum a die presenti in antea currere et eo elapso literas exequtoriales pro recuperatione dictorum bistractorum expediri mandari, et etiam provisione eidem facta quod currat et termino elapso expediantur literae exequtoriales petite. Visa sedula alia oblata die undecima ianuarii, millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo, per dictum Xiquit, dicto nomine, qua postulat processum portari et denunciari et provisione eidem sequta. Visa alia sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, die decima octava ianuarii, millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo oblata, qua petit iterum processum portari et denunciari et etiam provisione de viso eidem facta. Visa sedula per dictum Estalella, dicto nomine, die vigesima secunda ianuarii, millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo oblata, qua petit processum communicari et provisione eidem facta. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die vigesima secunda ianuarii, millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo, et provisione inde sequta. Visa presentis processus denuntiatione per dictum magnificum assessorem et relatores facta die quinta februarii, millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo, qua petit ad sententiam diem certam cum sequentium continuatione assignari, et provisione sequta qua assignat ad sententiam diem tertiam iuridicam proxime venture cum sequentium continuatione ad quam proferendam ad uberiorem cauthe lam iterum diem presentem et horam assignat. Visa sedula per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die undecima februarii, millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo, et provisione sequta. Visis instrumentis cum predicta sedula exhibitis. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die decima quarta februarii, millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo, et provisione eidem facta. Visa alia sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die vigesima sexta februarii, millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo, et provisione de viso sequta. Visa sedula per dictum Estalella, dicto nomine, oblata die vigesima sexta februarii, millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo, et provisione eidem facta. Visis instrumentis per dictum Estalella, dicto nomine, cum dicta sedula exhibitis. Visa sedula per dictum Xiquit, dicto nomine, oblata die secunda martii, millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo, et provisione de viso eidem facta. Viso denique toto presenti processu et videndis visis et attendendis attentis Deum optimum maximum praeoculis habens, ut de eius vultu rectum procedat iudicium sacrosanctis Dei Quatuor Evangelii coram se positis et reverenter inspectis de consilio dicti magnifici assessoris et relatoris, insequendo conclusionem in regio consilio Baiuliae Generalis Catholoniae factam pronuntiat, sententiat et declarat in modum sequentem:

Attento ex meritis presentis processus et signanter ex privilegio^a dato in civitate Barcinonae per serenissimum regem Iacobum secundo, idus aprilis, millesimo ducentesimo trigesimo secundo, ex libris seu registris civitatis Gerundae extracto, de quo fidem facit Franciscus Vinyoles, notarius et secretarius dictae civitatis, constat dictum serenissimum regem per suam catholicam magestatem /87v/ et omnes heredes et successores quoscunque absolvisse cives et particulares habitatores dictae civitatis presentes et futuros, cum rebus et mercibus suis inter alia a solutione et prestatione omnis lezdae nove veteris statutae et statuenda, francos, liberos et immunes eos faciendo mandasseque officialibus suis quatenus super exactione dictae lezdae cives predictos nullatenus molestarent prout latius in praelibato privilegio continetur ad quod fit relatio; constat etiam altero regio privilegio^b per dominum regem Iacobum, dato Barcinonae, octavo kalendas iunii, millesimo tercentesimo decimo quinto, et firmato et clauso kalendas desembris eiusdem anni proxime dictum regem Iacobum, per se et suos heredes et successores, quoscunque infranquise liberosque et immunes fecisse in perpetuum civitatem predictam, totamque universitatem eius, et cives habitatoresque in ea, illiusque suburbiis omniaque bona presentium et futurorum inter alia ab omni lezda pariter iniungendo quatenus a cetero pro exactione et solutione dicti iuris lezdae minime molestarentur prout etiam apparet in isto privilegio clauso et abstracto per eundem Vinyoles, notarium, ad quod habetur etiam relatio, constat regia sententia^c lata quarta ianuarii, millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, per serenissimam reginam Mariam fuisse condempnatos tunc possessores partis iuris lezdae qua exigitur nomine lezdae, vulgo dicta *de Mediona*, ad observantiam dictorum privilegiorum exemptionis ut latius in ea continetur, ad quam habetur relatio; et simili modo sententia lata per Franciscum Lloberas, locumtenentem baiuli generalis in statione Gerundae, die vigesima ianuarii, millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, de qua fidem facit notarius et scribe supradictus, constat lezdarius et arrendatores lezdae fuisse condempnatos ad restituendum Ioanni Lliure, quia civis dictae civitatis pignora que ab eo caperant pro pretensa quadam exactione iuris dictae lezdae, et declaratum dictum Lliura, tanquam civem predictum, esse francum, liberum et immunem ex solutione lezdae; constat etiam alia sententia^d lata in regio consilio Baiuliae Generalis Catholoniae, referente magnifico Thoma Arques, tunc assessore et regio consiliario, die decima sexta iunii, millesimo sexcentesimo sexagesimo, que fuit in iudicatum transacta procuratorem fiscalem Baiuliae Generalis Catholoniae condempnatum fuisse in vim supradictorum privilegiorum ad cessandum et se abstinere debendum a molestiis inceptis et forte inferendis civitati Gerundae

civibus et habitatoribus in ea illiusque in suburbiis, circa exactionem et solutionem lezdae, eosque absolvendos fore et esse a pretentione dicti procuratoris fiscalis contrarium pretendenti prout etiam latius in ea continetur, ad quam habetur relatio ex quibus omnibus constat civitatem predictam, cives et habitatores eiusdem, bonaque omnia et merces ipsorum a tempore prelibati privilegii serenissimi regis Iacobi, dati secundo idus aprilis, millesimo ducentesimo trigesimo secundo, remansisse francos et immunes a solutione et prestatione omnis lezdae regiae, maxime que non constant fuisse alienatas, infeudatas seu aliis concessas ante dictam diem secundam idus aprilis, millesimi ducentesimi trigesimi secundi, et licet pro parte nobilis don Iosephi de Biure et Margarit sit pretensum supradicta privilegia executionem civitati Gerundae et eius civibus et habitatoribus concessa ob defectum intentionis et voluntatis dominorum regum concedentium non preiudicare /88/ iuribus alienis nec iuri exigendi istas lezdas quas hodie exigit dictus de Biure et Margarit in dicta civitate Gerundae, quod dicit ante dictum mensem aprilis, millesimi ducentesimi trigesimi secundi, regalibus, concessionibus, infeudationibus seu aliis titulis habuisse quesitum dominos qui dicebantur castrorum de Requesenno et de Girundella sitorum in dicta civitate Gerundae, hoc probare pretendens ex quadam sententia lata per iudicem ordinarium Gerundae, septimo idus septembris, millesimo ducentesimo nonagesimo septimo, in causa tunc in eius curia vertenti inter Beatricem de Requesenno, dominam castri de Requesenno agentem ex una, et Simonem de Girundella, dominum castri de Girundella, reum conventum ex altera, ex depositionibus aliquorum testium in ea causa ministratorum ex quibus ait constare dictum Simonem per se et suos predecessores eo tunc habere possessionem immemoriam exigendi lezdas, de quibus disputabatur et sich eam possessionem iam fuisse suorum predecessorum dicti Simonis ante mensem aprilis, millesimo ducentesimo trigesimo secundo, cum immemoriam tempus citra multo magis retro comprehendat, et ex aliis instrumentis productis cum sedullis oblatis die vigesima prima octobris, millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, et diebus undecima et vigesima sexta februarii proxime elapsi, necnon sit pretensum ex proxime dictis instrumentis constare a tempore immemoriam observantiam dictorum privilegiorum subsequatam fuisse quod predicta iura lezdae dicti de Margarit eodem modo solvantur a civibus civitatis Gerundae quo ea solvuntur et forenses eiusdem civitatis ipsumque don Iosephum de Biure et Margarit, successisse dictis dominis castrorum de Requesenno et Girundella, eoque nomine possidere in feudum domini nostri regis lezdas quas hodie recipit et exigit in civitate Gerundae.

Attento tamen quia quid quid esset an ob regaliam supremi principis exhimendi aliquem vel aliquos a solutione iurium et vectigalium aliis concessorum quam semper reservasse reges in omnibus similibus concessionibus credendum est voluisset serenissimus rex Iacobus dicto privilegio comprehendere lezdas a corona regia iam separatas iure enim suo maxime reservato, utendo nemini praeiudicium fecisse dicendum esset constat ex partium confessionibus et instrumentis per eas ambas respective productis, et alias iura lezdae predictae quam hodie exigit et recipit dictus de Margarit per suos arrendatarios fuisse serenissimorum regum Aragonum, et non constat eo saltem modo quo constare debebat acquisitionem earum factam per dictos dominos qui dicebantur castrorum de Requesenno et de Girundella fuisse priorem privilegio predicto anni millesimi ducentissimi trigesimi secundi, nec iam dictos dominos tunc fuisse possessores dictae lezdae, namque ex dictis sententia et depositionibus testium anni millesimi ducentissimi nonagesimi septimi de dicta pretensa immemoriali possessione minime, constat non solum quia fuit negotium inter alios actum et nullum verbum in eis fiat de civibus et habitatoribus Gerundae nec de omnibus istis lezdis tractabatur verum et quia testes predicti qui magis dicunt, deponunt tantum a triginta quinque annis retro et non ultra, sicque ad plurimum de anno millesimo ducentesimo sexagesimo secundo et alii loquentes de tempore guerrae gallorum nihil faciunt quia ista fuit de tempore regis Petri secundi si que multo proximi² anno millesimo ducentesimo nonagesimo septimo nech alia omnia dicta instrumenta de aliqua acquisitione seu possessione /88v/ dictae lezdae respectu civium et habitatorum in dicta civitate Gerundae et illius suburbiis tractant, nec etiam constat eo saltem modo quo constare debet, ex dictis instrumentis de pretensa observantia interpretativa ratione proxime dicta maxime cum omni in casu facta singularium sine licentia et patientia universitatis civitatis predictae minime potuissent aficere iure quesito civitati Gerundae civibus et habitatoribus eiusdem, presentibus et futuris, ex quibus omnibus liquet de intentione sindici civitatis Gerundae, pretendentes dictam civitatem cives et habitantes in ea et eius suburbiis cum bonis et mercibus ipsorum declarari liberos, francos et immunes a solutione lezdae quam recipit dictus de Margarit in civitate predicta, eundemque don Iosephum Biure et de Margarit condemnari ad cessandum seque abstinendum, cessareque et se abstinere, debere a molestiis illatis et ferte inferendis civitati, civibus et habitatoribus predictis circa exactionem dicti iuris vel iurium lezdae in dictaque pretentione exactionis proxime dictae, silentium perpetuum dicto de Margarit imponi quae minime est elisa ex deductis pro parte dicti nobilis Iosephi de Biure et Margarit. His igitur et aliis processus me-

ritis, attentis et aliis sua admodum illustris dominatio conclusionem in regio consilio Baiuliae Generalis Catholoniae factam, insequendo sententiat, pronuntiat et declarat civitatem Gerundae, civesque et habitatores in ea et illius suburbiis, cum eorum bonis et mercibus, declarando fore et esse prout cum presenti eos declarat, francos, liberos et immunes a solutione et prestatione omnis lezdae regiae, absolvendosque fore et esse prout cum presenti absolvit dictam civitatem Gerundae, cives et habitatores eiusdem et eius suburbii, cum bonis et mercibus ipsorum, a petitis pro parte dicti nobilis Iosephi Biure et de Margarit circa exactionem et petitionem iurium dictae lezdae, et silentium perpetuum imponendum fore et esse prout cum presenti imponit dicto Margarit, in et per eum ratione dictae lezdae contra illos pretensis neutram tamen partem in expensis condempnat sed pro bistractis solitam executionem fieri mandat.

Vidit Iosephus Ferrer.

Lata et publicata fuit huiusmodi sententia, pronuntiatio et declaratio per dictum admodum illustrem dominum don Iosephum de Rocaberti, militem ordinis et militiae de Alcantara, Barcinonae populatum, sacrae, catholicae et regiae magestatis domini nostri regis consiliarium, baiulum generalem et procuratorem regionum feudorum Catholoniae et Ceritaniae, sedentem more iudicis iudicantis in quadam catreda consistorii Baiuliae Generalis Catholoniae et de eius mandato lecta et publicata per me, Antonium Pejoan, notarium publicum, civem Barcinonae, alterum ex scribis maioribus dictae Baiuliae Generalis Catholoniae pro excelentissimo domino marchione de los Veles, domino utili scribaniarum dictae Baiuliae Generalis, instante et requirente, et dictam sententiam ferri et promulgari petente dicto Francisco Xiquit, dicto nomine, parte vero altera absente.

Que fuerunt acta Barcinonae, die quarta mensis martii, anno a nativitate Domini millesimo sexentesimo sexagesimo septimo, presentibus ibidem pro testibus Ioanne Baptista Garreta, virgario Baiuliae Generalis Catholoniae, et Ioanne Cabanas, notario regio, cive Barcinonae.

Que quidem sententia fuit dicta die de dictis mandato et instantia intimata et notificata dicto Iosepho Estalella, dicto nomine, cartello intimae sibi directo et propter eius absentiam, inter tertiam et quartam horas post meridiem, tradito et dimisso eius /89/ filio per Ioannem Baptistam Garreta, virgarium Baiuliae Generalis Catholoniae, sich referentem.

Post modum autem die et anno infrascriptis, instante Iosepho Colom, notario causidico, cive Barcinonae, sindico, actore et procuratore dictae civitatis Gerundae, per dictum magnificentum Iacobum de

Potau fuit factum decretum exequutionis dictae sententiae in hunc qui sequitur modum:

Die decima tertia iunii, millesimo sexcentesimo septuagesimo secundo. Visa regia sententia in presenti causa lata quarta martii, millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo, cuius instatur exequutio in favorem syndici civitatis Gerundae et in odium nobilis Iosephi de Margarit et Biure. Visa supplicatione oblata quarta iunii, millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo, per syndicum dictae civitatis qua petit pro bistractis literas exequutoriales expendiri mandari. Visa et sedula oblata per Iosephum Estalella, procuratorem dicti de Margarit, oblata septima predictorum, et alia oblata per eundem syndicum dictis die et anno; visa et oblata per dictum Estalella quinta iulii eiusdem anni; visa et oblata per dictum syndicum sexta predictorum et per dictum Estalella nona eiusdem mensis et anni. Visa supplicatione oblata per dictum syndicum secunda desembris eiusdem anni, qua petit eo quia bona dicti de Margarit erant per regiam curiam sequestrata ad presentem causam citari procuratorem fiscalem patrimoniale domini nostri regis. Visis citatoriis literis, una cum illarum debita atque legitima presentatione. Visa et alia sedula per eundem syndicum oblata prima februarii, millesimo sexcentesimo sexagesimo octavo, et oblata undecima predictorum, quibus petit dictam sententiam exequi mandari illiusque decretum exequutionis provideri. Visa regia pragmatica per dictum syndicum exhibita qua disponitur omnes sententias latas et publicatas in regio consilio Baiuliae Generalis, non solum in fisci favorem verum etiam in habentium ius et causam ab eo non obstante apellatione ab eis interposita ad Regiam Audientiam fore et esse exequutioni demandandas prestita per dictum fiscum seu ius et causam ab eo habentes cautione. Visa cautione per dictum syndicum prestita. Tandem videndis, visis, attendendis, attentis providet quod dicta regia sententia exequatur iuxta eius seriem et thenorem non obstantibus in contrarium deductis et allegatis iuris tamen ordine in exequendo servato neutram tamen in expensis condempnat et ad id expeditur litere et provisiones oportune iuxta stilum et intimetur.

De Potau.

Que quidem provisio et omnia et singula in ea contenta fuerunt dicta et eademmet die de dictis mandato et instantia intimata et notificata Matheo Sentis, procuratori dicti don Iosephi de Biure et Margarit, cartello intimae sibi personaliter, inter nonam et decimam horas ante meridiem, tradito et dimisso per Ioannem Garreta, virgarium Baiuliae Generalis Catholoniae, sich referentem.

Sig+num meum Ioannis Cabanas, auctoritate regia notarii publici, civis Barcinonae, regentis ofitium scribae maioris Baiuliae Generalis Catholoniae, pro Antonio Pejoan, auctoritatibus apostolica et

regia notario publico, cive Barcinonae, impedito scriba maiore dictae Baiuliae Generalis Catholoniae pro excelentissimo domino marchione de los Veles, domino utili scribaniarum predictae Baiuliae Generalis Catholoniae, qui preinsertam sententiam et decretum exequutionis eiusdem ab originali processu causae supradictae vertentis in dicto regio consilio dictae Baiuliae Generalis inter partes supradictas /89v/ extraxi fideliterque comprobavi et mea propria manu scripsi et in fidem clausi cum impressione sigilli regis dictae Baiuliae Generalis in pede presentis.

In sententiarum Baiuliae Generalis Catholoniae IIII, folio C XXX.

1. no omès. 2. m omesa.

a. [A]. Original perdut. B. AHCG, *Llibre Verd*, f. 6v. a. CH. GUILLERÉ, *Llibre Verd*, doc. núm. 5, ex. B. b. [A]. Original perdut. c. [A]. Original perdut. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 130-131. a. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre Vermell...*, doc. núm. 123, ex. B. d. Vegeu document núm. 28.

35

1667 desembre 1. Barcelona

Amortització concedida per Pere Rubí i Sabater, lloctinent del batlle general de Catalunya, a favor de la ciutat de Girona de vuit carnisseries i del pes de la carn. Per aquesta amortització la ciutat haurà de pagar un cens anual a la Batllia General de Catalunya en compensació dels seus drets. Segueix una àpoca signada per Gaspar Garcia, receptor dels drets de la Batllia General de Catalunya, en què reconeix haver rebut part dels diners d'aquest cens.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 63v-66v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 31, ex B.

+

Smortitzatió de vuit taulas de carnisseries y pes de les carns feta al primer desembra M DC LX VII ab cens de una lliura, tretse sous, nou diners, malla y la desena part de un diner. Ítem apocha de LX VII lliures XII sous.

In Dei nomine. Noverint universi quod nos, don Petrus Rubi et Sabater, Barcinonae populatus, sacrae, chatolicae et regiae magestatis conciliarius et pro eadem locumtenens generalis in ofitio baiuli generalis et procuratoris regionum feudorum Principatus Cathaloniae et comitatus Ceritaniae, scientes et animadvertentes quod vos, infrascripti iurati et universitas civitatis Gerundae, sicut accepimus adqui-

sivistis octo tabulas carnisseriae sive macella sitas in dicta civitate Gerundae et pensum regium carniū dictarum octo et aliarum carnisseriarum quae sicut in dicta civitate Gerundae, videliset sex tabulas carnisseria sive macella titulo vendicionis factae et firmatae per Elizabetem, uxorem relictam Michaelis Marci Abrich, quondam civitatis Gerundae civis, et Michaellem Abrich, eius filium, in favorem iuratorum et Concilii dictae civitatis Gerundae, praetio septingentarum et viginti sex librarum Barcinonae, instrumento recepto penes Michaellem Garbi, quondam nottarium publicum Gerundae scribamque et secretarium dictorum iuratorum /64/ et Concilii dictae civitatis, die vigesima tertia desembris, anno a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo primo; et duas alias tabulas carnisseriae sive macella ex carnisseriis sive macellis sitis intus dictam civitatem Gerundae et pensum regium carniū quae venduntur in dictis et aliis tabulis sive macellis dictae civitatis Gerundae, titulo venditionis factae et firmatae per Ioannam de Riba Marcona et de Llobregat, uxorem relictam magnifici Ioannis Marco et de Llobregat, quondam domicelli in plano Gerundae domiciliati, et magnificum Philippum de Riba et de Torrades, domicellum in parrochia de Madremanya domiciliatum, praetio ducentum et octuaginta octo librarum, dictis iuratis et Concilio dictae civitatis Gerundae alio instrumento recepto penes dictum Michaellem Garbi, nottarium, scribam et secretarium memoratum, dicta die vigesima tertia desembris, anni millesimi quingentesimi octuagesimi quinti, quae quidem octo tabulae carnisseriae sive macella et pensum regium carniū dictarum et aliarum tabularum, carnisseriae sive macellorum tenentur per dictum nostrum regem et sub dominio et alodio eiusdem ad prestationem annui census ut in instrumentis stabilimentorum dictarum tabularum et pensi regii carniū continentur. Et attendentes etiam quod pro parte dictorum iuratorum et Concilii dictae civitatis Gerundae fuit nobis humiliter supplicatum quatenus dignaremur vobisque seu dictae civitati Gerundae concederemus nostrumque assensum pariter et concensum praerberemus ut dictae civitatis Gerundae seu dicti iurati et Concilium dictae civitatis nemine eiusdem possit et possint dictas octo tabulas carnisseriae sive macella, una cum facultate scindendi et vendendi in eis et eorum quolibet carnes vendi solitas et assuetas et dictum pensum regium carniū dictarum et aliarum carnisseriarum eiusdem civitatis perpetuo tenere et possidere quamvis dicta civitas Gerundae pro manu mortua et sich in ea pace ad eas possidendum reputetur et quod debite provideretur, ne iura regia in aliquo lederentur imo indempnitati regii patrimonii de cetero prout decet procuraretur. Nos vero volentes supplicationibus pro parte vestra humiliter porrectis benigne annuere hadito super his tractatu colloquio et assensu, nedum

semel et bis, sed etiam pluries cum magnifico et nobili regis conciliariis Antonio Pastor de Costa et don Hieronimo de Magarola, iuris utriusque doctoribus et regii concilii Baiuliae Generalis Cathaloniae assessoribus, ut decernerent qualis et quanta satisfactio fieri haberet regiae curiae et patrimonio dicti domini regis, qui habito etiam concilio cum aliis in his et similibus nullum expertis concordans nobis consulerunt fore et esse utilius dicto regio patrimonio quod dita civitas Gerundae et eius iurati et Concilium nomine ipsius in emendam et compensationem omnium laudimiorum, tertiorum /64v/ et foriscapiorum, faticarum et aliorum iurium quae dicto regio patrimonio prevenire possent in futurum si dictae octo tabulae, carnisseriae et facultates scindendi et vendendi in eis carnes et dictum regium pensum in manum vivam, capacem et non mortuam alienarentur et transferrentur quibus quidem laudimiis et foriscapiis, tertiis, faticis et aliis iuribus praedictis cessante alienatione in manum vivam que a modo non fiet de predictis carnisseriis et penso, dictus dominus rex et nos, eius nomine, essemus carituri dent, dareque et solvere teneantur dicti iurati et Concilium dictae civitatis Gerundae magnifico receptori dictae Baiuliae Generalis Cathaloniae dicti domini regis nomine et successoribus in eodem officio a die presenti et infrascripta qua hoc presens conficitur instrumentum ad unum annum primo et continuo venturum et sich deinde annis singulis in dicto vel consimili termino sive die unam libram, terdecim solidos et novem denarios et medium et decimam partem unius denarii monetae Barcinonae aportandos intus domos dicti officii Baiuliae Generalis Cathaloniae franchos et quitios ultra censum iam alias praestari solitum. Et sich confitentes et recognoscentes vobis quod in his est satis provisum indemnitati dicti regii patrimonii habito respectu ad laudimium per vos solutum tempore acquisitionis dictarum carnisseriarum et pensi regii carniis quam de eisdem fecistis et ad laudemium praetextu praemii dictae amortizationis huiusmodi solvendum et ad impositionem dicti annui census noviter factam. Gratis igitur et ex nostra certa scientia agentes tamen haec in vim regionem privilegiorum nobis et nostro officio concessorum per serenissimos dominos reges et signanter vigore privilegii concessi per sacram, catholicam et regiam magestatem domini regis Philippi tertii, memoriae celebris, datti Barcinonae, die decima tertia iulii, anni millesimi quingentesimi nonagesimi noni, in suis curiis celebratis in dicta civitate Barcinonae et in monasterio Divi Francisci, ordinis fratrum minorum, et etiam de concilio, assensu et voluntate dictorum magnifici et nobilis assessorum dicti regii concilii Baiuliae Generalis Cathaloniae inferius contentientium, volumus dicti domini regis nomine et consentimus ac etiam concedimus vobis dictis iuratis et Concilio dictae civitatis

Gerundae, licet absentibus, et pro vobis magnifico Sebastiano de Portules et Bresco, domicello Barcinonae domiciliato, sindico et procuratori dictorum iuratorum et totius universitatis dictae civitatis Gerundae, inferius acceptanti quod vos dicti iurati et Concilium dictae civitatis Gerundae, nomine civitatis eiusdem, licet ipsa et eadem civitas sit manus mortua et incapax iuxta iuris municipalis dispositionem ad possidendum res emphiteoticas et feudales habeatis, teneatis et possideatis a cetero et perpetuo dictas octo tabulas carnisseriae sive macella, una cum facultate et potestate scindendi et vendendi carnes in eis et earum qualibet vendi /65/ solitas et consuetas scindi et pensum regium carniarum dictarum et aliarum carnisseriarum dictae civitatis Gerundae. Nos enim dicti domini nostri regis nomine laudamus, aprobamus, ratificamus et confirmamus praedictas octo tabulas, carnisseriae sive macella et facultatem scindendi et vendendi carnes in eisdem et dictum pensum regium carniarum, nec non venditionem in favorem iuratorum dictae civitatis supra chaldatam et possessionem per vos seu praedecessores vestros de ipsis adeptam declarantes et decernentes serie cum praesenti vos et dictam civitatem et universitatem eiusdem capaces, habiles et idoneos ad praedicta omnia et singula possidendum per secula cuncta. Hanc itaque laudationem, approbationem, rattificationem et confirmationem sive de novo concessionem et habilitationem facimus, nomine et auctoritate praedictis vobis dictis iuratis et Concilio eiusdem civitatis Gerundae, sicut melius dici potest et intelligi ad vestrum vestrorumque salvamentum, sanum et bonum etiam intellectum sub tali tamen pacto et conditione quod vos, dicti iurati et Concilium, ac dicta civitas Gerundae in emendam et compensationem omnium laudemiorum, tertiorum seu foriscapiorum, faticarum et aliorum iurium dominicalium quibus dictus dominus rex est cariturus dum praedicta, penes praedictam civitatem Gerundae et vos illius nomine permanebunt et existent detis, solvatis, faciatis et praestetis ac dare, facere, solvere et praestare habeatis et teneamini dicto domino regi et nobis illius nomine et seu magnifico receptori dictae Baiuliae Generalis Cathaloniae a die praesenti et infrascripta qua hoc presens conficitur instrumentum ad unum annum primo et continuo venturum et sich deinde annis singulis in dicto vel consimili termino sive die ultra census huc usque solvi solitos et consuetos et alia etiam servitia si forsan solvi debeantur, unam libram, terdecim solidos et novem denarios et medium et decimam¹ partem unius denarii monetae Barcinonae, dando et apportando illos intus domos offitii Baiuliae Generalis Chataloniae franchos et quitios ab omnibus missionibus et expensis intellecto tamen et declarato quod si in futurum vos dicti iurati et universitas ac Concilium dictae civitatis Gerundae alienave-

ritis praedicta amortitzata in manum vivam habilem et capaceam et non mortuam ad ea possidenda eo tunch et incontinenti cesset et cessari habeat annua praestatio dictae pensionis noviter impositae, et dictus dominus rex percipiat et percipere habeat laudimia, tertia et foriscapia, faticas et alia iura dominicalia sibi ratione domini directi competentia ex alienationibus fiendis provenientia et provenientes. Pro huiusmodi vero amortitzationis praemio dedistis et solvistis nobis et seu de voluntate nostra dicto magnifico receptori Baiuliae Generalis Cathaloniae ad utilitatem regii patrimonii sexaginta septem libras et duodecim solidos monetae Barcinonae que sunt unum laudimium ratione dictae amortitzationis debitum iuxta antiquam et inconcusse actenusque observatam consuetudinem dictae Baiuliae Generalis Cathaloniae. Et ideo renuntiando exceptioni dictae pecuniae sich ut /65v/ premittitur non habita et non recepta, non numeratae et non solutae reique; ita non esse et sich in veritate non consistere doloque malo et in factum actioni et omni alii iuri, rationi et consuetudini his obviantibus quovis modo convenimus et promittimus vobis huiusmodi amortitzationem, laudationem, approbationem, rattificationem et confirmationem et omnia et singula supradicta semper habere ratta, grata, valida atque firma tenereque et observare et in aliquo non contrafacere vel venire aliquo iure, causa vel etiam ratione. Et nos dicti Antonius Pastor de Costa et don Hieronimus de Magarola, iuris utriusque doctores, assessores dicti regii concilii Baiuliae Generalis Cathaloniae, consulentes et consiliarii praedicti supradictis omnibus et singulis tanquam de nostris consilio, assensu, consensu et voluntate factis, consentimus et ea laudamus, consulimus et approbamus nostrumque assensum pariter et consensum praebemus. Ad hec ego dictus Sebastianus de Portules et Bresco, domicellus Barcinonae domiciliatus, tanquam syndicus, procurator et actor, ad infrascripta spetialiter et expresse constitutus et ordinatus a iuratis et Concilio universitatis dictae civitatis Gerundae, ut de meo sindicatu, procuratione et actoria constat instrumento recepto penes Franciscum Vinyoles, nottarium publicum scribamque et secretarium iuratorum et Concilii dictae civitatis Gerundae, die XX IIII mensis novembris proxime praeteriti, ut dictus Vinyoles suis cum certicecatorii litteris manu et signo suis subscriptis fidem facit, dicto nomine, laudans, approbans, rattificans et confirmans omnia et singula supradicta acceptansque a vobis dictam amortizationem, laudationem et concessionem, gratis et ex mea certa scientia convenio et bona fide promitto vobis quod dicti iurati, Concilium et universitas dictae civitatis Gerundae, principales mei, et sui successores, dabunt, solvent, tradent et apportabunt vobis et successoribus vestris in offitio memorato dicti domini regis nomine et seu magnifico receptori dictae

Baiuliae Generalis Chataloniae a die presenti ad unum annum et sich deinde annis singulis in dicto vel consimili termino sive die intus praesentem civitatem Barcinonae et intus domos offitii dictae Baiuliae Generalis Cathaloniae dictam unam libram, terdecim solidos, novem denarios et dimidium et decimam partem unius denarii monetae Barcinonae, ut est dictum, in emendam et compensationem omnium et quorumcumque laudimiorum, tertiorum et forscapiorum, faticharum et aliorum iurium dominicalium quae dicto domino nostro regi provenire seu provenire possent in futurum dum praedictae octo tabulas carnisseriae sive macella et facultates scindendi et vendendi carnes in eisdem et dictum pensum regium carniarum dictarum et aliarum carnisseriarum dictae civitatis Gerundae, dicti principales mei possidebunt quibus iuribus dictus dominus rex est cariturus sine dilatione et exceptione aliqua cum restitutione omniam et singularum /66/ missionum, sumptuum, expensarum, damnorum et interesse litis et extra omni exceptione remota et pro praedictis omnibus et singulis complendis et firmiter attendendis, tenendis et inviolabiliter observandis obligo, dicto nomine, spetialiter et expresse praedicta per vos dictis principalibus meis amortitzata et seu totum ius emphiteoticum aut utile dominium eis competens et adquisitum et generaliter sine praeiudicio dictae spetialis obligationis obligo vobis omnes et singulos redditus, emolumenta, bona et iura dictae civitatis Gerundae mobilia et immobilia habita ubique et habenda, renuntians legi sive iuri dicenti quod prius transeundam sit [tam]² per spetialiter quam generaliter obligata et alii dicenti quod quamdiu potest creditor de spetiali hipoteca sibi satisfacere manus ad alia non extendat et omni alii iuri, legi, usui, rationi et consuetudini his obviantibus quovis modo et legi prohibenti generalem renuntiationem et ut praedicta omnia et singula maiori gaudeant firmitate non vi nec dolo sed sponte iuramus nos dicti locumtenens baiuli generalis in animam nostram et ego dictus Sebastianus de Portules et Bresco in animas dictorum principalium meorum ad Dominum Deum et eius Sancta Quatuor Evangelia manibus nostris corporaliter tacta, praedicta omnia et singula attendere et complere, tenere et observare, et in nullo contrafacere vel venire aliquo iure, causa vel etiam ratione. Haec igitur omnia et singula facimus, paciscimus, convenimus et promittimus nobis adinvicem et vicissim et omnes notario infrascripto ut publicae et authenticae personae pro nobis et omnibus quibus intersit recipienti, paciscenti ac etiam legitime stipulanti.

Actum est hoc Barcinonae, die prima mensis decembris, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo.

Sig+++na nostrum don Petri Rubi et Sabater, locumtenentis baiuli generalis, amortitzantis, Antonii Pastor et don Hieronimi Magarola,

assessorum consulentium et concentientium praedictorum, qui haec laudamus, concedimus, firmamus et respective iuramus, presentibus pro testibus Ioanne Cabanas, notario, Petro Ioanne Rams, fisci procurator, et Ioanne Baptiste Garreta, virgario Baiuliae Generalis Cathaloniae, civibus Barcinonae.

Sig+num meum Sebastiani de Portules et Bresco, dicto nomine, acceptantis praedicti, qui haec laudo, concedo, firmo et iuro Barcinonae dicto die, presentibus testibus praedictis.

Sig+num Francisci Dagui, notarii publici³ Barcinonae, alterius ex scribis ofitii Baiuliae Generalis Cathaloniae pro excelentissimo domino marchione de los Velez, domino utili scribaniae ipsius ofitii qui haec scripsi et clausi.

Sit omnibus notum quod ego, Gaspar Garcia, mercator civis Barcinonae, receptorque iurium, red- /66v/ dituum et emolumentorum Baiuliae Generalis Cathaloniae, gratis et ex mea certa scientia confiteor et in veritate recognosco vobis, iuratis et Concilio universitatis civitatis Gerundae, licet absentibus, et magnifico Sebastiano de Portules et Bresco, domicello Barcinonae domiciliato, sindico, procuratori et actori vestro, pro vobis presenti et acceptanti quod modo infrascripto dedistis et solvistis mihi et offitiales regiae capibreviationis dictae Baiuliae Generalis Cathaloniae sexaginta septem libras et duodecim solidos monetae Barcinonae et sunt pro consimilibus domino regis et sic dictae Baiuliae Generali Cathaloniae debitis pro uno laudemio de presenti solvi debito pro praemio amortizationis vobis et universitati dictae civitatis Gerundae factae per admodum illustrem dominum don Petrum Rubi et Sabater, sacrae, catholicae et regiae magestatis conciliarium, locumtenentem generalem in offitio baiuli generalis et procuratoris regionum feudorum Cathaloniae et Ceritaniae, instrumento recepto penes notarium infrascriptum die presenti de octo tabulis carnisseriae sive macellis, una cum facultate scindendi et vendendi carnes in eisdem, sitis in dicta civitate Gerundae et etiam de penso regio⁴ carniarum dictarum et aliarum carnisseriarum dictae civitatis, modus vero solutionis dictarum sexaginta septem librarum et duodecim solidorum talis fuit et est nam illas dedistis et solvistis, videlicet mihi viginti duas libras, decem solidos et octo denarios, Petro Ioanni Rams, fisci procuratori dictae Baiuliae Generalis Cathaloniae, et Francisco Dagui, notario Barcinonae infrascripto scribae capibreviationis dictae Baiuliae Generalis Cathaloniae, unicuique scilicet eorum alias viginti duas libras, decem solidos et octo denarios per manus dicti Portules iuxta repartitionem factam et scriptam in libro feudorum et rerum emphiteoticalium currenti dictae Baiuliae Generalis Cathaloniae, et ideo renuntiando exceptioni dicta pecuniae sicut praemititur non habitae et non receptae, non numeratae et non solutae rei que ita non esse

et sic in veritate non concistere doloque malo et in factum actioni et omni alii iuri, rationi et consuetudini his obviantibus quovis modo in fidem et testimonium praedictorum praesentem vobis facio apocham de soluto et de recepto.

Actum est hoc Barcinonae, die prima mensis decembris, anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo.

Sig+num Gasparis Garcia, confitentis praedicti, qui haec laudo, concedo et firmo. Testes huius rei sunt Ioannes Cabanas, notarius, et Ioannes Baptista Garreta, virgarius Baiuliae Generalis Cathaloniae.

Sig+num Francisci Dagui, notarii publici Barcinonae, alterius ex scribis offitii Baiuliae Generalis Cathaloniae pro excelentissimo domino marchione de los Velez, domino utili scribaniae ipsius offitii, qui haec scripsi et clausi.

1. unam libram ... decimam *subratllat*. 2. tam *omès*. 3. *Forat petit entre la p i la u*. 4. *Forat petit entre la r i la e*.

36

1668 maig 11. Girona

Concòrdia firmada entre la ciutat i el Capítol de la Seu de Girona sobre la compra dels molins de Santa Eugènia, propietat dels aniversaris presbiterals de la Seu. Segueix la confirmació de la dita concòrdia atorgada per Gaspar Téllez-Girón, duc d'Osuna i Uzeda, lloctinent reial de Catalunya, de 2 de juliol de 1668.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 67-72v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 32, ex B.

Concòrdia feta entre la ciutat y lo molt il·lustre Capítol de la isglésia Cathedral, ab la qual, entre altres, foren venuts a la ciutat los molins pocehían los aniversaris prasbiterals de aquella isglésia en lo lloch de Santa Eugènia.

Als¹ maig 1701 és altre concòrdia feta entre los dos comuns continuada en lo manual de la ciutat.

En nom de la Santíssima y indivídua Trinitat, Pare, Fill y Sant Sperit, tres personas y un sol Déu, de la gloriosa y humil Verge Maria, senyora nostra, en lo primer instant de son sagrat ser sens² màcula de pecat original concebuda, y del gloriós màrtir sant Narcís, bisbe y patró d'esta ciutat, sie, Amen.

De y sobre las cosas devall escritas per y entre los molt il·lustres senyors jurats y Concell General de la present ciutat de Gerona de una part, y lo molt il·lustre Capítol y canonges de la santa isglésia

Chatredral de la dita ciutat de part altre, se ha feta, firmada, pactada y jurada la capitulació y concòrdia devall escrita y següent:

E primerament, sabent y attenant que en lo any mil sis-cents sinquanta-set, entre dit molt il·lustre Capítol y dita molt il·lustre ciutat se sucitaren algunas difarèncias, las quals posaren als dos comuns en molts empenyos que obligaren a quiscuna de las parts deduhir de sa justícia ab continuats memorials se donaren a sa magestat (que santa glòria gose), qui fonch servit després de alguns anys manar enviassen quiscú de dits comuns personas en Barcelona per conferir las matèrias devant lo excel·lentíssim senyor marquès de Olías y Mortara, aleshores virrey y capità general, y a bé que las personas acudiren obeint la real ordre en dita ciutat de Barcelona no-s pogué en aquella ocasió alcansar lo fi de aiustar-se, finalment sa magestat, ab son real decret^a de trenta de setembra mil sis-cents sexanta-dos, disposà cerca ditas diferèncias y manà als dos comuns servassen lo que està contengut en dit real decret, al qual se ha relació, y com en alguns caps fos servit sa magestat declarar que las parts prosseguissen la justícia, ço és en lo dels molins que-s prosseguís, suposat pendia plet en la Batllia General, serca los indivisibles que-s continuassen los plets devant los jutges a qui toque en rahó dels censals que la ciutat fasse ab lo Capítol com ab los demés, y respecte de poder vèndrer los fruits també se continuen los plets devant lo jutge a qui toque, desijant los dos comuns donar remate a dits plets y diferèncias y conservar la pau y unió és bé tingan uns comuns que tant supósan han sollicitat venir a la present concòrdia, y si bé lo any passat mil sis-cents sexanta-y-set no pogué efectuar-se devant lo excel·lentíssim senyor don Vicente de Gonzaga, també virrey y capità general, devant de qui enviaren los dits comuns també personas, finalment als sinch del mes de mars pròxim passat, trobant-se en esta ciutat lo excel·lentíssim senyor duch de Ossuna y Uzeda, vuy virrey y capità general, fou servit fer entèndrer als dos comuns tindrie gust se aiustassen ditas differèncias y se nomenassen dos personas per quiscuna part per dit efecte, lo que-s féu ab tota conformitat y se bateren las matèrias. Y últimament ab lo medi de sa excel·lència se ha pactat lo seguënt:

Ço és que, attenant la administració dels aniversaris presbiterals de la dita isglésia té y posseheix en la parròquia de Santa Eugènia, sobre la horta de Gerona /67v/ uns molins de farina, paper, draps y tornay, los quals per causa de las guerras estan assolats y perduts que sols y són las parets foranas y poca cosa dins allí ahont éran los casals, dels quals molins no reb utilitat alguna ni la ha rebuda des de l'any mil sis-cents sinquanta-tres, en lo qual any per ocasió

del siti posaren los francesos en esta ciutat foren dirruhits y la res-closa real perduda, y que no espera haver-ne de molt temps profit algú ja per estar tots dits molins dirruhits y per no haver-hi rastre de resclosa en lo puesto acostumave de ésser; y en cas se tornàs la assèquia havia de costar a la administració de dits aniversaris grans quantitats que hagut rahó del que se n'havie de arrendament, com baix se dirà, y dels gastos ab si apòrtan, dits molins no li són de utilitat alguna sinó molt danyosos, maiorment donant-ne la ciutat lo que baix se dirà a la administració de dits aniversaris, y havent demanat los il·lustres y molt reverents protectors de dits aniversaris a dit molt il·lustre Capítol, attesas ditas y altres rahons tingués a bé se fes la venda de dits molins a dits molt il·lustres senyors jurats y Consell com apar ab la suplicació per dits protectors presentada a dit molt il·lustre Capítol, de la qual se ha llevat acte lo die present y baix escrit per los notaris stipulants, per ço, dit molt il·lustre Capítol, en nom de dita administració de dits aniversaris, conciderant que tots los dits molins en temps que estàvan en peus se arrendaven a tres-centas lliuras moneda barcelonesa uns anys ab altres, y que aportaven de gasto quiscun any cent sinquanta lliures poch més o manco, y los salts y censos més de sinquanta lliures, y que estan dirruhits y espatllats que per a tornar-se en lo primer estat havien de costar grans quantitats, attesas dites y altres concideracions de grat y certa sciència sua, per ell y per los successors en dits aniversaris, la utilitat de dits aniversaris attesa y conciderada, ven a dits molt il·lustres jurats y Concell de la dita ciutat de Gerona y als llurs successors perpètuament los dits molins que los dits aniversaris de dita isglésia tenen y possehexen en dita parròquia de Santa Eugènia sobre la horta de Gerona tant de farina, paper, draps, tornay y altres, ab tots los drets y pertinèncias de dits molins, los quals comprà dita administració de dits aniversaris ab acte rebut en poder de Joan Miquel Savarrés, quondam notari públich de Gerona, a trenta maig mil sis-cents catorse, de Gerònim Ferrer y Moragas, pagès natural de la parròquia de Sant Pere de Vilamajor, bisbat de Barcelona, axí y de tal manera que los dits molt il·lustres jurats y Consell, eo bé la universitat de la dita ciutat, t́ngan y possehèscan de assí al devant y perpètuament dits molins ab tots los drets, pertinèncias y terras de aquells perquè dit molt il·lustre Capítol, en virtut de la present venda los cedex tots los drets, actions y pertinèncias de dits aniversaris presbiterals ab totas aquellas clàusulas de constitut, promesa de lliurar pcessió y altres necessàrias y stilladas segons lo stil dels notaris stipulants, y promesa de estar de evicció *etiam* pactada, y ab obligació dels béns, rendas y drets de dits aniversaris y ab jurament.

Ítem, attenent y conciderant que en lo dit ajust se féu per medi de dit excel·lentíssim senyor duch de Ossuna se havia pactat que la molt il·lustre ciutat fos obligada en fer mòlrer los blats de dit molt il·lustre Capítol, pastim de la Canonge, dignitats, canonges, beneficiats y demás residents en dita isglésia quant fos tornada la aigua en la assèquia Monar en los molins té en lo Mercadal a la vint-y-quatrena, ço és /68/ que de vint-y-quatre parts o mesuras de la quartera se pogués pèndrer per lo treball de fer mòlrer una part o mesura, y que esta forma no-s pogués augmentar en ningun temps per dita ciutat, y tot lo temps que dexaria de tornar-se la aigua en la assèquia que se anàs a mòlrer; com si va vuy, en lo molí de la Manola que dita ciutat té y possehex, degués la ciutat fer mòlrer y no haguessen de pagar sinó a la trentena-sisena; conciderant que esta forma de mòlrer en dits molins de la Manola a la trenta-sisena podia causar entre dit dos comuns algunas diferèncias, se ha pactat y concordat que la molt il·lustre ciutat sie obligada de aquí al devant per dit molt il·lustre Capítol, dignitats, canonges, beneficiats y demás residents en dita isglésia y pastim de la Canonja mòlrer eo fer mòlrer dits blats a la vint-y-quatrena mesura, ço és retenint-se per lo treball de mòlrer de las vint-y-quatre parts de la quartera una part o mesura, y esta forma de mòlrer no-s puga augmentar en ningun temps per dita molt il·lustre ciutat per los blats de dit molt il·lustre Capítol, pastim de la Canonja, dignitats, canonjes, beneficiats y demás residents en dita isglésia ab esta atenció: que lo primer dia de la setmana que no sia festa púgan anar fer mòlrer los dits blats de dit molt il·lustre Capítol, pastim de la Canonja, canonjes y beneficiats, tenint en lo dit molí de la Manola una mola bona, y no podent acabar de mòlrer lo primer dia t́ngan la mateixa facultat lo segon dia en lo mateix molí, y tornant-se los molins del Mercadal t́ngan dits molt il·lustre Capítol, dignitats, canonges, beneficiats y demás residents y pastim la mateixa facultat en hu de dits molins del Mercadal, y axí en los demás dias puguen mòlrer per sa tanda com fan vuy, ab què si la dita moltura se acomoda y disminuex en ningun temps per las demás personas no sien obligats dits molt il·lustre Capítol, dignitats, canonges, beneficiats y demás residents en dita isglésia y ni qui tindrà la provisió de dit pastim de dit molt il·lustre Capítol en donar per los treballs de mòlrer sos blats sinó lo que pagaran los demás. Emperò si a la ciutat aparexerà en ningun temps créxer la moltura, ço és posar-la a menos de las vint-y-quatre parts, en tal cas no dega pagar dit molt il·lustre Capítol, dignitats, canonges, beneficiats, ni demás residents en dita isglésia ni lo pastim sinó a la vint-y-quatrena, com és dit ab esta atenció que si a dit molt il·lustre Capítol, dignitats, canonges, beneficiats y demás residents de dita Seu y pastim de la Canonge

apareixerà anar a fer mòlrer sos blats en altres molins, púgan lliberament fer-ho sens contradicció de la dita molt il·lustre ciutat.

Ítem, conciderant que en lo rech Monar·y ha dos molins, lo hu dels quals posseheix Maria, muller de Balthesar Bassa, mercader, y lo altre Joseph Viader Batlla y Strader, pagès de Bescanó, és pactat y concordat que dit molt il·lustre Capítol, tant per la administració de dits aniversaris com per altra qualsevol de la isglésia no puga comprar dits molins, y en cas los adquirís, tant per títol honorós, lucratiu com altrament, sia obligat dit molt il·lustre Capítol en transportar-los en mà de la ciutat per aquell preu que seran estimats dits molins y quiscú de aquells, eo bé la dita molt il·lustre ciutat se'ls puga, *propria auctoritate*, sens ministeri de justícia ni contradicció de dit molt il·lustre Capítol ni de persona alguna, pèndrer-se'ls, pagant emperò lo just valor de dits molins y de quiscú de aquells que com està dit seran estimats. Per lo qual concort de mòlrer la isglésia sos blats en lo molí de la Manola y demés molins /68v/ a la vint-y-quatrena no valent-se ni podent-se valer de la moltura a la trenta-sisena, abdicació de comprar dits molins de Bassa y Viader, preu de dits molins de Santa Eugènia que vuy, com és dit, estan dirruhits, és pactat y concordat que pague dita molt il·lustre ciutat a dit molt il·lustre Capítol eo bé per sa senyoria a la administració de dits aniversaris presbiterals de la dita isglésia de la Seu dos-centas lliuras barcelonesas de pensió annual de censal, y en cas de lluitió y quitació quatre mil lliures de dita moneda barcelonesa ab general obligació de las rendas, drets y impositions de la ciutat y spetial de dits molins, tant dels que dalt venen com també dels demés molins que té y possehex la ciutat, axí de la Manola com de los que són situats dins la present ciutat, ab tots llurs drets y pertinèncias, los quals molins, ço és los casals y terras, se ténan per lo molt il·lustre abat de Sant Pere de Galligans de la present ciutat, de la orde de Sant Benet, ab prestació de vuyt sous de censos vells, y després ab altre acte rebut en poder de dit Savarrés, nottari, a sis de agost de dit any mil sis-cents catorse, per estar dits molins en mà morta, foren esmortisats ab prestatió de quinse lliures quiscun any, la qual esmortitsació té son fi en virtut de las paraules contengudes en dit acte, si no és que se aiuste dita molt il·lustre ciutat ab dit abat de Galligans, la aigua emperò tenen dits molins quant acostumen de mòlrer preté la ciutat és sua y de son domini directe³ per haver succehit al senyor rey per la compra ne féu de don Francesch de Cruilles.

Ítem, és pactat que dit molt il·lustre Capítol, en nom de dits aniversaris, y dita molt il·lustre ciutat, renuncían a las pretencions tenían una y altra part en la causa que cerca dits molins se aportave en la Batllia General de Cattalunya, la qual vuy penja indecissa. També

remet la molt il·lustre ciutat a dit molt il·lustre Capítol eo bé a la administració de dits aniversaris tot allò que porie y pot pretèndrer per rahó dels salts tocaven a pagar per dits aniversaris a dita molt il·lustre ciutat dels molins que de present venen, no entén emperò la ciutat renunciar en quant a la actió y pretenció té en dita causa ab dit abat de Galligans.

Ítem, és pactat y concordat, y dits molt il·lustres senyors jurats y Consell General, la universitat de dita ciutat fent, celebrant y representant per complir lo pactat y concordat ab lo precedent capítol, y en satisfacció de las ditas quatre mil lliures barceloneses que tenen offert a dit molt il·lustre Capítol per las rahons en dit precedent capítol contingudes, per ell y per llurs successors, la utilitat de dita molt il·lustre ciutat atesa y conciderada, venen y créan a dit molt il·lustre Capítol, en nom de dits aniversaris presbiterals, eo a dits aniversaris ab carta emperò de poder quitar migensant dos-centas lliures de dita moneda barcelonesa annuals de censal, vulgarment anomenades pagadores, per los dits molt il·lustres jurats y Concell General y sos successors eo per la universitat de dita molt il·lustre ciutat al reverent procurador de dits aniversaris y a sos /69/ successors ab una paga quiscun any, comensant a pagar del die present a un any la primera paga y axí successivament de any a any, franchas de tots impediments, declarant que no obstant qualsevols concòrdias, rahons ni casos *etiam*⁴ inopinats tinga obligació dita molt il·lustre ciutat pagar íntegrament dita pensió cada any en semblant dia o terme sens turbació alguna, lo que prometen attèndrer y cumplir sots pena y scriptura de ters après requesta de deu dias ab salari de procurador de deu sous dins de Gerona, y fora de vint, per quiscun dia ultra los gastos, la qual venda y creatió de censal fan y fer entenen per preu de quatre mil lliures de la dita moneda, lo qual preu conféssan haver hagut y rebut en esta forma que dit molt il·lustre Capítol, en nom de dits aniversaris, se reté per las ditas causas y rahons en lo dit precedent capítol contingudas, y axí renuntiant a la exceptió prometen fer y prestar dit censal en lo modo y forma sobredits, obligant-ne per ço tots los béns, rendes, impositions y drets de la dita molt il·lustre ciutat, presents y sdevenidors, haguts y per haver, ahont se vulla que sían, generalment y spetialment los dits molins ara de present venuts situats en dita parròchia de Sancta Eugènia y los demés molins que té y posseheix dita molt il·lustre ciutat en la Manola y Mercadal, ab tots llurs drets y pertinèncias de aquells, ab qualsevols milloras se fassen en ningun temps en dits molins, volent que la dita spetial obligació sia extesa ab totas clàusulas de constitut, cessió de drets y actions, renunciacionis⁵ y altrás clàusulas necessàrias en semblants posar acostumadas segons lo stil dels notaris

stipulants, volent que en cas de cessades dos o moltes pagues de dit censal sia feta exequició conforme està disposat per Constitucions de Cattelunya, prometent que no al·legaran prescripció ni-s valdran de reducció alguna per qualsevol cas, *etiam* de urgentíssima necessitat de població o altre cogitat o incogitat, ans bé sempre que seran requestos faran antípocha y regonexensa de dit censal, renuncian a qualsevols gracias, privilegis, for propri, submissió a qualsevol altre, ab constitució de procuradors de tots los scrivans y nuntios de las corts eclesiàstica y real de Gerona y altres qualsevols corts per a registrar la pena y scriptura de ters llargament y ab jurament, y firman àpocha del dit preu hagut y rebut com està dit; y dit molt il·lustre Capítol firma la carta de gràcia, prometent que restituhit y pagat lo preu, pensions y porratas, firmaran lluçió del dit censal per lo que oblígan los béns dels dits aniversaris.

Ítem, és pactat que per las pensions del dit censal no-s puga la molt il·lustre ciutat valer-se del modo de pagar un any part altre penció com ho té ajustat ab las dos concòrdias té fetas ab los acrehedors censalistas de esta ciutat y habitants fora d'ella y los de la ciutat de Barcelona, sinó que sempre se hage de pagar quiscun any la pensió íntegra com ab lo acte del censal està aiustat.

/69v/ Ítem, és pactat que si en ningun temps, per part de dit molt il·lustre Capítol, eo de dits aniversaris, se impugnarà la venda de dits molins per qualsevol causa, en aqueix cas estiga en facultat de la molt il·lustre ciutat de mòlrer als dits molt il·lustre Capítol, dignitats, canonges, beneficiats y pastim de la Canonja a la dita vint-y-quatrena y no-s puga valer de dit pacte, ans bé puga la molt il·lustre ciutat posar la moltura li aparexerà attès que lo partit que la molt il·lustre ciutat fa estant en benefici de la isglésia y per quant dit molt il·lustre Capítol té una casa situada en lo Mercadal inferior, prop lo carrer de Figarolas, que se anomena de mossèn Garbí, ab un poch de hort, y la administració de dits aniversaris té altra casa ab sa horta, nomenada d'en Pagès, situada devant dita cassa de mossèn Garbí, y tornant-se la assèquia Monar y regant-se las hortas de dit Mercadal puga participar de la aygua de dita assèquia, és pactat que no puga la molt il·lustre ciutat pretenir ni cobrar cosa en recompensa de dita aygua que com és dit se regaran lo hort de dita casa nomenada de mossèn Garbí y de la dita horta nomenada d'en Pagès, perquè qualsevol cosa toque a la ciutat per rahó de regar lo dit hort y horta se remet y dóna graciosament.

Ítem, attenant que en rahó dels indivisibles lo molt il·lustre Capítol preté ha de fer bo la molt il·lustre ciutat y per ço té intentada causa en la Cúria Romana en la qual obtingué sentència en son favor sens haver-hi comparegut ni respost la molt il·lustre ciutat per lo orde

tingué de sa magestat manant-li no comparagués en dita causa, com apar ab la real carta^b datta en el Pardo, a trenta-hu janer, mil sis-cents vint-y-sinch, és pactat y concordat que la molt il·lustre ciutat fasse bo als senyors canonges, dignitats, cabiscol segon, sacristà mitjà y thesorèr, encara que no sien canonges, allò que-ls serà degut de aquí al devant per rahó de dits indivisibles, y que en rahó de las entradas de las provisions de dits senyors canonges, dignitats, cabiscol segon, sacristà mitjà y thesorèr, encara que no fossen canonges, firmas de las pòlissas de las franquesas se fasse y se execute de la forma, stil y consuetut se té en la ciutat de Barcelona, de manera que tant dit molt il·lustre Capítol com la molt il·lustre ciutat se hagen de accontentar del que en dita ciutat se observarà en rahó de ditas cosas, y per ço dit molt il·lustre Capítol renuncia a la causa o causas tenia intentadas en dita Cúria Romana contra dita molt il·lustre ciutat en rahó de dits indivisibles⁶ y demás cosas en la present concòrdia expressadas y aiustadas. Però no entén dit molt il·lustre Capítol renunciar a la facultat preté de poder los ecclesiàstichs vèndrer los fruits podent comprar aquells los seculars sens haver de pagar imposició, y sobre dit cap, per no haver-se trobat expedient com ab lo subsegüent capítol se dirà, se ha firmada o firmarà de nou contenció, no entenent la molt il·lustre ciutat apartar-se dels reals òrdens de sa magestat de trenta-hu janer mil sis-cents vint-y-sinch y trenta setembra mil sis-cents sexanta- /70/ dos, abdicant-se dit molt il·lustre Capítol la facultat de prosseguir-las ni intentar-las *a cetero*, volent que la dita renunciació sie allergada per los notaris stipulants segons llur stil llargament y ab jurament; quant emperò als demás ecclesiàstichs en rahó de las entradas de ses provisions puga y li sie lícit valer-se dita molt il·lustre ciutat del stil y consuetut se té en dita ciutat de Barcelona si de justícia se'n podrà valer sens que lo molt il·lustre Capítol entenga obligar-se a estar de evictió en assò.

Ítem, per quant en rahó dels fruits dels ecclesiàstichs procehits de las rendas ecclesiàsticas que preté lo molt il·lustre Capítol los poden comprar las personas seculars sens estar subjectats a pagar impositions ni drets, y la molt il·lustre ciutat preté de cobrar ditas impositions dels seculars compran dits fruits, y hara de present no se ha trobat expedient per aiustar dit cap, se ha resolt, inseguint lo dit real decret de sa magestat de trenta setembre mil sis-cents sexanta-dos, que-s passe havant la contenció si voldran les parts que poran fer-ho, y quant no firmant-la de nou no puga parar perjudici a ninguna de les parts los procehiments fets dins la present ciutat de Gerona, venent y exequant en lo discurs dels set anys que se introduí dita contenció, y si a cas se trobave medi que no-s fessen fraus a la ciutat en rahó de dits fruits se veja lo expedient serà més

utilós, axí per la isglésia com per la ciutat, de manera que puga la isglésia gozar de sa immunitat y la ciutat reste assegurada no se li fasse frau.

Ítem, considerant que dita molt il·lustre ciutat fa diferents censals a les administracions de dita isglésia Chatredal que impòrtan mil y sinch-centas lliuras de pensió, poch més o menos, és pactat y concordat que dit molt il·lustre Capítol, en nom de las administracions de dita isglésia, firme la concòrdia en la conformitat la tenen firmada los acrehedors censalistas de la ciutat de Barcelona com de aquella consta ab acte rebut en poder de Francisco Vinyoles, secretari de dita molt il·lustre ciutat, altre dels notaris stipulants, sots diversos calendaris, lo primer dels quals fonch a desanou maig mil sis-cents sexanta-sis, com de present la firma en lo modo y forma que en aquella se conté, de la qual dit molt il·lustre Capítol té plena notícia per ésser-se llegida en presència de dit molt il·lustre Capítol en lo acte de la firma de la present concòrdia, y en observansa y conformitat de dita concòrdia sia obligada dita molt il·lustre ciutat en pagar lo un any pensió entera a totas las administracions de dita isglésia Chatredal, y lo altre any dega quitar fins a quantitat de mil y sinch-centas lliuras, y després lo altre any immediadament següent dega pagar pensió, y lo altre any hage de quitar semblants mil y sinch-centes lliures ab la mateixa forma se ha ajustat ab los acrehedors de la dita ciutat de Barcelona de pagar lo un any pensió y lo altre quitar mil y sinch-centes lliures, la qual quantitat de quitar no-s puga disminuir de las mil y sinch-centes lliures, però si apareix a la molt il·lustre ciutat en dits anys de quitació quitar major quantitat ho puga fer, en la qual quitació també vingue comprès lo censal de pensió de /70v/ dos-centas lliuras y propietat de quatre mil lliures, que com està dit té creat a dita administració de dits aniversaris ab esta atenció: que lo censal de pensió de set-centas lliuras y propietat de catorse mil lliures que fou creat per dita molt il·lustre ciutat a dita administració de dits aniversaris ab acte rebut en poder del quòndam Miquel Galí, nottari y secretari de dita ciutat, a vint-y-set abril mil sis-cents cinquanta-hu, lo preu del qual censal en la mitat o quasi fonch girat en ocasió que las doblas corrían a deu lliures y la altra mitat o serca a tretse lliures, se ha també pactat que de las set-centas lliuras de pensió de dit censal dega y sia obligada la ciutat en pagar quiscun any sinch-centas lliuras de pensió y no més, rement-se-li com se li remet lo demás fins a las ditas set-centas lliuras de pensió, però en temps de quitació dega y sie obligada en pagar catorse mil lliures de moneda barcelonesa per la propietat de dit censal. Y assò ho fa la molt il·lustre ciutat com ha benefactora que és de dita isglésia Chatredal, perquè si de las pensions y propietat

de dit censal se havia rahó del valor de las doblas en lo temps del contracte, com ho té capitulat ab los demás acrehedors, sols dit censal seria de pensió de tres-centas trenta-quatre lliuras y de propietat de sis mil sis-centas vuytanta lliuras de dita moneda barcelonesa, los quals censals que las administracions rèban no-s posen a rodolí sinó que estiga a llibertat de la ciutat de quitar los que li aparexerà per la taula de dita ciutat, ab què no-s puga disminuir com és dit la quitació un any part altre de las mil y sinch-centas lliuras ab què quitàs tots los censals la isglésia, rebent un en dita quitació altres censals que també reb la isglésia sobre los emoluments y rendas de la ciutat que se anomènan del defalch eo impositions vellas, eo a bé que dits censals del defalch estan subjectes a rebaxa y pújan y baxen segons lo compte y defalch de ditas impositions vellas dega la molt il·lustre ciutat quitar aquells a rahó de sou per lliura com los demás censals eo a sis diners per lliura si constarà ésser axí estats smersats, y per quan la dita isglésia Chatredal eo las ditas administracions han rebut certas pensions dels censals creats en temps de las alteracions ab rebaxa, rebent sols trenta-y-dos reals de ardots per dobla y en las àpochas se han fetas protestas, reservant-se y entenent rèbrer sinch lliuras y deu sous per dobla, sie obligada la molt il·lustre ciutat en fer bo a dit molt il·lustre Capítol eo a ditas administracions tot allò que y ha dels trenta-y-dos reals a las sinch lliures y deu sous per dobla en aquellas àpochas que ha rebut ab protesta, y assò se hage de fer bo quant la ciutat haurà acabat de pagar totas las pensions y lluïts tots dits censals, y com en los dos anys passats, ço és mil sis-cents sexanta-sinch y mil sis-cents sexanta-y-set, que se han pagat a tots los acrehedors pensions y la isglésia no ha rebut en dits dos anys cosa alguna sinó los censals de les impositions velles. És també pactat y concordat que per tot lo present any mil sis-cents /71/ sexanta-vuit dega pagar al dit molt il·lustre Capítol eo bé a ditas administracions dos pensions de quiscú de sos censals, y lo any pròxim vinent mil sis-cents sexanta-nou dega pagar també pensió en la conformitat que als demás, y en lo any mil sis-cents setanta comense a fer-se la quitació com dessobre està dit de las mil y sinch-centas lliuras, y després un any part altre com dessobre se conté, lo que promet la molt il·lustre ciutat atténdrer y complir ab la matexa pena y scriptura de ters desobre contengudas, obligations referidas y ab jurament.

Ítem, és pactat que a quiscuna de las parts sie lícit y permès si li aparexerà demanar confirmació apostòlica de la present concòrdia y suplicar al dit exelentíssim senyor duch de Ossuna y de Uzeda sie servit en dita concòrdia interposar sa auctoritat y decret.

Et ideo nos omnes praenominatae partes laudantes, approbantes, ratificantes et confirmantes praecinertam capitulationem, ac transactio-

nem, et concordiam, ac capitula, et pacta supradicta et instrumenta inde resultancia, et omnia et singula in eis et eorum quolibet contenta, convenimus et promittimus una pars nostrum alteri et nobis adinvicem et vicissim, ac etiam sponte iuramus ad Dominum Deum et eius Sancta Quatuor Evangelia praedicta omnia et singula in quantum ad utramque nostrum dictarum partium se referunt, pertinent et spectant attendere, servare et complere et nullatenus contrafacere vel venire aliqua ratione, iure, modo vel causa.

Die undecima mensis maii, anno a nattivitate Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo octavo, admodum illustre Capitulum et canonici ecclesiae Gerundensis convocatus et congregatus de mandato domini vicarii infrascripti ad trinum tactum campanae capitularis, intus thesaurariam eiusdem ecclesiae ubi pro aliis comunibus actibus et negotiis dicti Capituli per agendis soliti sunt convocari et congregari, cui siquidem convocationi et congregationi intervenerunt et presentes fuerunt illustres et admodum reverendi domini Narcissus Cassart, decretorum doctor, archidiaconus Emporitaneus et canonicus vicarius in spiritualibus et temporalibus generalis et offitialis illustrissimi et reverendisimi in Christo patris et Domini don Iosephi Ninot, Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopi Gerundensis, serenissimi domini nostri Papae assistentis et regii conciliarii, Franciscus Dou, archidiaconus maior, Estephanus Nadal Senserer, sacrista maior, Raphael Batlle, archidiaconus Bisuldunensis, Narcissus Burgues, Raymundus Çanou, thesaurarius, Iosephus Çanou, Iacobus Burgues, Michael Perpinya, Franciscus Domenech, Matheus Marti, Iacoubus Guanter, Franciscus Bellmunt, Franciscus Verdier, Salvator Verneda, Iosephus Camps, Franciscus Alra, Iosephus Pages, Iacobus Vilar, Martinus Rich, Hiacinthus Vilar, Bartholomeus Pol, Ioannes Riera, Augustinus Prats, coadiutor dom[in]i⁷ Magini Soler, Ioannes Baptista Oliveres, coadiutor domini Petri Orri, et Michael Adroher, coadiutor domini Michaelis Girone-lla, omnes canonici dictae ecclesiae Gerundensis /71v/ capitulantes et Capitulum predictum tanquam maior et sanior pars et plusquam duae partes canonicorum eiusdem ecclesiae facientes, celebrantes et representantes laudarunt, approbarunt, firmarunt et iurarunt praedictam capitulationem, transactionem et concordiam ac capitula preincerta, et omnia et singula in eis et eorum quolibet contenta, et instrumenta inde resultantia prout superius continetur, ac etiam nomine eiusdem admodum illustris capituli ac ceterarum omnium administrationum illius concordiam inhitam et firmatam per creditores censualistas civitatis Barcinonae cum universitate et Concilio Generali presentis civitatis Gerundae, instrumento penes dictum Franciscum Vinyoles, alterum ex notariis stipulantibus, recepto sub diversis chalendaris quorum primus fuit die decima nona maii, anni millesimi sexcentesimi

sexagesimi sexti, que etiam fuit de presenti coram dicto admodum illustri capitulo et canonicis supra capitulariter congregatis de verbo ad verbum per me Petrum Rossello, nottarium infrascriptum, lecta etiam laudarunt, firmarunt et iurarunt in loco capitulari praedicto in manu et posse mei Petri Rossello, nottarii publici Gerundae et negotiorum dicti admodum illustri Capituli Gerundensis infrascripti, in his pariter interessentis vice, loco et nomine Francisci Vinyoles, etiam nottarii publici ac secretarii dictorum admodum dominorum iuratorum et Concilii Generalis dictae civitatis, simul et insolidum stipulantium et recipientium; presentibus pro testibus ad firmas omnium superius nominatorum in dicto capitulari loco, presentium Monserrato Metge, loci de Vilahuro, diocesis Gerundae, et Iosepho Pi y Mas, loci de Primia, diocesis Barcinonae, studentibus Gerundae, degentibus ad praedicta vocatis et rogatis. Deinceps autem dicta et eadem die undecima mensis maii, illustris et admodum reverendus dominus Amadeus Ferrer, etiam canonicus dictae Gerundensis ecclesiae, extra dictam congregationem laudavit, firmavit et iuravit praedicta omnia et singula eisdem modo et forma quibus ut premititur predictum admodum illustrem Capitulum fuerunt facta, firmata et iurata in eisdem manu et posse meis dicti Petri Rossello, nottarii publici Gerundae infrascripti, presentibus pro testibus reverendo fratre Ioanne Antonio Salo, monacho et eleemosinario ecclesiae monasterii Sancti Petri Gallicantus Gerundae, ordinis Divi Benedicto, et Petro Ioanne Griver, scriptore Gerundae, ad praedicta vocatis et rogatis.

Postea vero die festo Paschae Spiritus Sancti, vigesima praedictorum mensis et anni, convocata et congregata universitate hominum et singularium personarum civitatis Gerundae intus aulam Concilii domorum dictae civitatis, de licentia et permissu magnifici domini baiuli, sono tubae praecedente ut moris est, scilicet admodum illustribus dominis iuratis et illis sexaginta probis hominibus de Concilio qui seu eorum maior pars ex regio /72/ privilegio eidem universitati indulto faciunt et representant Generale Concilium et dictam universitatem praedictae civitatis Gerundae, in qua convocatione et congregatione convenerunt et presentes fuerunt admodum illustres domini Iosephus Font e Llorens, dompnus Hieronimus de Vallgornera et de Cardona, Ioannes Spigol, Guillermus Cabanyes, iurati; Hieronimus de Real, Ioannes Batlle, Ignatius de Prats, Phedericus Desvall, militares et de brachio militari; Franciscus Burgues, Raphael Masdeu, Petrus Carreres, Laurentius Spigol, Bernardus Vives et de Ferrer, Narcissus Casadevall, Hieronimus Colomer et Pasqual, Ioannes Baptista Perpinya, cives honorati et de manu maiori; Bernardus Sio, Raphael Franciscus Camps, Antonius Vilar, Iosephus Guell, Raphael Monras, Isidorus Vila, Franciscus Nesples, Nicholaus Roig, Franciscus Çanou, Petrus Vilana,

Franciscus Vinyoles, nottarius et secretarius infrascriptus, cives de manu mediocri; Narcissus Casas, Petrus Mercer, Iosephus Renart, Benedictus Torrent, minor, Franciscus Casas, Michael Sala et Salgas, Iosephus Pi, Antonius Castellet, Iacobus Forest, Hiacinthus Chatala, Hieronimus Verdura, Hieronimus Vives, Ioannes Vives, Damianus Mallol, Augustinus Vinyes, Antonius Ribot et Didacus Puig, cives de manu minori; omnes de Concilio Generali tanquam maior et sanior pars et sich dictum Concilium Generale universitatem et civitatem Gerundae facientes, celebrantes et representates, laudarunt, approbarunt, firmarunt et iurarunt preincertam capitulationem, transactionem et concordiam, ac omnia et singula capitula supra incerta, ac instrumenta inde resultantia, prout superius continetur, quam firmam fecerunt Gerundae intus dictam aulam Concilii, presentibus ibidem me, dicto Francisco Vinyoles, nottario publico et secretario dictorum admodum illustrium dominorum iuratorum et Concilii infrascripto, in his pariter interessente in locu dicti Petri Rossello, nottarii publici Gerundae et negotiorum admodum illustris Capituli, simul et insolidum stipulantium, recipientium, presentibus ibidem pro testibus Petro Soler et Michaele Castellar, virgariis dictorum admodum illustrium dominorum iuratorum, ad hec vocatis.

Sig+num don Gasparis Telles Giron Gomez de Sandoval Henriques de Ribera, ducis de Ossuna et de Uzeda, comitis de Ureña, marchonis de Peñafiel et de Belmonte, cubicularii maioris domini nostri regis, notarii que maioris regnorum Castellae, clavigerii ordinis Beatae Mariae de Calatrava, thesaurarii perpetui domus regiae, siccae, villae et curiae Matriti, locumtenentis et capitanei generalis in presenti Principatu Cattaloniae et comitatibus Rossilionis et Ceritaniae, qui preincerto transactionis et concordiae instrumento inter venerabile /72v/ Capitulum canonicorum sanctae ecclesiae Cathedralis Gerundensis ex una, et nobiles ac dilectos regios iuratos et Generale Concilium civitatis Gerundae partibus ex altera, firmato omnibusque et singulis in eo contentis auctoritatem nostram imo regiam interponimus pariter et decretum hic appositum de nostro seu verius reverendi nobilis et dilecti conciliarii regii fratri don Francisci de Pons, abbatis Bisulduni, ordinis Sancti Benedicti, cancellarii in dictis principatu et comitatibus, mandato per dilectum regium Antonium Reart, domicellum, sacrae, catolicae et regiae magestatis mandati scribam, Barcinonae populatum.

In dicta civitati Barcinonae, die secunda mensis iulii, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo octavo, regnorumque regionum quarto.

Don Franciscus de Pons, cancellarius. Antonius Reart, mandato regis mihi facto per reverendum don Franciscum de Pons, cancellarium.

In diversorum locumtenentiae VIII, folio CC XXXX IIII.

1. *Segueix un espai de 9 mm en blanc.* 2. *Segueix sens repetit.* 3. *di repetit.* 4. *Segueix un espai de 15 mm ratllat.* 5. *renunciacionis per renunciacions.* 6. *indivisibres per indivisibles.* 7. *in omès.*

a. [A]. Original perdut. b. [A]. Original perdut. B. AHCG, *Lletra reial*, cosida al Manual d'Acords n. 228, a. 1625, entre els folis 15v-16r. a. M. J. ARNALL I JUAN, *Lletres reials a la ciutat...*, doc. núm. 971, ex. B.

37

1668 juny 19. Girona

Aprovació de Gaspar Téllez-Girón, duc d'Osuna i Uzeda, lloctinent reial de Catalunya, de la concòrdia firmada entre la ciutat i el Capítol de la Seu de Girona que permet als jurats d'asseure's al presbiteri de la catedral durant les celebracions que s'hi fan. Així mateix, el lloctinent declara el que han de fer els jurats amb relació als dubtes que tenien sobre la presència de persones de la mà mitjana i la mà menor als oficis de la catedral.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 72v-75.

C. AHCG. *Llibre Groc*, f. 98v-100v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 33, ex B.

Concordia sobre tener los jurados asiento en el Presbiterio.

Com per part del venerable Capítol de la sancta isglésia Chatredal de Gerona y dels amats de la real magestat los jurats de dita ciutat de Gerona nos sia estat presentat un acte auctèntich eo transactió y concòrdia feta y firmada entre ditas parts sobre la concessió per dit Capítol feta a dita ciutat donant llicència als jurats de poder entrar y tenir lloch en lo presbiteri de dita isglésia Cathredal, supplicant-nos humilment sia de mercè nostra llohar y aprovar ab nostra auctoritat y real decret tot lo contengut en dit acte de concòrdia que és del tenor següent:

«In nomine santissimae et individuae Trinitatis, Patris, Filii et Spiritus Santi, ac Dei parae Virginis matris¹ Mariae, in primo instanti sui esse absque labe conceptae, huius Chatredalis ecclesiae patronae, amen.

Nos, lo Capítol de la Seu de Gerona, és assaber nosaltres Narcís Cassart, doctor en drets, ardiacha de Empurdà y canonge, /73/

vicari general en las cosas spirituals y temporals de l'il·lustríssim y reverendíssim senyor don Joseph Ninot, per gràcia de nostre senyor Déu y de la Sancta Sede Apostòlica bisbe de Gerona, assistent de Sa Sanctedat y del consell de sa magestat, Francisco Dou, ardiacha major, Esteva Nadal Senserer, sacristà major, Rafael Batlla, ardiacha de Besalú, Narcís Burgues, Ramon Çanou, thesorer, Joseph Çanou, Jaume Burgues, Miquel Perpinyà, Francisco Domènech, Matheu Martí, Jaume Guanter, Francisco Bellmunt, Francisco Verdier, Salvador Verneda, Joseph Camps, Francesch Alrà, Joseph Pagès, Jaume Vilar, Martí Rich, Hiacintho Vilar, Barthomeu Pol, Joan Riera, Agustí Prats, coadjutor del senyor canonge Magí Soler, Joan Batista Oliveras, coadjutor del senyor canonge Pere Orri, y Miquel Adroer, coadjutor del senyor canonge Miquel Gironella, tots canonges de la dita isglésia capitularment convocats y ajustats de manament de dit senyor vicari general, praecehint so y tochs de la campana de Capítol, segons la consuetut y pràctica de la isglésia, dins la thezoreria de aquella en lo modo y forma acostumats y fora de dita convocació Amadeo Ferrer, també canonge de dita isglésia de gremi de dit Capítol, attenent y considerant que los molt il·lustres senyors jurats de la present ciutat de Gerona han desitjat tenir los assientos dins lo presbiteri de dita isglésia Chatredal, y que donar y concedir lloch dins dit presbiteri a dita molt il·lustre ciutat com ha benefactora que és de dita isglésia és acte de urbanitat y cortesia, y que lo honor resta sempre a qui lo dóna, y que lo concedir gràcias és de personas generosas, y advertint que dita molt il·lustre ciutat té lloch dins los prebiteris de las demás isglésias, y que en la de Sant Feliu fou servit sa magestat (que santa glòria goze) donar-lo a dits molt il·lustres senyors jurats, apar ab son real decret^a de trenta de setembre mil sis-cents sexantados, per haver-hi en aquell presbiteri bastant capacitat, y que en la present Chatredal és també sufficient, y axí bé tenint atenció que lo excel·lentíssim senyor duch de Ossuna y Uzeda, virrey y capità general, ha instat que dita molt il·lustre ciutat tingués los assientos en dit presbiteri, estas y altrás conciderations madurament ponderadas, de nostra espontànea voluntat y liberalitat, concedim a dits molt il·lustres senyors jurats y als pròmens los acompanyan lloch y asiento en dit presbiteri de manera que allí se pose un banch en lo qual púgan estar assentats los molt il·lustres portantveus de general governador de Cattalunya quant se trobe en la present ciutat, o lo veguer o batlle, dits molt il·lustres senyors jurats y los pròmens los acompanyen, que seran /73v/ quatre, que tots en número seran nou las personas se assentaran en dit banch, ço és lo offitial real, dits senyors jurats y pròmens, y assò tant en los concistorials com altrament, sempre que hi pujaran dits molt il·lustres senyors jurats junts

o separadament, los quals assientos volem y consentim tinga dita molt il·lustre ciutat, fent fer dit banch y posant-hi semblants adornos, y se done la pau per lo ministre offitiant en la matexa conformitat lo tenen y se dóna als consellers de Barcelona. La qual concessió fem a dita molt il·lustre ciutat perpètuament duradora a sas lliberas voluntats en virtut de la qual pugua y sie lícit en qualsevols festivitats tenir dits assientos dins dit presbiteri axí com antes de la present concessió los tenia dita molt il·lustre ciutat fora y junt a la rexa de dit presbiteri, differenciant-se sols que com allí tenían dos banchs, lo un devant lo altre, des de ara dins dit presbiteri tindran sols un banch, com està dit, per a assentar-se ditas nou personas, de la qual present concessió sia lícit y permès si apareixerà a dita molt il·lustre ciutat eo a dit Capítol demanar confirmació apostòlica y axí bé suplicar a dit excel·lentíssim senyor duch de Ossuna y Uzeda, virrey y capità general, sie servit interposar en ella sa autoritat y real decret, convenint y prometent que la sobredita concessió y demás cosas dalt contengudas perpètuament tindrem per fermes y agradables, y contra aquellas no farem ni vindrem, ni lo dit Capítol may en ningun temps farà ni contravindrà per qualsevol ley, títol, causa, ni rahó, renuntiant expressament a qualsevol ley o dret que valer y ajudar pogués. Fet és estat, y per nosaltres dits Capítol y canonges capitularment, com està dit, convocats, llohat, consentit, firmat y jurat lo present acte en Gerona, dins dita thezoreria de la Seu, a onse del mes de maig, any de la nativitat de Nostre Senyor Déu Jesuchrist mil sis-cents sexantavuit, present de mi Pere Rosselló, nottari públich de Gerona, devall scrit, en estas cosas entrevenint tant en nom meu com en nom y lloch de Francisco Vinyoles, també nottari públich y secretari dels molt il·lustres senyors jurats y Consell General de dita ciutat, junts y assoles estipulants, rebents y clohents lo present acte, y presents per testimonis de las firmas de tots los alt nomenats senyors canonges y dignitats que són estats presents en dit lloch capitular Montserrat Metge, del lloch de Vilahur, bisbat de Gerona, y Joseph Pi y Mas, del lloch de Primià, bisbat de Barcelona, estudiants habitants en Gerona, en ditas cosas spetialment cridats y pregats. Y quant a la firma /74/ del dit senyor canonge Amadeo Ferrer, lo qual las sobreditas cosas ha llohat, firmat y jurat en Gerona, en mà y poder de mi dit Roselló, nottari, lo mateix dalt dit die, són estats presents per testimonis los reverent fra Joan Antoni Saló, monjo y sacristà del monestir de Sant Pere de Galligans, de l'orde de Sant Benet, y Pere Joan Griver, escrivent de Gerona, a estas cosas cridats y pregats.

Copiam hanc in his duobus foleis presenti comprehenso alieno calamo exaratam sumpti ego, Franciscus Vinyoles, nottarius publicus Gerundae et secretarius admodum illustrium dominorum iuratorum et

Concillii dictae civitatis, a suo originali de premissis penes me et don Petrum Rossello, etiam nottarium publicum Gerundae et negotiorum admodum illustris Capituli ecclesiae Gerundae, simul stipulantes et insolidum claudentes, confecto ut igitur copiae predictae in iudicio et extra ab om[n]ibus² ubique plena fides adhibeatur ego, idem Franciscus Vinyoles, nottarius et secretarius, hic me subscripsi et meum solitum apposui sig+num.»

E Nós, conciderant que las cosas en dit acte eo concòrdia contengudas,³ las quals de nostra commissió y mandat són estadas vistas y miradas per lo molt reverent fra don Francisco de Pons, canceller en lo present Principat de Cattalunya y comptats de Rosselló y Cerdannya, són llohables y molt conformes a rahó, singularment per tenir la mira a la continuatió de la uniformitat y benevolència que sempre és estada y és entre lo dit Capítol y dita ciutat. Per tant, ab thenor de la present, de nostra certa sciència deliberadament y consulta, usant de la facultat real per sa magestat a nos concedida, y per la total validitat, corroboració y firmesa de ditas cosas alt incertadas, confirmam, lloham y approbam tot lo contingut y expressat en lo acte de dita concòrdia, y en ella interposam nostra auctoritat y real decret. Volent emperò, ans de assó, que attès y conciderat nos és estat representat per part de dita ciutat de Gerona que després de haver obtinguda del Capítol la gràcia de poder entrar los jurats en lo presbiteri se són suscitats alguns duptes entre los cavallers ciutedans honrats de una part y los estaments de mà mediana y de mà menor de part altre, suplicant-nos per part de dita ciutat sia de merçè nostra declarar lo que aparexerà a nos més convenient per consuelo de tots los ciutedans per haver pretès los cavallers y ciudadans honrats que los dits estaments de mà mediana y menor no devían entrar en lo presbiteri com ha pròmens, dient que ells, los cavallers y ciutedans honrats, ho tenían guanyat /74v/ axí per altras funcions com ab sentència real, lo que han impugnat los dits estaments de mà mediana y menor pretenent lo contrari, dient que podían y devían entrar en lo presbiteri per estar en pcessió des de l'any mil sis-cents sexanta-dos, en què lo rey, nostre senyor (que gose de glòria), fou servit senyalar-los puesto fora del rehat del presbiteri, y axí attès que los dits estaments de mà mediana y menor estaven en pcessió de associar als jurats los tocava de poder entrar en dit presbiteri ajustant a estas rahons que suposat que la iglésia donave lloch en lo presbiteri a la ciutat ab títol de benefactora ab igual part estaven compresos axí los de l'estament de mà maior com los de mà mediana y menor; todas las quals cosas per nos vistas y attentament premeditades, desitjant aplicar a ellas lo medi més útil y convenient al benefici, quietut y tranquilitat de aquexa ciutat y sos ciudadans,

nos ha aparegut disposar-ho per la bona direcció d'esta matèria, declarant haver-se de fer en la forma següent:

Ço és que los dias de Pasqua de Resurrecció, vigília y dia del Corpus Christi y de Nostra Senyora de Agost tant solament entren en lo presbiteri per a associar als jurats com ha prohòmens cavallers y ciutedans honrats, y si estos dias no-y havia cavallers y ciutedans honrats per anar ab dits jurats com ha prohòmens en tal cas púgan entrar en son lloch los de l'estament de mà mediana; y los dies de Pasqua, del Sperit Sant, de la octava del Corpus, de Nostra Senyora de la Concepció, de la Nativitat de Déu Nostre Senyor y dia de Sant Narcís, dègan ser prohòmens, y com a tals associar als jurats en lo presbiteri cavaller y ciutedà honrat, hu de mà mediana y altre de mà menor; advertint emperò que los dias de proffessons generals, si faltaven jurats y hagués de aportar la vara del tàlem algú de l'estament de mà mediana, en tal cas puga lo tal y dega entrar y assentar-se com los demás prohòmens en lo presbiteri per suplir la ausència dels que fàltan, encara que no sia en lo dia senyalat a son estament; advertint també que los demás dias de entre any dègan entrar a ser prohòmens y associar als jurats de tots estaments com són cavaller, ciutedà honrat, mà mitjana y menor. La qual declaració y disposició per nos assí feta sobre los mencionats duptes suscitats entre los dits estaments volem sia observada y posada en exequció per obviar totas dicencions y plets se podrían esperar ara y en esdevenidor, volent y expressament declarant que la present nostra llohació, aprobació, confirmació y real decret posat en lo acte de concòrdia /75/ demunt dit y ab lo present insertat tant solament sia vàlido tenint y observant ab effecte la present declaració per nos assí feta en los dubtes sobredits y no altrament ni en altra manera, ans bé fent lo contrari, no observant aquella sia nul-lo y invàlido y com si per nos fet no fos dit decret ni concedit per convenir axí al servey de Déu, nostre senyor, y de sa magestat (que Déu guarde) y al benefici públich de aqueixa ciutat.

Dattat en Barcelona, a desanou de juny de mil sis-cents sexanta-vuit.

Lo duch de Ossuna y Uzeda.

Vidit don Franciscus de Pons, cancellarius. Antonius Reart.

In diversorum locumtenentiae octavo, foleo ducentesimo quadragesimo.

Vuestra excelencia interpone su real autoridad y decreto al ajuste y concordia que ha hecho el Cabildo de la santa Iglesia de Gerona y los jurados de aquella ciudad sobre la pretención de los lugares del

presbiterio, y declara lo que han de observar los estamentos en las dudas y pretenciones que entre ellos havía.

1. *Segueix matris repetit.* 2. *n omesa.* 3. *S'obre un parèntesi que després no es tanca.*

a. [A]. Original perdut.

38

1668 juny 19. Barcelona

Aprovació de Gaspar Téllez-Girón, duc d'Osuna i Uzeda, lloctinent reial de Catalunya, de la concòrdia feta pel Capítol de la Seu segons la qual es permet als jurats de la ciutat entrar al presbiteri de la Catedral en determinades celebracions, alhora que aclareix els dubtes suscitats sobre la presència dels estaments que acompanyaran als jurats.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 98v-100v.

C. AHCG. *Llibre Groc*, f. 72v-75.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 44, ex B.

Lo duch de Osuna y Useda, compte de Urenya, lloctinent y capità general.

Com¹ per part del venerable Capítol de la santa iglésia Cathredal de Gerona y dels amats de la real magestat los jurats de dita ciutat de Gerona nos sie estat presentat un acte auctèntich eo transacció y concòrdia feta y firmada entre ditas parts sobre la concessió per dit Capítol feta a dita ciutat donant llicència als jurats de poder entrar y tenir lloch en lo praesbiteri de dita iglésia Cathredal, suplicant-nos humilment sie de mercè nostra lloar y aprovar ab nostra auctoritat y real decret tot lo contengut en dit acte de concòrdia que és del tenor següent:

/99/ «In nomine santissimae et individuae Trinitatis, Patris, Filii et Spiritus Sancti, ac Dei pare Virginis matris Mariae, in primo instanti sui esse absque labe conceptae, huius Cathedralis ecclesiae patronae. Amen.

Nos, lo Capítol de la Seu de Gerona, és a saber nosaltres Narcís Casart, doctor en drets, ardiaca de Empordà y canonge, vicari general en les cosas spirituals y temporals de l'il·lustríssim y reverendíssim senyor don Joseph Ninot, per gràtia de Nostre Senyor Déu y de la Santa Sede Apostòlica bisbe de Gerona, assistent de Sa Santedat y del concell de sa magestat, Francisco Dou, ardiaca major, Esteva Nadal Censerer, sacristà major, Rafel Batlle, ardiaca de Besalú, Narcís Burgues, Ramon Çanou, thesorer, Joseph Çanou, Jaume Burgues, Miquel Perpinyà, Francisco Domènech, Matheu Martí, Jaume Guanter,²

Francisco Verdier, Salvador Verneda, Joseph Camps, Francisco Alrrà, Joseph Pagès, Jaume Vilar, Martí Rich, Hiacinto Vilar, Bartomeu Pol, Joan Riera, Agustí Prats, coadjutor del senyor canonge Martí³ Soler, Joan Batista Oliveres, coadjutor del senyor canonge Pere Orri, y Miquel Adroher, coadjutor del senyor canonge Miquel Gironella, tots canonges de la dita iglésia, capitularment convocats y ajustats de manament de dit senyor vicari general, precehint so y tochs de la campana de Capítol, segons la consuetut y pràctica de la iglésia, dins la thezoreria de aquella en lo modo y forma acostumats y fora de dita convocatió Amadeo Ferrer, també canonge de dita iglésia de gremi de dit Capítol, attenant y conciderant que los molt il·lustres senyors jurats de la present ciutat de Gerona han desitjat tenir los assientos dins lo presbiteri de dita iglésia Cathredal, y que donar y concedir lloch dins dit presbiteri a dita molt il·lustre ciutat com a benefactora que és de dita iglésia és acte de urbanitat y cortesia, y que lo honor resta sempre a qui lo dóna, y que lo concedir gràcias és de personas generosas, y advertint que dita molt il·lustre ciutat té lloch dins los presbiteris de les demés isglésias, y que en la de Sant Feliu fou servit sa magestat (que santa glòria gose) donar-lo a dits molt il·lustres senyors jurats, apar ab son real decret^a de trenta de setembre mil sis-cents sexanta-dos, per haver-hi en aquell presbiteri bastant capacitat, y que en la present Cathredal és també sufficient, y axí bé tenint atenció que lo excel·lentíssim senyor duch de Ossuna y Uzeda, virrey y capità general, ha instat que dita molt il·lustre ciutat tingués los assientos en dit presbiteri, estas y altres concideracions madurament ponderades, de nostra espontànea voluntat y liberalitat, concedim a dits molt il·lustres senyors jurats y als prohòmens los acompanyan lloch y asiento en dit presbiteri de manera que allí se pose un banch en lo qual púgan estar assentats los molt il·lustres senyors portantveus de general governador de Cathalunya quant se trobe en la present ciutat, o lo vaguer o balle, dits molt il·lustres senyors jurats y los prohòmens los acompanyen, que seran quatre, que /99v/ tots en número seran nou las persones se assentaran en dit banch, ço és lo official real, dits senyors jurats y prohòmens, y assò tant en los concistorials com altrament, sempre que hi pujaran dits molt il·lustres senyors jurats junts o separadament, los quals assientos volem y concentim tinga dita molt il·lustre ciutat, fent fer dit banch y posant-hi semblants adornos, y se done la pau per lo ministre officiant en la matexa conformitat lo tenen y se dóna als concellers de Barcelona. La qual concessió fem a dita molt il·lustre ciutat perpètuament duradora a sas lliberas voluntats en virtut de la qual puga y sie lícit en qualsevols festivitats tenir dits assientos dins dit presbiteri axí com antes de la present concessió los tenia dita molt

il·lustre ciutat fora y junt a la rexa de dit presbiteri, differenciant-se sols que com allí tenían dos banchs, lo un devant de l'altre, des de ara dins dit presbiteri tindran sols un banch, com està dit, per assentar-se ditas nou persones, de la qual present concessió sie lícit y permès si apareixerà a la dita molt il·lustre ciutat eo a dit Capítol demanar confirmatió apostòlica y axí bé suplicar a dit excel·lentíssim senyor duch de Ossuna y Uzeda, virrey y capità general, sie servit interposar en ella sa auctoritat y real decret, convenint y prometent que la sobredita concessió y demés coses dalt contengudes perpètuament tindrem per fermes y agradables y contra aquellas no farem ni vindrem, ni lo dit Capítol may en ningun temps farà ni contravindrà per qualsevol ley, títol, causa, ni rahó, renunciant expressament a qualsevol ley o dret que valer y ajudar pogués. Fet és estat, y per nosaltres dits Capítol y canonges capitularment, com està dit, convocats, llohat, consentit, firmat y jurat lo present acte en Gerona, dins dita thezoreria de la Seu, a onse de mes de maig, any de la nativitat de Nostre Senyor Déu Jesuchrist mil sis-cents sexanta-y-vuyt, present de mi Pere Rosselló, notari públich de Gerona, devall scrit, en estas cosas entrevenint tant en nom meu com en nom y lloch de Francisco Vinyoles, també notari públich y secretari dels molt il·lustres senyors jurats y Concell General de dita ciutat, junts y assoles stipulants, rebents y clohents lo present acte, y presents per testimonis de las firmas de tots los dalt anomenats senyors canonges y dignitats que són estats presents en dit lloch capitular Monserrat Metge, del lloch de Vilahur, bisbat de Gerona, y Joseph Pi y Mas, del lloch de Primià, bisbat de Barcelona, estudiants habitants en Gerona, en ditas cosas specialment cridats y pregats. Y quant a la firma de dit senyor canonge Amadeo Ferrer, lo qual las sobraditas cosas ha llohat, firmat y jurat en Gerona, en mà y poder de mi dit Rosselló, notari, lo mateix dalt dit dia, són estats presents per testimonis lo reverent fra Joan Antoni Saló, monjo y sacristà del monestir de Sant Pere de Galligants, de l'orde de Sant Benet, y Pere Joan Griver, scrivent de Gerona, a estas cosas cridats y pregats.

Copiam hanc in hiis duobus foleis presenti comprehenso alieno chalamo exaratam sumpsi ego, Franciscus Vinyoles, notarius publicus Gerundae et se- /100/ cretarius admodum illustrium dominorum iuratorum et Concilii dictae civitatis, a suo originali de praemissis penes me et don Petrus Rossello, etiam notarium publicum Gerundae et negotiorum admodum illustris Capituli ecclesiae Gerundae, simul stipulantes et insolidum claudentes, confecto ut igitur copiae praedictae in iudicio et extra ab omnibus ubique plena fides adhibeatur ego, idem Franciscus Vinyoles, notarius et secretarius, hic me subscripsi et meum solitum apposui sig+num.»

E Nós, conciderant que las cosas en dit acte eo concòrdia contengudas (las quals de nostra comissió y mandato són estades vistas y mirades per lo molt reverent fra don Francisco de Pons, canceller en lo present Principat de Cathalunya y comptats de Rosselló y Cerdanya) són lloables y molt conforme, a rahó singularment per tenir la mira a la continuació de la uniformitat y benevolència que sempre és estada y és entre dit Capítol y dita ciutat. Per tant, ab tenor de la present, de nostra certa sciència deliberadament y consulta, usant de la facultat real per sa magestat a nos concedida, y per la total validitat, corroboració y firmesa de ditas cosas alt incertades, confirmam, lloam y approbam tot lo contengut y expressat en lo acte de dita concòrdia, y en ella interposam nostra auctoritat y real decret. Volent emperò, ans de assò, que attès y conciderat nos és estat representat per part de dita ciutat de Gerona que després de haver obtinguda del Capítol la gràcia de poder entrar los jurats en lo presbiteri se són suscitats alguns duptes entre los cavallers ciutedans honrats de una part y los estaments de mà mediana y de mà menor de part altre, suplicant-nos per part de dita ciutat sie de mercè nostra declarar lo que apareixerà a nos més convenient per consuelo de tots los ciutedans per haver pretès los cavallers y ciutedans honrats que los dits staments de mà mediana y menor no devían entrar en lo presbiteri com a prohòmens, dient que ells, los cavallers y ciutedans honrats, ho tenían guanyat axí per altres functions com ab sentència real, lo que han impugnat los dits staments de mà mediana y menor pretenent lo contrari, dient que podían y devían entrar en lo presbiteri per estar en possessió des de l'any mil sis-cents sexanta-dos, en què lo rey, nostre senyor (que gose de glòria), fou servit senyalar-los puesto fora del rextat del presbiteri, y axí attès que los dits staments de mà mediana y menor estaven en possessió de associar als jurats los tocava poder entrar en dit presbiteri ajustant a estas rahons que suposat que la iglésia donave lloch en lo presbiteri a la ciutat ab títol de benefactora ab igual part estaven compresos axí los de l'estament de mà major com los de mà mediana y menor; totes les quals cosas per nos vistas y attentament praemeditades, desitjant aplicar a ellas lo medi més útil y convenient al benefici, quietut y tranquilitat de aquexa ciutat y sos ciutedans, nos ha aparegut disposar-ho per la bona direcció de esta matèria, declarant haver-se de fer en la forma següent:

Ço és que los dies de Pasqua de Resurrecció, /100v/ vigília y die de Corpus Christi y de Nostra Senyora de Agost tant solament entren en lo presbiteri per a associar als jurats com a prohòmens cavallers y ciutedans honrats, y si estos días no hi haurà cavallers y ciutedans honrats per anar ab dits jurats com a prohòmens en tal cas púgan entrar en son lloch los de l'estament de mà mediana;

y los dies de Pasqua, de Esperit Sant, de la octava del Corpus, de Nostra [Senyora]⁴ de la Concepció, de la Nativitat de Déu Nostre Senyor y die de Sant Narcís, deguen ser prohòmens, y com a tals associar als jurats en lo presbiteri cavaller y ciutedà honrat, hu de mà mediana y altre de mà menor; advertint emperò que los dies de professons generals, si faltaven jurats y hagués de portar la vara de tàlem algú de l'estament de mà mediana, en tal cas puga lo tal y dega entrar y assentar-se com los demés prohòmens en lo presbiteri per suplir la ausència dels que fàltan, encara que no sie en lo die assenyalat a son estament; advertint també que los demés dies de entre any dègan entrar a sser prohòmens y associar als jurats de tots estaments com són cavaller, ciutedà honrat, mà mitjana y menor. La qual declaració y disposició per nos assí feta sobre los mencionats dubtes suscitats entre los dits estaments volem sie observade y posada en exequció per obviar totas dissencions y plets se podrían sperar ara y en sdevenidor, volent y expressament declarant que la present nostra llohació, aprobació, confirmació y real decret posat en lo acte de concòrdia demunt dit y ab lo present incertat tant solament sie vàlido tenint y observant ab effecte la present declaració per nos assí feta en los duptes sobredits y no altrament ni en altre manera, hans bé fent lo contrari, no observant aquella sie nul·lo y invàlido y com si per nos fet no fos dit decret ni concedit per convenir axí al servey de Déu Nostre Senyor, y de sa magestat (que Déu guarde) y al benefici públich de aqueixa ciutat.

Datat en Barcelona, a desanou de juny de mil sis-cents sexanta-vuyt.

El duque duque, conde de Urenya.

Locus sig+illi.

Vidit don Franciscus de Pons, cancellarius.

Antonius Reart.

Registrata.

In diversorum locumtenentiae octavo, folio CC XXXX.

Vuestra excelencia interpone su real auctoridad y decreto al ajuste y concordia que ha echo el Cabildo de la santa Iglesia de Gerona y los jurados de aquella ciudad sobre la pretención de los lugares del presbiterio, y declara lo que han de observar los estamentos en las dudas y pretenciones que entre ellos havia.

1. Com *dins una sanefa ornamentada*. 2. *Segueix* Francisco Bellmunt, C. 3. *Martí per Magí*. 4. *Senyora omès al text*.

a. [A]. Original perdut.

1669 març 13. Barcelona

Decret de Gaspar Téllez-Girón, duc d'Osuna i Uzeda, lloctinent reial de Catalunya, mitjançant el qual concedeix llicència a la ciutat de Girona per tal que recuperi la propietat de la sèquia Monar. Tanmateix mana que no es construeixin molins a la seva riba, ni a Santa Eugènia, ni a Salt, ni en altres termes fora de la ciutat de Girona.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 75-75v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 34, ex B.

+

Decret real ab lo qual lo excel·lentíssim senyor virrey concedeix llicència de tornar la sèquia del Monar real en son primer stat, manant que no púgan fabricar ni tornar ningun molí fariner en Santa Eugènia, Salt, ni en altres parts de dita sèquia, y si algú n'i ha que l'espallen.

Lo duch de Ossuna y de Uzeda, comte de Ureña, loctinent y capità general.

Per quant lo syndich de la ciutat¹ de Gerona nos ha representat que havent-se concordat y ajustat dita ciutat ab lo Capítol de aquella santa isglésia per nostre medi sobre algunas diferèntias y pretensions que ditas parts tenían per rahó de la aygua de la sèquia Monar que és pròpria de la ciutat y dels molins fariners, drapers y paparers dels llocs de Santa Eugènia y Salt que dit Capítol ha venuts a la ciutat, se han finit del tot los plets y causas que los dos comuns aportaven ab què han romàs corrents y ab perpètua amistat; y desitjant la dita ciutat tornar la dita sèquia Monar en lo stat que antes tenia, axí per ser pròpria de aquella, com està dit, com encara per considerar-se en son reparo gran conbeniència en lo que toca al servey de sa magestat y benefici públich de sos ciutadans, ha advertit que lo rey, nostre senyor (que goze de glòria), ab son real orde manà per los inconvenients que-s seguiren /75v/ a la ciutat en los anys de la guerra passada y molts danys que experimentaren los naturals y la gent militar que estave de guarnitió en ella durant son siti en lo any mil sis-cents sinquanta-tres, que-s desmoronassen y posassen en terra tots los molins que estaven fabricats sobre dita sèquia, de tal manera que per avant no n'hi restàs ningun en peu en qualsevol part que fos per lo perjudici y desercey gran que havían causat a sas reals armas y a la conservatió de aquella plaza, essent axí que la ciutat desitja summament que lo real orde se pose en deguda exequtió per evitar tot género de encontres y desgusts se podrían originar ab alguns

particulars de dits llochs de Santa Eugènia y Salt, y se previngue lo inconvenient que han causat en altres ocasions; per lo que nos ha suplicat sie de mercè nostra, en consideratió de sos serveys y per la attentió ab què sempre ha obrat dita ciutat en les coses del real servey de sa magestat, li concediam llicència per a tornar dita sèquia y juntament declarar la real intentió de sa magestat en què se ha de obrar sobre la ruhina de sos molins y dels demés particulars que n-i tenen en dita sèquia, provehint sobre assò de degut remey. E Nós, tenint consideratió al suplicat y a la conbeniència se ha de seguir al benefici públich de dita ciutat, havem tingut a bé annuir a dita petició, per tant, ab thenor de la present, de nostra certa sciència deliberadament y consulta, usant de la facultat real per sa magestat a nos atribuhida, donam y concedim llicència, facultat y permís a la dita ciutat de Gerona y a sos ciutadans per a què púgan lliberament tornar en son primer estat la dita sèquia Monar, ab declaratió y orde nostre exprés que no puga la dita ciutat ni altre qualsevol persona particular fabricar ni tornar ningun molí que sia fariner tant solament en Santa Eugènia y Salt ni en altres qualsevols parts de dita sèquia sens exprés orde nostre, antes bé si algun n'í haurà lo espatllaran encontinent per lo deservery gran que causaren a las reals armas de sa magestat, menos e magro los molins que estan dins la dita ciutat de Gerona, que estos se conservaran y sustentaran per servey de sos ciutadans y per lo que interessa lo bé públich d'ella, que per convenir axí al servey de sa magestat és esta la real voluntat y nostra.

Dattat en Barcelona, a tretse de mars de mil sis-cents sexantanou.

El duque,² conde de Urenya.

Vidit don Franciscum de Pons, cancellarius.

Antonius Reart

In diversorum locumtenentiae octavo, foleo ducentesimo sexagesimo quinto.

Vuestra excelencia concede licentia a la ciudad de Gerona para que pueda volver la sequia Monar que es propria suya, y manda que no se hagan molinos de dicha sequia, assí en los lugares de Santa Eugenia y Salt como en las demás partes de su ribera por ningún común ni particular.

Locus sig+illi.

Fuit correctum et comprobatum et concordui cum [s]uo³ originali, Petrus Rossello, notarius et secretarius.

1. de la ciutat *repetit*. 2. *Segueix duque cancel·lat*. 3. *Lectura difícil a causa de la tinta esvanida*.

1670 juny 14. Barcelona

Sentència real que condemna els posseïdors de la lleuda de Barcelona i s'allarga als de Girona. Trasllat de 22 de maig de 1687.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Gros*, f. 101v-104.

Reg. L. BAILLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Gros*”...», doc. 46, ex B.

Transumpto de la sentència real publicada en la Real Audiència a 14 juny 1670 contra los lleuders de la lleuda de la ciutat de Barcelona en favor d'esta ciutat y sos ciutadans.

Hoc est exemplum bene et fideliter Gerundae sumptum, auctoritate et decreto magnifici domini iudicis ordinarii curiae regiae Gerundae accedente, a quadam regia sententia continuata in quodam alio exemplo in papiro exarato manibus, signis et subscriptionibus trium publicorum notariorum, testificato, subscripto et subsignato, non vitiato, non cancellato, nec in aliqua eius parte suspecto sed omni prorsus vitio et suspitione carente thenoris sequentis:

Hoc est exemplum bene et fideliter Barcinone sumptum a quadam regia sententia, una cum lata et relationibus in eius pede in papiro scriptis thenoris huiusmodi:

Christi nomine humiliter invocato.¹ Excelentissimus dominus locumtenens et capitaneus generalis. Atento ex regio privilegio^a expedito in civitate Barcinone,² pridie idus aprilis, anni millesimi ducentissimi trigesimi secundi, in posse Guilielmi, scribae de mandato domini regis, pro Guilielmo de Sala, notario illud recipiente, de quo fidem facit Franciscus Vinyoles, notarius publicus Gerundae, constat serenissimum Iacobum primum, regem Aragonum /102/ comitem Barcinone, fortunatissimum nuncupatum, per se et per suos omnes heredes et successores quia a civibus et habitatoribus Gerundae multa et laudabilia servitia acceperat eisdem civibus et habitatoribus, omnibus et singulis praesentibus et futuris, rebusque et mercibus illorum, concessisse libertatem et immunitatem solvendi omnem lezdam, pedaticum, portaticum et alias collectas et veltigalia in dicto privilegio expressa et illos immunes et liberos fecisse a praedicta lezda et aliis iuribus ubique per omnia loca regnorum et terrarum dominationis illius, tam per terram quam per mare, cundo, stando et redeundo prout latius in dicto privi[legio]³ videre licet cui refertur, in quo certum est de iure comprehendi etiam cives qui extra civitatem in illius suburbiis inhabitant cum civitatis et civium nomine suburbia et qui in illis habitant comprehendantur. Constat alio regio privilegio^b concesso octavo kalendas iunii, millesimo trecentesimo decimo quinto, in posse Bernardi de Serradello, notarii publici Bar-

cinone, de quo supradictus Vinyoles, nottarius, fidem facit serenissimum dominum Iacobum secundum, Aragonum regem ac Barcinone comitem, in remunerationem eximiae fidelitatis et innumerabilium servitiorum motu proprio ex certa scientia ac mera liberalitate eisdem civibus et habitatoribus Gerundae, tam intus civitatem quam extra muros illius in suburbiis degentibus, presentibus et futuris, in perpetuum similem iuris lezdae et aliorum concessisse immunitatem per regna Aragonum, Valentiae ac per totam catholicam omnemque terram et dominationem illius, prout in dicto privilegio est videre, cuius refertur constat instrumentum stabilimenti acto quarto idus novembris, millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, extracto a Libro Primo Stabilimentorum in archivo Baiuliae Generalis Catholoniae recondito, per Franciscum Dagui, notarium publicum et alterum ex scribis baiuliae praedictae, supranominatum dominum regem Iacobum secundum stabilisse et in emphiteozim concessisse Petro Burguesii et Bernardo Marqueti, civibus Barchinone, et suis in perpetuum totam suam partem et ius quod habebat et excipiebat in lezdis Barcinone, tam terrae quam maris, fructus, redditus et proventus illius, et pro stabilimento habuisse et recepisse octuaginta mille solidos. Constat regia sententia^c lata per serenissimam dominam reginam Mariam, locumtenentem generalem serenissimi Alfonsi quarti, Aragonum regis, illius viri, quarta ianuarii, millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, de qua fidem facit Antonius Pejoan, notarius et scriba maior Baiuliae Generalis Catholoniae, sententiatum et declaratum fuisse privilegia supradicta immunitatis gerundencibus concessa observanda fore et esse per lezdarios in dicta causa conventos dictis Petro Burguesii et Bernardo Marqueti succedentes, quia lezda praedicta tempore concessionis immunitatis ad dominum regem pertinebat non vero lezda Guillelmi de Mediona, cuius immunitas in spetia data non fuerat. Constat instrumento^d acto quinto kalendas maii, millesimo ducentesimo decimo tertio, in posse Ferrarii, notarii publici Barcinone, de quo extracto ab archivo publico Sedis Barcinone, fidem facit Petrus Paulus Vives, notarius publicus serenissimum dominum Petrum primum, Aragonum regem comitemque Barcinone, catholicum cognominatum, causis in dicto instrumento expressis laudasse, donasse et concessisse ecclesiae Barcinone plenam licentiam et liberam facultatem emendi et propriis ecclesiae usibus aplicandi lezdas /102v/ et omnia alia iura quae sub dominio et alodio illius possidebant in Catholonia et civitate Barcinone, Guillelmus de Mediona et Saurina de Castalleto, uxor illius; et alio instrumento^e acto duodecimo kalendas februarii, millesimo ducentesimo vigesimo primo, de quo extracto a praedicto archivo fidem facit dictus Vives, notarius. Constat dictum dominum regem Iacobum primum, latae explicasse quomodo

et quibus ex mercibus solvenda esset lezda quae partes ad ipsum queque ad Guilielmum de Mediona pertinebant, ut in dicto instrumento continetur cui refertur, ex quibus omnibus constat de anno millesimo ducentesimo trigesimo secundo, quo immunitas supradicta gerundencibus concessa fuit in regis concedentis patrimonio tantum reperiri lezdae partes dictis Burguesii et Marqueti, stabilita de anno millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, non vero partes ad Guilielmum de Mediona pertinentes, cum illarum dominus iam diceretur de anno millesimo ducentesimo decimo tertio, constat per dictos dominos reges Iacobum primum, de anno millesimo ducentesimo trigesimo secundo et Iacobum secundum, de anno millesimo tricentesimo decimo quinto, immunitatem praedictam solvendi lezdam concessam fuisse generaliter nulla facta mentione de partibus lezdae tunc temporis ad dictum de Mediona pertinentibus, et ideo in privilegiis praedictis non comprehendi cum de iure immunitatis privilegium non intelligatur de hiis quae tertius possidebat, sed tantum de vectigalibus et iuribus concedentis. Constat ex instrumentis distributionis reddituum lezdae regiae et de Mediona, de quibus fidem facit Petrus Paulus Vives,⁴ notarius, dictas lezdas tenere et possidere Capitulum canonicorum Sedis Barcinone, nobilem Emerentianam de Semmanat et de Toralla, viduam nobilis Francisci de Semmanat, Franciscum Puigjaner, domicellum uti electum creditorum egregii comitis de Çavalla, nobilem Oldegarium de Erill, nobilem Franciscum de Cartella et de Erill, nomine quo in processu, nobilem Elisabetem Corbera et de Pons, viduam Francisci de Corbera et de Santcliment, domicelli, nobilem Philippum Ferreras, uti obtinentem benefitium Sanctae Annae Sedis Caelsonae, venerabilem don Paulum de Ager, militem ordinis et militiae Sancti Ioannis Hierosolimitanensis, baiulum Maioricarum, uti commendatorum Sancti Ioannis Barcinone, nobilem Carolum de Llupia, Hugonem de Santjoan, domicellum, nobilem Ioannem Amat et rectorem Collegii Societatis Iesu Sancti Martini Çacosta civitatis Gerundae, constat petatum fuisse per syndicum dictae civitatis Gerundae declarari cives et habitatores in dicta civitate et in suburbiis illius liberos, exemptos et immunes a solutione lezdae praedictae, quam dominus rex Iacobus de anno millesimo ducentesimo trigesimo secundo possidebat, et absolvi a iactationibus et molestiis illis per supranominatos lezdarum possessores illatis et inferendis eisdem scientium super in causa hac pretensis imponenda. Et licet pro parte dictorum lezdae possessorum ut pretensum privilegia praedicta immunitatis per non usum amissa fuisse cum non constat illis usos fuisse gerundenses aliquo tempore post concessionem quo ad lezdam quae in civitate Barcinone recipitur coeterum, attento ex littera supradicti privilegii regis Iacobi primi, constat immunitatem praedictam

/103/ concessam fuisse civibus et habitatoribus predictis praesentibus et futuris ut singulis. Ideoque de iure omnes singulares venire suo casu et tempore ad dictum immunitatis privilegium ex propria persona cum tot censeantur concessionem quot sunt personae quibus sunt factae et consequenter negligentiam civium praeteritorum in non utendo dicto privilegio non potuisse civibus qui non dum erant et sic privilegio uti non poterant nocere. Hiis igitur et aliis meritis processus attentis et aliis sua excellentia conclusionem in Regia Audientia factam, insequendo pronuntiat, sententiat et declarat dictos cives et habitatores, tam intus civitatem Gerundae quam extra muros in suburbiis eiusdem habitantes, liberos, exemptos et immunes esse a solutione lezdae supradictae, quam dominus rex Iacobus possidebat de anno millesimo ducentesimo trigesimo secundo, et postea dictis Burguesii et Marqueti in emphiteozim concessit tantum non vero lezdae quae tunc ad Guilielmum de Mediona et illius uxorem pertinebat. Et dictos Capitulum canonicorum Sedis Barcinone, Emerentianam de Semmanat et de Toralla, viduam, Franciscum de Puigjaner, domicellum nomine praedicto, nobilem Oldegarium de Eril, nomine quo in processu, nobilem Elisabethem de Corbera et de Pons, viduam, nobilem Philippum Ferreres, venerabilem don Paulum de Ager, nobilem Carolum de Llupia, Hugonem de Santjoan, domicellum, nobilem Ioannem Amat et rectorem Collegii Societatis Iesu Sancti Martini Çacosta civitatis Gerundae, lezdae praedictae possederes se abstinere et cessare debere a molestiis et turbationibus et iactationibus dictis gerundensibus illatis vel forçan inferendis, prout cum presenti cessare et se abstinere mandat et eis in et super per illos petitis et pretensis in causa praedicta contra dictos cives et habitatores Gerundae scilicet imponit, et a dictis petitis et pretensis eosdem gerundenses absolvit partem dictae lezdae liquidatione in decreto executionis aut alibi reservata et neutram partem suae excellentiae in expensis condemnat sed pro bistractis solitam executionem fieri mandat. Approbo ego nottarius et secretarius infrascriptus.⁵ Quo vero ad evictionem per dictos lezdae possessores praetensam adversus et contra procuratorem fiscalem patrimoniale per dominum regem ut praetenditur promissam in suprachalendato stabilimenti instrumento dictis Petro Burguesii et Bernardo Marqueti, quibus ipsi successerant in dicta lezda, attento ex supradicto stabilimenti instrumento facto quarto idus novembris, millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, constat stabilitas fuisse lezdas dictis Burguesii et Marqueti per dominum regem eo modo quae tunc temporis illas possidebat, et tunc iam ab illarum praestatione immunes fuisse gerundenses sic quae cum haec limitatione stabilitas fuisse et ius ad illas exigendum in dictos Burguesii et Marqueti cum eadem limitatione translatum

fuisse et in hoc nullam in causa presenti /103v/ inferri dictis lezdae possessoribus praeiudicium sicque locum non habere praetensam evictionem. Hiis igitur et aliis meritis processus attentis et aliis sua excellentia eandem insequendo conclusionem in Regia Audientia factam pronuntiat, sententiat et declarat et dictis lezdae possessoribus supranominatis in et super per illos petitis et pretensis contra procuratorem fiscalem patrimoniale in causa presenti scilicet imponit, et a dictis petitis et praetensis eundem procuratorem fiscalem absolvit.

Vidit Aleny. Vidit Cortiada, fisci patrimonialis advocatus.

Lata per reverendum cancellarium et per me, Franciscum Delfau, burgensem Perpiniensi, sacrae, catholicae et regiae magestatis mandati scribam, Barcinone populatum, lecta et publicata die decima quarta iunii, millesimo sexcentesimo septuagesimo, Barcinone. Instante Iosepho Colom, notario causidico nomino quo. Presentibus pro testibus Francisco Casanovas, Philosophiae doctore, et Ioanne Petro Fabra, scriptore Barcinone.

Quae quidem sententia et omnia et singula in ea contenta fuerunt intimata et notificata die vigesima praedictorum mensis et anni dicto Serra, dicto nomine, mediante intimae tilieto per dictum Puig sic referentem. Item etiam fuerunt intimata et notificata dictis die et anno dicto don Olegario de Eril, mediante intimae tilieto per dictum Puig sic referentem. Item etiam fuerunt intimata et notificata dictis die et anno dicto Francisco Puigjaner mediante intimae tilieto per dictum Puig sic referentem. Item etiam fuerunt intimata et notificata dictis die et anno dicto Raymundo Mas, dicto nomine, mediante intimae tilieto per dictum Puig sic referentem. Item etiam fuerunt intimata et notificata dictis die et anno dicto Borrell, dicto nomine, mediante intimae tilieto per dictum Puig sic referentem. Item etiam fuerunt intimata et notificata dictis die et anno dicto don Philippo Ferreres, mediante intimae tilieto per dictum Puig sic referentem. Item etiam fuerunt intimata et notificata dictis die et anno dicto don Paulo de Ager mediante intimae tilieto per dictum Puig sic referentem. Item etiam fuerunt intimata et notificata dictis die et anno dicto canonico Francoli mediante intimae tilieto per dictum Puig sic referentem. Item etiam fuerunt intimata et notificata dictis die et anno dicto Ugoni de Santjoan mediante intimae tilieto per dictum Puig sic referentem. Item fuerunt intimata et notificata dictis die et anno dicto don Ioanni Amat mediante intimae tilieto per dictum Puig sic referentem. Item etiam fuerunt intimata et notificata dictis die et anno dominae Eme- rentianae de Semmanat mediante intimae tilieto per dictum Puig sic referentem. Item etiam fuerunt intimata et notificata dictis die et anno dicto don Ioanni de Semmanat mediante intimae tilieto per dictum

Puig sic referentem. Item etiam /104/ fuerunt intimata et notificata dictis die et anno dicto Patri Guillo mediante intimae tilletto in valuis Regiae Audientiae inter quartam et quintam horas post meridiem per dictum Puig sic referentem. Item etiam fuerunt intimata et notificata dictis die et anno dicto Ioanni Busquets mediante intimae tilletto in valuis Regiae Audientiae inter quartam et quintam horas post meridiem per dictum Puig sic referentem.

Copia huiusmodi aliena manu scripta in hiis quinque papiri foliis presenti comprehenso sumpta fuit a suo originali processu causae vertentis in Regia Audientia, ad relationem magnifici et dilecti conciliarii regii Iosephi de Aleny, utriusque iuris et Regiae Audientiae doctoris, inter sindicum civitatis Gerundae ex una, et proprietarios lezdae de Mediona ex altera, comprobata per Antonium Fabra, notarium regium collegiatum Barcinone (pro collegio scribarum mandati scribam). Ut igitur eidem copiae veluti sui originali in iudicio et extra ab omnibus plena adhibeatur fides ego Ioannes de Morer et Pasqual, domicellus sacrae, catholicae et regiae magestatis scriba mandati, hic me subscribo et meum appono sig+num.

Sig+num Ioannis Navis, notarii publici Barcinone, testis. Sig+num Francisci Falgueres, notarii publici Barcinone, testis. Sig+num Mathiae Marçal, apostolica atque regia auctoritatibus notarii publici Barcinone, qui praedicta cum albis supra contentis ut in suo originali exemplavi, scribereque feci et clausi.

Nos Ioseph Moret, utriusque iuris doctor, civis honoratus Gerundae domiciliatus, pro sacrae, catholicae et regiae magestatis iudex ordinarius curiae regiae Gerundae, huiusmodi transumpto seu translato auctoritatem nostram pariterque decretum interponimus hodie, die vigesima secunda madii, anni millesimi sexcentesimi octuagesimi septimi.

Eg(Signe)o Franciscus Garriga, notarius publicus Gerundae, auctoritate regia substitutus ab herede don Ioannis Çarrera et de Gurb, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Geundae suarumque pertinentiarum notario, huic exemplo testis.

Eg(Signe)o Iosephus Nato, eisdem auctoritate et substitutione quibus supra nottarius publicus dictae civitatis Gerundae, huic exemplo contestis.

Eg(Signe)o Raymundus Vila, nottarius publicus Gerundae, auctoritate regia substitutus ab herede don Ioannis Çarrera et de Gurb, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae suarumque pertinentiarum nottario, secretariusque admodum illustrium dominorum iuratorum et Concilii Generalis presentis civitatis Gerundae, exemplum huiusmodi in precedentibus quatuor pergamenaii foliis presenti pagina comprehensa, fideliter escripta a dicto exemplari

fideli et legali sumptum et cum eo correctum et concors inventum auctoritate et decreto magnifici domini iudicis ordinarii curiae regiae Gerundae, ac testimonio dictorum connotariorum meorum fulcitum signavi, subscripsi et clausi Gerundae, dicta die vigesima secunda madii, anni millesimi sexentesimi octuagesimi septimi.

1. Christi ... invocato omès i recollit al final del document, una crida indica l'omissió. 2. Barcinone escrit al marge dret. 3. legio omès. 4. Petrus Paulus Vives omès i recollit al final del document, una crida indica l'omissió. 5. sed pro bistractis ... infrascriptus omès i recollit al final del document, una crida indica l'omissió.

a. [A]. Original perdut. B. AHCG, *Llibre Verd*, f. 6v. a. CH. GUILLERÉ, *Llibre Verd...*, doc. núm. 5, ex. B. b. [A]. Original perdut. c. [A]. Original perdut. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 130-131. a. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre Vermell...*, doc. núm. 123, ex. B. d. [A]. Original perdut. e. [A]. Original perdut. B. AHCG, *Llibre Vermell*, f. 115-116v. a. G. JULIOL I ALBERTÍ, *Llibre Vermell...*, doc. núm. 3, ex. B.

41

1671 gener 12. Madrid

Confirmació atorgada per la reina Marianna d'Àustria del decret de Gaspar Téllez-Girón, lloctinent reial de Catalunya, que disposa el retorn de la propietat de la sèquia Monar a la ciutat de Girona, alhora que prohibeix construir molins a la seva riba a Santa Eugènia, Salt i en altres termes fora de la ciutat.

[A]. Original perdut.

B. AHCG, *Llibre Groc*, f. 76.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 35, ex. B.

+

Carta de la confirmació ha feta sa magestat del proppredent decret.

La reyna governadora.

Illustre duque de Sesa, primo, lugartheniente y capitán general del Principado de Cataluña, condados de Rosellón y Zerdeña, y capitán general del ejército. De parte de la ciudad de Girona se me ha suplicado le mande aprovar la gracia^a que el duque de Osuna le conzedió siendo virrey de ese principado, usando de la facultad de *alter nos* para que pudiesse bolver la azequia de la misma ciudad y restaurar los molinos que fuessen menester para su conserbación, prohibiéndolo expresamente fuera de la plaça y particularmente en Santa Eugenia y Salat¹ por los inconvenientes que se experimentaron el año de zinquenta y tres, quando fue sitiada del enemigo, y que no pudiesen fabricar ni restaurar los que estaban demolidos,

y haviéndome dado quènta dello, juntamente con lo que informastéis en carta del veinte y dos de noviembre del año passado, diziendo que conforme las noticias indibiduales que tenéis desta materia halláis que esta ciudad nezesita para su maior seguridad y defensa [de]² sus vecinos tener dentro della los molinos, porque de volverse a restaurar los de Santa Eugenia y Salat³ se han de experimentar grandes inconvenientes como se reconozíó en tiempo de los sitios pasados que, procurando la ciudad ebitar, los compró al Cavildo de la santa iglessia los molinos destes lugares, que con esto, aunque no buelban al ser que tenían, no se haze daño a ningún terzero, antes es de mucho veneficio a la guarnición que hubiere de haver en aquella plaça y de ningún perjuiçio a su defensa la azequia de los molinos de la ciudad, y quando lo fuesse a muy poca costa se podrá remediar. Y atendiendo a las razones que representáis he resuelto conzederla lo que suplica, para cuyo cumplimiento daréis la orden nezesaria y della y deste despacho se tomará la raçón en la veeduría y contaduría de esos presidios.

Dada en Madrid, a doçe de henero de mil seiscientos y setanta uno años.

Yo la Reyna.

Don Pedro Colomer.

Con[sulta]do⁴

Al duque de Sessa por la ciudad de Girona. Barcelona, y abril 5 de 1671.⁵

Cúmplase lo que su magestad manda.⁶

Tomó la raçón en la contaduría, don Agustín de Gouri Egui-luz.

Tomó la raçón en la veeduría, don Francisco Luzlo y Mexía.

1. Salat per Salt. 2. *Lectura probable a causa de la tinta esvanida.* 3. Salat per Salt. 4. *Lectura probable.* 5. 1 corregeix 2. 6. *Segueix un senyal triangular i l'anotació est ante pagina que ens remet al foli anterior.*

a. *Vegeu document núm. 39.*

1671 maig 23. Barcelona

Llicència atorgada per Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya, a favor de la ciutat de Girona, de tenir dues barques al riu Ter per a construir y reparar les rescloses. Segueix l'establiment d'aquestes barques per un cens de 20 sous.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 76-78v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del "*Llibre Groc*"...», doc. 36, ex B.

Stabliment y llicència de tenir dos barcas en lo riu de Ter per construir y reparar las resclosas, a 23 maig 1671, ab prestatió de XX sous de cens.

In Dei nomine. Noverint universi quod nos, don Iosephus de Rocabertí, miles ordinis et militiae Beatæ Mariæ de Alcantara, Barchinonæ populatus, sacrae, catolicæ et regiae magestatis domini nostri regis conciliarius, baiulus generalis /76v/ et procurator regionum feudorum Catholoniae et comitatus Ceritaniae, attendentes et considerantes quod pro parte vestra sindici civitatis Geundæ fuit oblata et in scriptis humiliter presentata supplicatio quedam thenoris huiusmodi:

«Molt il·lustre senyor, lo síndich de la ciutat de Gerona diu que la dita ciutat té y posseheix en forsa de stabliments reals y altres legítims títols alguns molins en lo riu de Ter y rech Monar de aquell, per los quals té una reclosa en dit riu de Ter en lo terme de Bescanó, y axí mateix té y posseheix altres molins en lo mateix riu de Ter dins los límits de la ciutat de Gerona anomenats los Molins Nous, per conservatió y servey dels quals té dita ciutat una resclosa en lo riu de Ter. E com en ocasió que per cresendas de dit riu o altrament se espàtllan ditas resclosas, tant la de Bescanó com la dels Molins Nous, necessita dita ciutat de Gerona de tenir una barca per quiscuna resclosa a efecte de adobar y reparar aquellas per aportar-hi calcs, pedra y demés matèria per a dit efecte y per a passar-hi la gent que ha menester per adobar-las; de tal manera, que a no tenir dita ciutat de Gerona ditas dos barcas per a dit efecte, li és casi impossible reparar y adobar dites rescloses en ocasió que se espàtllen, o alomenos ab grandíssima incomodat y inconveniència, y lo tenir ditas barcas la dita ciutat per a dit efecte *tantum* no sie en dany ni perjudici de tercera persona. Per tant, y altrament donar informatió de tot lo sobredit, suplica que aquella sie rebuda, y examinats y rebuts los testimonis, al thenor de la present supplicatió y constant com constarà del sobredit ésser-li concedida y stablida la llicència y facultat de tenir ditas barcas per dit efecte, *tantum* a un cens rahonable y acomodat, y que per dit efecte sien fetes y despedides les provisions oportunes y necessàries segons lo stil. *Ofitio, et cetera. Altissimus, et cetera. Pro comes Domenech.*»

Nos vero attendentes per vos supplicata fore iusta et rationi consona et quod non in iuris alieni preiudicium, imo in evidentem utilitatem regii patrimonii, cedunt agentes hec in vim regionum privilegiorum nobis et nostro ofitio concessorum et signanter regii privilegii^a concessi per sacram, catholicam et regiam magestatem domini regis Philippi tertii, recolendæ memoriae, in suis curiis celebratis in monasterio

Divi Francisci, ordinis fratrum minorum de Observantia, huius civitatis Barchinonae, die decima tertia mensis iulii, anni millesimi quingentesimi nonagesimi noni, et etiam de concilio, assensu et voluntate magnificorum assessorum Baiuliae Generalis Catholoniae, inferius concentientium et signanter vigore provisionis factae per magnificum et dilectum regium conciliarum Vincentium Sabater, utriusque iuris doctorem et regii concilii Baiuliae Generalis Catholoniae assessorem, quae est huiusmodi tenoris:

Die vigesima tertia maii, millesimo sexcentesimo septuagesimo primo. Visa supplicatione oblata per syndicum civitatis Gerundae in effectu supplicantiem in emphiteosim concedi dictae civitati facultatem et licentiam tenendi duas simbas funibus alligatas ad efectum construendi et reparandi aggeres sive *resclosas* in flumine de Ter ad usum molendinorum que possidet in termino de Bescano et in aliis locis et limitibus dictae civitatis, vulgo dictis *los Molins Nous*, eo quia alii non possent aggeres reparari ob aqua[e] abundantiam /77/ oferendo de predictis dare informationem et etiam concessionem dictae licentiae et facultatis in nullius esse preiudicium, imo valde utilem regii patrimonio ut latius in dicta supplicatione continetur cui refertur. Visa comissione facta relatori infrascripto. Visa informatione recepta. Visis videndis, attento ex informatione recepta constat de narratis in dicta supplicatione et signanter non esse concessionem dictae facultatis in preiudicium tertii imo utilem regio patrimonio. Ideo et alias, facto verbo in regio concilio Baiuliae Generalis Catholoniae, providet et declarat concedendum fore et esse prout cum presente concedit licentiam et facultatem in emphiteosim dictae civitati tenendi duas simbas funibus alligatas in dicto flumine de Ter ad efectum tantum reparationis et constructionis aggerum ad usum dictorum molendinorum, et non ad gentes seu homines (preter necessarios ad fabricam) transportandos, ad annum censum viginti solidorum solvendorum huic ad unum annum et deinde in consimili termino, et solvat pro intrata decem libras absque tamen iuris tertii preiudicio. Hoc intellecto quod dicta civitas teneatur extrahere a dicto flumine dictas simbas semper et quotiescunque eis non egeat ad dictam fabricam et pro his fiat stabilimentum et alie provisiones opportune iuxta stilum.

Vidit Sabater. Vidit Nabona, fisci advocatus.

Gratis igitur et ex nostra certa [scientia]¹ per dominum nostrum regem et suos, nosque et nostros in dicto nostro ofitio successores, stabilimus et in emphiteosim damus et concedimus licentiam et facultatem plenarias impartimur vobis iuratis et universitati civitatis Gerundae et sindico dictae civitatis, licet absenti, inferius tamen acceptanti et vestris et quibus volueritis perpetuo vestris tamen consimilibus et vestrorum quod sine iuris alieni preiudicio et absque alicuius

metu aut penae incurso possitis et valeatis vobisque licitum sit tenendi duas simbas funibus alligatas in rivo sive flumine de Ter ad efectum construendi et reparandi aggeres sive *resclosas* quas habetis in dicto flumine ad usum molendinorum que possidetis in termino de Bescano et aliis locis et limitibus dictae civitatis, vulgo dictis *los Molins Nous*, eo quia aliis non possetis aggeres reparari ob aquae abundantiam. Hoc intellecto quod dicta facultas sit ad efectum tantum reparationis et constructionis aggerum ad usum dictorum molendinorum et non ad gentes seu homines (preter necessarios ad dictam fabricam) transportandos; et etiam intellecto quod dicta civitas teneatur extrahere a dicto flumine dictas simbas semper et quotiescunque eis non egerit ad dictam fabricam dictorum aggerum sive *resclosas* prout melius et plenius latius sunt contenta in supplicatione per vos oblata et provisione inde sequuta. Hoc itaque stabilimentum facimus nos dictus baiulus generalis /77v/ nomine et auctoritate predictis sicut melius dici potest et intelligi ad vestrum vestrorumque salvamentum, sanum et bonum etiam intellectum, sub tali tamen pacto, forma, lege et conditione quod predicta melioretis et in aliquo non deterioretis quodque pro censu predictorum et omnium melioramentorum per vos et vestros in predictis faciendorum detis, solvatis, faciatis et prestetis dareque, facere et prestare habeatis et teneamini dicto domino nostro regi et nobis illius nomine et seu magnifico receptori dictae Baiuliae Generalis Catholoniae, et aportare intus dictam Baiuliam a die presenti ad unum annum primo et continue venturum et sic deinde annis singulis in dicto vel consimili termino sive die viginti solidos monetae Barchinonae. In his autem non faciatis neque proclametis alium dominum seu dominos nisi tantum dictum dominum nostrum regem et suos in regia dignitate nosque et nostros in dicto nostro ofitio successores liceat tamen vobis et vestris post dies triginta ex quo in dictum dominum nostrum regem et suos nosque et nostros fatigati fueritis predicta quae vobis stabilimus et in emphiteosim damus et concedimus vendere, permutare aut aliter alienare non tamen stabilire vestris tamen consimilibus et vestrorum. Salvis tamen semper dicto censu dictorum viginti solidorum a die presenti ad unum annum solvendorum et alias iure dominio firma fatica triginta dierum et alio quolibet iure dicto domino regi et nobis illius nomine pertinenti; et salvo in quam laudemio, tertio sive foriscapio inde pro predictis solvere competenti. Pro intrata vero predictorum dedistis et solvistis magnifico receptori dictae Baiuliae Generalis Catholoniae ad utilitatem regii patrimonii decem libras monetae Barchinonae, et ideo renuntiando exceptioni dictae intratae sich ut premititur non solutae, non habitae et non receptae reique, ita non esse et sic in veritate non consistere doloque malo et

in factum actioni et omni alii iuri, rationi et consuetudini his obviantibus quovis modo nomine et auctoritate predictis, donamus scienter et gratis remittimus si quid predicta que vobis stabilimus et in emphiteosim damus et concedimus plus modo valent aut a modo valebunt censu et intrata predictis; in super convenimus et bona fide promittimus, nomine et auctoritate predictis, vobis et vestris quod dictus dominus rex et nos eius nomine faciemus vos et vestros ac quos volueritis predicta habere, tenere et in sana pace perpetuo possidere contra cunctas personas quodque tenebitur et nos eius nomine tenebimur vobis et vestris semper de firma et legali evictione et legitima defensione eorundem, et de restitutione omnium missionum, sumptuum, expensarum, dampnorum et interesse litis et extra omni exceptione remota, et pro his complendis obligamus vobis omnia et singula bona, iura, redditus et emolumenta dictae Baiuliae /78/ Generalis Catholoniae mobilia et immobilia, habita ubique et habenda, bona autem nostra propria in aliquo obligare non intendimus quia negotium gerimus alienum. Ad hec ego, Franciscus Montaner y Perez, utriusque iuris doctor, et civis honoratus Barchinonae, tanquam procurator ad infrascripta, per agenda legitime constitutus et ordinatus ab admodum illustribus iuratis civitatis Gerundae, ut de mea procuracione constat instrumento publico acto Gerundae, die duodecima mensis maii, currentis anni millesimi sexcentissimi septuagesimi primi, recepto et clauso sive subsignato per Petrum Rossello, auctoritate regia nottarium publicum Gerundae, prout dictus nottarius fidem facit, dicto nomine, laudans predicta acceptansque a vobis dicto baiulo generali Catholoniae huiusmodi stabilimentum sive licentiae concessionem cum pactis et conditionibus supradictis quibus expresse concentio, gratis et ex mea certa scientia nomine predicto convenio et bona fide promitto quod dicti iurati, principales mei, predicta meliorabunt quodque pro censu predictorum et omnium melioramentorum per dictos principales meos in ibi faciendorum dicti principales mei dabunt, solvent, facient et prestabunt vobis et vestris dicti domini regis nomine et seu magnifico receptori Baiuliae Generalis Catholoniae a die presenti ad unum annum et sich deinde annis singulis in dicto aut consimili termino sive die dictos viginti solidos monetae Barchinonae, dandos et aportandos intus domos dictae Baiulia Generalis Catholoniae eius propriis missionibus et expensis et alia omnia et singula per dictos principales meos attendenda et complenda, attendent et complebunt sine dilatione et exceptione aliqua cum restitutione missionum, expensarum, dampnorum et interesse litis et extra omni exceptione remota et pro his complendis et observandis obligo, dicto nomine, vobis spetialiter et expresse predicta per vos dictis principalibus meis supra stabilita et seu totum ius

emphiteoticum aut utile dominium dictis principalibus meis competens et acquisitum et generaliter sine preiudicio dictae specialis obligationis obliquo nomine predicto vobis omnia et singula bona, redditus et emolumenta dictae civitatis Gerundae, mobilia et immobilia, habita ubique et habenda, etiam quovis modo et iura privilegiata, iura et actiones quascunque renuntio legi sive iuri dicenti quod prius transeundum sit per specialiter quam per generaliter obligata, et alii dicenti quod quandiu potest creditor de speciali hypoteca sibi satisfacere manus ad alia non extendat et omni alii iuri, rationi et consuetudini his obviantibus quovis modo et legi prohibenti generalem renuntiationem. Et ut predicta omnia et singula maiori gaudeant firmitate non vi nec dolo, sed sponte iuramus nos dictae partes, sicut nos dictus baiulus generalis in animam nostram, et ego dictus Montaner, adquisitor predictus, in animam dictorum principalium meorum, per Dominum Deum et eius Sancta Quatuor Evangelia manibus /78v/ nostris corporaliter tacta predicta omnia et singula attendere et complere, tenere et observare, et in nullo contrafacere vel venire iure aliquo, causa seu etiam ratione. Hec igitur omnia et singula que et prout dicta sunt supra et promissa facimus, paciscimur, convenimus et bona fide promittimus una pars nostrum alteri et nobis adinvicem et vicissim et omnes notario infrascripto, tanquam publice et auctentice personae, pro omnibus quibus intersit recipienti, paciscenti ac etiam legitime stipulanti. Ad hec nos, Raphael Nabona, Iacobus de Potau et Vincentius Sabater, utriusque iuris doctores, accessores de regio concilio Baiuliae Generalis Catholoniae, consulentes et conciliarii supradicti predictis omnibus et singulis tanquam de nostris concensu, concilio et voluntate factis, concentimus eaque laudamus et nostrum assensum pariter et concensum prebemus.

Actum est hoc Barchinonae, die vigesima tertia mensis maii, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo primo.

Sig++++na nostrum don Iosephi de Rocaberti, baiuli generalis, stabiliensis, Raphaelis Nabona, Iacobi de Potau et Vicentii Sabater, consulentium et concentientium predictorum, qui hec laudamus, concedimus, firmamus et iuramus, presentibus pro testibus Ioanne Baptista Garreta, virgario Baiuliae Generalis Catholoniae, et Francisco Salvador, scriptore Barchinonae.

Sig+num mei Francisci Montaner, dicto nomine, adquisitoris predicti, qui hec laudo, concedo, firmo et iuro, Barchinonae, die decima tertia mensis iunii dicti anni, presentibus pro testibus Paulo Bores, notario causidico, cive, et dicto Francisco Salvador, scriptore Barchinonae.

Sig+num meum Ioannis Cabanas, auctoritate regia notarii publici, civis Barchinonae, regentis ofitium scribae maioris Baiuliae

Generalis Catholoniae, pro Antonio Pejoan, nottario impedito scriba maiore Baiuliae Generalis Catholoniae, pro excelentissimo domino Marchione de los Veles, domino utili scribaniarum predictae Baiuliae Generalis Catholoniae, qui huiusmodi stabilimenti instrumentum in scribaniae maiori eisudem Baiuliae Generalis receptum et continuatum extraxi, mea propria manu scripsi et clausi.

1. scientia omès.

a. A. Original: AHCG, *Pergamins*. Reg. J. VILLAR I TORRENT, N. SURIÀ I VENTURA, *Catàleg dels pergamins...* doc. núm. 1864.

43

1671 desembre 7. Barcelona

Privilegi atorgat per Francisco Fernández de Córdoba-Cardona, duc de Sessa i Baena, lloctinent reial de Catalunya, a favor de la ciutat de Girona. Concedeix llicència per insacular com a jurats de la mà menor els membres de col·legis i confraries.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 79-85.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”... », doc. 37, ex B.

+

Privilegi per la admissió dels col·legis y confraries en la bolsa de jurats de mà menor concedit a set desembre 1671.

Nos Carolus, Dei gratia rex Castellae, Aragonum, et cetera, comes Barchinonae, et cetera, et Marianna ab Austria, regina, eius mater, tutrix et gubernatrix generalis, ett cetera.

Nos Franciscus Fernandez de Cordova, Cardona et Aragonia, dux de Sessa, Soma et de Baena, comes de Cabra, marchio de Tabara, comes de Villada, de Palamos et de Olvito, vicecomes de Isnaxar, dominus baroniarum de Bellpuig, Linyola et Calonge, villarum de Seron, Sancti Iacobi de la Puebla, Malpartida, Rutte et Cambra et earum iurisdictionum, magnus admiratus regni Neapolis et capitaneus generalis in maris illius, locumtenens et capitaneus generalis in presenti Principatu Catholoniae et comitatibus Rossilionis et Ceritaneae, nullum magis evidens et stabile adagium quam illud dicens, distinge tempora et concordabis iura, quo fit ut diuturnitate temporum varietatis (scientiarum mater experientia) clare demonstrat quae ab antiquo statuta cum suo primitivo robore servanda sint et quae in melius commutanda; illa precipuae quae maiorem commodum, utilitatemque ac conservationem et bonum regimen populorum respiciunt, maxime nempe si eisdem adiungantur optima pleraque servitia suae regiae magestati impensa,

qualia sunt pensanda et meditanda quae per cives et incolas civitatis Gerundae presentis principatus eidem magestati prestita fuerunt tam in obsidione eiusdem civitatis quando proxime lapsis annis ab inimico (tunc temporis nostrae regiae magestatis) gallorum rege fuit obsessa, tum etiam quae iam antea et ex illo tunc usque ad presentem diem facere non desinunt et in posterum se facturos non dubitamus qua de causa moti dignos iudicamus dictos cives et incolas civitatis predicta aliquali remuneratione /79v/ compensare ut ipsi succesoresque sui ad ulteriora et maiora pro domini nostro rege cohoperanda animentur. Hinc est quod ratione predictorum per dilectum regium Franciscum Montaner et Perez, civem honoratum Barchinonae, iuris utriusque doctor, sindicum, actorem et procuratorem electum et nominatum per iuratos et Concilium Generale dictae civitatis, de cuius syndicatu acto die secunda mensis iunii proxime efluxi penes Petrum Rossello, publicum notarium auctoritate regia civitatis Gerundae, nobis plene constitit fuerunt nobis oblata et in scriptis humiliter presentata supplicatio quedam cum binis instrumentis auctenticis, quorum unum actum in posse notarii supradicti die quinta martii proxime dimissi continet ordinationes quasdam factas per iuratos et Concilium Generale civitatis predictae circa admissionem collegiorum et confratriarium eiusdem civitatis in bursam iurati manus minoris, alterum vero instrumentum continet loca quae unum quodque collegium et una quaque confratria poterit per dictam admissionem attingere et occupare, actum penes eundem Rossello, notarium, die secunda mensis iunii currentis anni, quorum supplicationis et instrumentorum thenor sunt subsequenti qui sequitur forma:

Excel·lentíssim senyor, com la varietat del temps sia justa causa de què lo que en un temps està statuït se dega en altre manera statuir y mudar, principalment concorrent evident utilitat y augment per lo govern de la república, e com los col·legis y confrarias tant de artistas com manesterals de la ciutat de Gerona de gran temps ensà, en consideratió dels serveys han fets a sa magestat (que Déu garde) y a dita ciutat, servint així en lo tèrto dels naturals que de molts anys té format y conserva per al real servey y defensa de dita ciutat, com altrament solíciten ser admesos y entrar en lo govern y bolsa de jurats de mà menor. Y desitjant la ciutat remunerar aquells y alentar-los per a què ab major ànimo y afecte continuen en esdevenidor, lo Concell General per lo bé públich dels habitants y augment de aquella, servint-se vostra excel·lència de concedir lo real decret que ab esta suplícan, han deliberat que sien admesos en lo govern y en la dita bolsa de jurats de mà menor de aquella ab los pactes, modo y forma exprimits en los capítols y apuntaments insertats en lo acte del dit Concell General celebrat a sinc de mars

mil sis-cents setanta-hu, y no de altre manera, de què se presenta còpia auctèntica a vostra excel·lència juntament ab la deliberatió presa per los jurats y adjunts de la junta de taula tinguda a dos juny de dit any en virtut de commissió per dit Concell General feta. Per so y altrament lo síndich de dita ciutat humilment suplica a vostra excel·lència sie servit a son real privilegi fer mercè a dita ciutat de que los col·legiats y confreres de dits col·legis y confrarias de dita ciutat sien admesos en dit govern y bolsa de jurats mà menor ab la forma y pactes contenguts en dits capítols y apuntaments, y concedir y decretar aquells y cada hu d'ells sens perjudici dels altres privilegis a la universitat de dita ciutat concedits si no és en quant contravingan al què's suplica, ans bé restant /80/ aquells en llur forsa y valor; y la dita ciutat ho tindrà a molt singular gràtia y mercè de la grandeza y generosa mà de vostra excel·lència.

Die quinta martii, millesimo sexcentesimo septuagesimo primo, convocata et congregata universitate civitatis Gerundae de licentia domini subbaiuli intus aulam maiorem domus Concilii dictae civitatis, sono tubae primitus per loca solita per Antonium Geli, praeconem et curritorem publicum, emisso et ad tactum simbali maioris ecclesiae Geundensis, ut moris est, videlicet admodum illustribus dominis iuratis et illis sexaginta probis hominibus de Concilio Generali predictae civitatis qui seu eorum maior parts ex regio privilegio noviter indulto faciunt et representant dictam universitatem et Generale Concilium eiusdem, in qua siquidem convocacione et congregatione convenerunt et presentes fuerunt infrascripti et sequentes, videlicet admodum illustres domini don Iosephus de Armongol, Ioannes Baptista Moret, utriusque iuris doctor, Iosephus Ferrer et Iosephus Pi, iurati; Raphael Masdeu, Franciscus Burgues, Simon Miquel, Iosephus Font y Llorens, Narcisus Casadevall, Hieronymus Colomer y Pasqual, ambo utriusque iuris doctores; Ioannes Baptista Perpinya, Franciscus Guitart, utriusque iuris doctores, cives de manu maiori; Hieronymus de Real, Federicus Dezvall, Ignatius de Prats, don Hieronymus Vallgornera et de Cardona, militares et pro brachio militari; Bernardus Sio, Iosephus Guell, Raphael Monras, Iacobus Narcisus Camps, Franciscus Nasples, Ioannes Baptista Serra, Franciscus Çanou, Isidorus Vila, Narcisus Bofill, cives de manu mediocri; Petrus Marcer, Benedictus Torrent, Augustinus Vinyes, Michael Sala y Salgas, Hieronymus Verdura, Antonius Castellet, Benedictus Andreu, Iacobus Forest, Ioannes Llauger, Hieronymus Vives, Raphael Cabanyes, Damianus Mallol et Didacus Puig, cives de manu minori, omnes de Concilio Generali dictae universitatis eandemque civitatem, universitatem et Generale Concilium eiusdem tanquam maior et sanior parts et plusquam duae partes singularium de Concilio Generali illius facientes, celebrantes et representantes, in

quo quidem Concilio Generali fuit per dictos admodum illustres dominos iuratos facta et per me, Petrum Rossello, notarium publicum et secretarium dictorum admodum illustrium dominorum iuratorum et Concilii dictae civitatis, lecta propositio sequens:

Propositió.

Inseguint la deliberatió y ordinatió del Concell General celebrat lo primer die del mes de janer proppassat, y en virtut de aquella havem ajuntat diferents vegades la junta de taula y consultats los advocats d'esta ciutat, procurant ab totes les vies y veres possibles lo medi més convenient en servey de Déu y benefici d'esta ciutat sobre la admissió que ab la suplicatió que en dit Concell General presentada han demanat y solícitan los col·legis y confrarias de la present ciutat per entrar en lo govern y bolsa de la mà menor. Y havent /80v/ nosaltres y los magnífichs adjunts de dita junta de taula tingudes diferents juntas y consultes, ha aparegut ésser convenient per al ben ésser d'esta ciutat y utilitat pública y unió dels habitants que se admetessen dits col·legis y confrarias, disposant cerca dita admissió y entrada los capítols y apuntaments baix escrits per a què los reportàssem a vostra senyoria, la qual suplicatió que ja en dit Concell General fonch llegida y los dits capítols y apuntaments que cerca les coses en aquella contengudes se són fets, si vostra senyoria dóna llicència, llegirà nostre secretari, y són del thenor següent:

Suplicatió presentada per part dels col·legis y confrarias.

«Molt il·lustre senyor.

Tots los col·legis y confrarias tant de artistas com de altres oficis de la present ciutat que estan de baix de la protectió de vostra senyoria sempre y en tota ocasió y ab tota puntualitat y en tot temps, tant de guerra com de pau, han servit a vostra senyoria, atropellant totes dificultats y no reparant en ningun treball, ans bé se són exposats en ell conforme vostra senyoria sap y és notori, y a vistas de dits serveys, representant aquells a vostra senyoria, desítjan tenir alguna honra de la mà de vostra senyoria, y la més pròpria és la que tenen també los col·legis y confrarias de la ciutat de Barcelona, que és lo ésser insiculats en la dita ciutat per confaries, tenint quiscuna de aquelles certs y determinats llochs en los quals se insiculan los confreres de dita confraria per ésser concellers de dita ciutat y en los demás oficis que poden ser insiculats. Y com vostra senyoria se aprecie y se haje apreciat de honrar a sos habitants de la mateixa manera que la ciutat de Barcelona ha acostumat y acostuma honrar als seus, y no menos merèscan los habitants de vostra senyoria que los demás,¹ per so y altrament dits col·legis y confraries suplican a vostra senyoria sie servit los honre en insicular-los en la bolsa del bras menor de jurat de la present ciutat y en los demás oficis que a la dita

mà tòcan y podrien tocar, so és per col·legis y confrarias y per los llochs a quiscun de dits col·legis y confrarias anomenadors per vostra senyoria, disposant lo modo de dita insiculatió de la mateixa manera y forma que-s feya y se observava en la ciutat de Barcelona antes de l'any mil sis-cents quaranta o del millor modo que a vostra senyoria ben vist li aparega, que honrant-los de eixa manera serà alentar a dits col·legis y confrarias y als particulars de aquelles en continuar a servir a vostra senyoria com desítjan y espèran, lo que tindran a particular gràcia y mercè de la mà generosa de vostra senyoria. *Ofitio et cetera. Que licet et cetera. Altissimus et cetera. Deu.»*

Apuntaments fets cerca les coses en dita suplicatió contengudes y per la admissió y entrada dels col·legis y confrarias en la bolsa de jurats de mà menor d'esta ciutat.

Primo, com per privilegis reals sie concedit a la present ciutat que sexanta persones o la major part /81/ de ellas, que seran trenta-hu, de les inseculades en lo govern de aquella extretes en lo die de Ninou, al primer del mes de janer, púgan celebrar Concell General y representen la universitat d'esta ciutat, per so se fassa extractió de divuyt persones de les que-s trobaran insiculades en la bolsa de jurats de mà menor per assistir als Concells Generals y altres functions que és lo número proporcionat, los quals se traguen després de feta extractió de jurats cada un any com se acostuma, y axí bé després de extrets sis militars y divuyt de la bolsa de ciutedans honrats y de mà major y altres divuyt de la bolsa de ciutedans de mà mitjana, que entre tots vénen fer lo dit número de sexanta.

Plau a sa excel·lència.

Secundo, que los col·legis y confraries sien admesos en la bolsa de jurat menor taxant y assenyalant la ciutat lo número dels llochs de quiscun de dits col·legis y confraries, tenint attendència a la qualitat y al número dels col·legiats y confreres y com ab los següents capítols se declararà.

Plau a sa excel·lència.

Tertio, que la insiculatió eo nominatió dels col·legiats y confreres se tinga de fer per los senyors jurats anomenant primerament lo jurat en cap un, y després lo jurat segon, y després lo jurat ters, y després lo jurat quart. Y en aquells anys que no vaccaran llochs per poder anomenar tots los senyors quatre jurats, axí que sols nomenaran lo senyor jurat en cap eo lo senyor jurat segon, se observe després en lo any que-s seguirà haver de nomenar per algú de dits lloch o llochs vaccants que comense lo jurat ters en fer nominatió y consegutivament lo jurat quart, y axí se proseguisca sempre eix orde per torn, a bé que sie en temps y anys interpol·lats fins se troben plens tots los llochs de dits col·legis y confrarias, declarant que si per

cas se tròban vuy lo lloch o llochs de alguns col·legis y confraries ocupats per les persones que vuy se tròban insiculades en lo govern de la ciutat que són col·legiats y confreres, que en tal cas no púgan anomenar ningun de nou per rahó de aquells lloch o llochs de dits col·legis y confraries sinó quant vacaran los tals llochs per la mort de dits inseculats o per altre accident o causa.

Plau a sa excel·lència.

Quarto, que la insiculatió y nominatió dels llochs de dits col·legis y confraries se tinga de fer lo die de Sant Juan de Nadal, a vint-y-set de desembre, sempre que sdevíngan lloch o llochs vaccants en la forma següent, so és que los dits senyors jurats títgan de fer extractió de dos personas de quiscun estament de la ciutat hàbils per a ser de Concell General que seran dos cavallers, dos ciutedans honrats, dos de la bolsa de mercaders y dos de la bolsa de menors per assistir y habilitar les persones que quiscú dels dits senyors jurats anomenarà, /81v/ les quals vuyt persones per habilitadors, com està dit, en ésser extrets sien enviats a cercar per los verguers de hu a hu, y si algú dels dits extrets per habilitadors per impediment o altrament no podrà assistir, se puga, fetes les degudes diligènties, en lloch de aquell fer extractió de altre de la mateixa bolsa. Declarant que les dites vuyt persones, juntes ab los jurats, formaran lo tribunal de la habilitatió fahedora, ab advertèntia que dels jurats no tindrà vot sinó aquell que li tocarà la propositió de subjecte que haurà de nomenar. Declarant també que sempre y quant algú de dits senyors jurats o los de algun estament dels vuyt extrets per votants o habilitadors no voldran o no poran assistir, que en tal cas lo jurat a qui tocarà fer la tal nominatió de las personas que li tocarà habilitar, assistint la major part dels dits votants eo habilitadors, puga fer aquella; y tenint la persona anomenada la major part dels vots de dits habilitadors que-s trobaran presents sie haguda per habilitada, votant lo senyor jurat qui farà la nominatió, y les persones extretes per scrutini, la persona nomenada, comensant lo senyor jurat y precehint jurament primerament de dit senyor jurat y successive de quiscú de dits votants, los quals juraments se prèngan en la forma se acostuma en las demés insiculacions se fan en esta ciutat. Y dites nominations y habilitations se hajen de fer ab assistèntia del síndich y secretari de la ciutat, y puga lo síndich contra les tals personas qui seran nomenades oposar de totes les exceptions de dret y acostumades oposar, y les persones axí habilitades se títgan de posar en la bolsa y scríurer en la matrícula per llur orde.

Plau a sa excel·lència lo contengut en aquest capítol en la forma està emmendat per major declaratió de ell per no estar en son original perfectament declarat.

Quinto, que los col·legiats y confreres que seran nomenats per ésser insiculats t́ngan de tenir totes les qualitats següents: *primo*, que sien naturals de Catalunya, y si serà nomenat algun natural dels comptats de Rosselló y Cerdanya per lo menos haje de haver habitat en lo present principat de Catalunya des de l'any mil sis-cents sexanta ensà que·s publicaren les paus; *secundo*, que sien de bona opinió, vida y fama y que exercèscan ofici honest, axí que si han exercit o exerceixen ofici vil no púgan ésser admesos; *tertio*, que t́ngan de tenir trenta anys cumplits; *quarto*, que sàpian de llegir y scríurer; *quinto*, que hajan tingut sinc anys de habitació contínua immediadament antecedents a dita insiculatió en la present ciutat; *sexto*, que t́ngan de ser casats o viudos; *septimo*, que t́ngan de tenir la major part dels votants, axí que si los votants són nou, com ho han de ser (com resta dit), si no·y havie algun /82/ impediment ne tinga de tenir sinch en son favor lo qui serà nomenat, y axí respective segons lo número dels qui votaran; y en cas no tinguessen la major part dels votants no·s t́ngan per insiculats sinó que puga leshores lo tal senyor jurat nomenar altre persona, confrare o col·legiat si voldrà, sols sie del mateix col·legi o confraria si n·i ha, però si no se habilitave ningú de aquell col·legi o confraria per lo lloch vaccant eo en cas que lo senyor jurat no volgués nomenar altre de aquell col·legi o confraria reste per aquell any sens insicular per lo tal lloch, y leshores lo senyor jurat següent a qui tocarà passe avant, si vacca lloch de altre col·legi o confraria, en fer nominatió y electió de altre confrare o col·legiat de aquell altre col·legi o confraria del qual vaccarà lloch, en lo qual y en los demés se tinga de servir lo mateix orde, modo y forma dalt referits.

Plau a sa excel·lència lo expressat en aquest capítol en la mateixa forma està decretat lo antecedent.

Sexto, que ningun col·legiat o confrare no puga ésser insiculat sinó per son propri col·legi o confraria, axí que los confreres de una confraria no púgan ocupar los llochs de altre confraria ni los col·legiats de un col·legi los llochs de altre col·legi, declarant emperó que si se trobarà que algun col·legiat o confrare serà de dos col·legis o confrarias, en tal cas lo tal col·legiat o confrare puga ésser nomenat per qualsevol de dits col·legis y confraries.

Plau a sa excel·lència.

Septimo, que la insiculatió que·s farà dels col·legiats o confreres no passe als fills ni als néts sinó que tant solament dita insiculatió sie per llur persona.

Plau a sa excel·lència.

Octavo, que tots los col·legiats y confreres que seran insiculats per jurat menor púgan ésser insiculats y enbursats en totes les borses

que té la mà menor, vaccant emperò llochs en dites bolses, y que la insiculatió se fasse en dites bolses de la manera que vuy se fa.

Plau a sa excel·lència.

Nono, que no obstant la admissió de dits col·legis y confraries puga lo jurat quart tots los anys, per lo die de Santa Llúcia, fer nominatió de persona per a què sie insiculada y matriculada en la bolsa dels jurats de mà menor, tenint les qualitats requisides y necessàries segons disposa lo real privilegi en virtut del qual és lícit y permès també als ciutedans de mà major y mitjana de la present ciutat cada un any nomenar, y per habilitar la persona nomenada se fasse extractió de deu votants de la mateixa bolsa, servant en tot lo mateix modo y forma que segons dispositió del dit real privilegi fins assí se ha observat, y axí se continue encara que tots los llochs de dits col·legis y confraries sien plens. Y si se trobarà lo jurat quart ésser estat insiculat per lloch de col·legi o confraria puga, si no voldrà fer nominatió de altre persona, /82v/ nomenar-se a si mateix lo dit die de Santa Llúcia. Y si és habilitat per los votants extrets segon la sèrie y thenor del dit real privilegi, passe també als fills conforme fins vuy se és observat y púgan los fills de aquell ésser insiculats y gosar lo que fins assí han acostumat los demás fills dels insiculats en dita bolsa de jurats de mà menor.

Plau a sa excel·lència.

Decimo, que la ciutat tinga de declarar quins són los col·legis que·s componen de artistas y quins de manesterals.

Plau a sa excel·lència.

Undecimo, que per llevar totes qüestions sobre precedènties los artistes precehèscan als manesterals, y entre los artistas los de major edat als de menor edat, y axí mateix se serve entre los manesterals que novament se insicularan per col·legis y confraries, exceptat que qualsevol que se troba vuy insiculat haje de precehir a tots los artistas y manesterals insiculadors.

Plau a sa excel·lència.

Duodecimo, que fassen dos bolses noves, so és una de artistes posant-hi tots los qui seran insiculats per los col·legis y confrarias que seran compostes de artistes, los quals seran los que haurà declarat la ciutat, y la altre bolsa per los insiculats de les demás confraries, y lo un any los artistas insiculadors se posen en la bolsa de jurat quart, y junts ab los qui·s tròban y trobaran leshoras insiculats en dita bolsa que ja vuy hi és concòrran lo die de Ninou en aquell any en la extractió, y lo altre any se posen y ajunten en dita bolsa de jurat quart los qui seran insiculats de confraries, y semblantment tngan de concòrrer en la extractió que·s farà de jurat quart, axí que los qui per avant se insicularan o com a artistas o com a manesterals

per los llochs de dits col·legis y confraries que la ciutat assenyalarà no púgan concórrer a la extractió de jurat sinó un any part altre, comensant concórrer a dita extractió los artistas.

Plau a sa excel·lència que no·s fassen dos bolses sinó una sola bolsa, y que en ella se ajunten los qui·s tróban y trobaran insiculats per los col·legis y confrarias que seran compostes de artistes, y també los qui·s trobaran insiculats per les confraries de manesterals, per manera que axí artistas com manesterals concórran tots igualment quiscun any los que se trobaran insiculats en dita bolsa a la extractió de jurat quart.

Y axí representam tot lo referit a vostra senyoria per a què sie servit deliberar y ordenar lo que millor li apareixerà convenir per major servey de Déu y de sa magestat (que Déu guarde) y utilitat d'esta ciutat.

Los comissaris que vostra senyoria té anomenats per lo consernent a la provisió del glas, ett cetera.

Resolutió.

Lo Consell General, la universitat de la present ciutat de Gerona fent, celebrant y representant, ohida la propositió y les coses en ella contengudes, delibera y ordena en lo modo y forma següent:

/83/ Quant al primer cap, vistos los apuntaments dalt insertats, delibera y ordena que sien admesos los col·legis y confrarias en la bolsa de jurats de mà menor, cometent lo modo y forma ab poder de ajustar o mudar als apuntaments que·s són llegits y dalt estan insertats y lo posar en exequió la admissió y entrada ab tots los dependents y emergents als molt il·lustres senyors jurats y magnífichs adjunts de la junta de taula y a la major part d'ells asoles ab líbera y general administratió, y també ab ple poder per supplicar a l'excel·lentíssim senyor lloctinent y capità general sie de son real servey concedir y interposar son real decret.

Quant al segon capítol, delibera y ordena, etcètera. *De quibus, et cetera.*

Que fuerunt acta Gerundae anno, mense, die et loca quibus supra, praesentibus ibidem me dicto Petro Rossello, notario et secretario, et pro testibus Petro Soler et Narciso Bosca, virgariis dictorum admodum illustrium dominorum iuratorum, ad haec vocatis et rogatis.

Copiam hanc in his precedentibus quinque papiri foleis huius comunis formae presenti comprehenso alieno calamo exaratam sumpsit ego Petrus Rossello, notarius publicus Gerundae et secretarius admodum illustrium dominorum iuratorum et Concilii dictae civitatis, per dictionem, et cetera, a suo originali de premissis penes me confectio et cum eodem fideliter correxi et comprobavi ut igitur copiae predictae velut suo originali in iudicio et extra ab omnibus ubique plena fides

adhibeatur ego, idem Petrus Rossello, nottarius et secretarius, hic me subscripsi et meum solitum apposui sig+num.

Die secunda iunii, millesimo sexcentesimo septuagesimo primo.

Los molt il·lustres senyors don Joseph Armongol, lo doctor miser Joan Baptista Moret, Joseph Ferrer y Joseph Pi, lo present y corrent any jurats de la ciutat de Gerona; los molt magnífichs Narcís Casadevall, doctor en drets, Francesc Burgues, Ignaci de Prats, Joan Batlle, Bernat Sió, Rafel Monràs, Jaume Narcís Camps, Benet Torrent, Pere Marcer, Jaume Forest y Diego Puig, adjunts eo la major part dels adjunts a dits molt il·lustres senyors jurats per lo Concell General de dita ciutat en diverses ocasions per tractar los negocis de la junta de taula donats y associats, convocats y congregats dins la sala major de les cases del Concell de dita ciutat en lo modo o forma acostumats, havent los molt il·lustres senyors jurats representat la commissió feta per lo Concell General celebrat a sinch de mars proppassat en lo qual se cometé a la present junta lo disposar lo modo y forma /83v/ tant de la admissió y entrada dels col·legis y confraries que dit Concell General deliberà fossen admesos en lo govern y bolsa de jurats de mà menor d'esta ciutat com lo posar-ho en exequitió ab tots los dependents y emergents, la qual commissió se és llegida juntament ab los apuntaments que foren fets y reportats en dit ple Concell; per so, usant del poder donat y tribuït a la present junta per dit Concell General, tingut primer madur col·loqui y tractat y plena consulta sobre de dites coses, considerant y tenint attendència als serveys han fets les persones de dits col·legis y confraries a sa magestat (que Déu guarde) a esta ciutat, axí servint en lo tèrtio de la present ciutat té format dels naturals y habitants en ella com altrament, y desitjant remunerar aquells y alentar-los per a què ab major ànimo y afecte continuen de aquí al devant, vist lo número tant dels artistas com dels confreres dels col·legis y confraries, volent donar forma en primer lloch qui són los qui han de concórrer en la bolsa de artistas y quants llochs han de tenir, y després quants llochs ha de tenir quiscuna confraria, havent ja fet enténdrer als priors y pobordres² que donassen memorial dels que-s tròban y són admesos en quiscú de dits col·legis y confraries, y vistos los memorials que han exhibits y presentats, y premeditat lo que se havie de considerar, determínan y delibéran que los qui poden ser insiculats y concórrer en la bolsa de artistas, tenint les qualitats requisides, són los següents, és a saber:

Notaris reals, cirurgians, apotecaris, adroguers, y candelers de cera, y botiguers de teles, als quals assenyàlan y dispósan que hajen de tenir en dita bolsa, és a saber:

Los notaris reals, dos llochs.
 Los cirurgians, dos llochs.
 Los apotecaris, dos llochs.
 Los adroguers y candelers de sera, tres llochs.
 Los botiguers de teles, tres llochs.

Y a las confrarias assenyàlan y ordénan que hajen de tenir en la bolsa los llochs següents, és a saber:

Los argenters, tres llochs.
 Los passamaners, un lloch.
 Los valers, un lloch.
 Los llibreters, un lloch.
 Los sombrerers, un lloch.
 Los sastres y calsaters, quatre llochs.
 Los sabaters, quatre llochs.
 Los parayres, dos llochs.
 Los aloys, tres llochs.
 Los blanquers, dos llochs.
 Los hortolans, un lloch.
 Los fusters, dos llochs.
 Los mestres de cases, un lloch.
 Los albadivers, sparters, pentiners y sinters, dos llochs.
 Los flassaders y basters, un lloch.
 Los ollers, un lloch.
 Los texidors de lli, un lloch.
 Los corders, dos llochs.
 Los texidors de llana y assahonadors, un lloch.

Los quals llochs y cada hu de /84/ ells, axí ara en la nova admissió y entrada com després quant se seguirà vaccatió de algú de ells, se hajen de provehir de persones idòneas y tenint les qualitats requisides y disposades ab los dalt mencionats capítols y apuntaments que seran admeses en aquell de dits col·legis y confraries de què vaccarà lloch segons respective dalt és assenyalat.

Ítem, los dits molt il·lustres senyors jurats y magnífichs adjunts, inseguint lo poder a ells tribuït per lo dit Concell General, llòhan, apròban y ratifícan los dalt mencionats capítols y apuntaments fets cerca la admissió de dits col·legis y confraries en lo govern y bolsa de jurats de mà menor conforme lo thenor de aquells. Y axí bé delibéran y ordénan que dita admissió de dits col·legis y confraries en los sobredits modo y forma, com dalt estan asenyalats los llochs, sie efectuada ab tot compliment; y per so se suplique a l'excel·lentíssim senyor duch de Sessa y de Baena, virrey y capità general, vulla dignar-se fer mercè a esta ciutat decretar y ab son real decret auctorizar, confirmar y dispensar eo concedir y atorgar per via de privilegi los

capítols y apuntaments dalt dits y citats, restant los privilegis de insculacions en lo demés en llur forsa y valor, firmant, com firman ab lo present, lo sindicat necessari y bastant al senyor Federich Dezvall y Pol, donzell en Gerona populat, y al doctor miser Francisco Montaner³ y Pérez, ciutedà honrat de Barcelona, y a cada hu de ells asoles ab ple poder per suplicar la impetratió de sa excel·lència y obtenir-ho ab totes clàusules necessàries y requisides per a què se observen y tingan forsa de perpètua utilitat. *De quibus, et cetera.*

Que fuerunt acta intus aulam maiorem Concilii dictae civitatis Gerundae, presente et ad haec vocato me Petro Rossello, notario publico Gerundae et secretario infrascripto, et presentibus etiam Iosepho Morato et Raymundo Miro, virgariis dictorum admodum illustrium dominorum iuratorum, pro testibus ad predicta vocatis et rogatis.

Copia haec in his precedentibus duobus papiri foliis huius communis formae presenti comprehenso aliena manu exarata, sumpta fuit a suo vero originali de predictis confecto penes me Petrum Rossello, notarium publicum Gerundae et secretarium admodum illustrium dominorum iuratorum et Concilii dictae civitatis, hic in premissorum fidem me subscribentem et meum solitum apponentem sig+num.

Plau a sa excel·lència tot lo contengut en las ordinations de aquest segon acte, entès emperò que tots los dits col·legis y confraries tingan y ocupen en dita bolsa los llochs que respective van senyalats en aquest privilegi /84v/ a quiscun col·legi y a quiscuna confraria sens que se'ls pugua augmentar ni minuir lo número.

Supplicando nobis humiliter quatenus ordinationes predictas et unam quamquam earum in dictis binis instrumentis appositas et in presenti privilegio continuatas concedere, laudare, approbare, ratificare et confirmare eidem civitati dignaremur. Nos ideo, visis primitus et recognitis omnibus supradictis per nobilem et dilectum conciliarium regium, reverendum fratrem don Franciscum Bernardum de Pons, cancellarium, cui de nostri mandato fuerunt comissa, predictis igitur attentis et per nos consideratis supradictas ordinationes esse summopere congruas et utiles ad bonum gubernium et regimen dictae civitatis et singularium eiusdem benigne propterea annuentes supplicationi pretactae thenore presentis, de nostra certa scientia deliberate et consulto regiaque auctoritate, qua in hac parte fungimur ordinationes ipsas et deliberationes factas per eandem civitatem superius designatas et in dictis binis instrumentis iuxta tamen decretationes et declarationes in dictis ordinationibus appositas et non aliter nec alio modo, concedimus, laudamus et aprobamus et confirmamus nostraeque imo regiae huiusmodi concessionis, laudationis, approbationis, ratificationis et confirmationis munimine roboramus, auctoritatemque nostram imo regiam interponimus pariter et decretum; volentes et expresse

decernentes quod huiusmodi nostra concessio, laudatio, approbatio et confirmatio sit et esse debeat perpetuo eidem civitati Gerundae et singularibus eiusdem presentibus et futuris stabilis, realis, valida atque firma; nullumque in iudicio vel extra sentiat dubietatis, obiectum, defectum, incomodum aut noxae alterius detrimentum, quo circa venerabili nobilibus magnificis et dilectis conciliariis et fidelibus regiis cancellario, regenti cancellariam, doctoribus Regiae Audientiae, gerentibus vices generalis gubernatoris, magistro rationali, baiulo generali ac regenti regiam thesaurariam, advocatis et procuratoribus fiscalibus et patrimonialibus, vicariis, baiulis, subvicariis, subbaiulis, alguatziriis, virgariis, portariis, ceterisque demum universis et singulis ofitialibus et subditis regiis maioribus et minoribus in dictis principatu et comitatibus constitutis et constituendis, ipsorumque ofitialium locatenentibus seu ofitia ipsa regentibus, et subrogatis et eorum cuilibet presentibus et futuris dicimus, praecipimus et iubemus ad incursum regiae indignationis et irae paeneque florennorum auri Aragonum mille regiis inferendorum aerariis, quatenus presentem nostram imo regiam concessionem, laudationem, approbationem, ratificationem et confirmationem et omnia /85/ et singula in preinsertis ordinationibus per dictam civitatem Gerundae factis et contentis in dictis binis instrumentis in presenti privilegio continuatis iuxta tamen (ut est dictum) decretationes et declarationes per nos in eisdem ordinationibus appositas, et non aliter nec ullo alio modo teneant firmiter et observent, tenerique et observari inviolabiliter faciant per quoscunque contrarium nullatenus tentaturi ratione aliqua sive causa si gratiam regiam charam habent et preter irae et indignationis regiae incursum poenam praeappositam cupiunt evitare. In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus regio communi sigillo pendenti munitam.

Datum Barchinonae, die septima mensis decembris, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo primo, regionum autem regionum septimo.

El duque de Sessa y Baena,
conde marqués de Tábara.

Vidit Don Franciscus de Pons, cancellarius.

Vidit Don Felix de Marymon, regens thesaurariam.

Dominus locumtenens generalis mandavit mihi, Antonio Reart. Visa per reverendum fratrem don Franciscum de Pons, cancellarium, et don Felicem de Marymon, regentem thesaurariam.

In diversorum locumtenentiae undecimo, folio C XVIII.

Locus sig+illi.

Vuestra excelencia aprueva, ratifica y confirma las ordinationes arriba expressades⁴ echas por la ciudad de Gerona en la forma han sido decretadas por vuestra excelencia tocantes al buen gobierno de la misma ciudad.

Fuit correctum et comprobatum et concordat cum suo originali, Petrus Rosello, notarius et secretarius.

1. y no menos ... demés omès i recollit al final del document, una crida indica l'omissió. 2. pobordres per pabordres. 3. Forat de 12 × 28 mm que afecta aquesta línia i les dues següents, però que no impedeix la lectura del text. 4. expressades per expressadas.

44

1672 juny 13. Barcelona

Lletres executòries atorgades per Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya, en què disposa l'aplicació de la sentència que eximeix els habitants de Girona de pagar la lleuda.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 89v-90.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 39, ex B.

Lletres exeutorials de dita sentència.^a

Nos, don Iosephus de Rocaberti, miles ordinis et militiae Beatae Mariae de Alcantara, Barcinonae populatus, sacrae, catholicae et regiae magestati domini nostri regis consiliarius, baiulus generalis et procurator regionum, feudorum Catholoniae et comitatus Ceritaniae, dilectis et fidelibus regiis, universis et singulis ofitialibus, tam regiis quam aliis, ad qui spectet presentes, quam pervenerint seu fuerint quomodolibet presentatae et de infrastriptis requisiti extiterint dictorumque ofitialium locatenentibus presentibus et futuris, salutem et dilectionem.

Noveritis quod in causa seu questione olim vertente in regio consilio Baiuliae Generalis Catholoniae inter syndicum universitatis Gerundae ex una, agentem, et nobilem don Iosephum de Biure et Margarit partibus ex altera, defendentem, ad relationem primo in loco nobilis et dilecti conciliarii regii don Narcisi de Anglasell, utriusque iuris doctoris et tunc de dicto regio consilio dictae Baiuliae Generalis Catholoniae asesoris, et nunc Regiae Audientiae Principatus Catholoniae doctoris, et in secundo loco ad relationem magnifici et dilecti consiliarii regii magnifici Iosephi Ferrer, utriusque iuris doctoris et de dicto regio consilio dictae Baiuliae Generalis Catholoniae olim asesoris, et nunc dictae Regiae Audientiae Principatus Catholoniae doctoris, et in tertio et ultimo loco ad relationem magnifici et dilecti consiliarii regii Iacobi de Potau, utriusque iuris doctoris et de dicto

regio consilio Baiuliae Generalis Catholoniae asesoris, fuit per nos de consilio dicti magnifici Iosephi Ferrer, insequendo conclusionem factam in eodem regio consilio dictae Baiuliae Generalis lata, promulgata et publicata sententia, die quarta mensis martii, anni millesimi sexcentissimi sexagesimi septimi, in favorem dicti sindici dictae civitatis Gerundae et in odium dicti nobilis don Iosephi de Biure Margarit, prout latius in dicta sententia ad quam nos referimus est videre; que quidem sententia fuit dicta et eademmet die intimata et notificata Iosepho Estalella, procuratori dicti don Iosephi de Biure y Margarit et /90/ dicto sindico dictae universitatis civitatis Gerundae instante fuit die decima tertia mensis iunii proxime preteriti, factum per dictum magnificum Iacobum de Potau, assessorem, prefatum decretum exequutionis dictae sententiae quod fiat exequutio prechalendatae regiae sententiae iuxta illius seriem et thenorem, non obstantibus incontrarium deductis et allegatis iuris tamen ordine in exequendo servato et pro his fierent et expedirentur provisiones oportunae iuxta stilum et intimetur quod quidem exequutionis decretum fuit intimatum et notificatum Matheo Sentis, procuratori dicti don Iosephi de Biure et Margarit, prout in dicto exequutionis decreto continetur, et cum parum prodecet sententias et declarationes proferre et provisiones facere nisi illarum debite subsequeretur exequutio. Ea propter instante, petente et requirente dicto sindico dictae civitatis Gerundae ex parte prefatae sacrae, catolicae et regiae magestatis et auctoritate dicti nostri ofitii quo in hac fungimur parte dicimus et precipiendo mandamus vobis et cuilibet vestrum, ad poenam florennorum auri Aragonum quingentorum regis dictae Baiuliae Generalis aplicandorum erariis et ex bonis contrafacientium irremissibiliter exigendorum, quatenus instati et requisiti per dictum syndicum dictae universitatis civitatis Gerundae sententiam predictam et omnia et singula in eadem contenta exequamini et exequi faciatis et mandetis iuxta illius seriem et thenorem iuris ordine in exequendo servato, quarum quidem sententiae et decreti exequutionis copiam fidem ferentem et sigillo maiori et comuni regio eiusdem Baiuliae Generalis in pede sigillatam, dicto sindico dictae civitatis Gerundae tradere et liberare fecimus, ut de contentis in eisdem clarius vobis et unicui vestrum patefiat, comitendo vobis et unicuique vestrum super his vices et voces nostras plenarie imo regias cum plenissima et indeficienti potestate et cavete secus agere fierive permittere si gratiam regiam et nostram charam habetis et poenam preappositam cupitis evitare.

Datum Barcinonae, die decima tertia mensis iunii, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo secundo.

Don Ioseph de Rocaberti.

Vidit de Potau, scriba mayor Baiuliae Generalis Catholoniae. Pro Antonio Pejoan, nottario impedito, Ioannes Cabanas, nottarius.

In sententiarum Baiuliae Generalis Catholoniae IIII, foleo C XXX VIII.

Vostra senyoria dóna exequutorials al síndich de la ciutat de Gerona de la sentència que ha obtinguda contra don Joseph Biure y de Margarit.

a. *Vegeu document núm. 34.*

45

1673 maig 12. Barcelona

Llicència atorgada per Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya, a favor de la ciutat de Girona, de canviar, tantes vegades com es consideri oportú, les carnisseries de fora les muralles.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 90-91v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 40, ex B.

Llicència y facultat de mudar tantes vegades com aparega tres taulas de carnisseries fora les muralles en lo spay de vint canes y contra les muralles en les quals se pot tallar tot gènere de carns.

Nos, don Iosephus de Rocaberti, miles ordinis et militiae Beatae Mariae de Alcantara, Barcinonae /90v/ populatus, sacrae, catholicae et regiae magestatis domini nostri regis consiliarius, baiulus generalis et procurator regionum feudorum Catholoniae et comitatus Ceritaniae, dilectis et fidelibus regiis magnificis iuratis civitatis Gerundae qui nunc sunt et pro tempore fuerint, salutem et dilectionem.

Noveritis quod comparens coram nobis et seu in regio concilio Bauliae Generalis Catholoniae legitimus syndicus, actor et procurator universitatis et singularium personarum eiusdem civitatis Gerundae quandam obtulit et presentavit in scriptis suplicationem thenoris sequentis:

«Molt il·lustre senyor, la ciutat de Gerona als vint-y-tres de desembre mil sis-cents sexanta-sis obtingué stabliment y facultat^a de mudar tres carnisseries fora dels murs de dita ciutat dins lo spay o distàntia de vint canas dels dits murs de aquellas vuyt carnisseries que dins los murs de dita ciutat tenie y possehie en forsa de stabliments reals ab facultat de tallar y vèndrer en ditas tres carnisseries totas les carns que-s tallaven y venien en dites carnisseries construïdas dins los murs de dita ciutat y de tallar y vèndrer en ditas tres

carnisserias carns de anyells, anyelles, ovelles, cabrits y cabridas y tots gèneros de carns a cens de deu sous quiscun any y deu lliures de entrada, com apar de dit stabliment *prout ecce* en exequitió del qual dita ciutat mudà dos carnisserias fora dels portals de Nostra Senyora y d'en Vila, en les quals vuy actualment la dita ciutat fa tallar y vèndrer tot gènere de carn públicament. E com dita ciutat tinga carnisserias ara de present y axí mateix en esdevenidor los puga tenir de mudar ditas tres carnisserias o alguna de aquellas en altres puestos fora les dites muralles, y si bé en força de dit stabliment podrie dita ciutat mudar totes ditas tres carnisserias eo alguna o algunas de aquelles ara y en qualsevol temps y en qualsevol altre lloch que li aparegués, fora emperò de ditas muralles y dins los límits sobredits per ser dita concessió general sens especificar lloch ahont haguessen de ser posades, ab tot a uberior cauthela *et si et quatenus opus sit et non alias*, y sens perjudici del sobrechalendat stabliment, ans bé per major corroboratió y declaratió de aquell, suplica lo síndich de dita ciutat a vostra senyoria que sie servit concedir-li llicència y facultat de què ara o en qualsevol temps que li aparega a dita ciutat puga mudar dites tres carnisserias o part d'ellas en los llochs y puestos a esta ben vistos una y moltes y tantas vegadas com li apareixerà, sols sie fora los murs de dita ciutat, y que puga posar ditas carnisserias contiguas a la muralla de dita ciutat si serà menester. Que a més que dita concessió resulta en benefici públich, o rebrà a la molta mercè de la mà de vostra senyoria. *Offitio, et cetera. Altissimus, et cetera.* Pujol.»

Qua siquidem supplicatione sic ut prefertur nobis oblata et presentata illico illam providenciam commisimus magnifico et dilecto conciliario regio Francisco Comes y Torro, civi honorato Barcinonae, ac iuris utrius doctore et de regio concilio dictae Baiuliae Generalis Catholoniae, per quem die dattae presentium, et infrascripta, facto verbo in eodem regio concilio dictae Baiuliae Generalis, fuit facta provisio quod viso providebitur et ex post legitimo preheunte processu fuit per dictum magnificum relatorem super contentis in supra inserta supplicatione facta provisio sequens:

Die duodecima maii, millesimo sexcentesimo septuagesimo tertio. Viso processu et signanter supplicatione oblata per syndicum civitatis Gerundae supplicantem ex quo sibi iam antea die vigesima tertia desembris, millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto, fuit per admodum illustrem don Iosephum de Rocaberti, baiulum generalem Catholoniae, in emphiteosim concessa facultas mutandi et transferendi tres tabulas sive macella, vulgo *carnisserias*, extra maenia dictae civitatis ad spatium seu distantiam viginti cannarum octo palmorum ex illis octo quas intus eandem civitatem tenet et possidet eadem civitas cum

plena facultate scindendi quod libet genus carniū in eis sub annuo censu decem solidorum singulis annis solvendorum die seu festo Beatae Mariae mensis augusti, nempe /91/ quinque solidi pro sensu et quinque pro amortitzatione, et intrata decem librarum, sibi licentiam et facultatem impartiri sine tamen preiuditio dicti stabilimenti sive in emphiteosim concessionis, nunc de presenti et alio quocunque tempore quo dictae civitati sive iuratis illius aparebit mutandi dictas tres tabulas sive macella, vulgo *carnisserias*, sive partem illarum nempe unam vel duas tantum in locis dictae civitatis sive iuratis illius benevisis nedum una vice verum etiam pluries et toties, quoties ei fuerit visum dummodo sit extra maenia dicta civitatis et quod possit dicta macella construere et ponere iuxta maenia dictae civitatis illius¹ quae contigua si opus fuerit et dictae civitati fuerit visum intra tamen spatio dictarum viginti cannarum ut latius in dicta suplicatione cui refertur continetur. Visa commissione relatori infrascripto facta et provisione inde sequuta. Viso dicto stabilimenti instrumento oculariter ostenso et omnibus aliis videndis. Visis meritis processus attentis et aliis, et maxime attenda dicta facultate iam dictae civitati stabilita sive in emphiteosim concessa dicta die vigesima tertia desembris, millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto. Ideo et alias, facto verbo in regio concilio Baiuliae Generalis Catholoniae, providet licentiam predictam et facultatem per syndicum dictae civitatis petitam dictae civitati Gerundae sive illius iuratis et universitati concedendam fore et esse prout cum presenti dictam licentiam et facultatem concedit et impartitur sine tamen iuris alieni preiuditio et etiam sine dampno et deterioratione dictorum murorum dictae civitatis Gerundae, et quod pro his fiant et expediantur instrumenta et alia necessaria et oportuna iuxta stilum.

Comes y Torro. Sabater, pro fisci advocato.

Quam quidem provisionem insequentes tenore presentium ex parte prefatae sacrae, catholicae et regiae magestatis et auctoritate dicti nostri offitii quo in hac fungimur parte vobis dictis iuratis dictae civitatis Gerundae qui nunc sunt vel pro tempore fuerint licentiam, facultatem et potestatem plenarias concedimus et impartimur quatenus absque iuris alieni preiuditio et alicuius poenae metu vel incurso possitis et valeatis successoresque vestri in dicto offitio possint et valeant libere, licite et impune mutare, construere et edificare una vice tantum vel toties, quoties vobis et dictis successoribus vestris videbitur et apparebit dictas tres tabulas macelli sive *carnisseriae* sive partem illarum, nempe unam vel duas tantum in loco seu locis vobis et successoribus vestris benevisis, dummodo sint extra maenia dictae civitatis et intra spatium dictarum viginti cannarum cum eisdem facultatibus in prechalendato stabilimento dictae civitati facto

concessis ut haec et alia in dictis et preinsertis supplicatione et provisione continentur quibus nos referimus. Mandantes per presentes universis et singulis officialibus tam regiis quam aliis ad quos spectat ad poenam florennorum auri Aragonum quingentorum regiis dictae Baiuliae Generalis Catholoniae inferendorum erariis et ex bonis contrafacientium irrimissibiliter exigendorum quatenus presentem nostram licentiam et omnia et singula in eadem contenta teneant firmiter et observent, et teneri et observari faciant per quos deceat impedimentis et contradictionibus cessantibus quibuscunque si gratiam regiam charam habent et preappositam cupiunt evitare poenam.

Datum Barcinonae, die duodecima mensis maii, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo tertio.

Don Ioseph de Rocaberti.

Vidit Sabater, procuratoris fisci advocatus. Vidit Comes y Torro. Scriba maior Baiuliae /91v/ Generalis Catholoniae, Antonius Pejoan, notarius.

Locus sig+illi sera virmillea impressi.

Vostra senyoria dóna llicència als jurats de la ciutat de Gerona per mudar tres carnisseries.

1. et quod ... illius omès i recollit al final del document, una crida indica l'omissió.

a. Vegeu document núm. 33.

46

1681 setembre 24. Madrid

Privilegi atorgat pel rei Carles II a favor de la ciutat de Girona. Concedeix als jurats la facultat de ser els primers a tenir coneixement de les causes dels col·legis i confraries de la ciutat, i que aquestes no puguin ser incoades a l'Audiència Reial de Catalunya.

A. Original: AHCG, *Lletres Reials* (Cartularis, privilegis, consuetuds, a. 1681). 295 × 215 mm. Duern imprès en bon estat de conservació.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 96-97.

a. M. J. ARNALL I JUAN, *Lletres reials...* doc. núm. 1408, ex. A.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 42, ex B.

+

Privilegium quod omnes causae collegiorum et confraternitatum tam artificum, liberalium quam illiberalium presentis civitatis non posse ad Regiam Audientiam evocari quin prius decisae et determinatae sint in prima instantia per iuratos et accessores ipsiusmet civitatis.

Nos Carolus, Dei gratia rex Castellae, Aragonum, Legionis, utriusque Siciliae, Hierusalem, Hungariae, Dalmatie, Croatiae, Navarre,

Granatae, Toleti, Valenciae, Galleciae, Maioricarum, Hispalis, Sardiniae, Cordubae, Corsicae, Murtiae, Giennis, Algarbii, Algecirae, Gibraltaris, Insularum Canariae necnon Indiarum Orientalium et Occidentalium, Insularum ac Terre Fermae maris Oceani, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Athenarum et Neopatriae, comes Abspurgii, Flandriae, Tirolis, Barchinonae, Rossilionis et Ceritaniae, marchio Oristani et comes Goceani, illis universitatibus que amorem erga nostrum diadema patefaciendo nostram sollicitant benignitatem, libenti animo in largitionibus et gratiis regia maiestas respondere de more habet et solet.

Pro inde cum pro parte nostre civitatis Gerunde, principatus nostri Cathalonie, fuerit nobis expositum et deductum iuxta capitula /96v/ curiae et privilegia eidem concessa statutum fuisse omnes causas collegiorum et confraternitatum tam artificum, liberalium quam illiberalium eiusdem civitatis non posse ad Regiam Audientiam dicti principatus evocari quin prius decissae et determinate sint in prima instantia per iuratos et accessores ipsiusmet civitatis, quo non obstante ab aliquibus ex dictis sodalitiis seu congregacionibus non nullarum causarum introductionem in dicta Regia Audientia tentatam fuisse dicta capitula curiae et privilegia contrafaciendo nobis propterea supplicando ut dictam praeheminentiam regio privilegio concederemus seu confirmaremus eo quod contra observantiam eiusdem nemo in futurum venire audeatur. Nos vero servitia et merita dictae civitatis necnon amorem eiusdem erga nostrum regium obsequium recipientes, desiderantesque gratos, munificos et liberales erga ipsam ostendere gratiam praedictam libenter modo quo infra duximus concedendum. Tenore igitur praesentis nostrae cartae cunctis futuris temporibus firmiter valiturae de nostra certa scientia regiaque autoritate deliberate et consulto eidem nostrae civitati Gerundae seu potius iuratis eiusdem cum facultate cognoscendi in prima instantia de omnibus causis collegiorum, confraternitatum et aliarum congregationum tam artificum, liberalium quam illiberalium vicinorum et vitam degentium in dicta civitate cum omnibus suis dependentibus exornamus et condecoramus et quatenus opus sit eandem praeheminentiam et prerrogativam de novo concedimus et confirmamus. Ita quod dictae causae tractentur et tractari debeant in prima instantia (ut praefertur) coram iuratis praefatae civitatis et una cum iudicio et sententia accessorum seu advocatorum eiusdem vel alterius illorum descidi et declarari valeant, volentes et prohibentes quod causae praemissae cuiuscunque summae et quantitatis sint non possint (adhuc cum praetextu et qualitate paupertatis, viduae etatis et pupulari etatis) ad dictam nostram Regiam Audientiam¹ evocari, nisi prius in dicta prima instantia per iuratos et accessores dictae civitatis (modo prefato)

terminata sint et declarata. Hanc itaque confirmationem seu novam concessionem facimus dictis iuratis civitatis Gerundae sicut melius dici potest et intelligi ad suum et eorum successorum in praedictis offitiis sanum, sincerum et meliorem intellectum, decernentes insuper quod presens nostra gratia sit et esse debeat eisdemmet iuratis dictae civitatis stabilis, realis, valida atque firma nullumque in iudicio aut extra sentiat impugnationis, obiectum, defectus, incommodum aut noxe cuiuslibet alterius detrimentum, sed in suo semper robore et firmitate persistat. Illustri propter ea nostro locumthenenti et capitaneo generali in Principatu nostro Cathaloniae et comitatibus Rossilionis et Ceritaniae, venerabili, nobiles, magnificis, dilectisque consiliariis et fidelibus nostris, cancellario, regenti cancellariam et doctoribus nostrae /97/ Regiae Audientiae gerentique vices nostri generalis gubernatoris, magistro rationali, baiulo generali et regenti nostram regiam thesaurariam, advocatis et procuratoribus, fiscalibus et patrimonialibus, vicariis, baiulis, subvicariis, subbaiulis, alguatiriis, virgariis et portariis, caeterisque demum universis et singulis officialibus et subditis nostris maioribus et minoribus, tam regiis quam aliis ad quos spectet dicimus, praecipimus et iubemus ad incursum nostrae regiae indignationis et irae poenaeque florennorum auri Aragonum mille nostris regiis inferendorum aerariis a bonis secus agentis irremisibiliter exigendorum, quatenus nostram huiusmodi gratiam, confirmationem et novam concessionem modo praenarrato teneant firmiter et observent, tenerique, et inviolabiliter observari faciant ab omnibus inconcusse, et non contrafaciant vel veniant aut aliquem contrafacere vel venire permittant ratione aliqua sive causa si officiales et subditi nostri praedicti gratiam nostram charam habent ac praeter irae et indignationis nostrae incursum poenam praeappositam cupiunt evitare. In cuius rei testimonium praesentem fieri iussimus nostro regio comuni sigillo inpendenti munitam.

Datum in oppido nostro Matriti, die vigesima quarta mensis septembris, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo primo, regnorumque nostrorum decimo septimo.

Yo el Rey.

Petrus Preses.	Vidit Marchio de Castelnovo.
Vidit Don Michael de Çalba,	
et pro thesaurario generali.	Vidit Pastor, regens.
Vidit Xulve, regens.	Vidit Berbegal, pro
Vidit Don Iosephus Rull, regens.	conservatore generali.

Dominus rex mandavit mihi don Francisco Izquierdo de Berbegal.² Visa per Don Petrum³ ab Aragonia, praesidentem;⁴ Çalba et pro thesaurario generali; Castelnovo; Xulve; Pastor ac Rull, et me pro conservatore generali.

No deve medianata.

In diversorum VI,
folio CC LXX IIII.

Vuestra Magestad haze merced a la ciudad de Gerona de que pertenezca a los jurados de ella el conocimiento en primera instancia de todas las causas de los colegios y cofadrías de los gremios de dicha ciudad, y que hasta que las declaren no puedan ser evocadas a la Real Audiencia de Cathalunya.

Solvit pro iure sigilli ducentos solidos Bernardus Pujol, locumtenens in offitio prottonotarii.

In privilegiorum locumtenentiae
Cathaloniae primo, folio CC XXXX.

1. Audientam omès i recollit al final del document, una crida indica l'omissió. 2. Segueix vicecancellario, A. 3. Paschalem, A. 4. praesidem, A.

47

1685 maig 6. Tarragona

Decret del concili Tarraconense que estableix la festivitat de Sant Narcís com a festa de precepte arreu de la província de Tarragona i arxiprestat d'Àger.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 101-101v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 45, ex B.

Decret del sagrat concili provincial de Tarragona fet sobre lo còdrer-se de precepte quiscun any lo die de vint-y-nou del mes de octubre en què se celebra la festa del gloriós màrtir y patró d'esta ciutat sant Narcís.

Hoc est exemplum bene et fideliter Gerundae, die mense et anno infrascriptis per me notarium infrascriptum sumptum a quodam decreto facto in sacro concilio provintiali Tarraconensis, manibus illustrissimi et reverendissimi don fratris Iosephi Sanchiz, Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia archiepiscopi sanctae metropolitanae Ecclesiae Tarraconensis, et publici notarii respective subscripto sigilloque sigillato, non vitiato, non cancellato nec in aliqua eius parte suspecto sed omni prorsus vitio et suspitione carente thenoris sequentis:

Nos don frater Joseph Sanchiz, per la gràcia de Déu y de la Santa Sede Apostòlica archebisbe de la santa metropolitana iglésia de Tarragona, del concell de sa magestat, etcètera, als amats nostres en Jesuchrist, los reverents rectors eo regint la cura de ànimas de

las cathedrals y parochials iglésias de les ciutats, vilas y llochs de la província Tarraconene y archiprestat de Àger y a quiscú de ells assoles, salut en lo Senyor.

Ab thenor de les presents vos diem y notificam com en lo sagrat concili provincial que de manament nostre se ha tingut y celebrat en nostre palàcio archiepiscopal de esta nostra ciutat de Tarragona en la sessió vint-y-tres, sots diada de trenta de mars proppassat, se ha fet un decreto constitució que és del thenor següent:

Decretum fuit per suam illustrissimam dominationem, sacro approbante concilio, quod observetur in tota hac provintia Tarraconense faestum de praecepto Sancti Narcisi, episcopi et martiris, die scilicet vigesima nona mensis octobris cum adsint graves et rationabiles causae quae in supplicatione proposita per reverendum syndicum reverendi Capituli Gerundensis, ex parte reverendissimi domini episcopi, Capituli et civitatis Gerundensis continentur et notoriae sunt in toto hoc principatu Catholoniae praesertim in opugnatione civitatis Gerundensis anno praeterito per exercitum gallorum, a cuius eventu tota spes huius principatus pendeat a qua quidem in omnium oppinione, non sine miraculo per intercessionem sancti Narcisi, Deus civitatem et provintiam a gallorum furore liberavit, et quod sua illustrissima dominatio super observatione dicti festi et dictum prout expedierit publicari mandet.

Per ço, inseguint lo thenor de dita constitució *et sacro concilio approbante*, en virtut de les praesents, vos diem y manam que lo primer die de diumenge o festa manada après que las praesents vos seran praesentadas a la hora de l'offertori de la missa major, quant lo poble per ohir aquella congregat serà, ab alta e intel·ligible veu, publiquen y notifiquen com nos, ab thenor de les presents, publicam y notificam a tots los fahels christians que en virtut de dit decret o constitució provincial tngan, observen y guarden per festa de precepte lo dit die de Sant Narcís per tota la present província Tarraconense y archiprestat de Àger perpètuament, y per a què vinga a notícia /101v/ de tots manam las presents ésser publicades per totas las ditas isglésias, axí cathedrals com altres, de dita província y archiprestat de Àger, y après fixades en las portas de quiscuna de ditas isglésias.

Datum en nostre palàcio archiepiscopal de la nostra ciutat de Tarragona, als sis dias del mes de maig, any de la nativitat de Nostre Senyor Déu Jesuchrist de mil sis-cents vuytanta-y-sinch.

Frater Joseph, archiepiscopo de Tarragona.

De manament de dit molt il·lustríssim
y reverendíssim senyor archebisbe, mi senyor.

Gaspar de Casals, notari y secretari de l'estat
ecclesiàstich de la reverent província Tarraconense.

Eg(Signe)o Narcissus Martorell, nottarius publicus Gerundae, auctoritate regia substitutus ab herede don Ioannis Çarrera et de Gurb, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae suarumque pertinentiarum nottario, huic exemplo testis.

Eg(Signe)o Iosephus Nato, auctoritate et substitutione praedictis, nottarius publicus Gerundae, huic exemplo contestis.

Eg(Signe)o Raymundus Vila, nottarius publicus Gerundae, auctoritate regia substitutus ab herede don Ioannis Carriera et de Gurb, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae suarumque pertinentiarum notario, secretariusque admodum illustrium dominorum iurat[o]rum¹ et Concilii Generalis praesentis civitatis Gerundae, exemplum huiusmodi a suo vero originali praefato fideliter sumptum et per supradictos dominos connotarios ut supra patet testificatum et per me correctum et comprobatum, subscripsi et clausi in fidem rogatus, hodie die XXX desembris M DC LXXX V.

1. Foradet que afecta aquesta lletra.

48

1687 novembre 30. Buen Retiro (Madrid)

Decret atorgat pel rei Carles II a favor de la ciutat de Girona. Eximeix la ciutat de pagar les 1.825 lliures que devia a la Batllia General de Catalunya en concepte de foriscapis i lluïsmes per la compra de la sèquia Monar en recompensa del seu servei durant la guerra amb França.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 113-115.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 49, ex B.

Doscientos y setenta y dos maravedís.

Sello primero, docientos y setenta y dos maravedís, año de mil y seiscientos y ochenta y siete.

Nos don Carlos, por la gracia de Dios rey de Castilla, de Aragón, de León, de las Dos Sicilias, de Jerusalem, de Hungría, de Dalmacia, de Croacia, de Navarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorca, de Sevilla, de Cerdeña, de Córdoba, de Córcega, de Murcia, de Jaén, de los Algarbes, de Algezira, de Gibraltar, de las Islas de Canarias, de las Indias Orientales y Occidentales, izlas y tierra firme del mar Océano, archiduque de Austria, duque de Borgoña, de Brabante, de Milán, de Athenas y Neopatria, conde de Abspurg, de Flandes, de Tirol, de Barcelona, de Rossellón y Cerdaña, marqués de Oristán y conde de Goceano.

Por quanto la ciudad de Gerona, en nuestro principado de Cataluña, por sentencia dada en la Baylía General de aquel principado en veinte y dos de agosto del año passado mil seiscientos ochenta y dos fue condenada en haver de capbrevar, confesar y reconocer el tener en alodio y directo dominio nuestro la cequia del rech Monar de aquella ciudad, con todos sus drechos y pertenencias, y juntamente los molinos llamados de Santa Eugenia del obispado de Gerona, y también en pagar los censos y luismos devidos, y en haver de transferir en mano capaz y hábil las dichas cosas como a emphiteoticarias o bien amortizarlas por ser mano muerta la dicha ciudad, y finalmente en pagar el premio de la amortización. Y que estando pendiente causa de liquidación sobre los dichos débitos, nuestro /113v/ procurador fiscal patrimonial tiene provado y justificado en ella que se han de liquidar en crédito de mi real patrimonio las cantidades siguientes: *primo*, seyscientas y veinte y cinco libras por el luismo del premio de la amortización del rech Monar, que entre otras cosas compró la ciudad, a veinte y quatro de setiembre de mil seiscientos y veinte, de don Francisco Cruillas por precio de veinte y una mil libras.

Ítem, quatrocientas libras por otro luismo del premio de la amortización de los molinos de Santa Eugenia.

Item, quatrocientas libras por otro luismo de la compra que los anniversarios presbiterales de la ciudad de Gerona hicieron de dichos molinos de Santa Eugenia de Gerónimo Ferrer y Moragues en treinta de mayo de mil seiscientos y catorse.

Ítem, quatrocientas libras por un luismo de dichos molinos de Santa Eugenia por la adquisición que de ellos hizo la ciudad de Gerona de dichos anniversarios presbiterales en onze de mayo del año mil seiscientos sesenta y ocho.

Las quales quatro partidas de luismos juntas importan mil ochocientas y veinte y cinco libras, y que a más de lo referido pretende también el dicho nuestro procurador fiscal patrimonial en dicha causa que la ciudad de Gerona, por ser mano muerta, ha de amortizar el rech Monar y molinos sobredichos, y que a más de los censos antiguos se ha de imponer por el drecho de amortización una pención todos los años de veinte y sinco libras, doze sueldos y seis dineros a favor de nuestra Baylía General, que es lo que corresponde a un luismo dividido en quarenta años, en cuió espacio se cree habría transportación si dichas cosas emphiteoticarias estuvieren en mano capaz y hábil para poder venderse y enagenarse. Y habiéndonos suplicado la dicha ciudad de Gerona que en conideración de la grande fidelidad con que nos sirvió el año passado mil seiscientos ochenta y quatro, defendiéndose del sitio y ataques que la puso el ejército de Francia y de los repetidos assaltos que dió a las brechas

hasta obligar al enemigo a que se retirase con mucha pérdida de su gente, fuésemos servido hazer la merced de remitirla y perdonarla qualesquier foriscapios, censos o otros drechos que a caso se devieren por el común de dicha ciudad a nuestro real patrimonio hasta el mes de junio de dicho año mil seiscientos ochenta y quatro por razón de compras u títulos de cosas emphiteoticarias; y Nos, atendiendo a la fineza con que la dicha ciudad ha acudido a nuestro real servicio en todas ocassiones y a lo que nos ha informado sobre su súplica el illustre marqués de Leganés, nuestro lugarteniente y capitán general en dicho nuestro Principado de Cataluña y condados de Rossellón y Cerdaña, hemos resuelto /114/ perdonarla las dichas mil ochocientas y veinte y cinco libras que importan los foriscapios y luismos referidos en la forma y manera infrascripta. Por tanto, con tenor de las presentes, de nuestra cierta ciencia y real autoridad deliberadamente y consulta, remitimos y perdonamos a la dicha ciudad de Gerona las mil ochocientas y veinte y cinco libras que, como dicho es, importa lo que debería pagar a nuestra regia corte y Baylía General del Principado de Cataluña por los foriscapios de la compra que hizo el año mil seiscientos y veinte de la cequia del rech Monar; por los drechos de amortización y por los devidos por las transportaciones de los molinos de Santa Eugenia, y con calidad que se imponga la dicha ciudad de Gerona a favor de nuestro real patrimonio el nuevo censo de veinte y cinco libras, doze sueldos y seis dineros cada año que pretende nuestro procurador fiscal patrimonial por la amortización de la cequia del rech Monar, con cuya condición la absolvemos de la paga de dichas mil ochocientas y viente y cinco libras para que pueda disponer y usar desta cantidad a toda su voluntad, como si la huviesse satisfecho a nos y a nuestro real patrimonio de la Baylía General y este la huviesse cobrado della de manera que quede immune y libre desta obligación, declarando como declaramos que por razón de dicho débito no puede ser, dicha ciudad, aora ni en tiempo alguno, por nosotros ni por nuestro bayle general ni otro ministro ni official real nuestro en dicho Principado de Cataluña compelida a la paga de dicha cantidad por los foriscapios, amortizaciones o censos devidos hasta el mes de junio del año passado mil seiscientos ochenta y quatro, ni convenida sobre ello en juicio, ni le pueda ser puesta demanda alguna por ello en ningún tribunal nuestro, y si se le huviere puesto mandamos poner en ello silencio perpetuo, por quanto nuestra voluntad es absolver y librar a dicha ciudad de Gerona de la paga de dichos luismos en la forma arriba referida y que la presente nuestra gracia y merced le sea firme, válida y segura, y que aora ni en tiempo alguno le sea puesta duda, objeción, ni dificultad en ella en juicio ni fuera dél. Y mandamos al

dicho nuestro bayle general, al maestre racional de nuestra casa y corte, y a otra qualquier persona /114v/ a quien tocare, que hagan los notamientos y tomen las cauthelas necessarias en los libros de sus officios para que conste en ellos de lo contenido en las presentes; y para su execución y cumplimiento mandamos al illustre marqués de Leganés, nuestro lugarteniente y capitán general en los dichos Principado de Cataluña, condados de Rossellón y Cerdaña, y a los venerables nobles, magníficos y amados concejeros, canceller regente la cancellería y doctores de nuestra Real Audiencia, portantvices de nuestro general governador, maestre racional, bayle general, regente la thesorería, abogados y procuradores fiscales y patrimoniales, vegueres, bayles, sotsvegueres, sotsbayles, alguaciles, vergueros y porteros, y a otros qualesquier ministros y officiales nuestros en dichos nuestros principado y condados constituidos y constituideros, so incurrimiento de nuestra ira e indignación y en pena de mil florines de oro de Aragón de bienes del que lo contrario hiciere exigideros y a nuestros reales cofres aplicaderos, decimos y mandamos que la presente nuestra gracia y merced y todo lo contenido en las presentes tengan, guarden y observen perpétuamente, tener, guardar y observar hagan a la dicha ciudad de Gerona, y no hagan ni permitan sea hecho lo contrario en manera alguna si nuestra gracia tienen chara y en las penas sobredichas desean no incurrir. Y queremos que antes de usar de esta gracia tome la razón della nuestro secretario del registro general de mercedes de que ha de constar por su certificación o nota en este despacho; y si dentro de quatro meses de la fecha en adelante no se huviere cumplido con este requisito, declaramos ser de ningún valor y effecto. En testimonio de lo qual mandamos despachar las presentes con nuestro sello real común en el dorso selladas.

Dattum en Buen Retiro, a treinta días del mes de noviembre, año del nacimiento de Nuestro Señor Jesuchristo de mil seiscientos y ochenta y siete, y de nuestro reynado el veinte y tres.

Yo el Rey.

Vidit don Antonius de Calataiud, pro thesaurario generali.

Vidit Don Ioannes Baptista Pastor, regens.

Vidit Marchio de Canales.

Vidit Haro, pro conservatore generali.

Vidit Don Iosephus Rull, regens.

Vidit Comes et Torro.

Vidit Borgia, regens.

Dominus rex mandavit mihi don Iosephus de Haro et Lara. Visa per Calataiud et pro thesaurario generali, Pastor, Rull, marchionem de Canales, Comes et Torro, Borgia, ac me pro conservatore generali.

En la secretaría de mercedes queda executado lo que su magestad manda. Madrid, a 6 de diciembre de 1687. Luis Antonio [...].¹

Registrado. In Diversorum VIII, folio C LXXX VI.

Su Magestad haze merced a la ciudad de Gerona de remitirla y perdonarla /115/ mil ochocientas y veinte y cinco libras que importan los foriscapios, amortizaciones y otros drechos que deve a la Baylía General de Cataluña hasta el mes de junio del año passado 1684 por la razón y con las calidades que aquí se expressan.

Solvit pro iure sigilli mille octingentos et viginti quinque solidos.

Bernardus Pujol, locumtenens in officio prothonotarius.

Consultado.²

Locus sig+illi.

1. *Paraula de difícil lectura.*
2. *Consultado subratllat.*

49

1693 setembre 11. Madrid

Lletra del rei Carles II a Juan Claros Alfonso Pérez de Guzmán, duc de Medina-Sidonia, lloctinent reial i capità general de Catalunya, en què li comunica que, com demanava la ciutat de Girona, ha augmentat en 600 homes el regiment de naturals, al qual ha d'ajudar diàriament amb els pans de munició necessaris mentre duri la guerra amb França.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 112v-113.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 48, ex B.

Hoc est exemplum bene et fideliter, Gerundae die, mense et anno infrascriptis, per me, notarium infrascriptum, sumptum a quodam regio decreto sacrae, catholicae et regiae magestatis domini nostri Hispaniarum regis, manu propria subscripto et cum debitis solemnitatibus expedito, non vitiato, non cancellato nec in aliqua cuius parte suspecto sed omni prorsus vitio et suspitione carente, huiusmodi thenoris:

«El Rey.

Illustre duque de Medinacidonia, primo, gentil hombre de mi cámara, theniente general de los reynos de la corona de Aragón, lugarteniente y capitán general del Principado de Cathaluña, condados de Rossellón y Cerdaña, y capitán general del ejército. Con carta de beinte y ocho del passado remitís un memorial que hos ha dado la

ciudad de Gerona representando que con motibo de la pérdida de Rosas se ve precisada aumentar el regimiento de sus naturales hasta el número de seyscientos hombres, y respecto del gasto que se les ocasionará el haver de dexar sus tiendas y officios de que se mantienen para entrar las guardias, y que en esta, con la de la esterilidad de las cosechas y falta de medios para socorrerlas por estar empleado actualmente los pocos que tienen en los parapetos de la muralla y terraplenes del fuerte que fabricó a sus expensas, suplicándome les haga merced de mandar se les socorra todos los días a su regimiento mientras durare la guerra con seyscientos panes de munición, sobre cuya instancia me representasteis lo que se hos offrezía. Y en vista dello he resuelto hazer merced a la ciudad de Gerona de seyscientos panes de munición al día, incluso los que oy se la dieren, y que se le ajustará con ellos para socorro de otros tantos soldados que han de servir en su regimiento desde el día de la presentación de este despacho por todo el tiempo que durare la guerra con Francia. Que assí es mi voluntad; daréys la orden combeniente para que assí se execute y que tomen razón de este despacho mis vehedor y proveedor general y contadoría principal de esse ejército.

De Madrid, a onze de setiembre de mil seyscientos noventa y tres.

Yo el Rey.

Don Juan Antonio López de Çárate. [...]¹

Al duque de Medinacidonia, que haga se entreguen a la ciudad de Gerona seyscientos panes de munición al día por sustento de su regimiento.»

Eg(*Signe*)o Franciscus Garriga, notarius publicus Gerundae, auctoritate regia substitutus ab herede don Ioannis Çarrera et de Gurb, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae suarumque pertinentiarum notario, huic exemplo contestis.

Eg(*Signe*)o Narcissus Martorell, auctoritate et substitutione notarius publicus Gerunde, huic exemplo contestis.

Eg(*Signe*)o Raymundus Vila, nottarius publicus Gerundae auctoritate regia substitutus ab heredes don Ioannis Çarrera et de Gurb, quondam publico civitatis, baiuliae et vicariae Gerundae /113/ suarumque pertinentiarum notario, secretariusque admodum illustrium dominorum iuratorum et Concilii Generalis presentis civitatis Gerundae, exemplum huiusmodi a suo originali prefato fideliter sumptum et per supradictos connotarios meos ut supra patet testificatum et per me correctum et conprobatum scribi, feci, subscripsi, signavi et clausi in fidem rogatus. Gerundae, die vigesima octava octobris, millesimo sexentesimo nonagestimo tertio, in fidem rogatus.

1. *Paraula de difícil lectura.*

1693 novembre 18. Madrid

Decret atorgat pel rei Carles II a favor de la ciutat de Girona, hi declara que els ciutadans de la mà major de la ciutat de Girona i els seus fills i descendents directes per línia masculina gaudeixen dels mateixos privilegis que els militars i ciutadans honrats de Barcelona.

[A]. Original perdut.

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 115v-119.

Reg. L. BAILLE I PRATS, «Las rúbricas del “Llibre Groc”...», doc. 51, ex B.

Privilegi del senyor rey don Carlos segon sobre que los ciutadans honrats de la present ciutat de Gerona enseculats y enseculadors en la bolsa de jurat de mà major y llurs descendents per recta línia masculina gozen del privilegi militar y lo mateix que los de Barcelona.

Nos Carolus, Dei gratia rex Castellae, Aragonum, Legionus, utriusque Siciliae, Hierusaelem, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Galletiae, Maioricarum, Hispalis, Sardiniae, Cordubae, Corcisae, Murciae, Giennis, Algarbii, Algecirae, Gibraltaris, Insularum Canariae necnon Indiarum Orientalium et Occidentalium, insularum ac terrae firmae maris Oceani, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Athenarum et Neopatriae, comes Abspurgii, Flandriae, Tirolis, Barchinonae, Rossillionis et Ceritaniae, marchio Oristani et comes Goceani.

Ad principes et reges spectat munificentiam suam apud vassallorum regali obsequio valde propensos continuo exercere honorumque, titulis exornare quibus ipsi et porteri sui gaudere valeant et coeteri ad similia promerendum quotidie incendantur sane cum retroactis temporibus per serenissimum regem Ferdinandum praedecessorem nostrum, recolendae memoriae, fuerit concessum privilegium^a quibusdam civibus Barchinonae quod ipsi, eorumque filii /116/ et desendentis ex eis per lineam masculinam nati et nacturi, gauderent de coetero omnibus et singulis franquitatibus, libertatibus, praehementiis, favoribus et praerogativis quibus milites et aliae personae stamenti militaris gaudent et utuntur prout in dicto privilegio dato Montissoni, die trigessima mensis agusti, anni millesimi quingentessimi decimi, latius continetur. Idcirco cum pro parte nostrae Gerundae civitatis nobis supplicatum fuerit quatenus suis civibus brachiis sive manus maioris et suis per lineam virilem descendentibus concederemus supplementum armaturae militaris quod non continetur in privilegio^b concesso praedictis civibus expedito in coenobio Divi Laurentii, die quinta mensis novembris, anni millesimi sexcentessimi quinquagesimi

quarti; et declaremus ut nostra realis intencio in eo contenta fuit ut cives honorati Gerundae qui nunc matriculati sunt et pro tempore fuerint fruuntur et gaudeant omnibus illis gratiis, praementiis et praerogativis quibus honorati cives nostrae civitatis Barchinonae pro qualibet causa gaudent et gaudebunt sine preiudicio et innovatione privilegiorum antiquorum Gerundae civitatis cuius contextus est thenoris sequenti:

«Nos Philippus, Dei gratia rex Castellae, Aragonum, Legionis, utriusque Siciliae, Hierusalem, Portugalliae, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Navarrae, Dalmatiae, Croatiae, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Galleciae, Maioricarum, Hispalis, Sardiniae, Cordubae, Corcisae, Murtiae, Giennis, Algarbii, Algecirae, Gibraltar, Insularum Canariae, necnon Indiarum Orientalium et Occidentalium, insularum ac terrae firmae maris Oceani, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Athenarum et Neopatriae, comes Abspurgii, Flandriae, Tirolis, Barchinonae, Rossillionis et Ceritaniae, marchio Oristani et comes Goceani.

Supraemae magestati nihil decentius quam vassallorum et subditorum suorum beneficio et utilitati consulere eosque gratiis et honoribus condecorare quanto de regia magestate benemeriti fuerint et servitia eorumdem plurimam, benevolam et gratam voluntatem merentur, proinde, cum per fidelem et dilectum nostrum Franciscum Burgues, civem honoratum nostrae civitatis Gerundae illius et consiliariorum, Consilii et universitatis eiusdem sindicum, nobis deductum et supplicatum fuerit quatenus illi concederemus, ut cives brachii sive manus maioris qui nunc sunt et pro tempore fuerint insiculati in /116v/ bursis civium dicti brachii ad gubernium dictae civitatis et omnes descendentes eorum per lineam masculinam gaudeant perpetuo in totum illis honoribus, gratiis, franquitiis et prerogativis quibus gaudent et utuntur, gaudebuntque et uttentur exinde pro qualibet causa et ratione cives honorati nostrae civitatis Barchinonae qui nunc existunt et pro tempore existerint insaculati in bursis ofitorum gubernii dictae civitatis Barchinonae exceptis tamen illis honoribus particularibus domus eiusdem quodque huiusmodi gratia et concessio sit absque preiudicio, innovatione et derogatione privilegiorum antiquorum dictae civitati Gerundae quae quatenus opus sit in hac parte conformari per nos supplicat atque exequi mandare. Nos vero volentes erga eandem civitatem et cives dicti brachii et manus maioris munificos et liberales habere votis suis benigne susceptis gratiam per eam petitam concedere et elargiri libenter decrevimus, non obstantibus in contrarium pretensis pro parte aliquorum civium brachii et manus secundae dictae civitatis prout thenore presentis nostrae chartae cunctis futuris temporibus firmiter valiturae de nostra certa scientia regiaque

auctoritate deliberate et consulto, ac ex gratia spetiali maturaque nostri sacro supremo regio Aragonum concilii deliberatione concedimus et elargimur praefatae nostrae civitati Gerundae conciliariis, Concilio et universitati eiusdem, quatenus cives brachii sive manus maioris, qui nunc sunt et pro tempore fuerint insaculati in bursis eiusdem brachii maioris, omnesque et singuli descendentes eorum per lineam masculinam, ex nunc et in futurum perpetuo gaudeant et utantur in totum illis honoribus, gratiis, franquitiis et praeerogativis quibus nunc gaudent et utuntur, gaudebuntque et utentur in futurum, pro qualibet causa et ratione cives honorati nostrae civitatis Barchinonae qui nunc existunt et pro tempore exsisterint insaculati in bursis ofitiorum gubernii publici eiusdem civitatis, exceptis tamen ut est dictum et supplicatum illis honoribus particularibus domus dictae civitatis Barchinonae. Ita ut deinceps gaudeant, utantur et fruantur praedicti cives manus maioris in bursis eiusdem civitatis Gerundae, nunc vel in futurum insaculati, omnes et singuli descendentes eorum per lineam masculinam perpetuo praedictis gratiis, honoribus, franquitiis et praeerogativis quibus modo gaudent et utuntur atque in futurum gaudebunt et fruentur pro qualibet causa et ratione cives honorati Barchinonae insaculati in bursis /117/ eiusdem gubernii, exceptis tamen illis particularibus honoribus domus dictae nostrae civitatis Barchinonae ut est dictum. Quam gratiam et concessionem facimus praedictae civitati Gerundae absque praeiudicio, innovatione et derogatione privilegiorum antiquorum qua eadem asserit habere et supplicat confirmari sicut cum presenti quatenus opus fuerit confirmamus. Hanc itaque nostram gratiam et concessionem facimus et concedimus praedictae nostrae civitati Gerundae consiliariis, Consilio et universitati illis tamen praesentibus quam futuris, sicut melius et plenius dici potest et intelligi ad suum sanum, sincerum et meliorem intellectum, volentes et expresse decernentes quod nostra huiusmodi gratia et concessio sit et esse debeat stabilis, realis, valida atque firma, nullumque in iudicio aut extra sentiat impugnationis, obiectum, defectus, incommodum aut noxae cuiuslibet alterius detrimentum, sed in suo semper robore et firmitate percistat. Don Ioanni ab Austria, propter ea, filio nostro, locumthenenti et capitaneo generali nostro in dicto Principatu Cathaloniae et comitatibus Rossillionis et Ceritaniae, venerabili, nobiles, magnificis, dilectisque consiliariis et fidelibus nostris cancellario, regenti cancellariam et doctoribus nostrae Regiae Audientiae, gerentibusque vices nostri generalis gubernatoris, magistro rationali, baiulo generali ac regenti nostram regiam thesaurariam, vicariis, subvicariis, baiulis, subbaiulis, alguaciriis, virgariis et portariis, coeterisque demum universis et singulis ofitialibus et subditis nostris maioribus et minoribus in eisdem nostris Principatu et comitatibus

constitutis et constituendis dictorumque ofitialium locathenentibus seu ofitia ipsa regentibus et subrogatis, praesentibus et futuris, ad incursum nostrae regiae indignationis et irae poenaeque florennorum auri Aragonum mille nostris inferendorum aerariis dicimus, precipimus et iubemus quatenus huiusmodi nostram gratiam regiam et concessionem et omnia et singula de super contenta et expressa praedictae nostrae civitati Gerundae conciliariis, Concilio et universitati eiusdem qui nunc sunt et pro tempore fuerint, habeant, teneant et observent, tenerique et inviolabiliter observari faciant per quoscunque contrarium nullatenus tentaturi ratione aliqua sive causa si dictus filius noster nobis morem gerere, coeteri vero ofitiales et subditi nostri praedicti gratiam nostram charam habent et praeter irae et indignationis nostrae incursum poenam praeappositam cupiunt evitare. In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro regio communi /117v/ sigillo pendenti munitam.

Datum in coenobio Divi Laurentii, die quinta mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo quarto, regnorumque nostrorum trigessimo quarto.

Yo el Rey.

Vidit don Christophorus Crespi, vicecancellarius. Vidit Comes de Rob[r]es,¹ regens et pro thesaurario generali. Vidit don Paschalis, regens. Vidit Comes de Albatera. Vidit don Michael de Lanuza. Vidit don Didacus de Sada, pro conservatore generali.

Dominus rex mandavit mihi, don Didaco de Sada. Visa per don Christophorum Crespi, vicecancellarium; comitem de Robres, regentem cancellariam² et pro generali thesaurario; comitem de Albatera; don Paschalem, regentem cancellariam; don Michaellem de Lanuza, et me pro conservatore generali.»

Quare memoria repetentes grata, merita et laudabilia obsequia praedictae nostrae civitatis Gerundae non solum res et negotia ad nostrum regium servitium spectantia, zelo et fide fungens, promovendo variis in ocasionibus sed etiam ostendendo suum ingentem erga nos amorem, tam in obsidionibus a Gallorum armis positis super ipsam urbem in annis millessimi sexcentessimi quinquagesimi tertii et millessimi sexcentessimi septuagesimi quarti quam in posteriore anni millessimi sexcentessimi octuagesimi quarti, de quibus ad plenum edocti fuimus ex informatione illustris ducis de Medinasidonia, locumtenentis et capitanei generalis nostri in dictis principatu Cathaloniae et comitatibus Rossilionis et Ceritaniae, merito his et aliis atentis suprascriptum privilegium confirmamus, roboramus et quatenus opus sit de novo concedimus, et etiam declaramus nostram intentionem et concessionem in eo contentam fuisse ut cives honorati manus maioris nostrae civitatis Gerundae eorumque filii et descenden-

tes per rectam lineam virilem qui nunc sunt et por tempore fuerint fruuntur et gaudeant illis honoribus, praerogativis et gratiis quibus gaudent et utantur, gaudebuntque et utentur pro qualibet ratione et causa cives honorati nostrae civitatis Barchinonae, exceptis tamen illis honoribus particularibus domus eiusdem civitatis Barchinonae, quodque huiusmodi gratia et concessio sit absque derogatione et praeiudicio privilegiorum antiquorum dictae civitatis Gerundae. Tenore igitur presentis, de nostra certa sententia regiaque et absoluta potestate deliberate et consulto, ac ex gratia spetiali concedimus et elargimur praedictae nostrae civitati Gerundae suisque civibus manus maioris qui nunc sunt et pro tempore fuerint insaculati in bursis eiusdem brachii et praecipue Hieronimo Fontdevila, iurato primo stamenti dictorum civium, Hiachinto Camps, Raphaeli Masdeu, Francisco Pont et Llombart, Ioanni Paulo Perpinya, /118/ Marco Antonio Ferrer, Iosepho Moret et suis fratribus, Iosepho Duran, Ioanni Battista Perpinya, Francisco Guitard, Hieronimo Colomer et Pasqual, Francisco Romaguera, Narciso Vilar et suis fratribus, Petro Ignasio Deu, Iosepho Ginesta et Narciso Frigola et Folcra, suisque filiis et descendentes per rectam lineam masculinam natis et nacturis quod deinceps gaudeatis utamini et fruamini omnibus et singulis privilegiis, immunitatibus, libertatibus, franquitiis, praeminentiis, favoribus et praerogativis per dictum Catholicum regem, anno millesimo quingentesimo decimo, civibus in dicto privilegio nominatis et eorum posteritati concessis, quibus praedicti et nominati cives Gerundae brachii manus maioris et qui pro tempore fuerint cum tota posteritate sua per rectam lineam masculinam ex eis descendente gaudere possitis, ac si in praecalendato privilegio essetis nominati et quibus personae militares Cathaloniae gaudere possunt, et inter alios milites nostros et personas militares in omnibus et per omnia connumeremini et connumerentur, intellecto etiam et declarato quod si in futurum aliqua privilegia et gratiae concederentur civibus honoratis Barchinonae ipso facto sine aliqua provisione seu expressione concessa sint et intellegantur civibus manus maioris nostrae civitatis Gerundae suisque filiis et descendentes per lineam rectam masculinam tam natis quam nacturis; qui omnes et singuli in omnibus et per omnia pro veris personis stamenti militaris habeamini et habeantur non quidem proinde sed pari formiter ac si quilibet ex eius esset per nos militari cingulo insignitus et gaudeant et gaudere possint omnibus illis quibus vere milites et aliae personae stamenti militaris gaudent, utuntur et fruuntur, utique gaudere et frui possunt in futurum utentur, gaudebunt et fruuntur, etiam si essent novae gratiae et concessionis per nos aut successores nostros seu alias personas ad quas pertineat concedendae; volumus autem et declaramus quod ad convocationes curiarum seu parlamentorum

faciendarum seu faciendorum praefati cives honorati Gerundae eorumque filii et descendentes praedicti per lineam rectam masculinam non vocentur neque intrent dictas curias aut parlamenta nec in illis vocem habeant exui huiusmodi privile[gl]ii,³ et quod in domo nostra Deputationis Cathaloniae principatus insaculemini ut cives et non ut milites, et etiam quod in congregatione facienda per alios cives honoratos dictae civitatis Barchinonae, prima die mensis maii ab antiquo consueta, non possitis nec possint intervenire absque illorum licentia et permissu, /118v/ in coeteris autem volumus cives honoratos Gerundae manus maioris qui nunc insaculati sunt et pro tempore fuerint, filiosque suos tam natos quam nacturos, et decedentes praedictos per lineam masculinam, et quemlibet ex eis pro veris militibus et personis stamenti militaris cenceri et sine ullo discrimine haberi et reputari, coeterum non ignari quod impetrantes generositatis privilegia intra annum militiam assumere teneantur; declaramus quod cives honorati Gerundae manus maioris, eorumque filii, decedentes praedicti militiam intra annum aut postea ullo unquam tempore nullatenus assumere teneantur nisi id quod statutum est impettantibus dictae generositatis privilegia locum sibi non vindicat in hoc casu, quinimo etiam si dicti cives eorumque filii et descendentes (ut est dictum) ad militiam nunquam assumantur nihilominus praedictis privilegiis, praeerogativis et gratiis militibus et hominibus de stamento militari concessis et concedendis uti, frui et gaudere valeant et possint etiam inter milites et personas de stamento militari connumerari, volentes et expresse decernentes huiusmodi nostrum privilegium et omnia et singula in eo contenta firmum et stabile sit, nullumque in iudicio aut extra sentiat diminutionis, obiectum, defectus, incomodum aut noxae cuiuslibet alterius detrimentum sed in suo semper robore et firmitate percistat. Illustri vero nostro locumthen[en]ti⁴ et capitaneo generali in Principatu Cathaloniae et comitatibus Rossillionis et Ceritaniae, venerabili, nobiles, magnificis, dilectisque conciliariis et fidelibus nostros cancellario, regenti cancellariam et doctoribus nostrae Regiae Audientiae, gerentibusque vices nostri generalis gubernatoris, magistro rationali, baiulo generali ac regenti nostram regiam thesaureriam, vicariis, subvicariis, baiulis, subbaiulis, alguasiriis, virgariis et portariis, coeterisque demum universis et singulis ofitialibus et subditis nostris maioribus et minoribus in eisdem nostris Principatu et comitatibus constitutis et constituendis dictorumque ofitialium, locatenentibus seu ofitia ipsa regentibus et subrogatis, presentibus et futuris, ad incursum nostrae regiae indignationis et irae poenaeque florennorum auri Aragonum mille nostris regiis inferendorum aerariis dicimus, precipimus et iubemus, quatenus privilegium nostrum huiusmodi omnia et singula in eo contenta civibus honoratis manus maioris nostrae

civitatis Gerundae, filiisque suis et desendentibus per lineam rectam masculinam tam natis quam nacturis teneant firmiter et observent, tenerique et inbiolabiliter /119/ observari faciant vel veniant aut aliquem contrafacere vel venire permitant ratione aliqua sive causa, si ofitiales et subditi nostri praedicti gratiam nostram charam habeant ac praeter irae et indigantionis nostrae incursum poenam praeappositam cupiunt evitare. In cuius rei testimonium praesentem fieri iussimus nostro regio communi sigillo in praesenti munitam.

Datum in oppido nostro Matriti, die decima octava mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo tertio, regnorumque nostrorum vigesimo nono.

Yo el Rey.

Vidit don Ildfonsus de Guzman, thesaurarius generalis. Vidit Marchio de Castellnovo. Vidit don Iosephus Rull, regens. Vidit Comes et Torro. Vidit don Franciscus de Borgia, regens. Vidit Casanate, pro conservatore generali.

Dominus rex mandavit mihi, don Francisco Dalmao et Casanate. Visa per don Ildefonsum de Guzman, thezorarium generalem; marquionem de Castellnovo, Rull, Comes et Torro, Borja, ac me pro conservatore generali.

In Diversorum XI, folio XX IIII.

Vuestra Magestad declara y concede a la ciudad de Gerona que sus ciudadanos de mano mayor, sus hijos y descendientes gozen todas las praerrogativas que los de Barcelona.

Solvit pro iure sigilli quatuor mille solidorum, Garzia, locumtenens protonotarii.

Consultado.

In Privilegiorum Locumttenentiae Generalis Catthaloniae secundo, folio CC XXXX VIII.

Registrata.

1. r omesa. 2. comitem ... cancellariam omès i recollit al final del document, una crida indica l'omissió. 3. g omesa. 4. en omès.

a. [A]. Original perdut. b. Vegeu document núm. 24.

1702 desembre 15. Girona

Decret atorgat per Luis Fernández de Portocarrero, comte de Palma del Río, lloctinent reial de Catalunya, a favor de la ciutat de Girona.

Concedeix la facultat de nomenar per a la bossa de ciutadans de la mà menor dos notaris causídichs.

[A]. Original perdut

B. AHCG. *Llibre Groc*, f. 115-115v.

Reg. L. BATLLE I PRATS, «Las rúbricas del “*Llibre Groc*”...», doc. 50, ex B.

Real decret en favor dels causídichs sobre lo poder ocupar llocs en la bossa de jurats de mà menor.

Lo comte de Palma, llochtinent y capità general.

Per quant per part de la ciutat de Gerona se'ns ha representat que en lo any 1671, en virtut de real privilegi^a que se li concedí, designà diferents llocs en la bolsa de mà menor del govern de dita ciutat per los individus dels oficis y confrarias de aquella, deixant exclosos als notaris causídichs per no trobar-se en dit temps establert fixament dit col·legi, sobre ser un dels gremis que se han esmerat igualment en lo real servey de sa magestat, contribuint no sols en las imposicions, talls y demás gastos se han ofert sinó també en entrar y a fer las guardas en la conformitat que los demás estamens, oficis y confrarias, y que havent demanat a dita ciutat lo dit col·legi de causídichs que en atenció de acistir-los la matexa rahó que ha militat ab los altres per a gozar de dit honor y benefici los permetés concórrer en la dita bolsa de mà menor, assenyalant-los los llocs que apareguessen corresponents al número que éran de causídichs, a què no podent-se negar a petició tant justificada, los jurats y Concell General de dita ciutat se han convingut en assenyalar-los dos llocs en la dita bolsa de jurat de ciutadans de mà menor, los quals hagen de ocupar-los tant solament causídichs de dita ciutat, regulant esta disposició ab la forma expressada al dit real privilegi, suplicant-nos sia de mercè nostra en concideració dels dalt referits motius y per a què dita deliberació obtinga son degut compliment y efecte, tingan a bé interposar en ella nostre real decret y auctoritat. E Nós, annuint a la deprecació, desitjant lo major consuelo de tant bons vassalls de sa magestat, ab thenor de la present, de nostra certa sciència deliberadament y consulta, usant de la real facultat que tenim concedida, aprobam, ratificam y confirmam a la dita ciutat de Gerona y Concell General de la dita ciutat de Gerona la assignació eo designació ha feta dels dits dos llocs en la bolsa de jurat de ciutadans de mà menor a favor dels causídichs de dita ciutat, de manera que queden ocupats per los de aquest gremi y concórregan com los demás que estan insiculats en dita bolsa en /115v/ las extractions fahedoras, observant en lo demás la formalitat que tenen y se'ls ha donada en virtut dels privilegis atorgats a dita ciutat, essent nostra voluntat sien

inviolablement observats y que se execute tot segons son thenor y en la forma estilada.

Datum en Gerona, als XV de dezembre de M DCC II.

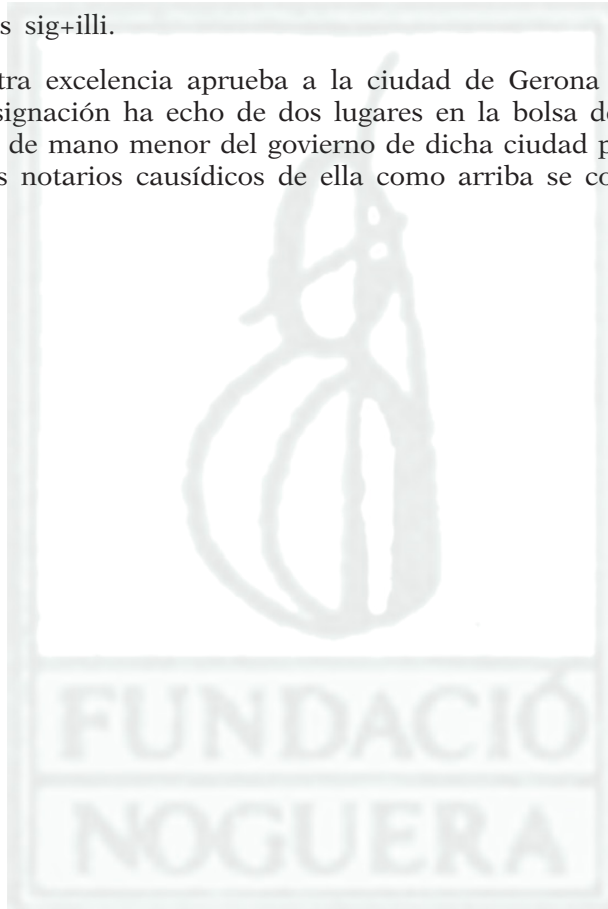
El conde de Palma.

Vidit de Senjust et de Pages, cancellarius.

Registrata in Itinerum III, folio primo.

Locus sig+illi.

Vuestra excelencia aprueba a la ciudad de Gerona la nominación o designación ha echo de dos lugares en la bolsa de jurado de ciudedano de mano menor del gobierno de dicha ciudad para que los ocupen los notarios causídicos de ella como arriba se contiene.

Apèndix I

Fragment de privilegi

+

Clausura per privilegi.

Copia hec in huiusmodi et in precedenti papiri foleis huius communis formae fideliter scripta sumpta fuit a libro pallido sive groch, recondito in archivio sive scribania publica domus Concilii civitatis Gerundae, in quo huiusmodi et alia quam plurima privilegia, gratiae et libertates¹ universitati et civibus dicte civitatis concesse registratae existunt fuitque cum suo originali unde sumpta extitit foleo n. dicti libri continuata fideliter auscultata per me Franciscum Vinyoles, notarium publicum Gerunde regia auctoritate, substitutum ab herede don Ioannis Çarrera et de Gurb, quondam, publico civitatis, baiulie et vicarie Gerunde suarumque pertinentiarum notario, secretariumque admodum illustrium dominorum iuratorum et Concilii dicte civitatis de premissis fidem facientem hic me subscribentem et meum solitum apponentem sig+num.

1. *Segueix reque interlineat.*

Apèndix II

Rúbriques dels documents segons l'ordre d'aparició en el *Llibre Groc*

1. 1617 març 31. Girona

Exemplar ab lo qual consta, ab vots de doctós, que las penas posadas en virtud de ordinations fetas per los senyós jurats no sían íntegrament aplicadas al fisch sinó tan solament la tercera part (f. 1).

2. 1611 octubre 31. Girona

Exemplar en virtud de privilegi concedit a la ciutat de Gerona ab lo qual consta ab vot de doctós que stà concedit guiatge y seguretat a todas las personas anans y vinens a la ciutat de Gerona per tot lo dia del gloriós sant Narcís, que és a 29 de octubre, y per tota la octava del dit gloriós sant Narcís successive (f. 3).

3. 1596 març 20. Madrid

Sentència contra mercaders catalans (f. 6).

4. 1617 juny 14. Barcelona

Sentència donada per los assessors de la Diputació de Catalunya ab la qual se declara a qui tòcan los llochs de oydors y diputats reals de Gerona (f. 9).

5. 1619 juliol 11. Girona

Procés de enquesta fulminat en la Cort Real de Gerona contra Pere Orta y Bernat Casalins, qui havien parada tavenra en la casa dita

la Creueta, per no estar dita casa lluny de las murallas mitja lleuga (f. 10v).

6. 1628 novembre 14. Barcelona

Sentència publicada per lo senyor canceller en causa de contenció ab la qual declara en favor de la ciutat quant a la bandera de la confraria dels Sants Quatre Màrtirs (f. 16v).

7. 1629 novembre 12. Perpinyà

Privilegi concedit a la ciutat ab lo qual mana lo senyor virrey als veguer, sotsveguer, batlle y sotsbatlle que serven las ordinations dels molt il·lustres senyors jurats (f. 17v).

8. 1633 maig 23. Madrid

Privilegi concedit en favor de la ciutat de Gerona que ningú pugua tenir taula de depòsits dins son bisbat y que dita ciutat pugua eregir banch com en Barcelona (f. 18v).

9. 1634 agost 8. Girona

Privilegi concedit en favor de la ciutat per a què pugua manllevar fins en trenta mília lliures (f. 19v).

10. 1634 agost 8. Girona

[Llicència atorgada per Enric d'Aragó Folc de Cardona, lloctinent reial de Catalunya, als serrallers de la ciutat de Girona per tal que puguin fer i arreglar les pistoles de la companyia d'infanteria de la ciutat que va a servir a la frontera amb França] (f. 20v).

11. 1634 juliol 13. Girona

Sentència proferida per lo magnífich jutge ordinari de la Cort Real cerca la ferma de dret feta per Pera Pi, de Sant Daniel, qui pretenia que un forn de calcs situat en dita parròquia no ere dins los límits, ab la qual sentència remeté dita causa als molt il·lustres senyors jurats y magnífich clavari de la ciutat per ser cosa de impositions (f. 21).

12. 1637 agost 14. Girona

Privilegi y llicència perpètua de manllevar (f. 22v).

13. 1639 agost 22. Girona

Nova forma de insacular y habilitar los doctors en lleys y medicina com a doctors, y los notaris públichs com a notaris públichs (f. 23v).

14. 1653 octubre 16. Girona
Privilegi y llicència de què LX personas o major part d'elles fàssan Consell Generall, axí com abans era de LXXX personas (f. 25v).

15. 1654 novembre 5. San Lorenzo de El Escorial
Confirmació de tots los privilegis concedits per sa magestat y sos praedecessors a la present ciutat (f. 26).

16. 1654 novembre 5. San Lorenzo de El Escorial
Privilegi que la ciutat pot compel·lir als militars tenint un any de domicili de acceptar la insaculació y officis de aquella sots pena de CC lliures (f. 27).

17. 1654 novembre 5. San Lorenzo de El Escorial
Privilegi que los ciutedans de mà major de la present ciutat y los que per avant seran insaculats en ella, y llurs descendents per línia masculina, gaudèscan de totas las honors y gracias que gaudèxan y gaudiran los ciutedans honrats de Barcelona (f. 28).

18. 1654 novembre 5. San Lorenzo de El Escorial
Privilegi concedit per la magestat del rey nostre senyor Phelip IIII a la present ciutat per fer un tinent de mostesaph ciutedà de mà menor quiscun any ab la mateixa jurisdicció que té lo mostesaph (f. 29).

19. 1659 abril 1. Barcelona
Declaració feta per los acessors de la Deputació cerca de las mercaderias que lo clavari fa aprehensió per haver-las trobadas en frau dels drets de la ciutat, las quals deuen dret al General, se les puga retenir dit clavari y sols sie obligat a pagar los drets deguts al dit General, y axí mateix ho serven los oficials del General (f. 30v).

20. 1600 febrer 21. Barcelona
Informació rebuda en la cort del veguer de Barcelona, instant lo síndich de la present ciutat, sobre la consuetut té dita ciutat de Barcelona en las cosas de morbo, y de la manera que lo clavari de dita ciutat acostuma de executar los debitors de la mateixa ciutat, y com los portalers y receptors dels drets apòrtan en los portals bastons de oficials. Fa dita informació per esta ciutat per gosar en ditas cosas dels matexos privilegis concedits a la ciutat de Barcelona (f. 31v).

21. 1628 novembre 21. Girona
Capitulació entre los comissaris de la present ciutat y del Capítol de la Seu sobre la administració de la Almoina dita del Cortó (f. 42v).

22. 1628 desembre 22. Girona
Approbatió y retificació de la retroscrita y antecedent capitulació fermada per lo Capítol de la Seu statuint y ordenant sie servada per a sempre (f. 45v).
23. 1629 juliol 23. Girona
Statut fet per lo Capítol de la Seu sobre la administració de la Almoyna del Pa de dita Seu dita del Cortó (f. 49).
24. 1635 desembre 22. Girona
Altre statut fet per dit Capítol de la Seu sobre dita Almoyna (f. 54).
25. 1660 juny 16. Barcelona
Sentència publicada en lo offici de la Batllia General de Catalunya a XVI juny M DC LX sobre la exemptió de la lleuda (f. 56).
26. 1660 juliol 14. Barcelona
Lletres executorials de dita sentència (f. 57v).
27. 1663 juliol 6. Barcelona
Lletra ab la qual mana lo senyor virrey que los ciutedans honrats de Gerona sien tractats y reputats com los ciutedans honrats de Barcelona (f. 58v).
28. 1666 febrer 22. Barcelona
Sentència en favor de la ciutat publicada en la Real Audiència ab la qual fonch declarat que una causa que en matèria de obres se aporta devant lo mostessaph no-s pogué evocar a dita Real Audiència. Fa per corroboració del privilegi concedit per la magestat cesària de Carlos quint de la iurisdicció dels mostessaph y obrers en cosas tocans a obres públicas y particulars, registrat en lo Llibre Vermell, foli C LXXX II (f. 59v).
29. 1666 febrer 22. Barcelona
Lletres executorials de dita sentència (f. 60v).
30. 1666 desembre 23. Barcelona
Llicència y facultat de mudar fora las murallas tres taulas de carnisserias en les quals s'i puga tallar tota manera de carns, a XXIII desembra M DC LX VI. Cens 10 sous (f. 61).
31. 1667 desembre 1. Barcelona
Smortització de vuit taulas de carnisserias y pes de les carns feta al primer desembra M DC LX VII ab cens de una lliura, tretse sous,

nou diners, malla y la desena part de un diner. Ítem àpocha de L XVII lliures XII sous (f. 63v).

32. 1668 maig 11. Girona

Concòrdia feta entre la ciutat y lo molt il·lustre Capítol de la isglésia Cathedral ab la qual, entre altres, foren venuts a la ciutat los molins pocehían los aniversaris praesbiterals de aquella isglésia en lo lloc de Santa Eugènia. Als maig 1701 és altre concòrdia feta entre los dos comuns continuada en lo manual de la ciutat (f. 67).

33. 1668 juny 19. Girona

Concordia sobre tener los jurados asiento en el Presbiterio (f. 72v).

34. 1669 març 13. Barcelona

Decret real ab lo qual lo excel·lentíssim senyor virrey concedeix llicència de tornar la sèquia del Monar real en son primer stat, manant que no púgan fabricar ni tornar ningun molt fariner en Santa Eugènia, Salt, ni en altres parts de dita sèquia, y si algú n'i ha que l'espallen (f. 75).

35. 1671 gener 12. Madrid

Carta de la confirmatió feta sa magestat del propprecedent decret (f. 76).

36. 1671 maig 23. Barcelona

Stabliment y llicència de tenir dos barcas en lo riu de Ter per construir y reparar las resclosas, a 23 maig 1671, ab prestatió de XV sous de cens (f. 76).

37. 1671 desembre 7. Barcelona

Privilegi per la admissió dels col·legis y confrarias en la bolsa de jurats de mà menor concedit a set desembre 1671 (f. 79).

38. 1667 març 4. Barcelona

Sentència proferida en lo consistori de la Batllia General de Catalunya a quatre mars 1667 sobre la exemptió de la lleuda, ab provisió feta del decret de exequitió a XIII juny M DC LXX II (f. 85).

39. 1672 juny 13. Barcelona

Lletres exequitorials de dita sentència (f. 89v).

40. 1673 maig 12. Barcelona

Llicència y facultat de mudar tantes vegades com aparega tres taulas de carnisserias fora les muralles, en lo spay de vint canes y contra les muralles en les quals se pot tallar tot gènere de carns (f. 90).

41. 1386 setembre 21. Girona
Ratificació de la concòrdia firmada entre lo invictíssim senyor rey Pere y lo abat y convent del monastir de Sant Feliu de Guíxols (f. 91v).
42. 1681 setembre 24. Madrid
Privilegium quod omnes causae collegiorum et confraternitatum tam artificum, liberalium quam illiberalium presentis civitatis non posse ad regiam audienciam evocari quin prius decisae et determinatae sint in prima instantia per iuratos et accessores ipsiusmet civitatis (f. 91v).
43. 1657 novembre 8. Madrid
Privilegi en virtut del qual los ciutedans honrats de mà major, mijana y menor púgan ésser hàbils per concurrir en las insiculacions, encara que sían officials reals y tngan fora lo domicili (f. 97v).
44. 1668 juny 19. Barcelona
[Aprovació de Gaspar Téllez-Girón, duc d'Osuna i Uzeda, lloctinent reial de Catalunya, de la concòrdia feta pel Capítol de la Seu segons la qual es permet als jurats de la ciutat entrar al presbiteri de la catedral en determinades celebracions, alhora que aclareix els dubtes suscitats sobre la presència dels estaments que acompanyaran els jurats] (f. 98v).
45. 1685 maig 6. Tarragona
Decret del sagrat concili provincial de Tarragona fet sobre lo còl-drer-se de precepte quiscun any lo dia vint-y-nou del mes de octubre en què se celebra la festa del gloriós màrtir y patró d'esta ciutat Sant Narcís (f. 101).
46. 1670 juny 14. Barcelona
Transumpto de la sentència real publicada en la real audiència a 14 juny 1670 contra los lleuders de la lleuda de la ciutat de Barcelona a favor d'esta ciutat y sos ciutadans (f. 101v).
47. 1629 juliol 23. Girona
[Aprovació per part del bisbe de Girona dels nous estatuts de l'Almoina de la Seu. Trasllat de 18 de maig de 1688] (f. 104v).
48. 1693 setembre 11. Madrid
[Lletra del rei Carles II a Juan Claros Alfonso Pérez de Guzmán, duc de Medina-Sidonia, lloctinent reial i capità general de Catalunya, en què li comunica que, com demanava la ciutat de Girona, ha augmentat en 600 homes el regiment de naturals, al qual ha d'ajudar

diàriament amb els pans de munició necessaris mentre duri la guerra amb França] (f. 112v).

49. 1687 novembre 30. Buen Retiro (Madrid)

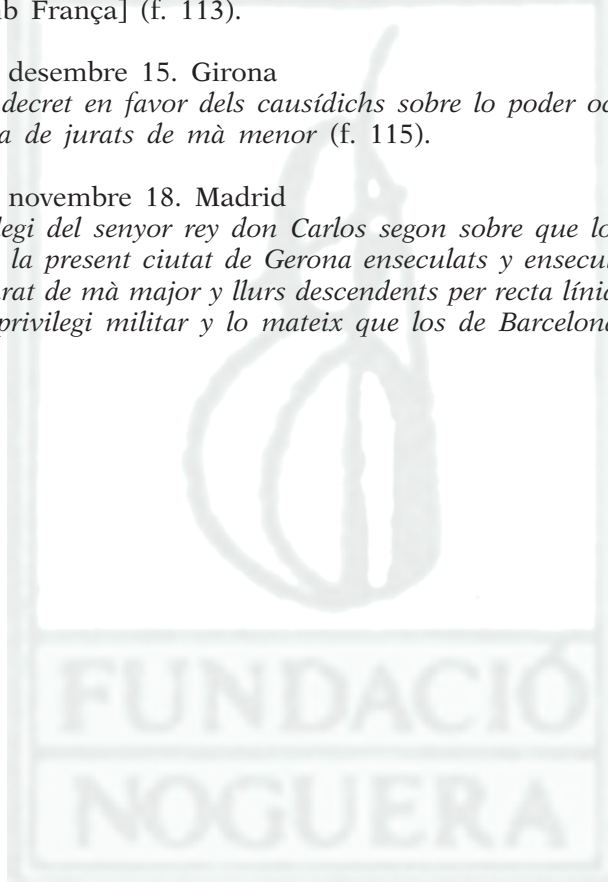
[Decret atorgat pel rei Carles II a favor de la ciutat de Girona. Eximeix la ciutat de pagar les 1.825 lliures que devia a la Batllia General de Catalunya en concepte de foriscapis i lluïsmes per la compra de la sèquia Monar en recompensa del seu servei durant la guerra amb França] (f. 113).

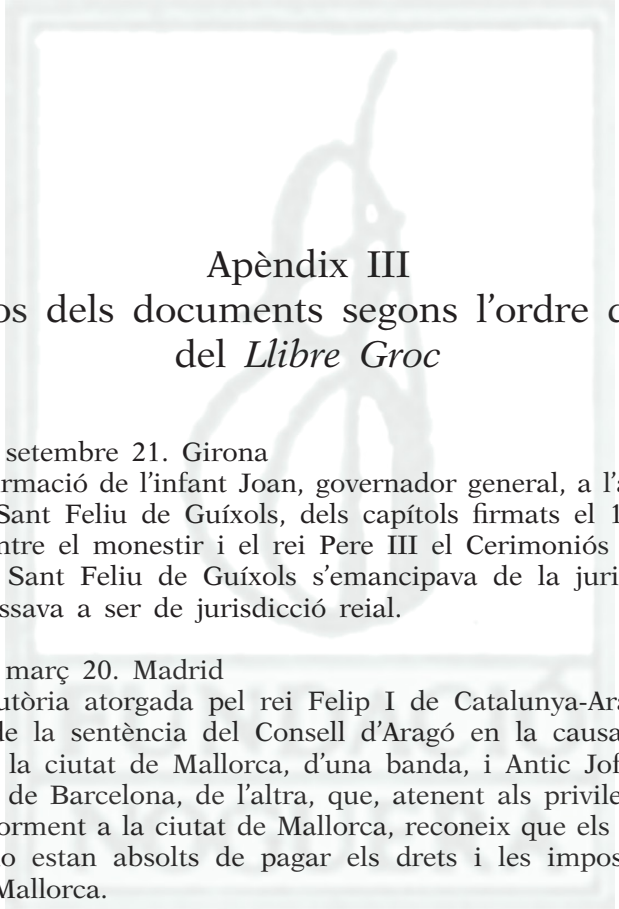
50. 1702 desembre 15. Girona

Real decret en favor dels causídichs sobre lo poder ocupar llocs en la bossa de jurats de mà menor (f. 115).

51. 1693 novembre 18. Madrid

Privilegi del senyor rey don Carlos segon sobre que los ciutedans honrats de la present ciutat de Gerona enseculats y enseculadors en la bolsa de jurat de mà major y llurs descendents per recta línia masculina gozen del privilegi militar y lo mateix que los de Barcelona (f. 115v).

Apèndix III

Regestos dels documents segons l'ordre d'edició del *Llibre Gros*

1. 1386 setembre 21. Girona

Confirmació de l'infant Joan, governador general, a l'abat i monestir de Sant Feliu de Guíxols, dels capítols firmats el 10 de juny de 1354 entre el monestir i el rei Pere III el Cerimoniós pels quals la vila de Sant Feliu de Guíxols s'emancipava de la jurisdicció de l'abat i passava a ser de jurisdicció reial.

2. 1596 març 20. Madrid

Executòria atorgada pel rei Felip I de Catalunya-Aragó (II de Castella) de la sentència del Consell d'Aragó en la causa entre els síndics de la ciutat de Mallorca, d'una banda, i Antic Jofre i altres mercaders de Barcelona, de l'altra, que, atenent als privilegis concedits anteriorment a la ciutat de Mallorca, reconeix que els mercaders catalans no estan absolts de pagar els drets i les imposicions del regne de Mallorca.

3. 1600 febrer 21. Barcelona

Declaracions de diversos membres del govern i oficials de Barcelona sobre els procediments que se segueixen a la ciutat quan hi ha notícia de pesta, sobre la jurisdicció del clavari i sobre les tasques dels portalers i els cobradors de drets, atenent al requeriment del síndic de la ciutat de Girona a la cort del veguer de Barcelona.

4. 1611 octubre 31. Girona

Sentència de Sebastià Bosch, jutge de la Cort Reial de Girona, que ordena l'excarceració de Joan Ferrer, pagès de Sant Jordi Desvalls, que fou detingut a Girona durant la fira de Sant Narcís, malgrat el privilegi de guiatge i seguretat concedit a la ciutat pel rei Joan II.

5. 1617 març 31. Girona

Sentència de Francesc Castelló, jutge de la Cort Reial de Girona, que estableix que les penes es reparteixin en tres parts, entre l'executant, l'acusador i la capella de Sant Miquel de la casa de la ciutat, tal com diuen les ordinacions dels jurats de la ciutat. S'adjunta la pena imposada als qui no respectin la manera establerta de vendre vi i oli i la llista de les crides públiques sobre el repartiment de les penes.

6. 1617 juny 14. Barcelona

Sentència dels assessors de la Diputació del General de Catalunya que estableix que només podran ocupar el lloc de diputats i oïdors de comptes del braç reial els ciutadans honrats de Girona de cinquena generació com a mínim. Segons aquesta sentència s'anul·la l'extracció com a oïdor de comptes de Segimon Coll, doctor en medicina, perquè ni ell, ni el seu pare, ni el seu avi, no són ni van ser ciutadans honrats de Girona.

7. 1619 juliol 11. Girona

Procés de la Cort Reial de Girona contra Pere Orta i Bernat Casalins per haver parat una taverna a la Creueta, contravenint els privilegis reials de la mitja llegua.

8. 1628 novembre 14. Barcelona

Sentència de Pere de Puigmarí i Funes, abat de Sant Miquel de Cuixà i canceller reial, en la causa entre la Cúria eclesiàstica, d'una banda, i la Cort Reial de Girona, de l'altra, sobre l'ús de la bandera de la confraria dels Sants Quatre Màrtirs.

9. 1628 novembre 21. Girona

Capítols redactats entre els comissaris de la ciutat de Girona i del Capítol de la Seu de Girona per a reformar l'administració de l'Almoïna del Pa de la Seu.

10. 1628 desembre 22. Girona

Aprovació per part del Capítol de la Seu de Girona dels capítols firmats i proposats pels comissaris de la ciutat i del Capítol sobre la reforma de l'administració de l'Almoïna del Pa de la Seu.

11. 1629 juliol 23. Girona

Nous estatuts redactats pel Capítol de la Seu de Girona sobre l'administració de les rendes de l'Almoina del Pa de la Seu, atès que el bisbe no va aprovar els capítols que van firmar els comissaris de la ciutat i del Capítol el 21 de novembre de 1628.

12. 1629 juliol 27. Girona

Aprovació per part del bisbe de Girona dels nous estatuts de l'Almoina de la Seu. Trasllat de 18 de maig de 1688.

13. 1629 novembre 12. Perpinyà

Manament de Gómez Suárez de Figueroa, duc de Feria i lloctinent reial de Catalunya, als oficials reials de la ciutat de Girona, que ordena observar i fer complir les ordinacions fetes pels jurats de la ciutat i ratificades el 22 d'agost de 1448 per la reina Maria, muller i lloctinent d'Alfons el Magnànim.

14. 1633 maig 23. Madrid

Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor de la ciutat de Girona. Concedeix la facultat de gaudir de taula de canvi, com tenen a Barcelona, alhora que prohibeix que cap altra ciutat del bisbat de Girona en pugui tenir.

15. 1634 juliol 13. Girona

Sentència de Rafael Prats, jutge de la Cort Reial de Girona, en la causa contra Pere Pi, pagès de Sant Daniel, a qui se li reclamava el pagament de certs drets per posseir un forn de calç a Sant Daniel, que evoca la causa als jurats de la ciutat perquè és matèria d'imposicions.

16. 1634 agost 8. Girona

Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor de la ciutat de Girona. Concedeix la facultat de manllevar fins a trenta mil lliures de censals morts que s'hauran d'invertir en benefici de la ciutat i no en altres usos.

17. 1634 agost 8. Girona

Llicència atorgada per Enric d'Aragó Folc de Cardona, lloctinent reial de Catalunya, als serrallers de la ciutat de Girona per tal que puguin fer i arreglar les pistoles de la companyia d'infanteria de la ciutat que va a servir a la frontera amb França.

18. 1635 desembre 22. Girona

Estatuts de l'Almoina del Pa fets pel Capítol de la Seu de Girona que ratifiquen i complementen els estatus fets i firmats el 23 de juliol de 1629.

19. 1637 agost 14. Girona

Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor dels jurats, Consell i prohoms de Girona, mitjançant el qual atenent als serveis de la ciutat en la defensa del regne, concedeix llicència perpètua per vendre censals fins a la quantitat que creguin convenient a condició que ho destinin a usos propis de la ciutat.

20. 1639 agost 22. Girona

Confirmació atorgada per Rafael Prats, jutge de la Cort Reial de Girona, de les ordinacions fetes pels jurats i Consell de la ciutat de Girona sobre la manera d'insacular els doctors en medicina i els notaris públics a la bossa de jurats de la mà major i de la mà mitjana respectivament. Segueix l'aprovació de Dalmau de Queralt, comte de Santa Coloma i lloctinent reial de Catalunya, de 17 de febrer de 1639.

21. 1653 octubre 16. Barcelona

Privilegi atorgat per Joan Josep d'Àustria, lloctinent reial de Catalunya, a favor de la ciutat de Girona. Concedeix llicència perquè el Consell de la ciutat pugui reunir-se amb només seixanta persones enlloc de les vuitanta que establien anteriors privilegis.

22. 1654 novembre 5. San Lorenzo [de El Escorial]

Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor de la ciutat de Girona. Confirma tots els privilegis, usos, costums i actes de Cort concedits a la ciutat pels reis que el precediren i per ell mateix amb anterioritat a l'any 1640.

23. 1654 novembre 5. San Lorenzo [de El Escorial]

Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor de la ciutat de Girona. Concedeix llicència per insacular pel govern i els càrrecs de la ciutat els militars que hi resideixen des de fa un any com a mínim.

24. 1654 novembre 5. San Lorenzo [de El Escorial]

Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor de la ciutat de Girona. Disposa que els ciutadans de la mà major de Girona i els seus descendents per línia masculina gaudeixin dels mateixos honors que tenen els ciutadans honrats de Barcelona.

25. 1654 novembre 5. San Lorenzo [de El Escorial]
Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor de la ciutat de Girona. Concedeix llicència per escollir cada any un lloctinent de mostassaf entre els ciutadans de la mà menor.
26. 1657 novembre 8. Madrid
Privilegi atorgat pel rei Felip III (IV de Castella) a favor de la ciutat de Girona. Disposa que els ciutadans de les tres mans que formen part del govern de la ciutat puguin exercir les funcions i càrrecs encara que habitin fora de Girona.
27. 1659 abril 1. Barcelona
Declaració dels diputats del General al diputat local de Girona. Estableixen que el clavari de la ciutat pot quedar-se les mercaderies i robes trobades en frau dels drets de la ciutat, però n'haurà de pagar els drets al General. Així mateix, els oficials del General poden quedar-se allò que trobin en frau dels seus drets, pagant el que correspongui, si és el cas, a la ciutat de Girona.
28. 1660 juny 16. Barcelona
Sentència de Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya, en la causa entre el síndic de Girona, d'una banda, i el procurador de la Batllia General de Catalunya, de l'altra, que prohibeix la recaptació de la lleuda entre els habitants de Girona, seguint el que establiren anteriors privilegis reials.
29. 1660 juliol 14. Barcelona
Lletres executòries atorgades per Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya, en què disposa l'aplicació de la sentència que prohibeix la recaptació de la lleuda entre els habitants de Girona.
30. 1663 juliol 6. Barcelona
Lletra de Francisco de Moura e Corte-Real, marquès de Castel-Rodrigo, lloctinent reial de Catalunya, a tots els oficials municipals, reials i de barons del Principat de Catalunya i comtat de Cerdanya, on ordena que compleixin i facin complir el privilegi reial que establia que els ciutadans de la mà major de la ciutat de Girona fossin tinguts i tractats com els ciutadans honrats de Barcelona.
31. 1666 febrer 22. Barcelona
Sentència de l'Audiència Reial de Catalunya en la causa entre Narcís i Jerònima Casadevall, d'una banda, i Joan Llach, de l'altra. Es corrobora el privilegi reial que establia que les causes en matèria

d'obres públiques i particulars no es poden evocar a l'Audiència Reial sinó que són competència del mostassaf.

32. 1666 febrer 22. Barcelona

Lletres executòries atorgades pel rei Carles II i adreçades al veguer, al jutge ordinari i als altres oficials reials de la ciutat de Girona. S'hi disposa l'aplicació de la sentència de l'Audiència Reial de Catalunya en la causa entre el matrimoni Casadevall i Joan Llach sobre la jurisdicció en matèria d'obres públiques i particulars.

33. 1666 desembre 23. Barcelona

Llicència atorgada per Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya, a favor de la ciutat de Girona, per la qual permet canviar de lloc tres carnisseries cedides en règim emfitèutic. Per aquest canvi s'estableix un cens anual de 10 sous.

34. 1667 març 4. Barcelona

Sentència de Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya, en la causa entre el síndic de Girona, d'una banda, i Josep de Biure i Margarit, de l'altra, que eximeix els habitants de la ciutat de Girona de pagar la lleuda. Segueix el decret d'execució de l'esmentada sentència de 13 de juny de 1672.

35. 1667 desembre 1. Barcelona

Amortització concedida per Pere Rubí i Sabater, lloctinent del batlle general de Catalunya, a favor de la ciutat de Girona de vuit carnisseries i del pes de la carn. Per aquesta amortització la ciutat haurà de pagar un cens anual a la Batllia General de Catalunya en compensació dels seus drets. Segueix una àpoca signada per Gaspar Garcia, receptor dels drets de la Batllia General de Catalunya, en què reconeix haver rebut part dels diners d'aquest cens.

36. 1668 maig 11. Girona

Concòrdia firmada entre la ciutat i el Capítol de la Seu de Girona sobre la compra dels molins de Santa Eugènia, propietat dels aniversaris presbiterals de la Seu. Segueix la confirmació de la dita concòrdia atorgada per Gaspar Téllez-Girón, duc d'Osuna i Uzeda, lloctinent reial de Catalunya, de 2 de juliol de 1668.

37. 1668 juny 19. Girona

Aprovació de Gaspar Téllez-Girón, duc d'Osuna i Uzeda, lloctinent reial de Catalunya, de la concòrdia firmada entre la ciutat i el Capítol de la Seu de Girona que permet als jurats d'asseure's al presbiteri de la catedral durant les celebracions que s'hi fan. Així mateix, el

lloctinent declara el que han de fer els jurats amb relació als dubtes que tenien sobre la presència de persones de la mà mitjana i la mà menor als oficis de la catedral.

38. 1668 juny 19. Barcelona

Aprovació de Gaspar Téllez-Girón, duc d'Osuna i Uzeda, lloctinent reial de Catalunya, de la concòrdia feta pel Capítol de la Seu segons la qual es permet als jurats de la ciutat entrar al presbiteri de la Catedral en determinades celebracions, alhora que aclareix els dubtes suscitats sobre la presència dels estaments que acompanyaran als jurats.

39. 1669 març 13. Barcelona

Decret de Gaspar Téllez-Girón, duc d'Osuna i Uzeda, lloctinent reial de Catalunya, mitjançant el qual concedeix llicència a la ciutat de Girona per tal que recuperi la propietat de la sèquia Monar. Tanmateix mana que no es construeixin molins a la seva riba, ni a Santa Eugènia, ni a Salt, ni en altres termes fora de la ciutat de Girona.

40. 1670 juny 14. Barcelona

Sentència reial que condemna els posseïdors de la lleuda de Barcelona i s'allarga als de Girona. Trasllat de 22 de maig de 1687.

41. 1671 gener 12. Madrid

Confirmació atorgada per la reina Marianna d'Àustria del decret de Gaspar Téllez-Girón, lloctinent reial de Catalunya, que disposa el retorn de la propietat de la sèquia Monar a la ciutat de Girona, alhora que prohibeix construir molins a la seva riba a Santa Eugènia, Salt i en altres termes fora de la ciutat.

42. 1671 maig 23. Barcelona

Llicència atorgada per Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya, a favor de la ciutat de Girona, de tenir dues barques al riu Ter per a construir y reparar les rescloses. Segueix l'establiment d'aquestes barques per un cens de 20 sous.

43. 1671 desembre 7. Barcelona

Privilegi atorgat per Francisco Fernández de Córdoba-Cardona, duc de Sessa i Baena, lloctinent reial de Catalunya, a favor de la ciutat de Girona. Concedeix llicència per insacular com a jurats de la mà menor els membres de col·legis i confraries.

44. 1672 juny 13. Barcelona

Lletres executòries atorgades per Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya, en què disposa l'aplicació de la sentència que eximeix els habitants de Girona de pagar la lleuda.

45. 1673 maig 12. Barcelona

Llicència atorgada per Josep de Rocabertí, batlle general de Catalunya, a favor de la ciutat de Girona, de canviar, tantes vegades com es consideri oportú, les carnisseries de fora les muralles.

46. 1681 setembre 24. Madrid

Privilegi atorgat pel rei Carles II a favor de la ciutat de Girona. Concedeix als jurats la facultat de ser els primers a tenir coneixement de les causes dels col·legis i confraries de la ciutat, i que aquestes no puguin ser incoades a l'Audiència Reial de Catalunya.

47. 1685 maig 6. Tarragona

Decret del concili Tarraconense que estableix la festivitat de Sant Narcís com a festa de precepte arreu de la província de Tarragona i arxiprestat d'Àger.

48. 1687 novembre 30. Buen Retiro (Madrid)

Decret atorgat pel rei Carles II a favor de la ciutat de Girona. Eximeix la ciutat de pagar les 1.825 lliures que devia a la Batllia General de Catalunya en concepte de foriscapis i lluïsmes per la compra de la sèquia Monar en recompensa del seu servei durant la guerra amb França.

49. 1693 setembre 11. Madrid

Lletra del rei Carles II a Juan Claros Alfonso Pérez de Guzmán, duc de Medina-Sidonia, lloctinent reial i capità general de Catalunya, en què li comunica que, com demanava la ciutat de Girona, ha augmentat en 600 homes el regiment de naturals, al qual ha d'ajudar diàriament amb els pans de munició necessaris mentre duri la guerra amb França.

50. 1693 novembre 18. Madrid

Decret atorgat pel rei Carles II a favor de la ciutat de Girona, hi declara que els ciutadans de la mà major de la ciutat de Girona i els seus fills i descendents directes per línia masculina gaudeixen dels mateixos privilegis que els militars i ciutadans honrats de Barcelona.

51. 1702 desembre 15. Girona

Decret atorgat per Luis Fernández de Portocarrero, comte de Palma del Río, lloctinent reial de Catalunya, a favor de la ciutat de Girona. Concedeix la facultat de nomenar per a la bossa de ciutadans de la mà menor dos notaris causídics.

Índex d'antropònims

Entre claudàtors i en cursiva consten els noms tal com apareixen en el *Llibre Gros*. Si no s'especifica aquesta indicació, s'ha d'entendre que està escrit en el text amb les grafies actuals.

A

- ABRIC, Miquel [*Abrich, Michael*], doctor en lleis de Girona. 4
- ABRIC, Miquel [*Abrich, Michael*]. 34
- ABRIC, Miquel Joan [*Abrich, Michael Ioannes*], batlle de Girona. 4
- ABRIC, Miquel Martí [*Abrich, Michaelis Marti*], ciutadà de Girona. 34
- ADROHER, Miquel [*Adroher, Michael; Adroer, Miquel*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- ÀGER, Pau d' [*Ager, Paulum de*], cavaller de l'orde de Sant Joan de Jerusalem. 40
- AGRAMUNT, Joan [*Agramunt, Ioannes*], mercader de Barcelona. 2
- ALAVEDRA [*Alavedra*], porter reial. 31
- ALBA, Joan [*Alba, Ioannes*], notari reial, conseller de Girona. 7
- ALBATERA [*Albatera, comes de*], comte d', del Consell d'Aragó. 22, 23, 24, 25, 26, 50
- ALBERT, Francesc [*Albert, Franciscus*], sotsíndic de Girona. 15
- ALBERT, Rafael [*Albert, Raphael; Albert, Rafel*], notari i secretari del Consell de Girona. 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 15, 33
- ALDRICH, Pere [*Aldrich, Petrus*], notari i escrivà. 4
- ALENY, Josep [*Aleny, Iosephus*], doctor de l'Audiència Reial. 40
- ALFONS IV DE CATALUNYA-ARAGÓ [*Alfonsus, rex*], rei. 13, 40
- ALGARBE [*Algarbii, rex*], rei de l'. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- ALGESIRES [*Algesire, rex*], rei d'. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50

- ALMAR, Guillem [*Almar, Guillel-mus*], porter de la Batllia General de Catalunya. 5
- ALRÀ, Francesc [*Aira, Franciscus*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- ALZINA, Antoni [*Alzina, Antonius*], abat de Sant Feliu. 10, 11, 12
- ALZINA, Francesc [*Alzina, Franciscus*], canonge de Girona. 10, 11, 12, 18
- ALZINA, Joan [*Azina, Ioannis*], de Girona. 7
- AMAT DE L'ORDE, Miquel Joan [*Amat et de l'Orde, Michael Ioannes*], donzell, guarda dels morbers de Barcelona. 3
- AMAT, 15
- AMAT, Joan [*Amat, Ioannem*]. 40
- AMAT, Miquel [*Amat, Michael*], argenter, jurat de Girona. 7
- AMAT, Rafael [*Amat, Raphael*], conseller de Girona. 7
- AMER, Josep [*Amer, Iosephum*], notari i escrivà de Mallorca. 2
- ANDREU, Benet [*Andreu, Benedictus*], conseller de Girona. 43
- ANDREU, Pere [*Andreu, Petrus*], conseller de Girona. 7
- ANGLASELL, Narcís d' [*Anglasell, Narcissus de*], assessor de la Batllia General de Catalunya. 34, 44
- ARAGÓ [*Aragonum, rex*], rei d'. 1, 2, 4, 13, 14, 16, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 34, 40, 46, 48, 50
- ARAGÓ [*Aragonum, regina*], reina d'. 7, 13
- ARAGÓ FOLC DE CARDONA I CORDOBA, Enric d' [*Aragonia Folch de Cardona et Cordova, Henricus ab*], duc de Sogorb i de Cardona, lloctinent de Catalunya. 16, 17, 19
- ARAGÓ FOLC DE CARDONA, Pasqual d' [*Aragonia, Paschalis ab*], regent del Consell d'Aragó. 22, 23, 24, 25, 26, 46, 50
- ÀRDENA, Francesc d' [*Ardena, Franciscus de*], regent de la Tresoreria. 11
- ARDÈVOL, Jeroni [*Ardevol, Hieronymus*], argenter, conseller de Girona. 7
- ARENY, Jaume [*Areny, Iacobus*], doctor en lleis. 6
- ARMENGOL, Josep d' [*Armongol, Iosephus de*], jurat de Girona. 43
- ARNAL, Pere [*Arnal, Petrus*], síndic de Mallorca. 2
- ARNALT, Antoni [*Arnalt, Antonius*]. 2
- ARO, Guillem d' [*Areu, Guillem d'; De Aredo, Guilelrmus*], síndic de Sant Feliu de Guíxols. 1
- AROLES, Joan [*Aroles, Ioannes*], doctor en lleis, jutge de Barcelona. 3
- ARQUÉS, Tomàs [*Arques, Thoma*], assessor de la Batllia General de Catalunya. 28, 29, 35
- ATENES [*Athenarum, dux*], duc de. 2, 4, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- ATENES [*Athenarum, duquissa*], duquesa de. 7
- ÀUSTRIA [*Austrie, dux*], duc d'. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- ÀUSTRIA, Baltasar Carlos Domingo d' [*Baltasar Carolo*], infant, fill de Felip III de Catalunya-Aragó, príncep d'Astúries i de Girona, duc de Calàbria i de Montblanc. 14
- ÀUSTRIA, Ferran d' [*Ferdinandus, infans*], infant, fill de Felip II de Catalunya-Aragó, cardenal de Toledo, lloctinent de Catalunya. 14
- ÀUSTRIA, Joan Josep d' [*Austria, Ionnes ab*], fill de Felip III de

- Catalunya-Aragó, lloctinent de Catalunya. 21, 22, 23, 24, 25, 50
- B**
- BACO, Baltasar [*Baco, Balthezare*], prior de Sant Salvador de Coquells. 9, 10
- BADAL, Francesc [*Badal, Franciscus*], capellà del monestir de Sant Feliu de Guíxols. 1
- BALAGUER [*Balaguer*], advocat fiscal de la Batllia General de Catalunya. 28, 29
- BALLA, Baldiri. 12
- BALLA, Pere [*Balla, Petrus*], procurador i conseller de Girona, síndic de la batllia i vegueria foranes de Girona. 7, 15
- BALLESTER, Gabriel [*Ballaster, Gabriel*], jurat de Mallorca. 2
- BAPTISTA [*Baptista, regens*], regent del Consell d'Aragó. 2
- BARCELONA [*Barcinone, clavarius*], clavari de. 3, 15, 27
- BARCELONA, consellers de. 3, 37, 38
- BARCELONA [*Barcinone, comes*], comte de. 1, 2, 4, 13, 14, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 32, 46, 48, 50
- BARCELONA [*Barcinone, comitissa*], comtessa de. 7, 13
- BARCELONA [*Barcinone, vicarius*], veguer de. 3, 4
- BASSA, Baltasar [*Bassa, Balthesar*], mercader. 36
- BASSEDAS, Benet [*Bassedas, Benedictus*], canonge de Girona. 10, 11, 18
- BASSOL, Jaume Baptista [*Bassol, Iacobus Baptista*], notari d'Olot. 6
- BATLLE, Baldiri [*Batlle, Baldilius*], canonge de Girona. 11, 12, 18
- BATLLE, Francesc [*Balle, Francesc*], canonge de Girona, paborde de la Pia Almoïna. 11, 12
- BATLLE, Joan [*Batlle, Ioannes*], conseller de Girona. 36
- BATLLE, Rafael [*Batlla, Raphael*], ardiaca de Besalú. 36, 37, 38
- BAYA, Pere, paraire de Girona. 7
- BAYER, Guillem [*Bayerii, Guillermus*], procurador fiscal de Girona. 1
- BAYETOLÀ, Matías [*Baietola*], regent del Consell d'Aragó. 14
- BELLMUNT, Francesc [*Bellmunt, Franciscus; Bellmunt, Francisco*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- BESORA, Josep Jeroni [*Besora, Joseph Hieronim*], canonge. 27
- BIURE I MARGARIT, Josep de [*Biure y Margarit, Iosephus de; Margarit, Iosephus*]. 34, 44
- BLANYOS, Joan de [*Blanyos, Ioannes de*]. 13
- BLASI, Mateu [*Blasi, Matheus*], procurador de Pere i Felicià Noguier de Girona. 4
- BOFILL, Gismunt [*Bofill, Gismundus*], notari. 6
- BOFILL, Narcís [*Bofill, Narcisus*], conseller de Girona. 43
- BOIXADORS, Josep de, regent de la Cancelleria. 30
- BOLEA, Gaspar de, porter reial. 2
- BORES, Pau [*Bores, Paulus*], notari de Barcelona. 42
- BORGONYA [*Burgundie, dux*], duc de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- BORIS, Antoni [*Boris, Antoius*], clergue de Girona. 10
- BORJA, Francesc de [*Borgia; Borgia, Franciscus de*], regent del Consell d'Aragó. 48, 50
- BORRELL [*Borrell*]. 40
- BOSC, Jeroni [*Bosch, Hieronymus*], notari de Barcelona. 6

- BOSC, Sebastià [*Bosch, Sebastianus*], jutge de la Cort Reial i conseller de Girona. 4, 5, 6, 7
- BOSCÀ, Narcís [*Bosca, Narcisus*], verguer dels jurats de Girona. 43
- BOSCH, Pere [*Boschi, Petrus*], síndic de Sant Feliu de Guíxols. 1
- BRABANT [*Brabantie*], duc de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- BRUGUERA, Ramon de [*Brugueria, Raymundus de*], notari de Girona. 1
- BURGUES, Francesc [*Burgues, Franciscus*], síndic i conseller de Girona. 22, 23, 24, 25, 36, 43, 50
- BURGUES, Jaume [*Burgues, Iacobus*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- BURGUES, Narcís [*Burgues, Narcisus*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- BURGUES, Pere [*Burguesii, Petrus*], ciutadà de Barcelona. 40
- BUSQUETS, Joan [*Busquets, Ioannes*]. 40
- BUSQUETS, Joan, bastoner del morbo de Barcelona. 3
- C**
- CABANELLES, Guillem [*Guillelmus, episcopus*], bisbe de Girona. 13
- CABANES, Joan [*Cabanas, Ioannes*], notari i escrivà de Barcelona. 28, 33, 34, 35, 42, 44
- CABANYES, Guillem [*Cabanyes, Guillelmus*], jurat de Girona. 36
- CABANYES, Guillem [*Cavanyas, Guillelmus*], doctor en lleis de Girona. 5
- CABANYES, Rafael [*Cabanyes, Raphael*], conseller de Girona. 43
- CADAS, Miquel [*Cadas, Michaelis*], prevere beneficiat de la Seu de Girona. 7
- CALATAYUD, Antonio de [*Calataiud, Antonius de*], tresorer general. 48
- CALDERS I SANTCLIMENT, Gaspar de [*Calders et Santcliment, Gaspar de*], regent de la Tresoreria, 19
- CALDES I FERRAN, Ramon de [*Caldes y Ferran*], regent de la Tresoreria. 16
- CALL, Narcís [*Call, Narcissus*], escrivà de Girona. 4, 5
- CALP, Damià [*Calp, Damianum*], porter reial. 6
- CALSA, Francesc [*Calsa, Franciscus*], conseller de Barcelona. 3
- CAMPLLONG, Arnau de [*Campolongo, Arnaldus de*], síndic de Sant Feliu de Guíxols. 1
- CAMPLLONG, Jaume de [*Campolongo, Iacobus de*], notari de Girona. 7, 10, 12, 20
- CAMPOLIER, Rafael [*Campolier, Rafael*], doctor en medicina de Girona, 20
- CAMPS, Jacint [*Camps, Hiacintus*], ciutadà de Girona. 50
- CAMPS, Jaume Narcís [*Camps, Iacobus Narcisus*], conseller de Girona. 43
- CAMPS, Josep [*Camps, Iosephus*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- CAMPS, Nicolau de [*Campis de, Nicholaus*], síndic de Sant Feliu de Guíxols. 1
- CAMPS, Rafael [*Camps, Rafel; Camps, Raphael*], mercader, clavari de Girona. 15
- CAMPS, Rafael Francesc [*Camps, Raphael Franciscus*], conseller de Girona. 36

- CANALES [*Canales, marchio*], marquès de. 48
- CANALS, Pere [*Canals, Petrus*], notari de Girona. 4
- CAPDEFERRO, Miquel, garbellador de Girona. 7
- CAPMANY, Rafael [*Capmany, Raphael*], donzell de Girona. 6
- CARBONELL, Antic [*Carbonell, Anthicus*], sastre, credencer dels drets del vi de Barcelona. 3
- CARBONELL, Jaume [*Carbonell, Iacobus*], escrivà de la Cort Reial de Girona. 15
- CARDONA, Bernat de [*Cardona, Bernardus de*], ardiaca major de Girona. 10, 11, 12, 18
- CARLES I DE CATALUNYA-ARAGÓ I DE CASTELLA (V d'Alemanya) [*Carlos, rex*], rei i emperador. 31
- CARLES II DE CATALUNYA-ARAGÓ I D'ESPANYA [*Carolus, rex*], rei. 32, 43, 46, 48, 49, 50
- CARRERES, Miquel [*Carreres*], assessor de la Diputació del General de Catalunya. 6
- CARRERES, Joan [*Carreres, Ioannes*], adroguer i guarda dels morbers de Barcelona. 3
- CARRERES, Pere [*Carreres, Petrus*], conseller de Girona. 36
- CARTELLÀ I D'ERILL, Francesc de [*Cartella et de Erill, Franciscus de*]. 40
- CARVAJAL AGURTO [*Carvajal Agurto*], tresorer general. 14
- CASADEMONT [*Casademont, olim de Boixados*], vegeu Boixadors, Josep de
- CASADEVALL, Baldiri [*Casadevall, Baldilius*], síndic del Capítol de la Seu de Girona. 13
- CASADEVALL, Narcís [*Casadevall, Narcissus*], doctor en lleis, conseller de Girona. 31, 32, 36, 43
- CASALINS, Bernat, traginer de Calella. 7
- CASALS, Gaspar de, notari i secretari eclesiàstic de la província de Tarragona. 47
- CASANOVES, Francesc [*Casanovas, Franciscus*], doctor en filosofia. 40
- CASANOVES. 7
- CASES, Francesc [*Casas, Franciscus*], conseller de Girona. 36
- CASES, Joan, estudiant de Girona. 7
- CASES, Narcís [*Casas, Narcissus*], conseller de Girona. 36
- CASSADOR, Jaume [*Cassador, Iacobus*], bisbe de Girona. 12
- CASSART, Narcís [*Cassart, Narcissus*], ardiaca de l'Empordà. 36, 37, 38
- CASTELLA [*Castelle, rex*], rei de. 2, 13, 14, 16, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 32, 46, 48, 50
- CASTELLAR, Miquel [*Castellar, Michael*], verguer dels jurats de Girona. 36
- CASTELLET, Antoni [*Castellet, Antonius*], conseller de Girona. 36, 43
- CASTELLET, Saurina de [*Castalieto, Saurina de*], muller de Guillem de Mediona. 40
- CASTELNNOU [*Castelnovo, marchio de*], marquès de, regent del Consell d'Aragó. 46, 50
- CASTELLÓ, Francesc [*Castello, Franciscus*], jutge de la Cort Reial de Girona. 5, 7
- CASTELLÓ, Francesc [*Castello, Franciscus*], regent de la Cancelleria. 13
- CATALÀ, Jacint [*Catala, Hiacinthus*], conseller de Girona. 36
- CATALUNYA [*Catalonie, locumtenens generalis; Catholoniae, locumte-*

- nens generalis; Cathalunya, lloc-tinent general*], lloc-tinent general de. 4, 14, 16, 17, 20, 36, 41, 43, 46, 48, 50
- CATALUNYA [*Catholoniae, baiulus*], batlle general de. 1, 28, 33, 34, 42, 44, 45
- CATALUNYA, portantveus de general governador de. 7, 37, 38
- CAXÀS, Onofre [*Caxas, Onofrius*], notari de Girona. 12, 20
- CELLA I DE CANET, Matia [*Cella et de Canet, Mathiae*], canonge de Girona. 9, 10, 11, 12, 18
- CERDÀ, Rafael [*Cerda, Raphael*], mercader, conseller de Girona. 7
- CERDANYA [*Ceritanie, comes*], comte de. 1, 2, 4, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- CERDANYA [*Ceritanie, comitissa*], comtessa de. 7, 13
- CERVERA, Pere [*Cervera, Petrus*], mercader de Barcelona. 2
- CIRERA, Tomàs [*Cirera, Thoma*], mestre de la Capella de la Seu de Girona. 18
- CISTERNES, regent del Consell d'Aragó. 14
- CIURANA I DE BELLAFILLA, Onofre [*Ciurana et de Bellafilla, Onofrius*], canonge de Girona. 9, 10, 11, 12
- CLAPÉS, Joan [*Clapes, Ioannes*], mercader, conseller de Girona. 7, 9, 10, 20
- CLOS, Jeroni [*Clos, Hieronimus*], doctor en lleis. 6
- CODERC I COLOM, Pere [*Coderch y Colom, Petrus*], canonge de Girona. 18
- CODINA, Francesc [*Codina, Franciscus; Cudina, Franciscus*], advocat fiscal. 5, 7
- COLL, Baldiri [*Coll, Baldilius*]. 6
- COLL, Nicolau [*Coll, Nicolaus*]. 6
- COLL, Segimon [*Coll, Sagismundus*]. 6
- COLOM, Josep [*Colom, Iosephus*], notari de Barcelona. 35, 40
- COLOMER I PASQUAL, Jeroni [*Colomer et Pasqual, Hieronimus*], conseller de Girona. 36, 43, 50
- COLOMER, Pere [*Colomer, Pedro*]. 41
- COMES I TORRÓ, Francesc [*Comes y Torro, Franciscus*], assessor de la Batllia General de Catalunya i regent del Consell d'Aragó. 45, 48, 50
- COMES, Bernat [*Comas, Bernardus*], conseller de Girona. 7
- CORBERA I DE PONS, Elisabeth [*Corbera et de Pons, Elisabetem*], vídua de Francesc de Corbera i de Santcliment. 40
- CORBERA I DE SANTCLIMENT, Francesc de [*Corbera et de Sant Climent, Franciscus de*]. 40
- CÒRDOVA [*Cordube, rex*], rei de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- CÒRSEGA [*Corsice, regina*], reina de. 7, 13
- CÒRSEGA [*Corcice, rex*], rei de. 1, 2, 4, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- CORTADA [*Cortiada*], advocat fiscal. 40
- COSTA, Barnabàs de la [*Costa, Barnabas de la*], escrivà de Madrid. 2
- COSTA, Jeroni [*Costa, Hieronymus*], conseller de Girona. 7
- COVARRUBIAS, Dídac [*Covarrubias*], regent del Consell d'Aragó. 2
- CRESPI, Cristòfor [*Crespi, Christophorus*], vicecanceller del Consell d'Aragó. 22, 23, 24, 25, 26, 50
- CROÀCIA [*Croacie, rex*], rei de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50

CRUÏLLES I D'URREA, Onofre de [*Cruyllas y de Urrea, Onofre de*], veguer. 4

CRUÏLLES, Berenguer de [*Berengarius, episcopus*], bisbe de Girona. 1

CRUÏLLES, Francesc de [*Cruillas, Francisco; Cruilles, Francesch de*]. 36, 48

CURÚS, Joan [*Curus, Ioannes*], notari reial, síndic de Girona. 12, 15

D

DAGUÍ, Francesc [*Dagui, Franciscus*], notari de Barcelona. 34, 40

DALMÀCIA [*Dalmatie, rex*], rei de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50

DALMAU Y CASANATE, FRANCISCO [*Dalmao et Casanate, Franciscus*], conservador general. 50

DEIG, Domènec [*Diego, Dominicus; Decho*], escrivà de manament del rei Ferran II. 4

DELFAU, Francesc [*Delfau, Franciscus*], escrivà. 40

DESPUIG, Felip [*Dezpuig, Philippus*], jurat de Mallorca. 2

DESVALL I POL, Frederic [*Dezvally Pol, Federich; Desvall, Phedericus*], conseller de Girona. 36, 43

DÉU, Pere Ignasi [*Deu, Petrus Ignasius*], ciutadà de Girona. 50

DIEGO, Pere Lluís [*Diego, Petro Ludovico*]. 2

DOMÈNEC [*Domenech, comes*]. 42

DOMÈNEC, Narcís [*Domenech, Narcisus*], portaler de Barcelona. 3

DOMÈNEC, Francesc [*Domenech, Franciscus*], canonge de Girona. 36, 37, 38

DOU, Francesc [*Dou, Francisco; Dou, Franciscus*], ardiaca major de la Seu de Girona. 36, 37, 38

DUC [*Dux*]. 14

DURAN, Josep [*Duran, Iosephus*], ciutadà de Girona. 50

E

EIMERIC, Francesc d' [*Aymerich, Francesch; Aymerich, Franciscus, de*], vicari general de Girona. 10, 11, 12, 18

ELISABETH, muller de Miquel Marc Abric, 34

ERILL I DE SENTMENAT, Francesc d' [*Erii, Franciscus de*], canceller de Catalunya. 16, 20

ERILL, Oleguer d' [*Erill, Olegarius de*]. 40

ESCALA, Arnau d' [*Escala, Arnaldus de; Scala, Arnau de*]. 12, 18

ESCURA, Gerard [*Escura, Geraldus*], doctor en medicina. 6

ESCURA, Llätzer [*Escura, Latzarus*], doctor en medicina, conseller de Girona. 6, 7

ESCURA, Pau [*Escura, Paulus*], doctor en lleis, conseller de Girona. 5, 20

ESCURA, Rafael [*Escura, Raphael*], canonge de Girona. 18

ESPÍGOL, Joan [*Spigol, Ioannes*]. 36

ESPÍGOL, Llorens [*Spigol, Laurentius*], jurat de Girona. 36

ESTALELLA, Josep [*Estalella, Iosephus*], notari de Barcelona. 34, 44

ESTEVE, Guillem [*Esteve, Guillermus*], bracer de Girona. 7

F

- FABRA, Antoni [*Fabra, Antonius*], notari i escrivà de manament. 31, 32, 40
- FABRA, Joan Pere [*Fabra, Ioannes Petrus*], escrivà de Barcelona. 40
- FABREGA, Joan [*Fabrega, Ioannes*], prevere. 11, 12
- FABREGA, Narcís [*Fabrega, Narcisus*], escrivà de la Cort Reial, síndic i conseller de Girona. 4, 5, 6, 7
- FABREGA, Salvi [*Fabrega, Salvius*], notari de la Diputació local de Girona. 6
- FABREGAS, Esteve [*Fabregas, Esteva; Fabregas, Stephanus*], sabater. 7
- FALGUERES, Francesc [*Falgueres, Franciscus*], notari de Barcelona. 40
- FARNERS I DE CARTELLÀ, Ramon de [*Farnés, Ramon de; Farnes et de Cartella, Raymundus*]. 9, 10
- FAVAR, Francesc [*Favar, Franciscus*]. 1
- FELIP I DE CATALUNYA-ARAGÓ (II de Castella) [*Philipus, rex*], rei. 2
- FELIP II DE CATALUNYA-ARAGÓ (III de Castella) [*Philipus, rex*], rei. 27
- FELIP III DE CATALUNYA-ARAGÓ (IV de Castella) [*Philipus, rex*], rei. 13, 14, 16, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 33, 35, 42, 50
- FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA-CARDONA, Francisco [*Fernandez de Cordoba Cardona, Franciscus*], duc de Sessa i de Baena, lloctinent de Catalunya. 41, 43
- FERNÁNDEZ DE PORTOCARRERO, Luis, comte de Palma del Río, lloctinent de Catalunya. 51
- FERRAN II DE CATALUNYA-ARAGÓ [*Ferdinandus, rex*], rei. 50
- FERRER [*Ferrarii*]. 40
- FERRER DEL POU, Joan [*Ferrer del Pou, Ioannes*], pagès de Sant Jordi Desvalls. 4
- FERRER I MORAGUES, Jeroni [*Ferrer y Moragas, Gerónimo*], pagès de Sant Pere de Vilamajor. 36, 48
- FERRER I VAGUER, Jaume [*Farrer y Vaguer, Iacobus*], pagès de Sant Jordi Desvalls. 4
- FERRER, Amadeu [*Ferrer, Amadeus; Ferrer, Amadeo*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- FERRER, Joan [*Ferrer, Ioannes*], síndic de Girona. 3
- FERRER, Joan Rafael [*Ferrer, Ioannes Raphael*], conseller de Girona. 7
- FERRER, Josep [*Ferrer, Iosephus*], conseller reial, assessor de la Batllia General de Catalunya. 33, 34, 44
- FERRER, Josep [*Ferrer, Iosephus*], jurat de Girona. 43
- FERRER, Marc Antoni [*Ferrer, Marcus Antonius*], ciutadà de Girona. 50
- FERRERES, Felip [*Ferreras, Philipus*], beneficiat de Santa Anna de la Seu de Solsona. 40
- FERRERES, Pere [*Ferreres, Petrus*], ciutadà honrat i conseller de Barcelona, 3
- FEXAT, Joan [*Fexat, Ioannes*], notari del Consell de Girona. 7
- FLANDES [*Flandrie, comes*], comte de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- FLUVIÀ, Pau de, conseller segon de Barcelona. 3
- FONOLLET, Pere, bastoner del morbo de Barcelona. 3

- FONOLLET, Ponç de [*Fonolletto, Pontius de*]. 1
- FONT I LLORENS, Josep [*Font e Llorens, Iosephus*], jurat i conseller de Girona. 36, 43
- FONT, Llorens [*Font, Laurentius*], botiguer de llana i conseller de Girona. 7, 20
- FONTANA, Francesc Josep [*Fontana, Franciscus Iosephus*], notari de Barcelona. 1
- FONTANA, Miquel [*Fontana, Michael*], porter reial. 6
- FONTANELLA, Pere [*Fontanella, Petrus*], doctor en lleis. 6
- FONTANET, 3
- FONTANET, Joan [*Fontanet, Ioannes*]. 6
- FONTANET, Salvador [*Fontanet, Salvador*], regent del Consell d'Aragó. 14
- FONTDEVILA, Jeroni [*Fontdevila, Hieronymus*], jurat de Girona. 50
- FOREST, Jaume [*Forest, Iacobus*], conseller de Girona. 36, 43
- FORMIGÓ, Bernat [*Formigo, Bernardus*], nunci de la Cort Reial de Girona. 15
- FORTUNY, Pere [*Fortunyo, Petrus*], síndic de la ciutat i regne de Mallorca. 2
- FRANC, Rafael [*Franch, Raphael*], jurat de Girona. 20
- FRANC, Roc [*Franch, Rochus*], notari i escrivà del lloctinent de batlle general a Girona. 28
- FRANCESC, Llätzer [*Francesch, Lazar*], conseller i sotsbatlle de Girona. 7
- FRANCOLÍ, canonge. 40
- FRIGOLA I FOLCRÀ, Narcís [*Frigola et Folcra, Narcisus*], ciutadà de Girona. 50
- FRIGOLA, Narcís [*Frigola, Narcissus*], canonge de Girona. 10, 11, 12, 18
- FRIGOLA, Simó, vicecanceller del Consell d'Aragó. 2
- FUSTER, Miquel [*Fuster, Michael*], prevere de la confraria dels Sants Quatre Màrtirs de Girona. 8
- ## G
- GALÍ, Antic [*Gali, Anthicus*], canonge de Girona. 10, 11, 12, 18
- GALÍ, Miquel [*Gali, Michael*], notari i secretari del Consell de Girona. 15, 20, 36
- GALÍCIA [*Gallitie, rex*], rei de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- GALINDO, Joan Baptista [*Galindo, Ioannes Babtista*], porter reial. 2
- GALLEGO, Joan [*Gallego, Ioannes*]. 6
- GARBÍ, Miquel [*Garbi, Michael*], escrivà, notari i secretari del Consell de Girona. 34
- GARCIA [*Garzia*], lloctinent de protonotari. 50
- GARCIA, Gaspar [*Garcia, Gaspar*], receptor dels drets de la Batllia General de Catalunya, 34
- GARCIA, Jaume [*Garcia, Iacobus*], jurat de Mallorca. 2
- GARCIA, Joan [*Garcia, Ioannes*], prevere de Mallorca. 2
- GARCIA, Julià [*Garcia, Iulianus*]. 1
- GARRA, Felip, capità de la companyia de Girona. 17
- GARRETA, Joan Baptista [*Garreta, Ioannes Baptista*], verguer de la Batllia General de Catalunya. 33, 34, 35, 42
- GARRICH, Gaspar, llibreter de Girona. 9, 10
- GARRIGA, Francesc [*Garriga, Franciscus*], notari de Girona. 40, 49

- GARVA DE PADILLA, Antonio, 17
- GELI, Antoni [*Geli, Antonius*], corredor de Girona. 43
- GENOVARD, Miquel [*Genovard, Michael*], síndic de la ciutat i regne de Mallorca. 2
- GERMANA DE FOIX, reina, lloctinent general del rei Ferran II. 7
- GIBALTAR [*Gibraltar, rex*], rei de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- GICH, Francesc [*Franciscus, abbas*], abat de Santa Maria de Roses. 1
- GINESTA, Josep [*Ginesta, Iosephus*], ciutadà de Girona. 50
- GIRONA [*Girona, balle; Gerundae Bissulduniquae, baiulus*], batalla de. 1, 4, 5, 7, 11, 30, 33, 35, 45
- GIRONA [*Gerunde, episcopus*], bisbe de. 1, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 18, 47
- GIRONA [*Gerunde, clavarius*], clavari de. 15, 27
- GIRONA [*Gerunde, consiliarii*], consellers. 9, 22, 23, 24, 25, 26, 50
- GIRONA [*Gerunde, iurati*], jurats de. 4, 5, 6, 7, 9, 10, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 30, 35, 36, 37, 38, 40, 42, 43, 45, 46, 47, 49, 51
- GIRONA [*Gerunde, probos homines*], prohoms de. 7, 16, 19
- GIRONA [*Gerunde, subbaiulus*], sotsbatlle de. 7, 8, 13, 15, 30
- GIRONA [*Gerunde, subvicario*], sotsveguer de. 7, 13, 30
- GIRONA [*Gerunde, vicarius*], veguer de. 1, 5, 7, 13, 30, 32
- GIRONELLA, Miquel [*Gironella, Michael; Geronella, Michael*], canonge de Girona. 12, 18, 37, 38
- GIRONELLA, Simó de [*Gerundella, Simonem de*], senyor del castell de Gironella de Girona. 34
- GISPERT, Francesc [*Gispert, Franciscus*], doctor en lleis, síndic de Girona. 28
- GOCEÀ [*Goceani, comes*], comte de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- GONFAUS, Joan [*Gomfaus, Ioannes*], canonge de Girona. 9, 11, 12
- GONZAGA E DORIA, Vincenzo, lloctinent de Catalunya. 32, 34, 36
- GOU, Miquel [*Gou, Michael*], canonge de Girona. 18
- GOURI EGUILUZ, Agustí de [*Gouri Eguiluz, Agustín de*]. 41
- GRANADA [*Granate, rex*], rei de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- GRAU, Magí [*Grau, Maginus*], ciutadà honrat de Barcelona. 4
- GREGORI XV [*Gregorius, pontifex*], papa. 11, 12
- GRIVER, Pere Joan [*Griver, Petrus Ioannes*], escrivà de Girona. 36, 37, 38
- GUAL, Jaume [*Gual, Iacobus*], conseller de Girona. 7
- GUAL, Jaume [*Gual, Petrus*], apotecari, conseller de Girona. 7
- GUAL, Pere [*Gual, Petrus*], jurat de Mallorca. 2
- GUANTER, Jaume [*Guanter, Iacobus*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- GUARDIOLA, Martirià [*Guardiola, Marturianus*], beneficiat de Girona. 18
- GUARDIOLA, Miquel [*Guardiola, Michael*], cirurgià, conseller de Girona. 7
- GUÉLL, Josep [*Guell, Iosephus*], mercader de Barcelona. 36, 43
- GUIAMET, Pere [*Guiamet, Petrus*]. 2
- GUILLEM [*Guilielmus*], escrivà de manament. 40
- GUILLÓ, Pere [*Guillo, Patrus*]. 40

GUINOT, Joan [*Guinot, Ioannes*], nunci de la Cort Reial de Girona. 7

GUITART, Francesc [*Guitard, Franciscus*], conseller de Girona. 43, 50

GUSI, Joan [*Gusi, Ioannes*], escrivà de la Cort Reial de Girona. 7

GUZMÁN, Alfonso de [*Guzman, Ildelfonsus de*], tresorer general. 50

GUZMÁN, Diego Felípez de [*Leganés, marqués de*], marquès de Leganés, lloctinent de Catalunya. 48

H

HABSBURG [*Abspurgi, comes*], comte de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50

HARO Y LARA, José de [*Haro et Lara, Iosephus de*], conservador general. 48

HONGRIA [*Ungarie, rex*], rei de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50

HONGRIA [*Hungarie, regina*], reina de. 7, 13

HORRAC, Joan [*Horrach, Ioannes*], síndic de Mallorca. 2

HOSPITAL, Jeroni [*Espital, Hieronymus*], conseller de Girona. 7

HOSPITAL, Nicolau [*Hospitalis, Nicholau*], síndic de Sant Feliu de Guíxols, 1

HUALGUER, Berenguer [*Hualguerii, Berengarius*], monjo sagristà del monestir de Sant Feliu de Guíxols, 1

I

IALMAR, Bartomeu [*Ialmar, Bartholomeum*], corredor de Girona. 4

ILLES CANÀRIES [*Insularum Canarie, rex*], rei de les. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50

ÍNDIES ORIENTALS I OCCIDENTALS [*Indiarum Orientalium et Occidentalium, rex*], rei de les. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50

IZQUIERDO DE BERBEGAL, FRANCISCO [*Izquierdo de Berbegal, Franciscus*], conservador general. 46

J

JAÉN [*Giennis, rex*], rei de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50

JAUFRED, Guillem [*Jaufredi, Guillem*], tresorer de l'església de Girona. 18

JAUME I DE CATALUNYA-ARAGÓ [*Iacobus, rex*], rei. 2, 28, 40

JAUME II DE CATALUNYA-ARAGÓ [*Iacobus, rex*], rei. 2, 35, 40

JERÒNIMA [*Hieronima*], muller de Narcís Casadevall. 31, 32

JERUSALEM [*Hierusalem, rex*], rei de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50

JERUSALEM [*Hierusalem, regina*], reina de. 7, 13

JIMÉNEZ, Antoni Hernando [*Ximenes, Antonius Hernando*], mercader de Barcelona. 2

JOAN [*Ioannes, infans*], infant, fill del rei Pere III de Catalunya-Aragó, duc de Girona i comte de Cervera. 1

JOAN I DE CATALUNYA-ARAGÓ [*Ioannes, rex*], rei. 2

JOAN II DE CATALUNYA-ARAGÓ [*Ioannes, rex*], rei. 4

JOFRE, Antic [*Joffra, Anthicus*], mercader de Barcelona. 2

JOFRE, Narcís [*Joffra, Narcissus*], mercader de Barcelona. 2

JORDÀ, Antoni [*Jorda, Antonius*], es-
crivà de la Cort Reial de Girona.
5

JORDÀ, Sebastià [*Jorda, Sebastia-
nus*], sastre, conseller de Girona.
7

JULIÀ, Joan [*Julia, Ioannis*], rector
de l'església de Saus. 10

JUTGLAR, Salvador [*Jutglar, Salva-
tor*], conseller de Girona. 7

L

LANUZA, Miquel de [*Lanuza, Mi-
chael de*], regent del Consell
d'Aragó. 22, 23, 24, 25, 26, 50

LLACH, Joan [*Llach, Ioannes*], ban-
quer. 31, 32

LLADÓ, Jaume [*Llado, Iacobus*],
conseller de Girona. 7

LLAMBILLES, Rafael [*Llampillas,
Raphael*], escrivà de la Cúria
eclesiàstica de Girona. 13

LLAUDER, Antic [*Llauder, Anthicus*],
argenter, conseller de Girona.
7

LLAUGER, Joan [*Llauger, Ioannes*],
conseller de Girona. 43

LLEÓ [*Legionis, rex*], rei de. 2, 14,
22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50

LLIURA, Joan [*Lliure, Ioannis*]. 28,
34

LLOVERES, Francesc [*Lloberas, Fran-
ciscus*], lloctinent del batlle ge-
neral de Catalunya. 28, 34

LLUPIÀ, Carles de [*Llupia, Carolus
de*]. 40

LÓPEZ DE ZÁRATE, Juan Antonio
[*López de Çárate, Juan Anto-
nio*]. 49

LOZANO, Dídac [*Loçano, Didacus*],
procurador. 2

LUIS ANTONIO (...) [*Luis Antonio
(...)*]. 48

LUZLO Y MEXÍA, Francisco de [*Luzlo
y Mexía, Francisco de*]. 41

M

MAGAROLA, Jeroni de [*Magarola,
Hieronymus de*], assessor de la
Batllia General de Catalunya.
35

MAGAROLA, Joan, regent del Consell
d'Aragó. 14

MALLOL, Damià [*Mallol, Damia-
nus*], conseller de Girona. 36,
43

MALLOL, Francesc [*Mallol, Francis-
cus*], corredor de Girona. 4

MALLORCA [*Maioricarum, baiulus*],
batlle de. 40

MALLORCA [*Maioricarum, locum-
tenens*], lloctinent general de
Mallorca. 2

MALLORCA [*Maioricarum, rex*], rei
de. 1, 2, 4, 14, 22, 23, 24, 25,
26, 46, 48, 50

MALLORCA [*Maioricarum, regina*],
reina de. 7, 13

MANRIQUE, García Egidio [*Manri-
que, Garcia Egidius*], bisbe de
Girona. 10, 11, 12, 18

MARC I JALPÍ, Bernat [*March et Jalpi,
Bernardus*], cavaller, conseller
de Girona. 20

MARÇAL, Francesc [*Marçal, Fran-
cesch*], ciutadà de Girona. 20

MARÇAL, Maties [*Marçal, Mathia*],
notari de Barcelona. 40

MARÇER, Pere [*Marcer, Petrus; Mar-
cer, Pere*], conseller de Girona.
36, 43

MARCÓ I DE LLOBREGAT, Joan [*Marco
et de Llobregat, Ioannes*], donzell
de Girona. 34

MARIA [*Maria, regina; Maria, reyna*],
esposa i lloctinent general del

- rei Alfons IV. 7, 13, 15, 20, 28, 33, 34, 40
- MARIA, muller de Baltasar Bassa. 36
- MARIANNA D'ÀUSTRIA [*Marianna ab Austria, regina*], esposa de Felip III de Catalunya-Aragó, reina regent de Catalunya-Aragó i Castella. 32, 41
- MARIMON, Fèlix de [*Marymon, Felix de*], regent de la Tresoreria. 43
- MARIMON, Josep de [*Marimon, Ioseph de*], regent de la Tresoreria. 30
- MARQUÈS, Bernat [*Marqueti, Bernardus*], ciutadà de Barcelona. 40
- MARQUÈS, Pau [*Marques, Paulus*], prevere i notari de Barcelona, 8
- MARTA, Miquel [*Marta, regens*], regent del Consell d'Aragó. 26
- MARTÍ I DE CATALUNYA-ARAGÓ [*Martinus, rex*], rei. 13
- MARTÍ, Antoni [*Marti, Antonius*], notari de Girona. 13, 18
- MARTÍ, Mateu [*Marti, Matheus*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- MARTÍNEZ, Tomàs [*Martines, Thoma*], clergue de Girona. 13
- MARTORELL, Gervasi [*Martorell, Gervasius*], notari de Barcelona. 3
- MARTORELL, Narcís [*Martorell, Narcissus*], notari de Girona. 47, 49
- MAS I DARDÈS, Antic [*Mas y Dardés, Anthic; Mas y Dardés, Anthicus*], canonge de Girona. 11, 12, 18
- MAS, Ramon [*Mas, Raymundus*]. 40
- MASCARÓS, Rafael [*Mascaros, Raphael*], verguer dels jurats de Girona. 5, 7
- MASCORD, Miquel [*Mascord, Michael*], notari de la ciutat i del Capítol de la Seu de Girona. 9, 10, 11, 15, 18
- MASDÉU, Galceran [*Masdeu, Galcerandus*], apotecari, conseller de Girona. 7
- MASDÉU, Joan Ramon [*Masdeu, Ioannes Raymundus*], canonge de Girona. 11, 12, 18
- MASDÉU, Rafael [*Masdeu, Raphael*], conseller de Girona. 36, 43, 50
- MATES, Joan [*Matas, Ioannes*], clergue. 7
- MEIÀ, Francesc [*Meya, Franciscus de; Maya, Franciscus*]. ardiaca de la Selva, 10, 11, 12, 18
- MEDIONA, Guillem de [*Mediona, Guillelmus de*]. 40
- MENSA, Eugeni [*Mensa, Eugenius*], escrivà de manament. 26
- MENSA, Nicolau [*Mensa, Nicholas*], escrivà reial. 2
- METGE, Montserrat [*Metge, Montserratus*], estudiant de Girona. 36, 37, 38
- MILÀ [*Mediolani, dux*], duc de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- MIQUEL, Simó [*Michael, Simon*], clergue de Girona. 12
- MIQUEL, Simó [*Michael, Simon*], conseller de Girona. 43
- MIR, 8
- MIRÓ, Ramon [*Miro, Raymundus*], verguer dels jurats de Girona. 43
- MITJAVILA, vegeu Alavedra
- MOIX, Ferran [*Moix, Ferdinandus*], síndic de Mallorca. 2
- MOLER, Francesc [*Moler, Franciscus*], mercader, conseller de Girona. 7
- MONELL, Jaume de [*Monello, Iacobus de*]. 1

- MONER I CAROL, Llätzer [*Moner y Carol, Lazarus; Moner et Carol, Lazarus*], mercader, batlle de Girona. 5, 7
- MONER, Francesc [*Moner, Franciscus*], conseller de Girona. 7
- MONRÀS, Rafael [*Monras, Raphael*], conseller de Girona. 36, 43
- MONTANER I PÉREZ, Francesc [*Montaner y Perez, Franciscus*], doctor en lleis, síndic de Girona. 42, 43
- MONTCADA, Pere de [*Montecatenò, Petrus de*], procurador general de Catalunya. 1
- MONTMACIP, Arnau [*Monmacip, Arnaldus*], síndic de Mallorca. 2
- MONTOYA, Joan de [*Montoya, Ioannes de*], síndic de la ciutat i regne de Mallorca. 2
- MONT-ROIG, Miquel [*Monroig, Michael*], lloctinent del batlle general de Catalunya. 33
- MORATÓ, Francesc [*Morato, Franciscus*], prevere, notari episcopal de Girona. 12
- MORATÓ, Josep [*Morato, Iosephus*], verguer dels jurats de Girona. 43
- MORELL, Josep [*Morell, Iosephus*], canonge de Girona. 18
- MORER I PASQUAL, Joan [*Morer et Pasqual, Ioannes*], escrivà de manament. 40
- MORET, Joan Baptista [*Moret, Ioannes Baptista*], jurat de Girona. 43
- MORET, Josep [*Moret, Ioseph*], jutge de la Cort Reial de Girona. 40, 50
- MOSCOSO, Vicente [*Moscòso, Vicentius*], regent del Consell d'Aragó. 26
- MOURA E CORTE-REAL, Francisco de [*Castellrodrigo, marquès de*], marquès de Castel-Rodrigo, lloctinent de Catalunya. 30
- MULET, Joan Baptista [*Mulet, Ioannes Baptista*], notari i escrivà de Mallorca. 2
- MÚRCIA [*Murtie, rex*], rei de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- ## N
- NABONA, Rafael [*Nabona, Raphael*], advocat fiscal. 42
- NADAL SENCERER, Esteve [*Nadal Senserer, Estephanus*], sagristà major de la Seu de Girona. 36, 37, 38
- NADAL, Miquel Serafi [*Nadal, Michael Ceraphinus*], notari i escrivà de la vegueria de Barcelona. 3
- NATO, Josep [*Nato, Iosephus*], notari de Girona. 40, 47
- NAVARRA [*Navarre, rex*], rei de. 2, 4, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- NAVARRO, Pere [*Navarro, Petrus*], notari de Madrid. 2
- NAVÀS, Joan [*Navas, Ioannis*], notari de Barcelona. 40
- NEGRE, Nicolau [*Negre, Nicholaus*], procurador de Barcelona. 6
- NEOPÀTRIA [*Neopatrie, dux*], duc de. 2, 4, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- NEOPÀTRIA [*Neopatrie, ducissa*], duquesa de. 7
- NESPLÉS, Francesc [*Nesples, Franciscus; Nasples*], conseller de Girona. 36, 43
- NINOT, Josep [*Ninot, Iosephus; Ninot Joseph*], bisbe de Girona. 36, 37, 38
- NOGUER, Felicià [*Noguer, Felicianus*], pagès de S'Agaró. 4

Noguera, Pere [*Noguer, Petrus*], pagès de S'Agaró. 4

O

OLIVER, Joan [*Oliver, Ioannis*]. 15

OLIVER, Miquel [*Oliver, Michael*], conseller de Girona. 7

OLIVERES, Joan Baptista [*Oliveres, Ioannes Baptista*], canonge de Girona. 36, 37, 38

ORIOI I MERCER, Baltasar [*Oriol et Marcer, Baltasar*], notari i escrivà de Barcelona. 31

ORISTÀ [*Oristanni, marchio*], marquès d'. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50

ORNÓS, Ivó [*Ornos, Ivo*], jurat de Girona. 20

OROZCO RIBERA, Francisco María [*Olias et Mortara, marchio de*], marquès d'Oliás i Mortara, lloctinent de Catalunya. 22, 34, 36

ORRI, Pere [*Orri, Petrus*], canonge de Girona. 36, 37, 38

ORTA, Pere [*Orta, Pere*]. 7

P

PAGÈS, Joan [*Pages, Ioannes*]. 4

PAGÈS, Josep [*Pages, Iosephus*], canonge de Girona. 36, 37, 38

PALOL, Ramon de, notari episcopal de Girona. 18

PARCERO, Gregorio [*Parcero, Gregorius*], bisbe de Girona. 18

PARELLA, Saturní [*Parella, Saturninus*], blanquer, conseller de Girona. 7

PASTOR I COSTA, Antoni [*Pastor et Costa, Antonius*], advocat fiscal de la Batllia General de Catalunya. 33, 34

PASTOR, Joan Baptista [*Pastor, Ioannes Baptista*], regent. 46, 48

PAZ, Dídac de [*Paz, Didacus de; Paz, Dídac de*], doctor en lleis de Girona. 9, 10, 11

PEJOAN, Antoni [*Peioan; Pejoan, Anthonius*], notari i escrivà major de la Batllia General de Catalunya. 28, 29, 33, 35, 40, 42, 44, 45

PEJOAN, Francesc [*Pejoan, Franciscus*], doctor en lleis, canonge de Girona. 10, 11, 18

PEJOAN, Jaume [*Pejoan, Iacobus*], diputat local de Girona. 27

PELLISER, Julià [*Pellisser, Iulianus*], canonge de Girona. 10, 11, 12, 18

PERE [*Petrus, infans*], infant, fill de Jaume II, comte de Ribagorça, d'Empúries i de Prades. 1

PERE I DE CATALUNYA-ARAGÓ [*Petrus, rex*], rei. 40

PERE II DE CATALUNYA-ARAGÓ [*Petrus, rex*], rei. 2, 34

PERE III DE CATALUNYA-ARAGÓ [*Petrus, rex*], rei. 1, 7

PÉREZ DE GUZMÁN, Juan Claros Alfonso [*Medinacidonia, duque de*], duc de Medina Sidonia, lloctinent de Catalunya. 49, 50

PÉREZ, Miquel [*Perez, Michael*], notari i escrivà del lloctinent. 20

PERLES, Guillem Bernat de [*Pertis, Guillermus Bernardus de*], majordom del bisbe de Girona. 1

PERPINYÀ, Joan Baptista [*Perpinya, Ioannes Baptista*], botiguer de llana, jurat de Girona. 7

PERPINYÀ, Joan Baptista [*Perpinya, Ioannes Baptista*], conseller de Girona. 36, 43, 50

PERPINYÀ, Joan Pau [*Perpinya, Ioannes Paulus*], jurat de Girona. 20, 50

- PERPINYÀ, Miquel [*Perpinya, Michael*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- PI I MAS, Josep [*Pi i Mas, Iosephus*], estudiant de Girona. 36, 37, 38
- PI, Josep [*Pi, Iosephus*], conseller i jurat de Girona. 36, 43
- PI, Pere [*Pi, Pera; Pi, Petrus*], pagès de Sant Daniel. 15
- PICAPERES, Joan [*Picaperes, Ioannes*], notari reial. 7
- PLA, Jaume [*Pla, Iacobus*], canonge de Girona. 10, 11, 12, 18
- PLANELLA, Joan [*Planella, Ioannes*], canonge de Girona. 18
- PLEGAMANS, Ramon de [*Plicamanibus, Raymundus de*], veguer de Girona. 1
- POL, Bartomeu [*Pol, Bartholomeus*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- PONS, Francesc [*Pons, Franciscus*], paraire, verguer dels consellers de Barcelona. 3
- PONS, Francesc de [*Pons, Franciscus de*], abat de Besalú, canceller reial de Carles II. 32, 34, 36, 37, 38, 39, 43
- PONS, Maimó [*Ponci, Maymon*], síndic de Sant Feliu de Guíxols. 1
- PONT I LLOMBART, Francesc [*Pont et Llombart, Franciscus*], ciutadà de Girona. 50
- PONT, Bartomeu [*Pont, Bartholomeus*], escrivà i notari, síndic de Girona. 4, 6
- PORTUGAL [*Portugalie Cicilie, rex*], rei de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 50
- PORTUGAL, Fadrique de [*Portugal, Federich de*], arquebisbe de Sargossa, lloctinent de Catalunya. 20
- PÓRTULES I BRESCÓ, Sebastià de [*Portules et Bresco, Sebastianus de*], síndic i jurat de Girona. 33, 35
- POTAU, Jaume de [*Potau, Iacobus de*], assessor de la Batllia General de Catalunya. 35, 42, 44
- POU, Francesc de [*Franciscus, abbas*], abat del monestir de Sant Feliu de Guíxols. 1
- PRADES, Montaner de, comte. 1
- PRAT, Pere de [*Prato, Petrus de*], jurista de Girona. 1
- PRATS, Agustí [*Prats, Augustinus*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- PRATS, Francesc [*Prats, Franciscus*], doctor en lleis, jurat de Girona. 4, 7
- PRATS, Ignasi de [*Prats, Ignatius de*], conseller de Girona. 36, 43
- PRATS, Miquel [*Prats, Michael*], advocat fiscal. 4
- PRATS, Rafael [*Prats, Raphael*], jutge de la Cort Reial de Girona. 15
- PRATS, Rafael. 20
- PRESES, Pere [*Preses, Petrus*]. 46
- PUEYO, Josep [*Pueyo, Iosephus*], regent del Consell d'Aragó. 26
- PUGET, Francesc [*Puget, Franciscus*], cirurgià, conseller de Girona. 20
- PUIG. 40
- PUIG, Dídac [*Puig, Didacus; Puig, Diego*], síndic i conseller de Girona. 34, 36, 43
- PUIG, Jaume [*Puig, Iacobus*], síndic de Mallorca. 2
- PUIG, Jeroni [*Puig, Hieronymus*], escrivà de la Cúria Eclesiàstica de Girona. 18
- PUIG, Pere [*Puig, Petrus*], escrivà de Girona. 4, 8
- PUIGDÓRFILA, Joan de [*Puigdorfila, Ioannes de*], síndic de la ciutat i regne de Mallorca. 2

- PUIGJANER, Francesc [*Puigjaner, Franciscus*], donzell. 40
 PUIGMARÍ I FUNES, Pere de [*Puigmari et Funez, Petrus a*], abat de Sant Miquel de Cuixà, canceller. 8
 PUIGNAU, Domènec [*Puynau, Dominicus*], custodi de la Diputació del General de Catalunya. 6
 PUJADES, Mateu [*Pujades, Matheus*], cavaller, tresorer reial. 7
 PUJADES, Salvador [*Puiades, Salvator*]. 8
 PUJOL. 45
 PUJOL, Bernat [*Pujol, Bernardus*], lloctinent de protonotari. 46, 48
- Q**
- QUER, Magí [*Quer, Maginus*], notari. 6
 QUERALT, Dalmau de [*Queralt, Dalmatius de*], comte de Santa Coloma, lloctinent de Catalunya. 20
- R**
- RAJOLA, Vicens [*Rajola, Vicentius; Rayola, Vicentius*], procurador. 2
 RAMS, Pere Joan [*Rams, Petrus Ioannes*], procurador fiscal de la Batllia General de Catalunya. 20, 28, 34
 RASET, Sebastià [*Raset, Sebastiani*], doctor en lleis, diputat de Girona. 6
 REAL, Jeroni de [*Real, Hieronimus de*], conseller de Girona. 36, 43
 REAL, jurat de Girona. 5
- REART, Antoni [*Reart, Antonius*], escriptor reial. 36, 37, 38, 39, 43
 REFART, Miquel [*Refart, Michael*], nunci de la Cort Reial de Girona. 4
 REIG, Felip [*Regi, Philippus*]. 15
 REMBOLEX [*Rimboldo*], auditor de la Rota Romana, 11, 12
 RENART, Antoni [*Renart, Antonius*], mercader de Barcelona. 2
 RENART, Josep [*Renart, Iosephus*], conseller de Girona. 36
 RENART, Narcís [*Renard, Narcissus*], cirurgià, conseller de Girona. 7
 REQUESENS, Beatriu de [*Requesenno, Beatrix de*], senyora del castell de Requesens de Girona. 35
 REVULL, Pere Joan, canonge de Girona. 11, 12
 RIAMBAU, Salvador, notari. 20
 RIBA I DE TORRADES, Felip de [*Riba et de Torrades, Philippus de*], donzell de Madremanya. 35
 RIBA MARCONA I DE LLOBREGAT, Joana [*Riba Marcona et de Llobregat, Ioanna*], muller de Joan Marcó i de Llobregat. 35
 RIBOT, Antoni [*Ribot, Antonius*], conseller de Girona. 36
 RIBOT, Pere [*Ribot, Petrus*], prevere de la confraria dels Sants Quatre Màrtirs de Girona. 8
 RICH, Cristòfol [*Rich, Christophorus*], canonge de Girona. 11, 12, 18
 RICH, Martí [*Rich, Martinus*], canonge de Girona. 36, 37, 38
 RIERA, Gaspar, jutge. 15
 RIERA, Joan [*Riera, Ioannes*], canonge de Girona. 36, 37, 38
 RIERA, Rafael [*Riera, Raphael*], notari. 3

- RIURANS, Joan [*Riurans, Ioannes*], notari de Girona. 9, 10, 11, 12
- ROBRES [*Robres, comes de*], comte de, regent del Consell d'Aragó i tresorer general. 22, 23, 24, 25, 26, 50
- ROCABERTÍ, Josep de [*Rochaberti, Iosephus de*], batlle general de Catalunya. 28, 29, 33, 34, 42, 44, 45
- ROIG, Nicolau [*Roig, Nicholaus*], conseller de Girona. 36
- ROIG, Pere [*Roig, Petrus*], canonge de Girona. 10
- ROMAGUERA, Francesc [*Romaguera, Franciscus*], ciutadà de Girona. 50
- ROMEU DE FERRER, Josep, regent del Consell d'Aragó. 21
- ROSSELLÓ [*Rossilionis, comes*], comte de. 1, 2, 4, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- ROSSELLÓ [*Rossilionis, comitissa*], comtessa de. 7, 13
- ROSSELLÓ, Pere [*Rossello, Petrus*], notari de Girona. 3, 36, 37, 38, 39, 42, 43
- ROURE, Francesc de [*Robore, Franciscus de*]. 1
- ROURE, Narcís [*Roure, Narcissus*], sombreroer, conseller de Girona. 7
- RUBEI [*Rubeii, Iaspertus*], notari de Sant Feliu de Guíxols. 1
- RUBÍ DE MARIMON, Ramon [*Rubi de Marymon, Ramon*], doctor de l'Audiència Reial. 8, 20
- RUBÍ I DE SABATER, Pere [*Rubi et Sabater, Petrus*], lloctinent del batlle general de Catalunya. 35
- RUBIES, Jeroni [*Rubias, Hieronymus*], canonge de Girona. 10, 18
- RUFAC [*Ruffach*], assessor de la Diputació del General de Catalunya. 27
- RULL, Josep [*Rull, Iosephus*], regent de la Cancelleria. 46, 48, 50

S

- SABATER, Joan Antoni [*Sabater, Ioannes Antonius*], mercader de Barcelona. 2
- SABATER, Vicens [*Sabater, Vincenius*], assessor de la Batllia General de Catalunya. 42, 45
- SACONOMINA [*Çaconomina*]. 7
- SACONOMINA, Alfonso [*Çaconomina, Aldiffonsius*], canonge de Girona. 10, 11, 12, 18
- SACONOMINA, Francesc [*Çaconomina, Franciscus*], cavaller, jurat de Girona. 20
- SACONOMINA, Jaume [*Çaconomina, Iacobus*], canonge de Girona. 10, 11, 12
- SACONOMINA, Llätzer [*Çaconomina, Lazarus*], doctor en lleis, conseller de Girona. 7
- SACOSTA, Pere [*Çacosta, Petrus*], batlle general de Catalunya. 1
- SADA, Dídac de [*Sada, Didacus de*], conservador general. 22, 23, 24, 25, 26, 50
- SALAI SALGÀS, Miquel [*Sala et Salgas, Michael*], conseller de Girona. 36, 43
- SALA, Guillem de [*Sala, Guilielmus*], notari. 40
- SALA, Magí [*Sala, Maginus*]. 7
- SALA, Miquel [*Sala, Michael*], regent del Consell d'Aragó, 13
- SALAMÓ, Jaume [*Salamo, Iacobus*], secretari del lloctinent Joan Josep d'Àustria. 21

- SALÓ, Joan Antoni [*Salo, Ioannes Antonius*], sagristà de Sant Pere de Galligants. 36, 37, 38
- SALOM, Antoni [*Salom, Antonius*], escrivà de la Cort Reial de Girona. 7
- SALVÀ, Miquel [*Çalba, Michael*], tresorer general. 46
- SALVADOR, Francesc [*Salvador, Franciscus*], escrivà de Barcelona. 42
- SANÇ [*Sans, regens*], regent del Consell d'Aragó. 2
- SANÇ, Baltasar [*Sans, Balthazar*], jurat de Mallorca. 2
- SANÇ, Miquel [*Sans, Michael*], notari de Mallorca. 2
- SANÇ, Pere [*Sans, Pedro*], conseller reial, advocat fiscal i patrimonial. 2
- SANOU, Francesc [*Çanou, Franciscus*], conseller de Girona. 36, 43
- SANOU, Josep [*Çanou, Iosephus*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- SANOU, Ramon [*Çanou, Raymundus*], canonge i tresorer de la Seu de Girona. 36, 37, 38
- SANT FELIU DE GUÍXOLS [*Sancti Felicis, abbas*], abat del monestir de. 1
- SANT FELIU DE GUÍXOLS, jurats. 1
- SANT PERE DE GALLIGANTS, abat de. 36
- SANTDIONÍS, Manel [*Sanct Dionís, Emanuel*], jurat de Girona. 7
- SANTJOAN, Hug de [*Santjoan, Hugo de*], donzell. 40
- SANTJUST I DE PAGÈS, Manuel de [*Senjust et de Pages*], canceller de Felip IV de Catalunya-Aragó. 51
- SANXIZ, Josep [*Sanchiz, Iosephus*], arquebisbe de Tarragona. 47
- SARDENYA [*Sardinie, rex*], rei de. 1, 2, 4, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- SARDENYA [*Sardinie, regina*], reina de. 7, 13
- SARRIERA I DE GURB, Joan [*Çarriera et de Gurb, Ioannes*], senyor de l'escrivania de la Cort Reial de Girona. 3, 7, 9, 10, 11, 15, 18, 40, 47, 49
- SARRIERA I PONS, Francesca [*Çarriera et Pons, Francisca*], muller de Joan Sarriera i de Gurb. 15
- SAVARRÉS, Agustí [*Savarres, Augustinus*], notari de Girona. 3
- SAVARRÉS, Joan Miquel [*Savarres, Ioannes Michael*], notari de Girona. 6, 36
- SEGUÍ, Joan [*Segui, Ioannes*], de Mallorca. 2
- SENTMENAT I DE TORALLA, Emerenciana [*Semmanat et de Toralla, Emerentianam*], vídua de Francesc de Semmanat. 40
- SENTMENAT, Francesc de [*Semmanat, Franciscus de*]. 40
- SENTMENAT, Joan de [*Semmanat, Ioannes de*]. 40
- SENDRA, Pere [*Sendra, Petrus*]. 15
- SENTÍS, Mateu [*Sentis, Matheus*], procurador. 35, 44
- SERRA, Francesc [*Serre, Franciscus*], jurat de Mallorca. 2
- SERRA, Joan Baptista [*Serra, Ioannes Baptista*], conseller de Girona. 43
- SERRA. 40
- SERRADELL, Bernat de [*Serradello, Bernardus de*], notari de Barcelona. 40
- SEVILLA [*Hispalis, rex*], rei de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- SICÍLIA [*utriusque Sicilie, rex*], rei de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50

SICÍLIA [*Cicilie citra et ultra Farum, regina*], reina de. 7, 13

SIMÓ, Benet [*Simon, Benedictus*], clergue de Girona. 11, 12

SIMÓ, Narcís [*Simonis, Narcisus*], escrivà. 1

SIÓ, Bernat [*Sio, Bernardus*], conseller de Girona. 36, 43

SITJAR, Pere [*Citjar, Pere*], batlle de Sant Feliu de Guíxols. 1

SOBIRÀ, Francesc [*Subira, Franciscus*], verguer dels jurats de Girona. 20

SOBIRÀ, Miquel [*Sobira, Michael*], verguer dels jurats de Girona. 5, 7

SOBIRÀ, Rafael [*Subira, Raphael*], escrivà de Girona. 7

SOCIES, Joan [*Socias, Ioannes*], síndic de la ciutat i regne de Mallorca. 2

SOLÀ, Magí [*Sola, Maginos*], giponer, conseller de Girona. 7

SOLDEVILA. 27

SOLER, assessor de la Diputació del General de Catalunya. 6, 27

SOLER, Magí [*Soler, Maginus*], canonge de Girona. 36, 37, 38

SOLER, Nicolau [*Soler, Nicholau*], sabater de Girona. 7

SOLER, Pere [*Soler, Petrus*], doctor del Reial Consell. 6

SOLER, Pere [*Soler, Petrus*], verguer dels jurats de Girona. 20, 36, 43

SOLER, Pere de [*Solerio, Petrus de*], monjo del monestir de Sant Feliu de Guíxols. 1

SOLER. 27

SORRIBES I DESCOLL, Felip de [*Sorribes et Descoll, Philippus*], veguer de Barcelona. 3

SUARDELL, Antoni [*Suardell, Antonius*], canonge de Girona 18

SUÁREZ DE FIGUEROA GÓMEZ [*Suarez de Figueroa, Gomesius*], duc de Feria, lloctinent de Catalunya. 13

SUNYER, Serafí [*Sunyer, Seraphinus*], conseller de Girona. 7

T

TAGELL, Jaume [*Tagell, Iacobus*], argenter, conseller de Girona. 7

TAIALÀ, Ramon de [*Toylan*], notari de Girona. 1

TALAVERA, Jeroni [*Thalavera, Hieronymus*], notari i escrivà major de la cort del veguer de Barcelona. 3

TARROJA, Antoni [*Tarroja, Antonius*], jutge de la Cort Reial de Girona, 4

TÉLLEZ-GIRÓN, Gaspar, duc d'Osuna y Uzeda, lloctinent de Catalunya, 36, 37, 38, 39, 41

TERÇA, Miquel [*Terça, Michaelis*], regent de la Cancelleria. 2

TERRÉ, Pere [*Tarre, Petrus*], senyor de l'escrivania de la cort del veguer de Barcelona. 3

TIROL [*Tirolis, comes*], comte de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50

TOLEDO [*Toleti, rex*], rei de. 2, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50

TOLEDO, Fernando Álvarez de [*Toledo, Ferdinandus a*], lloctinent de Catalunya. 20, 26

TOR, Jeroni [*Tor, Hieronymus*], canonge de Girona. 18

TORRELLES, Pere [*Torrelles, Petrus*], conservador del patrimoni reial. 4

TORRENT, Benet [*Torrent, Benedictus*], conseller de Girona. 36, 43

- TORRENT, Salvi [*Torrent, Salvius*], sabater de Girona. 7
- TORRENT. 5
- TRIES, Pere [*Trias, Petrus*], canonge de Girona. 10, 11, 12, 18
- TRISTANY, Aleix [*Tristany, Alexis*], doctor de l'Audiència Reial. 31, 32
- TRUJILLO, Ferran [*Trugillo, Ferdinandus*], regent de la Tresoreria. 4
- V**
- VALÈNCIA [*Valentie, rex*], rei de. 1, 2, 4, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 46, 48, 50
- VALÈNCIA [*Valentie, regina*], reina de. 7, 13
- VALENTÍ, Tadeu [*Valenti, Thedeus*]. 2
- VALLGORNERA I DE CARDONA, Jeroni [*Vallgornera et de Cardona, Hieronimus*], jurat de Girona. 36, 43
- VALLGORNERA, Francesc [*Vallgornera, Franciscus*], conseller de Girona. 7
- VAQUER, Joan [*Vaquer, Ioannes*]. 2
- VASELLES, Jaume [*Vasellas, Iacobus*], paraire, conseller de Girona. 7
- VASELLES, Jaume Andreu [*Vasellas, Iacobus Andreas*], botiguer de teles, conseller de Girona. 7, 20
- VÉLEZ [*Veles, marchione de los*], marquès de los, senyor de l'escrivania de la Batllia General de Catalunya. 28, 33, 34, 35, 42
- VENGUT, Francesc [*Venguti, Franciscus*]. 1
- VERDIER, Francesc [*Verdier, Franciscus; Verdier, Francisco*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- VERDURA, Jeroni [*Verdura, Hieronimus*], conseller de Girona. 36, 43
- VERGÉS, Jeroni [*Verges, Hieronymus*], conseller de Girona. 20
- VERGÉS, Joan Pau [*Verges, Ioannes Paulus*], canonge de Girona. 18
- VERGONYÓS, Baldiri [*Vergonyos, Baldilius*], ardiaca de l'Empordà. 9, 10, 12, 13, 18
- VERNEDA, Salvador [*Verneda, Salvador*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- VIADER BATLLE I ESTRADER, Josep [*Viader Batlla y Strader, Joseph*], pagès de Bescanó. 36
- VICHISARIS, Antoni [*Vichisaris, Antonius*], notari. 4
- VICO, Francesc [*Vicosi, regens*], regent del Consell d'Aragó. 14
- VIDAL, Agustí [*Vidal, Augustinus*]. 28
- VIDAL, Pere Màrtir [*Vidal, Petrus, Martyr*], canonge de Girona. 10, 11, 12, 18
- VIDAL, Pere Pau [*Vidal, Petrus Paulus*], escrivà major de la Diputació del General de Catalunya. 6
- VIGO, Francesc [*Vigo, Franciscus*], estudiant. 8
- VILA i Salsedo, Francesc [*Vila et Salsedo, Franciscus*], ciutadà honrat de Barcelona. 33
- VILA, Isidor [*Vila, Isidorus*], conseller de Girona. 36, 43
- VILA, Ramon [*Vila, Raymundus*], notari de Girona. 40, 47, 49
- VILANA, Pere [*Vilana, Petrus*], conseller de Girona. 36
- VILAR, Antoni [*Vilar, Antonius*], conseller de Girona. 36
- VILAR, Jacint [*Vilar, Hiacinthus; Vilar, Hiacintho*], canonge de Girona. 36, 37, 38

- VILAR, Jaume [*Vilar, Iacobus*], canonge de Girona. 36, 37, 38
- VILAR, Joan [*Vilar, Ioannes*], canonge de Girona. 18
- VILAR, Narcís [*Vilar, Narcisus*], ciutadà de Girona. 50
- VILAR, Ramon [*Vilar, Raymundus*], verguer de la Batllia General de Catalunya. 28, 34
- VILELLA, Francesc [*Vilella, Franciscus*], canonge de Girona. 10, 11, 12, 18
- VILLACAMPA, Pere de [*Villacampa, Petrus de*], regent de la Cancelleria. 26
- VILLANUEVA, Gerónimo [*Villanueva, Hireónimo*], conservador general. 14
- VILLANUEVA, Juan Lorenzo de [*Villanueva, Ioannes Laurentium de*], notari i escrivà reial. 2
- VINYES [*Vinyes, regens*], regent de la Cancelleria. 19
- VINYES, Agustí [*Vinyes, Augustinus*], conseller de Girona. 36, 43
- VINYOLES, Francesc [*Vinyoles, Franciscus; Vinyoles, Francisco*], notari i secretari del Consell de Girona. 3, 9, 11, 18, 22, 23, 24, 25, 28, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 40
- VINYOLES, Francesc. 40
- VINYOLES, Pere [*Vinyoles, Petrus*], notari i escrivà major de la Cort Reial de Girona. 15, 20
- VIVES I DE FERRER, Bernat [*Vives et de Ferrer, Bernardus*], conseller de Girona. 36
- VIVES, Antic [*Vivas, Anthicus*], pagès de Sant Daniel. 15
- VIVES, Jaume [*Vivas, Iacobus*], jutge de la cort del castell de Sant Jordi Desvalls. 4, 5
- VIVES, Jeroni [*Vives, Hieronimus*], conseller de Girona. 36, 43
- VIVES, Joan [*Vives, Ioannes*], conseller de Girona. 36
- VIVES, Miquel [*Vives, Michael*], ciutadà honrat de Girona. 9, 10
- VIVES, Pere Pau [*Vives, Petrus Paulus*], notari reial de Pere I. 40
- VIVET, Francesc [*Vivet, Franciscus*], doctor en lleis, conseller de Girona. 7, 15
- VIVET, Rafael [*Vivet, Raphael*], conseller de Girona. 7

X

- XIQUELLA, Jaume [*Xiquella, Iacobus*], moliner de Girona. 7
- XIQUIT, Francesc [*Xiquit, Franciscus*], notari de Barcelona. 35
- XULBE [*Xulve, regens*], regent. 46

Índex de topònims

A

ÀGER, arxiprestat d' [Àger, archiprestat]. 47

ARAGÓ [Aragonum]. 21, 40

ARAGÓ, Corona d' [Aragón, Corona de]. 49

B

BANYOLES. 7

BARCELONA [Barcinone; Barchinone]. 2, 3, 4, 6, 8, 14, 15, 20, 21, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 50

BARCELONA, bisbat de [Barcinonae, diocesis]. 2, 36, 37, 38

BARCELONA, carrer Ample. 8

BARCELONA, Consell de Cent. 3

BARCELONA, monestir de Sant Francesc [Divi Francisci, monasterium]. 33, 34, 35, 42

BARCELONA, plaça de Santa Anna [Divae Annae, platea]. 28

BARCELONA, plaça Nova [Nova, platea]. 28

BARCELONA, platja del Mar. 3

BARCELONA, portal de l'Àngel. 3

BARCELONA, portal de Sant Daniel. 3

BARCELONA, portal del Mar. 3

BARCELONA, presó del bisbe. 3

BARCELONA, Portal Nou. 3

BARCELONA, Sarrià. 3

BARCELONA, Seu de [Barcinone, Sedis]. 40

BARCELONA, taula de canvi [Barcinonae, bancum cambiorum]. 3, 14

BARCELONA, torre de Sant Pau. 3

BARCELONA, vegueria [Barcinonae, vicaria; Barcelona, vegaria]. 1

BESCANÓ [Bescano]. 36, 42

BRUNYOLA, castell de. 9, 10, 11, 12

BUEN RETIRO (Madrid). 48

C

- CALELLA. 7
 CANYELLES, port de (Roses) [*Canyells, portu*]. 1
 CASSÀ DE LA SELVA. 7
 CASTELL I PLATJA D'ARO, S'Agaró [*Segarono; Sagarono*]. 4
 CATALUNYA, Batllia General [*Cataloniae, Baiuliae Generalis; Baylia General*]. 28, 29, 33, 34, 35, 36, 40, 42, 44, 45, 48
 CATALUNYA, Diputació del General de [*Cathalunya, Diputatio de; General, Deputatio del*]. 6, 9, 10, 12, 13, 20, 27, 50
 CATALUNYA, Principat de [*Cathalunya; Cataloniae; Cathaloniae; Catholoniae; Cataluña*]. 1, 3, 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 50
 CELRÀ. 7, 9, 10
 Cerdanya, comtat de [*Cerdaña, condado de; Serdaña, condado de; Zerdaña, condado de Ceritaniae, comitatus*]. 3, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 48
 CISTELLA, Sant Salvador de Coquells [*Sancti Salvatoris de Cugulells*]. 9, 10

E

- EVISSA [*Ebusi*]. 2
 EROLS, capella d' (Llambilles) [*Arols, capella de; Arols, Nostra Senyora de*]. 7

F

- FRANÇA [*Francia*]. 7, 17, 48, 49
 GIRONA [*Gerundae; Gerona*]. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51

G

- GIRONA, Almoina de la Seu de [*Gerundae, Elemosinae Panis Sedis*]. 9, 10, 11, 12, 18
 GIRONA, areny de l'Onyar [*Onyar, arenal de*]. 4
 GIRONA, batllia de [*Gerundae, baiuliae*]. 9, 10, 20
 GIRONA, batllia forana de [*Gerundae, baiuliae foranae*]. 15
 GIRONA, benefici de Santa Anastàsia de la Seu de Girona. 9, 10
 GIRONA, bisbat de [*Gerundensis episcopatus; Gerundensis diocesim; Girona, diocesi de; Gerona, bisbat de*]. 7, 10, 14, 36, 37
 GIRONA, Cantoria de la Seu [*Capella de Cant de la Seu*]. 9, 10
 GIRONA, Capítol de la Seu [*Gerundae, Capitulum Sedis; Gerundae, Capitulum Ecclesiae; Gerundensis, Capitulum; Girona, Capítol de la Seu*]. 9, 10, 11, 12, 18, 36, 37, 38, 39, 41, 47
 GIRONA, carrer Figuerola [*Figaroles, carrer de*]. 36
 GIRONA, casa de mossèn Garbí. 36
 GIRONA, casa del Consell [*Girona, casa de la ciutat; Gerundae, Do-*

- mus Consilii*]. 7, 9, 10, 11, 12, 20, 36, 43
- GIRONA, castell de Gironella [*Girundella, castrum*]. 34
- GIRONA, castell de Requesens [*Requeseno, castrum; Requesseno, castrum*]. 34
- GIRONA, col·lecta de [*Gerona, collecta de; Gerundae, stationis civitatis*]. 6, 27, 28, 29, 33
- GIRONA, Consell General de [*Girona, Consell de; Girona, Concell de; Gerundae, Consilium Generalis; Gerundae, Concilium Generalis*]. 4, 5, 6, 7, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 30, 35, 36, 37, 38, 40, 43, 47, 49, 50, 51
- GIRONA, Cort Reial de [*Gerona, Cort Real de; Gerunde, Curie Regie*]. 5, 7, 8, 14, 15, 20, 40
- GIRONA, Cúria eclesiàstica [*Gerundae, Curiae Ecclesiasticae*]. 7
- GIRONA, el Mercadal. 36
- GIRONA, església de Sant Feliu [*Sancti Felicis, ecclesiae*]. 10, 37, 38
- GIRONA, font del Rei [*Rey, font del*]. 4
- GIRONA, horta d'en Pagès. 36
- GIRONA, Hospital de la Misericòrdia [*Misericòrdia, Hospital de*]. 18
- GIRONA, Hospital Nou de Santa Caterina [*Santa Catharina, Hospital de; Nou de Sancta Catharina, Hospital*]. 9, 10, 11, 12, 18
- GIRONA, Hostal Nou. 7
- GIRONA, La Creueta. 7
- GIRONA, molí de la Manola. 36
- GIRONA, Molins Nous. 42
- GIRONA, monestir de Sant Daniel [*Sancti Daniellis, monasterius*]. 15
- GIRONA, palau episcopal [*Gerundensis, episcopali palatio*]. 1, 11
- GIRONA, plaça de l'Oli [*Oli, plassa de l'*]. 4
- GIRONA, plaça de la Seu de. 9, 10, 11, 12
- GIRONA, plaça de Sant Pere de Galligants [*Sancti Petri de Gallicantu, platea*]. 31
- GIRONA, portal d'en Vila [*Vila, portale d'en*]. 33, 45
- GIRONA, portal de Nostra Senyora del Carme [*Beate Marie Montis Carmelis*]. 7, 33, 45
- GIRONA, riu Ter [*Ter, riu de*]. 42
- GIRONA, Sant Daniel [*Sancti Daniellis*]. 15
- GIRONA, Santa Eugènia [*Santa Eugenia*]. 36, 39, 41, 48
- GIRONA, sèquia Monar [*Monar, rech; Monar, assèquia; Monar real, sèquia del*]. 36, 39, 41, 42, 48
- GIRONA, Seu de [*Gerundae Sedis; Gerundae, Ecclesiae; Girona, cathedral de*]. 8, 11, 12, 37, 38
- GIRONA, taula de canvi de [*Girona, taula dels cambis o comuns depòsits de la ciutat de; Gerundae, bancum cambiorum*]. 9, 10, 11, 12, 14, 18
- GIRONA, vegueria de [*Gerundae, vicariae*]. 6, 9, 10, 20

H

- HORTALESIO, vall d' (Pineda). 6
- HOSPITALET, l' [*L'Espitalet*]. 3

I

- IGUALADA [*Aqualatae*]. 3, 4

L

LLAMBILLES [*Llamibillas*]. 7

M

MADRID [*Madriti; Madrit*]. 2, 14, 26, 30, 36, 41, 46, 49, 50

MADRID, Buen Retiro. 48

MADRID, castell de Sant Egidí [*Sancti Egidii, oppidum*]. 2

MADRID, El Pardo. 36

MALLORCA [*Maioricarum; Maioricum*]. 2

MALLORCA, illa [*Maioricum, insula*]. 2

MALLORCA, regne de [*Maioricarum, regni; Maioricum, regni*]. 2

MASQUEFA. 3

MEDINYÀ (Sant Julià de Ramis). 7

MOIÀ [*Modiliani*]. 3, 4

MOIANÈS, el [*Modilianensis*]. 3, 4

MONTÓS [*Monsó; Montissoni*]. 7, 50

O

OLOT [*Oloti*]. 6

P

PALOL D'ONYAR (Quart) [*Palatiolo Undaris*]. 7

PARDO, El (Madrid). 36

PERPINYÀ [*Perpiniani*]. 40

PERPINYÀ, castell de [*Perpiniani, oppidum; Perpiniani, castrum*]. 11, 28

PINEDA, partòquia de Sant Miquel [*Pineda, Sancti Michaelis*]. 6

PORTUGAL [*Portugaliae*]. 14

PREMIÀ DE MAR [*Primià*]. 36, 37, 38

Q

QUART [*Quartu*]. 7

QUART, Palol d'Onyar [*Palatiolo Undaris*], 7

R

ROMA, Seu Apostòlica [*Sede Apostòlica; Sancta Sede Apostòlica*]. 9, 10, 11, 12

ROMA, Tribunal de la Rota de [*Rota Romana; Romana Cúria*]. 11, 12, 36

ROSES [*Rosas; Rosis*]. 1, 49

ROSES, port de Canyelles [*Canyells, portu*]. 1

ROSSELLÓ, comtat de [*Rossilionis, comitatus; Rossellón, condado de; Rosellón, condado de*]. 3, 13, 14, 16, 19, 17, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 37, 38, 41, 43, 46, 48, 50

S

S'AGARÓ (Castell i Platja d'Aro) [*Segarano, Sagarano*]. 4

SALT. 39, 41

SAN LORENZO DE EL ESCORIAL [*El Escorial*]. 22, 23, 24, 25, 50

SANT AMANÇ, partòquia de (Sant Feliu de Guíxols) [*Sant Amans*]. 1

SANT ANDREU DEL PALOMAR, baronia de [*Sant Andreu*]. 3

SANT BOI, baronia de [*Sant Boy*]. 3

SANT FELIU DE GUÍXOLS [*Sancti Felicis Guixolensis; Sant Feliu*]. 1

SANT FELIU DE GUÍXOLS, capella de Sant Nicolau [*Sancti Nicholai, capella*]. 1

SANT FELIU DE GUÍXOLS, monestir
[*Sancti Felicis Guixolensis, mo-*
nasterius]. 1

SANT JORDI DESVALLS [*Sancti Georgii*
de Vallibus]. 4

SANT JULIÀ DE RAMIS, Medinyà. 7

SANT MIQUEL DE PINEDA, parròquia
de [*Sancti Michaelis de Pine-*
da]. 6

SANT PERE DE VILAMAJOR. 36

SANT SALVADOR DE COQUELLS (Ciste-
lla) [*Sancti Salvatoris de Cugu-*
lls]. 9, 10

SANT VICENS, baronia de. 3

SARAGOSSA [*Cesarauguste*]. 4

SARDENYA, regne de [*Sardiniae*]. 1,
2

T

TARRAGONA, ciutat. 47

TARRAGONA, concili de [*Tarraconen-*
se, Concilium Provintiale]. 47

TARRAGONA, província de [*Tarraco-*
nense, província; Tarraconense,
provintia]. 47

TRENTO, concili de [*Tridentini, Sa-*
crum Concilium]. 13

TUSCULUM [*Tusculum*]. 11, 12

U

URGELL, l'. 3

V

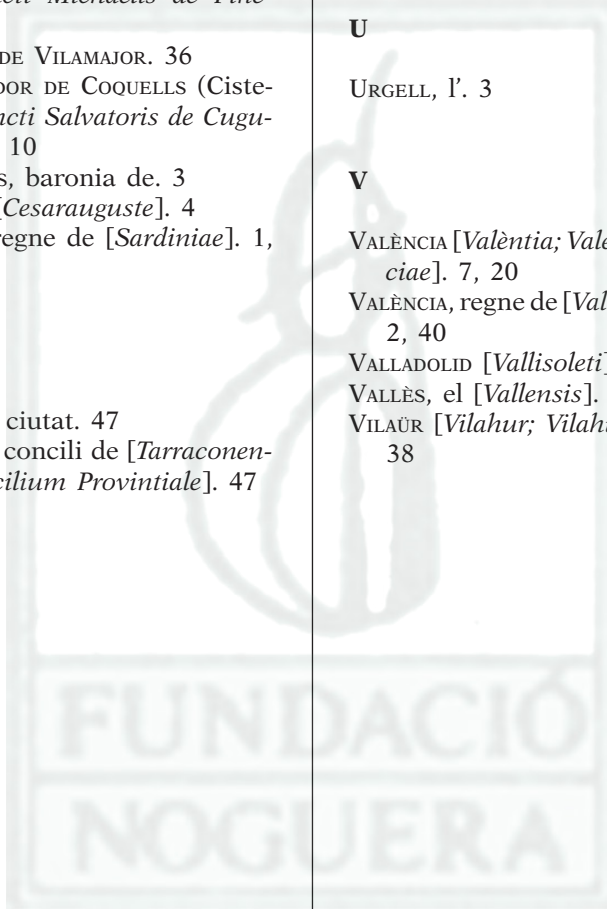
VALÈNCIA [*Valèntia; Valentiae; Valen-*
ciae]. 7, 20

VALÈNCIA, regne de [*Valentie, regno*].
2, 40

VALLADOLID [*Vallisoleti*]. 2

VALLÈS, el [*Vallensis*]. 3, 4

VILAÜR [*Vilahur; Vilahuro*]. 36, 37,
38

Índex general

Pròleg	5
Estudi introductor del <i>Llibre Gros</i>	7
Estudi comparatiu dels llibres de privilegis de Girona	21
Documents	77
Apèndix I. Fragment de privilegi	371
Apèndix II. Rúbriques dels documents segons l'ordre d'aparició en el <i>Llibre Gros</i>	373
Apèndix III. Regestos dels documents segons l'ordre d'edició del <i>Llibre Gros</i>	381
Índex d'antropònims	391
Índex de topònims	413

FUNDACIÓ NOGUERA, constituïda el 20 de juliol de 1976 pel notari de Barcelona Raimon Noguera Guzman

Antics presidents: Raimon NOGUERA GUZMAN
Lluís FIGA I FAURA

Patronat

President: Josep M. PUIG SALELLAS

Vocals: Robert FOLLIA I CAMPS
Joan J. LÓPEZ BURNIOL
Jordi FIGA I LÓPEZ-PALOP
Enric BRANCÓS NÚÑEZ
Francesc-X. FRANCINO I BATLLE
Francesc TORRENT I CUFÍ

Secretari: Lluís JOU I MIRABENT

Director de Publicacions: Josep Maria SANS I TRAVÉ

Publicacions de la Fundació Noguera

Inventaris d'Arxius Notarials de Catalunya

- Vinyet PANYELLA: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Sitges*. Barcelona, 1981.
1. Antoni JORDÀ I FERNÁNDEZ: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Vilafranca del Penedès*. Barcelona, 1983.
 2. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Lleida*. Barcelona, 1983.
 3. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Tremp*. Barcelona, 1983.
 4. Sebastià BOSOM I ISERN i Salvador GALCERAN I VIGUÉ: *Catàleg dels Protocols de Puigcerdà*. Barcelona, 1983.

5. Pere PUIG i USTRELL i Josep SANLLEHÍ i UBACH: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Terrassa*. Barcelona, 1984.
6. Josefina MOLINERO: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Sabadell*. Barcelona, 1984.
7. Ramon PLANES i ALBETS: *Catàleg dels Protocols Notarials dels Arxius de Solsona*. Barcelona, 1985.
8. Montseirat CANELA i GARAYOA i Montse GARRABOU i PERES: *Catàleg dels Protocols de Cervera*. Barcelona, 1986.
9. Lluïsa CASES i LOSCOS i Imma OLLICH i CASTANYER: *Catàleg dels Arxius Notarials de Vic*. Barcelona, 1986.
10. Joan PAPELL i TARDIU: *Catàleg dels Protocols de Valls*. Barcelona, 1989.
11. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Barcelona*. Barcelona, 1990.
12. Albert TORRA PÉREZ i M.^a LUZ RETUERTA JIMÉNEZ: *Catàleg dels Protocols Notarials de l'antic districte de Sant Feliu de Llobregat*. Barcelona, 1991.
13. Joan FARRÉ i VILADRICH: *Catàleg dels Protocols de Balaguer*. Barcelona, 1991.
14. J. M. PONS i GURI i Hug PALOU i MIQUEL: *Catàleg de l'Arxiu Històric Notarial d'Arenys de Mar*. Barcelona, 1992.
15. M. TORRAS, B. MASATS, R. VALDENEBRO, L. VIRÓS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Manresa*. Volum I. Barcelona, 1993.
16. M. TORRAS, B. MASATS, R. VALDENEBRO, L. VIRÓS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Manresa*. Volum II. Barcelona, 1993.
17. Maria Lluïsa CASES i LOSCOS: *Catàleg de l'Arxiu de Protocols del districte notarial de Sort*. Barcelona, 1995.
18. Anna SABANÉS ALBERICH: *Inventari de l'Arxiu de Protocols Notarials del Vendrell*. Barcelona, 1995.
19. Josep M. T. GRAU i PUJOL: *Catàleg del fons notarial del districte de Santa Coloma de Farners*. Barcelona, 1995.
20. M. A. ADROER i PELLICER, J.M. T. GRAU i PUJOL, J. MATAS i BALAGUER: *Catàleg dels Protocols del districte de Girona (I)*. Barcelona, 1996.
21. Marta VIVES i SABATÉ: *L'Arxiu de Protocols del districte d'Igualada*. Barcelona, 1997.
22. Roser PUIG i TÀRRECH: *Catàleg dels protocols notarials dels antics districtes de Falset i Gandesa*. Barcelona, 2000.
23. Isabel COMPANYYS i FARRERONS: *Catàleg dels protocols notarials de Tarragona (1472-1899)*. Barcelona, 2000.
24. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segles XIII-XV*. Vol. I. Barcelona, 2001.
25. Rafel MESTRES i BOQUERA i Núria JORNET i BENITO: *Catàleg dels protocols notarials de Vilanova i la Geltrú*. Barcelona, 2001.
26. Joan FORT i OLIVELLA, Erika SERNA i COBA; Santi SOLER i SIMON: *Catàleg dels protocols del districte de Figueres (I)*. Barcelona, 2001.
27. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVI*. Vol. II. Barcelona, 2003.
28. M. Àngels ADROER i PELLICER, Erika SERNA i COBA, Santi SOLER i SIMON: *Catàleg dels Protocols del districte de Figueres*. Vol. II. Barcelona, 2004.
29. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVII. 1601-1650*. Vol. III. Barcelona, 2004.
30. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVII. 1651-1700*. Vol. IV. Barcelona, 2006.

Textos i Documents

1. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. I. Barcelona, 1981.
2. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. II. Barcelona, 1982.
3. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. III. 1. Estudi jurídic. Barcelona, 1984.
4. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. III. 2. Diplomatarí. Barcelona, 1984.
5. Antoni UDINA i ABELLÓ: *La successió testada a la Catalunya altomedieval*. Barcelona, 1984.
6. Joan BASTARDAS i PARERA: *Usatges de Barcelona*. Barcelona, 1984 (2.ª edició 1991).
7. Josep Maria PONS GURI: *El Cartoral de Santa Maria de Roca Rossa*. Barcelona, 1984.
8. Jesús ALTURO i PERUCHO: *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200*. Volum I. Barcelona, 1985.
9. Jesús ALTURO i PERUCHO: *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200*. Volum II. Barcelona, 1985.
10. Jesús ALTURO i PERUCHO: *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200*. Volum III. Barcelona, 1985.
11. Arcadi GARCIA i SANZ i Josep Maria MADURELL i MARIMON: *Societats Mercantils a Barcelona*. Volum I. Barcelona, 1986.
12. Arcadi GARCIA i SANZ i Josep Maria MADURELL i MARIMON: *Societats Mercantils a Barcelona*. Volum II. Barcelona, 1986.
13. Tomàs de MONTAGUT i ESTRAGUÉS: *El Mestre Racional a la Corona d'Aragó (1283-1419)*. Volum I. Barcelona, 1987.
14. Tomàs de MONTAGUT i ESTRAGUÉS: *El Mestre Racional a la Corona d'Aragó (1283-1419)*. Volum II. Barcelona, 1987.
15. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Vol. IV. Barcelona, 1987.
16. Josep Maria PONS i GURI: *Les col·leccions de costums de Girona*. Barcelona, 1988.
17. Pere PUIG i USTRELL, Teresa CARDELLACH i GIMÉNEZ, Montserrat ROYES i PIJOAN i Judit TAPIOLAS i BADIELLA: *Pergamins de l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa, 1279-1387*. Barcelona, 1988.
18. Josep FERNÁNDEZ i TRABAL i Joan FERNÁNDEZ i TRABAL: *Inventari dels pergamins del Fons Mercader - Bell-lloc de l'Arxiu Històric Municipal de Cornellà de Llobregat (segles XI-XVIII)*. Volum I. Barcelona, 1989.
19. Josep FERNÁNDEZ i TRABAL i Joan FERNÁNDEZ i TRABAL: *Inventari dels pergamins del Fons Mercader - Bell-lloc de l'Arxiu Històric Municipal de Cornellà de Llobregat (segles XI-XVIII)*. Volum II. Barcelona, 1989.
20. Josep M. PONS i GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Volum I. Barcelona, 1989.
21. Josep M. PONS i GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Volum II. Barcelona, 1989.
22. Josep M. PONS i GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Volum III. Barcelona, 1989.
23. J. M. PONS i GURI i Jesús RODRÍGUEZ BLANCO: *Inventari dels pergamins de l'Arxiu Històric Municipal de Calella*. Barcelona, 1990.
24. Max TURULL i RUBINAT: *La configuració jurídica del municipi Baix-Medieval*. Barcelona, 1990.

25. María del Carmen ÁLVAREZ MÁRQUEZ: *La Baronía de la Conca d'Òdena*. Barcelona, 1990.
26. Margarida ANGLADA, M. Àngels FERNÁNDEZ i Concepció PETIT: *Els quatre llibres de la reina Elionor de Sicília a l'Arxiu de la Catedral de Barcelona*. Barcelona, 1992.
27. Jordi ANDREU i DAUFÍ, Josep CANELA i FARRÉ i M. Àngels SERRA i TORRENT: *El llibre de comptes com a font per a l'estudi d'un casal noble de mitjan segle xv. Primer llibre memorial començat per la senyora dona Sanxa Ximenes de Fox e de Cabrera e de Navalles*. Barcelona, 1992.
28. Josep M. SANS i TRAVÉ: *Dietari o Llibre de Jornades (1411-1484) de Jaume Safont*. Barcelona, 1992.
29. Montserrat BAJET i ROYO: *El mostassaf de Barcelona i les seves funcions en el segle xvi. Edició del "Llibre de les Ordinations"*. Barcelona, 1994.
30. Josep HERNANDO: *Llibres i lectors a la Barcelona del segle xiv*. Volum I. Barcelona, 1995.
31. Josep HERNANDO: *Llibres i lectors a la Barcelona del segle xiv*. Volum II. Barcelona, 1995.
32. Maria Mercè COSTA i PARETAS: *La casa de Xèrica i la seva política en relació amb la monarquia de la Corona d'Aragó (segles xiii-xiv)*. Barcelona, 1998.
33. Antoni UDINA i ABELLÓ: *Els testaments dels comtes de Barcelona i dels reis de la Corona d'Aragó. De Guifré Borrell a Joan II*. Barcelona, 2001.
34. Ricardo CIERBIDE: *Edició crítica dels manuscrits catalans inèdits de l'orde de Sant Joan de Jerusalem (segles xiv-xv)*. Barcelona, 2002.
35. Agustí ALCOBERRO: *L'exili austriacista (1713-1747)*. Volum I. Barcelona, 2002.
36. Agustí ALCOBERRO: *L'exili austriacista (1713-1747)*. Volum II. Barcelona, 2002.
37. Josep Maria SANS i TRAVÉ: *El Llibre Verd del pare Jaume Pasqual. Primera història del monestir de Vallbona*. Barcelona, 2002.
38. Josep M. PONS i GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Volum IV. Barcelona, 2006.
39. José Enrique RUIZ-DOMÈNEC: *Quan els vescomtes de Barcelona eren. Història, crònica i documents d'una família catalana dels segles x, xi i xii*. Barcelona, 2006.

Textos i Documents. "Maior"

1. Jesús MASSIP i FONOLLOSA i altres: *Costums de Tortosa*. Barcelona, 1996 (format 22 × 31 cm).
2. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Barcelona, 2001.

Estudis

1. AA. DD.: *Estudis sobre història de la Institució Notarial a Catalunya, en honor de Raimon Noguera*. Barcelona, 1988.
2. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*. I. Actes del Ir Simposi Internacional de 1990. Barcelona, 1991.

3. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*. II. Actes del IIⁿ Simposi Internacional de 1991. Barcelona, 1992.
4. Àngel MARTÍNEZ SARRIÓ: *Monjos i clergues a la recerca del Notariat. Estudi dels documents llatins de l'abadia de Sankt Gallen (segles VIII-XII)*. Barcelona, 1992.
5. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *Ius proprium - Ius commune a Europa. El dret comú i Catalunya*, III. Actes del III^r Simposi Internacional de 1992: *Homenatge al professor André Gouron amb motiu de la seva investidura com a Doctor Honoris Causa per la Universitat de Barcelona*. Barcelona, 1993.
6. Arcadi GARCIA I SANZ i Núria COLL i JULIA †: *Galeres mercants catalanes dels segles XIV i XV*, Barcelona, 1994.
7. AA. DD.: *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona, 1994.
8. Belén MORENO CLAVERÍAS: *La contractació agrària a l'Alt Penedès durant el segle XVIII. El contracte de rabassa morta i l'expansió de la vinya*. Barcelona, 1995.
9. Josep M. PUIG SALELLAS: *De remences a rendistes: els Salellas (1322-1935)*. Barcelona, 1996.
10. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, IV. Actes del IV^t Simposi Internacional de 1994: *Homenatge al professor Josep M. Gay Escoda*. Barcelona, 1995.
11. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, V. Actes del V^è Simposi Internacional de 1995. Barcelona, 1996.
12. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, VI. Actes del VI^è Simposi Internacional de 1996. Barcelona, 1997.
13. Jaume CODINA: *Contractes de matrimoni al delta del Llobregat*. Barcelona, 1997.
14. Maria Adela FARGAS PEÑARROCHA: *Família i poder a Catalunya, 1516-1626. Les estratègies de consolidació de la classe dirigent*. Barcelona, 1997.
15. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, VII. Actes del VII^è Simposi Internacional de 1997. Barcelona, 1998.
16. Tomàs LÓPEZ PIZCUETA: *La Pia Almoina de Barcelona (1161-1350). Estudi d'un patrimoni eclesiàstic català baixmedieval*. Barcelona, 1998.
17. Josep M.ª CRUSELLES: *Els notaris de la ciutat de València. Activitat professional i comportament social a la primera meitat del segle XV*. Barcelona, 1998.
18. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, VIII. Actes del VIII^è Simposi Internacional de 1998. Barcelona, 1999.
19. Josep SERRANO DAURA (ed.): *El territori i les seves institucions històriques*. Actes de les Jornades d'Estudi. Volum I. Barcelona, 1999.
20. Josep SERRANO DAURA (ed.): *El territori i les seves institucions històriques*. Actes de les Jornades d'Estudi. Volum II. Barcelona, 1999.
21. Anna RICH ABAD: *La comunitat jueva de Barcelona entre 1348 i 1391 a través de la documentació notarial*. Barcelona, 1999.
22. Aquilino IGLESIA FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*, IX. Actes del IX^è Simposi Internacional de 1999: *La família i el seu patrimoni*. Barcelona, 2000.
23. AA. DD.: *Actes del II Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona, 2000.
24. Jordi FIGA i LÓPEZ-PALOP (ed.): *Miscel·lània Lluís Figa i Faura*. Barcelona, 2000.
25. Josep SERRANO i DAURA: *Senyoriu i municipi a la Catalunya Nova. Comandes de Miravet, d'Orta, d'Ascó i de Vilalba i baronies de Flix i d'Entença*. Volum I. Barcelona, 2000.

26. Josep SERRANO I DAURA: *Senyoriu i municipi a la Catalunya Nova. Comandes de Miravet, d'Orta, d'Ascó i de Vilalba i baronies de Flix i d'Entença*. Volum II. Barcelona, 2000.
27. Daniel PIÑOL I ALABART: *El notariat públic al Camp de Tarragona. Història, activitat, escriptura i societat (segles XIII-XIV)*. Barcelona, 2000.
28. Maria VILAR I BONET: *Els béns del Temple a la Corona d'Aragó en suprimir-se l'orde*. Barcelona, 2000.
29. Cristina BORAU: *Els promotors de capelles i retaules en la Barcelona del segle XIV*. Barcelona, 2003.
30. Alfons ZARZOSO: *Medicina i Il·lustració a Catalunya*. Barcelona, 2004.
31. Santiago de LLOBET MASACHS: *El matrimoni infantil a Catalunya i Europa*. Barcelona, 2005.
32. Joaquim ALBAREDA SALVADÓ: *El "cas dels catalans". La conducta dels aliats arran de la Guerra de Successió (1705-1742)*. Barcelona, 2005.
33. Miquel Àngel MARTÍNEZ RODRÍGUEZ: *Els magistrats de la Reial Audiència de Catalunya a la segona meitat del segle XVII*. Barcelona, 2006.
34. Imma PUIG ALEU: *Una visita pastoral al Baix Empordà als anys 1420-1423*. Barcelona, 2006.
35. Maria GARGANTÉ LLANES: *Arquitectura religiosa del segle XVIII a la Segarra i l'Urgell. Condicionants, artífexs i pràctica constructiva*. Barcelona, 2006.

Acta Notariorum Cataloniae

1. Laureà PAGAROLAS I SABATÉ: *El protocol del notari Bonanat Rimentol de 1351*. Barcelona, 1991.
2. Pere PUIG I USTRELL: *Capbreu primer de Bertran acòlit, notari de Terrassa, 1237-1242*. Volum I. Barcelona, 1992.
3. Pere PUIG I USTRELL: *Capbreu primer de Bertran acòlit, notari de Terrassa, 1237-1242*. Volum II. Barcelona, 1992.
4. J. HERNANDO, J. FERNÁNDEZ, J. GÜNZBERG: *Liber examinationis notariorum civitatis Barcinone (1348-1386)*. Barcelona, 1992.
5. G. GONZALVO, M. C. COLL, O. SAMPRÓN: *El protocol del notari Pere de Folgueres (1338)*. Barcelona, 1996.
6. Rafael GINEBRA I MOLINS: *El Manual primer de l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic (1230-1233)*. Volum I. Barcelona, 1998.
7. Rafael GINEBRA I MOLINS: *El Manual primer de l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic (1230-1233)*. Volum II. Barcelona, 1998.
8. Miquel FORRELLAD SOLÀ: *Manual de Francesc Ajac, notari de Sabadell, 1400-1402*. Barcelona, 1998.
9. M. C. COLL, X. CAZENEUVE, J. HERNANDO: *El manual de Joan de Cabreny (1385-1386)*. Barcelona, 1999.
10. Rafel GINEBRA I MOLINS, Anna Maria DE ROCAFIGUERA I GARCIA, Jordi VILAMALA I SALVANS: *El manual de 1641 de Joan Francesc Torrellebreta, notari de Vic*. Barcelona, 2001.
11. Joan PAPELL I TARDIU: *El manual de les escriptures públiques d'Ignasi Cases i Ferrer, notari de Valls (1790-1791)*. Volum I. Barcelona, 2001.

12. Joan PAPELL I TARDIU, *El manual de les escriptures públiques d'Ignasi Cases i Ferrer, notari de Valls (1790-1791)*. Volum II. Barcelona, 2001.
13. Miquel TORRAS I CORTINA: *El manual del notari Pere Pau Solanelles de l'escrivania pública d'Igualada (1475-1479)*. Volum I. Barcelona, 2003.
14. Miquel TORRAS I CORTINA: *El manual del notari Pere Pau Solanelles de l'escrivania pública d'Igualada (1475-1479)*. Volum II. Barcelona, 2003.
15. Joan PEYTAVI DEIXONA: *El manual de 1700 de Jaume Esteve, notari de Perpinyà*. Barcelona, 2004.
16. Teresa ALEIXANDRE I SEGURA: *El Liber Iudeorum núm. 90 de l'Aleixar*. Barcelona, 2004.

Llibres de Privilegis

1. Max TURULL I RUBINAT, Montserrat GARRABOU I PERES, Josep HERNANDO I DELGADO i Josep M. LLOBET I PORTELLA: *Llibre de Privilegis de Cervera, 1182-1456*. Barcelona, 1991.
2. J. VALLÉS, J. VIDAL, M. C. COLL i J. M. BOSCH: *El Llibre Verd de Vilafranca*. Volum I. Barcelona, 1992.
3. J. VALLÉS, J. VIDAL, M. C. COLL i J. M. BOSCH: *El Llibre Verd de Vilafranca*. Volum II. Barcelona, 1992.
4. Antoni MAYANS I PLUJÀ i XAVIER PUIGVERT I GURT: *Llibre de Privilegis d'Olot (1315-1702)*. Barcelona, 1995.
5. Marc TORRAS I SERRA: *Llibre Verd de Manresa (1218-1902)*. Barcelona, 1996.
6. G. GONZALVO, J. HERNANDO, F. SABATÉ, M. TURULL i P. VERDÉS: *Els llibres de privilegis de Tàrraga (1058-1473)*. Barcelona, 1997.
7. Christian GUILLERÉ: *Llibre Verd de la ciutat de Girona (1144-1533)*. Barcelona, 2000.
8. Griselda JULIOL I ALBERTÍ: *Llibre Vermell de la ciutat de Girona (1188-1624)*. Barcelona, 2001.
9. Antoni COBOS FAJARDO: *Llibre de Privilegis de la vila de Figueres (1267-1585)*. Barcelona, 2004.
10. Teresa CARDELLACH I GIMÉNEZ, Pere PUIG I USTRELL, Vicenç RUIZ I GÓMEZ i Joan SOLER I JIMÉNEZ: *Llibre de privilegis de la vila i el terme de Terrassa (1228-1652)*, Barcelona, 2006.
11. Anna GIRONELLA DELGÀ, *Llibre Groc de la ciutat de Girona (1386, 1596-1702)*. Barcelona, 2007.

Diplomataris

1. Josep Maria Marquès: *Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona (s. IX-XIV)*. Volum I. Barcelona, 1993.
2. Josep Maria Marquès: *Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona (s. IX-XIV)*. Volum II. Barcelona, 1993.
3. Pau MORA - LORENZO ANDRINAL: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de La Real de Mallorca, 1361-1386*. Volum I. Barcelona, 1993.
4. Pau MORA - LORENZO ANDRINAL: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de La Real de Mallorca, 1361-1386*. Volum II. Barcelona, 1993.

5. Maria PARDO I SABARTÉS: *Mensa episcopal de Barcelona (878-1299)*. Barcelona, 1994.
6. Albert BENET I CLARÀ: *Diplomatari de la Ciutat de Manresa (segles ix-x)*. Barcelona, 1994.
7. Esteve PRUENCA I BAYONA: *Diplomatari de Santa Maria d'Amer*. Barcelona, 1995.
8. Pere PUIG I USTRELL: *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomatari dels segles x i xi*. Volum I. Barcelona, 1995.
9. Pere PUIG I USTRELL: *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomatari dels segles x i xi*. Volum II. Barcelona, 1995.
10. Pere PUIG I USTRELL: *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomatari dels segles x i xi*. Volum III. Barcelona, 1995.
11. Antoni VIRGILI: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*. Barcelona, 1997.
12. Josep M. MARQUÈS: *Col·lecció diplomàtica de Sant Daniel de Girona (924-1300)*. Barcelona, 1997.
13. Ramon MARTÍ: *Col·lecció diplomàtica de la Seu de Girona (817-1100)*. Barcelona, 1997.
14. Xavier PÉREZ I GÓMEZ: *Diplomatari de la cartoixa de Montalegre (segles x-xii)*. Barcelona, 1998.
15. Andreu GALERA I PEDROSA: *Diplomatari de la vila de Cardona (anys 966-1276)*. Barcelona, 1998.
16. Ramon SAROBE: *Col·lecció diplomàtica de la Casa del Temple de Gardeny (1070-1200)*. Volum I. Barcelona, 1998.
17. Ramon SAROBE: *Col·lecció diplomàtica de la Casa del Temple de Gardeny (1070-1200)*. Volum II. Barcelona, 1998.
18. Gaspar FELIU i Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Volum I. Barcelona, 1999.
19. Gaspar FELIU i Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Volum II. Barcelona, 1999.
20. Gaspar FELIU i Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Volum III. Barcelona, 1999.
21. Jesús ALTURO I PERUCHO: *Diplomatari d'Alguaire i del seu monestir santjoanista de 1076 a 1244*. Barcelona, 1999.
22. M. Josepa ARNALL I JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1293-1515)*. Volum I. Barcelona, 2000.
23. M. Josepa ARNALL I JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1293-1515)*. Volum II. Barcelona, 2000.
24. Pere PUIG, Vicenç RUIZ i Joan SOLER: *Diplomatari de Sant Pere i Santa Maria d'Ègara. Terrassa, 958-1207*. Barcelona, 2001.
25. Antoni VIRGILI (ed.): *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1193-1212). Episcopat de Gombau de Santa Oliva*. Barcelona, 2001.
26. Antoni BACH I RIU: *Diplomatari de l'Arxiu Diocesà de Solsona (1101-1200)*. Volum I. Barcelona, 2002.
27. Antoni BACH I RIU: *Diplomatari de l'Arxiu Diocesà de Solsona (1101-1200)*. Volum II. Barcelona, 2002.
28. Josep M. PONS I GURI i Hug PALOU I MIQUEL: *Un cartoral de la canònica agustiniana de Santa Maria del castell de Besalú (segles x-xv)*. Barcelona, 2002.

29. Manuel PASTOR I MADALENA: *El cartulari de Xestalgar: memòria escrita d'un senyoriu valencià*. Barcelona, 2004.
30. M. Josepa ARNALL I JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1517-1713)*. Volum III. Barcelona, 2005.
31. M. Josepa ARNALL I JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1517-1713)*. Volum IV. Barcelona, 2005.
32. Arxiu Municipal de Girona: *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*. Volum I. Barcelona, 2005.
33. Arxiu Municipal de Girona: *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*. Volum II. Barcelona, 2005.
34. Arxiu Municipal de Girona: *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*. Volum III. Barcelona, 2005.
35. Joan PAPELL I TARDIU: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Santes Creus (975-1225)*. Volum I. Barcelona, 2005.
36. Joan PAPELL I TARDIU: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Santes Creus (975-1225)*. Volum II. Barcelona, 2005.
37. Josep BAUCCELLS, Àngel FABREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum I. Barcelona, 2006.
38. Josep BAUCCELLS, Àngel FABREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum II. Barcelona, 2006.
39. Josep BAUCCELLS, Àngel FABREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum III. Barcelona, 2006.
40. Josep BAUCCELLS, Àngel FABREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum IV. Barcelona, 2006.
41. Josep BAUCCELLS, Àngel FABREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle XI*. Volum V. Barcelona, 2006.
42. Jordi BOLÒS: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Serrateix (segles X-XV)*. Barcelona, 2006.

